TOMI I.

PARS II.

CAROLI STENGELII

Ord. S. Benedicti Abbatis Anhusani

MANTISSA

AD

COMMENTARIUM RERUM AUGUSTANARUM.

COLLECTIO
SCRIPTORUM
RERUM
HISTORICO-MONASTICO-ECCLESIASTICARUM
VARIORUM RELIGIOSORUM ORDINUM

TOMUS I

IN QUO CONTINENTUR

I. Reverendissimi Abbatis CAROLI STENGELII Monasteriologia

II. Ejusdem Authoris Mantissa

III. Auberti Miraei Origines Benedictinae

CURANTE

P. R. D. MICHAELE KUEN

Can. Reg. Ord. S. Augustini ad Exemptas Insulas Wengenses Ulmae Decano

PERMISSU SUPERIORUM.

ULMÆ.
Sumptibus GAUMIANIS, 1755.

PRÆFATIO.

AB aliquot jam annis D. Joannes Fridericus Gaum Civitatis Ulmensis Bibliopola fama celebris, ac de Republica litteraria non semel bene meritus animo decreverat, Collectionem quamdam Scriptorum rariorum Historiam Monastico-Ecclesiasticam pertractantium præli ope publici Juris facere. Varia obstitere, cur minus satisfacere & propriis & aliorum desideriis potuerit. Tandem novis Eruditorum hortatibus, ceu stimulis animatus conceptum in mente sua decretum exequi statuit, postquam rariora ipsi quædam opuscula obvenere, pro complendis ad hunc finem tribus aut pluribus Tomis suffectura, quæ hactenus nulla industria, nullo ære comparare poterat. Quam emptu & paratu difficilia sint Monasteriologorum opera, qui vel elapso primum Sæculo scripsere, minime Viros Eruditos, & Ecclesiasticæ Historiæ cultores latet, placebit proin iis haud dubie hoc consilium, eique applaudent, probe gnari, quantum hujusmodi Collectiones tam sacram, quam prophanam eruditionem juvent, quidque ad dissipandas elapsi temporis tenebras conferre valeant. Ego plane, cum ingentia ex hujusmodi conatu in Rempublicam Litterariam emanatura emolumenta animo volverem, non potui non vel semel rogatus Collectionis hujus adornandæ curam in me suscipere. Nec curæ susceptæ unquam pœnitebit, qui occasionem optimam mihi gratulor bene merendi de quibusdam Monasteriis, quibus hanc animi mei promptitudinem probari & à me exoptari ex indubiis signis intellexi. Necessarium autem ante omnia duco in primi hujus Tomi Vestibulo instruere Lectores benevolos, quid in hac Collectione præstiturus sit Bibliopola noster.

Primo rarioris tantum commatis historica monumenta notitiam Monasteriorum concernentia, exhibebit hæc Collectio. Illos proin tantum Scriptores sibi emptores sperent, qui in officinis librariis vel ob distracta jam exemplaria, vel ob aliam quamcunque demum raritatis caussam minus frequenter occurrunt, aut difficulter inveniri & comparari possunt, quales sunt, solo fere Bruschio excepto, Monasteriologi omnes, etiam qui elapso primum sæculo scripsere. Locum etiam in illa invenient Relationes quædam manuscriptæ, varia authentica documenta aut diplomata, quæ hactenus edita non sunt. Datam hic fidem mox, Deo favente, liberabimus in secundo Collectionis Tomo.

Secundo. Illos duntaxat Scriptores promittimus, qui data opera & ex instituto de Monasteriorum originibus, quorumcunque Ordinum sint, narrationem instituunt. Ad hanc classem etiam varia revocabimus Chronica particularium quorundam Asceteriorum historiam illustrantia.

Tertio. Omni cura ac diligentia cavebitur, ut Scriptores, quorum lucubrationes dabimus, incorrupti ac incastrati prodeant. Hoc omnino gratum fore Lectoribus nostris persuasissimum nobis est. Si quas notas, aut animadversiones criticas materiæ subjectas invenerint, illas non à nostro profluxisse calamo meminisse velint, sed ab ipsismet Authoribus margini fuisse inscriptas (quod præsertim Aubertus Miræus sæpissime assolet) ea, quam servabimus semper, fide ac fidelitate attestamur. In materia omnino delicata multisque crisibus obnoxia versamur, in qua facilis offensioni esset locus; præstabit itaque fidelem potius Collectorem, quam alieni laboris Reformatorem agere.

Quarto denique post primi hujus Tomi editionem elapso semestri novus succedet Tomus, qui nec mole nec pretio, ut ementium consulatur marsupio, præsentem excedet. Hunc tertius excipiet, & fors, si faveat cœlum, adhuc plures. In cujusvis Tomi vestibulo de vita, ætate, rebusque gestis Authorum, quorum lucubrationes publici juris fiunt, paucis agemus, nec dissimulabimus, quorum benevolentia vel opera fuerimus usi. Nec hoc omittendum esse censeo, plura, quam quingenta

)(hujus

hujus Collectionis Exemplaria non esse è prælo emersura. Quod itaque primum hunc Tomum concernit, comparebit in illo·

I. *Monasteriologia, in qua insignium aliquot Monasteriorum Familiæ S. BENEDICTI in Germania Origines, Fundatores, clarique Viri ex eis oriundi describuntur, eorumdemque Ideæ æri incisæ oculis subjiciuntur. Auctore R. P. F. CAROLO STENGELIO ejusdem Ordinis Monast. SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vind. Professo Augustæ Vindelicorum MDCXIX.*

MOnasteriologiam hanc rarioribus, immo rarissimis scriptis accenset Eruditus Vogtius *in Catalogo Historico Critico lib. rar. pag.* 645. addit: pleraque alia hujus Authoris Opera raro esse obvia & multo ære redimenda. Recusum nunquam fuit hoc Opus, etsi mature distractis Exemplaribus mox videri desierit in Bibliopolarum officinis. Iconismos singulis Monasteriis præfixos omittendos censuimus cum horum Monasteriorum jam alia sit facies. Qualis quantusque vir fuerit Monasteriologiæ hujus Author ex Hierarchia Augustana P. CORBINIANI KHAM *P. II. Collegiali* discimus. CAROLUS STENGELIUS vitales auras primo Augustæ Vindeliciæ hausit Anno 1581. 29. Januarii. Illustrissimo Benedictino Ordini nomen dedit anno 1596. in Imperiali Monasterio ad SS. Udalricum & Afram. Primam Sacerdos hostiam litavit Deo 1605. 18. Aprilis. Capacissimum ingenium à prima juventute variis doctrinis & artibus excoluit. Scientiæ individua comes virtus fuit. Disciplinam monasticam, dum verbo & exemplo magno cum fructu promoveret domi, evocatus est ad Abbatiam Anhusanam anno 1630. 16. Decembris: verum mox 1632. illam ob iniquitatem temporum deserere compellebatur. Interea per Tyrolin & Austriam facto itinere ad Abbatialem sedem post triennium redux, Monasterium pene devastatum invenit. Quo per triennium reparato altera vice migrare coactus est. Post exantlata per integrum biennium exilii mala, iterum ad Abbatiam anno 1640. suam admissus, altero mox anno postliminio fugatus, jam Augustæ, jam Heidenhemii, jam alibi hospes, jam Anhusium revisens, denique anno 1647. die 20. Februarii perveniens Augustam, stabilem sedem fixit in D. Udalrici & Afræ suæ religiosæ professionis Asceterio usque ad calamitosæ peregrinationis, & totius vitæ suæ terminum. Ubi traductis inter continua pietatis & litterarum 16. annis, ad cælestem Patriam Sacerdos Jubilæus anhelans viam universæ carnis ingressus est, piissimamque animam Creatori suo reddidit anno 1663. die 27. mensis Januarii. Funus in ambitu ad D. Udalricum locum sepulturæ accepit, cum hoc Epitaphio marmori inciso & ad parietem infixo.

D. O. M.
DIES MEI SICUT UMBRA
DECLINAVERUNT
ET EGO
CAROLUS STENGELIUS
ABBAS ANHUSANUS
SICUT FOENUM ARUI
DIE XXVII. MENSIS JANUARII
A. C. M. DC. LXIII.
ÆTATIS LXXXII.
RELIGIONIS LXVII.
ABBATIÆ DIGNIT. XXXIII.
VIXI, ET QUEM DEDERAS CURSUM,
DEUS ALME PEREGI.

Veniendum nunc ad litteratissimi hujus Abbatis ingenii monumenta, quibus de orbe litterario, Religione Benedictina, & universa Ecclesia præclare fuit meritus. Operum suorum Catalogum ipsemet præmissa præfatiuncula conscripsit, quem, olim Stengelianæ Mantissæ subjunctum, integrum huc transscribo.

F. CA-

PRÆFATIO.

F. CAROLUS STENGELIUS ABBAS ANHUSANUS.

Lectori suo benevolo Pacem & Veritatem.

QUoniam nonnunquam contingit temporum lapsu, aliis aliorum lucubrationes falso adscribi; ut D. Hieronymo *quædam, quæ sunt* Sophronii, D. Augustino, *quæ sunt* Bedæ *aut alterius, &c. Egoque ipse, tantulus inter Scriptores, non ita pridem injuria affectus à quodam, qui scriptum quoddam (de quo scribendo ipse nunquam cogitaveram) mihi affingere ausus est, verso per Anagrammatismum meo nomine in* Lacorum Geneftlium; *operæ pretium magnum mihi fore visum est, si hic nomina librorum, quos jam edidit gratia Dei mecum, & quos pro meis agnosco, quosque deinceps in lucem Deo bene favente sum daturus recenserem, & quibus quisque locis editus est, indicarem. Sic enim & Ordinis mei Honori, & rerum Veritati, & justitiæ optime consuluero, faciens scilicet, ut deinceps nemo bonus in suspicionem plagii falso apud posteros veniat, neminem innocentem & doctum, mearum si quæ sunt, nugarum immerito pudeat. Mea igitur sunt, quæ sequuntur*, Latina, Germanica.

LATINA.

1. Vita S. Wicterpi Episcopi Augustani. Augustæ in 8. 1607.
2. Vitæ S. Wilhelmi Abbatis Hirsaugiensis, & Wilhelmi Gellonensis cum commentario. Augustæ in 4. 1611.
3. Vita S. Wunibaldi Abbatis. Aug. in 4. 1612.
4. SS. Nominis JESU cultus & miracula. Aug. in 8. 1613.
5. Ἀλεξητήριον, id est, historia pestis. Augustæ 8. 1614.
6. Virginale Nomen MARIA, &c. cum fig. æneis. Augustæ 8. 1619.
7. Catalogus plusquam 1000. Monast. Ord. S. Ben.
8. Vita S. Joannis Apostoli & Evangelistæ.
9. Chronologica descriptio Mon. SS. Udalrici & Afræ. Aug. in fol. patenti. 1613.
10. Vita S. Simperti Episcopi Aug. Augustæ in 8. 1615.
11. Vita S. Josephi cum fig. Sadelerianis Monaci 12. 1616.
12. S. Michaëlis. } Historia Ingolstadii in 12. cum fig. æneis. 1619.
13. S. Gabrielis.
14. S. Raphaëlis.
15. De Familiaribus Christi.
16. De VII. Machabæis.
17. Monasteriologia cum fig. æneis. Augustæ fol. 1620.
18. De S. Petro. Augustæ in 4. 1620.
19. Officium parvum S. Caroli Borromæi, Aug. 18. 1621.
20. Vita S. Benedicti cum explicatione Regulæ cum fig. æneis, Aug. in 18. 1621.
21. Corona Lucida, de propagatione O. S. Bened. cum fig. æneis. Aug. in 8. 1621.
22. Vita S. Mariæ Magdalenæ cum fig. æneis. in 12. 1621.
23. Historia Passionis D. N. J. C. Augustæ 4. 1622.
24. Vita SS. Joachimi & Annæ cum fig. æneis. Aug. in 8. 1617.
25. Idæa Christianæ pietatis cum fig. Augustæ in 8. 1622.
26. Thuribulum aureum, cum fig. Augustæ in 8. 1624.
27. Vindiciæ S. Udalrico, &c. datæ Aug. in 8. 1614.
28. SS. Reliquiarum cultus & miracula, &c. & Ingolstadii in 8. 1624.
29. Imagines SS. Ord. S. Bened. cum Elogiis. Aug. in 4. 1625.
30. Meditationes in Reg. S. Bened. à Lotharingo scriptæ. Aug. in 12. 1623.
31. Rer. Eccles. Aug. Vind. lib. 15. furto sublatus est.
32. Monasteriologiæ pars 2. cum fig. Aug. in fol. 1638.
33. Protheus gratulatorius. Monachii in 8. 1639.
34. Cæremoniale Benedictinum. Dilingæ in 8. 1641.
35. Brevis Index SS. Ord. S. Bened. Ingolstadii in 12. 1645.
36. Gazophylacium. Ingolstadii in 12. 1645.
37. De statu animarum post mortem. Aug. in 12. 1645.

38. Præsentium calamitatum origo, &c. Ingolstadii in 12. 1646.
39. Artes bellandi. Ingolstadii in 12. 1646.
40. Hortensius in 2. Tomis. August. in 12. 1647.
41. Laudes S. P. N. Benedicti. Augustæ in 4. 1647.
42. Oeconomia Reg. S. P. N. B. Augustæ in 4. 1648.
43. Rerum August. Vind. commentarius. Ingolstadii in 4. 1647.
44. Mantissa &c. Augustæ in 4. 1650.
45. Thaumasia Benedictina 4. Augustæ. 1650.

Prælum proxime exspectant.

46. Optica Pastorum & Prælatorum.
47. Christologia in duos tomos distincta: in qua primum Genealogia Christi, fuse describitur: deinde Historia Patriarcharum hujus Genealogiæ ab Adamo usque ad Christum sine interruptione continuatur: tertio ab Incarnatione Christi, ejus infantia, pueritia, usque ad Baptismum continetur; Tomo secundo vero vita ejusdem prædicantis, miracula patrantis, patientis, morientis, resurgentis & in cœlum ascendentis in capita distincta refertur.
48. Hierologia, sive Templorum historia, &c.
49. Vitæ historia S. Jacobi majoris Apostoli.
50. Numerorum allegoriæ & mysteria.
51. Coronæ Lucidæ pars secunda, de Scriptoribus Ord. S. Benedicti.
52. Julii Nigroni Asceticorum compendium.

GERMANICA.

1. Dialogus de Passione Domini. Augustæ in 8. 1606.
2. VII. Casus Domini patientis cum fig. Augustæ 8. 1608.
3. VII. Opera Misericordiæ corporalia cum fig. Aug. 8. 1608.
4. VII. Horæ Canonicæ cum fig. Augustæ in 8. 1608.
5. VII. Urbis Rom. Ecclesiæ, cum fig. Aug. in 8. 1608.
6. Calendarium ex Martyrologio cum fig. Aug. 8. 1608.
7. Vita B. MARIÆ V. cum fig. Augustæ in 8. 1609.
8. Vita S. Bened. cum figuris; & Regula Aug. in 8. majori. 1610.
9. Salutationes ad B. M. Virg. cum fig. Aug. 8. 1610.
10. Remedia contra 7. Peccata mort. cum fig. Aug. 8. 1610.
11. Miracula SS. Rosarii cum fig. Augustæ in 8. 1620.
12. De VII. Angelis Principibus cum fig. Aug. 8. 1611.
13. Peccati fomes, vincula, pæna, medela, cum fig. Aug. 8. 1611.
14. Vita S. Dominici cum fig. Aug. 8. 1612.
15. Vita Christi in forma orationis cum fig. Aug. 8. 1612.
16. XIV. Ord. Fundatores cum fig. Aug. 16. 1613.
17. Vita S. Caroli Borromæi cum fig. Aug. in 8. 1614.
18. Vita S. Bernardi cum fig. Aug. in 8. 1614.
19. Infantia Salvatoris mystice cum fig. Aug. 8. 1614.
20. Vita S. Simperti E. A. Augustæ in 8. 1615.
21. Monasteriologia cum fig. Augustæ in 4. 1620.
22. Chronicon Eccles. August. cum fig. Aug. in fol. 1620.
23. De XV. Auxiliatoribus. Aug. in 16. 1621.
24. Stemma D. N. J. C. in 2. part. Monachii in 8. 1648.
25. In laudem Mathematices.
26. Contra Astrologos sortilegos.

E LATINO SERMONE IN GERMANICAM LINGUAM TRANSLATA OPERA.

1. Lignum vitæ Arnoldi Wion in 269. Tomis cum fig. æn. Aug. in 4. 1607.
2. Alphonsi Palæoti de SS. Sindone cum fig. Aug. 4. 1607.
3. Alphonsi Ciacconii de CC. Mart. Ord. S. Bened. Aug. 8. 1606.
4. Meditationes Joan. à Turrecremata cum fig. Aug. 8. 1608.
5. Triumphus Jesu Christi crucifixi Bartholomæi Riccii, cum fig. Augustæ in majori 8. 1609.

6. De Cruce transeunte Jacobi Gretseri Ingolstadii 4. 1610.
7. Viridarium SS. Matthæi Raderi. Augustæ 8. 1611.
8. Miracula S. Caroli Borromæi & Canonizatio. Augustæ in 8. 1611.
9. Paradisus Sponsi & Sponsæ, P. Joannis David cum 100. fig. æneis Aug. in 8. 1610. ter impressus.
10. Pia Desideria Hermanni Hugonis cum fig. Aug. 12. 1626.
11. Testamentum Hominis Christiani Ant. Sucquet. Aug. 12. 1625.
12. Via Vitæ æternæ Ant. Sucquet cum fig. Aug. 8. 1624.
13. Eadem in duabus partibus, aucta Monachii 8. 1627.
14. Manifestum pro Agonizantibus Cavetani. Augustæ 12. 1628.
15. Cor Deo sacrum P. Caroli Musart. Aug. 12. cum fig. 1630.
16. Schola Cordis Benedicti Häffteni cum fig. Aug. 8.
17. Francisci Bourginei Litaniæ Lauretanæ, cum fig. Ingolst. 8. 1636.
18. Ejusdem Meditationes de Adventu.
19. P. Georgii Stengelii de SS. Nomine Jesu. Monachii 8. 1638.
20. Menologium Cistertiense.
21. P. Caroli Musarti Peregrinus Calvariæ.

Meminit STENGELIUS in hoc Operum suorum Catalogo *Monasteriologiæ Partis secundæ*, quam pariter cum figuris Augustæ Vindelicorum Anno 1638. in folio fuisse editam asserit. Hoc Opus ipsa raritate rarius in nullis etiam instructissimarum Bibliothecarum Catalogis deregere potuimus, multo minus aliquo comparare pretio, aut ab Amicorum obtinere patrocinio. In celeberrimis etiam imploraro Augustanæ Civitatis Monasteriorumque Bibliothecis disparuit. Implorat omnes supellectilis Librariæ Præsides Bibliopola noster, ut Partis hujus secundæ quocunque demum pretio redimendæ pro suo in Historiam Ecclesiastico-Monasticam affectu participem reddere dignentur. Interea usque dum aliquis appareat ex Machina Deus Collectioni huic inserta est.

II. *Reverendissimi Abbatis* CAROLI STENGELII MANTISSA

RERUM AUGUSTANARUM Ampliorem Diœcesis Augustanæ descriptionem continens: in qua Civitates, Monasteria, Viri Ecclesiastica dignitate illustres quotquot inveniri potuerunt diligenter annotantur. Augustæ Vindelicorum Typis Andreæ Apergeri. M. DC. L.

Minimè aliena est à præsentis Collectionis instituto nova rarissimæ hujus MANTISSÆ editio, utramque enim paginam replent Variorum Monasteriorum *Abbatum Catalogi*, qui ad Monasteriologiam magis illustrandam apprimè servient. Hanc MANTISSAM insequuntur

III. ORIGINES BENEDICTINÆ, *sive illustrium Cœnobiorum Ordinis S.* BENEDICTI, *Nigrorum Monachorum, per Italiam, Hispaniam, Galliam, Germaniam, Poloniam, Belgiam, Britanniam, aliasque Provincias exordia ac progressus.* AUBERTUS MIRÆUS *Bruxellensis, S. Theologiæ Licentiatus, Canonicus & Sigillifer Antverp. eruendo publicabat. Coloniæ Agrippinæ. Sumptibus Bernardi Gualtheri Anno M. DC. XIV.*

AUBERTUM le MIRE sive MIRÆUM Joannes Albertus Fabricius *in Præfat. Bibliothecæ Ecclesiasticæ* Virum vocat non minus de Veteri memoria quàm de posteritate omni monumentis in lucem editis insigniter promeritum. Gratitudinis Jure merito doctissimos illius Manes colit magna D. BENEDICTI Posteritas, cujus honori in præsenti Opere consecravit calamum, quod ex Veteribus MSS. ex omnium penè gentium Historiis, ex publicis Cœnobiorum Tabulariis, privatisque Amicorum Bibliothecis studiose collegit. Natus est Bruxellæ anno 1573. 30. Novembris ex prænobili familia. Aliquamdiu elegantiores litteras in Patria docuit, ubi simul sub Magisterio JUSTI LIPSII, magni illius Musarum Arbitri, plurimùm profecit. Duaci meritissimo Vertici Theologici Doctoratûs Lauream anno 1611. die Mensis Maji 4. imposuit GUILIELMUS ESTIUS. Ita quidem *Niceronius* in Eruditorum Memoriis refert. Moneo tamen, id intelligendum esse de prima, non de suprema Theologiæ Laurea, qua insignitus nunquam fuerat MIRÆUS. Reliqua vitæ Ejus

PRÆFATIO.

Ornamenta à mortuo diſcamus, cujus Epitaphium, quale Antverpiæ in ambitu Chori viſitur, Poſterorum Memoriæ hunc in modum loquitur.

D. O. M. S.

AUBERTO MIRÆO, H. CATH. ECCL. DECANO, STUDIIS SCRIPTISQUE CLARISSIMO, QUI ORDINIBUS RELIGIOSIS ORIGINES, ANNALIBUS GESTA, PIIS FUNDATORIBUS FAMAM, HISTORIIS LUCEM, SCRIPTORIBUS PER ELOGIA VITAM, PATRIÆ CLARITUDINEM, ECCLESIÆ HUIC DECUS ASSERUIT: QUIBUS ASSIDUE LABORANTI AC FELICITER OPERANTI ET PERENNARE DIGNISSIMO MORS MANUM INJECIT ANNO M. DC. XL. MENS. OCT. DIE XIX. VITÆ EJUS LXVII. JOAN. CAROL. FRANCHEMIUS MIRÆUS EX ASSE HÆRES AVUNCULO MAGNO, PROPARENTI OPTIMO, IN H. E. CHORO CONDITO GRATITUD. ERGO MONUMENTUM P. C.

In choro à parte meridionali hæc leguntur.

UNI TRINOQUE DEO S. CUI QUOD DE TERRA ACCEPERAT, EIDEM HIC REDDIDIT AUBERTUS MIRÆUS, GUIL. F. JOANNIS QUOND. EPISC. EX FRATRE N. HUJUS CATH. ECCL. DECANUS ET EPISCOPAT. VICARIUS GENERAL. PROTONOT. APOST. S. TH. LIC. SER. ALBERTO ET ISABELLÆ, AUSTRIÆ ARCHID. BELGII PRINCIPIBUS, A SACRIS ORATORII ET BIBLIOTHECÆ PRÆFECTUS. PIIS MANIBUS LECTOR BENE APPRECARE.

Videatur *TOBIÆ MAGIRI Eponymologium Criticum pag.* 596. ubi Epitaphium hoc Bruxellæ reperiri aſſerit, quod tamen haud dubie Antverpiæ viſitur, conſtat enim, *MIRÆUM* non Bruxellenſem, ſed Antverpienſem Canonicum & Decanum fuiſſe. Libros, quibus Orbem Litterarium ſibi devinxit recenſet *NICERONIUS* in ſupra citatis Memoriis Eruditorum Gallico idiomate editis Tom. VII. pag. 277-287. quas Germaniæ noſtræ bono in vernaculam linguam traductas *D. SIGISMUNDUS JACOBUS BAUMGARTEN* Halæ Saxonum ab anno 1749. laudatiſſima induſtria auctiores publicare pergit. Ex his illas duntaxat *MIRÆI* Lucubrationes huc transpono, quibus apud Varios Religioſos Ordines immortalem memoriam meruit. Sunt autem præter *Origines Benedictinas* ſequentes.

Origines *Cartuſianorum* per orbem univerſum. Coloniæ 1609. in 8.

Origines Ordinum *Equeſtrium* ſive *Militarium* libri duo. Antverpiæ 1609. in 4. Coloniæ 1638. in 8.

Origines Virginum Ordinis *B. M. Virginis Annuntiatæ*. Antverpiæ 1618. in 4.

Origines Ordinis *Carmelitani* ab Elia Propheta inchoati, ab *ALBERTO* Patriarcha vitæ regula temperati, à S. *THERESIA* ad primævam diſciplinam revocati. Antverpiæ 1610. in 8.

Origines Ordinum *Auguſtinianorum*. Antverpiæ 1611. in 8.

Origines *Canonicorum Regularium* Ordinis S. *AUGUSTINI.* Coloniæ 1614. in 8.

De Collegiis *Canonicorum Regularium S. AUGUSTINI* per *Belgium*, *Franciam*; *Germaniam*, *Hiſpaniam &c.* Coloniæ 1614. in 8.

Ordinis *Præmonſtratenſis* Chronicon, in quo Cœnobiorum iſtius inſtituti per Orbem Chriſtianum Origines & progreſſus recenſentur. Col. Agrip. 1613. in 8.

Chronicon *Ciſtercienſe*. Coloniæ 1614. in 8.

Recenſita hæc Opuſcula omnia ſuis locis inſerentur in hac Collectione noſtra. Quæ ſi benignum Lectoris oculum inveniet, fors maturius è prælo eluctabitur. Interim Hiſtoriæ Monaſtico Eccleſiaſticæ ſtudioſos impenſiſſime rogatos vult Bibliopola, ut ſuo favore hanc Collectionem juvare, &, ſi quos forte Monaſteriologos ſuis in Armariis ſive nondum editos, ſive rarius in librariis tabernis occurrentes ſervent, benigne illos communicare nobiſcum velint, quam benevolentiam grata ſemper recolemus memoria.

Dabam Ulmæ Svevorum in Exempta Canonia S. Michaelis Archangeli ad Inſulas Wengenſes dicta 30. Auguſti 1754.

MICHAEL KUEN, Can. Reg. & Decanus.

TOMI I.

PARS I.

CAROLI STENGELII

Ord. S. Benedicti Abbatis Anhusani

MONASTERIOLOGIA

BENEDICTINA.

LECTORI SPECTATORI.

QUANTA *sit ordinis* S. P. N. BENEDICTI *dignitas & præstantia*, *vel ex solo Monasteriorum numero*, *quæ ejus vivendi normam sequebantur*, *perspicue intelligi potest. Nam*, *ut fide digni Auctores prodidere*, *eadem numerum trigiuta septem millium (absque præposituris*, *& sanctimonialium Monasteriis*, *quæ numerum quindecim millium excedebant) attigisse feruntur. A principio quidem Heremitæ Christiani nulla certa norma*, *aut regula victitabant*, *quod quisque DEO auctori*, *& liberatori maxime gratum & delectabile regebatur*, *magisque procul ab omni mortalium contagio*, *ad id incumbebat. Itaque alii speluncis sese includere humanæ conversationis penitus expertes*, *alii statu erecto*, *& immobili*, *tamquam cœlo*, *non solo adfixi*, *ætatem habere*, *plures silvis densissimis inter ferarum receptacula*, *vitam colere*, *omnes postremo innocentia*, *precibus*, *vigiliis*, *abstinentia*, *jejuniis Conditori suo perplacere*, *& ad perfectionem vitæ*, *diversa via niti.*

Sed posteaquam S. BASILIUS apud Orientem, *in Occidente*, *S. B. N. BENEDICTUS dispersos monachos in cœtus cogere*, *certisque legibus*, *veluti bene fundata Civitate*, *collectos inter se habere*, *instruere*, *firmare*, *cœperunt*, *incredibile dictu est*, *quantus ad eam vitæ formulam utroque orbe factus sit concursus. Itaque brevi Italia*, *mox Hispania*, *Gallia & Anglia*, *postremo & Germania*, *cæteræque provinciæ BENEDICTINORUM conventibus*, *& collegiis refertæ.*

Atque ut alias regiones taceam, *Germania nostra non solum innumera*, *verum etiam illustrissima habuit Monasteria. Ac ne putemus Abbates eorundem cum suis monachis*, *quod antiquitus Germani solebant*, *in tuguriis habitasse*; *passim videas in his terris amplissima excitata Monasteria à Catholicis principibus*, *ut*, *qui in illa se abdebant*, *honeste possent ali*, *& educari tam ad pietatem*, *religionem*, *morumque honestatem*, *quàm ad omnem disciplinarum liberalium informationem. Porro ex his prodierunt*, *non solum sanctitate vitæ clarissimi*, *verum etiam excellentissimi in omni doctrinarum genere viri.*

Tanta vero fuit adhuc utilitas illorum, *ut*, *magnificentissimæ urbium nostratium sint ædificatæ propè ista. Unde enim Civitas Sangallensis in Turgovia*, *nisi ex Monasterio S. GALLI. Unde Campidona*, *unde Werdea Suevica*, *unde aliæ complures*, *pagi*, *oppida*, *nisi ex Monasteriis*; *quibus conditis*, *statim accurrerunt aliunde alii*, *constructisque domiciliis loca incolere cœperunt*, *& in dies quidem magis ac magis*, *donec in urbes*, *oppida*, *pagos excrescerent.* Occasione cœnobiorum in Germanicis provinciis oppida ista fieri cœpta sunt, *inquit* B. Rhenanus lib. 2. rerum Germanicarum.

Nec tantum à Monasteriis ortum ducebant, *sed & iisdem plerumque subjiciebantur*; *tametsi non paucæ ex hujusmodi urbibus*, *ubi divitiis & multitudine civium invaluerant*; *excusso subjectionis jugo*, *in libertatem se asseruerunt.*

Adjunctæ olim iisdem Monasteriis erant scholæ, *in quibus & tenerior ætas ad ætatulæ huic consentaneas litteras informabatur*; *& maturior ad maturiores ac severiores. Præerant scholæ doctissimi quique & probatissimi Monachi*, *hoc tamen discrimine*, *saltem aliquibus locis*, *ut duplices essent scholæ*; *aliæ internæ*, *Religiosis erudiendis dicatæ*; *aliæ externæ*, *in queis seculares*, *procerumque & nobilium liberi instituebantur*: *quam scholarum distinctionem reperires apud Ekerhardum in B. Notkeri vita. De hoc eodem instituto præclarè scripsit Tritbemius in Chronico Hirsaugiensi*, *& post multa hæc subjungit.* Magna in eis fervebat devotio: arsit in eorum mentibus regularis disciplinæ zelus commendandus, qui eos nunquam sinebat esse otiosos: salvo enim officio divino, cui omnes devote insistebant, de reliquo Monachii studio vacabant scripturarum, qui-

bus non solùm illuminabantur intellectu, sed etiam compungebantur affectu. *Nunc consilii mei rationem paucis exponam. Collegeram ante non paucos annos ordine Alphabetico, aliquot centena supra mille ordinis nostri Monasteria, sed dum editionem differo, eaque augere, & origines ac progressus eorundem penitius indagare laboro, ecce prodeunt in lucem* Origines Benedictinæ *à R. D. Autberto Miræo editæ. Nostram itaque collectionem supprimere, & tenebris sempiternis obruere constitui: non defuerunt tamen viri quidam reverendi, non tam doctrina, quam dignitatibus Ecclesiasticis præfulgidi, qui, ut etiam fœtum illum meum publici juris facerem, urgere non destiterunt. Cum ergo viderem, virum alioqui doctissimum, Bruschio, qui res Monasticas non bona fide tractavit, nimis fideliter inhæsisse; bonis consiliis cedendum, rursumque manum operi admovendam esse sum ratus. Et quoniam priora consilia novis ac melioribus mutare consiliis, & promissa factis vincere in his, quæ publicis rationibus expediunt, mihi semper visum ex intima laude liberalitatis, idcirco acuratius in historias inquirere animum induxi, ita tamen, ut non absonum fidei ducam, quin à nobis item, ut fert humana conditio, sive dormitantibus interdum, & peccata quæ μνημονικὰ ἁμαρτήματα vocantur peccantibus, sive hallucinantibus, quædam literis sint prodita, quæ doctiorum, si qui fortè labores nostros non contempserint, ungue notari possint, cum nemo facile queat omne offensionis, aut prolapsionis, aut erroris periculum evitare. Persapienter enim Quintilianus monet:* Legentes non sibi persuadeant, omnia, quæ magni auctores dixerunt, esse perfecta. Nam & labuntur aliquando, & oneri cedunt. *Hoc minutis auctoribus quanto debet esse solatio? Omnium memoriam habere, & in nullo penitus peccare, divinitatis est potius, quam humanitatis, inquit Justinianus Imperator. Non erubescimus igitur nos hominum similes confiteri, id est, lapsos alicubi, & labi posse: & meminimus, unum esse Deum μόνον σοφὸν, qui decipi non potest.*

Igitur si hic lapsus, tibi videor, ignosce lector, & candorem tuum proba, ut, si forte occurrant errata, ea ex ingenii felicitate restituas.

Ordinem, non in Monasteriorum dignitate, sed ætate servavimus, ut sequitur.

SS. UDALRICI ET AFRÆ AUG. VIND. CCCIII. Ord. CIↃXII.	EINSIDELN CMVI.
S. PETRI SALISBURGI DCXVI.	PETERSHAUSEN CMLXXX.
S. MAGNI in Faucibus DCXLVI.	SEON CMXCIV.
S. EMMERAMI Ratisponæ DCXCVII.	S. CRUCIS Werdææ MXXX.
MANSEE DCCXXXIX.	LAMBACH MLVI.
BENEDICTBEURN DCCXL.	SCHEUREN MLXXVII.
NIDERNALTAICH DCCXLI.	NÖRESHEIM MXCV.
TEGERNSEE DCCXLVI.	ELCHINGEN MCXXVIII.
THIERHAUPTEN DCCLXX.	URSIN MCLXXXII.
CAMPIDONA DCCLXXIII.	S. MONS ANDEX MCXX. MCDLV.
METTEN DCCC.	DECKINGEN CIↃ C. XXXVIII.

SERIE
MONASTERIORUM HEIC
CONLOCATA
NEMINI PRÆJUDICATUM
ESTO.

MONA-

MONASTERIUM

SS. UDALRICI ET AFRÆ AUG. VIND.

CCCIII. Ord. CIↃXII.

MOnasterii SS. UDALRICI & AFRÆ antiquissimam originem fuisse, ex vetustis literarum monumentis & sacris Ecclesiæ Augustanæ traditionibus perspicuè doceri potest. Nam cum anno Christi CCCIII. VII. Id. Aug. S. AFRA, civitatis Augustanæ patrona, à Gajo judice ignis supplicio affecta fuisset, eam HILARIA mater memoria quam sibi suisque construxerat, condidit, & super *sacri corporis reliquias ædiculam vilibus ex lignis*, ut tabulæ Ecclesiasticæ loquuntur, excitavit, ibique cum ancillis ad sepulchrum excubans, martyrii coronam itidem accepit. Porro aream seu spatium ejusdem basilicæ, à primis fidei Christianæ AUGUSTÆ plantatæ incunabulis, Christianorum sepulchris fuisse dicatum, nemini debet esse dubium. Nam quod satis constat, ibi sepulchri locum accepere, AFRA, HILARIA, DIGNA, EUNOMIA, EUTROPIA, AFER, DIONYSIUS, QUIRIACUS, LARGIO, CRESCENTIANUS, EUTYCHIANUS, CHARITO, PHILADELPHUS, PETRUS, NIMMIA, JULIANA, DIOMEDA, LEONIDE, AGAPE; addidere quidam EMBLASIUM, EURIAM, FAUSTAM. Item alii X. quorum nomina intercidere. Condita ibi quoque plurimorum aliorum pro CHRISTO necatorum corpora. Ea deinceps area, diu Episcopis nostris sedes vivis, sepulchrum mortuis fuit. In qua eosdem synodos coegisse, mysteria divisisse, de rebus divinis sermonem fecisse, ac omnia, quæ ad pietatis cultum pertinerent egisse, non est à vero alienum. Sacra verò ædicula, quam statim ab AFRÆ morte inædificatam fuisse diximus, pro temporum varietate sæpe disiecta, sæpe restituta, in basilicæ denique amplitudinem, quam nunc oculis conspicimus, excrevit, & urbe pomærio prolato recepta est. Eadem Ecclesia pleraque circa domorum sola, quæ solarii pensionibus nunc obnoxia habet, lege CONSTANTINI adjudicata accepisse sentiendum, cum AFRAM possessiones id loci habuisse fama sit proditum. Quinquies minimum fuit exusta. In Annalibus refertur AUGUSTAM Hunnicæ tempestatis vi graviter concussam, fædè vastatam, ædiculam, quam cæmeterio post AFRÆ mortem additam diximus, inflammatam. Nam ATTILA, omnium post homines natos mortalium maxime ferox & superbus, obvia quæque fulminis in morem protrivit atque disiecit, annum circiter CDLI. Indubium est post acceptam cladem, à Christianis, qui superfuere, ædem memoratam restitutam, Clericosque adunatos fuisse, cum ante B. GREGORII tempora homines sacris initiatos eum in locum habitasse, literis sit consignatum. Canonicos autem Regulares, Regulæ S. AUGUSTINI subditos fuisse, necdum constat, cum omnes ejus ætatis Clerici, & Episcopi, cum suis Canonicis vitam communem & Apostolicam, nullius omnino rei proprietatem sibi usurpantes, sint sectati. Rebus Romanis, Gothicisque in his locis labefactatis, Alemannisque à Francis devictis, eosdem quoque noster locus magnos benefactores est expertus. E quibus præcelluere, DAGOBERTUS Magnus, PIPINUS & CAROLUS Magnus, FRANCIÆ Reges, qui eundem variis donis auxerunt & locupletarunt. Sub iisdem WICTERPUS & SIMPERTUS Episcopi præcipue locum hostili manu vastatum restaurarunt vivi, mortui sepulturam acceperunt. Ac præter eos TOSSO, NIGDIGARIUS, & ADELBERO Episcopi omnes Augustani, & sanctitate clari. Benefecerunt sacro loco alii quoque principes viri, præcipuè Duces Noricorum, inter quos TASSILO plurima contulit, quorum propter frequentes hostium incursus, loco nihil permansit. Omnium tamen clarissima extant beneficia S. UDALRICI (à quo nunc ipsi locum nomen) qui eundem bis instauravit. Primo anno CMXXIV. ordi-

nationis suæ primo. Secundo post crudelem illam vastationem per Hungaros anno CMLV. factam; ibidem conditus anno CMLXXIII. in hodiernum usque diem innumeris claret miraculis.

Canonicis à Regulari tramite descifcentibus, suffecit BRUNO Episcopus Religiosos Ord. S. BENEDICTI. anno circiter MXII. quibus REGINALDUM Abbatem præfecit. Hic ex S. UDALRICI gente Dilinganorum Dynastarum profectus, Kyburgensis etiam stirpis surculus fuit. *Inter cætera pietatis opera*, uti Laurishamensis Monasterii annales produnt, *misericordiæ compassionisque visceribus totus diffluebat: adeo, ut inter beatos pauperes regnum cœlorum possidens, justitia ejus maneat in sæculum sæculi, & eleemosynas ejus enarret omnis Ecclesia sanctorum.* AUGUSTÆ non amplius triennium præfuit, inde EBERSPERGAM evocatus, undecimque annos in Bojca versatus, magnam sibi virtutis & pietatis laudem collegit. Sed præcipue benignitas ejus in pauperes prædicatur. Eberfperga ad Laurishamense Cœnobium missus, eidemque præfectus, non minori pietatis quàm religionis laude claruit. CHUNRADUS Salicus Imp. virtutis fama permotus, anno MXXXIII. apud Nemetes ad Spirensis Ecclesiæ episcopatum curavit provehi, cui per annos VII. insigni cum laude præfuit, talemque pontificem egit, qualem decebat illum, qui ex longa & religiosa disciplina ad infulam invitus esset protractus. Posito tandem spiritu, cœlo receptus est A. C. MXXXIX. & in sanctorum numero habitus. Candelabrum Spiræ in summa æde pensile ex ære auro obductum, eximii operis, hodieque ibidem spectandum, REGINBALDI munus est. Versus inscripti circum extremam orbitam XXIV. auratis quamquam litteris, ætatis plumbum non potuerunt tegere. Sub finem ferè, hi duo ad MARIAM Virginem leguntur.

ISTUD NON MAGNUM DIGNANTER SUSCIPE MUNUS,
QUOD REGINBALDUS TIBI PRÆSUL REDDO MISELLUS.

Cæterum Monasterio SS. UDALRICI & AFRÆ S. HENRICUS Imp. fundos ac prædia contulit, cujus conjux S. CHUNEGUNDIS locum donis amplissimis auxit. An. MXXXI. EBERHARDUS Episcopus addidit pontem LYCI cum theloneo. Circa annum MXLIX. LEO IX. Pont. Max. Aug. in sæpe memorata basilica ad SS. memorias venerabundus DEO supplicans, audivit voces Angelorum canentium: *Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.*

Floruere dicti Cœnobii Monachi magna certè virtute, doctrina, & constanti disciplina ad postrema pene tempora. Quod petiti inde non modo in vicina Monasteria Antistites, sed frequentes etiam civitatum Episcopi demonstrant, quorum tamen nomina, & res gestas hoc loco referre, nec hujus loci, nec instituti nostri est. Hoc tamen addam; Primos statim post REGINBALDUM Abbates, DEGONEM, GOTISGENUM, FRIDEBOLDUM, HENRICUM, THEODONEM, ADALBERONEM, non solum verbo & exemplo suis egregiè præfuisse, sed fama vel usque ad sidera notos, ideoque ob tam præclaram nominis celebritatem, ad altiores dignitatum gradus promotos, hinc discessisse, præter FRIDEBOLDUM, quem S. HENRICUS Imp. cui à confessionibus fuerat, tanto amore pariter & honore prosequebatur, *ut quotiescunque* curiam Imp. adiret, ei cum primatibus assurgeret, & nunquam prius *ipsi daret licentiam abeundi, quam aliquod clenodium pro munere acciperet à Rege* (*Catal. Ab. mſ. Chron. Meiſt. l.* 4. *c.* 13.)

ADALBERONIS VII. Abbatis consensu, S. P. Q. A. locum (cum toties hostium incursibus potuisset) urbe Pomœrio prolato recepit. Idem ALEXANDRI II. partes sequutus, à civibus injuria affectus, Romæ benignè à Pontifice auditus, in reditu obiit MLXV. Ecclesia verò nostra ab EMBRICONE Episcopo instaurata, dedicata est ab eodem, assistentibus sibi GUNSONE (quem Bruschius GUNDECARDUM nominat) Eistettensi, & ELLENHARDO Frisingensi, Episcopis, præsente HENRICO IV. in vigilia Nativitatis S. DEI GENITRICIS A. C. MLXXI. Eandem ob causam ob quam ADALBERO EGINO XIII. ab HERMANNO Episcopo exagitatus sub PASCHALI II. Pisis vita excessit, miraculis clarus MCXXII.

Sub

Sub HEZILONE Abbate CONRADUS de Lützelstain Episcopus Aug. Monachum induit, in hoc Cœnobio MCLVI. Eidem postea anno MCLXVII. vita functo, successit HARDOVICUS de Lierhaim Prior nostri Cœnobii. Anno MCLXXXIII. XVI. K. Jul. Monasterium cum Ecclesia igne conflagravit. Exin novum templum excitatum, & solemni Ecclesiæ ritu dicatum, sacratumque est, anno MCLXXXVII. VIII. Id. April. à CONRADO Archiepiscopo Moguntino, assistentibus eidem UDALSCALCO Augustano, OTTONE Frisingensi, HERMANNO Monasteriensi, OTTONE Arelatensi, BERCHTOLDO Tullensi (*al. Treuerensi*) Episcopis. Arca insuper, qua sacra D. UDALRICI Lipsana continebantur, ipsiusmet Imp. FRIDERICI (qui cum tribus filiis, multisque Imperii Principibus aderat) ac trium Episcoporum humeris, honoris caussa elata fuit. Columnæ lapideæ ambitus factæ sub ERCHINBALDO circa MCXC.

Tempore Abbatis CONRADI I. qui iniit anno MCCCXXXIV. magnum extitit incendium, quo periere CCL. domus nostræ parochiæ: ipsum Monasterium inflammatum, Fratribus DEI ac S. AFRÆ opem implorantibus, & Respons. *Martyr sancta Dei* concinentibus, divinitus igne sopito conservatum est. Hinc posteris temporibus solennis supplicatio per gyrum Monasterii Dominica V. post Pascha instituta fuit.

Levavit idem Abbas de fonte baptismatis omnes liberos LUDOVICI IV. Bavari Imp. cui etiam à confessionibus fuit, & non pauca privilegia & gratias ab eo consequutus est.

Notatum est inter cetera, ut quoties locus bene reformatæ vitæ laude floreret, tum maxime signa ad SS. intercessionem ibi ederentur. Habuit autem, ut multa sunt indicia, primam reformationem ex Monasterio Hirsaugiensi, quam novam seu Cluniacensem reformatam appellant. Deinde decreto Concilii Constantiensis, & BENEDICTI XII. Constit. subjectum fuit Capitulo provinciæ Moguntinæ. Tertio reformationem accepit à Mellicensibus, quam etiam per MELCHIOREM Abbatem per plura Monasteria propagavit, præsertim OTTENBURAM, THIERHAUPTEN, FULTENBACH, missis illuc religiosis, bonique testimonii fratribus. Idem fecit de Monasteriis Monialium KüBACH & HOLTZ, assumptis à se reformatis sororibus ex suo Monasterio S. NICOLAI extra muros urbis Aug.

Tum etiam SS. corpora effossa, reliquiæ SS. inventæ, & S. SIMPERTI diem festum celebrandi licentia est impetrata. Ejus porro sacræ reliquiæ cum alias translatæ fuit, tum maximo apparatu, quem præter FRIDERICUM Episcopum & clerum Augustanum, MAXIMILIANUS Cæsar, CHRISTOPHORUS & WOLFGANGUS Bojorum Duces coram honestavere, Anno MCDXCII. IX. K. Maji, tertia Pascha feria.

Novæ templi structuræ sub prædicto MELCHIORE MCDLXVI. initium factum, quæ tamen MCDLXXIV. ventorum vi disjecta, ipso SS. PETRI & PAULI concidit, & XXXIII. utriusque sexus obruens vita privavit. A fundamentis dein MCDLXXVII. novum templum excitari cœptum, quod anno sæculari M. D. in die S. MARGARETÆ, solenni Ecclesiæ ritu consecratum est, & eodem lapis primus pro fundamento novi Chori maxima pompa positus, per MAXIMILIANUM I. Imp. & FRIDERICUM Comitem S. SEVERINI, Cardinalem S. THEODORI, talem inscriptionem continens:

JESU CHRISTO SACRUM.
MAXIMILIANUS. RO. CÆSAR. AUGUSTUS.
AD. III. IDUS. JULIAS. A. FUNDAMENTIS.
LAPIDEM. HUNC. PRIMUM. POSUIT. ANNO. M. D.

Trulla vero qua Cæsar utebatur hæc continebat.

PERPETUÆ. SECURITATI. ET D. UDALRICO. MAJORI.
ATQUE. PROPINQUO. SUO. EX. PROSAPIA. VETERE.
PRINCIPUM FERRETENSIUM. D. MAXIMILIANUS.
ROM. CÆSAR. COMES. DE. PHIRT. DEDICAVIT.
ANNO JUBILÆO M. D. AD. III. IDUS JULIAS.

B Tan-

Tantæ solennitati præter Card. & Imp. interfuere complures alii tam Ecclesiastici quam sæculares Principes; præcipui numerantur BERCHTOLDUS Archiepiscopus Moguntinus, & ERNESTUS Dux Saxoniæ Archiepiscopus Magdeburgensis. LAURENTIUS Herbipolensis, GABRIEL Eistettensis, JOANNES Dalburbius Wormatiensis, MELCHIOR Brixinensis, similiter Tergestinensis & Viennensis Episcopi.

FRIDERICUS Dux Saxoniæ & JOACHIM Marchio Brandenburgensis, Electores. GEORGIUS & ALBERTUS Bavariæ Duces. ALBERTUS & GEORGIUS Saxoniæ, GEORGIUS & Henricus Brunswicenses, HENRICUS & MAGNUS Megalopolitani, & WILHELMUS Juliacensis & Montium. FRIDERICUS & CASIMIRUS Brandeburgenses Marchiones, cum Mantuano. Adhæc Legati Regum Franciæ, Hispaniæ, Poloniæ, Hungariæ & Apuliæ, ac Venetorum, reliquorum Principum & Episcoporum ac Imperialium Civitatum (quæ per Legatos suos tum in Comitiis comparuerunt) nomina brevitatis causa transeo. Abbates Campidonensis, Cæsariensis, Vinearum, Salemitanus, Soretanus, Melicensis, S. Crucis Werdeæ & SS. Udalrici & Afræ CONRADUS Mörlin, innumeri prætera Comites ac Barones.

Illud templum nostrò primum tempore feliciter est absolutum; nam turris ad culmen usque perducta est A. C. MDXCIV. JACOBO Abbate: cætera patent ex inscriptione quæ retro majus altare in Pario excisa lapide extat.

D. O. M.

VIRGINI ΘΕΟΤΟΚΩΙ, RELIQUISQUE, CÆLITIBUS
PARTIM, HIC, AD, CULTUM, PUBLICUM, EXPOSITIS
PARTIM, IN, TERRAM, DEMISSIS, CONDITISQUE, ODEUM
PRINCEPS, TRIPLICESQUE, CHOROS, SACELLUM
SUPERIUS, INGENS, ARAS, QUATUOR, MAXIMAS
CUM NOVA, TOTIUS, PROPE, TEMPLI, SUBSTRUCTIONE
CERTE, INSTAURATIONE, OMNIQUE, ORNATU
INTRA, PROXIMUM, DUODECENNIUM, MOLITI.
JOANNES, ABBAS, DUODEQUINQUAGESIMUS
GREGORIUS, PRIOR
TOTUSQUE, CONVENTUS
POSUERUNT
ANNO POST C. N. CIↃ. IↃC. XII.

MONA-

MONASTERIUM
S. PETRI SALISBURGI DCXVI.

S. PETRI Salisburgi & vetustate, & dignitate nulli è Germaniæ Monasteriis secundum, hac occasione excitatum, in eam amplitudinem, quam nunc conspicimus, evasit.

RUPERTUS regio Francorum Scotorumque Principum sanguine editus, Vangionum (quos hodie Wormacenses appellamus) primum pontifex, à discolis auditoribus arreptus, servilem in modum flagris cæsus, pontificatu dejectus, ex urbe etiam eliminatus, à THEODONE III. Bojorum Principe benigne invitatus, & ab eodem Reginoburgi cum insigni procerum comitatu obviam progresso, incredibili lætitia maximo applausu exceptus, indicto jejunio illum Christianæ fidei mysteriis erudit, eruditum & satis jam confirmatum, abdicato impio pessimorum dæmonum cultu, salutari baptismate abluit. Principis exemplum plerique optimates sequuti, & populi magna vis, nobilium ignobiliumque certatim Christo nomina dedere. RUPERTUS inde Principis hortatu secundo Danubio devectus, multam præterea pietatis sementem fecit, Evangelio omnibus qui secus ripam colerent libero sermone annunciato, ad inferiorem usque Pannoniam, ibi exscendens iter retro pedibus tenuit.

Tum THEODO instititit RUPERTO, sedem sacrorum legeret firmaretque, ex qua ipse & successores Episcopi, subjectam provinciam salubribus præceptis informatum regerent. Placuit Juvavia, splendida olim Romani nominis colonia, tum afflicta superiorum temporum barbaricis motibus & vastitate, in ruinis & solitudine cubans, urbis verius cadaver. Magno studio, & alacritate instauratam, mutato veteri vocabulo Salisburgum dixere à præfluente Salsa. Templum Deo & Apostolorum principi PETRO cum Cœnobio positum. RUPERTUS dicavit, sacerdotibus sacerdotumque ministris, & omnibus subinde rebus quæ ad divinum cultum Christiano ritu peragendum opportunæ, Ducis liberalitate fretus, ampliter instruens. Neque defuit Theodo conceptæ spei, largis subministratis vectigalibus; Salisburgum enim pontifici concessit, prædia, villas, lacus, amnes, piscationes, silvas, & venationes adjecit. Adhæc vineas ad Danubium prope Reginoburgum aliquot; Salinis, fornaces excoquendo sali viginti, & decumæ omnino vectigalium, quæ fiscus id loci cogeret.

RUPERTI sanctissima facta complures literis consignarunt, ubi ea copiose cognosci possunt.

Idem ERENDRUDEM neptem, quæ perperam quibusdam soror credita, numeroso sacrarum Virginum collegio præficit, ædificato à REGINODRUDE THEODONIS uxore ad urbem monasterio, & anno post C. N. CD. XXIII. & magnæ DEI Matri Virginique consecrato, Nonnarum montem etiam nunc appellant, in quo liberaliter ornando THEODIBERTUS patris pietatem adæquavit.

RUPERTUS superne monitus mortalium laborum finem, æternitatis præmium prope esse, discipulis vocatis ostendit, quem ex sacerdotum numero sibi successorem substituit cupiat, VITALEM videlicet, notæ sanctitatis, & apud omnes ordines gratiosum hominem, S. PETRI Cœnobii Abbatem. Ingravescente per quadraginta jejuniorum dies morbo, festa Christi resurgentis luce, quæ in VI. Kal. April. incidit, sese ut potuit colligens, obita re divina, sacrorumque mysteriorum percepto viatico multum de virtute hortatus discipulos, lenissimo sermone paterno prorsus affectu; inter complorantium manus exspiravit, Anno Christi, ut conjectant historici certiores DCXXVIII. Auditæ canentium voces, angelorum creditæ, & visi obversari inter justa funebria candidati hominum specie, quos quod eo officio functi disparuere, angelos fuisse nemo dubitavit. RUPERTUS cœlo receptus, Boicæ Apostolus & tutela habitus.

Post RUPERTUM & VITALEM, deinceps ANSOLOGUS, SAVOLUS, EZIUS, FLOBARGISUS Salisburgensibus præfuerunt, Abbates omnes hujus monasterii S. PETRI Apostoli, quod RUPERTUS in ea urbe instituit.

Permansit Pontificia cathedra ad D. PETRI monasterium usque ad S. VIRGILIUM Episcopum, qui ingentis, & posteris quoque admirabilis molis basilicam plurium annorum opere ex ædificavit, & Episcopalem cathedram ibi collocans, & primo Bojorum divinæ legis præconi & magistro S. RUPERTO nuncupans, sacras illius simul & CUNIBALDI & GISILARII Comitum corporum reliquias religiose transtulit, ut loco nimirum reverentia accederet, tum sibi successoribusque Episcopis tanquam speculum, quod ante oculos situm semper inspicerent, proponeretur.

Idem VIRGILIUS Episcopus inæstimabilis sanctitatis & meriti, id enim à vitæ scriptore tributum elogium, posteritas consentiens approbavit, leni morbo V. Kal. Decemb. decessit A. C. DCCLXXXIV. Multa & mirifica, eaque salutaria plerisque signa, ad mortui cadaver sunt edita, verum nullum uni beneficio anteferendum, & quod Carantanis Christianæ fidei mysteriis erudiendis vivus præstitit. GREGORIUS IX. P. M. divorum numero post aliquot sæcula publice ascripsit, A. D. CIↃ. CC. XXXII. Salisburgensibus juxta RUPERTUM, patronus & tutela colitur.

Eidem subrogatus est BERTRICUS, Abbas S. PETRI, qui vix toto anno superstes, sedem morte vacuam ARNONI tradidit; cujus primum opera & illustri apud CAROLUM LEONEMque Pontificem gratia, Archiepiscopatus dignitas in eam commigravit. Extat Diploma LEONIS III. A. C. DCCXCVIII. datum.

ARNONI in Archiepiscopatu successit AMMICONIUS itidem Abbas S. PETRI.

A. C. CIↃ. LXXIV. GEBHARDUS Salisburgensis Archiepiscopatus, in honorem S. DEI Genitricis MARIÆ & S. BLASII Martyris & Episcopi, Monasterium in valle Admontensi construxit, & eodem anno III. Kal. Octobr. dedicavit. In quo Monasterio duodecim Monachos sacerdotes ad serviendum DEO ordinavit: ad quorum stipendia, & vestes, nec non hospitium & pauperum sustentationes prædia tradidit.

Huic

Huic vero Cœnobio, consensu venerabilis D. REGINHARDI Abbatis Monasterii S. PETRI, primum Abbatem præfecit D. ARNOLDUM, Monachum hujus nostri S. PETRI Cœnobii.

Post REGINHARDUM præfuit IREMBERTUS, sed pertinaci morbo afflictus non erat oneri ferendo, eoque se ultro magistratu sacro abdicavit, suumque munus THIEMONI ex Altachensi sede jam fama celebri per GEBHARDUM pontificem Salisburgensem evocato commisit. Quod THIEMO susceptum cum ingenti cura, nec minori prudentia & laude administravit. Sed cum atrox in Ecclesia dissidiorum orta tempestas orbem concuteret universum, orbis capitibus Pontifice & Cæsare inter se dissentientibus, fulmen hoc etiam Salisburgensem provinciam afflavit, cum GEBHARDUS religiosissimus antistes contra HENRICUM diris execrationibus devotum, & ab Ecclesiæ societate proscriptum, pro GREGORIO VII. P. M. staret, eoque nomine & ipse gradu per Cæsarem dimotus esset, occupata à BERTHOLDO GEBHARDI Cathedra, ne THIEMO sanctiores partes secutus, contra Rom. pontificem cogeretur sentire, inde in Sueviam profugit, ædesque illic sacras Schaffhusianam & Hirsaugiensem lustravit, quod id ævi illa duo Cœnobia maxime fama virtutis & optimis institutis florerent, hæsitque totum triennium in postremo; ubi perinde se gessit atque unus aliquis de grege, ad omnia religiosæ disciplinæ officia demissus. Tum deinde ratus mitiora tempora secutura, simul ad suos rediit, à BERTHOLDO nunc promissis invitatus, nunc minis impulsus, ut in ejus & Cæsaris partes concederet, cum nullum periculorum exitum domi reperiret, iterum profugus in Admontanum cœnobium secessit. Interea GEBHARDUS cum illustri sanctitatis, fidei & constantiæ laude ad Superum societatem evocatus, sedem à Schismatico per vim occupatam, THIEMONI eorum consilio, qui sanam Pontificis rationem & auctoritatem sequebantur, & BERTHOLDUM lupum non custodem gregis arbitrabantur reliquit. Quas vero perturbationes, adversariorum persequutiones, vincula & ærumnas toto administrationis suæ tempore pertulerit, non est nostri instituti pluribus hoc loco prosequi;

Cæterum THIEMO sub finem vitæ consilium cæpit Hierosolyma petendi. Eapropter in orientem transgressus, in Galilæam, haud procul urbe, cui olim Corozaim exadverso Capharnai interlabente Jordane sita transmisit, ubi à paganis Turcis & Saracenis circumventus, ac pedicis indutus, cum simulacrum Mahumetis truncum (nam statuaria pingendi fingendive disciplina pollebat) integrare juberetur, illud membratim comminuit. Hinc jussu irati principis vestibus spoliatus, jumentoque impositus, scutica toxicata per viam cæsus, ubi in campum certaminis pervenit, circumfusis carnificibus & barbaris articulatim, per digitos, manus, pedes, brachia, (velut Jacobus ille apud Persas) inciditur, ac demum omnibus membris detruncatis, ad modum S. ERASMI, recluso ventre in testini caput bacillo implexum evolvitur, quoad per flexuosos orbes exhaustis ilibus ipsa sedes vitæ cor avulsum sequeretur, cum quo simul extremus pontificis spiritus est extractus, qui inter horrenda crudelitatis exempla assidue Numen veneratus in Davidis hymno animam in Dei sinum ac manus effudit, quam cœlitum symphonia cum Epinicio in templa cœlestia deduxit, ubi in omnes omnium temporum æternitates beata triumphabit. Vixit anno Christi CIↃ. CI. IV. Kal. Octobr. pridie S. MICHAELIS.

A. Ç. CIↃ. CLXVII. HENRICUS Abbas S. PETRI Gurczensis Episcopus creatur.

Habuit amplissimum hoc Cœnobium continuata serie Abbates religione & auctoritate præstantes, usque ad nostra hæc tempora, quibus eidem summa cum laude præest, A. R. D. JOACHIMUS ex celebri Wessofontano superioris Bavariæ Monasterio (quod ante octingentos & octoginta circiter annos fundatum, non sine miraculo, scalæ apparentis, & angelorum in ea ascendentium, & descendentium, & Apostolorum Principis scalæ innitentis, adhuc superest) evocatus, qui præter providam Abbatiæ suæ administrationem, auspiciis, jussu & impensis Reverendissimi & Illustrissimi Principis ac Domini D. MARCI SITTICI Archiepiscopi ejusdem Metropolitanæ Ecclesiæ, revocavit antiquissimum illud Scholarum Monasticarum institutum, quibus olim doctissimi quique & probatissimi Monachi præficiebantur; quæque non solum Religiosis erudiendis dicatæ erant, verum etiam in eis seculares, procerumque & nobilium liberi instituebantur, de quibus præclare Trithemius in Chronico Hirsaugiensi. Sed de hujus Salisburgensis studii pro PP. Ord. S. BENEDICTI erecti fundatione, progressu & instituto forte alibi plura commodius tradentur ab aliis: nos hæc, præter institutum nostrum, hic tantum paucis insinuare voluimus.

MONASTERIUM

S. MAGNI IN FAUCIBUS. DCXLVI.

S. MAGNI totius late patentis Augustanæ diœceseos antiquissimum Monasterium situm Abusiaci in alpium faucibus, quas Julias dictas volunt, vario eventu. Porro alpes Juliæ, à Julio nomen sortitæ, triplices sunt. Unæ apud Taurinos: Alteræ in Rætia: Tertiæ apud Venetos. De Ræticis nobis hic sermo; quæ a Septimo usque ad Braulium montem late patent, & in quibus Oenus fluvius oritur, extenduntur autem usque ad fontem Lyci fluminis, ubi olim jussu & imperio S. NARCISSI Gerundensis in Tarraconensi Hispania Episcopi, & Vindelicorum Apostoli longe clarissimi, ministerio dæmonis draconem immani, vastaque magnitudine, ac inusitata corporis mole præditum, qui maximam circumquaque vastitatem faceret, utpote quod aerem circumfusum adeo venenaret, ut vel halitu ipso pestifero multos exanimaret, aut venenum morsu letifero inspiraret, occisum ecclesiastica referunt monimenta. Inde autem à Julio Cæsare loco nomen inditum fama est, quod idem ab una rupe ad alteram Lycum equo transilierit, vel thermis ibidem usus fuerit, Julenbachensibus post dictis. Extant adhuc eædem thermæ non procul ab oppido, & Monasterii S. MAGNI ditionis sunt; salubres admodum, quod varias corporum male affectorum infirmitates tollant, nam pestiferos humores exsiccant, nativum calorem reducunt, viresque debilitatas restaurant, utpote, quæ multum salis, aluminis, & gypsi, nonnihil etiam sulphuris & alabastri contineant.

Fauces vero locum dictum volunt, quia Lycus fluvius ibidem intra dictas rupes, angusto loco quasi per fauces transeat. *Fiessen* vero à pedibus humanis, quibus oppidi insignia exornantur, quod ibidem trium conterminarum regionum confinia sint, Tyrolis, Bojoariæ & Sueviæ.

Porro Monasterii hujus originem ita vetustis literarum monimentis memoriæ proditam accepimus. B. MAGNUS, ante etiam MAGNOALDUS dictus, ex Hybernia oriundus, COLUMBANUM & GALLUM, perspicuæ integritatis & innocentiæ viros ejusdem insulæ religiosos, partim prædicandi verbi Dei, partim solitudinis habitandæ causa peregrinantes, sequutus, ita ambobus probatus est, ut tum studio sapienter obediendi, tum pietate & sanctitate vitæ ac miraculorum virtute, utrique eorum admirationi esset. Qui cum ad silvam Brigantinam venissent, eumque locum incolentes, multos ad fidem convertissent, gravi Gentilium invidia perur-

perurgente COLUMBANUS in Italiam, MAGNUS vero & GALLUS ad eam Eremi partem se contulerunt, quæ adjacet Arbonensi territorio, inter fines lacus Brigantini & Alpes Rætiarum.

Visione autem cœlesti admonitus MAGNUS peragratis pluribus regionibus, sparsaque in iis Evangelii doctrina, ad alpium Juliarum fauces contendit; quo in itinere cæcum illuminavit. Agrum autem Campidonensem attingens, olim quidem cœtu hominum frequentem, tum vero incultum & desertum; offendit vermium & serpentum colluvie ac dæmonum infestatione ita horridum, ut nec feræ venatoribus elapsæ, nec homines casu eo delati, tueri vitam possent à miserabili interitu. Quin & ulterius progressus, in horribilem serpentem incidit, quem virtute Dei enecavit; moxque omnium serpentum & vermium monstra universa disparuerunt, virtute ac potentia orationum MAGNI expulsa. Repurgato autem ita eo loco, & ad habitandum accommodato, magna vicinorum gentilium turba ad CHRISTUM conversa est.

Veniens deinde ad locum Equicaput dictum, horridum & immanem draconem, sanctis reliquiis signoque crucis munitus, precibus extinxit. Demum ad fauces alpium pertingens Monasterium hoc, de quo nobis sermo, extruxit, & Ecclesiam per S. WICTERPUM Episcopum Augustanum in honore S. DEI Genitricis MARIÆ, & S. FLORIANI Martyris consecrari fecit, Anno ut quidam notant, DCXXVIII. ut Bruschius DCCX. nos alibi viam mediam elegimus, & pluribus rationibus firmavimus, atque annum circiter DCXLVI. statuimus. Cum vero fama virtutum ejus longe lateque diffunderetur, factus est magnus concursus populi ad eundem locum, quem & propter dignitatem tanti viri, *Cellam* S. MAGNI indigitarunt, multis quoque prædiis ac possessionibus ditarunt. Quare B. MAGNUS turbas declinans, secessum quæsivit, adque fauces ipsas digressus, dæmones inde expulit, & adjuvante TOZZONE Presbytero, qui postea Episcopus Augustanus evasit, exiguum sane Oratorium construxit, à quo & S. WICTERPUS Episcopus accersitus, illud sub honore ac titulo S. SALVATORIS dedicavit. Bono quoque virtutum B. viri odore delectatus, quosdam religiosos Clericos in DEI servitio instituendos, in disciplinam ei tradidit. Qui divino amore succensi per viginti quinque annorum curricula, quibus B. Vir supervixit, ejus imperio audientes in CHRISTI servitio die noctuque persistentes, ad finem usque perseverarunt Sanctus igitur Episcopus procuravit omnia necessaria ibidem degentibus, & profectus est ad aulam Regis Francorum, cui Alemannia etiam parebat, ubi à glorioso Duce B. PIPINO, dicto de Landis, patre SS. GERTRUDIS & BEGGHÆ, Majore Domus seu Magistro Palatii Regni Francorum sub CLOTARIO II. & DAGOBERTO MAGNO, honorifice admodum exceptus, eidem S. MAGNUM commendavit. Ille animo ad pietatem commotus, petitioni venerandi Episcopi annuit, atque locum ipsum sublimare, & terrenis commodis providere atque communire decrevit. Quapropter de vectigalibus vicinorum locorum, qui census & vectigalia annuatim regiis ærariis inferre tenebantur, reditus annuos beato viro in perpetuum addixit, & ne quis hanc donationem infringere ullo unquam tempore attentaret, illam donationem in publica instrumenta redigi, suoque sigillo muniri curavit, quatenus deinceps in saltu illo B. MARIÆ Virgini, & S. AFRÆ ex regia donatione addicto WICTERPUS Episcopus omnesque successores ejus, sine ullius contradictione, supremam obtinerent auctoritatem. Quibus ex animi sententia transactis, idem Episcopus & regiis auctus donis, & amplissimis sublimatus honoribus, lætus ad propria regreditur, & beato MAGNO potestatem fecit regularem instituere vitam, ejusque loci curam commendavit. Ab illo tempore locus ipse à B. MAGNO fundatus, atque à Pontificibus Augustanis locupletatus, adhæc usque tempora feliciter est propagatus.

S. MAGNUS præterea magna accolarum utilitate urso monstrante ferrifodinas adinvenit, ibique magnas virtutes operatus est, cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum reddidit; truculentas quoque feras obedire sibi fecit, aliaque plurima edidit miracula, quibus magnam incolarum ejus loci multitudinem, ad CHRISTI

fidem perduxit. Postquam autem viginti quinque annos in eodem cœnobio vixerat, ætatis suæ anno septuagesimo tertio, viri Deo dilecti & sanctitatis laude celeberrimi anima, corpore leniter soluta, migravit VIII. Idus Sept. in cœlum; corpus eidem monasterio perpetuum relinquens ornamentum. Asservantur ibidem thesauri pretiosi instar & alia veneratione dignissima S. MAGNI monimenta, inter quæ principatum quasi obtinet CRUX argentea, quæ non ita pridem alii pretiosæ hypothecæ deauratæ, gemmis & chrystallo exornatæ inclusa fuit. Continet eadem crucicula reliquias B. DEI genitricis MARIÆ, Ligni, S. CRUCIS, SS. Martyrum MAURITII & Sociorum ejus, nec non BB. Confessorum CHRISTI COLUMBANI & GALLI. Eandem colle dependentem in via gestare, cum vero orationi incumbere vellet, vel ex arbore vel alicubi suspendere, & coram ea se prosternere solebat. Adhuc salutaris ejus usus sæpe invenitur. Ubi enim tempore tonitrui asportatur, aerem mitigat, aereas potestates expellit, segetes à grandinibus præservat: quin & Campana major hac cruce benedicta, magnam virtutem habet contra tempestates.

Religiose itidem asservantur, S. MAGNI Cuculla, (quæ puerperio laborantibus imposita, nonnunquam à periculo & dolore easdem liberasse proditur) Stola & Manipulus. Calix insuper, ex quo bibentes à variis morbis sanantur; præsertim à febri & maleficiis complures liberatos literis consignatum habetur. Adhæc impetiginem capitis, quæ ex discrasia provenit, & alias mentis passiones, dentium dolores intolerabiles, syncopen & alias infirmitates sibi propulisse, non pauci grati agnoverunt.

Præterea Scipio sive Baculus, quo ante S. MAGNUM usi fuere SS. COLUMBANUS & GALLUS, cujus virtutes admirandas, vere atque æstate præsertim, ferme quotidie experiuntur agricolæ. Quando enim vel in agris, aut hortis, seu plantis, arboribus sive herbis nocivi grassantur vermes, aut cujuscunque tandem generis mures, erucæ, cyniphes, seu qualiacunque demum animalcula, venenatæ bestiolæ, aut insecta, quæ ludunt aut arrodent radices segetum, inficiunt, devorantve folia, flores aut fructus arborum, herbarum, cujuscunque generis plantarum: quamprimum sacer iste baculus, terræ, ubi pestis illa grassatur, infigitur, mox fugatur aut extinguitur. Eumdem effectum habere ramos seu frondes arborum & fruticum, item terram, si baculo aut Cruce prædictis tangantur, signentur, & à Fratre quodam ejusdem Monasterii benedicantur, experientia pene quotidiana docet. Hinc etiam apud longe dissitas & externas nationes S. MAGNUS honore, festoque die solennitur colitur, interque eos Divos, quos ob speciales quasdam prærogativas *Auxiliatores* vocamus, præsentissimus Patronus habetur.

Idem Cœnobium anno circiter DCCLXXXVIII. Boicis præsertim bellis misere vastatum, flammis absumptum, concrematumque fuit: quod sic disiectum SIMPERTUS Augustanæ Ecclesiæ Pontifex sanctissimus CAROLI MAGNI auxilio fretus restituit, ædificia instauravit ac opibus auxit.

Idem postea donis amplissimis auxerunt & locupletarunt LEOPOLDUS Marchio Austriæ, & GUELPHO Dux Suevorum, quæ omnia paucis versibus comprehendit Jacobus Philomusus Poeta Laureatus.

Cœnobium Füessen Regali dote PIPINUS
Fundavit, sancti permotus numine MAGNI.
Vastatum Cæsar reparavit CAROLUS *idem*
Atque Augustana SIMPERTUS *Præsul in urbe.*
Austriacæ posthæc LEOPOLDUS *Marchio terræ,*
GUELPHO *Suevorum Dux ampliter augmentarunt.*

Habuit

Habuit hoc Cœnobium insignes quosdam Abbates, in quibus ceteris fere excelluerunt, CONRADUS Abbas II. qui religionis & sanctitatis laude plurimum floruit, ita ut *beati* prænomine etiam vocetur. HILDEBOLDUS præterea Abbas XXIII. insignis prorsus fuit, & innumerabilia officia præstitit HARTMANNO Episcopo Augustano. Obiit A. C. CIↃCC. LXXXIV.

Adhæc JOANNES V. Abbas XXXIX. doctrina & religione valde claruit, nam admirandæ fuit abstinentiæ, jejuniis, exercitiis spiritualibus, & vitæ contemplativæ totus deditus; ut interdum visus fuerit in mensa lectioni ita attentus, ut oblitus sit ferculorum, ac quasi raptus in extasin videretur. Interfuit Concilio Basiliensi, & propter doctrinam ac zelum religionis inter ceteros nostri Ord. Abbates præsidentis officio functus est, multumque laboravit pro reformatione Ordinis circa annum MCDL. Eidem in nullo dissimilis fuit successor ejus JOANNES Höß, adhæc arte pingendi & disciplinis Mathematicis plurimum claruit; & complura bona temporalia coemit, circa A. C. CIↃCDLXXX.

Hujus itidem successor BENEDICTUS Furtenbach, doctrina & pietate erga B. V. præsertim insignis, MAXIMILIANO I. apprime charus extitit. Sub cujus regimine Monachi doctrina, præsertim in Astronomia plurimum claruerunt; e quibus P. GALLUS Knöringer doctrina & pietate ceteris excelluisse proditur.

MONASTERIUM

S. EMMERAMI RATISPONÆ. DCXCVII.

HUjus antiquissimi pariter & amplissimi cœnobii origo talis est. EMMERAMI sanctissimi Episcopi & Martyris apud Bojos fama magis indies magisque clarescente, THEODO princeps cædis noxiam, cujus pœnitentia dudum capere tur, aliqua expensurus, GEORGII Martyris ædiculam adjecto monasterio, quo loco lucum olim Deorum religione sacrum fuisse memorant, ampliat, ipsius EMMERAMI nomine indito, uti sibi numen, & sanctum numinis testem reconciliaret. Cœnobium illud hodieque maxime floret, de quo ex MSS. membranis hæc habentur: *Diligenter est advertendum, quod olim temporibus paganismi & infidelium, in illo colle, ubi nunc est Monasterium S. EMMERAMI situatum, tunc extra muros civitatis fuit lucus arborum sylvestrium, ubi diversorum simulacra Idolorum ab infidelibus colebantur. Qua superstitiosa hominum stultitia tandem divina gratia evanescente, & fide Catholica parum scintillante, ibidem luco deposito viles casæ pauperum hominum suburbanorum civitatis constructæ fuerant, & inter easdem casas constructum fuerat humile oratoriolum, in quo consecratum altare fuerat per fideles CHRISTI, tunc tenuiter clarantes in honore D. GEORGII Martyris. Quæ quidem Capella steterat ibi tugurii more, araque ipsa ibidem in eodem Monasterio cernitur hodie ejusdem Martyris S. GEORGII ad latus australe, versus ambitum dicti Monasterii. Ante quam aram D. EMMERAMUS primum fuerat tumulatus dicto Epitaphio adjuncto. Nemo denique mortalium de hoc ipso mirari debet, quandoquidem beatissimus Martyr in eadem capella Domino jubente voluit quiescere, & extremi sententiam examinis præstolari: Quia quem primo gratia docendi populum in fide Catholica in Ratisponam transtulisset, post crebros frequentes labores circa gregem Domini dictam Capellam à tumultu hominum alienam, sæpius idem vir sanctus solum Deo placere desiderans, vigiliisque & orationibus incumbens inhabitavit.*

Huic Cœnobio primus Abbas præfectus est APOLLONIUS, anno post CHRISTUM natum DCXCVII. & præfederunt Abbates huic Monasterio annis CXXXIII. usque ad annum DCCCXXX. Postea vacavit Abbatia dicta annis CLV. alias CXLV. Nam Episcopi Ratisponenses se intromiserunt de ordinatione & regimine dicti Monasterii, consentientibus Imperatoribus, usque ad tempora S. RAMVOLDI, patruelis S. WOLFGANGI, quem idem pius pontifex à Trevirensi urbe vo-

 catum,

catum, constituit Abbatem, exinde continuata serie jam LV. numerat Abbatem R. D. HIERONYMUM, cui proinde adhuc multos annos precamur.

Erat idem Monasterium, priscis temporibus vix Capella Monachorum, sed postea per SIMPERTUM Ratisponensem Episcopum, jussu & sumptibus CAROLI MAGNI magnifice fuit inchoatum A. C. DCCLII. perfectum cum magni operis basilica DCCLXXXIII.

Dictus Imperator dedit privilegium immunitatis & exemptionis, ut solis Romanorum Imperatoribus ac Regibus subjectum sit, confirmans omnia à patre suo Pipino Rege, & ab antecessoribus suis data, quod idem etiam successores Imperatores & Reges fecerunt, quorum diplomata pleraque apud Hundium ex Aventino citata invenies.

Supra reliquos autem munificus & liberalis erga hoc Cœnobium ARNULPHUS Imperator extitit, qui ob amorem & honorem S. EMMERAMI ipsam civitatem RATISPONAM ampliavit, ipsumque Monasterium inter muros inclusit, eamque civitatis partim S. EMMERAMO tradidit, ut colligere videtur Hundius. Adhæc quadraginta vineas in monte, qui est in ripa Danubii, juxta eandem civitatem dono addidit. Insuper & reliquias S. DIONYSII Areopagitæ, Episcopi Athenarum, & Parisiensium in Gallia Apostoli, Martyris, & Hierarchici Doctoris celeberrimi, una cum pretiosissimo Evangeliorum Codice, quem Carolus Rex Franciæ, postea Imperator dictus Calvus, fieri jusserat, ad Monasterium S. EMMERAMI transtulit, Anno DCCCC. pridie Kal. Decembris.

Postea venit in Germaniam LEO IX. Pontifex M. anno CIↃLII. rogatu Andreæ regis Hungariæ ad componendam pacem inter Imperatorem Henricum & ipsum, simulque ad petendum militem & auxilia contra Nortmannos, qui provinciam pontificiam vexabant. Sub eam occasionem dum RATISPONÆ, Pontifex cum Henrico moratur, declarat publica auctoritate tabularum (quæ hodie leguntur, & subscribi possent, nisi apud Baronium extarent) servari RATISPONÆ S. DIONYSII corpus, furto per ARNULPHUM Imperatorem Parisiis olim sublatum, indeque RATISPONAM deportatum. Sed contra Rigordus historicus gente gallus, qui sub PHILIPPO LUDOVICI F. scripsit, exerte obnititur, docetque S. DIONYSII sacra pignora custodiri Lutetiæ, nec unquam fuisse inde sublata, literas esse confictas à Bojis; quod mihi procul à vera videtur ratione abesse. Quæ enim causa Bojos adegisset litterarum excogitandarum, si DIONYSIO caruissent? aut quorsum illa opinio gentem invasisset, si non Imperator ipse ARNULPHUS corpus in Bavariam transtulisset? an ut umbram DIONYSII, vel cærula cæli adorarent.

Præterea diploma LEONIS pro Bojis, ut ipse Baronius affirmat, in veteribus pontificum Romanorum scriptis repertum ex Antonio Augustino posset hic collocari, nisi apud Baronium legeretur. Quid ergo Bojos de literis confictis accusant? Otho tamen Frisingensis videtur rem in medio relinquere, sed quamobrem? Eodem loci LEO, S. WOLFGANGUM & ERHARDUM antistites olim sanctissimos RATISPONÆ, multisque mirandis operibus vivos mortuosque fulgentes, cælesti inter Sanctos religione colendos præcepit.

Idem ædem S. EMMERAMI corruptam incendio, instauratamque resecravit. Dedicatum ab eodem Sacrarium SIMONIS & JUDÆ supra fornicem (in capitolio) curiæ contiguum.

Reliquas donationes ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus viris ac fæminis huic amplissimo Cœnobio factas, diligenter apud Hundium in Metropoli Salisb. annotatas invenies.

Illud porro Monasterium Romano Imperio, quo ad secularia, immediate subjectum est, à quo & Regalia in feudum tenet. ALBERTUS Romanorum Rex, concedit Abbati regalia feuda principatus. Idem fecit JOANNES Rex Bohemiæ, nomine patris sui HENRICI, Imperatoris, tunc in Italia agentis, Anno CIↃ. CCC. XIII. his verbis: **Verleichen ihme sein Fürstenthum und Regalia.**

Idem

Idem WENCESLAUS Rex, RUPERTUS Rex, infeudum concedit regalia & fæcularia feuda, Anno CIↃCDI. idem poftea, Anno CIↃCDV. Lechenſchaft und Mannſchaft ɩc. unde & Princeps Imperii ab illis Imperatoribus ac Regibus nominatur. LUDOVICUS Imperator IV. ita illi fcribit: Dilecto noftro Principi, ALBERTO Abbati S. EMMERAMI in Ratispona, Anno CIↃCCCXXXII. LUDOVICUS Marchio, filius LUDOVICI IV. vocat eum den Ehrſamen und Geiſtlichen Fürſten, Anno 1348.

Principes Bavariæ funt Advocati ac defenfores hujus Monafterii, quoad ea bona, quæ in Bavarica ditione funt fita. Cætera ficut & ipfum Monafterium ad Romanum Imperium fpectant.

In hoc celeberrimo loco plures tam fanctitate, & religione, quam feculari etiam dignitate clariffimi viri & fæminæ fepulturæ locum acceperunt, inter quos, ut fidus quoddam fulgidiffimum emicat S. WOLFGANGUS Epifcopus, qui nobili Suevorum fanguine natus, in Augienfi monafterio litteris apprime imbutus, poftea in Hercinia Sylva, monachum profeffus eft. Ubi aliquamdiu commoratus, & in Noricum differninandæ fidei caufa profectus, invitus Epifcopale faftigium RATISPONÆ confcendit. Ibi munere fuo fanctiffime perfunctus, ad cælites evolavit pridie Kal. Nov. A. C. DCCCCXCIX.

Ejus corpus in S. EMMERAMI æde conditorio claufum, ibi in crypta annos IↃLXXVII. latuit, ac præteritis demum annis à WOLFGANGO altero nominis hujus poft S. WOLFGANGI Ratisponenfis præfulis antiftite repertum, & fumma cum religione, publicaque celebritate translatum, novoque facrario honoratum eft.

Ex eodem S. EMMERAMI archifterio prodiit B. GUNTARIUS Epifcopus, de cujus mirabili electione, hæc Dietmarus *lib. 2. Imperator* (OTHO M.) *audita Ratisponenfis Ecclefiæ præfulis morte, eo perrexit: & ut Epifcopatum non alii daret, nifi ei, qui primus fibi occurrerit, in fomnis admonitus eft. Craftina autem die primitus inlucefcente, Cæfar ad Monafterium CHRISTI Martyris EMMERAMI, Monachis hoc nefcientibus, cum paucis venit, & paulatim oftium pulfans, à quodam GUNTHERO Ecclefiæ pervigili cuftode, & per omnia venerabili patre, intromiffus eft. Quem intuens, ad adorandum primo fupplex proceffit, denique talibus aggreditur: Quid, mi frater, pro adipifcendo Epifcopatus honore vis dare? Senior ad hæc fubridens, calceos, inquit, meos. Hunc autem cum cæteris confratribus ad Electionem Antiftitis ad fanctum Petrum venientem, Cæfar explicato cunctis fomnio, cæteroque rei eventu, cum confilio Cleri, totiusque populi ad facerdotem conftituit. Is vero accepta benedictione fedebat tantum VI. menfes, ægritudineque compreffus valida, ad modicum convaluit, fumptoque in manus cinere, locum, quo de feculo migrare voluit, figno fanctæ crucis, ipfe confurgendo fignavit, folo tenusque pofitus, illud beati Job carmen beatus & ipfe cecinit: Auditu auris, audivi te Domine, nunc autem oculus meus videt te: Idcirco ipfe me reprehendo, & ago pænitentiam in favilla & cinere. Et continua confeffione cum lachrymis peracta emifit fpiritum.* Anno CCIↃXXXVIII.

Ibidem in Crypta requiefcit B. RAMVOLDUS Abbas, juxta aram S. GREGORII, & omnium Confefforum, cum hoc diſticho:

Signis clarefcit pius hic RAMVOLDUS *humatus*,
Cælo fulgefcit cæleftibus affociatus.

Epitaphios ad S. Altare in ipfa crypta hic etiam hodie legitur, totius vitæ decurfum fuccincte complectens.

B. RAMVOLDUS D. WOLFGANGI PATRUELIS COGNATIONE, AMORE, PIETATE ET ORDINE GERMANUS, VIR VITA ET CONVERSATIONE INTEGER ATQUE SANCTISSIMUS, EX TREVIRENSI URBE ET MONASTERIO S. MAXIMINI A. S. WOLFGANGO EVOCATUS ANNO 975. *HUJUS LOCI ABBAS CONSTITUITUR, UBI IN LABORE ET SOLLICITUDINE PASTORALIS VITÆ STRENUE DESUDANS, MAGNO SE ARDORE ET CONATU ADVERSARIIS OP-*

POSUIT, PLURIMUMQUE PRO LIBERTATE MONASTERII HUJUS LABORAVIT. OTTONI II. ROM. IMP. SEMPER AUGUSTO APPRIME CARUS, MIRO DEI JUDICIO BIENNIUM CÆCUS, MIRACULO CRUCIFIXI AD SEPULCHRUM S. EMMERAMI VISUM RECEPIT. CRIPTAM HANC AD SANCTORUM ET POST. MEM. A FUNDAMENTIS EXCITAVIT ETC. TANDEM CUM XXVI. ANNOS; MENSES V. DIES XVII. SANCTISSIME REXISSET, FEBRICULA CORREPTUS ANNO DOMINI CIↃI. XV. KAL. JULII, ÆTATIS SUÆ C. BEATO FINE QUIEVIT, MIRACULIS CLARUS.

Ex eodem S. EMMERAMI Monasterio, ad HIRSAUGIENSIS Cœnobii gubernacula assumptus est WILHELMUS, fama sanctitatis, eruditione, & miraculorum gloria celeberrimus, qui Monastici Ordinis Reformator egregius, & plurimorum per Germaniam fundator Cœnobiorum extitit. Obiit IV. NON. JUL. A. D. MXCI. suscepti regiminis XXII. ætatis vero suæ LXV. Ejus vitam notis & commentariolo illustratam, ante aliquot annos publici juris fecimus.

Ibidem in Australi ambitus plaga beatæ memoriæ ADALBERTUS Abbas sepultus, requiescit in cancello fereo, cujus mausolæo inscripta hæc carmina.

Floruit hic signis Abbas ALBERTUS *opimis,*
Illius precibus JESU *Rex parce redemptis.*
Obiit Anno CIↃCLXXVII.

Præter enumeratos celebres viros XVIII. Episcopi Ratisponenses ibidem requiescunt.

Sanctitate etiam clara habetur ibidem AURELIA Virgo, Franciæ Regis filia, quæ ob vitandum mariti commertium profuga, venit ad Monasterium S. EMMERAMI, quam S. WOLFGANGUS collocavit in solitudinem, quæ nunc vocatur Sacellum S. Andreæ, juxta urbis Ratisponensis mœnia, ubi in vigiliis & orationibus LII. annis devotissime vixit, & Anno CIↃXXVII. Idibus Octobris obiit, & in ambitu Monasterii hujus sepulta jacet, ad partem Australem, cum hoc distícho.

Hic pia florescit AURELIA *Virgo sepulta,*
Quæ pœnas nescit, cæli dulcedine fulta.

Ex sæculari statu præcipui habentur ARNULPHUS Imp. ejusque filius LUDOVICUS Rex Rom.

Item HENRICUS Bavariæ Dux, HENRICIS Imp. pater, vere pius & pro sancto cultus, cujus hoc Epitaphium:

HENRICUS *regis pater, & defensio legis,*
Bavariæ cultus, pius est hic duxque sepultus.

Aliæ præterea illustres utriusque sexus personæ, quas hic commemorare longum esset, & complurium etiam monumenta frequentibus ruinis obruta fuerunt.

MONASTERIUM

MANSEE. DCCXXXIX.

LUNÆLACENSE, LUNÆLACUS, una dictione LUNELACH, vulgo MANSEE Monasterium in ea Bavariæ parte (quæ terra supra Anasum vicinissima, & pene contigua est) ad ejus nominis insignem lacum, & elegantem Marcam intra Alpes Julias situm: omnium fere Bavariæ Cœnobiorum amplissimum, magnificentissimum ac opulentissimum (ut à quibusdam in literis relatum invenio) fundatum legitur circa annum DCCXXXIX. vel, ut alii prodidere, DCCXLVIII. ab UTILONE illustrissimo & religiosissimo Bojorum Duce, in honore S. PETRI Apostolorum Principis, & S. MICHAELIS Archangeli.

Hanc

Hanc fundationem THASSILO UTILONIS filius, religiosissimus Bojorum Dux, qui etiam à sanctitate plurimum commendatur, & ob miracula divinitus ad ejus tumbam post mortem ostensa, summis in cœlum laudibus à probatissimis Scriptoribus effertur, Anno Christi DCCLXXI. confirmavit, additis insuper multis reditibus, censibus, prædiis, curtibus, grangiis, pratis, & hominibus in Rottal, Maligow & Alergow. Idque exemplum singulari quodam zelo sequuti & æmulati ejusdem terræ viri nobiles, plurimum ad loci amplificationem & religiosum augmentum contulerunt.

Eidem loco Abbatis dignitate primus præfuit OPPORTUNUS, vir religiosissimus, qui cum viginti aliis fratribus ex Casinensi S. BENEDICTI in Campania Cœnobio evocatus, Abbatiæ huic præfectus est Anno Domini DCCXLVIII. præfuit annis XXXII. & obiit anno DCC. LXXXI. ipsis Kal. Januarii. Extant de eo & ejus Fratribus tales versiculi:

Cassino de monte legunt, & adhuc ibi degunt.
Domnos claustrales: nec habebat Norica tales.

OPPORTUNO successit HENRICUS, qui anno post CHRISTUM natum DCCLXXXVII. cum ARNONE Salisburgensi Episcopo (cujus primum opera & illustri apud CAROLUM, LEONEMque Pontificem gratia, Archiepiscopatus dignitas in eam sedem commigravit) Romam missus fuit. Ibi constituti HADRIANUM Papam THASSILONIS nomine, adeunt, ut pacem iterum communis pater conciliet, rogant.

Non detrectavit operam Pontifex. Ut vero copiosa oratione CAROLUM persuadere aggressus est, statim sibi eo labore supersedendum intellexit, respondente quippe Rege, nihil sibi pace antiquius vel antehac fuisse, vel nunc quoque esse, cujus rei luculenta dederit testimonia, quæ nihil opus commemorare, se multa expertum, quo THASSILONEM religione fœderum in officio contineret, quod frustra fuerit, culpam certe præstare non debere. Quin ipse HADRIANUS, pacis conditiones nunc coram inter præsentes diceret, eas se, pro veneratione qua Apostolicam sedem semper prosequutus sit, recepturum polliceri. Tum tergiversari legati, neque se ea mandata domo afferre, neque sine mandato rem tantam, qua Principis obstringatur fides spondere. Apparebat magis moram bello, quam id quod prætexebatur quæri. Iratus itaque Pontifex, THASSILONEM, quique ejus partes sequantur, diro anathemate percellit, nisi sanctitatem sacramenti, quo PIPINO prius nexi, nunc CAROLO teneantur, per omnia ratam habeant.

Simul eum per hos ipsos legatos seria admonitione obtestatur, etiam quo progrediatur cogitet, nam si porro pervicacia & perfidia animo indulgere pergat, se CAROLUM & Francos, DEO & S. PETRO auctore, jam nunc crimine solvere, cædes, incendia, rapinas, quæque alia mala bellum semel motum consequantur, in ipsius caput recasura, ipsum omnium scelerum supplicia luiturum. Hæc legationis illius summa fuit.

Huic Abbati dedit postea idem Archiepiscopus ARNO Ecclesiam S. MARTINI in Strasswalden cum omni integritate, qua antea S. PETRO & S. RUPERTO impendebat servitium.

Posthæc LAMBERTUS Abbas vitæ integritate & sanctimonia clarus, interventu nobilium Comitum ERNESTI & ALBERTI à Rege LUDOVICO obtinuit territorium (quod posterioribus seculis à S. WOLFGANGO nomen tulit) in Abernsee, cum toto nemore circumjacente. Facta est hæc donatio in in Transtorph Anno C. DCCXIX.

Anno posthæc CCMXXXI. Rex LUDOVICUS LUDOVICI Imp. filius, ad petitionem HEMMÆ Reginæ uxoris suæ, Monasterium Mansee BATHURICO Ratisponensi Episcopo tradidit in permutationem pro Monasterio superiori B. Virginis Ratisponæ, *Obermünster* dicto, quod ad prædictam Ratisponensem Ecclesiam pertinebat. Inde per longum tempus, fratres Cœnobii, etsi pauci numero ob tenues & exiguos reditus sibi relictos (nam plerique dilabebantur, locumque dese-

 rebant·

rebant, eo quod Episcopo violenter multa & superbe agenti subesse nollent) facultatem eligendi Abbatis non habebant, sed eos à Ratisponensibus Episcopis sibi præfectos accipiebant. Post CM. etiam annum cum Hungari sæpius finibus suis egressi Germaniam impune fere popularentur, Bavariam quoque agressi inaudita crudelitate, cæde, ferro, flamma cuncta permiscerent, etiam Manseense hoc asceterium fœde vastarunt, diripuerunt, tantumque non solo æquarunt.

Anno deinde CMLXXII. Ratisponensis Ecclesiæ præsul creatus est WOLFGANGUS, qui cum aliquot annis magno concionandi, hortandi, visendi, curandique labore, non sine cœlestium prodigiorum suffragatione, à pravis vitiorum corruptelis commissum sibi gregem ad Christianum disciplinam revocasset, ejusque gloria adeo celebraretur, ut ab omnibus velut unus è cœlitibus in terram delapsus coleretur;

Is popularis applausus adeo afflixit animum illius, ut ad alpes Noricas Falconem montem, saltumque ad lacum Abernum pertinentem, haud procul Salisburgo confugeret, ibique totum quinquennium in ultima vitæ inopia, sed magna cœlestium gaudiorum copia inundatus traduceret, prodigiis clarus, cum varia terriculamenta phasmatum, phantasmatumque architectus technarum dæmon objectaret, ut montes inter se collisi, medium inde WOLFGANGUM elisuri viderentur; cum ex dura silice largos undarum fontes ictu pedi educeret, cum forte jactu securis, qua impacta erat rupi, ædiculam constitueret, quæ hodieque summa religione, magnaque peregrinorum frequentia celebratur. Hanc omnem vitæ rationem in solitudine præsertim transactam, mirandaque WOLFGANGI opera, loci habitum, sacellum, lacum, alpes, stupenda ac vere inaudita miracula vernacula lingua descripta, annis ab hinc XX. publici juris esse jussit A. R. D. JOANNES CHRISTOPHORUS hujus Monasterii (sub cujus ditione prædictus sacer locus continetur) Abbas longe clarissimus.

Subsequentibus annis S. HENRICUS Imperator restitui jussit Monasterio, quæcunque ei injuste & violenter ablata fuerant. Sed & Episcopis Ratisponensibus præcepit, ut Cœnobium Manseense pristinæ libertati restituerent, & vel ablata vel violenter usurpata plene redderent. Idipsum his testatur Aventinus: *Mansee Noricorum ædem, ab Episcopis Ratisponensibus, in paupertatem redactam, sacris* D. BENEDICTI *imposito Magistro reddit Imperator* HENRICUS *sanctus*. Hinc rursus canonice electi Abbates huic loco præsidere cæperunt.

A. C. M. C. I. RUPERTUS Abbas Ratisponæ ab Imp. HENRICO IV. & HARDOVICO Episcopo Ratisponensi impetravit complures decimas, & parochiales aliquot ecclesias, Wiselburgum, & Steinakirchen cum omnibus ad eas pertinentibus rebus ac juribus.

A. D. MCXXVII. B. CUNRADUS ex Sigenbergensi monasterio (in quo sub CHUNONE Abbate floruit,) evocatus, ab eodem CHUNONE jam Episcopo Ratisponensi Abbatiæ huic Lunacensi præficitur. Præfuit utilissime annis XV. Consequutus privilegium ab INNOCENTIO II. P. M. ne imposterum Abbas præficeretur in Mansee, nisi quem monachi communi concilio, aut certe sanioris partis consilio & assensu secundum DEUM, & B. BENEDICTI regulam providerint eligendum, idque privilegium datum est A. C. CIↃC. XLII. Trucidatus est à colonis suis ob defensionem rerum & facultatum Ecclesiæ, A. D. MCXLV. sepultus sub insigni marmore in media Ecclesia principaliore, è regione majoris suggesti, sub minore.

Ejus successor quoque WALTHERUS vir bonus & religiosus, cum XII. annis præfuisset, obiit MCLVIII. sepultus in sacello S. PETRI, quod olim S. ANDREÆ sacrum erat: claruit miraculis.

Qui hunc etiam in regimine sequutus est HENRICUS impetravit à LUCIO Papa omnium veterum privilegiorum confirmationem, aliquot superadditis novis A. C. MCLXXXII. Consequutus est à CONRADO Episcopo Ratisponensi Ecclesiam S. MARTINI in Weyhemnerlingen cum omnibus juribus, A. D. MCXCIV.

Ejus-

Ejusdem Abbatis temporibus resignavit CHUNO Ratisponensis Episcopus cœnobio in Mansee super altare S. MICHAELIS totam Forestam quæ dicitur Obersech, una cum territorio S. WOLFGANGI, quæ omnia Episcopi Ratisponenses diu injuste detinuerant, & usurparant. Hæc donatio facta est anno MCLXXXIV. IV. Non. April.

Magnam rerum suarum jacturam fecit hoc Cœnobium A. C. MCCIII. quando bellum fœdissimum inter EBERHARDUM Archiepiscopum Salisburgensem contra LUDOVICUM Bavariæ Ducem exarsit, in quo multæ arces dirutæ, tota Bavaria ferro, flammisque plurimum vastata, reliquiæ Sanctorum abreptæ, & alia facinora inaudita sunt perpetrata. Porro calamitatum hujus Monasterii misertus RUDIGERUS Pataviensis Episcopus, dedit eidem annuos proventus duarum Ecclesiarum Steinenkirchensis & Wiselsburgensis: A. C. CIↃCCXXXV. Verum paucis post annis alia non minor calamitas hanc sequuta est, nimirum A. D. MCCXLII. quo HENRICUS Episcopus Ratisponensis cum Bavariæ Duce bellum gerens castrum Wildeneck Monasterio vicinum obsidione cinxit, & devastavit: & omne territorium Manseensis Cœnobii rapinis & incendiis, ferro & flammis fœde depopulatus est. Abbas tamen postea A. C. MCCXLVI. in ejusdem Episcopi tuitionem susceptus est.

Incendium in idem grassatum est A. C. MCCLXXIII. rursum LXXXII. ejusdem seculi præclare tamen ab Abbatibus restitutum fuit.

Anno MCCCX. Barones Austriæ & Stiriæ collecta sex pene millium equitum manu Lunælacensem Abbatiam & omnem circumjacentem districtum violenter intrantes ferro & incendiis deleverunt, & magna præda inde secum abducta ad sua redierunt.

Tertio etiam exustum fuit sequenti seculo, aliasque calamitates pertulit hoc Cœnobium, præclare tamen semper reparatum.

Post annum C. MCD. CONRADUS Abbas à BONIFACIO IX. P. M. impetravit usum mitræ & ceterorum Pontificalium ornamentorum pro se & suis successoribus. E quibus SIMON Reuchlinus imprimis vir bonus, maturus, & religiosus extitit: erat enim regularis observantiæ fervens zelator, in gubernandis temporalibus providus & circumspectus. Invenerat Monasterium in spiritualibus pene collapsum, quod ipse adjutus à Pontifice Romano ac Bavariæ Ducibus præclare & fortiter reformavit: omnia loca conventualia ampliavit & de novo condidit, præter Ecclesias quas vel de novo instauravit aut certe insigniter reparavit.

Successor quoque ejus BENEDICTUS Egglius erexit à fundamentis totam elegantissimam & sumptuosissimam Ecclesiam Manseensem: eam & Bibliotheca & clinodiis præclare auxit.

Hujus quoque successor WOLFGANGUS, præter cetera magnifice & præclare facta extitit Regularis disciplinæ & Benedictini instituti fortis zelotes, unde complurium Monasteriorum visitator & reformator esse meruit. Erat fratribus & in Choro, & in Refectorio semper fere conjunctus, ut eos suo etiam exemplo ad pietatem & vitæ sanctimoniam invitaret. Longum nimis foret, si cuncta hic egregie patrata commemorare vellem; unum addo, adhuc insigniter florere, utque perpetim floreat hoc perillustre Monasterium, summis me votis à DEO exoptare.

MONASTERIUM
BENEDICTBEURN DCCXL.

BEURN Monasterium prope alpes in superiori Bavaria situm, post tot seculorum ætates, & structuræ dignitate, & vectigalium magnitudine adhuc mirandum, hac occasione fundatum est circa A. C. DCCXL.

Temporibus CAROLI Martelli, quibus etiam UTILO rerum in Boica potiebatur, complura maximarum molitionum & impensarum sacra ædificia, viginti fere annorum curriculo, intra illius provinciæ fines excitata, & annuis immensis reditibus instructa sunt, tum ipsius Principis tum aliorum Dynastarum religiosa pietate, & effusa liberalitate. Sed LANFRIDI, VALDRAMI, ELILANDI illustrium fratrum, in hoc genere monumenta, non tam laudem & admirationem habent, quam fere est ut fidem vincant, quippe quibus maximorum hodie Regnum comparata munificentia, tenuis sæpe & modica videatur.

Sunt qui VALTERIO Bliantii Comite natos, VALTERIUM cum CAROLO Martello ex Gallia venisse tradant: alii Antorfæ & Loysæ Comites aliquanto probabilius existimant, nam peregrinitatis fidem, potentiæ æstimatio detrahit. Octo per omnem Boicam fere prope Alpes & Lycum sparsere monasteria, BEUREN, SCHLECHDORF, VESSESPRUN, POLLING, superfunt post annos paullo minus octingentos, sive à primo ortu incolumia, sive restituta: SIVERSTAT, SANDAU, & STAFELSE, COCHELENSE, ad cognomines utrumque lacus, perierunt. S. BONIFACIUS, Moguntinus Archiepiscopus, qui tum temporis Germaniam universam verbo doctrinæ illustrabat, & non raro eandem ob causam Boicam invisebat, templa dedicavit, Cœnobia legibus ad Benedictinam normam instituit. Prioribus monachi, postremis tribus virgines transcriptæ, Cochelensi GAILSVINDIS, trium fratrum soror præfecta.

Cum vero ab anno CM. usque ad CMLV. quo in Campis Vindelicis internecione deleti sunt, Hungari sæpius finibus suis egressi, Germaniam invasissent, dici non potest, quam multa inauditæ crudelitatis & libidinis exempla passim ediderint; Tum etiam Noricum, Alemanniamque percursare, agere, rapere, ferre omnia, sacra, profana; incendia cædibus miscere; nullumque crudelitatis genus prætermittere. Hac occasione Cœnobia ædesque sacras, quas mox commemoravimus, cum virorum sanctorum, tum sacrarum Virginum alias fœde vastarunt, alias funditus everterunt.

In quam sortem & BURENSE asceterium venit; quod cum aliquandiu in situ & squalore jacuisset, per RICHOLPHUM Præsulem instauratum est, tempore OTHONIS Imp. & S. UDALRICI Episcopi Augustani.

Ab instauratione vero inhabitarant illud non parvo tempore Canonici Regulares, sed iis eliminatis, opera ADALBERONIS, Comitis de Sempta, Advocati hujus Monasterii, restituitur Benedictinis, per HENRICUM III. Imperatorem, qui eo HELENGERIONEM, Abbatem Tigurinum, cum XII. Monachis transtulit, teste Aventino.

HENRICUS IV, Abbatiam Burensem, dictam in pago Sondergeu, in Comitatu Sigmari Comitis sitam, ELENHARDO Episcopo Frisingensi, & illius Ecclesiæ, omni jure, & utilitate, quam Imperator ibi habuit, in proprium dedit ac tradidit, ita ut liberam potestatem habeat tenendi, construendi, & quicquid ad communem illius Ecclesiæ utilitatem voluerit, faciendi. A. C. cIↃLXV. Extat diploma in libro traditionum Frisingensis Ecclesiæ.

Anno cIↃ. CCXLVIII. domestico igni totum Monasterium exuritur, sub OTHONE, Duce Meraniæ, Advocato, & OTHONE Duce Bavariæ, inter quos antea gravissimum bellum fuit, in quo Monasterium plurima mala & devastationes passum est; Vide *Aventinum libro septimo.*

In libro Fundationis Advocati & Abbates hujus Monasterii sequentes reperiuntur.

SIGMARUS juvenis Comes, tertius Advocatus, cujus pater ADALBERTUS, filius ADALBERO, uxor SIGMARI GERTRUDIS sub HENRICO IV.

SIGMARUS Advocatus dedit Monasterio, pro se & anima fratris sui ADALBERONIS interfecti, prædia in Phrumore *ex lib. trad. ibi.* De qua familia hi fuerint, an de Sempta, an vero de Husin, hoc est Andecensi, ut Aventinus in Epithomate ponit, non satis constat; Hundius putat fuisse Comites de Sempta.

BERNHARDUS Advocatus sub RAYMUNDO Abbate.

POPPO,

POPPO, Comes de Andechs, Advocatus ſub WALTHERO, Abbate ſeptimo, A. C. clↄ. C. XL. & XLIII.

OTHO Comes de Andechs, frater BERCHTOLDI, quem alias Marchionem vocant, ſub ADALBERTO Abbate, A. C. clↄ. CLXXXV.

ADALBERTUS Advocatus, A. C. clↄ. CXLIX. ſub CONRADO Rege.

OTHO Dux Meraniæ, ſub GEBHARDO Abbate.

HENRICUS Abbas, A. C. clↄ. CCLII. quartus ante ipſum ejusdem nominis Abbas.

ORTHOLPHUS Abbas. Huic RUDOLPHUS Imperator regalia contulit, ac de adminiſtratione temporalium legitimè inveſtivit, vocans ipſum Principem dilectum, A. C. clↄ. CC. LXXV.

HENRICUS Abbas, A. C. clↄ. CCLXXXVI. huic quoque RUDOLPHUS contulit regalia feuda principatus, quem obtinet, & hoc ad inſtantiam filiæ ſuæ, Duciſſæ Bavariæ, OTHO Abbas, A. C. clↄ. CCXII. Idem clↄ. CCCVIII.

EGGEBERTUS Epiſcopus Bambergenſis, OTHO Dux Meraniæ, & Palatinus Comes Burgundiæ, & ALBERTUS Comes de Tyrol, A. C. clↄ. CCXXVIII. interceſſerunt apud Abbatem Burenſem GEBHARDUM, poſt obitum D. OTHONIS Ducis Meraniæ, defenſoris olim in temporalibus quatenus Advocatiam illam filio OTHONIS conferret, quoniam ipſe pro libitu eligendi Advocatum poteſtatem, & libertatem haberet, ſub certis conditionibus & articulis jurejurando, & inſtrumentis confirmandis: Primo, ne illis detur Judex, niſi ad petitionem Abbatis & Conventus; ſecundo ne ſteuræ ab hominibus eorum extorqueantur; tertio, ne aliquis infra Parochiam judicium exequatur; quarto, ne res vel homines eorum ſub jure advocatiæ ulli in feudum concedantur; quinto ne ab hominibus ipſorum, vel ab ipſis telonium accipiatur, in Wolfratzhauſen, vel in Montanis.

BENEFACTORES hujus Monaſterii, & alii, quorum in libro fundationum ibi fit mentio.

UDALRICUS de Elſindorf, vir nobilis, ſe cum conjuge & unica prole, ac omnibus bonis ſuis & poſſeſſionibus, ſcilicet Elſindorf, Surgeloch, Mages, Ruſian, DEO ac S. BENEDICTO obtulit, tempore HENRICI IV. Imp.

ARNOLDUS de Aſpach, vel de Luciſteten, Nobilis domo, donavit Monaſterio prædium Aichaim, quod à parentibus in Svevia, juxta Hilaram fluvium per ſucceſſionem habuit, quodquod GUELPHO Dux, ejecta ſua matre, per vim occuparat, &c. facta eſt hæc traditio, A. C. clↄ. CXLIII. ſub WALTHERO Abbate I. & BERCHTOLDO Advocato.

Quædam illuſtris matrona, GISELA nomine, de Asmunting, locum ſibi apud S. BENEDICTUM elegit, Marquardus maritus tertius, Agnes filia, Robertus & Goſwinus, filii, Diethericus, frater Domini Marquardi de Dorf.

HENRICUS, Comes Andecenſis, Marchio Iſtriæ, fundator Miſſæ ibidem, circa, A. C. clↄ. CCXXVIII.

OTHO Dux Meraniæ, Comes Burgundiæ, eodem tempore.

BERCHTHOLDUS & *HENRICUS*, Comites de Eſchenloch, fundatores luminis perpetui, ad ſepulturam progenitorum ſuorum, circa A. C. clↄ. CC. XXVIII.

BERCHTHOLDUS Comes de Eſchenloch, filius Berchtoldi, inſtituit anniverſarium ibidem pro remedio animæ ſuæ & progenitorum, A. C. clↄ CCXCIII.

HENRICUS de Rotenburg, Magiſter Curiæ *OTHONIS* Ducis Carinthiæ, Comitis Tyrolis, UTO de Matrey Judex, *GRIFO* de Matrey, milites, *HENRICUS* de Uſenſtain, fideles ejusdem *OTHONIS*, A. C. clↄ CCIIC.

BERNARDUS liber de Weilhaim, A. C. clↄ CCXXVIII.

D. HENRICUS de Weilhaim filius circa A. D. clↄ CCLIII.

D. GEBHARDUS de Weilhaim circa annum clↄ CCXCV.

EGILOLPHUS & *GOTHARDUS* de Andechs, Nobiles, circa annum clↄ CCXXVIII.

GOTSCALCUS & *LUDOVICUS* de Widerſperch.

EBERHARDUS & *LAZARUS* de Porta.

F HEN-

HENRICUS de Lechiſperg, uxor Diemuet, filii eorum Philippus, Rupertus & Hermannus, tempore *HENRICI* anno clɔ. CCLII. contulerunt aliquid Monaſterio.

HENRICUS & *OTHO* de Sechſenhauſen, A. D. clɔ CCXCI. *OTHO* dedit Huobam in Engelberting, anno clɔ CCXCII.

D. DIETHERICUS de Pfluegdorf.

S. CONRADUS & D. ENGELSCALCUS de Wildenrot, anno clɔ. CCCIII.

D. HENRICUS de Tainingen, anno clɔ CCXCV.

VERTINGUS & *HENRICUS* de Schmichen.

BERCHTOLDUS de Ave, ſub *HENRICO* Abbate, anno clɔ CCLV.

D. JOANNES Miles de Awe, anno clɔ CCXIX.

D. CONRADUS der Reitter von Aw, A. C. clɔ CCXCV.

BERCHTOLDUS de Fuozſtain.

In antiquo libro fundationis ſeu traditionis circa annum clɔ CCL. *ſequentes hujus Monaſterii vaſalli reperiuntur.*

D. HENRICUS de Seeveldt.

D. ULRICUS de Rörmos, Vicedominus Ducis *LUDOVICI*, & filius ſuus *ULRICUS*.

D. WATTO de Geckmpeunt.

D. BERCHTOLDUS de Egolvingen.

D. HERMANNUS Wittolshover.

D. ENGELSCALCUS de Haldenberg.

WIRNT de Adelungeshoven.

HENRICUS de Seckenhauſen.

D. DIETRICUS de Pfluegdorf.

D. HENRICUS de Pfetten.

D. CONRADUS de Duringenveld.

Item *H. TAININGER.*

Item *VERTINGUS* de Schmiechen.

Item *BERCHTOLDUS* de Fuezſtain.

Poſſidet ampliſſimum hoc Cœnobium corpus *S. ANASTASIÆ* Virginis & Martyris, quod circa A. C. clɔ. LIII. eo translatum eſt, ubi non raro cœlitus beneficia piis cultoribus exhiberi certum eſt. Ejus martyrium ita deſcribitur. ANASTASIA Romana Prætextato viro clariſſimo, Gentili tamen patre, & Fauſta matre Chriſtiana nata eſt, quæ animi & corporis pulchritudine excellens in fide Chriſtiana educata, & à CHRYSOGONO viro pio ejus myſteria edocta, à patre invita Publio viro quidem nobiliſſimo, at Chriſtianæ religionis hoſti acerrimo, matrimonio copulata eſt. Ea viro in adminiſtratione rerum publicarum occupato, vili amictu induta, unica ancilla ſe comitante carceres obibat, pecunia cuſtodibus data martyrum corpora curabat, lavabat pedes, & caput, pilos tondebat, vulnera ſanabat, cæteraque charitatis explebat officia. Confeſſores etiam paſcebat, & fovebat. Quibus cognitis Publius illam in domeſtico carcere diu afflixit, quam tamen CHRYSOGONUS per litteras eſt conſolatus; ac profecturus in Perſidem vinculis conſtrictam reliquit, in eam póſt reditum animadverſurus. Sed eo in itinere defuncto, ANASTASIA libertati priſtinæ reſtituta, priſtina officia pietatis reſumpſit, bonis in uſus confeſſorum, & martyrum obſequia erogatis. Cum autem Diocletianus Aquileiæ S. CHRYSOGONUM morte affeciſſet, & poſt illum AGAPEN, CHIONIAM, & IRENEN ſorores in CHRISTI confeſſione conſtantiſſimas martyrio coronaſſet, illarum corpora *ANASTASIA*, quæ eo Roma profecta fuerat, ut martyribus inſerviret, pretioſis unguentis delibata ſepeliit. Quod cum aliis martyribus feciſſet, agones illorum deplorans, deprehenſa ad Florum Illirici Præſidem producitur, qui illam ob ſummam nobilitatem non auſus attingere, Romam ad Imp. miſit. A quo interrogata: *Ubi aurum, ubi opes à patre tuo viro clariſſimo, & Deorum amico relictæ?* Reſpondit: *Si aurum haberem, quo DEI ſervis ſubvenirem, non me tibi tradidiſſem. Nunc, omnibus erogatis, quod reliquum eſt, corpus CHRISTO*

STO meum offerre statui. Quibus dictis, Præfecto examinanda traditur; qui ea frustra blanditiis & minis deterrita, Ulpianum Capitolii Pontificem actu pollentem accersit, ut *ANASTASIAM* aliqua fraude ad impietatem alliceret. Sed cum hic nihil profecisset, quod illa ad omnia mala perferenda paratissima erat, dolens quod suum martyrium differretur, tridui inducias ad deliberandum martyri concessit; quæ ad Ulpianum: *Cogita jam hos tres dies elapsos esse: nam eadem animi, quæ nunc, tunc erit sententia.* Triduo transacto, in quo mulieribus gentilibus depravanda tradita omnis cibi & potus expers fuerat, Deum precata, ne optata martyrii palma frustraretur. Ulpianus ad eam accedens quasi aliquid inhonestum attentaturus, repente oculis captus est, nec multo post acrius doloribus cruciatus interiit. *ANASTASIA* autem liberata ea molestia, paulo post à Floro Illyrici Præfecto, quod *THEODORAM* matronam ad martyrium animasset, carcere diu inclusa, in Palmariam Insulam cum CC. viris, & LXX. fœminis deportata, ibi pedibus, manibusque extensis ad palos ligata, & circa eam igne accenso martyrium consummavit, corpore ejus ab igne nil læso, sociisque vario genere mortis interfectis. Passa est anno Christi CCC. VIII. Kal. Januarii. *Ex ejus Pass. à Sur. tom. 6. Petr. lib. 2 c. 2. Mombrit. tom. 1. & ab al. rel. Catal. SS. Italiæ.*

Corpus ejus Trojæ in Apulia, ubi ea maximè colitur, quiescere fertur. Sed in Germaniam ad hoc BURENSE Cœnobium translatum esse, vetustissimis monumentis credimus: ubi non solum ejus caput, verum etiam ossa corporis sacri, ingentis proceritatis Heroidem referentia, ostenduntur.

Circa A. C. clↃ. DL. floruit in eodem Cœnobio R. P. F. FLORIANUS Treflerus, vir eloquentiæ singularis, ut orationes ab eo editæ demonstrant: Impressæ sunt Augustæ Vind. apud Philippum Ulhardum, anno prædicto, & sæpius.

MONASTERIUM
NIDERNALTAICH, DCCXLI.

ALTACHIUM seu ALDECHIUM inferius, germanice **Nidern-Altaych** ad differentiam superioris Altachii, & à veteri quodam ex quercubus constante luco sic dictum. *Fama manet*, inquit M. Velserus, *lib. 5. rer. Boic. nec à nominis ratione, nec à vero abhorrens, stetisse iis locis ad Danubii ripam prægrandes & annosas quercus, Deorum superstitioni dicatas, quas victimarum sanguis sæpe resperserit, Bojos, postquam gentilem errorem excussere, excidisse, ecclesiis Christiano ritu substitutis. Nam Maximus Tyrius, ex Platonis schola Philosophus altissimam olim quercum pro Jove Celtico cultam scriptum reliquit.*

Situm est hoc amplissimum magnificentissimumque Cœnobium in Bavaria inferiori ac Pataviensi Diœcesi, in sinistra descendentis Danubii, ad unum miliare Germanicum, infra Deckendorfum civitatem Bavaricam, prope Hengersbergensem Marcam (quæ hodie adhuc eidem Cœnobio subest tota) fœcundo solo, & peramœno loco situm: Fundatum legitur consilio S. PIRMINII Episcopi, ab UTILONE Duce Bavariæ in honorem S. MAURITII, Anno DCCXLI. sub ZACHARIA Pont. Max. & subinde licet ab eodem Duce UTILONE multis prædiis & possessionibus ditatum, bellis tamen & incendiis vastatum & attenuatum fuit. Instauratum vero est per Imperatores & Reges Romanos, qui illud maximis muneribus & privilegiis auxerunt. Auctum etiam & ditatum est ab HILTRUDE Regina, ejusdem UTILONIS Conjuge, ac PIPINI Francorum Regis sorore. THASSILO quoque filius UTILONIS, plurima prædia huic Monasterio dedit, quorum magnam partem per discordiam Principum amisit.

CAROLUS Magnus tradidit huic Monasterio privilegia immunitatis, illudque multis prædiis dotavit, A. D. DCCXII. LUDOVICUS item junior munificentissimus huic loco fuit, nam non solum privilegia, & immunitates eidem tradidit, sed etiam

in suam tutelam recepit, & ab omni exactione & onere exemit, addens duas Ecclesias Ingolstadii (nunc celebris Academia civitas, tunc tantum villa erat) & curtem Dominorum illic existentem, vulgariter **den Herrenhoff**, cum centum & triginta agri jugeribus, pratis item quæ faciunt CD. fœni vehicula, cum servis & ancillis in eadem curte degentibus, cum omnibus item bonis ad eadem pertinentibus hoc est, campis, silvis, pratis, pascuis, equis, aquarumque decursibus, molendinis, mobilibus & immobilibus. Actum in Regio Palatio Heiligbrunnensi XVIII. Augusti DCCCXL.

Postea circa A. D. DCCCXLIII. GOTSBALDUS Abbas impetravit à GREGORIO IV. PONT. MAX. corpora SS. Martyrum FELICISSIMI & AGAPITI in Iserhoven collocata, unde extant in vitro Chori ad S. STEPHANUM tales versiculi.

Sunt à GREGORIO *Romano Præsule Quarto*
GOTSBALDO *de* ALTHA *Sanctorum tradita membra.*

ARNOLDUS, Dux Bavariæ, dictus malus, ambiens Imperium & rebellans CONRADO & HENRICO Aucupi Rom. Regibus, pleraque hujus Monasterii bona tam in Austria, quam in Bavaria diripuit, ac militibus suis distribuit; hinc norma monastica ibidem defecit, tamen sub regula Canonicorum usque ad tempora OTTONIS III. quasi per centum annos permansit, qui consilio S. WOLFGANGI Ratisponens. & PILIGRINI Pataviensis, Episcoporum, eundem locum Regulæ priori S. BENEDICTI restituit, & collapsas res Monasterii præclare & feliciter denuo instauravit, ejusque auxiliis ERCHAMBERTUS Abbas præfectus est, Anno CMXC. Sub ejus regimine Monasticen professus est S. GOTHARDUS, qui ad ALTACHIUM inferius, honestis parentibus, patre RATMUNDO dicto natus ibidem primum sacrorum ordinum gradum hypodiaconi indeptus, vel à FRIDERICO, Archiepiscopo Salisburgensi, ut habet Hundius, vel à CHRISTIANO Pataviensi Episcopo, qui dictum Cœnobium ceu beneficiarius gubernabat, ut est in vita apud Surium, postea etiam Diaconus ordinatur, & Præpositus Canonicorum instituitur, à PILEGRINO Pataviensi Episcopo, ut iterum tradit Hundius. Verum hæc nimis confunduntur, PILEGRINUS enim CHRISTIANUM, in Episcopatu præcessit, ut constat ex Catalogo Episcoporum illius Ecclesiæ. Post à S. WOLFGANGO Sacerdotio initiatur, tandem Cœnobio Abbas præficitur, cui pie & laudabiliter præfuit annis XXVI. Consecutus est aream in Ratispona ab HENRICO Imp. Anno MII. Condidit primus insigne Sacellum super Hengersperggensen Marcam in peramæno colle situm, quod S. TRINITATI ac beatissimæ VIRGINI MATRI, consecratum ac dicatum est à WERNHERO seu Berengero, Pataviensi Episcopo ipsa die Purificationis B. MARIÆ.

Addidit vero eidem Ecclesiæ aliud etiam sacellum B. BENEDICTO dedicatum. Habuit in commendis etiam HERSFELDIAM præpotens HASSIÆ Monasterium, ubi cum collapsam disciplinam reformasset, illius præfecturam reliquit ARNOLDO, ejusdem loci antea Præposito Anno MXI. ipse vero ad ALTACHIUM se recepit, illudque summopere excolere atque ornare conatus est, puta codicibus, sacris vestibus, ad divini sacrificii ministerium pertinentibus, aliisque variis & utilibus Ecclesiæ ornamentis: imprimis autem, quod quidem compertissimum est, per multos illic fratres scientia & morum integritate insignes atque spectatos enutrivit, quos postea, Rege & Episcopis id petentibus, in diversa monasteria patres & doctores ablegavit. Cum vero esset vir literis & vitæ sanctimonia clarus, ad HILDESHEMENSIS Episcopatus clavum ac gubernaculum avocatur Anno MXXII. ubi munus Episcopale, quod invitus suscepit, magna cum laude XVI. annis religiose gessit: Ecclesias, Monasteria, & Xenodochia plurima erexit.

Inter opera supra naturam mirifica ab eo patrata, etiam hoc narratur. Perduelles ex subjectis quosdam anathemate ictos cum sacrificii tempore templo de more excedere jussisset; illique contumaces restitarent, ex dudum sepultis, quos anathematis vincula strinxerant, de tumbis surgunt, templumque egrediuntur; quos pudore suffusi, vivi illi rebelles etiam sequuntur. GOTHARDUS adhortatione acri ad sub-

subjectos, quibus mortuos obsequentiores haberet vivis adhibita, defunctos censura soluit, qui capita pontifici inclinantes ad suum quisque tumulum redeunt. Decessit Anno Christi MXXXVIII. Multa ubique mentio sanctissimi viri, quem INNOCENTIUS II. P. M. in Viennensi Concilio Divorum Albo adscripsit MCXXXI.

Eodem S. GOTHARDO Abbate Anno Christi MVIII. fundata & inchoata est præpositura quædam RINCHNA dicta, tribus ab ALTACHIO milliaribus versus montana & nemora Bohemica sita, à S. GUNTHERO Monacho ALTACHENSI & primo RINCHINENSI Eremita, qui illic ad sui nominis saluberrimum fontem, precibus & jejuniis Deum strenuissime coluit.

Fuit hic cognatus S. STEPHANI Pannonum Regis, apud Turogos regia stirpe oriundus. Cum vero ex ephebis & adolescentia etiam excessisset, vitæque eum solutioris admodum pœniteret, vocatis in consilium cogitationibus, cœpit fastidire omnia præsentia, cœlumque toto pectore ardere. Abit itaque ad Cœnobium, genus vitæorditur laboriosum, nec satis expedit rationes fortunarum, quibus abundabat, donec sæpedictus Abbas S. GOTHARDUS, illum severiore periculi denunciatione territum firmavit. (1006.) Exin ingentes facere progressus in curriculo virtutis, opes omnes negligere, seipsum abjicere, parere non majoribus, sed paribus & humilioribus etiam, severe in se animadvertere, nec legibus aliorum rigidis contentum, addere insuper alias corpore afflictationes, & paulatim in sanctitatis opinionem venire.

Jam ad STEPHANI Regis aures fama cognati delata, etiam animum incenderat cupidine GUNTHERI coram spectandi, allegantur ad ipsum, qui humaniter invitent ad Pannonias & regem visendum; recusat ille, præfatus, se in alterius regis & CHRISTI auctoritate esse, omnibus propinquitatibus defunctum. Sed iterum ac tertium vocatus, cum fausta religiosorum imprecatione se cum legatis dedit in viam, salutatus à rege ingenti gaudio perfuso, regioque epulo exceptus, à carnibus tamen omnino abstinuit. Sed iterum ac sæpius à rege fatigatus, uti saltem ex pavone apposito aliquid gustaret, ne durus in regem & hospitem, & cognatum videretur, nihil ille quidem de alite attigit, sed capite in manus fuso, Deum precibus & lachrymis adiit, ut sine offensa Regis, salvis suis legibus à mensa surgeret: impetravit, ut rediviva avis è patina ingenti prodigio avolaret: unde Rex, omnisque aula attoniti, de cætero GUNTHERUM urgere ad gustandas carnes desierunt.

Tertio autem à conversione sua anno, ipse cum aliquot familiaribus inde in saltum Narwaldensem Bohemiæ bona sui Abbatis venia secessit, (1008.) ibique septem & triginta annos religiosissime vixit, in sanctæ religionis studio & in summa voluntariæ paupertatis severitate cum sociis suis perseverans.

Victus eorum sane varius erat, vario studio à rege Hungariæ, atque è Bohemia & Polonia aliisque diversis provinciis una cum vestitu conquisitus. Potus quidem, quod omnibus notum est, non nisi aqua sola fuit, quæ etsi hospitibus apponebatur abunde, at fratribus tamen non nisi ad certam mensuram. Literas ille prorsus ignoravit, psalmis exceptis, & tamen mira erat præditus evangelii, legis & prophetarum intelligentia, nec historiarum rudis fuit: quam ille intelligentiam consequutus fuit tum ex crebra fratrum relatione, tum ex avida verbi DEI auscultatione: adeoque sæpissime ille mysticos & arcanos sensus interdum jocando, interdum verò adhortando non sine audientium stupore proferebat. Erat profecto vir ille, ut de S. BENEDICTO scribit B. GREGORIUS, quem post Dominum JESUM vita & moribus præcipue imitabatur, *& scienter nescius, & sapienter indoctus.*

Vixit autem postea etiam 5. annos in ulteriori eremo Breznich, quoad à BREDISLAO Sarmatarum & Boëmorum principe venationibus intento deprehensus, in alterum illi diem suum è vita discessum post diuturnam & religiosam sermocinationem aperuit; qui prima luce cum SEVERO Antistite ad ostium GUNTHERI adest, cælestem agnum in viaticum porrigi jubet; ubi ille inter piorum lachrymas & vota exspiravit, anno Christi cIↄ. XLV. VII. Idus Octobris. Corpus per jumenta

G jugi

jugi infueta ad BRUNOVIENSE Cœnobium deductum, prodigiis vitæ prioris fanctimoniam oftendit, ipfe cœleftibus poft religionibus confecratus.

Porro Cœnobium RINICHINACHENSE, cujus idem ;auctor fuit, ALTACHENSI inferiori per HENRICUM Imperatorem ipfius rogatu GUNTHERI fubjectum, adjecit KUNIGUNDIS & GISELA illa HENRICI fponfa, hæc CONRADI conjux prædia & filvas, aliique principes auxere.

Ejusdem Ecclefia confecrata eft à BERENGERO Epifcopo, in honorem S. JOANNIS BAPTISTÆ, DEIPARÆ VIRGINIS, & S. CRUCIS, Anno MXIX.

ALTACHENSE vero Cœnobium totum fere igne periit, Anno Domini MXXXIII. IV. Non. Martii. Reædificatum à fundo ab Abbate hujus loci RATMUNDO, S. GOTHARDI ex forore nepote (qui plurima emit prædia, multumque terræ incultæ excoli fecit) auxilio ejusdem fancti, tunc Hildeshemenfis Epifcopi, & RICHERII Abbatis Cafinenfis, Anno MXXXVII. Confecratum iterum divino honori XI. Kal. Octobr.

In hoc ipfo Cœnobio fe contubernio S. BENEDICTI addixit S. THIEMO, qui & THEODAMARUS & DIETHMARUS à quibusdam vocatur, inde evocatus SALISBURGI S. PETRI Cœnobio præfectus, poft etiam ejusdem urbis Archipræful, ac tandem clariffimus Chrifti Martyr evafit Anno Chrifti, cIↃ. CI. IV. Kal. Octobr.

Deinde anno circiter cIↃ CCXXXIII. DIETMARO III. hujus nominis Abbate (qui per Hermannum Monachum impetravit à Gregorio Papa mitram, uti tradit Hundius ex Aventino) nova diffenfione coorta inter Bertholdum & Albertum Comites Pogenfes unius, & Raphatonem ac Henricum Comites de Ortenberg, alterius partis; Monafterium rapinis, incendiis ac fuorum hominum captivitatibus, jumentorum abactionibus mifere quaffatum & vexatum eft Hengersbergenfis Marca, & Althachenfis Villa incendio vaftatæ funt, templa parochialia undiquaque miro facrilegio effracta, calices & alia ornamenta templorum piis ufibus dicata, prophanata & ablata, pecora & armenta abacta funt: ita ut Abbas & Conventus fecerint in hac calamitate jacturam viginti millium Rhenenfium aureorum.

Pofthæc anno Domini cIↃ CCLXII. HERMANNUS Abbas HENRICI Ducis inferioris Bavariæ liberorum luftricus Pater, Hiftoriographus, & Chronographus fui Cœnobii, B. VIRGINIS Sacellum Hengersbergenfe in fuperioribus tumultibus direptum & vaftatum, plæclare renovavit, & denuo confecrari fecit per ANSELMUM Legatum fummi Pontificis, confenfu OTHONIS Patavienfis Epifcopi.

Huic etiam Cœnobio incorporata eft Præpofitura Cœnobioli Benedictini in AUGIA B. VIRGINIS ad Fledincżium amnem, Richingenfi vicina, quæ fundata eft Anno Domini cIↃ CCCXLII. ab HERDWICO Milite de Degenberg (cujus germanus frater erat RUGERUS Abbas Altachenfis) ope LUDOVICI Bavari Imperatoris, qui & Altachenfis Monafterii benefactor munificus fuit, ficut & alii prædeceffores ejusdem Imperatores & Bavariæ Duces: præfertim S. HENRICUS, CONRADUS SALICUS, HENRICUS III. FRIDERICUS I. CONRADUS III. CAROLUS IV. quorum donationes, & immunitatis privilegia diligenter annotavit Hundius in Metropoli Salisburgenfi.

MONASTERIUM
TEGERNSEE DCCXLVI.

AMPLISSIMUM hoc atque perquam magnificum Monafterium ad lacum Tegerenfem, in fuperiori Vindelicia intra Ifaram & Oenum in faucibus Alpium circa Annum Domini DCCXLVI. conditum, quod cetera quam late Boica patet, fplendore & dignitate multis modis fuperat, foffa & propugnaculis in regiæ fpeciem

speciem cinctum, nam & Abbas ministris ex equestri nobilitate, Principum more utitur, & vero Principis aliquando nomen ab Imperatoribus tulit, ut patet ex privilegio LUDOVICI IV. anno Domini cIↄ CCCXXI. dato.

Condidere ADALBERTUS & OTCHARIUS Tegerenses Comites, sive GRIMOALDO Duce, sive patre HARTWICO Burgundo, matre Boja nati, duplex enim hic quoque fama est.

Vetustorum diplomatum (*Ottonis 2. & Henrici 6.*) fide hactenus liquet, illustri genere ortos, quod Reges propinquitate attingeret, cetera fere obscura sunt, Romam religionis caussa profecti, cum omnia hostium incursionibus vasta, urbem luctu & pavore oppletam reperissent, commoti homines militares, qui primam pietatem interpretarentur, sacrorum sedem inultam indefensamque non relinquere, sese Romanis duces eosdem vindictæ, & socios periculi præbuere. Nec mora, hostes aggressi secundis aliquot præliis, egregia virtute, ingentem gloriam pepererunt. Magna factum sequuta gratia, Pontifex egregii muneris loco, S. QUIRINI corpus petentibus concessit, quod in TEGERENSI Ecclesia sancte adhuc colitur.

Reversos, ardens adeo religionis studium subiit, ut posthabitis quæ apud mortales ceteroqui prima sunt, monachorum instituta, in monasterio quod ipsi condiderant profiterentur. Major fratrum ADALBERTUS, Abbas dictus, centum quinquaginta monachis præfuit.

Quæ post per CC. ferme annos gesta fuerint, obscura permanserunt, neque in Annalibus quidquam reperitur; nisi quod anno Domini CMLV. Hungaris Noricum & Alemanniam sæve devastantibus, hoc Monasterium quoque crudeliter devastatum & igne exustum fuit, cum prius etiam per ARNOLPHUM Ducem despoliatum, & bona illius militibus beneficii loco concessa fuissent.

Instauratur itaque per OTHONEM II. Imperatorem, & OTHONEM filium LUITOLPHI, fratris OTTONIS II. Ducem tum Bojoariæ & Seviæ, qui Monachis Cœnobium cum prædiis restituunt, HARTWICUM Abbatem S. MAXIMINI Treveris huic loco præficiunt, profanis, qui locum sacrum occupaverant, procul ire jussis. HARTWICUS ipse benedictionem accepit ab Abrahamo Episcopo Frisingensi, Anno Domini CMLXXIX.

Huic etiam loco ab anno salutis cIↄ. I. S. GOTHARDUS Altachensis & Hersfeldensis Abbas, & postea etiam Hildesemensis Episcopus, aliquamdiu præfuit à S. HENRICO eam ob caussam præfectus, ut reformaret locum insolentia Monachorum pene collapsum.

Postea anno gratiæ cIↄXXXV. Monasterium igne periit, & sequenti anno à furibus spoliatum est.

Anno dehinc cIↄLIII. SEIFRIDO Abbate præsidente, corpora SS. Martyrum CHRYSOGONI & CASTORII à quodam fratre à Verona, ex Monasterio S. MARIÆ ad organa, ad hoc Monasterium translata sunt.

Anno cIↄ. CL. EUGENIUS III. hujus Monasterii privilegia confirmavit, illudque sub protectionem sedis Apostolicæ recepit Idem fecit ALEXANDER III. Anno cIↄC. LXXVIII. Item URBANUS III. Anno cIↄCLXXXVI. qui & confirmavit usum Mitræ & annuli ab ALEXANDRO antea concessum.

Exinde PERCHTOLDO hujus nominis I. Abbate, hoc TEGERENSE Cœnobium cum aliis vicinis, per LUDOVICUM Ducem Bavariæ, & OTTHONEM Comitem de Phallai, in bello, quod contra HENRICUM Marchionem Istriæ, tunc Advocatum Monasterii, gesserunt, misere desolatum & vastatum est. Deinde Anno cIↄ. CCXI. ob diffidium MANEGOLDI Episcopi Pataviensis, (erat hic BERCHTOLDI Comitis Bergensis & GISALÆ Comitissæ Andecensis filius, ex Chremiphanensi, etiam Tegerensis Abbas, & post Anno cIↄ. CC. VI. Episcopus electus) & cujusdam RAPETONIS, Comitis Palatini Bavariæ, de familia Comitum Ortenbergensium huic Monasterio, cum quibusdam aliis, grave damnum illatum, postea Anno cIↄ. CC. XIV. tertia vice igne exustum est.

Anno cIↄ CDXXIV. anterior pars Chori inter cœnandum corruit, Altare S. CHRYSOGONI una cum arca, in qua facrum ipfius corpus aſſervabatur comminuit ſalvis tamen reliquiis.

Tempore CASPARI Abbatis (qui ob egregia merita alter fundator dictus, Monaſterii inſtaurator, reformator, locupletator, totum Monaſterium fere ex novo conſtruxit & obiit anno cIↄ CDLXI.) inventa eſt vena Petrolei, quod S. QUIRINI vocatur.

Perilluſtre hoc Cœnobium inter præcipuos fautores & benefactores numerat OTTHONEM II. S. HENRICUM, CONRADUM II. HENRICUM III. & VI. FRIDERICUM I. & II. ac LUDOVICUM IV. & V. Rom. Imp. & alios plures principes, qui illud donariis & privilegiis mirifice exornarunt, quæ ab Hundio in Metropoli annotantur.

Habuit idem Cœnobium, quod etiam ſupra inſinuavimus, quemadmodum cæteri tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares Principes Imperii, miniſtros ex equeſtri nobilitate, Mareſcalcum, Camerarium, Magiſtrum Coquinæ & Pincernæ.

MARESCALCI officium una cum pertinentibus prædiis & redditibus, olim WICKNANDO de Iringſpurg, OTTONI filio & ſucceſſoribus maſculis, Anno cIↄ CCLXXXVI. fuit conceſſum, quibus defunctis, ſucceſſere in officio Nobiles de Thor, ſicut in caſtro Irinſpurg.

CAMERARII fuere olim Nobiles de Warngew, poſt Nobiles de Pienzenaw.

ARCHIMAGIRI officium, quod alias Truchſäſſen Ampt dicitur gerebant aliquando Nobiles de Hochenrain, poſtea Nobiles dicti Turndl, tandem Nobiles de Höchenkirchen.

PINCERNÆ ſeu Pocillatoris officium olim habebant Nobiles, dicti de Eling: Poſtea Sunderndorffer.

Inter præcipuos hujus Monaſterii Patronos numerantur SSs. Tutelares, QUIRINUS, CHRYSOGONUS, CASTORIUS, Martyres Romani omnes, quorum ſacra Lipſana, ut ſupra notatum eſt, huc translata ſunt, & eorum hiſtoria brevibus ſic comprehenditur.

CLAUDIO GOTHICO annum ſecundum in Imperio agente, à ſalute noſtra Anno CCLXX. *quidem è Perſide Chriſtiani Romam venerunt ad orationem Apoſtolorum*, MARIUS & MARTHA *ejus conjux, cum filiis Audiface & Abachum. Hi cum perveniſſent Romam, ſtuduerunt ſolicite inquirere corpora ſanctorum quæ erant in cœmeteriis, & Chriſtianos inviſere qui detinebantur in carcere. Et cum veniſſent in carcerem trans Tiberim poſitum, conſpiciunt hominem fidelem*, QUIRINUM *nomine, qui pro* CHRISTI *nomine multa verbera perpeſſus fuerat, & ſuis facultatibus ſpoliatus. Ad quem venientes, miſerunt ſe ad pedes ejus obſecrantes ut pro ejus oraret. Ibique manſerunt diebus octo miniſtrantes beato* QUIRINO, *& aliis qui ibidem erant, lavantes pedes eorum qui vinculis tenebantur conſtricti; & ipſam aquam ſuper capita ſua ac filiorum ſuorum ſpargebant.*

Eo tempore juſſit Claudius, ut Chriſtiani, qui inventi fuiſſent in vulgo, aut in carceribus, ſine interrogatione punirentur. Ipſo autem edicto promulgato, tenuit ducentos ſexaginta duos Chriſtianos, qui damnati ante fuerant ad fodiendam arenam via Salaria pro nomine CHRISTI: *quos ductos Romam, & in amphitheatrum incluſos, milites ſagittantes interfecerunt.*

MARIUS & MARTHA *hæc ſcientes, contriſtati ſunt vehementer, & una cum filiis & beato* JOANNE *presbytero venerunt ad corpora ſanctorum martyrum, quæ ex igne ſublata ſubtraxerunt, & in linteaminibus involuta ſepelierunt in crypta, via Salaria, in Clivo Cucumeris: ſimul etiam ſepelierunt Tribunum Claudii nomine* BLASIUM: *quo in loco permanentes, vigilias & jejunia & orationes multis diebus cum Joanne celebrarunt.*

Audiens hæc CLAUDIUS, *curioſe juſſit perquiri* MARIUM *& uxorem ejus: & non invenerunt, quod occulte iſtic agerent. Venientes vero Romam ad carcerem, requirebant beatum* QUIRINUM: *quem non invenientes contriſtati ſunt: ſed invenerunt presbyterum nomine* PASTOREM, *qui enarravit eis, quomodo noctu beatus* QUIRINUS

NUS gladio fuerat interfectus, & jactatus in Tiberim. Corpus ejus remanserat in insula quadam. Quo audito perrexerunt noctu cum familia sua & PASTORE presbytero, & collegerunt corpus ejus, & sepelierunt in cœmeterio PONTIANI in crypta, VIII. *K. Aprilis.*

Sacræ corporis reliquiæ, post annos à perpesso supplicio propemodum quingentos, Bojorum Principum pietate ad TEGERENSES deportatæ, condito monasterio, ut ante diximus, insigni venerationis cultu hactenus habentur.

Ante annos totidem & eo amplius, METELLUS monachus, vitæ necisque historiam, & multa quæ deinde rerum miracula consequuta sunt, operosissimo carmine, in quo sibi, sæculi vitio, molestas difficilesque parodiarum, & similiter cadentium versuum leges præscripsit, complexus est.

S. CHRYSOGONUS verò, DIOCLETIANO Imp. Romæ inclusus in carcere, ibi biennium S. ANASTASIÆ facultatibus vixit: quam etiam afflictam propter CHRISTUM à viro suo Publio, proptereaque à suis orationibus per literas auxilium postulantem, mutuis epistolis est consolatus. Interea DIOCLETIANUS Romam scripsit, ut reliquis Christianis, qui in vinculis essent interfectis, CHRYSOGONUS Aquileiam ad se duceretur.

Tum Imperator: Accersivi, inquit, te Chrysogone, ut honoribus augeam, si modo induxeris animum Deos colere. At ille: Ego cum: qui vere est Deus, mente & oratione veneror: deos autem, qui nihil sunt nisi dæmonum simulacra, odi & execror. Quo responso excandescens Imperator, ad Aquas Gratatas eum securi percuti jubet, VIII. K. Decembris, cujus corpus projectum in mare, paulo post in littore inventum ZOILUS Presbyter in suis ædibus sepelivit. Passus est circa annum CHRISTI CCC.

Est Romæ vetus titulus S. CHRYSOGONI, cujus mentio habetur in Concilio sub SYMMACHO celebrato; eumque GREGORIUS II. ornavit, donisque auxit.

S. CASTORII autem nomine duo celebres habentur; prior cum CLAUDIO Commentariensi, NICOSTRATO primiscrinio, VICTORINO & SYMPHORIANO à S. SEBASTIANO ad fidem CHRISTI conversus, & à B. POLYCARPO Presbytero baptizatus est.

Eundem cum sociis in perquirendis sanctorum martyrum corporibus occupatum Fabianus Judex comprehendi jussit, & per decem dies minis & blanditiis exagitans, cum in nullo penitus posset commovere, jussit tertio torqueri, ac postea in mare præcipitem dari. Is Non. Julii sacris fastis adscriptus habetur.

Diversus omnino ab hoc est alter S. CASTORIUS qui cum sociis iisdem cum superioribus nominibus appellatis, sub DIOCLETIANO Imp. passus est; quod cum essent, summi sculptores, nullo modo adduci potuerant, ut idolorum statuas facerent: & ad Solis simulachrum ducti ut illud venerarentur, numquam commissuros se dixerunt ut adorarent opera manuum hominum.

Quam ob rem in carcerem conjecti, cùm ibi multos dies in eodem proposito perstitissent, primum scorpionibus cæsi, deinde vivi plumbeis loculis inclusi, in flumen dejiciuntur. Exstat in urbe Ecclesia sub nomine Sanctorum quatuor Coronatorum, ubi horum quinque martyrum corpora honorifice sepulta sunt, & eorum festivitas VI. Id. Nov. celebratur. Passi sunt circa annum Christi CCC.

Hujus posterioris venerabilis TEGERENSIUM Congregatio corpus possidet, ejusque solennem memoriam prædicto die celebrat.

H MONA-

MONASTERIUM
THIERHAUPTEN DCCXLXX.

THIERHAUPTEN ſuperioris Bavariæ celebre Cœnobium, ad Achium piſculentiſſimum rivum, non procul à Lico, tribus ab Auguſta Vindelicorum, & totidem à Danubiana Peninſula, ubi nunc Werdæa Sueviea, percelebris Imperii civitas; duobus vero à Rhaino Bavarorum oppido milliaribus, in colle (ex quo & Auguſta & Donawerda videri poſſunt) ad ejusdem nominis amplum pagum, fœcundo & maxime fertili loco ſitum: dictum ab animalis ſeu feræ capite; ſed non ob eam rationem, quam Bruſchius prodidit, quod nempe in venatione ibi THASSILONIS Ducis filium trucidarit, id enim alibi accidit. Nam major filiorum THASSILONIS GUNTHERUS, Laureaco ſub brumam venatum egreſſus, in raræ magnitudinis aprum forte incidit, propter fontem & piſcinam, quam hinc nomen traxiſſe ajunt: comitibus per ſylvam dilapſis, animum ſolitudine non deſpondens, venabulo objecto, feram ſtrenue excipit, & luculento vulnere conficit: ipſe viciſſim à dolore & furore percita conſauciatur, ambo in eodem veſtigio corruunt. Ibi canis latrantis indicio repertus, magnæ indolis adoleſcens, miſerandum ſuis in tam triſti exitu præbuit ſpectaculum. Pater, quantum maximum potuit, ſepulturæ honorem habuit, templo cum monaſterio magnificentiſſime excitato, & ampliſſimis reditibus inſtructo, quod à præfluente Chremſa nomen traxit. VALDERICUS, VIRGILIUS & SIMPERTUS Epiſcopi dedicarunt, HADRIANUS Pontifex, AGAPITI Præneſtini martyris corpus, Roma honoris cauſſa dono miſit.

Hoc vero Thierhauptanum fundatum eſt ab eodem THASSILONE circa A. C. DCCLXX. non L. ut Bruſchius & Hundius prodidere, cum eodem anno rerum necdum potiretur, & vixdum octavum ætatis annum ageret.

Natus eſt enim eodem anno DCCXLII. quo CAROLUS Magnus, quarto decimo anno rudimentum Martis in PIPINI caſtris poſuit, proximo anno ſe, gentemque totam in PIPINI clientelam dedit, quem altero & viceſimo deſervit, neſcio quomodo vel à PIPINO, vel officiis aulicis offenſus, & rupto primum fœdere domum ad UTILONEM patrem refugit, uxorem dein LUITPURGAM Deſiderio Longobardorum Rege natam, duxit, cum annum ageret octavum ſupra vigeſimum. Suſcepit ex conjuge geminos virilis ſtirpis liberos, GUNTHERUM, ab apro in venatione interemptum, & THEODONEM ſtirpis ultimum ab HADRIANO Pontifice Romæ ſacro fonte luſtratum; tanta fuit THASSILONIS pietas, ut ipſe filium Romam portaret, ut à ſummo orbis parente Chriſtianis ſacris imbueretur. Hoc vero offendit THASSILO, quod pactis non ſteterit cum PIPINUM & CAROLO Magno initis; quin & arma contra movere LUITPURGA inſtigante ſæpius conatus, tandem regno, & poteſtate exutus, reusque Majeſtatis veniam ea conditione impetravit, ut in Monachum attonſus privatam cum filio vitam coleret. At pietas adverſus cœleſte Numen & omnes cœlites fuit in THASSILONE ſingularis: quis ex Bojorum principibus plura cœnobia condidit, quis deſita inſtauravit, THASSILONE? ille CREMISSAM, ille THIERHAUPTUM, idem MATSEUM, CHIEMSEUM geminum virorum ac Virginum à fundamentis excitavit, idem S. VALENTINI ſacrum corpus Tridento Batava, S. CORBINIANI Majis Friſingam, B. VIVILONIS Laureacenſis Archiepiſcopi Batava ſumma cum religione tranſtulit, Batava civitatem Epiſcopo cum fundis & prædiis ampliſſimis conſecravit, Salisburgenſem Eccleſiam donis plurimis auxit. Denique vitam Lauriſſæ nobili Cœnobio humili tectus cultu ſanctiſſime finivit. Miranda quædam opera mortem ad ejus tumbam ſecuta, vetera monumenta teſtantur ejus Epitaphium tale fuiſſe ferunt:

THASSILO *Dux primum, poſt Rex, Monachus ſed ad imum,*
Idibus in ternis deceſſerat iſte Decembris.

Hæc

Hæc de fundatore. Auctum vero, & locupletatum est THIERHAUPTUM à LOTHARIO Imp. LUDOVICI Pii filio, A. C. DCCCXLVI. Devastatum vero & destructum ab Hunnis A. D. CMLV. Secundo erectum & auctum est à GEBHARDO Ratisponensis Ecclesiæ Episcopo, Comite Andecensi Diessensi & Hohenwarttensi secundum Aventinum, non Witelspacensi, ut Bruschius opinatur; necnon à fratre prædicti GEBHARDI Episcopi Comite RAPOTHONE, fundatore Hohenwartensis Monasterii, ac HEMMA ejus conjuge (quam Bruschius alibi Ducissam Austriæ, alibi vero Comitissam Werdææ vocat, quod verisimilius est) A. C. clɔ. XXII.

Contulerunt autem huic Monasterio & Witelspacenses Comites multa bona. Matthæus Marescalcus de Biberbach vicino castro, Canonicus Augustensis, in libro suo de Calatinis, c. 50. & 79. refert aliquas inscriptiones in hoc Monasterio extantes, de Palatinis Witelspacensibus, & eorum traditionibus Domina GEBBA de Pach piissima ac nobilissima fæmina summa hujus Monasterii benefactrix, quæ & aurea & alia pretiosa ornamenta plurima dedit.

Sub JOANNE Abbate XIX. viro magni ingenii & consilii, LUDOVICI Bavariæ Ducis Consiliario bene merito, incendio periit hoc Monasterium per eundem magnifice restauratum, Anno Domini clɔ. CDIII. Incendio collapsum fuerat etiam antea, circa A. C. clɔ. CCCL. at per HENRICUM de Höchstetten Abbatem studiose fuit reparatum. Postea cum diu in deformatione jacuisset idem Monasterium, MELCHIOR Abbas SS. UDALRICI & AFRÆ Augustæ, jussu & permissu LUDOVICI Bavariæ Ducis, misit illuc Priorem suum HENRICUM Hotz, qui ibi decennio Abbas præfuit. Post eundem varios commendatores habuit, etiam seculares, qui sua potius quærentes ad maximas angustias res ejusdem deduxerunt; donec in bello Bavarico hoc Cœnobium, una cum pagis suis misere vastatum est.

PETRUS Wagner, qui ex Augustano S. UDALRICI Monasterio evocatus, huic loco tum præsidebat, hæc mœstus videns, biennio exulavit Augustæ, is sua manu testatur: *Igne in templo grassante, Venerabile Sacramentum more Catholico ibidem asservatum, manibus secularium in repentina necessitate vix ereptum, alium, quam fabricam ferrariam, locum illa nocte non habuisse.* Tandem pacata iterum Bavaria, suis redditus ita Cœnobium restituit ac instauravit, ut ejus secundus fundator dici meruerit, qui anno clɔ. DXI. obiit; Sensit magnum benefactorem ALBERTUM Bavariæ Ducem, qui pro restauratione Monasterii dedit Teloneum & ungeltum, ut vocant, in villa ibi, usque ad ipsius & successorum suorum revocationem, A. C. clɔ. DVI. Habuit successores ex eodem Cœnobio Augustano LEONHARDUM Gregg) JOANNEM Rumpfardum, JOACHIMUM Fendium. Monasterium hoc in bello Schmalcaldico A. C. clɔ. Iɔ. XLVI. bis direptum est, tam ab hostibus Cæsaris, quam ab ipsis Hispanis, extra tamen Clenodia aurea & argentea vasa ac supellectilem meliorem, quæ ingruente bello, mandato Illustrissimi Ducis Bavariæ WILHELMI piissimæ memoriæ ad tutiora loca tempestive fuerant translata ac deposita. Sepulti sunt ibi Nobiles Hinterskircher de Schönleuten, ex quorum familia extitit Martinus qui prædia, fundos & silvas donavit, ut testantur litteræ A. C. clɔ. CDLIII. datæ. Clemens VIII. P. M. concessit usum mitræ, & Pontificalium A. C. clɔ. DXCV. R. D. BENEDICTO Gaugenrieder Abbati venerabili & successoribus.

MONASTERIUM

CAMPIDONA DCCLXXIII.

CAMPIDONENSE facile princeps in Germania Cœnobium condidit HILDEGARDIS, CAROLI MAGNI uxor. Hanc ut domi pernobilem, Suevam originem fuiſſe ſatis conſtat, quamvis ſint qui Andecſii in Boica matre REGARDA Andecſenſi Comite natam eſſe contendant. Fidem adhibere Theganus vetat, à quo IMMA GOTOFRIDI Alemanniæ Ducis proneptis, HILDEGARDIM peperiſſe, planè traditur. Fuit igitur non Boica, ſed Sveva genus, GEROLDI Comitis & Boicæ prætoris ſoror, qui hanc ampliſſimam præfecturam affinitatis ſuffragatione à CAROLO conſequutus eſt, ut ex certis monumentis compertum eſt. Hunc veteres ſcriptores comitem & conſiliarium, atque ſigniferum CAROLI promiſcue dixere, non nemo conſanguineum. Valaſridus Augiæ in Acronio lacu Abbas, ſive æqualis huic ætati, ſive ſuppar, inſigne virtutis teſtimonium, quanquam duris & incultis verſibus perhibuit.

Hic vir in hac patria ſumma pietate nitebat,
Moribus egregius, verax manſuetus, honeſtus,
Cui Regina ſoror, LUDOVICI *chara genetrix*
HILDEGARDIS *erat, parili bonitate venuſta,*
Viribus ille potens, ſanctoque potentior actu.

Augienſes Annales Puſſenium Comitem appellant. *Puſſen* in excelſo Sveviæ monte arx ſita, nomen retinet. Hanc illi patriam ſedem fuiſſe, fit veriſimile ditione longe protenſa. Cum liberis careret, amplum patrimonium locis ſere ſacris, Augienſi imprimis, & Sangallenſi Monaſterio dilargitus eſt. Ipſe contra Hunnos acie inſtructa, manus jam conſerturus inter ordines obequitans, dum apta oratione militum animos erigit, certam adverſus hoſtem eum victoriam ſpondens, qui ſpem adhuc omnem in fuga poſuerit, incertum cujus virtute an ſcelere improviſo cecidit, nam equites eum comitati duo, ſimul interfecti ſunt; facti auctor latuit, corpus in Augiæ Monaſterio conditum. Cecidit Kal. Sept. A. C. DCCXCIX.

HILEDGARDIS itaque, poſtquam CAROLUS DESIDERII Longobardorum Regis filiam repudiaſſet, eidem legitimo matrimonio conjuncta A. C. DCCLXXI. (quamvis non nemo ſequentem annum annotet, & C. Baronius ante ſeptuageſimum quartum non eſſe idem conjugium initum, evincere velit ex Epitaphio, quod eſt in Cœnobio S. ARNULPHI extra Metenſem urbem) Anno vero DCCLXXIII. HILDEGARDIS dotem ſuam maternam contribuit ad fundandum CAMPIDONENSE Cœnobium, cujus primum lapidem eodem anno poſuit ROLANDUS CAROLI Magni è ſorore BERTHA nepos, *omnium Gallorum*, Sabellico teſte, *fortiſſimus*, præſentibus multis principibus ac nobilibus.

Eodem anno dum DESIDERIUS Pontificem recuſantem CAROLOMANNI liberos inungere Franciæ Reges, vexat bello; rogatus à Pontifice CAROLUS, victricia ubique arma infert Italiæ: & bis fuſo Longobardorum exercitu, Ticinum obſidione cingit, Veronam capit: ubi duos CAROLOMANNI liberos, & matrem recipit. Cum vero Papiam vallaſſet, *dirigens continuo in Franciam*, inquit Anaſtaſius Bibliothecarius, *ibidem apud Papiam adduci fecit ſuam conjugem excellentiſſimam Hildegardam Reginam & nobiliſſimos filios.*

Anno ſequente DCCLXXIV. dum adhuc obſideretur Papia, CAROLUS appetente Paſchali ſolemnitate Romam venit: ubi apparatiſſimè exceptus eſt. Poſt octo dies Papiam reverſus, facta deditione urbem recepit. *Glorioſus itaque Domnus Rex Francorum CAROLUS*, inquiunt Annales Francorum, *Italia ſubjuguta, cuſtodia Francorum in Papia relicta, magno triumpho, Deo adjuvante, cum UXORE ſua, & reliquis Francis reverſus eſt in Franciam.*

Eodem

Eodem anno à CAROLO confirmatum, & DCCLXXVII. XI. Maji, quæ CHRISTO cælos afcendenti facra fuerat, confecratum eft CAMPIDONENSE Cœnobium. Sequenti anno HILDEGARDIS gemellos peperit, & altero decedente, fuperftiti LUDOVICI nomen, fic volente patre, inditum. Anno pofthæc DCCLXXX. labente CAROLUS è Saxonia, comitibus duobus filiis, & Regina HILDEGARDE uxore, autumnali tempore in Italiam pervenit. Natalem diem Domini Ticini celebravit; fequenti autem anno facratiffimum diem Pafchæ Romæ: ubi uterque filius à Pontifice Rex appellatus coronatur: LUDOVICUS quidem Aquitaniæ, & PIPINUS Italiæ; quibus actis redit in Franciam.

Demum anno DCCLXXXIII. Pridie Kal. Maji moritur HILDEGARDI Regina uxor CAROLI Magni & ampliffimi CAMPIDONENSIS Cœnobii Fundatrix, cum eidem vitro fuo trigeminos ftirpis virilis, & totidem muliebris peperiffet, CAROLUM, PIPINUM, LUDOVICUM, qui proximus à CAROLO imperavit; ROTRUDIM, BERTAM & GISLAM. Ibidem in Ecclefia à fe fundata fepulta (quamquam, ut fupra monuimus, à quibusdam apud Mediomatrices condita prodatur) in cujus tumulo poft ducentos circiter annos, cum denuo inftauraretur CAMPIDONENSIS Bafilica, inventa eft plumbea tabula, cum tali, quantumvis rudi & inculta infcriptione:

Annis decurfis feptingentis octogintaque tribus
Bufto in hoc buftarii fælicem buftarunt HILDGARDIN
Quæ variis claruit fignis, Dei vigore in multis,
Cujus in pace fancta requiefcat anima. Amen.

Hanc HILDEGARDIS Fundatricis hiftoriam idcirco pluribus profequuti fumus, ut commentitias & fabulofas quasdam narrationes, quæ à quibusdam proferuntur, & tamqam verifimiles aliquo modo fidem meruerunt, excluderemus; quandoquidem alii auctores, qui de CAROLI Magni rebus geftis, vita & morte fcripferunt, nihil de iis rebus memorant. Earum vero loco antiquiffimas, fideque digniffimas confirmationis regiæ literas proferemus, ex quibus illuftriffimi hujus Monafterii fundatio, & largiffima dotatio luce clarius cunctis patebit; earum tenor fequitur.

In nomine fanctæ & individuæ Trinitatis, CAROLUS divina favente clementia, Imperator Auguftus. Si fanctam Dei ecclefiam digno magnitudinis noftræ muuere fublimare, augmentare, atque fubvenire, ad æternam noftram remunerationem, & regni noftri ftabilitatem prodeffe confidimus ideoque noverit omnium fanctæ Dei ecclefiæ fidelium, noftrorumque præfentium fcilicet, & futurorum folers induftria, qualiter nos ob interventum fanctiffim. patris noftri ADRIANI Papæ, ac fupplicem rogatum dilectæ conjugis noftræ HILDEGARDIS, nec non propter nobilem ac fidelem famulatum JOANNIS Augienfis, & S. GALLI, reverendi Abbatis, ejusdemque Epifcopi Conftantienfis preces, ob meritum RUDANGI Metenfis Epifcopi, & STURMII Wuldenfis Abbatis, feu cæterorum principum innumerabilium, nobis affiftentium, ANDEGARIUM quendam nobilem, magnæ religionis virum, & primum CAMPIDONENSIS Cœnobii, ad regularem difciplinam inftructorem, affumpfiffimus, & in eodem loco CAMPIDONENSI, qui ab eodem in honorem fanctæ DEI genitricis MARIÆ, conftitutus eft, in pago Tlergew, Abbatem eum confirmavimus, & à Papa ADRIANO in fancto die Pafchæ confecratum, pretiofiffimus fanctorum martyrum GORDIANI, & EPIMACHI, corporibus donatum in fuam Abbatiam honefte transmifimus. Sed quoniam prædicta conjunx noftra, in eodem Cœnobio locum fepulturæ fe habituram ordinavit, diverfis muneribus ditando, quicquid in pago Tlergæwe, & Augusgawe, & Albgawe, materna hæreditate legitime obtinuit, cum noftra poteftativa manu, & imperiali largitione illuc tradidit, & in proprium jus ejusdem Monafterii transfudit, & perpetualiter poffidendum, ficut in alio brevi continetur donavit. Nos igitur eundem locum, utpote de noftro, & in noftro fundatum, ac in noftro noftrorumque fuccefforum mundiburdio, five defenfione fore conftituentes per noftræ autoritatis munitionem confirmamus, & præcipimus, ut nullus publicus judex, neque dux, neque comes, aut quibuslibet ex judiciaria poteftate, villas, curias, aut loca, vel agros, feu reliquas poffeffiones, memorato mo-

nasterio, præsenti tempore subjacentes, &c. & in fine sic concluditur. *Quod ut verius credatur, & omni tempore incorruptum habeatur, manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.*

Amplissimo igitur huic Archisterio ANDEGARIUS nonnullis AMELGARIUS dictus primus Abbas præfectus, sacris initiatus est Romæ præsente CAROLO MAGNO & HILDEGARDE fundatrice ipso Dominicæ Resurrectionis die, anno Domini (non ut Bruschius inter complures alios lapsus male habet 773.) DCCLXXIV. ante illum annum enim CAROLUS nunquam Romam venerat. Consequutus est idem venerabilis Abbas pro se &. successoribus suis omnibus insigne privilegium ab ADRIANO Pontifice, in quo Pontifex CAMPIDONAM alteram vel secundam Romam appellans, ab omni eam Episcopali jugo exemptam, & perpetuo liberam esse statuit. Abbati vero concedit plenam potestatem ante meridiem sacra faciendi, post meridiem vero gladii, ad exercenda jura forensia, ad tuendos bonos, ac è medio tollendos malos, usurpandi. Unde versus natus quem Abbas & Princeps loci hujus cum Herbipolensi Episcopatu communem habet:

CAMPIDONA sola judicat ense, stola.

Est etiam CAMPIDONENSIS Abbas unus è quatuor illis, quibus inter Germaniæ proceres sunt primæ sedes, quique in consessibus publicis ac pompis maximè honorantur; utpote quibus amplissimæ sint jurisdictiones, nomenque & jura Principum Imperii habeant. Hoc vero Advocatos ac tutores habet, Ducem Bavariæ, Marsallum: Saxoniæ Ducem, Pincernam: Montisfortis Comitem, Dapiferum: ac Comitem de Nellenburg, Camerarium Abbatis.

Circa Annum Christi CMXX. sæva Hungarorum gens finibus suis egressa per omne Noricum, Vindeliciam, & Boicam ferro flammaque grassata, omnia fœdis populationibus & rapinis implevit, sacraque profanis, profana sacris permiscuit, Cœnobia ædesque sacras minime paucas eum virorum sanctorum, tum sacrarum Virginum alias fœde vastavit, alias funditus evertit. In quam sortem & hoc CAMPIDONENSE asceterium venit, quod etiam his temporibus, tribus distinctis vicibus igne ferroque vastatum est tam misere, ut fratribus hinc inde dispersis, Monasterium non nisi latrocinantium undiquaque Hunnorum latibulum fuerit.

Donec tandem ERNESTUS Sveviæ Dux motus lachrymabili tam illustris loci statu, & præcipue duorum Cœnobitarum AMANDI & FELICIS querulosis vocibus commotus, ope præsertim S. UDALRICI, qui tum temporis locum hunc in commendis habuit, cœpit Monasterium quasi de novn instaurare, Cœnobitas recolligere, Abbatem certum his præficere, novamque omnium privilegiorum confirmationem ab Imp. OTHONE I. petere, quam & obtinuit.

Rursum hujus Cœnobii magna pars incendio periit A. C. cIɔ CC. LXI. postridie S. MAGNI, unde hi versus:

Annis transactis plus uno mille ducentis
Et sexaginta combusta fuit domus ista
Post festum Magni præcelsi nocte sequenti.

Eodem circiter tempore extructæ turres magnificæ, quarum altera S. HILDEGARDIS, altera S. LUDOVICI dicta.

Habuit illustrissimum hoc Cœnobium ad hæc nostra usque tempora continua serie Abbates S. R. I. Principes tam generis nobilitate, quam animi generositate & religione (utpote qui non semel Capituli Provincialis Præsidentes fuerint) viros præstantissimos, usque ad modernum Reverendissimum ac Illustrissimum Principem ac Dominum D. JOANNEM EUCHARIUM de clarissima Wolffurtorum stirpe natum, cui proinde multos annos & faustissima quæque apprecamur.

MONA-

MONASTERIUM
METTEN DCCC.

METANIA vel MEDENA hodie METTEN, pervetuſtum in inferiori Bavaria Monaſterium, dimidium miliare ſupra Deggendorfenſem civitatem, paululum à ſiniſtra deſcendentis Danubii ad lucum ſeu foreſtam non inamœno loco ſitum: conſtitui cœpit temporibus CAROLI MAGNI Imperatoris omnium Chriſtianiſſimi ac munificentiſſimi Eccleſiarum erectoris, annum Chriſti circiter Octingenteſimum; uti notant Andreas Presb. Ratisp. Aventinus, Bruſchius, & Hundius. Vera originis hiſtoria ſic ſe habet.

Habitabat in hujus loci ſolitudine, & vaſta, adhuc tum temporis Danubiana utriusque ripa, Eremo, ad Michelsbucenſis Parochiæ inter Danubium & Iſeram ſitæ gubernaculum, pius quidam ac venerandus ſenex, beatus GAMELBERTUS, nobili genere apud Bavaros natus: Is abjecta armorum cura non ſine prodigio, aliquando religionis ergo ROMAM ad SS. PETRI & PAULI limina profectus, caſu ibi baptizavit infantem quendam, quem UTHONEM nominavit, prævidens vir ſapiens in ſpiritu, ſibi aliquando in gubernatione ſuæ paternæ Eccleſiæ ſucceſſurum.

UTHO iſte cum ad virilem ætatem perveniſſet, relicta Italia patria, peregrinatus eſt & ipſe religionis ergo in Germaniæ partem illam ad Danubium ſitam: ubi cum ad S. GAMELBERTUM veniſſet, humaniter ab eo exceptus, ac parochia ea ipſa Michelsbuchenſi à viro Dei jam decrepito ſene donatus eſt. Præfuit hujus parochiæ plebeculæ rudi adhuc & parum in Chriſtianismo exercitatæ poſt obitum S. GAMELBERTI, itaque etiam UTHO iſte: donec aliquando ingruentibus bellicis inter CAROLUM MAGNUM & THASSILONEM Bavariæ Ducem odiis ac tumultibus cogeretur bonus vir parochia deſerta, trans præterfluentem Danubium ſecedere, & in ſilvis, inter feras quietem & tutum refugium quærere. Ibi cum omnino animum ad eremiticam vitam adjeciſſet, cœpit ſibi ipſi pius pater ad fontem ſui nominis conſtruere cellulam perexiguam in honore S. MICHAELIS, quod in his Bavariæ tumultibus bonorum angelorum præſidio ſervatus, & ex hoſtium manu liberatus eſſet. Pacatis rebus iterum in Bavaria, & ſub jugum miſſo jam multoties rebelli THASSILONE, cum daret CAROLUS victor venationi operam: caſu, aut potius Deo ſic ordinante ad hanc cellam venit, cumque ad conſpectum & colloquium ſuum evocaret ſenem UTHONEM, barbatum Eremitam; intelligens ex illius cultu & oratione (quæ plerumque certus minimeque fallax animi character & index eſt) virum eſſe integræ, & ſecundum Deum laudatiſſimæ converſationis: data ei dextera opem promittit: ſenemque diſcipulos colligere, ac plenius Oratorium ibi erigere jubet.

Sic Monaſterium hoc ſumptibus CAROLI MAGNI inchoatum ac fundatum eſt, cujus primus Abbas ab ipſo Imperatore deſignatus eſt UTHO iſte. Perierunt hujus loci monumenta pleraque, præcipue vero diplomata Carolina à Magno ipſo CAROLO primo fundatore data: Ludovicorum, & aliorum Carolorum ac ARNULPHI Imperatoris ibi privilegia plurima.

Sepeliuntur in hoc Cœnobio illuſtres Barones à Degenberg, nobiles ab Egk, fundatores parochialis templi S. MARTINO dicati, nobiles item Forſteri, Falckemari, ac alii Bavariæ proceres plurimi.

Hiſtoria B. UTHONIS breviter ita colligitur. S. UTHO patria Romanus, in Germaniam peregrinatus ad S. GAMELBERTUM venit, à quo primum Michelsbachenſis parochus deſignatur. Is paulo poſt in belli tumultibus fuga elapſus in vicino & transdanubiano nemore Cellam ſibi conſtruxit eremiticam ad miraculoſum fontem, quem adhuc vulgus hodie S. UTHONIS FONTEM appellat: in quo qui morbo Gallico, ſeu ſcabie Hiſpanica polluti ſunt, ſeſe lavantes emundantur: certis tamen annis, quos ita ſalubres annos (ut ab hujus loci Cœnobitis & agricolis

 animad-

animadversum est) Epidemia & grassans pestis plerumque excipit. Quamdiu bonus is pater Abbas præfuerit; in fastos à nemine relatum est, aut si relatum est, certe in bellicis tumultibus periit, ac in cineres redactum est.

Sepelitur Abbas iste in Choro templi ante aram maximam sublimi tumulo, cum tali Epigraphe:

Abbas hic primus UTHO *nec laudibus imus*
Hic jacet ut limus, cœlis requiescat opimus.

Postea anno DCCCLXXX. WIPPO Abbas hujus loci accepit privilegium à LUDOVICO Imp. in villa regia Forcheim, cujus tenor est talis:

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. HLUDOVICUS *divina favente gratia Rex. Si petitiones servorum Dei juste & rationabiliter aurem serenitatis nostræ petentium ad effectum perducimus: hoc nobis procul dubio ad æternæ remunerationis præmia capienda profuturum liquido credimus. Quapropter notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, nostrisque præsentibus & futuris: qualiter nos ob nostræ mercedis augmentum, & pro remedio animæ Matris nostræ & antecessorum nostrorum concessimus quasdam res proprietatis nostræ in Comitatum Cunberti, cuidam Monasterio constructo in honore* S. MICHAELIS *Archangeli, ad petitionem* WIPPONIS *Abbatis, qui eidem Monasterio præesse dignoscitur: omne scilicet forestum & prædium inter ipsum Monasterium & Danubium, hoc est in pago, de Steine usque in Khrapfenrayn, inde in Pranne, inde in Zwerchloë usque in Zeidlorn & sic usque in Danubium. Itaque quidquid infra scriptos terminos habere visi fuimus, totum in proprietatem dominationis jam dicto Abbati, & fratribus prædicti loci perpetualiter possidendum condonavimus, ut eos pro nobis, pro conjuge & prole nostra, & totius Regni prosperitate misericordiam omnipotentis Domini melius exorare delectet. Et ut hæc nostra concessionis authoritas firmior habeatur, & per futura tempora, à fidelibus nostris melius credatur, manu propria nostra subter eam firmavimus, & annuli nostri impressione assignari jussimus.*

Signum HLudovici Serenissim. Regis.

Arnulphus Cancellarius ad vicem Luitberti Archicapellani recog.

Datæ quinto Nonas Maji Anno Dominicæ Incarnationis DCCCLXXX. *Indictione* XII. *Anno Quarto Regni HLudovici Serenissimi Regis. Datum Forcheym villa regia, in Dei nomine feliciter. Amen.*

Post multa annorum curricula Anno Domini ↄI CXXXIV. periit universum Metaniense Cœnobium, præsidente GERBERTO Abbate. Anno enim Domini ↄI CXXXIII. Henrico IV. Imperante, qui patri in regni solio successerat, diversisque ducibus Bavariæ ducatum tenentibus, uno nimirum ejecto, alio recepto, pax à tempore primi OTHONIS per successionem sex Imperatorum ad hæc usque tempora vigens tepescere cœpit. Dissensionibus ortis in regno Ecclesia perturbata est, Monasteria destructa sunt, Clerus in odio & contemtu erat, Justitia & Religio sub pedibus impiorum jacebant.

In hac ipsa calamitate, Monastica etiam regula & disciplina pristinis annis strenue hic observata, in hoc etiam Metaniensi Cœnobio collapsa desiit, ita ut locus iste aliquamdiu sub seculari Clero Canonicorum in Pfaffenmünster (quod est Collegium elegans è regione civitatis Straubingensis ad Danubium vel paululum à Danubio versus Bohemiæ montana & nemora situm, à THASSILONE Bojorum Duce olim fundatum & liberaliter donatum) esset, ad annum nimirum ↄI CLIII. usque.

Tum enim FRIDERICO I. FRIDERICI Svevorum Ducis filio ad Imperii decus & dignitatem evecto, pax diu desiderata universæ Germaniæ feliciter est restituta. Hic ipse FRIDERICUS cognomento BARBAROSSA, HENRICO Saxonum

xonum Duci, HENRICI alterius, ejus nimirum qui à CONRADO Rege proscriptus, & ex universa Bavaria ejectus erat, filio, Bavariæ ac Norici Ducatum restituit: & HENRICUM patruum suum Marchionem Austriæ, tunc Ducum Bavariæ ab eodem Ducatu transtulit ac amovit. Quia vero ejusdem HENRICI Marchionis præcipua nobilitas ac summa honestas exigebat, ut nomen Ducis neutiquam amitteret: & ut Duces Bavariæ minus deinceps contra Imperium tumultuari, rebellare, & superbire possent, Imperator de voluntate & consensu Principum in Comitiis anno Domini cIↃ CLVI. Ratisponæ habitis, Marchionatum Austriæ à Jurisdictione Ducum Bavariæ eximendo, & quosdam ei Comitatus de Bavaria adjungendo convertit in Ducatum. Sic iste HENRICUS factus & designatus legitur primus Dux Austriæ.

Is anno Domini MCLVII. Monachos in Metaniense hoc Cœnobium reduxit, sacerdotibus secularibus ad Pfaffenmünster, unde antea adducti fuerant, redire jussis. Sic Austriæ iste nobilissimus Dux, secundus hujus loci fundator est, & dici meretur. Quis vero hujus secundariæ fundationis tempore ad clavum hujus loci sederit, nusquam reperio in literas aut monumenta relatum.

BERNOLDI Abbatis tempore, incendio periit universum Metaniense Cœnobium Anno gratiæ cIↃ CCXXXVI. & mœnia totaliter destructa, & vastata sunt. jacuitque locus penè desolatus ad annum usque cIↃ LXIV. quo renovari denuo cœpit, IV. Id. Julii, promovente negotium OTHONE Bavarorum Duce.

Ejusdem ope & præsidiis CONRADUS de Auwerbach Abbas hujus Cœnobii præclare restauravit illud. Præfuit anno cIↃ CCLXXXVII. & anno cIↃ CCXCIII. quo OTHO Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariæ *resarcire intendens* (hæc diplomatis verba sunt) *graves defectus, quos Metaniensis Ecclesia in suis hominibus & bonis, ex diversis rapinis & incendiis perpessa erat, cum beneplacito fratrum suorum LUDOVICI & STEPHANI fecit Abbati & Conventui hujus loci triennalem remissionem omnis præstationis Steurarum, berbergarum, & omnis Juris Advocatitii, faciens eis hanc de suæ liberalitatis munificentia specialem gratiam.*

Tempore ULRICI hujus nominis I. Abbatis, cœpit concursus hominum ad miraculosum fontem S. UTHONIS, anno cIↃ CCCVI. Sub ejusdem regimine venit Cœnobium anno cIↃ CCCX. in tuitionem D. JUTHÆ Bavariæ Ducissæ, quæ fuit soror OTHONIS Regis Hungariæ, & uxor STEPHANI Bavariæ Ducis.

Postea anno Christi cIↃ CDXXXIX. ANDREAS Abbas hujus loci, infulam & cætera pontificalia ornamenta per ALBERTUM illustrissimum Bavariæ Ducem à Concilio Basilæensi impetravit pro se & successoribus suis usurpanda.

Sub regimine Abbatis OSWALDI, (qui iniit anno cIↃ CDXCV. & obiit cIↃ DXV.) viguit peregrinatio ad miraculosum fontem S. UTHONIS, & liberati sunt ejus beneficio à morbo Gallico multi advenæ. Hanc peregrinationem mox pestis secuta est. Construxit idem Abbas tabernam, excoluit vineam Cœnobio proximam, renovavit aras omnes, fecit fieri pretiosam Infulam.

Habuit idem Cœnobium alios plures præclaros & laude dignos Abbates, qui sua cura & diligentia rem domesticam mire auxerunt, & interim spiritualia etiam non neglexerunt.

MONASTERIUM
EINSIDLEN CMVI.

MONASTERIUM HEREMI DEIPARÆ MATRIS in Nigra Helvetiæ sylva, ut vocant, situm; locus, quo vix ullus uspiam Christiano in orbe alius neque Reginæ Cœlorum præsentia religiosior, neque Antistitum nobilitate, & successione illustrior, neque Pontificum, Imperatorum, & Regum, Principumque privilegiis, & beneficiis honoratior, aut postremo omnium prope nationum peregri-

nationibus frequentior, atque miraculis eſt inſignior. Adeo alias aliis in locis ſacras ædes videtur ſummus ille Architectus rerum omnium ab reliquis conſtitutas accepiſſe, & probaſſe; hanc, tamquam perpetuum ſui amoris, & honoris erga matrem monumentum, & ſimul in genus humanum refugium, ſolatiumque ſua veluti manu poſuiſſe, ſtupendis ſignis, & incrementis inſolitis foviſſe, & ditaviſſe, omniumque pene provinciarum, & gentium cultu, & religione, & concurſu celebrari voluiſſe.

Porro hanc HEREMUM, ſive ſolitudinem, MEGINRADUS, Sulgoviæ Comitis filius & Augiæ Inſulæ Monachus primo ſanctitate, mox ſanguine ſuo illuſtravit, & conſecravit; de quo ita ſcribit Hermannus Contractus; MEGINRADUS *Augiæ monachus, & primus incola Heremi quæ Thuricino adjacet lacui à quibusdam latronibus inibi* XII. *Kal. Februarii peremptus poſt mortem virtutibus claruit, Augiæque ſepultus eſt. A quo uſque hodie Heremus ipſa à ſanctis, & religioſis viris in nobile, & famoſum jam dudum excrevit Cœnobium.*

Et Martinus pœnitentiarius. S. MEGINRADUS *primus incola Heremi quæ Thuricino adjacet lacui à duobus latronibus inibi occiditur.* XII. *Kal. Februarii, & ab angelis lucis ſuſcipitur: & in cæleſti fulget vita Martyr, Presbyter, Monachus, & Heremita.*

HEREMUS ab MEGINRADI obitu absque aſſiduo colono, & cultu annos quatuor & quadraginta fuit, niſi quia apud vicinos ſacri incolæ celebris memoria vigebat, multique qui opem ab eo ſuis in neceſſitatibus perſenſerant, voti condemnati martyris locum, & ob rara inde, & ſupra naturam ſublevamenta, & auxilia, quod conſtituerat ibidem DEIPARÆ VIRGINI Sacellum frequentare ſolitabant. Sed ex his ad longinquos quoque fama pervadebat. Motus inde BENNO ex regia Burgundiæ regum ſtirpe Canonicus Argentinenſis (illum Benedictum ex vitæ ſanctitudine poſtea dixerunt) rerum humanarum deſpectu, ſimul vitæ ſolitariæ cupidine in eam cum paucis ſociis recipere ſe conſtituit, fecitque anno CMVI.

Sub cujus adventum Cella S. MEGINRADI ætate, & incultu, temporumque injuria, & ſolitudine loci ferme dilabebatur, Sacellumque religio magis, quam tecta tuebatur, cetera circum ſentibus, & arbuſtis aſpera, & denſa, prorſus ad priſtinam vaſtitiem pene cuncta redierant. Igitur ubi BENNO loci ingenium ſatis perſpexit, ſitusque ex opportunitate Cœnobio idoneum maxime judicavit, ad Comites Raperſuillanos, in quorum Dominatu tota ſolitudo erat, tetendit, utque eorum beneficio, & conſenſu eam colere, & manſuefacere liceret obtinuit. Ita Sacellum primo inſtauravit, mox S. MEGINRADI cellam habitamentis adauxit, pluresque eo amicos, & familiares incolendæ, & frequentandæ Heremi invitavit, & perduxit. Vicina hinc perpurgare orſus, erutis, & exuſtis arborum, & truncorum radicibus, campum ſatis amplum, vulgo Bruel nunc vocant, pateſecit. Objectum pariter montem, quem ex ejus vocabulo Bennau poſteri nuncuparunt, cultus patientem reddidit. Nihil denique intermiſit, unde ſolitudinis aſperitas miteſceret, & incolendi deſiderium creſceret. Sed quia ſitus admodum aſper, & horridus, omnisque melioris arboris infœcundus erat, antiſtitam Sanctionenſem acceſſit, & ab ea Uſnoviam lacus Tigurini inſulam vicinam, & amœnam beneficio perpetuo impetravit. Eam mox omni felici arbore, & elegantiori cultu expolivit: fructus, & cetera inde emolumenta Cellæ S. MEGINRADI, ſervato nihilominus Sanctionenſis Eccleſiæ jure omni beneficiario, dedit, & conſignavit. Id poſtea jus beneficiarium OTHO I. Imp. redemit, & HEREMITIS conceſſit, ejus loco alias poſſeſſiones Sanctionenſibus attribuit, beneficium, & uſum, in dominium vertit, ut poſtea videbimus. Loci religione, & BENNONIS propinqui amore, eodem tempore, excitatus ADELBERO Baſilienſis Epiſcopus ad MEGINRADI cellam & ipſe inviſit, probatoque ejus maximo opere pietatis ſtudio, & cura illuſtrandæ ſolitudinis, quo magis impenſæ ſuppeterent, & in propinquum, Cellamque venerationem ſuam teſtaretur, Sierns Elſatiæ Superioris nobilem vicum hæreditarium BENNONI, & ejus loci ſucceſſoribus proprium fecit, quidquid in eo juris ab majoribus habebat libere, & munifice reſignavit, Cellæ S. MEGINRADI perpetuum eſſe juſſit.

Huc

Huc etiam BENNO quæcumque à parentibus acceperat contulit, & postquam XIX. annos Heremum incoluisset, in Mediòmatricum Episcopum electus est A.C. CCIↃXXV. sed post biennium insidiis appetitus, & luminibus privatus, rursus, in Heremum quám ægre deseruerat perduci se curavit, in eaque insigni innocentia, patientiaque quidquid fuit vitæ reliquum peregit, obiitque Anno CMXL. III. Nonas Augusti.

Etsi vero, primus apud Heremum socios BENNO habuit, longe tamen EBERHARDUS illustrator, & conditor Princeps habitus. Is ex Comitibus Franconiæ, Hessiæ, & Veteroviæ Provincialibus Præpositus Argentinensis, divino admonitu, Angeloque ductore, & inductore, ad Heremum advectus, Anno CCIↃ XXXIV. amplis facultatibus, & hæreditate opulenta, statim ad novi, & amplissimi monasterii, Basilicæque in honorem, & nomen DEIPARÆ MATRIS, divique MAURITII Legionis Thebaicæ principis, & sociorum structuram, & conditionem animum applicavit. Inde Anno CMXLV. multis per ædificiorum, & totius conventus necessitudines impedimentis, cum minus, quam ab initio quæsierat, optaratque sibi, & vitæ solitariæ, ab turbis remotæ, ac dissitæ vacare liberum foret, consortem, & adjutorem sibi EBERHARDUS THIETLANDUM sumsit, magna integritate; & prudentia virum, illique fabricæ, & ceterorum curam commendavit; Ipse se à negotiis ad rerum divinarum contemplationem penitius insinuavit. Anno sequente OTHO Imp. dato diplomate Monasterium in suam protectionem suscepit.

Absolverat jam templum EBERHARDUS, quare ad consecrationem ejusdem CONRADUM Constantiensem, in cujus diœcesi consisteret, & UDALRICUM Augustanum Episcopos invitavit. Illuc cum venisset CONRADUS, nocte, solito more, circa ejus medium orationis caussa surgens, melodiam longe suavissimam auribus excepit, cumque magis, magisque animum, mentemque intenderet, certissimo animadvertit, angelos cantum eumdem, & ordinem, ceremoniasque in Sacelli DEIPARÆ consecratione habere, quæ, dedicationibus Ecclesiarum, Episcopis usurpentur. Audiere eadem haud pauci monachi, aliique nonnulli, quos precum, & meditationum studium idem tempus intentos & vigiles attinuerat.

Cœpta luce, paratis ad manum necessariis, magna attentione, omnibus CONRADUM præstolantibus, ipse solus cunctari, moræque caussas obtendere; denique quid audisset, paucis pandere. Illi vero veluti vana, & tamquam cœlestium ex meditatione nata somnia memorantem, illis posthabitis, ad consecrationis opus impellere, donec cœlestem delapsam vocem CESSA, CESSA, FRATER, DIVINITUS CAPELLA CONSECRATA EST, ter omnes audierunt. Ex eo certa fides, & CONRADUM vera cognovisse, & Sacellum DEIPARÆ cœlitus dicatum, & consecratum esse, nemo postea dubitavit.

Basilicam vero Sacello circumjectam, solitis ceremoniis, in honorem S. MAURITII, & sociorum consecravit. XVIII. Kalend. Octobris, Anno DCCCC XLVIII. EBERHARDUS adhuc decennio fere supervixit, & obiit XI. vel ut alii XIX. Kal. Septembris. A. C. CMLVIII. Ei successit THIETLANDUS, & huic GREGORIUS; qui cum esset Eduardi Angliæ Regis filius, & voti caussa Romam profectus, in Cœlio monte agitaret, solitudinem meditans, & captans locum, ubi curis mundanarum rerum liberatus DEO, cui se totum voverat, regiæ splendore stirpis, & dignitatis abjecto, & præ cælestium amoribus contemto, soli, unique tradere se, & toti adhærere posset, tertiò totidem noctibus cœlitus admonitus, ut inde Heremum Nigræ silvæ concederet, paruit, & supremam inibi potestatem obtinuit; obiit VI. Idus Novembris A. C. DCCCC. XCVI. regiminis XXXIII. sepultus pene D. MAURITII altare, ubi multis inclaruisse traditur miraculis. VIRANDUS successor ejus memoriæ hoc Epitaphium posuit:

Abbas GREGORIUS *laudum splendore coruscus,*
Flos Anglæ stirpis: præcipuus meritis.
Idibus in senis animam reddendo Novembris
Spiritui cœlum, ossibus hunc tumulum

 Pro-

Promeruit, digna factis mercede repensa.
Nunc fruitur summo lætus, ovansque bono.
Creditur angelicis psyche subvecta ministris
GREGORII *patris sedibus æthereis.*

Porro hujus Abbatis tempore, clarus eruditionis, & sanctitatis gloria in Heremo WOLFGANGUS erat Comes Veringensis, aut, ut alii volunt, Pfullingensis, vel Reidenfeldensis, monasterii Decanus. Is sacris ab UDALRICO Augustensi Episcopo, qui sæpius religionis caussa ad Heremum ventitabat, ibidem initiatus, GREGORII abbatis licentia, & auctoritate, quia *videbatur sibi cum simplo, & abscondito talento, quasi vacuus apparere in conspectu domini, nisi, eo exposito, & duplicato, aliorum quoque consuleret saluti:* cum aliquot ex Heremo sociis divini cultus apud remotiores gentes propagandi desiderio, in Austriam, Hnngariam, Bohemiam, & loca vicina, circiter annum CCIↃ LXX. profectus, multos ab improbis, & impiis ritibus & erroribus alios scelerum è vinculis liberavit. Rever. sus hinc Bataviam, apud PEREGRINUM Episcopum divertit, qui, ejus perspecta sinceritate, eum ad Ratisponensis Ecclesiæ gubernacula promovit. Ubi ita se gessit, ut ejus meruerit esse, colique patronus, & tutelaris Divus.

Porro præfatum S. UDALRICUM memorant antiqua Heremi scripta, Virgineum Sacellum quotannis ferme adiisse, magnam primo cum EBERHARDO, quem etiam sanguine attingebat, necessitudinem exercitasse, eadem lege amicitiæ mox THIETLANDUM, & GREGORIUM coluisse. Ejus adhuc in Heremo monumentum, & munus brachium, S. MAURITII loci patroni; & aliæ Thebaicæ legionis reliquiæ, brachium S. DIGNÆ ex comitatu S. AFRÆ Augustanorum patronæ, & aliis martyribus. Vestes præterea sericæ, quibus sacerdotes & levitæ operantur sacris, coloris lutei, quarum etiam contractus pollebat virtute miraculorum.

Hujus amplissimi Cœnobii liberalissima fautrix & patrona fuit ADELHEIDIS Augusta, adeo, ut merito cum OTHONEM marito fundatix præcipua habeatur, memoriaque sempiterna, & anniversaria apud Heremitas excolatur.

Tanta porro erat Heremitarum per ea tempora fama, & disciplina, ut non solum inde ad Episcopatus idonei præsides peterentur, sed si quod novum construendum monasterium erat, conditores ab eis & magistros, monasticæque vitæ institutores plerumque exposcerent. Hinc PETRI DOMUM tres abbates acciti: Hinc ad Murense novum Monasterium REGINBOLDUS egregiæ vir sanctitatis cum aliis monachis missus, eidemque præfectus. Ad Hirsaugiense vero recens reparatum FRIDERICUS non minoris sanctitatis, cum duodecim fratribus missus, anno CIↃ. LXV. Pari ratione B. ADELHELMUS primus Abbas designatus est Montis Angelorum A. C. CIↃC. XIX. & ejusdem Monasterii Abbas secundus dictus est Frowinus & Heremo, qui non sine sanctitatis opinione decessit A. C. CIↃ. CLXXVIII. XXVII. Martii.

Rursum circiter A. D. CIↃ. XXIV. ex eadem Heremo missi monachi ad recens conditum S. VINCENTII in monte Jurasso monasterium, vulgo Beinviler nuncupatum: & alii post alio. Infulam vero & cætera pontificalia ornamenta à LEONE IX. P. M. impetravit HERMANNUS ex Comitibus Vitoduranis Heremi Abbas sextus.

Tandem RUDOLPHUS I. Imp. consideratis quanto honore, amore, veneratione, liberalitate, munificentia, antecedentes Imperatores & Cæsares, Heremitarum monasterium complexi essent, quanta religione, & frequentia ob manifestam per tot miracula, & vota DEIPARÆ Matris præsentiam, toto Imperio locus coleretur: quanta postremo monachorum inibi agentium nobilitas, & ortus claritudo, præsidumque sanctitudo, & totius Collegii integritas, & auctoritas esset, UDALRICUM II. Abbatem XVIII. in Principum Imperii numerum VII. Kal. Februarii A. C. MCCLXXIV. primum adlegit, utque tamquam Principem, subditi, & monasterio annexi colerent, & obedientia agnoscerent, eximio Diplomate sanxit, & impetravit. Retinuit Heremus amplissimam hanc dignitatem; usque ad Reverendissimum

dissimum & Illustrissimum D. AUGUSTINUM, Abbatem XXXIX. & Principem Imperii XXII. qui adhuc ibidem Principatum summa cum laude gerit, utque adhuc pluribus annis maximo ejusdem Monasterii ornamento & emolumento gerat, summis votis exoptamus.

Ceterum, qui rerum ibi gestarum seriem ampliorem desidera, R. P. F. Christophori Hartmanni Annales locupletissimos evolvat, è cujus uberrimis fontibus, parvulum hunc rivulum deduximus.

MONASTERIUM

PETERSHAUSEN CMLXXX.

PETRI DOMUS sive PETERSHAUSE, Monasterium, è regione Constantiensis urbis in Svevia cis Rhenanum pontem, in dextra videlicet Rheni è Lacu Acronio prodeuntis situm: fundatum & dotatum est munificentissimè Anno CHRISTI CMLXXX. à S. GEBHARDO Episcopo Canstantiensi, virtute & pietate insigni, unde & in divorum numerum referri meruit, nobilitaque præstanti, cujus vita è manu scriptis in compendium redacta tali fere stylo describitur.

GEBHARDUS secundus hujus nominis Constantiensis Episcopus, natus est patre UTHONE nonnullis HUGONE, Comite Brigantino, vel, ut alii, Rhætianorum, matre DIETBURGA, post mortem matris ex utero cæsus; vir doctus, pius, ac facundus, S. CONRADO perquam familiaris, in cujus etiam ministerio extitit, ejusque successori GAMENULPHO substitui meruit anno CMLXXX. Cujus electionem DEO gratam fuisse, visio subsequens demonstravit.

Erat namque in eadem Ecclesia imago S. DEI Genitricis MARIÆ ligneæ insulpta tabulæ, quæ B. viro in somnis visa est virgam præbuisse pastoralem, eique præcepisse, ut Dominicum gregem pasceret, eique pascua vitæ monstraret æternæ.

Ex iis vero, quæ sibi hæreditario jure obvenerant, Monasterium S. GREGORII Papæ in ripa Rheni fluminis juxta Constantiam civitatem construxit; deputatis illic duodenis Fratribus, qui die noctuque divinis insisterent officiis, quibus sufficienter victum vistitumque suis ex facultatibus ministrari constituit.

Anno autem Dominicæ incarnationis CMLXXXIII. Templum hujus Cœnobii cœpit construere, positis ad quatuor templi angulos in fundamenta quatuor aureis Rhenensibus. Cumque omnes operi certatim insisterent, quadam die contigit, ut fractis sustentaculis, in quibus stabant operarii, caderent in terram, ita ut opifex, qui præerat operi, toto conquassato corpore quasi exanimis inveniretur. Vir autem Domini GEBHARDUS in Domino confidens, jussit eum levare, & in oratorium S. MICHAELIS deportare: Et ejectis omnibus ipse clausit ostium, seseque in orationem dedit. Quo orante elisus sanus surrexit, eumque ad opus redire jussit, atque ait: Vere, nullus deinceps ex hoc cadendo suæ periculum patietur animæ; jussitque omnes parietes recto tramite sursum sine vestibulis construi, ita ut laquearia ejusdem Templi in modum crucis suspensa esse videantur. Quæ laquearia deauratis baculis in modo stellati cœli undique decoravit, muros vero per circuitum varia pictura perornavit.

Situs autem ejusdem templi ad occidentalem plagam versus est; ipsumque Templum secundum formam Basilicæ Principis Apostolorum Romæ constructam formatum est, propter quod & eundem locum PETRI DOMUM appellavit, per circuitum vero congrua monachis construxit habitacula, perfectisque omnibus decimo anno Ecclesiam in honore S. GREGORII Papæ dedicavit, eamque multiplicibus & magnificis sanctorum Reliquiis cumulavit, inter quas etiam brachium S. PHILIPPI Apostoli ab OTHONE III. Imp. sibi cum aliis plurimis condonatum summo studio ibidem collocavit. Ejusdem rei gratia etiam ROMAM properavit, ut de

de Apostolorum liminibus Sanctorum exuvias, Privilegiumque libertatis perciperet, quod etiam magnifice impetravit.

Inter ceteras vero quas JOANNES Pontifex beato viro sanctorum dederat Reliquias, Caput quoque Sanctissimi Papæ sibi condonatum GREGORII; sed hoc paucis, & sibi familiarissimis cognoscentibus. Vir autem Dei tanto pignore accepto, maximo delibutus gaudio, festinus urbem egreditur, verens hoc, quod etiam contigisset, nisi divina miseratione protectus fuisset. Romani enim cognoscentes se tanto pignore privatos, se quasi orbatos gementes, civitatem egressi, virum DEI unanimiter persequuntur. Quod ille sentiens, fugam iniit, fugiendoque Placentiæ ad Padum fluvium usque pervenit. Quem in immensum excrevisse invenit, navemque altera parte consistere doluit. Cumque nullum adesse conspiceret, qui navem adducere potuisset, jam jamque insequentes se advenire formidaret, quod tunc solum subsidii noverat, ad arma orationum confugit, seseque in ipsa fluminis ripa DEO supplicem dedit. Quem mox se invocantem CHRISTUS in tribulatione dilatavit, *quia oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum*, & adhuc eo clamante dixit; *ecce adsum.* Illo namque orante; & omnipotentis DEI misericordiam implorante, ut si voluntatis ipsius esset, quatenus hæ exuviæ ad locum destinatum pervenirent, sibi in hoc necessitatis articulo subveniret. Mirum dictu; Padus se submisit, & per medium fuimet sanctissimo viro vadum optimum patefecit. Ipse autem vir DEI statim ut sibi viam à Domino prospexit patefactam, cum suis omnibus ingressus, omni cum alacritate pertransivit. Unus autem nequam ex obsequio ipsius sancti postremus pertransfuentium factus, cunctis aliis egressis, in alveo fluminis solus inventus, concurrentibusque aquis præventus atque suffocatus est. Quod cum viro DEI nunciatum fuisset, ait: Ex hoc nolite contristari Charissimi, naulum enim hoc in loco dare debueramus, pro quo istum à Domino ablatum credamus, & cum lætitia CHRISTO gratas agentes, iter nostrum peragamus. Illi vero qui virum DEI illo persequuti fuerant, videntes quæ facta sunt, ad propria revertuntur.

B. GEBHARDUS autem* domum cum venisset, collocatis cum omni diligentia Reliquiis, ordinatisque duodenis, ut supra dictum est, ad locum Fratribus, PERINGERUM tertium decimum, vicem CHRISTI inter eos agere constituit. Videntur autem dicti Fratres ex Eremitarum loco adsciti, ita enim scriptus manu liber de rebus gestis ejusdem S. GEBHARDI. *De Cella quoque* S. MEGINRADI, *quæ dicitur ad Solitarios suos monachos* S. GEBHARDUS *nervam vivendi, & regimen habere decrevit, quoniam monachi illius Cœnobii tunc temporis fuerunt religiosissimi.* Inter hæc & similia pietatis opera, divinæ etiam non defuerunt miracula, nam inter cætera claudum manibus pedibusque instar quadrupedis reptantem, porrecto baculo quem gestabat, crexit, & recte ambulare fecit.

Cum vero languore corporali correptus, se de hoc sæculo citius migraturum præsensisset, rogavit se in Templo, quod ipse fabricarat, sepeliri. Nam tunc temporis in CONSTANTIA morabatur civitate, cum eum hæc infirmitas occupasset, qua etiam mortuus est VI. Kal Sept. A. C. CMXCVI. Episcopatus sui XVI. & in gaudium Domini sui introivit.

Cum ergo lotus, ac sacerdotalibus, ut moris est, vestibus indutus, & feretro impositus, ad Ecclesiam fuisset deportatus, dissensio exorta est, utrum in ipsa Ecclesia Sponsa videlicet sua, an uti ipse rogaverat, in ea, quæ ab ipso constructa fuerat, debuisset tumulari. Sed major pars vicit minorem, & decretum est, eum in eodem loco sepeliendum.

. Accedentes autem hi, qui ad portandum feretrum deputati fuerant, loculum levare, atque ad præparatum sepulchrum deferre conabantur. Cumque brachia extenderent ad feretrum, cœperunt toto corpore tremere, ac immenso pavore concuti, ita ut etiam pene humano amisso sensu amentes efficerentur: tantoque pondere ipsum depressum est feretrum, ut humanis viribus moveri nequivisset.

Tunc omnes qui aderant, hoc miraculo cœperunt dicere illum sepulchri locum à DEO sibi prædestinatum non fuisse, tandemque divino correcti judicio, decreverunt

verunt eum ubi ipse rogaverat, sepeliendum fore. Portitores autem iterum accedentes, cum omni velocitate loculum levaverunt, atque omnis illa pristina gravedo ita immutata est, ut pene nil ponderis se portare persentiscerent.

Aliud tum prodigium sequutum est. Nam illis Ecclesiæ limen egredientibus, columba cunctis cernentibus advolavit, & supra jam sæpe dictum, beati viri, nullo abigente consedit feretrum, indeque non recessit, donec trajecto flumine Ecclesiam S. GREGORII ingressi fuissent. Quam mox ut intraverunt, columba quæ videbatur, disparuit, eamque nullus deinceps videre prævaluit: tantique odoris fragrantia eos illic excepit, ut omnes se quasi renovatos crederent, nullusque se unquam aliquid, quod tanti esset odoris, persensisse memoraret. Quæ etiam fragrantia tamdiu super sanctum corpus permansit, quousque maximo cum honore in Meridiana parte ejusdem Templi sepulturæ tradidissent. Ejus Epitaphium est istud.

Debita pars terræ fallentia tempora sperne.
Et memorare viæ, quam testatur cinis iste:
Gentis honos nostræ jacet, gentis dolor atque
Præfuit huic urbi, cuncto sed præfuit orbi.
Hancque Deo sedem templi fundavit & ædem.
Parti terrenæ Deus ignoscens miserere,
Redde vicem juste, quia te dilexerat iste.

Memorabile est, quod Abbati hujus loci primo BERINGERO post hæc contigit. Is enim oratorium ingressus cum in ipso noctis silentio orationi attentius incumberet, ei B. GEBHARDUS apparuit, & hilari vultu ad eum loquutus est: *Scias pro certo me apud omnipotentem impetrasse Deum, ut nullus Fratrum modo in hoc Monasterio* CHRISTO *deservientium, à morte lædatur secunda. Sed omnes mortem subeuntes temporalem vitam cum* CHRISTO *possidebunt sempiternam.* Hoc dicto ab oculis ejus evanuit, nec eum ulterius cernere quivit.

Consimilis pene visio alteri cuidam Monacho qui Psalmodiæ nimium deditus erat, apparuit. Ei namque per somnium visum est, quasi coram tumba sanctissimi Confessoris CHRISTI GEBHARDI orans constitisset. Cui sic stanti sanctus Pontifex quasi de tumulo progrediens apparuit, & salutationis verba ad eum protulit, eique pavitanti sic ait: *Noli timere frater, ego enim sum* GEBHARDUS *ille, qui hanc ædem* CHRISTO, *ejusque Confessori GREGORIO fabricavi, Vade ergo & dic fratribus meis, ut bono animo sint, & voluntarie CHRISTO, sanctoque Papæ GREGORIO in hoc meo Monasterio deserviant;* atque his addidit: *Sciatis pro certo, quod omnis quicunque in hoc meo Monasterio voluntarie cum bono proposito deserviens inventus fuerit, in omni tentatione atque tribulatione, me, sanctumque GREGORIUM fortes auxiliatores apud DEUM habebit, & in extremo judicii examine ante thronum justi judicis æterna vita coronandum ipsum perducturi sumus.* His dictis ab oculis cernentis elapsus est.

Aliis alia beneficia ab eodem præstita, lux cæcis refulsit, immedicabiles morbi curati, vitia corporum correcta, claudis nervi compositi, complures vero ab inferno hoste arrepti, immaniterque excruciati, ab ingrato hospite liberati sunt, qui passim omnes salutem GEBHARDO in acceptis retulere.

B. GEBHARDO in Episcopatu successit LAMBERTUS Monachus ejusdem hujus PETERSHUSANI Monasterii. Aluit hoc idem, ut Bruschius memoriæ prodidit, olim octoginta Monachos cum Abbate, & primo vastatum ac spoliatum est. A. C. clↄ. LXXXVII. ab HENRICO Comite sacri Montis. Incendio vero periit, clↄ. CLIX. Anno demum clↄ CDXV. tempore Concilii Constantiensis JOANNES FREY Abbas hujus Monasterii, Pontificalibus ornamentis donatus est à MARTINO V. P. M.

Anno Domini tandem clↄ DXLVIII. ab Hispanis CONSTANTIAM oppugnantibus, concrematum est. Rursus tamen diligenti œconomia religiosorum præclare instauratum, & pristinæ dignitati restitutum, in hodiernum diem viget & floret.

 MONA-

MONASTERIUM

SEON five SEUN DMXCIV.

SEON five Sevum vel Sevuen celeberrimum Bavaricæ ditionis Monafterium, fundatum eft ab ARBONE Comite Dieffenfc ac Andecenfe, A. C. DCCCCXCIV. qui in Bavarica Norica, non procul à Chiemenfi lacu, Burgillum Caftellum fuum in templum vertit, D. LAMBERTO dedicat, traditque Benedictinis Monachis, incolæ à lacubus, qui ibi funt frequentes, vocant SOEUM: HENRICUS fanctus, hoc & alia Monafteria largiter locupletat; extant diplomata, tefte Aventino.

Non folum autem hoc in loco, fed etiam alibi celeberrima eft S. LAMBERTI Martyris memoria, utpote apud Friburgenfes in Brisgoja, qui fe fancti martyris caput habere gloriantur ex donatione Rudolphi Epifcopi, qui frater erat Bertholdi quarti Zeringiæ Ducis.

Duces quoque Carinthiæ in finibus Carnorum ac Styriorum opulentiffimum divi LAMBERTI Monafterium fundarunt.

Is autem dum regiam domum zelo religionis increpaffet, cum rediens oratio ni incumberet, ab iniquiffimis viris de palatio regis miffis ex improvifo conclufus, intra domum ecclefiæ occiditur. Cujus fepulchrum creberrimis illuftratur miraculis. Ufus eft præceptore *Wintershoven* fancto archipresbytero LANDOALDO: magiftroque fuo fancto martyri THEODARDO, in epifcopatum fucceffit. CLODOVEUS rex ejus prudentia & auctoritate familiariter utebatur patrem eum appellans & Apoftolicum virum, in eo privilegio, quod promulgavit pro immunitate Ecclefiæ beatæ MARIÆ Trajecti. Debuitque fanctus in patria urbe, poft martyrium beati THEODARDI pontificium fulcipere. Urgebant enim eum CLODOVEUS rex cum fuis proceribus, electio omnis cleri, & acclamatio utriusque fexus. Nec minus ob fanctitatem & prudens confilium placuit CHILDERICO regi, qui non dubitavit pectus ejus domicilium effe Spiritus fancti, & linguam veritatis organum. Sed hoc rege occifo, turbata eft ecclefiæ pax. Siquidem Ebroinus tyrannus, qui Major domus fub THEODORICO rege fæpius Franciam turbaverat, fanctum LAMBERTUM juftitiæ & publicæ libertatis defenforem, epifcopatu expulit, & Faramundum quendam intrufit: per quem Tungrenfis ecclefia experiendo didicit, *furum non venire nifi ut furetur, mactet & perdat.* Sanctus LAMBERTUS autem videns fe obftinatæ tyrannidi & oppreffioni ecclefiæ non poffe refiftere, infructuofum laborem prudenter declinavit, & per feptem annos Angelicam vitam duxit in Stabuleto monafterio, usque ad miferam Ebroini interfectionem.

Numeratur Apoftolus Taxandriæ, eo quod multa prædicatione & patientia ad fidem converterit ejus regionis populum idololatriæ cultu fordefcentem, qui nullis civitatibus, fed pluribus & fparfis vicis continebatur, usque ad Tungros. Et propter hanc converfionem Taxandri Leodienfi ecclefiæ fubditi fuerunt PIPINUM principem, primi PIPINI nepotem, de publico cum Alpaide adulterio, quibus potuit modis revocare laboravit. Qui vifus eft quidem rejecta pellice, velle redintegrato conjugio obtinere remedium pœnitentiæ, fed per eandem penitus fubverfus eft. Cui etiam poftulanti, ea de caufa adftitit frater ejus, impius Dodo, qui in villa Legia orantem LAMBERTUM, & per modum crucis expanfum, ante altare SS. Martyrum COSMÆ & DAMIANI, per fatellites fuos lancea perforavit, & cum eo fimul interemit Petrum & Andoletium, fancti martyris confanguineos. Sic beatiffimus martyr omni virtutum gratia adornatus, cum B. JOANNE Baptifta, ob impugnatum adulterium, meruit palmam martyrii, A. C. DC. XCVIII. epifcopatus XL. Sacrilegus vero Dodo æternæ damnationis incurrit interitum,

ritum, tum etiam posteritati suæ tanti facinoris jugem pœnam, & indeficiens opprobrium usque hodie reliquit. Unde Wandelbertus scribit:

Factio quem cæsum semper tremebunda pavescit.

Sepultus est beatissimus martyr apud Trajectenses in Ecclesia S PETRI unde post duodecim annos translatus est cum sede cathedrali à B. HUBERTO ad villam Legiam, tunc quidem ignobilem Lotharingiæ vicum, sed martyrio & miraculis S. LAMBERTI nobilitatum. Ejus etenim patrocinantibus meritis, postmodum commutatur in celeberrimam urbem, quæ modo LEODIUM dicitur. Sed de Seonensis Monasterii Patrono satis: nunc ad ejusdem historiam revertamur. Abbas itaque UDALRICUS & Conventus ibidem elegerunt LUDOVICUM Palatinum Rheni Ducem Bavariæ in Advocatum & protectorem suum, vigore privilegiorum suorum, tam Pontificiorum quam Imperalium, ita ut post illius obitum sive pater, sive alii ipsius proximi agnati eandem Advocatiam irrevocabiliter tenerent, alii vero nemini eandem concederent, Monasterium, ejus privilegia & jura defenderent. Extat latinum diploma, cujus datum in obsidione castri Hadamarsperg, Anno cIↃ. CCXLVII. Testes, Luizmannus, Wernherus de Laber, Hademarus de Laber, Siuridus de Frowenberch, Siuridus de Frowedhoven, Siuridus probus Asinus, germanice frumb Esel, Ulricus de Mosen, Henricus de Ysolzried, Diethericus Pincerna de Ode, Ortholphus de Laimingen, Arnoldus de Prisingen, Ulricus de Wildenwart, & alii complures.

Idem LUDOVICUS Dux dedit Monasterio privilegium exemptionis à teloneo in Ratenberch, ratione vini, olei, casei, & reliquorum victualium, dans illi curiam suam in Ahrain, è contra Abbas dedit duci aliqua sua jura cæterorum fundorum in vico Kufstain, & intra fossatum Ratinberch. Acta sunt hæc apud Chufstein: Testes Albero nobilis de Pruckberg, Magister D. Præpositus in Illmünster, H. de Isolzried, Ulricus de Mosen, Conradus Püchlar, Ulricus de Fruinsperch, & C. filius ipsius B. Prandelinus, & alii Anno cIↃ. CCLVII.

Huic amplissimo Cœnobio nunc præsidet A. R. & Doctissimus Abbas SIGISMUNDUS, qui præter cætera scripta, quibus nomen suum posteritati commendavit, clarissimum Ordinis nostri decus, JOANNEM TRITHEMIUM Abbatem Spanheimensem vindicavit ab infami Magiæ nota, qua apud nonnullos laborabat ob libros Steganographiæ, quos illi contra rationes physicas scriptos, superstitionis plenissimos, Magia vetita refertos, atque hoc ipso inter libros ab Ecclesia prohibitos censendos putabant. Ipse contra TRITHEMIUM non Magum, sed Ecclesiæ filium obedientissimum, subjectissimum & humillimum; eaque omnia, quæ in STEGANOGRAPHIA scripsit, physicis ac naturalibus esse subnixa principiis, ac proinde vetitæ magiæ nomine minime esse damnanda, plerisque ex ipsomet TRITHEMIO desumptis argumentis evidentissime probat, & à tanta labe & ignominia virum, de Catholica Ecclesia tam bene meritum defendit. DEUS Opt. Max. eum totius Ecclesiæ bono longum servet.

MONASTERIUM
S. CRUCIS WERDÆÆ MXXX.

S. CRUCIS Monasterium, quod est intra muros Imperialis oppidi Donawerdæ, id est, Danubianæ peninsulæ (peninsulam enim Germani Werd vocant) præclarum sanè: fundatum legitur initio pro Deo dicatis Virginibus, à MANEGOLDO sive MANGOLDO Comite Kyburgensi, Dilingensi, Werdensi, Witteslingensi & Domina TUTTA ejus Conjuge, circa annum Domini MXXX. in monte juxta arcem Mangolstein. Templum vero ejusdem merito honore dedicatum est à S. LEONE IX. P. M. III. Nonas Decemb. A. C. M. L. cum is à Moguntina Synodo Romam versus rediret, iterque per Augustam Bavariamque haberet. Tum

 etiam

etiam GUNDERADA dicti MANEGOLDI Fundatoris filia, prima erecti Cœnobii Abbatissa, ab ipso LEONE IX. instituta & consecrata est. Mandavit insuper LEO, ut sacrosanctæ Crucis portio, quam præfatus fundator, dum nomine Imp. Conradi Salici legatione Constantinopoli fungeretur, ex Græcia secum attulerat, & tamquam pretiosissimum thesaurum dicto Cœnobio contulerat, perpetim in Monasterio Werdensi maneat; dicto & lato in illos, qui quid contra tentaverint, anathemate. Nec desunt divinæ severitatis & vindictæ exempla in eos: qui Crucem hanc furtivis manibus harpagare conati sunt; ut Annales Werdenses memorant. Obiit præfatus Fundator anno M. LIII.

Auctum est idem Cœnobium ab aliis duobus MANGOLDIS ejusdem stemmatis Comitibus, qui etiam Advocati extiterunt, & in Capitulari ejusdem Cœnobii domo honorifice sub insigni Mausolæo sepulti sunt, cum tali Epigraphe.

Tres fundatores MANGOLDI, TUTAque: flores
Cœlestis prati, pausant simul hic tumulati.

BULLA LEONIS IX. P. M. DE ADVOCATIA MONASTERII S. CRUCIS IN WERDEA.

✝ LEO EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI, GUNDERADÆ DILECTÆ IN CHRISTO FILIÆ A NOBIS Ordinatæ & consecratæ noviter, facto à Patre tuo Manegoldo S. Crucis Monasterio, tibique successuris perenniter Abbatissis perpetuam in Domino salutem.

Sacræ devotionis labor, quia semper divino favore juvatur, semper optato fine terminatur. Ideo, Filia, tui Patris ampla in Deum devotio laudabilem fructum produxit: cum pro portione sanctæ, & vivificæ Crucis, in qua Dominus noster JESUS Christus salus nostra, pependit, decenter auro, & gemmis ornata, tunc ab Autocratore Constantinopoleos nomine Romano *dona data, cum ad eum missum esset ab Imperatore Chounrado, ut filiam suam nuptum traderet ejus filio; fundavit Ecclesiam in petra: quia non ædificavit super arenam; ut incumbentibus ventis, venientibus fluviis, descendentibus pluviis, quod ædificasset, rueret; sed firmiter fundatum, perenniter permaneret.*

Ut vero votum suæ constructionis Deo solueret, secundum illum, qui dixit; Vovete & reddite Domino Deo vestro, omnes, qui in circuitu ejus affertis munera; *nos à Moguntina Synodo Romam versus redeuntes, ad ipsum Dei templum venire invitavit, quod à nobis III. Non. Decemb. merito honore dedicatum, sic tandem juri S. R. E. & beatissimo Petro Apostolo prompto donavit, & obtulit animo, teque filiam suam, quam jam Deo in monastica conversatione, & habitu sacraverat; ejusdem, rogavit a nobis fieri Abbatissam, loci. Id auspice Deo, fecimus, attendentes, in te, quantum homini est possibile, timorem Dei, cordis compunctionem, mentis humilitatem, morum gravitatem, in adolescentibus membris prætendentem jam senectutem: & constituentes eundem locum esse in perpetuum Ancillarum Dei Monasterium; ubi tu de te, & sororibus tuis primas Deo primitias offeras Religionis, merita castitatis, omnisque bonitatis.*

Hoc tamen nomine nostræ Apostolicæ sedi, parens tuus, eandem fecit oblationem, ut, dum ipse vivit, ipsius loci Advocatiam *habeat; similiter & post mortem ipsius,* quem nunc habet, filius. Qui filius, si hæredem habuerit, *ipse quoque* Advocatus *sit. Si vero vel ipsi Manegoldo, vel ejus filiolo, nemo filius superstes extiterit, tunc liceat Abbatissæ, ipsique Congregationi, Advocatum sibi, secundum Deum, eligere, petendum tamen ab Apostolica sede.*

Lex vero omnium Advocatorum post Manegoldum talis erit: ut, quisquis eorum digne non administraverit, Advocationis officium, liceat Abbatissæ, ipsique Congregationi de eo apud Papam conqueri. Qui, si vocatus ab eo fuerit, & Monasterio satisfecerit, Advocationem *suam retineat. Quod si venire distulerit, aut, si venerit, & non satisfecerit, tunc liceat Abbatissæ, ipsique Congregationi ex consensu Papæ talem sibi Advocatum eligere, qui secundum Deum sit. Post obitum vero tuum, de ipsa congregatione, quæ melior sit, eligatur, si idonea inventa fuerit, eaque donum & consecrationem Abbatiæ à Papa recipiat: alioqui de alia Congregatione idonea eligatur, à Papa similiter donanda, & consecranda.*

Decernimus praeterea, ut in altari majori, quod nos ipsi consecravimus, nullus audeat Missam celebrare, nisi sit Episcopus, vel Abbas, tresque sacerdotes hebdomadarii ad hoc officium deputati, eorumque successores. Episcopus quoque in cujus parochia locus est, nihil sibi in eo vendicare audeat, praeter ordinationem facere Clericorum & Monialium, si tamen gratis fecerit. Sin autem; ordinationes expetent ab alio, quocunque velint, Episcopo.

Ut vero locus ipse in Quadragesimali tempore solvat Papae annuam pensionem, statuit idem Manegoldus, pensionem ipsam esse anabolagium, id est, Fanonem, stolam cum auro, manipulum, & cingulum. Nos vero quia locus ipse conditus est propter eam, quae supra dicta est, sanctae, & vivificae Crucis portionem; eandem inibi semper manere volumus, cupimus, & optamus, & à nemine auferri, statuentes Apostolica censura sub divini judicii obtestatione, ut nullus Imperator, nullus Rex, nullus Episcopus, nulla praeterea magna parvaque persona, eandem vivifici ligni portionem ab ipso Monasterio audeat auferre quolibet modo, vel aliquid facere contra omnia, quae superius scripta sunt; sed nec etiam aliquid diminuere, de bonis ejusdem monasterii, quae modo habet, & usque in aeternum habebit, quolibet furto, quolibet raptu, quolibet alienationis modo. Id, qui praesumpserit, donec digne satisfecerit, anathema sit. Qui vero pio intuitu custos, & observator hujus nostri privilegii extiterit, à Domino Deo benedictionem consequatur, & aeternae vitae particeps efficiatur. ✝

Data III. Non. Decemb. per manus Petri Diaconi Bibliothecarii, & Cancellarii sanctae Apostolicae sedis. Anno Domini Leonis IX. Papae I. Indictione III.

Hoc Cœnobium postea in planitiem translatum est ad SS. NICOLAUM & VITUM Anno MLXVIII. consensu ALEXANDRI II. & tandem tertio eum in locum, in quo hodie visitur: quando nimirum in Monialium locum collapsa disciplina, & Monastica professionis rigore laxato, substituti sunt Monachi ex sancto BLASIO in sylva Hercinia exciti, & quidem, ut Annales notant, Anno M. CI. consensu PASCHALIS II. quae omnia clarius patebunt ex sequenti Diplomate.

INNOCENTIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI DILECTO IN CHRISTO FILIO DIETRICO ABBATI MONASTERII S. CRUCIS DE WERD, ejusque successoribus regulariter substituendis.

Quemadmodum ex gestis praedecessoris nostri S. memoriae Leonis IX. Papa didicimus, nobilis quondam vir Mangoldus de Werde, devotionis intuitu, Monasterium in castro suo construxit, quod B. PETRO Apostolorum Principi offerens, fecit in honore sanctae & vivificae Crucis, per manus ejusdem Romani Pontificis consecrari, sanctimoniales foeminas ibidem DEO servituras instituit.

Factum est autem, ut eodem coenobio per operam pravorum hominum diruto, atque devastato alter Mangoldus, jam dicti nobilis viri filius ab Apostolica sede obtinuit, ut sibi licentia praeberetur, idem Monasterium ad alia loca transferre, ac per hoc, juxta ipsum Castrum, in planitie terrae fundavit Ecclesiam, & sanctimoniales ibi ad DEI servitium deputavit. Quibus utique tam religione, quam numero decrescentibus, tertius Mangoldus praedecessorum nostrum egregiae recordationis Paschalem Papam humiliter adiit, & ut amotis sanctimonialibus, in eodem loco monachi ponerentur, expetiit. Cujus petitioni Romanus Pontifex benigne consensit, & Gebhardo, quondam Constantiensi Episcopo tunc Apostolicae sedis legato per sua scripta mandavit, ut videlicet de Cella sancti Blasii monachi assumerentur, & in eodem Monasterio ponerentur. Quod, cum praefatus Episcopus implevisset, idem locus tam in temporalibus, quam in spiritualibus, DEO gratiae sint, plurimum augmentatus est.

Quod igitur, dilecte fili Dietrice Abbas, à nobis humiliter postulasti, ut idem Coenobium, cui, DEO auctore, praesides, Apostolicae sedis privilegio muniremus, nos, quorum praecipue interest, loca, quae ad jus S. Rom. Ecclesiae pertinent, diligere, ac fovere, interventu dilecti filii nostri quarti Mangoldi illustris viri, tuis desideriis benignitate debita duximus annuendum.

Per praesentis itaque privilegii paginam Apostolica auctoritate statuimus, ut idem Coenobium ab ipsis fundatoribus B. PETRO oblatum perpetuis temporibus sub sanctae Romanae Ecclesiae tutela consistat; & ordo monasticus, qui secundum B. BENEDICTI regulam,

gulam, per jam dilectum prædecessorem nostrum ibidem noscitur institutus, absque sexus varietate, seu mutatione in eodem loco irrefragabiliter observetur. Prohibemus etiam ut diœcesanus Episcopus in eodem loco nihil audeat sibi vendicare exceptis consecrationibus Altarium, vel Ecclesiarum, Ordinationibus Monachorum seu etiam Clericorum, si tamen hæc ipsa vobis gratis & sine exactione, vel pravitate exhibere voluerit. Alioquin, quemcunque malueritis, Catholicum adeatis Antistitem, ab eodem, quæ ad spiritualia pertinent, suscepturi. Sepulturam quoque ipsius loci liberam fore decernimus, ut videlicet eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, ac supremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat, salva nimirum justitia matris Ecclesiæ.

Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat portionem ligni vivificæ Crucis, quæ in eodem loco recondita esse creditur, pro cujus honore vestrum cœnobium factum est, exinde amovere, vel quidquam ex his, quæ jam dictus prædecessor noster Leo Nonus eidem firmavit Ecclesiæ, quæve in præsentiarum canonice possidetis, aut in futurum concessione, largitione Imperatorum, vel Principum oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino poteritis adipisci firma vobis in perpetuum & illibata serventur. Ad indicium autem, quod Monasterium vestrum juris sit B. Petri, unum aureum singulis annis nobis, nostrisque successoribus persolvetis.

Si qua igitur in posterum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere, de perpetua iniquitate, cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei & Domini nostri JESU Christi, aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultiori subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri JESU Christi, quatenus & hic fructum actionis percipiant, & apud districtum judicium præmia æternæ pacis inveniant, Amen, Amen.

Ego INNOCENTIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

✝ *Ego WILHELMUS Prænestinus Episcopus.*

✝ *Ego GERHARDUS Presbyter Cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.*

Datæ Pisis per manum Aimerici S. R. E. Diaconi Cardinalis, & Cancellarii XIII. *Kal. Julii, Indictione* XIII. *Incarnationis Dominicæ, Anno* M. C. XXXVI. *Pontificatus Domini Innocentii Papæ II. Anno VI.*

Multa alia privilegia tam per Bullas Pontificum; quam per constitutiones Imperatorum Werdensi Monasterio concessa sunt, quas hic percensere, nil attinet.

Istud non est omittendum, in hoc celebri Monasterio asservari ac religiose coli portionem ligni S. Crucis, quam MANGOLDUS fundator ex Græcia secum tulerat, ut supra etiam tetigimus, ejus descriptionem hic accipe.

Tabella ipsa lamina constat aurea, lichadis unius longitudine; latitudine minor, uncia. In hujus medio, Crux est, ut vulgo vocant, Hierosolymitana; longitudine digitali; capitello constans & basi ex eadem ligni materia. Duo alia transversa ligna, quæ partim è medio, partim nonnihil post fastigium promicant; non pari omnino constant magnitudine. Quod enim medium occupat, duorum prope pollicum est: Alterum, nonnihil est brevius. Basis & fastigium, æquabili proportione brevitate præstant. Latitudo omnium fere par est: nisi quod partes illæ quæ fastigio propiores sunt, minores, tenuioresque appareant. Trium autem est granorum. Porro ne crux ipsi tabulæ insita insertaque labet; argenteis uncinis supra, infraque geminis innectitur. In quatuor angulis quaterna sunt ostiola, quæ reliquiaria totidem occludunt, celantque. Reliqua in hoc tabellæ aureæ spatio, parerga, ut stellæ, rosæ, scutaque bina obtinent.

Quæ quidem tabella S. CRUCIS aurea, margine itidem aureo cingitur, insigniturque cum unionibus prægrandibus sexdecim: quibus scutulis suis vel orbiculis intermicant gemmæ undeviginti magnitudine, ac precio variæ atque dispares: ut sunt adamantes, pyropi, smaragdi, ametysti, sapphiri. Quod quidem emblema sertumque gemmeum, quod S. Crucis hujus iconismum ambit, munificentia donatum, & oblatum est MAXIMILIANI I. Imperatoris religiosissimi, & liberalissimi; Pars enim

enim postica tabulæ hujus, quæ grandiusculis literis epigraphen præfert, eam Imperatoris hujus pietatem & beneficentiam diserte prædicat: sic autem habet.

MAXIMILIANUS. RO. AC. UNGARIÆ. REX. ARCHIDUX. AUSTRIÆ. DUX. BURGUNDIÆ. &c: ME. 12. KLAS. MAY. VISITAVIT. ANNI. DNI. 146. QUI. HUIC. ECCLESIE. SCE. CRUCIS. WERDEE. PER. MANGOLDUM. EX. NOBILIORI. GENERE. ELPHECIORUM. DE. SANGUINE. DUCUM. SVEVIÆ. TUNC. ECIA. COMITEM. IN. DILINGEN. CUM. FUNDATIONE. ME. DONATA. AMPLIUS. DECORAVIT. NAM. ET. IPSO. NULLUS. VIVENCIUM. LONGE. AUT. PROPE. PLUS. TRAXIT. ORIGINEM. DE. HABSPURGENSIBUS. VEL. KIBURGENSIBUS. PARTICEPS. ET. IPSE. SIT. DEVOTIONIS. IN. ÆVUM. AMEN.

CONSUMMATUM. EST. HOC. OPUS. ANNO. DOMINI. MILLESIMO. QUINGENTESIMO. TERTIO. DECIMO.

Epithema vero seu operculum quo S. CRUX tegi solet, est hujusmodi. Septenas continet imagines, ex opere tessellato, Mosaico seu Musivo, quo imaginum genere olim Græci valde delectabantur; & hoc etiam ævo delectantur. Superne ad dexteram, visitur icon *Joannis Baptistæ*, orbi inclusa; additis his characteribus Græcanicis; ὁ ἅγιος πρόδρομος, *sanctus Præcursor*. Ad lævam conspicitur effigies *S. Joannis Evangelistæ*, cum hac designatione ὁ ἅγιος ἰωάννης θεολογος, *S. Joannes Theologus*. Inferne ad dexteram, apparet ὁ ἅγιος πέτρος. *S. Petrus*. Ad sinistram, ὁ ἅγιος παῦλος. *S. Paulus*. In medio cernitur imago Deiparæ solio insidentis, & in gremio puerulum JESUM gestantis, addita hac inscriptione; μήτηρ θεοῦ, *Mater Dei*. Ad dextram virginis, intra eundem ambitum, est imago *Michaelis Archangeli*, ad sinistram, *Gabrielis*. Illi adscriptum est μιχαηλ; huic γαβριηλ. Sub Angelicis icunculis apparent characteres nonnulli, quorum expositionem sagacioribus relinquo; nam mihi quidem hic sunt densæ tenebræ. Non ambigo tamen referendos ad Deiparam Virginem, & puellum Christum, quem in sinu gestat. Opus & forma seu schemate & imaginibus plane est Græcanicum, ut agnoscent, quibus vel modica Græcarum rerum notitia suppetit. Ingens olim cum prisca pietas in Germania adhuc floreret, ad hanc Crucem factus est omnium hominum concursus. Præsertim festis *Inventæ & Exaltatæ* Crucis, & die, quo Templi S. Crucis dedicatio peragebatur. Multis miraculis claruit. Commemorabile est illud, quod contigit anno Redemptoris M. CCC. XVII. IV. Kal. Febr. cum oppositu S. Crucis sævissimum incendium restinctum est, ad eum ferme modum, quo S. PAULINUS olim similis portionis de S. Cruce objectu, populabundis flammis terminum fixit, ne ultra progrederentur: de quo lege P. Gretſ. tom. 1. lib. 1. c. 85. de S. Cruce: certe ob crebritatem miraculorum, quæ virtute hujus Crucis edebantur, fecit quidam patrum memoria hos versiculos leoninos:

Crux pia Werdensis, non præterit horula mensis,
Quin radiet dignis per sex nunc secula signis.

Sepulta est in eodem templo MARIA Brabantina, uxor LUDOVICI Bavariæ Ducis, ab eodem ob suspitionem adulterii decollari jussa, cum tali inscriptione: *Anno Domini* cIↄ CC. LVI. XV. *Kal. Februarii in castro Werd obiit Domina MARIA Ducissa Bavariæ, filia Ducis de Brabandt.*

MONASTERIUM

LAMBACH MLVI.

LAMBACENSE antiquum & perquam celebre Monasterium, in LAMBACHHIO Austriæ supra Anasum sitæ oppidulo, ad sinistram TRUNÆ fluminis, inter Schwaigii & Agrii fluviolorum congressus loco amœnissimo duobus lapidibus à Welsio op-

fio oppido, & totidem à Cremiphano perilluftri Cœnobio, in Patavienfi Diœcefi fitum, hac ratione fundatum legitur.

ARNOLDUS præpotens ac illuftris Comes Lambacenfis, cum chariffimam uxorem REGINAM de Wenfperg Comitiffam ex Oftrofrancis genitam, morte abreptam amififfet, filiis quoque ARNOLDO & GODEFRIDO fine hæredibus vita functis orbatus fuiffet, fuadente refiduo unico filio, qui Herbipolenfem Ecclefiam Pontifex regebat, DEUM Opt. Max. poffeffionum & fortunarum fuarum hæredem fcribere decrevit, & Lambacenfe confpicuum ac elegans caftrum, in Monafterium convertit, addito fub invocatione & honore B. MARIÆ Virginis non exiguo templo. Aggregavit præterea duodecim Clericos, non ut communem vitam fub regulari inftituto fequerentur, fed ut certis & ftatutis temporibus vel horis, ad Ecclefiam divinas laudes cantaturi convenirent; inde ad fuam quisque domunculam (nam in vicinia circumquaque finguli fingulas ædes habebant) redirent.

Accidit poftea, ut poft mortem patris quoque ADALBERO Epifcopus, unicus filius & hæres paternorum bonorum folum vertere juffus (caufam ftatim explicabimus) in Noricum ad Lambacenfe Cœnobium diverteret. Ingravefcente enim HENRICI IV. Cæfaris malitia, multi ab eo defecerunt SIGFRIDUS Maguntiacenfis, ALBERTUS Wormatiæ, ADALBERO hic nofter WIRTZBURGI, alii Epifcopi, & pene tota Saxonia. Contigit hoc A. C. clↃ. LXXII. Anno fequenti, ALEXANDRI fucceffor pontificatus creatus GREGORIUS VII. noftri ordinis, ex Comitibus Bitilianis Hiltebrandus prius nominatus, & Cluniaci monachus. Dignitatem is cœpit X. Kal. Mai, magno omnium bonorum confenfu, qualem ea tempora optabant, inter omnes pontifices præcipui zeli, & auctoritatis, vere apoftolicus. Is ubi primum pontificatum ingreffus eft reftituendæ Ecclefiæ dignitati animum, curamque mature advertit. Et quia facri ordinis excellentia ante omnia indignum arbitrabatur, fi muneris executionem ab laicis acciperet, eorumque beneficiarius, & fubditus effet, Synodum apud Lateranum anno fequenti clↃ LXXIV. fecit, in qua ita de facerdotiis decrevit, *ut qui à laico Ecclefia inveftituram acceperit, quique dat, quique accipit anathemate obligetur.* De clericis vero, *uxores ne ducant, quique habent eas, aut facerdotium amittant, neque quisquam ad id vocetur, qui non perpetuum cœlibatum profeffus fit.* Scripfit & ad Cæfarem Ecclefiafticis collationibus abftineat, ni faciat, facrorum interdictionem minatus. Graves inde in Ecclefia, fed præcipue in Germania turbæ, inftigante etiam ipfos Epifcopos, & antiftites, ob cœlibatus indictionem, contra pontificem Cæfare. Pontifex vero videns monita fua à Cæfare ludibrio haberi, minas contemni, eum tandem anno clↃ LXXVI. facro anathemate percuffit, & omnes ejus fectatores, fubditos, & in primis Italiam ejusdem facramento, & obfequio liberavit. Secuta hinc omnium pene Principum ab Cæfare defectio, quorum facile principes SIGFRIDUS Maguntiacenfis, BERCHTOLDUS Zeringiu, OTHO Saxoniæ, RUDOLPHUS Allemanniæ duces, nofter ADALBERO Herbipolenfis, & Mediomatricum Epifcopi, qui comitiis Forchtheimi factis; RUDOLPHUM Allemanniæ ducum contra HENRICUM Romanorum regem renunciarunt, & Maguntiaci XII. Kal. Aprilis per SIGFRIDUM coronandum curarunt, adprobante, & ad obediendum ei, tamquam legitimo regi, omnes proceres adhortante pontifice. Atque hæc probabilior cauffa ADALBERONI Epifcopatum deferendi fuit, quam diffidium HENRICI Patris, & Filii, quod tamen literis configuare quidam non funt veriti, nulla temporis habita ratione, quod cum veritate conftare non poffe, nemo eft, qui non videat, cum id XV. demum annis poft ADALBERONIS mortem evenerit.

Cum itaque ADALBERO Pontificis partes tueretur, ab HENRICO Epifcopatu dejectus feceffit in Noricum, ad terram patrum fuorum: inveniensque hæreditatem paternam fere exhæredatam, (verba Scriptoris vitæ refero) & fpiritu confilii repente informatus, feipfum cum omni patrimonio ad Cœnobium B MARIÆ tranftulit, & locum fibi dilectiffimum, qui charos parentum fuorum cineres, avi vide-

videlicet, patris & matris, fratrum, aliorumque consanguineorum felici gremio foveret, & ubi, ut hodie cernitur, requiem sibi in seculum seculi elegit.

Videns autem antiquam patris institutionem in Lambacensi loco constare non posse, officia tam nocturna, quam diurna negligenter, nec suo tempore celebrari, clericos ibi dispositos non tute à casulis suis posse egredi propter timores nocturnos; quia sæpe numero arcerent eos, & includerent tempestates, imbrium, coruscationes fulgurum; brumali vero tempore densitates nivium, sævitia nefandarum bestiarum, pericula latronum, & alia, quæ longum est enarrare, genera dispendiorum. Afferebat insuper, magis congruum fore, Cœnobitam à secretis Cœnobii, non rure, ad divina peragenda, absque periculis corporis, & timoribus humanis prodire. Super hac re consuluit Episcopum Pataviensem ALTMANNUM, in cujus diœcesi locus ille situs est, summique Pontificis GREGORII VII. consensum expetiit: quo habito, Clericos semovit, Monasticamque vitam in Labacensi Cœnobio instituit: & quicunque ex clericorum ordine ad hoc propositum transire voluissent, non prohibebantur; nolentes non cogebantur: necessaria tamen iis quoad viverent, providebantur.

Præfecit autem Fratribus inibi degentibus Abbatem EGKEBERTUM, virum venerabilem, morum honestate DEO complacentem: qui postea occasione accepta humillimis obtinuit precibus, ut ipse abrogaretur, & unus è Fratribus suis, BECEMANNIS subrogaretur. Qui adeptus Abbatiæ dignitatem sobrie, juste, & pie vivens, curam ejus quamdiu Domino placuit administravit, beatoque fine ex hujus incolatu sæculi ad autorem vitæ transivit. Sed hæc omnia plenius in literis fundationis continentur, quas hic inserere non inopportunum est visum.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ego ADALBERO DEI gratia Wirtzburgensis Episcopus, notum esse volo omnibus Christi fidelibus, qualiter parentes mei ob salutem animarum suarum, in loco Lambach dicto, Congregationem instituerunt Clericorum, & qualiter ego hæres eorum factus, Licentia Domini Apostolici, Papæ GREGORII (qui & Hildebrandus) pro hac, in eodem loco, Congregationem substitui Monachorum, consensu & consilio Parochiani Episcopi Pataviensis, scilicet ALTMANNI.

Et quoniam communis vita Monachorum, plus indiget, quam secularium conventus Clericorum, ad supplementum eorum ex nostro adauxi fisco, quatuor videlicet silvas: quarum duæ juxta Trunam in parte Aquilonari sunt sitæ; una mercato Wels inferior; alia superior: inferioris vero Hardis nemorarius erat Enzo; superioris autem Hardis nemorarius erat Engizo.

Ex altera autem parte ejusdem fluminis Trunæ contra Meridiem, duæ silvæ; una ad Buchenloch, cujus nemorarius Bero erat; altera ad Eiterwald, cujus nemorarius Ello erat. In his ergo silvis solus Abbas, absque nulla contradictione, pro suo libitu habet potestatem evellendi, domos ædificandi, plantandi, molendinas faciendi, venandi, insuper quicquid ad utilitatem Fratrum inde poterit excogitari.

Addidi insuper quantum mihi prædii de patruo meo Arbone ad Zwisil contigit, & vicinum mercatum ad Wels; duo præterea mercata in Francia; unum ad Onoldesbach, ad Geroldesboven alterum, cum omni utilitate ad ipsa pertinente; & Parochiam, quæ dicitur Tutensteten. Hæc omnia ECKEBERTO venerabili Abbati commisi, eo quo ego hæc jure habui, Monasteriique curam, potestative habere feci.

Hujus rei testes sunt, Eberhardus Comes, Marquardus, Gerungus, Ebo, Heinricus, Zeizolf, Arbo, itemque Porn, Nendingus, Arbo, Herrandus, Penno, Wernut, Arbo, Erckenbertus, Adalramus, Altmannus, Adelbertus. Actum est Ratisbonæ, Anno 1056. Indictione 9. Episcopatus autem Domini Adalberonis duodecimo.

Deinde post aliquantum temporis, Abbatis Ekeberti coactus piis petitionibus ab hoc onere sibi imposito eum absolvi: sed ex suis ille unum Fratrem, nomine Becemannum, in hoc Abbatia onus elegit. Hunc quoque pergens mecum illuc adduxi, eandemque rem, qualiter antecessori suo commissa erat, commisi.

Cum autem hoc ipsum Monasterium instauratum à supradicto Episcopo Altmanno, & à me pariter dedicaretur, Anno Dominicæ Incarnationis 1088. Indictione 12. Epacta 6. Concurr. 6. 18. Kalendas Octobris. Anno ordinationis Domini Altmanni 25. mei-

que 45. iterum, & tertio hæc quæ prius feci renovavi, tradens tunc ad altare sanctæ Mariæ & sancti Kyliani unam stabulariam curtem ad dotem, simul cum his omnibus, quæ à me, vel à parentibus meis ante ad illud tradita fuerant. Hæc Episcopali banno, atque hujusmodi anathemate ambo Episcopi confirmavimus: ut si quis hanc traditionem destruere præsumpserit, ligatis manibus & pedibus mittatur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.

Dedicatio ejusdem templi solenniter peracta est Anno Domini cIↃ.LXXXVIII. XVII. Kal. Octobr. quando nimirum Episcopus ALTMANNUS principale altare in honorem B. DEI Genitricis, & SS. Kyliani & sociorum martyrum, Altare vero quod secundum à principali locum obtinet, B. ADALBERO in honorem S. JOANNIS Evangelistæ, & SS. quorum reliquiæ ibi sunt reconditæ, consecrarunt.

Obiit B. ADALBERO A. C. cIↃ XC. Prid. Non. Octobr. in eodem Monasterio sepultus, ubi etiam plurimis claruit miraculis.

Anno post hæc MCLXIII. BERNARDUS hujus loci Abbas privilegia consequutus est ab ALEXANDRO III. qui Monasterium Lambacense sub B. PETRI tuitionem suscepit.

Rursum anno cIↃ. CC. XXXIII. Austriæ & Bavariæ Ducibus hostili animo bella inter se gerentibus Cœnobium hoc exustum ac pene totum eversum est, quod circa annum cIↃ CCLVII. denuo instauratum templumque hoc ab OTHONE Pataviensi Episcopo consecratum est A. C. cIↃ. CCLXI. Altare vero ad tumulum B. ADALBERONIS in honorem S. SPIRITUS, & B. MARIÆ Virginis consecratum est à BERNARDO Pataviensi itidem Episcopo Anno D. cIↃ CCIC. Anno vero MCCCLXXVIII. à BLASIO Milensi Episcopo consecrata est ara S. TRINITATI dicata in parochiali templo, quod non procul à Monasterio in amœnissimo colle situm SS. JOANNI BAPTISTÆ, & JOANNI Apostolo & Evangelistæ dicatum est.

Principale vero corpus Ecclesiæ ampliavit JOANNES à Dagsperg nobilis Baro, hujus Monasterii Abbas, secundarius quasi fundator & reparator, qui idem reformavit, & ad regularem observantiam reduxit Anno salutis MCDXXIX. Hujus successor THOMAS veteri ac ruinoso choro diruto novum chorum condidit, quem absolvit & à SIGISMUNDO Salanensi Episcopo consecrari fecit A. C. MCDL. XIV. Consequutus est insignia privilegia Mantuæ à PIO II. P. M. & inter cætera plenariam etiam absolvendi potestatem.

Huic Monasterio summa cum laude jam XX. anno præest A. R. D. Joannes, qui nullis sumptibus parcens, (quod alias in tanta dignitate hoc seculo rarum esse solet) insignia quædam vetustatis monimenta, aliaque multis adhuc profutura, typis evulgare, publicique juris facere studet, inter cetera etiam fundatoris ipsius vitam: cui proinde multos adhuc annos & cuncta prospera à Domino Deo exoptamus.

MONASTERIUM
SCHEUREN MLXXVII.

SCHIRA nobile & antiquum Bavariæ Monasterium in colle amœno situm, non procul ab Oppido, quod Pfaffenhoffen indigitatur. Multa sane sunt, & magnifica, quæ illud nobilitent. Nam si originem spectemus, conditores habuit celeberrimos Principes ac Comites SCHIRENSES, prætertim OTHONEM & HAZIGAM Regis Aragoniæ filiam, si incunabula; ex Arce & avita Schirensium Procerum sede fortunatis auspiciis exstitit: si posituram, & situm; loco amœnissimo exstructum est, in colle herbido & viridante, quem undique horti & agri fructiferi ac frumentiferi cingunt. Si antiquitatem; jam sexcentesimum annum agere cœpit. Si Præsules & religiosos incolas; multos pietate & eruditione præstantes viros aluit.

Et

Et quidem, si primas tribuam ERCHENWOLDO Abbati primo; nemo, opinor, jure me reprehenderit; quippe qui ex disciplina & institutione eximii illius, & omnium Annalium voce decantatissimi WILHELMI Abbatis Hirsaugiensis profectus, tanti magistri haud degener discipulus, posteris omnibus, ad BENEDICTINI instituti acuratam observationem, exemplo præivit; adductis secum ex eadem WILHELMIANA schola duodecim sodalibus; qui veluti duodecim fundamenta, ad imitationem cœlestis illius civitatis, de qua in Apocalypsi D. Joannis, Schirense Cœnobium, religione, omnique virtutum genere fundarent ac solidarent. Ejus primam originem ita describunt ex Aventino Bruschius, Hundius, & Autbertus Myræus.

SCHIRUM, Comitum Schirensium initio magnificum castrum fuisse legitur, quod construxit *Arnolphus* Comes Schirensis, filius *Arnoldi* mali. In Monasterium vero conversum est hoc modo: Inchoata erat ab *Othone* & *Alberto*, nobilibus viris, solitudinemque amantibus hominibus, in horum ipsorum Comitum ac Principum Schirensium ditione, montanis videlicet Bavariæ, juxta altissimum ejus Provinciæ jugum, quod acolæ **den Wendelstein** vocant, Eremitica quædam cella & Ecclesiola, Annum Christi circiter MLXXVII. consentientibus, OTHONE Schirensi Comite, ejusque uxore, Domina HAZIGA, Aragonum Regis filia, & utriusque filiis, *Eccbardo*, *Bernardo*, & *Othone*, Principibus Schirensibus. Hæc cella jussu *Ellenbardi*, Frisingensis Episcopi, ea tempestate ægrotantis ac graviter decumbentis, à Pontifice quodam Polensi consecrata est. Decedente vero paulo post ex hac vita Principe OTHONE, Anno nimirum, Christi MLXXIX. Domina HAZIGA, relicta OTHONIS conjunx, iterum jam vidua facta (habuit enim prius maritum *Hermannum*, Comitem de Castl & Sulzbach) cum filiorum suorum consensu, ex humili ac Eremitarum domo ac Ecclesiola, celebre Monasterium construere, & in memoriam mariti sui liberaliter dotare decrevit.

TRANSTULIT vero Monasticam sedem in paulo amœniorem locum, qui hodie adhuc à præfluente pisculentissimo fluviolo Vischbachaw dici solet, & quatuordecim miliaribus à SCHIRA, septem à Monaco, duobus à S. QUIRINI Tigurino Monasterio abest, ad pedem montis Khuezagel cognominati in Aiblingensi districtu situm, ubi adhuc hac tempestate duo sunt templa, quorum aliud S. MARTINO, alterum B. VIRGINI dicatum est, & Præpositura Monasterio Schirensi incorporata. Hunc locum Domina HAZIGA fundatrix & pagis & vineis plurimis ditavit, in hoc loco cœpit Monastica D. BENEDICTI congregatio; in hoc Domina fundatrix mortua & humata, at postea SCHIRAM translata est.

Sed nec iste locus diu satis placuit, post sex enim annos à prima translatione, iterum mutata est sedes: & secundo translatum Monasterium è montanis in paulo liberiorem agrum ad Glanum fluvium, qui non procul inde in Ambram cadit, Usenhofium, antiquitus Glanegk à fluvio dictum, tribus miliaribus à Schirensi Monasterio situm. Illic in monte S. PETRI (ubi hodie adhuc Templum visitur, ab OTTONE, HAZIGÆ fundatricis filio, & à BERTHOLDO Comite de Burggheim ante duas aras ibidem sepultis, constructum) tertio inchoatum est Monasterium, sub primo adhuc Abbate ERCHENBOLDO. Quo loco cum sedecim annis mansum & propter aquarum in sublimi monte S. PETRI defectum, locus iste etiam parum commodus Monachis visus esset: quarto translatum est Cœnobium nuper inceptum, in ipsam Principum Schirensium (unanimi eorundem omnium consensu) avitam arcem ac sedem, amplam illam quidem, sed admodum ruinosam ac fere desertam, & ad extremam prorsus internecionem spectantem. Hæc Schirensis Monasterii initia sunt & exordia certissima. Monumentorum nihil amplius ibi est celebrium, quam in media Ecclesia sublimis tumulus OTHONIS fundatoris, ac D. HAZIGÆ fundatricis.

IN INGRESSU domus Capitularis est altus de terra elevatus tumulus, sub quo CXX. utriusque sexus Comitum ac Principum Schirensium corpora sita, & in subterranea crypta, quasi ordine collocata esse dicuntur. Nomina ipsa Comitum

ac Principum istorum interciderunt, sed præcipuorum hujus loci fundatorum ac benefactorum extant.

LUDOVICUS Imperator dedit huic Monasterio omnimodam jurisdictionem in suos subditos, exceptis homicidio, stupro violento ac furtis, & hoc propter maxima damna pro Imperatore exantlata, Anno C. M. CCC. XV.

Confirmat hoc LUDOVICUS Marchio Brandenburgensis filius, una cum aliis Cœnobii privilegiis, Anno MCCCXCIIX.

Habuit hoc Cœnobium complures tam monasticæ vitæ cultu, quam & litterarum scientia conspicuos viros. Inter quos CONRADUS quidam præcipue enituit, cui hoc monumentum ære perennius posuit Aventinus: (*init. lib. 7. hist. Bojor.*

CONRADUS PHILOSOPHUS MONACHUS IN SCHEURN PRIMARIUS ET ÆDITUUS, HOMO DILIGENTISSIMUS, QUI MANIBUS SUIS PLUS QUAM QUINGENTA, UT TUM MOS FUIT MONACHORUM, INGENTIA VOLUMINA SCRIPSIT IN MEMBRANIS, POETAS, ORATORES, HISTORICOS, VETERES THEOLOGOS, QUÆ IN SCHEURN MONSTRANTUR, UBI ET CHRONICON EJUS AUTOGRAPHON SERVATUR. IMPERATORE FRIDERICO II. RERUM POTIENTE OBIIT.

In eodem Monasterio asservatur & religiose colitur Crux ex ligno Dominicæ Crucis confecta; quæ quasi spithamæ unius, longitudine; latitudine, duorum est granorum: (quorum quatuor faciunt unciam, seu digitum) Dividitur vero, cum supra; tum nonnihil infra medium, transversis portionibus, quatuor quidem unciarum circa ejusdem umbilicum; duarum, circa verticem. Colore autem est spadiceo, seu castaneo. Porro extrema ipsa sena, forma semilunari facta & effigiata cernuntur.

De hac cruce ita Aventinus anno Christi M. C. LVI. CONRADUS *iste Dux Dalmatiæ, Comesque Dachuni salutiferæ Crucis, sacrosanctique ligni magnam partem ab Heraclito Patriarcha Hierosolymitano impetravit. Hoc quoque omine, quicunque pressus inopia, valetudineve adversa Solymos proficisci nequiverit, non minorem veniam, quam si illuc ivisset, consequitur: siquidem donaria pro sua pietate elargitus fuerit. Hoc sacrosanctum unums Conradus Dux Cœnobio Schirensi tradidit. Ubi adhuc servatur, ac magna reverentia celebratur: convenit huc certatim singularem septimanarum sexto quoque die populus, ac sacerdotes complures, uti conspeximus.*

Fama constantissima manat (sicuti ego quoque à gravibus viris accepi) quicunque hanc sacrosanctæ Crucis partem, dum ei ministratur, conspicatus non fuerit, aut crimini flagitioso obnoxium esse, aut eodem anno procul dubio moriturum. Id quod mea memoria eventu probatum sæpius audivi. Admodum fabre, magnificeque hæc sacra argento, auroque inclusit Reverendus Pater Dominus Joannes Tarbeit Monasterii Schirensis mea ætate Abbas, singularis prudentiæ atque diligentiæ homo. Extant adhuc, ac diligenter, & adhuc integra servantur, & obsignata duo diplomata Friderici (Folcherii) & Heracliti Patriarcharum, cum Græcarum literarum inscriptione, ex quibus pleraque excepsimus.

Ea Diplomata integra cum percrudito commentario & notis reperies in secunda parte Horti S. Crucis R. P. Jacobi Gretseri S. J. qui & inter cetera ad dicta verba Aventini; *Ab Heraclito Patriarcha Hierosolymitano*, hæc notat.

Nec ab Heraclito; nec ab Heraclio Conradus Dux Dalmatiæ partem Dominicæ Crucis impetravit; quia Heraclius multis demum post mortuum Conradum Ducem Dalmatiæ annis; creatus est Patriarcha Hierosolymitanus; sed sub Folcherio Patriarcha, & Conrado Duce Dalmatiæ, crux, de qua prius diploma, vi Canonico Hierosolymitano adempta fuit; quam postea Conrado de Dachaw, prioris Conradi filio, Heraclius Patriarcha donavit; sed iis conditionibus, quas ipsum Diploma requirit.

ULRICUS III. in Abbatum numero VII. cum esset vir prudens & religiosus admodum impetravit mitram & sandalia à P. M. ALEXANDRO III. (non IV. ut Bruschius & Hundius non bene habent, neque enim ante A. C. clɔ CCLIV. is iniit) circa annum Domini MCLX. Postea A. C. MCLXXI. XII. Kal. Febr. incendio

cendio periit totum fere, hactenus ex ligno tantum exstructum Cœnobium, quod BALDEMARUS Abbas non infeliciter restauravit. Consecratum vero est DEIPARÆ VIRGINI VII. Id. Octobr. ab OTHONE III. Episcopo Frisingensi, A. C. MCCXV. CONRADO Abbate, qui D. MARTINO templum lateribus coctis ædificavit, Sacellum item OMNIBUS SS. à Patriarcha Aquilegiensi dedicatum. Is Romam ivisse, & purpuram inde retulisse traditur. Palæstinam vero voti reus iturus, ab Archiepiscopo Salisburgensi voto solvitur. Cujus successor HENRICUS exstruxit turrim quadratam, Sacellum S. CATHARINÆ, granarium, & valetudinarium, aliaque plurima, multa etiam vetera instauravit; abalienata redemit & recuperavit, ac etsi tunc temporis varia essent inter Principes & Episcopos bella, tamen omnibus ex æquo charissimus fuit, quia hospitalis & munificus.

Laude dignissimi præterea Abbates ibidem præ ceteris floruere UDALRICUS Perchtinger MCCCXXI. CONRADUS Leutzenauer MCCCXLV. ULRICUS Morspack, MCCCXXVI. ejus item successor ULRICUS Münnenbeckius. WILHELMUS Krenperger MCDLXVII. GEORGIUS Sperlin MCDLXXXIX. PAULUS Prew, MDV. M. JOANNES Turbeyt, MDXXXV. ANDREAS Geishoverus, MDXLVIII. JOANNES CHRYSOSTOMUS Hirsbeckius; MDLVIII. GEORGIUS Neupeck, MDLXXIV. BENEDICTUS Prummer MDCX. non tam monasticæ vitæ cultu quam & literarum amore inprimis conspicui, quorum aliqui etiam regularis vitæ observantiam, tam suo, quam aliis vicinis Monasteriis feliciter invexere.

Ejusdem perillustris Cœnobii habenas prospere tenet, ac summa cum laude moderatur Admodum Reverendus in Christo Pater ac Dominus, D. STEPHANUS, utpote, cui hactenus non solum curæ fuerit, ut pietate & eruditione Monasterium suum floreret, cultusque divini pensum DEO accurate persolveretur; verum etiam illud incolis, pietate, religiosa disciplina, literis ac eruditione, libris, novisque ædificiis, templum autem sacra suppellectile, novoque apparatu auxerit & exornarit, & quidem adeo ut jam longe alia, quam olim, rerum facies appareat; adhæc ex ejusdem Cœnobii sui cœtu colonias petitas, nominatim ad perantiquum ROTHENSE Monasterium, miserit & deduxerit. Cui proinde ut quod agit, multos adhuc annos agat, DEUM summopere precamur.

MONASTERIUM

NOERESHEIM MXCV.

NERESHEYMIUM perillustre ac celeberrimum in Sveviæ quodam tractu, quem ob soli admodum arenosi sterilitatem Duri Campi (Hårtfeld) appellatione accolæ notant, Monasterium prope ejusdem nominis oppidum, in peramœno colle tribus à Nordlingiaco milliaribus, cis nemus Plossianum videlicet & in Diœcesi Augustana situm est.

Ejus primariam originem perantiquam fuisse oportet, nam in Neresheimensi Ecclesia sepultum fuisse traditur HUPALDUM S. UDALRICI parentem, qui obiit Anno Domini cIↃ VIII. Et in Chronico Lamberti Abbatis literarum monimentis proditum accepimus, cum Monachi Benedictini in eodem loco constituerentur, Canonicos Regulares, attamen numero paucos ibidem extitisse, qui in aliis Ecclesiis statui suo convenientibus, data eis dispensatione collocati fuerunt.

Pro ordine S. BENEDICTI igitur fundatum ac amplissime dotatum est dictum Cœnobium, A. C. cIↃ XCV. ab HARTMANNO Comite Kyburgensi & Dilingensi, HUPALDI IV. Filio, & ADELHEIDE uxore sua, accitique duodecim Monachi ex Monasterio Zwifaltensi, quorum sex sacris initiari, ceteri manualia opera exercebant, quos & vulgo Conversos vocare solemus. Iisdem Abbas Præfectus

ERNESTUS, ex Dilingenfium etiam Comitum profapia ortus, qui unico tantum anno præfuit, & obiit anno MXCVI.

Succeffit eidem HUGO qui obiit A. C. cIↃ CI. eodem quo Monafterii Neresheimenfis ædificia perfecta & abfoluta fuere. Ab ejus obitu præfidere juffus THEODORICUS, ex Baronibus, ut fertur, Groslingenfibus, qui anno MCXVIII. extinctus eft, cum annos XVII. antiftitem egiffet. Sublectus eidem Abbas HENRICUS, ex Baronibus, ut quidam notant, Gundelfingenfibus, qui anno fequenti eodem die, quo Ecclefia confecrata fuit, folenniter inauguratus eft.

Anno namque Dominicæ Incarnationis MCXIX. tempore CALISTI Papæ II. à quo in Germaniam, Azzo Epifcopus Aquenfis (nonnullis etiam Aquilegienfis) Legatus miffus fuerat, qui rogatu UDALRICI Epifcopi Conftantienfis HARTMANNI Fundatoris filii confecravit Ecclefiam Neresheimenfem, in honore victoriofiffimæ CRUCIS, & S. DEI Genitricis MARIÆ, & OMNIUM SS. præcipue tamen SS. UDALRICI & AFRÆ.

Obiit autem dictus HARTMANNUS fundator Anno Domini MCXXI. cum multis prædiis & poffeffionibus præfatum Cœnobium largiter auxiffet, &, ut quidam tradunt, ante obitum fuum etiam Monachus in eodem Monafterio factus fuiffet.

HENRICUS Abbas vero humana reliquit A. C. cIↃc. XXV. & fucceflorem accepit PILGRINUM, fub cujus regimine Neresheimenfe Monafterium igne periit Anno falutis MCXXVI.

Sequenti anno, nempe cIↃ CXXVII. non autem cIↃ CXXXIX. (quod quidam etiam notarunt) obiit UDALRICUS Epifcopus Conftantienfis, HARTMANNI Fundatoris Neresheimenfis filius, antiftes magnæ & claræ virtutis, & quamdiu apud mortales egit, auctoritatis. Condidit ex fuo patrimonio Monafterium Creutzlingæ Conftantiæ in fuburbano, itidem ad honorem SS. UDALRICI & AFRÆ. Renovavit item & inftauravit iterum pene collapfum Xenodochium pauperum, à S. CONRADO olim conftructum, ac liberaliffime dotatum. Impetravit etiam à CALISTO II. P. M. ut è tumulo levaretur, ac in apotheofin referretur S. CONRADUS, A. C. MCXX.

HARTMANNUS alter Fundatoris filius, & magnus etiam benefactor ac dotator fæpedicti Monafterii, defiit effe A. D. cIↃ CXXXIV. cum ibidem quoque ultimis vitæ annis habitum Monafticum induiffet.

Supradictus autem Abbas PILGRINUS è vivis exceffit A. C. cIↃ CXL. Cui fucceffit ORTLIEBUS, Pater multorum Monachorum, ut ibidem in archivis habetur. Eodem præfidente A. D. cIↃ CL. confecratum eft facellum B. MARIÆ Virginis à venerabili ORTHLIEBO, ejusdem cum Abbate nominis, Bafilæenfi Epifcopo, permittente id WALTHERO Epifcopo Auguftano, loci ordinario.

Anno dein MCLI. obiit ALBERTUS Comes, HARTMANNI Filius, Fundatoris Nepos, cum exemplo parentum & ipfe Monafticen ante obitum in Neresheimenfi Cœnobio profeffus fuiffet.

Poftea A. C. cIↃc. LXIV. mortalitatem exuit ORTLIEBUS Abbas, poft quem creatus eft HENRICUS de Ramftein, quo præfidente bafilicæ SS. ANDREÆ & BLASII igne conflagrarunt, fcilicet Anno Domini MCLXX. quo etiam obiit ALBERTUS Comes ALBERTI fuperioris Filius Advocatus & Benefactor Monafterii Neresheimenfis, cui etiam contulit Copfingen & Oftrivil quidquid ibidem fui juris erat, & reliquit poft fe filium HARTMANNUM, qui dedit fupradicto loco Crucem auream majorem cum candelabris & prædium in Wiffmanc, quod propter remotioris viæ incommoditates venditum eft, pecunia in alios Ecclefiæ ufus converfa: obiit A. C. MCLXXX. relicto filio ALBERTO, qui in bellis præclarus res tam Romæ, quam Hierofolymis geffit, & contulit huic loco minus Cuchen.

Bafilicæ vero SS. ANDREÆ & BLASII quas paulo ante igne periiffe memoravimus dedicatæ funt A. D. MCLXXXVII. Obiit præfatus ALBERTUS Comes A. C. cIↃ CCXIV. fecundum alios cIↃ CCXIX. & reliquit filium HARTMANNUM, qui dedit Neresheimenfibus crucem auream minorem cum aliis donariis, habuitque duos filios ALBERTUM, & UDALRICUM, quorum prior Dilingam, pofterior Kybur-

Kyburgum possedit, qui & possessionibus aliquot Monasterium hoc auxerunt. Habuit ALBERTUS filium HARTMANNUM; qui reliquit tres filios & totidem filias: HARTMANNUM Episcopum Augustanum qui Dilinganam arcem, comitatum Wittissingensem ac omnes ferè pagos Werdæam usque Episcopatui donavit A. C. cIↄ CCLXXII. & obiit anno cIↄ CCLXXXVI.

Filiarum nomina & conjugia ita produntur à nonnullis: UDELHEIDIS Comitis FRIDERICI de Zollern uxor. 2. WILBURGIS ULRICO Comiti ab Helffenstain desponsatur. 3. PRISCA Comiti ab Hekkenstain & Haidenheim: vel potius Baroni ab Hellenstain nupsit.

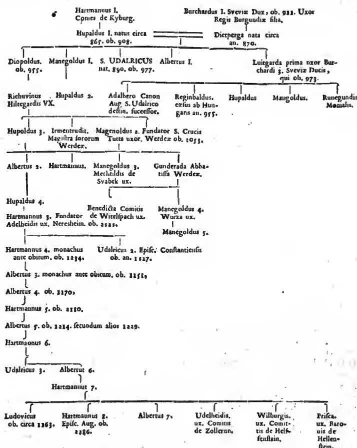
Erat olim amplissimum hoc Cœnobium, sicut & cetera pleraque per illa tempora, Romanæ Ecclesiæ immediatè, ut vocant, subjectum; hinc A. C. cIↄ CCXXXIII. PHILIPPUM Nuncium Apostolicum censum privilegii ejusdem Monasterii recepisse, in vetustis literarum monimentis memoriæ proditum accepimus, GREGORIO IX. P. M.

Cæterùm frequentibus incendiis non tam à casu fortuito, quam ab hostibus illatis hoc Monasterium gravissima damna pertulit. Nam quo tempore Gibellinorum, & Guelphorum pestes exortæ, longè, latèque sævire, ferro, flamma, vastitate undique grassari cæperunt, plerisque in civitatibus, & urbibus ortæ inter Ecclesiasticos, & laicos dissensiones, & turbæ; illis pontifici, his Imperatori ad hærentibus. Hinc accidit, ut A. C. MCCXLVI. CUNRADUS CÆS. qui per patris FRIDERICI II. absentiam Germaniæ præerat, ob odium HARTMANNI & ALBERTI Comitum Dilingæ, qui in fide Pontificis permanserant, Neresheimensem Ecclesiam incenderet, & anno sequenti cùm iterùm ibidem castra posuisset, adjacentia quæque succenderet; Cùmque idem Rex anno MCCXLIX. tertia vice castra sua in Neresheimensi territorio collocasset, HENRICUS Burgoviæ Marchio claustrum & ecclesiam SS. ANDREÆ & BLASII succendit.

Cum itaque per Imperii turbas, & dissensiones, tot undique fæda facinòra patrari, rapinas, injurias, incendia, cædes, funera fieri conspiceret generosus Dilingæ Comes ALBERTUS, Cænobium Neresheimense contra frequentes inimicorum Ecclesiæ insultus vallis & propugnaculis munivit, castro in colle S. ANDREÆ Collocato, A. D. MCCL. Idem Comes biennio post Lauinganos rebelles & Ecclesiæ hostes sub jugum misit, eisque castrum imposuit, & obiit A. C. cIↄ CCLVII. patre HARTMANNO adhuc superstite, qui tamen & ipse vivere desiit anno sequente. Cumque solus hujus nominis & familiæ Comitum Dilinganorum restaret HARTMANNUS Episcopus Augustanus, Ecclesiam hæredem scripsit quod supra notavimus, atque cum eo perillustris & nobilissima hæc familia interiit. Eodem autem anno MCCLVIII. quo obiit HARTMANNUS senior, LUDOVICUS Comes Ottingensis Neresheim cum omnibus ad id pertinentibus occupavit, atque hinc prædicti comites etiam hujus loci Advocati evaserunt.

Post non multos annos, nempe MCCLXI. circiter, idem Monasterium rursus flammis absumitur. Quod rursum accidit A. D. cIↄ CCCLXXXIX. & cIↄ CDV. Abbates ejus loci tam generis nobilitate, quam religione, & ordinis observantia clari, usque ad modernum A. R. D. BENEDICTUM tam doctrinæ quam virtutis laude longè clarissimum, varia sæpe fortuna usi, diversa à vicinis passi capti etiam semel ac iterum, & cum Conventu in exilium acti, cum prædia eorum interim & possessiones, ferro ignique hostiliter vastarentur.

Placet verò etiam hic stemma Comitum Kiburgensium & Dilingensium Fundatorum & maximorum hujus Monasterii benefactorum inserere, utpote quod non ubivis sit obvium, & quia ob certas rationes in nonnullis à Bruschio dissentire cogor.

MONASTERIUM

ELCHINGEN MCXXVIII.

ELCHINGUM olim Aychlingum à vicino quercetu dictum, prædonum aliquando castrum, accolis & viatoribus, qui illud non sine horrore ac tremore transierant, sane invisum, post vero melioribus auspiciis ad DEI servitium conversum, ac etiamnum hodie magnificum instituti nostri Monasterium, in Augustana diœcesi (quam non procul ab hoc Cœnobio, parvus quidam fluviolus; qui per Dalfingam, propter salubres thermas celebrem pagum, defluens, Danubio immergitur, à Constantiensi dirimit) infra Ulmam nobilem Sveviæ civitatem Imperialem, ad sinistram

descen-

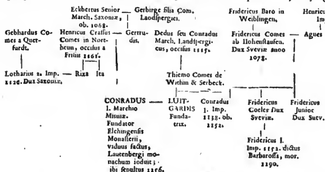
descendentis Danubii in sublimi monte (ex quo omnis Ulma, & multa circumjacentia oppida, videlicet Günsburgum, Leiphemium, Weissenhorna, & alia videri possunt) amænissimo loco situm est, cujus fertilitatem pluribus commendat F. Felix Fabri *Hist. Svev. lib. 2. c. 12.* Qui in etymologiis quidem inepte absurdus, miras nugas blattit de gentilium Deorum prisco cultu, & intricatas gerras nectit in hujus Monasterii tædiosa enarratione. Etsi vero ejus monumenta non accurate magnificeque scripta sunt, continent tamen aliquid quod legi possit, & sunt cognitione dignissima, iis præsertim, qui non tam scriptorum elegantiam desiderant, quam notitia delectantur antiquarum rerum. Is itaque inter cetera hæc habet:

Totus mons ille uliginosus est & spongiosus, desudantque undique ex eo aquæ, quas ab imo attrabit in supremum, & videtur imaginanti quod ex aquis consurgat radicesque suas in subterraneis aquis fixas babeat, & tantæ molis gravitas aquis supernatet, unde quia mons bumidus est, fæcundam habet glebam, præcipue cum ad hoc babeat solis & aliorum siderum valde generosum aspectum & nulli dubium, quin ante bominum in loco babitationem fuerit mons ille ingentibus ilicibus plenus; excisis autem arboribus produxit bumus diversi generis medicinales berbas & aromaticas plantulas; nam hodie berbarii in lateribus montis illius quærunt radices virtuosas & berbas odoriferas pro aquarum medicinalium destillatione, & balneorum confectione, & unguentorum compositione. Nam ea, quæ in remotis & calidis regionibus crescunt ibi inveniuntur, quia gleba mollis illius videtur singulari quadam fæcunditate esse à conditore imprægnata. Ibi aer serenior, terra fæcundior, aqua sanior, & ignis quodammodo clarior rutilans invenitur. Ibi non solum terræ nascentia sponte genita valent, sed omnia plantata, seminata, & locata uberius fructificare constat; sed & animalia ibi generata robustiora & cariora sunt, & præcipue equi adeo boni & fortes ibi gignuntur, ut Principes à longe positi à loco illo sibi mitti equos procurent, aut à regionibus suis mittunt equas in locum, ut ibi nutritæ & impregnatæ genita recipiant; similiter vaccæ tauri, oves, porcelli lacte & fætibus, carne, cute & lana præcellunt. Sed & gallinæ magis ibi ovant, & cetera omnia vi generativa valent: & hoc ex naturali terræ situ, respectu cæli & siderum.

Hæc ille de loci illius fertilitate. Reliquam vero hujus amplissimi Monasterii historiam ita confundit, ut nihil supra; sæpe in ea apparet ridiculus, nonnunquam sibi ipse dissentaneus: scilicet ut quidque legerat apud varios scriptores, ita variis in locis inculcavit sine judicio, sine consideratione, haud scio dicamne etiam sine memoria. Historiam itaque horum temporum, quæ quidem Fundatores attingit, pluribus ut complecterer, operæ pretium duxi.

Cum A. C. cIɔ. CXXVI. HENRICUS V. Imp. Trajecti XV. Kal. Junii, absque prole decessisset, & Principes Wormatiæ comitia Imperatoria habuissent, plerique LOTHARIUM GEBHARDI Comitis in Suplenburg & Arnsperg, ex Comitibus à Querfurt oriundi F. Saxoniæ ducem ab HENRICO V. institutum, regem Romanorum nominarunt, atque Idibus Septembris Aquisgrani coronandum curarunt. Unde primum eum sui regni annum numeravit, competitoribus CONRADO Franconiæ Duce, HENRICI Imp. defuncti ex sorore nepote, LEOPOLDO Marchione Austriæ, & CAROLO comite Flandriæ. Ceteri brevi in ordinem redacti, gravior adversus CONRADUM & fratrem ejus FRIDERICUM Sveviæ ducem contentio fuit, quos tamen LOTHARIUS, auctoritate maxime, & interventu D. BERNARDI claræ vallis abbatis conventu Bambergensi, in gratiam sæpius victos recepit. Ab hoc LOTHARIO Cæsare, CONRADUS qui magnus cognominatur, Marchio Landsbergæ & Lusatiæ, primus suæ stirpis, Marchio Misniæ investitur. Anno cIɔ. CXXVI. Is uxorem habuit LUITGARDIM (non LUCIAM, ut F. Felix, & Bruschius male habent) sororem CONRADI qui post LOTHARIUM, A. C. cIɔ. CXXXVIII. Imperator electus, Welphorum partes, à tempore HENRICI IV. jam cæptas, adversas habuit, expeditionem Hierosolymitanam, hortatu S. BERNARDI Clarevallensis paravit, in qua ipsemet Francofordiæ, cum multis Germaniæ Principibus ac ipso Welphone Duce adversario suo cruce signatus est, at exercitu eorum, partim inedia & aeris intemperie, partim Sarracenorum armis, ac Græcorum dolis & fraude, pene deleto, infelicem, ut sæpe

ut sæpe, habuit exitum expeditio illa adverso numine incœpta; cum negotio infecto, & ob ingentem suorum cladem, animo consternato, redire coactus sit Imperator; Bello autem post reditum, inter ipsum & Welphonem redintegrato, tunc primum auditum esse dicitur nomen Guelphorum ac Ghibellinorum; A duabus enim hisce familiis, de Weiblingen & Welphis, ex quarum prima Imperatores, ex altera vero præpotentes Duces sunt exorti, quæque per multos annos de primatu inter se concertarunt, multi autumant, factiones Welphorum & Ghibellinorum postea in Italia exortas, quæ primum sub FRIDERICO secundo Imperatore audiri cœptæ, diu propter Romanorum Pontificum ac Cæsarum discordiam, Christianam Rempublicam afflixerunt. Sed ut Fundatorum Elchingensis Cœnobii stemma clarius perspici possit, & quorundam ineptiæ confundantur, genealogiam familiarum, qua parte se invicem attigere, ut eam ex probatioribus scriptis elicui, subjungam.

Cum itaque ut diximus, CONRADUS Fundator primus suæ stirpis Misniæ Marchio constitutus esset à LOTHARIO Imp. A. C. cIↃ. CXXVI. ut Deo gratus esset, non CONRADI, (qui nondum erat Imp.) jussu, sed pro seculi illius in Deum pietate, & in homines religioni mancipatos munifica liberalitate, Castrum Aichlingense, quod uxori suæ LUITGARDI dotis nomine obvenerat, ejusdem consilio & assensu ad DEI servitium convertere, ibique pro D. BENEDICTI regulam professis monachis Cœnobium construere decrevit, quod & biennio post, anno nimirum cIↃ. CXXVIII. perfecit, & templum ad honorem DEI OPT. MAX. sub patrocinio B. MARIÆ VIRG. SS. Apostolorum PETRI & PAULI, ac D. BENEDICTI, adjecit. Hanc fundationem doctissimus hujus Cœnobii Abbas Andreas Thierlinus hoc dysticho complexus est.

Saxonici generis princeps, clarissima & uxor
L superis dicant hæc loca Cœnobio.

Sed non diu feliciter stetit hæc fundatio, nam pro temporum illorum calamitate & perturbatione, quibus omnia vicina loca bellis intestinis flagrabant, paucis annis à prima sua fundatione, incendio misere periit, penitusque collapsum est. Ea ipsa ætate ALBERTUS Comes de Ravenstein & Irczenburg (cujus uxor BERTHA, Comitissa de Ravenstein, pro Diva colitur, eo quod nivales anseres, ut vocant, ex hac tota provincia Danubiana fugarit) in expeditione D. BERNARDI præcipue monitis suscepta, cum CONRADO Imp. & ceteris Principibus Hierosolymam profectus, vovit se ædificaturum ad honorem DEI omnipotentis, & Deiparæ virginis gratitudinis ergo Monasterium, si Dei bonitate & misericordia salvus rediret in patriam. Inde accidit, ut cum incolumis domum remearet, videretque incendio misere vastatum novum hoc Monasterium, cœperit è vestigio maximis sumptibus idipsum restaurare, A. D. cIↃ. CXLII.

De

De qua fundatione dictus Abbas hæc metro lusit.

Post M. C. post bis duo X. binos simul annos
Virginis à partu tale resurgit opus.

In insignia Ravensteinensium Comitum.

Quisquis ad ista pie dubitans adspexerit Arma
Ravenstein Comitum stemmatis esse sciat.

Confirmata est hæc fundatio, & Monasterium in Apostolicæ Sedis protectionem susceptum sub annum cIↄc. XLIV. à LUCIO Papa II. Habuitque ab initio Advocatos ipsos Rom. Imp. qui nonnunquam alios, præsertim Comites ab Helfenstein vice sua substituerunt; tandemque hoc privilegium concesserunt, ut Abbas & Conventus ipsi per se possent Advocatum quemcunque sibi placitum eligere.

Juxta idem hoc Elchingense virorum Cœnobium, sanctimonialium etiam reclusorium fuisse, traditur. *Fuit enim ista Consuetudo*, inquit Trithemius in Chronico Sponheimensi, *pene in omnibus nostris & regularium tunc celeberrima Christi monasteriis, ut quanto viris essent viciniores, tanto facilius eorum vigilantia moniales ab antiqui hostis insidiis tuerentur.* Idem ibidem causam abrogationis hujusmodi reclusorium subjungit.

FRIDERICO Zwirnero Abbate (qui iniit cIↄ CDXXXI. & obiit LXV. ejusdem seculi) fulmine exustum, & vicissim instauratum est hoc Monasterium.

Rursum A. C. cIↄ DXLVI. bello Germanico idem Cœnobium ab Hispanis occupatum, & die S. GALLO sacro ab Ulmensibus incensum ac universum pene deletum est cum templo ac omnibus ædificiis; in qua calamitate jacturam fecit ducentorum milium aureorum, & insignis Bibliothecæ; nam & omnia templi ornamenta & monumenta perierunt, nihilque mansit integrum. Sed subjugata ab Imp. CAROLO V. Svevia, cum Monachi Cœnobium recepissent, ab Abbatibus subsequentibus sedulo instauratum, in eumque splendorem, quo adhuc nobiliter floret, perductum est.

Et quamquam semper fere floruerit, tum tamen singulariter enitere visum est, cum circiter A. C. MCDL. strictiorem vivendi normam, & reformatam, ut vocant, Monastices disciplinam recepit, in qua non solum ita profecit, verum etiam excelluit, ut eamdem in alia Monasteria quoque propagaverit, nimirum Ursinense, Utenburanum, Anhusium Brentianum, ac Neresheimium, missis è suo gremio Monachis ad instaurandam Regularis disciplinæ observantiam idoneis. Cujus laus adhuc vel maxime in eo viget, quod A. R. D. THOMAS Abbas ibidem ex Decreto Synodi Diœcesanæ Aug. primus Ord. per totam diœcesim constitutus Visitator, iterumque confirmatus eodem munere summa cum laude regularisque observantiæ emolumento fungatur, quem proinde Deus Ordinis nostri bono longum servet, omnique bonorum genere magis ac magis augeat. Sic voveo, sic precor.

MONASTERIUM
URSIN MCLXXXII.

URSINIUM vel (ut nunc corrupte dicitur) Irsingum, olim castrum eo ipso loco conditum, ubi hodie S. STEPHANI templum in editiore colle conspicitur, nunc vero Monasterium Ordinis nostri amplissimum ac pulcherrimum, paululum infra Kauffburnium oppidum Imperiale non procul à Vindice seu Wertachio amne, in mediis densissimisque nemoribus situm: fundatum & locupletatum est A. C. cIↄ. C. LXXXII. regnante FRIDERICO Barbarossa Svevorum Duce, ac bellicosissimo Imperatore, ab HENRICO Marchione de Rumsperg & ejus filiis GODEFRIDO

ac BERTHOLDO & IRMELGARDE filia, in media ecclesia ibi sepultis cum tali inscriptione:

Hic generosorum feliciter ossa quiescunt
A Rumsperg Comitum BERTHOLDI & GODFEDERICI,
IRMELGARDE simul dilecta cumque sorore.
Hujus Cœnobii qui primi rite fuerunt
Autores vera commoti religione.
Ergo Deo vivant æterna pace fruentes:

HENRICUS Fundator profectus cum FRIDERICO Barbarossa ad recuperandam terram sanctam, obiit Neapoli A. C. clɔ. CLXXXVIII. Hic exceperat ex UDILHILDE conjuge GODEFRIDUM primum filium, qui mortuus est Augustæ sub cura medicorum, & revectus inde Utenburam, ibi honorifice est sepultus. Postea ex Utenbura ad Ursinense Monasterium relatus una cum fratre BERTHOLDO honorifico Mansolæo conditus est, sub Abbate ejus loci XXIII. PAULO Neccharo. Secundus vero filius BERTOLDUS, illustrissimum totius Sveviæ speculum, obiit in quodam conflictu prope Rhenum, iturus cum OTHONE excommunicato Imp. in Saxoniam. IRMELGARDIS autem filia, nupsit Baroni cuidam de Ultimis, genuitque UDALRICUM de Ultimis magnum imprimis Ursinensis Cœnobii benefactorem, qui habitabat in Adelburgo Athesinæ regionis castro.

Est in eodem Cœnobio celebris sepultura nobilium heroum à Bentzenaw, JOANNIS patris, & WERNHERI filii, qui vixerunt annum Christi circiter clɔ. CDXL. Item JOANNIS Equitis aurati, qui obiit anno clɔ. DXV. & GEORGII à Bentzenaw qui obiit anno clɔ. DXXXV. reliquitque filium GEORGIUM SIMPERTUM cruditæ antiquitatis, & antiquæ eruditionis amantissimum hominem, XVIII. liberorum parentem.

Primus autem qui locum hunc religiosa & monastica disciplina imbuit, & Prioris Claustralis titulo rexit, fuit WERNHERUS, ex Ilnensi Cœnobio evocatus annum Christi circiter clɔ. CLXXXIV. Is fretus auxilio HENRICI Marchionis, habitationem fratrum, eremum ibi in Ybergensi nemore densissimo colentium, è silvis transtulit in locum amœniorem, in montem videlicet Ursinum, idque factum est A. C clɔ. CLXXXV. Qui cum ibi Monasterium cum templo constituisset, ad Monasterium suum Ilsnense reversus est, cum prius primus loci illius Abbas institutus fuisset CUNO, ex Utenburano Cœnobio evocatus, anno proxime dicto. Is admonitus à Mengoso fratre sanctitate & prudentia conspicuo (cui B. V. MARIA invisione præclara apparens, præclectum à DEO Monasterii construendi locum demonstraverat) transtulit Monasterium è monte in pedem & planiciem adjacentem monti, idque in honorem B. MARIÆ Virginis consecrari voluit.

Itaque sumptibus HENRICI de Rumsperg Fundatoris, & GODEFRIDI filii, cœpit ædificare habitationem paulo splendidiorem: antequam tamen perficeretur, ipse CUNO Abbas ex hac misera ad beatiorem translatus est vitam.

Successor autem ejus RUDOLPHUS, ex Ochsenhusio adscitus, vir eloquens & doctus, ædificavit Sacellum S. NICOLAI, quod Paradisum vocant, consecratum ab UDALSCALCO Episcopo Augustano A. C. clɔ. CLXXXVIII. secundum alios, XCV. Sepelivit etiam in eo WERNERUM primum loci hujus gubernatorem, & CUNONEM Abbatem.

Is locus postea etiam Fratrum Monasterii, & nobilium Laicorum sepulturæ destinatus est; & primus vir nobilis ibi sepultus, WALTERUS à Baysweyl fuisse legitur.

Præ cæteris benefactores hujus loci celebrantur, inprimis vidua quædam nobilis & opulenta D. GERTRUDIS, quæ post obitum mariti sui HENRICI de Bickenriedt plurima contulit ad Monasterii hujus amplificationem, quæ in eodem Monasterio humata est annum Christi circiter, clɔ. CCLXIX.

Post nonnullos etiam annos CONRADUS de Ramschwag advocatus hujus Monasterii fidelis, Ecclesiam Ingenriedensem cum jure patronatus, & totàm illam

Advo-

Advocatiam cum omnibus ad eam pertinentibus redditibus tradidit huic Urſinenſi Monaſterio in liberam dotem.

Plurima & graviſſima damna etiam hoc Cœnobium perpeſſum eſt, eo tempore, quo LUDOVICUS Bavarus contra FRIDERICUM Auſtriacum bellum gerebar, quando omnia iſta loca cædibus ac direptionibus erant infeſtiſſima. Ea damna diligentiſſime reſarcivit CONRADUS II. hoc nomine Abbas, non ſolum bonus Oeconomus, verum etiam aurifaber, ſculptor & pictor egregius, qui ambitum Monaſterii primus lapideum fieri & concamerari curavit A. C. clɔ. CCCXXXIV.

Cumque aliquot poſt annis ob negligentem, imo prodigam adminiſtrationem ad extremam pene inopiam deveniſſet, CONRADUS Hauſanus Abbas inſtitutus A. C. clɔ. ICD. Monaſterium egregie reſtituit, fratres revocavit, ac licet idem incendio pene univerſum periiſſet, non ſolum id eximie inſtauravit, ſed & rurrim ac multa alia nova ædificia prioribus addidit. Idipſum ſedulo etiam præſtitit ſucceſſor ejus HENRICUS Eſſeler, qui decem florenorum milibus villam Bayswil comparavit.

Rurſum A. C. clɔ. DXXV. XIII. Maji hoc Cœnobium miſere vaſtatum & incenſum eſt, ſed opera PETRI Fendii Abbatis egregie inſtauratum. Quod ſucceſſor PAULUS Neccharus ædificiis pulcherrimis, & inſigni Bibliotheca auxit & illuſtravit. Sub ejus tamen regimine A. C. clɔ. DXLVI. rurſum ſpoliatum eſt hoc Monaſterium à Smalchaldici Fœderis affeclis. Cetera inſigne eſt hoc Cœnobium, & vix ulli noſtri Ordinis tam pulcherrimorum ædificiorum ſplendore, quam eorundem ad uſum egregie accommodatorum commoditate cedere videtur.

MONASTERIUM

S. MONS ANDEX MCXX.

MONS Andechſius, qui à ſanctitate nomen accepit, & eſt quodammodo commune Cœlitum Mauſoleum tota Germania ob cineres Sanctorum ibi maximo numero conditos eſt inclitus; nam tot ibi Beatorum ſervantur exuviæ, tot pignora ſanctitatis cuſtodiuntur, quæ à frequentiſſimis tam advenis, quam indigenis adeuntur, qui nova quotidie beneficia, DEO Divisque gratulantur, uti jure ſuo non Sanctus tantum, ſed conditorium Sanctorum, Cœlitum domicilium, terrarum præſidium, & omnium ægrorum & miſerorum, publicum quodammodo jatrion & aſylum appellari poſſit. Fuit ANDEX arx, ſedes olim Andecenſium nobiliſſimæ ſtirpis Comitum, hodie celeberrimum, ob frequentes præſertim peregrinationes, noſtri Ordinis Cœnobium, ad DEI cultum ex arce hac fere ratione traductum.

B. BASSO ſeu RATHO, ejuſdem ſtirpis ſurculus, (cui pater Rathbotho, avus Ratholdus, caput gentis Andexianæ, quem ARNULPHO Cæſare natum tradunt) tetracha Bojorum, curabat limitem, qui ad orientem pertinet, & hodie Auſtria eſt, vir ingens, & ſtatura tam procera, ut communem hominis modum excederet, uti ſaxum ad modum corporis ejus factum oſtendit. Ratho cum Juditha Henrici principis Bojorum & Saxonum conjuge, Arnulphi ſeu Arnoldi mali filia, Hieroſolymam adiit, indeque magnos rerum ſacrarum theſauros ſecum detulit; ædem ſacram CHRISTO, & CHRISTI per orbem nunciis PHILIPPO & JACOBO ad Ambronem in ſuperiori Boica condidit; contubernium in S. BENEDICTI leges juratis adjecit,

 ipſe-

ipſeque pars familiæ factus, ſacra ex Palæſtina monumenta allata ibi repoſuit, ac beato poſt fine conquievit A. C. DCCCCLIV. XV. Cal. Julii. Corpus ibidem in mauſoleo conditum, hodieque maxima populi quotannis frequentia colitur, innumerisque votis, prodigiis, & anathematis celebratur, quamvis ſacræ Divorum reliquiæ cum ipſis religioſis ad MONTEM ANDECENSEM migrarint, cum reverſus in Boicam Hunnus Cœnobium ſolo æquavit, ab OTHONE Imperatore in campis Lycatiis ad internecionem deletus.

Poſthæc circa A. C. clɔ. CXX. BERCHTOLDUS Comes Andecenſis primæ hujus loci fundationis auctor extitit, cum duos dicti Ordinis Religioſos, ex Seonenſi Cœnobio accitos, huic Sancto Monti præfecit, & prædia ac poſſeſſiones adjecit. Literæ fundationis extant; hanc confirmavit HERMANNUS Epiſcopus Auguſtanus, anno præſcripto. Eandem auxit poſtea HENRICUS Comes Andecenſis, & SEYFRIDO Epiſcopo Auguſtano curam Capellæ, & Fratrum ibi degentium reſignavit, quos ipſe in ſuam tutelam recipit A. C. M. C. VC. Eorundem amborum diplomata adhuc extant.

Verum cum A. C. clɔ. CCVIII. PHILIPPUS Imp. ab OTHONE palatino à Wittelbach in regio cubili nefarie confoſſus occubuiſſet, & duo ultimi Comites Andechſii, hujus facinoris conſcii haberentur, anno ſequenti cum parricida proſcripti ſunt, & arce Andecenſi everſa, bona direpta, poſſeſſionesque eorum victores occuparunt. Monachi loci curatores, qui ſacris exuviis timebant, eas terræ infoderunt circa A. C. clɔ CCXXIX.

LUDOVICUS inclitus Bojorum Dux LUDOVICI IV. progenitor ædem ſacram Andexii, quæ cum arce ante L. annos diruta erat, refecit circa A. clɔ. CCLXVI. vel ut alii clɔ. CCLXXV. A. C. clɔ. CCCLXXXVIII. ſacra monumenta, quæ ibi diutius ſub terra latuere, à Jacobo Dachauer Franciſcano reperta, juſſu Principum Monachium translata, ibidem oſtenſa populo, poſtea ad montem ſanctum Andex relata ſunt per Erneſtum Ducem, qui ibi Collegium pro ſeptem myſtis inſtituit. A. C. clɔ. CDXXXVIII. & Montem Sanctum appellari juſſit.

ALBERTUS Dux Bavariæ, Comes Vochburgenſis, filius ERNESTI, auctoritate S. P. amotis Præpoſito & Canonicis ſecularibus, denuo ibi ſubſtituit Monachos Benedictinos ex Tegerenſi Cœnobio evocatos, A. C. clɔ. CDLV. Quibus poſtea anno LVIII. ejuſdem ſeculi primus Abbas præfectus eſt EBERHARDUS, eodemque ſolenni benedictione ordinatus, quo & ipſo die D. JACOBO ſacro Eccleſia reconciliata, in eaque octo Altaria, una cum ambitu & ſacello ibidem conſecrata ſunt. Hæc pauca e pluribus delibare, ſed pluribus proſequi noluimus, quod hæc non ſolum paſſim apud Aventinum, & Vitum Arempeckium obvia ſint; verum etiam quia ſingularis editus circumfertur tractatus, vernacula lingua conſcriptus, & Monachii editus, de fundatione, chronologia, & ſacris reliquiis Andecenſibus. Unum addo, tot hic aſſervari beatorum cineres, tot pulveres martyrum ſanguine irrigatos, tot homologetarum oſſa, tot virginum exuvias, ex diverſis orbis partibus allatas, aureisque & argenteis ac gemmeis tabulis, ferculis, pegnatis, urnis, arcis, doctiſſimis artificum manibus elaboratis clauſas & illuſtratas, ut admirationem ſuperent. Hunc vero locum tot beatorum pignoribus auctum, tot populorum anathematis ornatum; magis etiam indies augent & ornant religioſi viri, non tantum pietate & monaſtica diſciplina ſpectabiles, quam etiam bonis literis & doctrinæ laude præclari. Regnat enim apud eos honeſtas, cultus pietatis, & litterarum ſacrarum aſſidua tractatio.

MONA-

MONASTERIUM DECKINGEN CIↃ. CXXXVIII.

DECKINGUN Monasterium Diœcesis Augustanæ in extrema Rhetiæ ora, summo colle situm, quo totius Comitatus Oettingensis regio videri potest, non procul ab antiquo Comitum Oettingensium castro tempore C. Julii Cæsaris structo, quod vulgus Hornburgum appellat, uno miliari à Nördlinga civitate Imperiali situm, perantiquum fuisse oportet, quamquam de prima fundatione nil certi constet, id tamen certo certius colligitur ex Diplomatibus Cæsareis.

Nam Anno Domini MVII. S. Henricus hujus nominis II. Romanorum Rex, dictus Claudus, tradidit Ecclesiæ Babenbergensi locum Teckingen, prout ex ipsius diplomate patet, quod ita se habet:

In nomine SS. & Individuæ Trinitatis. Henricus divina favente clementia Rex.

Saluberrimis igitur sacri Eloquii institutionibus erudimur & admonemur, ut temporalia relinquentes bona, & terrena post ponentes commoda, æterna & sine fine mansura in cœlis studeamus adipisci consistoria. Quapropter nos Dominicis non surdum auditum præbentes preceptis, & Deificis obtemperando intendentes suasionibus nostræ paternæ hæreditatis locum Babenberg dictum, in sedem & cultum Episcopatus sublimando proveximus, & Romana auctoritate, atque Venerabilis Henrici Wirtzeburg: Episcopi consensu, ac pari communique omnium nostri fidelium tam Archiepiscoporum quam Episcoporum Abbatumque nec non Ducum & Comitum consultu decretoque, in honore S. Dei genitricis Mariæ sanctorumque Apostolorum Petri & Pauli, nec non Martyrum Kiliani atque Georgii stabilivimus & corroboravimus, ut ex inibi nostrum parentumque nostrorum & Ottonis III. videlicet Imperatoris antecessoris ac Senioris nostri celebre haberetur memoriale, & jugis pro omnibus Orthodoxis hostia mactaretur salutaris. Proinde noverit omnium nostri fidelium tam præsens ætas quam & successura posteritas quia nos nostræ quendam proprietatis locum Teckingen dictum in pago Rietzzin, & in Comitatu Sigbardi Comitis situm, ad eandem supradictam Episcopalem sedem, una cum omnibus ejus pertinentiis sive adhærentiis, videlicet villis, vicis, Ecclesiis, servis & ancillis, areis, ædificiis, terris cultis & incultis, viis, inviis, extitibus & reditibus, quæsitis vel inquirendis, silvis, venationibus, aquis, piscationibus, molis molendinis, rebus mobilibus & immobilibus, ac cæteris omnibus, quæ rite scribi, aut appellari possunt quoquolibet modo utilitatibus hac nostræ auctoritatis præceptali pagina, prout firmius possumus, donamus atque proprietamus omnium contradictione remota. Præcipientes igitur ut nobis in Deo dilectus supradictæ sedis Eberhardus Episcopus suique successores, liberam dehinc habeant potestatem, eundem locum Teckingen dictum cum omnibus appendiciis suis tenendi, possidendi, seu quicquid sibi libeat modis omnibus in usum Episcopatus inde faciendi. Si quis igitur, quod absit, hujus nostræ donationis munificentiam destruere sive violare præsumet, in die Judicii coram oculis Dei tormento inextinguibili æternaliter luat. Quod ne eveniat, sed hæc traditio nostra ab omnibus perpetualiter inviolabilis permaneat, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes Sigilli nostri impressione insigniri jussimus. Data Cal. Novemb. indict. V. Anno Dominicæ incarnationis MVII. Anno vero Domini Heinrici II. regnantis VI. Franckenfurt fæliciter, Amen.

PRIVILEGIUM EJUSDEM S. HEINRICI IMPERATORIS SUPER ABBATIAM S. MARTINI EPISCOPI IN TECKINGEN DE DODATIONE, DE JURE ADVOCATIÆ ET ADVOCATO.

In nomine SS. & Individuæ Trinitatis, Heinricus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. Redemptoris nostri Salvatoris doctrina nos admonet ut nostros Thesauros reponamus in cælo, ubi non timetur fur nec tinea, nec erugo. Sed & Paulus affirmat hæc esse in futuro metenda quæ in hoc mundo fuerint seminata. Quapropter omnibus Christi nostrisque fidelibus innotescat, quia cum haberent parentes nostri Abbatiam in Rhetia, in Comitatu Sigbardi Comitis Teckingen dictam in honore Domini & Beatissimi Martini constructam, nos ipsam Abbatiam hæreditario Jure nobis propriam tam pro ejusdem sanctissimi Confessoris Martini, quam nostra ac eorundem parentum nostrorum perpetua salute, prædiorum largitione, ditare curavimus eamque nostro Babengergensi Episcopatui in honorem Beati Petri Apostoli sanctique Georgii Martyris constructo, imperiali munificentia contradidimus, quatenus uni familiare præberetur obsequium, nec alteri deesset piæ defensionis maternale solatium. Dedimus eaim ipsum locum præfatæ Ecclesiæ cum omni legalitate ad eundem locum pertinente videlicet utriusque sexus mancipiis Ecclesiis, ædificiis, areis, extitibus & reditibus, agris cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, pratis, pascuis, viis & inviis, aquis aquarumve decursibus, molis, molendinis, rebus mobilibus & immobilibus & cum omnibus vel quæ in hoc tempore habet vel postmodum habiturus est. Porro locum ipsum ab omni oppressione liberum fore censemus, statuentes ut quascunque possessiones, quecunque prædia vel à parentibus nostris vel à nobis, aut à quocunque hominum juste ac legaliter fuerint vel fuit eidem loco delegata, sine omni gravamine, sine molestia sine inquietudine, servientes inibi Deo possideant. Sane Advocatiam supradicti loci sub tali conditione instituimus, ut Advocatus per semetipsum eam sine subadvocato administret. Placitum vero cum colonis bis in anno hoc est ante festum S. Michaelis & ante Quadragesimam habeat; & tunc detur ei servitium, duo modii tritici, modius siliginis, porcus inductilis, porcus lateralis & porcellus, sex casei, centum ova, octo pulli gallorum, urna vini vel medonis & urna constet ex XXX. pecariis, duæ urnæ cervisiæ,

duo acervi avenæ, modius avenæ vel hordei. Hæc justitia Advocati. Præcipiendo itaque jubemus ut nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, nulla denique magna parvaque persona, banc nostra institutionis authoritatem aliquo conatu infringere præsumat. Si quis autem, quod absit, temerarie contra banc venire præsumpserit, seipsum coram summo Judice Deo damnabit & iram sibi in die furoris Domini thesaurizabit. De quarum rerum veritate ut per successiva tempora nullus reddatur ambiguus, boc imperiale præceptum inde conscriptum manu propria roborantes Sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Data V. Id. Octob. Indict. XV. Anno Domini Inc. MXVII. Anno vero Domini Heinrici II. regnantis XV. Imperantis autem III. Actum Franckenfurt feliciter, Amen.

Postea ad summam egestatem, & omnimodam desolationem redactum est hoc Monasterium propter varia bella, & turbulentum Imperii statum, iis præcipue temporibus, quando inter Sacerdotium & Regnum schisma erat, & in tam miserabili conditione permansit, usque ad tempora S. OTHONIS ex Comite Andecensi & Imperatoris Cancellario, Episcopi Bambergensis VIII. & Pomeranorum Apostoli, omnium fere orthodoxorum Germaniæ scriptorum præconiis celebratissimi, plurimorumque Monasteriorum fundatoris & restauratoris liberalissimi, qui Monasterium hoc Deckingense (quod olim prædium optimo jure, hoc est, immune fuit, Ein frey ledig guet) A. C. cIɔc. XXXVIII. restituit, & quasi de novo fundavit, & dotavit.

Eam fundationem ratam habuit & privilegiis auxit LOTHARIUS Imp. A. D. cIɔ CXXXIX. Confirmavit INNOCENTIUS II. P. M. Anno Domini cIɔc. XL.

Utrum vero ædificia vivente adhuc S. OTHONE sint constructa, dubium controversumque est, nam in pervetusto codice ejusdem loci hæc annotantur: A. D. cIɔ CLXI. *fundamenta hujus Monasterii inchoata sunt.* Anno cIɔ. C. LXXXVII. *consecratum est altare* SS. BLASII & VITI *à venerabili* OTHONE (dicto Largo) *Episcopo Babenbergensi* III. *Id. Septemb. Anno Domini* cIɔc LXXXXII. *consecratum est altare* SS. BENEDICTI & SCHOLASTICÆ & MARIÆ MAGDALENÆ *à venerabili* UDALSCALCO *Augustensi Episcopo V. Kal. Decemb. Sed altare B. V.* MARIÆ *consecratum est in honore S. Crucis & S.* MARTINI *Episcopi, qui est Patronus hujus Cœnobii.* Hæc ille codex.

Jus vero Advocatiæ hujus Monasterii hoc tempore habent illustres Comites de Oettingen, quod A. D. cIɔ. CCCXLVII. die Jovis ante S. GREGORII emerunt à Conrado nobili de Hirnhaim, dicto de Alta domo vom Hohen hauß. Quomodo autem & quando jus Advocatiæ hujus Monasterii, quod S. HENRICUS Imp. anno cIɔ. XVII. Episcopatui Bambergensi tradidit, ad nobiles de Hirnheim devenerit, non constat. Et quoniam Advocatia hujus Monasterii etiam hodie Episcopatui Bambergensi in Feudum cedit, illo iidem jam dicti Comites de Oettingen, quando Feudum vacat, investiuntur.

Attamen nec S. OTHONIS quidem instauratio diu felix fuit, nam statim periculosissima inolevere tempora, de quibus nonnulli hæc prodidere: *Tunc cœperunt multiplicari mala in terris, rapinæ, deprædationes, depopulationes terrarum, incendia, bella, latrocinia,* &c. In eam sortem & hoc Cœnobium devenisse credibile est, quod innuere videntur verba URBANI VI. P. M. in diplomate quodam: *Considerantes, quod fructus, redditus & proventus Monasterii Deggingensis propter guerras, quæ in illis partibus viguerant, adeo erant diminuti, & tenues ac exiles, quod Abbas & Conventus ex eis nequibant commode sustentari, &c.*

Hinc Episcopi & Magnates quidam *videntes labores, pressuras, & varia pericula alia, quibus plus æquo afflictus locus* iste *ad nimiam devenerat egestatem, & moti interna compassione animi super malis his omnibus, in eorum levamen & ad reformandum statum dicti Monasterii, & ut ibidem Deo studiosius deserviretur.* Parochiales quasdam Ecclesias eidem incorporaverunt, utpote SIFRIDUS Episcopus Augustanus Parochialem Ecclesiam S. GEORGII Martyris in pago Deggingensi sitam A. C. cIɔ. CC. XXI. quam incorporationem HONORIUS III. P. M. confirmavit. Et quamvis sequentes Pontifices NICOLAUS III. cIɔ. CC. LXXVIII. HONORIUS IV. cIɔ. CCLXXXV. CLEMENS V. cIɔ. CCCVI. datis literis Apostolicis serio mandaverint, ut decimarum, terrarum, possessionum, domorum, Casalium, pratorum, pascuarum, molendinorum, Jurium, Jurisdictionum & aliorum bonorum ad Monasterium spectantium restitutio fieret, nulla tamen sequuta est. Sed respectu dicti Monasterii egestatis, aliæ adhuc Ecclesiæ eidem unitæ fuerunt, utpote S. ANDREÆ in Sorheim, cIɔ. CCC. XII. S. VITI in Hirnheim, cIɔ. CCCXLVI. vel cIɔ. CCCLXXVIII. S. NICOLAI in Magerbein cIɔ. CCCLXVI. S. PETRI Munningen cIɔ. CCCLXXX. Reliquos vero redditus ferme omnes coemit R. D. GEORGIUS Flos Abbas, optimus Monasterii Oeconomus, ab electionis suæ anno cIɔ. CDLIV. usque ad cIɔ. CDLXXXVI. quo obiit, merito tertii quasi fundatoris titulo cohonestandus. Ædificavit etiam novum Chorum, & complura alia ædificia construxit. Verum sub hujus successore UDALRICO Rem, incendio totum hoc Monasterium periit incuria inhabitantium, in vigilia SS. Apostolorum SIMONIS & JUDÆ anno cIɔ. DXII. Dicitur incendium triduum integrum durasse. Ejusdem in regimine successor ALEXANDER Hummel restauravit Monasterium incendio destructum; quod in hodiernum usque diem ob diligentem Prælatorum ibidem administrationem adhuc viget & floret, sub A. R. D. VITO Abbate, cui proinde DEUS multos addat annos; ita voveo, sic precor.

PRÆMONITIO AD AMICUM LECTOREM.

CUm magnum illud Ecclesiæ lumen S. Augustinus Epist 7. de seipso scribere non erubuerit: *Si aliquid vel incautius, vel indoctius à me positum est, quod non solum ab aliis, qui videre id possunt, meritò reprehendatur, verum etiam à meipso, quia & ego saltem postea videre debeo, si proficio, nec mirandum est, nec dolendum; sed potius ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum.* Et infrà: *Si talem me asseritis adversus eos, quorum malitia, vel imperitia, vel intelligentia reprehendor, ut nusquam scriptorum meorum errasse dicatis; frustra laboratis, non bonam causam suscepistis, facilè in ea re meipso judice, superamini.* Et inferiùs: *Ab hac ergo excellentia tam longe absum, ut si nullum verbum, quod revocare vellem protulero, fatuo sim, quam sapienti similior, illius cujus scripta summa sunt auctoritate dignissima, qui nullum verbum, non quod revocari deberet, emisit. Hoc quisquis nondum est assecutus, secundas habeat partes modestiæ, quia primas habere non potuit sapientiæ, quia non valuit omnia non pænitenda diligenter dixisse, pæniteat quæ cognoverit dicenda non fuisse.* Et demùm: *Ego autem Judices veros, & veritate severos magis intueor, inter quos, & meipsum primitus constituere volo, ut ad illos ea tantum reprehendenda perveniant, quæ à me quamvis sedulò perscrutante minimè videri potuerunt.* Hæc S. August.

Quod si sanctissimus hic vir non erubuit hæc de seipso scribere, quis aut qualis sum ego, ut erubescam retractare ea, quæ minus verè ex aliorum mente scripsi, quandoquidem cum eodem S. P. in illorum scriptorum numero haberi cupio, *qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt.* Itaque retracto ea, quæ ex Acatholicis quibusdam scriptoribus hausi, ipsi ita scribunt. *Idem Episcopus bis mille & sexcentis libris argenti impignoratam ab eodem Cæsare accepit præfecturam ruralem, sive,* Die Straßvogtey, *una cum 4. Pagis, Gögginga, Menchinga, Weringa & Aitinga.* Hæc ego dum fideliter exscribo, & autoribus illis fido, impingo. Moneo igitur quemcumque Lectorem, etiam Typographum (si contingat *Rer. Aug. Commentarium* aliquando recudi) ut expungat nomina illa 4. pagorum fol. 213. v. 4. & seq. §. 4. ut qui ad præfecturam illam (Die Straßvogtey) numquam pertinuerint, neque pertineant.

Pariter emendandum rogo illud, ubi fol. 116. v. 26. scribitur *Ludovicus Augustanus*, pro LUITHOLDO, errore typographi impressus legitur. Quæ fol. 115. de *Marchionatus Burgoviensis* limitibus transcribo, ea ex *Latzio* desumpsi, sine præjudicio limitum modernorum ab antiqua descriptione longè mutatorum. Si quæ verò alia in *Commentario Rer. Aug.* à me conscripto, vel etiam præsenti ejusdem mantissa continentur, quæ quomodocumque juribus Episcopatus & diœcesis *Augustanæ* præjudicant, vel præjudicare posse videntur, ea, propter meam scriptionem, robur accipiant aut habeant nullum, neque etiam velim ut sive extra, sive in judicio contra diœcesin & Episcopatum auctoritas producatur mea, sed cuncta ejus sint ponderis, cujus auctores, e quibus singula collegi, existunt.

Similiter rogo, paucos è multis corrigendos errores Typographicos, ita legendos fol. 11. v. 33. Atticæque, fol. 16. v. 19. XVIII. Martii, fol. 39. v. 6. sine fol. 52. v. 20. Vindo. fol. 75. v. 3. Rorinna. fol. 116. v. 26. LUITHOLDUS, fol. 207. marg. Lorchenses. fol. 153. v. 5. non fatis. fol. 368. v. 29. deleatur illa parenthesis (*de qua nemo hominum quidquam sciebat*) quamvis enim passim vulgo ita creditum fuisset, informatus tamen postea sum ab ipso Magistratu, præfectos militiæ hujus rei bonam notitiam habuisse. Vale, & hæc boni consule.

REVERENDISSIMIS, ADMODUM REVERENDIS, PERILLUSTRIBUS, GENEROSIS, NOBILIBUS DOMINIS, DOMINIS

JOANNI RUDOLPHO

LIBERO BARONI de RECHBERG, IN HOHENRECHBERG, DOMINO IN DONZDORFF & WISGOLTING,

SERENISSIMI, ET REVERENDISSIMI

SIGISMUNDI FRANCISCI

ARCHIDUCIS AUSTRIÆ ET EPISCOPI AUGUSTANÆ DIOECESIS ADMINISTRATORI, CATHEDRALIS ECCLESIÆ IBIDEM PRÆSOSITO, NEC NON EICHSTETENSI & ELWANGENSI CANONICO.

JOANNI ULRICO SCHENCK A CASTEL

DECANO,

CETERISQUE CATHEDRALIS ECCLESIÆ AUGUSTANÆ CANONICIS.

F. CAROLUS ABBAS ANHUSANUS F. P.

ECCLESIASTICAM hierarchiam è diverſis ritè conſtitutis ordinibus à CHRISTO inſtitutam, ab Apoſtolis verò egregiè expreſſam *Chriſtiani* profitemur, cum univerſus Clericorum (a) cætus in Epiſcopos, Presbyteros, & eos qui catechizant tribuitur; quorum omnium omnis in fideli populo purgando, illuſtrando, perficiendoque labor deſudaret. Quam majorum diſciplinam ita orthodoxa fides ab ipſis incunabulis condoce facta eſt, ut ei SS. Synodus *Tridentina* (b) anathema denunciet, quisquis eam, quæ ex Epiſcopis, Presbyteris, ceterisque Eccleſiæ Miniſtris conflatur, Hierarchicam Remp. in Eccleſia *Catholica* divina ordinatione inſtitutam pernegarit. Ex quo proclive eſt intelligere, Clericorum inſtitutum ſicut ab Apoſtolis & Succeſſoribus univerſè traditum eſt, ut velut in ſortem hæreditatemque DEO Domino ſepoſiti vitam ducerent humana conſuetudine puriorem; ita fuiſſe, quod *Auguſtinus* (c) & *Proſper* (d) diſertè monuerunt, legibus & omni diſciplinæ genere devinctum, ut quemadmodum à capite membrorum valetudo & concinnitas, ſic eorumdem ſalus & amplitudo ab pulcherrima illa cum Antiſtite ſuo conſenſione dependerent. Ceterum nec illud, hic diffitebor, perfectius quiddam & auguſtius Canonicum, quam Clericum profiteri; ut videlicet ampliatis jam Eccleſiarum poſſeſſionibus in partem quamdam laboris ad Antiſtitis arbitrium, in regendo dirigendoque ſui Ordinis cætu veniret. In quo vitæ inſtituto annonaria res & fabrica curationis eſſet *Præpoſiti*, morum autem diſciplinæ *Decanus* invigilaret, ſub quo *Cuſtos*, *Camerarius*, *Cantor*, *Cellarius*, *Scholarcha*, *Theſaurarius*, & ſi quæ alia cum functionibus nomina in Cathedralibus Eccleſiis uſurpantur, militabant.

Et verò quod hanc AUGUSTENSEM Cathedralem, vel maxime commendet, eſt, quod DEIPARÆ VIRGINIS patrocinio felix, aliisque inſignium dignitatum gradibus multis etiam antecellere convinci poſſit. Hæc enim à primis Conditorum exordiis ſtemmata retro avorum memoria Illuſtria & Generoſa Ducum, Comitum, Baronum numeravit, eoque fuit faſtigio, tum imaginum, tum virtutum radiis ſublimis, ut vicinæ quoque Diœceſes ac Metropoles ſplendorem, & non rarò Pontifices hinc adoptarint.

Quid memorem, quam numeroſa propagine ex *Auſtriacorum I. Bavariæ III. Palatinorum II. Brandeburgenſium IV. Badenſiumque III.* Archiducum, Ducum & Marchionum illuſtri latu; è Comitum de *Amerthal*, *Andecenſium VI. Cazenelenbogenſium*, *Döringerorum*, *Habſpurgenſium*, *de Hefra*, *Hohenwart II. Helfenſtainenſium IV.* Hoben-

(a) *Clem. Rom. l. 8. cap.* 13. *Conſt. Ap.* (b) *Seſſ.* 23. *can.* 6. & 7. (c) *L. de mor. Eccl. c.* 30. (d) *Serm. de com. vit. Cler. c.* 3. & 9.

Hohenloensium IV. Hohenembs II. Kiburgensium III. Königseckgerorum II. Leinigensium, Madruciorum, Montfortensium II. Ortenburgensium II. Oettingensium III. Tübingensium II. Waldburgensium Truchsessiorum. Warttensteinensium, Werdenbergensium. Zollerensium III. Vetusta prosapia, tamquam sidera olim exorta sint? quam præclara columina ex Generosa Baronum *Döringerorum, Freibergerorum, Gerolzeggensium II. Graueneggerorum II. Gumbenbergensium V. Gundelfingensium, Hellensteinensium II. à Klosen, à Königsegg & Aulendorff II. Mächselrain, Pfluegiorum, Rechberg, Schwarzenberg II. Spaur, Stain, Truchsessiorum à Waldburg VI. de Höfingen V. de Ulma in Erbach III. Vöhlin in Illertissen & Neuburg, Welsperg & Wolckenstain* (quorum plerique nunc illustrium Comitum dignitate præfulgent) hujus Reip. bono prodierunt? quot ex sparsis ultro citroque Nobilitatis ramis, Cathedrale hoc Collegium, Generosæ prosapiæ, tum maxime avitæ religionis tuendæ studio & splendore illustrarunt, hodieque illustrant? Sed ut aliquod specimen demus, antiquorum stemmatum gratia, quorum jam vix memoria ampliùs extat, syllabum eorum damus ordine Alphabetico.

A

Adelman de Adelmansfelden II. Adelzhausen II. Aichaim. Aichdorff II. Aittingen II. Althaim. Amphra. Avv V. Auer de Buelach.Ausses.

B.

Bach. Bachstein. Bais Weil. Bumgartner. Berchtolshaim. Berg. Beringen. Berner de Gottenradt II. Bernhausen. Bernstatt. Biberbach IV. Bibra. Bienzenau VIII. Blanckenburg II. Blarer de Wartensee. Bockfperg. Bodman. Bolhaim. Bolstett. Bopfingen. Braittenbach. Buebenhofen. Byren II. Burgravii III.

D.

Dalheim. Degenfeld. Diecheima. Dienheim. Dinckenspil. Dornsperg.

E.

Edelböck de Schönau, Ehingen. Eisenberg II. Ellerbach V. Enzenberg. Erenbach. Eslingen. Eyb. II.

F.

Fezer. Flersheim. Frauenberg. Freundtsperg IV. Freiberg XVII. Fronberg.

G.

Gemmingen VIII. Gerenberg III. Geringen. Gifs de Gifsberg III. Gottsfeld. Gottsmann. Graisbach. Grandt. Gremlich de Jungingen. Gros de Trockau II.

H.

Häll de Haunsheim II. Hameln. Harschar II. Hausen, Hazfeld, Hegneberg, Hellmstatt, Helbturg, Herbsthaim, Hertenberg, Hessberg, Heudorff, Hirnhaim XIV. Hochenstain, Hochschlitz, Holbach, Hornstain, Humpis de Waldthrambs II. Hutten.

I.

Jarsdorff. II.

K.

Kaltenthal II. Kemnata, Klingenberg II. Knöbel à Katzenelenbogen, Knöringen, X. Königsberg II.

L.

Landenberg III. Leonrott II. Liechtenau II. Liechtenegg, Liechtenstain, Lustnau.

M.

Mantechingen, Mausberg, Mändlin de Stainfels II. Maisel de Nidrofels; Mengensreitten, Metternich, Mindelberg, Mingen II. Münstersee, Muggenthal.

N.

Nagel de Dirmstain, Neidlingen, Neiffer, Neuhausen II. Neinegg IV. Nenningen, Niderthor.

O.

Ostein.

P.

Pappenheim VI. Prafperg V. Probftein, Preifingen III.

R.

Randeck & Neidlingen VIII. Ramingen, Rabenftein II. Ranenftain, Ratzenriedt, Rechberg, XXI. Rednitz, Römi à Kötz II. Richen II. Riedhaim III. Rifs. Rorbach VI. Rott V. Rott de Ulma III.

S.

Schadii II. Schaumberg VI. Schenckii de Limburg II. Schenckii à Caftel, Schenckii de Schenckenftain, Schenckii de Stauffenberg II. Schenckii de Winterftetten III. Scheppach, Schönegg II. Schelleberg, Schliderer de Lachen II. Schmiehen, Schwabsperg, Schrenckii de Notzing, Schrofenftain, Schwangau, Schweningen III. Schwendi II. Seefeldt IV. Seckendorf III. Seglau, Segeffer à Brunegg, Sengen II. Seyboldtsdorf II. Sirgenftain, Sperbersegg, Spetten de Zwifalten, Sponnagel, Stadion VIII. Stain XXIII. Stainheim, Stoflen, Stotzingen, Sturmfeder II. Sulzberg, Sundtheim IV.

T.

Thalhouen, Thanberg II. Trockau, Thumnau, Trausbach, Truchfes de Bommersfelden II. Truchfes à Kielenthal, Truchfes de Wätzhaufen.

V.

Venningen. Villingen.

W.

Wartolfftetten, Weichs II. Weiler, Weittingen II. Welden V. Wellenburg, Werdenau, Werdenftain, Wernau, Wefternach III. Wefterftetten V. Wickershoven, Wickerftain, Wildenfels II. Wimpfelden, Winterftetten, Winzenburg, Wirfperg II. Wittislingen, Wollerftetten, Wolffftain III.

Ex Cathedralis Ecclefiæ AUGUSTANÆ Canonicis creati Cardinales III. Patriarchæ Aquilegienfes III.

Archiepifcopi	Moguntinus.	I.
	Colonienfis.	I.
	Salisburgenfes.	III.
Epifcopi.	Auguftani.	LV.
	Bambergenfes.	II.
	Conftantienfes.	IV.
	Curienfes.	II.
	Eiftettenfes.	V.
	Frifingenfes.	II.
	Gurcenfis.	I.
	Lavantini.	II.
	Paduanus.	I.
	Paffavienfes.	V.
	Ratisbonenfes.	IV.
	Spirenfes.	IV.
	Tridentini.	III.
	Viennenfis.	I.

Non dubito quin plures fuerint, fed hi tantum inter relegendum occurrerunt.

Subjungo nunc defcriptionem totius Diœcefis, item nomina civitatum, & locorum facrorum; quibus fubjicio Catalogum Epifcoporum, Suffraganeorum, Præpofitorum, Decanorum & Canonicorum, veftræ antiquiffimæ & nobiliffimæ Ecclefiæ Cathedralis, quotquot ex diverfis refcriptis elicere licuit. Subfequentur Nomina ceterorum Prælatorum totius late patentis Diœcefis AUGUSTANÆ. Quæ omnia, licet exigua prima fronte appareant, non parvo tamen labore conftitere: uti judicabunt illi, qui experti funt, quanto conatu & diligentia veterum fcriptorum fcrinia excutienda fint. DEUS Opt. Max. RR. VV. DD. felicitet, & in priftinum ftatum brevi reducat, & ut non ita pridem fuit, reflorere faciat. Aug. Vind. Cal. April. 1650.

CAPUT

CAPUT I.

Quousque Diæcesis AUGUSTANA porrigatur?

EPiscopatus A. fines & sacra illius jurisdictio longè lateque patent: nam ab ortu transfluvium *Lycum* habet diœcesin *Frisingensem*, & vicinam *Ratisbonensem*; à Meridie in Alpibus & *Almangavia* Episcopatus *Brixinensem* & *Curiensem*, ab occasu *Constantiensem*; usque ad Danubium & trans Danubium: à Septemtrione *Herbipolensem* & *Eistettensem* Episcopatus conterminos habet: ita quod Kardo incipiat in ipsis Alpibus & *Almangavia*, nempe Diœcesi *Brixinensi* & *Herbipolensis* initium excurrat.

In Decumano vero porrigitur à diœcesibus *Ratisbonensi* & *Frisingensi* occidentem versus usque ad principium diœcesis Constantiensis, per complura milliaria Germanica.

CAPUT II.

De Civitatibus in diæcesi AUGUSTANA sitis.

EPISCOPUS AUGUSTANUS Ecclesiasticæ suæ jurisdictioni subjectas habet universim civitates XXXVIII.

Imperiales præter AUGUSTAM sunt.

II. Campidona. VII. Dinckelspüla.
III. Memminga. VIII. Bopfinga.
IV. Kauffbura. IX. Aulen.
V. Nordlinga. X. Gamundia.
VI. Werdæa. XI. Gienga.

Principum Ecclesiasticorum.

XII. Dilinga. XIII. Füessa.
XIV. Elvuacum.

Serenissimo Bavariæ Electori subjecta.

XV. Landsperga. XX. Schrobenhusium.
XVI. Schongavium. XXI. Aicha.
XVII. Weilhaimium. XXII. Fridberga.
XVIII. Rhaina. XXIII. Haidenhaimium.
XIX. Pfaffenhofen. XXIV. Mindelhaimium.

Principi Neoburgico Bau. Duci, Com. Palatino Rheni, subditæ Civitates.

XXV. Neoburgum. XXVII. Gundelfinga.
XXVI. Lauinga. XXVIII. Höchstettum

Marchioni Burgoviensi parent.

XXIX. Güntsburgum. XXX. Burgovia.

Marchioni Brandenburg in Onspach.

XXXI. Feüchtwang.

Ditionis Ulmensis.

XXXII. Leipheim, & Albegg XXXIII.

Comitum Ottingensium.

XXXIV. Ottinga. XXXV. Nöreshaim.

DD. Fuggerorum Comitum.

XXXVI. Weissenhorna.

DD. Mareschallorum.

XXXVII. Wertinga.

Baronum de Stain.

XXXVIII. Stotzinga.

CAPUT III.

De Cathedrali Ecclesia & annexis.

Reverendissimi & Illustrissimi Principis ac Domini, Domini Episcopi AUGUSTANI Officiales Ecclesiastici sunt:

I. R. D. Episcopus Adramyttenus: *Suffraganeus.*
II. *Vicarius* in Spiritualibus Generalis.
III. *Officialis*, seu Curiæ caussarum Judex.
IV. *Pœnitentiarius* Episcopalis.
V. *Sigillifer*, & Notarius Vicariatus.
VI. *Fiscalis.*
VII. *Advocati* Consistoriales.
VIII. *Notarius* Consistorii.
IX. *Pedellus.*

Eidem ut Principi S. R. I. assistunt ex equestri nobilitate: *Mareschallus, Archimagirus, Pincerna* & *Camerarius*: his Officiis hæreditario jure ad se devolutis.

CAPITULUM Cathedrale comprehendit *Canonicos XL.* e quibus *Prælaturæ II. Præpositus, Decanus. Personatus* censentur IV.

I. *Custos.* — III. *Archidiaconus.*
II. *Scholasticus* & *Parochus.* — IV. *Cellarius.*

Canonici voce Capitulari carentes, divinis quotidie Officiis destinati sunt IV. (vulgo die vier Herrn appellantur.)

Vicarii Ecclesiæ, seu *Socii* Chori sunt XL.

De Collatione *Capituli* XIV.

Extra Ecclesiam:
I. SS. Trium Regum.
II. S. Leonardi.
III. S. Ægidii.
IV. SS. Antonini & Pantaleonis.
V. S. Georgii
VI. SS. Philippi & Jacobi.

Capellanus in Ecclesia:
VII. S. Agnetis 2. Missæ.
VIII. S. Jacobi.
IX. S. Udalrici.
X. SS. VII. Dormientium.
XI. S. Conradi.
XII. S. Spiritus in Crypta Ecclesiæ.

Altarista:
XIII. S. Joan. & Christoph. in sepultura tenebricosa.
XIV. S. Leonardi in Ecclesia.
XV. SS. Matthiæ & Servatii.
XVI. SS. Laurentii & Sebast.
XVII. S. Antonii.
XVIII. SS. X. M. Martyrum.
XIX. SS. Trinitatis.
XX. SS. Gastuli & Othiliæ.
XXI. SS. Thomæ & Blasii.
XXII. SS. August. & Agathæ.
XXIII. SS. Bartholomæi & Pangratii.
XXIV. S. Gregorii.

De Collatione Reverendissimi *Episcopi III.*

XXV. SS. Vitalis & Martini.
XXVI. S. Victoris.
XXVII. SS. Georgii & Barbaræ.

De Collatione D. *Præpositi I.*

XXVIII. S. Ursulæ in Ecclesia.

De Collatione D. *Decani II.*

XXIX. S. Catharinæ in ambitu.
XXX. S. Nicolai.

De Collatione S. *Custodis IX.*

XXXI. S. Stephani.
XXXII. S. Annæ.
XXXIII. S. M. Magdalenæ.
XXXIV. S. Hilariæ Capellanus in Choro Occidentali.
XXXV. S. Agnetis 1. Missæ Capellanus in Pœnitentiaria.
XXXVI. S. Galli. Altarista.

XXXVII.

XXXVII. S. Pauli.
XXXVIII. S. Spiritus. } In crypta Ecclesiæ.
XXXIX. S. Andreæ.

De Collatione D. *Scholastici I.*

XL. SS. Martini & Andreæ Capellanus.

Præter hos *Vicarios* sunt *Levitæ IV.* Diaconi duo, & duo Subdiaconi, *Lectores VI.* Diaconi tres, Subdiaconi totidem.

Ministri Altaris duo.

Subcustos.

Sacristanus.

Præsentiarius.

Cooperatores Parochiales duo.

Magister Capellæ, seu *Rector Musices.*

Chorales pueri, *Discantistæ* Clerici, numero VIII. sunt sub disciplina & cura Magistri Capellæ.

Organista, & Musici Instrumentales Laici plures.

Ludimoderator laicus.

Mariani, sive Alumni Clerici Choro mancipati XVI.

Æditui tres, duo pro Choro: tertius pro Parochia.

Fratres sedium duodecim: è quorum numero duo ad custodiam summi templi destinati sunt.

CAPUT IV.

De Ecclesiis Cathedrali vicinis & aliis per Urbem Templis ac Sacellis.

I. S. Joannis Baptistæ parochialis Ecclesia CMLX.
II. S. Viti.
III. S. Lamberti. } In Curia Episcopali.
IV. S. Narcissi auf der finstern Grädd.
V. S. Barbaræ in curia Prasbergiana. *MCCCLXXXI.*
VI. S. Galli ad S. Stephanum.
VII. S. Christophori auf der finstern Grädd.
VIII. S. Elisabethæ in Curia Mon. Cæsariensis. *MCDLXXXV.*
IX. S. Andreæ.
X. SS. Trinitatis. } In ædibus Welserianis. Jam sunt PP. Carmelitarum Discalceatorum.
XI. S. Severini.
XII. S. Antonii ad clivum Dominicanum *MCDXLV.*
XIII. S. Marci in Fuggeria. *MDLXXXI.*
XIV. S. Margarethæ in hospitali habet duos Capellanos. *MDXCIV.*
XV. S. Michaelis ac omnium Angelorum in cœmeterio novo ante portam Göggingensem. Habet Capellanus Salvatoris è cæmeterio veteri. A. C. *MDCIII.*
XVI. S. Ursulæ in Monasterio ibidem. *MDXX.*
XVII. S. Rochi in domo pustularia. *MDCIX.*
XVIII. S. Dominici Sepulchri in Mon. Franciscanorum. *MDCIX.* olim in foro vinario *MCCXXXVI.*
XIX. S. Sebastiani ad Lazaretam. *M. DC. VIII.*
XX. S. Nicolai, olim Monasterium. *MCCLXXXVIII.*
XXI. S. Salvatoris in cæmeterio antiquo ad S. Stephanum.
XXII. S. Servatii ad Leprosos. *MCCLXXXVIII.*
XXIII. S. Wolffgangi ad Leprosos. *MCDXIV.*
XXIV. S. Sebastiani ad Leprosos. *MCDXLVIII.*
XXV. S. Leonardi prope Göggingam. *MCCCLXXXIII.* destructa.

XXVI. S. Othmari ad S. Crucis. } destructæ sunt MDCXXIX.
XXVII. S. Joannis al. S. Michaelis ad D. Georgii.
XXVIII. S. Magni propè Ecclesiam S. Mauritii dicitur fuisse, ubi nunc est domus frumentaria (die Schrand.)
XXIX. Omnium SS. & S. Eustachii. *MCCLXXXVIII.* } ad D. Udalrici.
XXX. SS. Jacobi & Blasii.
XXXI. SS. Matthæi & Joannis in domo Prædicatoria.
XXXII. S. MICHAELIS circa MCL.
XXXIII. S. Agnetis ML.
XXXIV. S. Bartholomæi.
XXXV. S. Gregorii.
XXXVI. S. Gothardi.
XXXVII. S. Spiritus Parochialis extra portam rubeam.
XXXVIII. S. Jacobi Domus Peregrinorum. *MCCCLVI.*

CAPUT V.

De Collegiatis Ecclesiis in Diœcesi AUGUSTANA.

I. Collegiata Ecclesia Elwangensis: habet præpositum S. R. I. Principem; Decanum, Custodem, & Canonicos Nobiles XII. Provisores, vulgo Veruveser IV. Vicarios Chori XVIII. Levitas II. Ministrum Altaris I. Pænitentiarium I. Concionatorem I.

II. Collegiata Ecclesia S. Mauritii AUGUSTÆ: habet Præpositum, Decanum, Custodem, & Canonicos XII. Provisores III. Vicarios Chori XVIII. Ministrum Altaris I. Bursarium I. Chorales Laicos IV.

III. Collegium S. Petri in Perlagio AUGUSTÆ; habet Præpositum & Canonicos V.

IV. Collegium S. Gertrudis AUGUSTÆ in Cathedrali Ecclesia, habet Præpositum & Canonicos IV.

V. Collegiata Ecclesia S. Udalrici in Häbach Bau. habet Præpositum, Decanum, & Canonicos VI. qui omnes Parochiis præsunt.

VI. Ecclesia Collegiata S. Petri in Dilingen, habet Præceptorem, Parochum, & Capellanos universim VIII.

VII. Collegium SS. Philippi & Jacobi in Grüenenbach, habet Decanum, & Capellanos II. olim Canonicos XII.

VIII. Ecclesia Collegiata B. MARIÆ Virg. in Feüchtwang oppido Marchionatus Brandeburgici; Lutherana nunc.

IX. Præceptoria S. Antonii (al. S. Martini) Memmingæ.

Cæterum Diœcesis AUGUSTANA habet ultra mille Parochias, in XL. fere Decanatus, seu Capitula ruralia distributas.

CAPUT VI.

De Monasteriis, Collegiis, & aliis locis sacris hujus Diœcesis.

Monasteria Ordinis S. Benedicti XXVI.

I. SS. UDALRICI & AFRÆ AUGUSTÆ.
II. S. Magni in Faucibus. *DCCXXXVIII.*
III. S. Michaelis in Fultenbach. *DCCXXXIX.* & *MCXXX.*
IV. SS. Alexandri & Theodori Ottenhuræ. *DCCLXIV.*
V. S. Benedicti in Benedictbeurn. } *DCCLXX.* circiter.
VI. SS. Petri & Pauli in Wessesbrun.
VII. SS. Apostolorum eorundem in Thierhaupten.

VIII.

VIII. SS. Udalrici & Afræ in Nöreshaim. *DCCLXXV.* & *MXCV.*
IX. S. Crucis Werdeæ. *MXXX.*
X. S. Martini in Deckingen.
XI. B. MARIÆ V. in Lorch. *MCII.*
XII. SS. Petri & Pauli in Echenbrunnen. *CIↃ. CXX.*
XIII. Gloriosæ V. MARIÆ & S. Martini in Ahusen. *CIↃ. CXXV.*
XIV. B. MARIÆ Virg. in Elchingen. *MCXXVIII.*
XV. B. MARIÆ Virg. in Ursin. *MC. LXXXII.*
XVI. S. Petri in Münchrott. *MCCXX.*
XVII. SS. Nicolai & Elisabethæ S. M. Andex. *MCDLI.*
XVIII. S. Nicolai prope Memmingam Scotorum. *MCL.*

Monialium.

XIX. Neoburgi B. MARIÆ Virg. *MVII.*
XX. S. Magni in Chüebach. *MXI.*
XXI. Gemphingæ. *MXL.*
XXII. B. MARIÆ Virg. in Hochenwart. *MLXXIV.*
XXIII. Liezhaim. *MCL.*
XXIV. S. Joannis Baptistæ zum Holz. *MCLII.*
XXV. Reistingen.
XXVI. S. Nicolai Augustæ. *MCLXXXVIII.*

Canonicorum Regularium VII.

I. Beatæ MARIÆ Virginis in Wettenhausen. *CMLXXXII.*
II. B. MARIÆ Virginis in Diessen.
III. S. SALVATORIS in Pollingen. A. C. *DCCLXX.*
IV. S. Georgii Augustæ. *MCXXXV.*
V. S. Crucis Augustæ. *MCLV.*
VI. S. Martini in Bernriedt.
VII. S. Dionysii in Herbertingen. *MCXLIV. al. MCXLIV.*

Canonicorum Ordinis Præmonstratensis III.

I. Ursperg. *MCXXV.*
II. Roggenburg. *MCXXVI.*
III. Staingaden. *MCXLVII.*

Ordinis Cisterciensis VIII.

I. Krafftal juxta Lautterbrun; unitum est Monasterio Cæsariensi. *MCXXXIII.*
II. Kaissershaim. *MCXXXIII.*
III. Königsbrunn. *MCCCII.*
IV. Oberschönenfeld. *MCCXX.* } Monialium.
V. Niderschönenfeld. *MCCXLI.* } Monialium.
VI. Kirchaim. *MCCLXX.* } Monialium.
VII. Zimmern. } Monialium.
VIII. S. Bernardi Lauingæ. } Monialium.

Carthusiæ II.

I. Buchshaim.
II. Christgart.

Ordinis S. Dominici. XI.

I. S. Mariæ Magdalenæ Augustæ. *MCCCXII.*
II. Gamundiæ.
III. Nördlingæ.
IV. Kirchaimii. *MDCI.*

Monialium.

V. S. Catharinæ Augustæ. *MCCL.*
VI. S. Margarethæ ibidem. *MCCLXXXVIII.*
VII. S. Ursulæ ibidem. *MCCCXXXV.*
VIII. Cella Dei prope Gamundiam.

IX. Congregatio minor Dilingæ. MCCCXVIII.
X. Medingen.
XI. Medlingen.

Ordinis S. Francifci XXXIII. Conventualium.

I. S. Francifci Auguftæ.
II. Gamundiæ.
III. Mariæ May. olim Ord. S. Brigittæ.
IV. Ad Stellam Auguftæ MDXXIII. Monialium.

Obfervantium.

V. Ad Sepulcrum Dominicum Auguftæ. MDCIX.
VI. S. Francifci Nordlingæ.
VII. Zum Lentzfritz.
VIII. Ad D. V. Auxiliatricis. Refidentia.
IX. Congregatio major Dilingæ. MCCCLIX.
X. Clofterbeüren.
XI. S. Annæ Campidoni Sororum.
XII. Zum Lentzfritz prope Campidonam Sororum.
XIII. B. MARIÆ Virg. Memmingæ. } Monialium.

Tertiæ Regulæ.

XIV. Kauffburæ im Mayrhoff.
XV. Günzburgi.
XVI. Mündelhaimii.
XVII. Hochholtingen.
XVIII. Gamundiæ.
XIX. In Welden. MDLXX.
XX. S. Martini Auguftæ. MCCLXIII.
XXI. Auf der Harbrugg. Ibidem.
XXII. S. Elifabethæ Memmingæ.
XXIII. Salmanshoven. MCC.
XXIV. Inclusorium Giengæ.
XXV. S. Jacobi Hermaringæ.

Capucinorum.

XXVI. S. Francifci Auguftæ. MDCII.
XXVII. Günzburgi. MDCXVIII.
XXVIII. Dinckelfpülæ.
XXIX. Werdeæ.
XXX. Haidenhaimii. MDCXXXVI.
XXXI. Gamundiæ in his duobus per modum refidentiæ.

Reformatorum.

XXXII. Füeffenii.
XXXIII. Weilhemii.
XXXIV. Schrobenhufæ.

Ordinis S. Auguftini Eremitarum V.

I. S. Auguftini Lauingæ.
II. S. Auguftini Mindelhaimii MCCLX. nunc S. J.
III. S. Auguftini Memmingæ.
IV. S. Auguftini Gamundiæ.
V. Weiheberg juxta Wertingen. MCXLV.

Incerti Ordinis II.

I. In Gundelfingen.
II. Stainhaim: unitum nunc Mon. Königsbrunn.

Ordinis S. Spiritus de Roma I.

I. Magifter Hofpitalis Memmingæ. MX.

Ordinis B. M. Virginis Carmelitarum IV.

I. S. SALVATORIS Nordlingæ. MCCCLXXXI.
II. B. MARIÆ Virg. in Dinckelfpül.

III. D. Annæ Auguſtæ. MCCCXXI. nunc S. J.
IV. S. Joſephi ibidem MDCXXX. Diſcalceatorum.

Collegia, Domus Probationis, & Reſidentiæ Patrum Societatis JESU. X.

I. S. SALVATORIS Auguſtæ.
II. S. Annæ, ibidem.
III. S. Hieronymi, Dilingæ.
IV. S. Crucis Landſpergæ.
V. Neoburgi.
VI. Mindelhaimii.
VII. Memmingæ.
VIII. Kauffburæ.
IX. Donawerdæ. } nunc vacant.
X. Füeſſenii. }

Magiſtratus ſeu Commenda Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani I.

I. In Erlingen.

Commendatores Ord. Teutonici B. MARIÆ Virginis. IV.

I. Donawerdæ.
II. Ottingæ.
III. Kapfenburg.
IV. Bluementhal.

Canoniſſarum II.

I. S. Stephani Auguſtæ. MCCLXX.
II. S. Joannis in Edelſtetten. MCXXVI.

Summa Monaſteriorum & aliorum locorum ſacrorum hujus Diœceſis. CIX.

CAPUT VII.

Epiſcoporum AUGUSTANORUM Vindelicorum Catalogus.

S. DIONYSIUS S. AFRÆ avunculus, à S. NARCISSO, Presbyter, & deinde Epiſcopus ordinatus, martyrio coronatus eſt, circa an. CCCV.

Epiſcopatus AUGUSTANUS inſtitutus creditur circa annum Domini DXC.

Num. Nomina.	*an. elect.*	*Regim.*	*obitus.*	*dies.*
I. Zozimus.	590.	18.	608.	
II. Perwelf.	608.	5.	614.	
III. Tagebertus.	614.	16.	630.	
IV. Manno.	630.	19.	649.	
V. Wicho.	649.	18.	667.	
VI. Pricho. C. Brigant.	667.	20.	687.	
VII. Zeizzo.	687.	21.	708.	
VIII. Marchman.	708.	29.	738.	
IX. S. Wichterpus.	738.	17.	755.	18. *April.*
X. S. Tozzo.	755.	12.	768.	16. *Januar.*
Vacavit Sedes 20. circiter annos.				
XI. S. Sintbertus.	788.	30.	818.	13. *Octob.*
XII. Hanto.	818.	7.		
XIII. S. Nitger.	864.	4.	869.	15. *April.*
XIV. Vodalman.	869.	7.	876.	
XV. Wigger.	876.	10.	887.	
XVI. Lanto.	878.			
XVII. S. Adalberto C. Dilingenſis.	887.	30.	909.	28. *April.*
XVIII. Hiltine.	909.	15.	923.	
XIX. S. Vodalricus C. Küburgenſis.	923.	50.	973.	4. *Julii.*
XX. Henricus C. in Geilenhauſen.	973.	8.	982.	14. *Julii.*
XXI. Eutichus.	982.	6.	988.	
XXII. Luitolth.	988.	7.	996.	27. *Julii.*

XXIII. Gebehart.	996.	4.	1000.	7. *Julii.*
XXIV. Sigefridus.	1000.	7.	1007.	
XXV. Pruno Dux Bojorum.	1007.	22.	1029.	23. *April.*
XXVI. Eberhardus.	1029.	18.	1047.	
XXVII. Heinricus.	1047.	16.	1064.	3. *Decemb.*
XXVIII. Embrico C. de Leininigen.	1065.	14.	1077.	30. *Julii.*
XXIX Wigoldus. ăl. Sigefridus.	1077.	11.	1088.	
XXX. Herimannus. C. de Wittelſpach.	1088.	38.	1134.	
XXXI. Waltherus. C. de Tubingen.	1134.	16.	1153.	3. *Sept.*
XXXII. Kuonradus. C. de Lizzelſtain.	1152.	15.	1167.	
XXXIII. Hartwigus de Lierhaim.	1167.	17.	1184.	25. *Jan.*
XXXIV. Vodalſcalcus. C. de Eſchenloch.	1184.	18.	1202.	1. *Junii.*
XXXV. Heirtwicus ab Hirnhaim.	1202.	6.	1208.	30. *April.*
XXXVI. Sifridus de Rechberg.	1208.	19.	1227.	
XXXVII. Syboto Baro de Gundelfingen.	1227.	25.	1262.	15. *Aug.*
XXXVIII. Hartmannus C. de Küburg & Dilingen.	1252.	33.	1286.	4. *Julii.*
XXXIX. Sifridus ab Algishauſa.	1286.	2.	1288.	29. *Junii.*
XL. Wolfardus à Rodt.	1288.	12.	1300.	13. *Jan.*
XLI. Degenhardus de Helenſtain & Haidenhaim.	1300.	7.	1307.	25. *Nov.*
XLII. Fridericus Spett de Turnegg.	1307.	22.	1330.	
XLIII. Udalricus à Schöneck.	1330.	6.	1336.	
XLIV. Henricus à Schönech.	1336.	12.	1368.	
XLV. Marquardus à Randeck.	1348.	20.	1381.	
XLVI. Waltherus Hochſclitz.	1368.	1.	1369.	4. *Octob.*
XLVII. Joannes Schadlant.	1369.	9.	1378.	
XLVIII. Burcardus ab Ellerbach.	1378.	30.	1404.	
XLIX. Eberhardus C. à Kirchberg.	1404.	6.	1411.	
L. Anshelmus de Nenningen.	1411.	10.	1428.	
LI. Petrus à Schaumberg Cardinalis.	1421.	45.	1469.	12. *April.*
LII. Joannes C. à Werdenberg.	1469.	17.	1486.	20. *Jan.*
LIII. Fridericus C. de Zolleren.	1486.	19.	1505.	8. *Martii.*
LIV. Henricus à Liectenau.	1505.	12.	1517.	12. *April.*
LV. Chriſtophorus à Stadion.	1517.	26.	1543.	
LVI. Otho Baro Truchſeſſius Cardinalis.	1543.	30.	1573.	2. *April.*
LVII. Joannes Egolphus de Knöringen.	1573.	2.	1575.	4. *Junii.*
LVIII. Marquardus de Berg.	1575.	15.	1591.	28. *Jan.*
LIX. Joannes Otho de Gemmingen.	1591.	7.	1598.	6. *Octob.*
LX. Henricus de Knöringen.	1598.	47.	1646.	25. *Junii.*
LXI. Franciſcus Sigismundus Archidux Auſtriæ &c.	1646.			

CAPUT VIII.

SYLLABUS.

Epiſcoporum in Pontificalibus Vicariorum AUGUSTANI Præſulis, quorum nomina reperiri potuerunt.

I. HENRICUS Abbas Cæſarienſis, Ord. Ciſtertienſis, Epiſcopus Chalcedonenſis, olim Metropolitanus, jam vero Provinciæ Conſtantinopolitanæ. 1267.

II. ALBERTUS Mader, Ord Minorum, Epiſcopus Salonienſis, Provinciæ Athenienſis. 1380.

III. UDALRICUS Ord. Carmelitarum, Epiſcopus Sebaſtenſis, Provinciæ Cæſareenſis. 1404.

IV. MARTINUS, Epiſcopus Adramyttenus in Myſia minoris Aſiæ ad Helleſpontum, Epheſinæ Provinciæ. 1424.

V. GUL-

V. GUILELMUS Dieminger Epiſcopus Adramyttenus. 1444.
VI. MARTINUS Aurſperger Epiſcopus Adramyttenus, 1446.
VII. JODOCUS Abbas Urſpergenſis, Ord. Præmonſtratenſis, Epiſcopus Adramyttenus. 1460.
VIII. UDALRICUS Geislinger Ord. Minorum, Epiſcopus Adramyttenus. 1480.
IX. JOANNES, Doctor, Epiſcopus Adramyttenus. 1490.
X. HENRICUS Negele Doctor, Epiſc. Adramyttenus. 1497.
XI. JOANNES de Werthaim, Epiſcopus Adramyttenus. Obiit decima quarta Septembris. 1506.
XII. MARCUS Avunculus, Doctor, Epiſcopus Nazianzenus, Provinciæ olim Tyanenſis in Cappadocia ſecunda, jam vero Moriſſiæ, vel, ut nonnulli ajunt, Metropolitanus ſub Patriarchatu Conſtantinopol. 1520.
XIII. JOANNES Laiman, utriusque Juris Licentiatus, Curiæ Epiſcopalis Judex, Epiſcopus Auguſtopolitanus Provinciæ Synadenſis in Phrygia ſalutari. 1550.
XIV. MICHAEL Dornuogel, Epiſcopus Adramyttenus. 1558.
Obiit 6. Decembris, Anno 1589.
XV. SEBASTIANUS Breining, SS. Theologiæ Doctor, Canonicus Cathedralis Aug. Epiſc. Adramyttenus. 1586.
Obiit 14. Februarii 1618. ætatis 66. d. 25.
XVI. PETRUS Wall, SS. Theologiæ Doctor, Dilinganus, Canonicus Auguſtanus, Epiſcopus Adramyttenus. 1618.
Obiit 6. Julii 1630.
XVII. SEBASTIANUS Myllerus, SS. Theologiæ Doctor, Brigantino-Triebenbachenſis ad Acronium, Canonicus Auguſtanus, Epiſcopus Adramyttenus. 1631.
Obiit 1644. 20. Octob.
XVIII. CASPAR Zeiller. SS. Theologiæ Doctor, Vicarius Generalis, Decanus S. Mauritii, Epiſcopus Adramyttenus. 1645.

CAPUT IX.

Præpoſiti Cathedralis Eccleſiæ AUGUSTANÆ.

960. Gebhardus Comes de Amerthal fit *Abbas Elwang.* 990. *E. Aug.* 996. Obiit 1000. 7. *Julii.*
990. Wandalgerus.
1000. Waltherus.
1016. Eberhardus.
1046. Reinhardus.
1050. Sinhardus Comes à Katzenelenbogen.
1058. Sigefridus.
1064. Embricus Comes à Leiningen, *ut nonnulli volunt, ſed videtur omittendus.*
1071. Northbrechtus Comes de Hochenwart, fit *Epiſc. Curienſis.* obiit 1087.
1077. Udalricus Comes de Hefra, fit *Epiſc. Paſſav.* obiit 1124.
1092. Volckmannus de Dalheim.
1130. Conradus.
1135. Hildebrandus.
1140. Waltherus de Stain.
1150. Conradus.
1151. Sigefridus.
1170. Giſelherus.
1180. Udalſcalcus Comes de Eſchenlohe, fit *Ep. Aug.* 1184. obiit 1202. 1. *Jun.*
1184. Remboto.

1190. Si-

1190. Sifridus de Rechberg, fit *Episc. Aug.* 1208. obiit 1227.
1208. Hildebrandus.
1220. Burcardus.
1221. Rabanus.
1230. Volckmarus de Thalhoven.
1235. Eberhardus de Thumnau.
1240. Hainricus de Dieschaima.
1250. Raboto.
1252. Ludovicus Comes de Helfenstain. Obiit 1288.
1288. Fridericus Comes de Zollern, fit *Episc. Constant.*
1293. Degenhardus Baro de Hellenstain, fit *Ep. Aug.* 1300. obiit 1307. 25. *Nov.*
1307. Conradus de Rechberg.
1310. Rudolphus de Hirnhaim, obiit 1312.
1312. Udalricus de Aichaim. obiit 26. Decemb. 1324.
1324. Swiggerus.
1328. Henricus à Schönegck.
1330. Crafto de Neidlingen. obiit Anno 1333.
1333. Eberhardus de Hirnhaim.
1350. Engelhart de Enzberg, obiit 14. Octob. 1362.
1362. Otho de Suntheim. obiit 3. Idus Augusti 1397.
1397. Waltherus Schübel Decretorum Doctor, *ædificavit à fundamentis Residentiam Præpositura.*
1411. Henricus Harscher.
1417. Fridericus Burgravius.
1427. Degenhardus à Weix, fit *Episc. Frisingens.* 1432.
1432. Henricus Truchses de Höfingen. DD. D. obiit 1468. 24. *Martii.*
1468. Joannes Dux Bavariæ de Newmarckt.
1486. Erphto Truchses de Höfingen.
1501. Matthæus Lang, Augustanus, *Episcopus Gurzensis*, *Archiepiscopus Salisburg. S. R. E. Cardinalis.*
1518. Marquardus de Stain, J. U. D. obiit 15. Jan. 1559. ætatis 83.
1559. Marquardus à Berg. J. U. D. fit *Episc. Aug.* 1575. obiit 28. Jan. 1591.
1576. Gebhardus Truchses Baro à Waldtpurg. fit *Archiepisc. Colonens.*
1580. Wolffgangus Andreas Röm à Köz, J. U. D. obiit 1588.
1588. Joannes Conradus de Stain, *Præpositus* elect. sed non confirmatus.
1589. Vitus de Rechberg de Hochen-Rechberg, obiit 8. Jan. 1612.
1612. Christophorus de Gemmingen, obiit 31. Decemb. 1616.
1617. Christophorus ab Aw, *Prænobili in Suevia familia ortus, non solum Italiam, Romamque, sed fere totam Galliam & Hispaniam vidit, atque ad S. Jacobi Majoris Compostellæ in Gallæcia Sepulcrum usque penetravit. Factus Præfectus Capituli* 1607. *Scholasticus* 1602. *Custos* 1607. *Decanus* 1614. 24. *Novemb. Præpositus demum* 31. *Januarii* 1617. *Fuit etiam Canonicus Herbipolensis.* Obiit 22. Januar. Anno. 1649.
1649. Joannes Rudolphus Baro de Rechberg de Hochen-Rechberg, *Administrator Episcopatus Augustani*; electus in Præpositum 26. Februarii 1649.
Floreat, & superet vivendo Nestoris *Annos.*

CAPUT X.

Decani Cathedralis Ecclesiæ AUGUSTANÆ,

950. Atelinus.
970. Etichus C. ab Altdorf, fit *Episcopus Augustanus* 982. obiit 988.
982. Wandelgerus.

900. Wal-

900. Waltherus.
1000. Ericharius.
1020. Dietrichus.
1030. Gebhardus.
1052. Sigefridus C. à Dornfperg, fit *Præpofitus* 1058. demum anno 1077. electus *Epifcopus*. obiit 1096. 4. Decemb.
1058. Udalricus, fit *Præpofitus* 1077.
1077. Ericharich.
1100. Henricus.
1130. Wernherus, *Huic datum eft jus conftituendi Capellanum S. Sepulchri Dominici Auguftæ in foro vinario.*
1135. Engelwardt.
1143. Agilwaldus, *fub quo decanatui incorporatus eft Archidiaconatus.*
1164. Meinhardus.
1180. Sigefridus de Rechberg, fit *Præpofitus* 1190. ac demum *Epifcopus* 1208. obiit 1227.
1190. Bertoldus.
1208. Adalbertus.
1220. Gotfridus.
1221. Sifridus.
1227. Heinricus de Diefchaima.
1243. Sifridus Kæftelin.
1252. Sifridus Schenck de Winterftetten.
1265. Sigefridus de Wittislingen.
1285. Degenhardus Baro de Gundelfingen.
1287. Rudolphus de Hirnhaim. } *Videtur idem fuiffe.*
1288. Rudiger de Hirnhaim.
1307. Udalricus de Aichaim, factus *Præpofitus* 1312.
1312. Crophto de Neidlingen, obiit 28. Junii 1321.
1321. Hermannus Saxo, *ex Canonico & Cuftode S. Mauritii poftulatus ad Decanatum Cathedralis Ecclefiæ, fundavit Vicariam S. Nicolai in Ecclefia: emit quædam bona immobilia Menchingæ pro Capitulo Auguftano.*
1330. Cropfo.
Henricus de Neidlingen. obiit 1333.
1333. Rudolphus de Hirnhaim, *emit pro Capitulo fuo curiam dotalem, & alia bona Menchingæ.*
1337. Rupertus de Rorbach.
1346. Eberhardus de Rorbach.
1352. Conradus de Gerenberg. al. Garenbach.
1373. Udalricus Burgravius. } forte iidem.
1395. Udalricus de Echingen.
1400. Berchtoldus Truchfes de Killenthal.
1415. Udalricus Harfcher. al. Gefsler.
1434. Gotfridus Harfcher, *reftauravit domum Decanalem.* obiit 28. *Sept.* 1459.
1460. Leonardus Geffel, DD. *Licentiatus*. obiit 1465.
1465. Udalricus de Hochen-Rechberg. DD. *Doctor*. obiit 1. *Junii* 1500.
1500. Wolffgangus de Zillenhardt, DD. *Licent.* obiit ultimo *Decemb.* 1519.
1515. Chriftophorus de Stadion, J. U. D. fit *Epif. Aug.* 1517. obiit 1543.
1517. Conradus de Hirnhaim.
1517. Marquardus de Stain, J. U. D. fit *Præpofitus.*
1519. Philippus à Rechberg, *Præpofitus Wormatenfis.* obiit 16. *Febr.* 1557.
1557. Chriftophorus de Freiberg, fit *Præpofitus Elwangenfis.* 1573. obiit 1584.
1573. Wolffgangus Andreas Röm à Kötz, J. U. D. fit *Præpofitus* 1580. obiit 1588.
1580. Joannes Otho de Gemmingen, fit *Epifc. Aug.* 1591. obiit 1598.

1591. Joannes Conradus de Gemmingen. *Primus præsentias seu distributiones quotidianas in summo Choro auxit. Sub eo Cathedralis Ecclesia renovata, dealbata, atque picturis quibusdam aucta est. Factus Episcopus Eichstadianus* 1594. Obiit Anno 1612.
1594. Joannes Henricus Vogt de Summerau.
1595. Joannes Hieronymus Stor, obiit 5. *Novemb.* 1614.
1614. Christophorus ab Aw, fit *Præpositus* 1617.
1617. Michael de Landenberg electus, *accipere noluit.*
1617. Zacharias Furtenbach, J. U. D. obiit 1633.
1633. Erbardus ab Aw, obiit 1639.
1639. Joannes Udalricus Schenck à Castell, *Crescat honore gradus multum crescentibus annis.*

CAPUT. XI.

Canonici Cathedralis Ecclesiæ AUGUSTANÆ.

Quotquot ex vetustis literarum monimentis erui potuerunt.

800. Hanto Comes Andecensis, fit *Episc. Aug.* 818.
830. B. Rathardus ejusdem frater.
Sticho de Altomünster.
Waltherus.
Adalgerus.
Adelhaimus.
900. S. Udalricus postea *Episcopus Aug.* Anno 923.
950. Gerhardus *Præpositus.*
Attelinus *Vicedominus*, id est, *Decanus*, seu potius *Oeconomus.*
Adalbero *Nepos S. UDALRICI ex sorore.* obiit 971.
Hiltinus *Camerarius.*
Rudungus, post *Abbas* Ottenburæ.
Heilricus, *Presbyter*, *Cantor.*
Udalgerus, *Vicarius.*
Wandalgerus, *Præpositus.*
Anamotus, *Archipresbyter.*
Bernhardus.
Winchfridus.
980. Etich.
Adalpero.
Jacob.
Marchward.
Willehalm.
Hunfrid.
Engelmar.
Wezi.
Pelegrim.
Gundechar.
Cadolt.
Werinheri.
Gerhardi.
Hildepolt.
Reginhard.
Suitger.
Arebo.
Urolf.

Weren-

Werenherus.
Hiltepolt.
Gotepolt.
1008. Rudolphus *Vicedominus.*
Atzzo.
Adelhaimus.
Udalricus.
Waltherus.
Berchtoldus.
Albertus.
Henricus.
Seifridus.
Hartmannus.
Fridericus.
Conradus.
Mangoldus.
1011. Arbo Comes ab Andechs & Hochenwardt, fit *Archiepiscopus Moguntinus*, *sed ante Confirmationem obiit*, & *ideo in numerum Archiepiscoporum non est relatus.*
1029. Dietrichus *Decanus.*
Manegoldus *Advocatus.*
Eberhardus de Hohenloë Comes: fit *Episcopus Ratisponæ.*
Gebhardus Comes de Andechs, fit *Episcop. Ratisponens.* obiit 1036.
1042. Eberhardus fit Patriarcha *Aquileiensis.*
Balduinus, al. Baldingus & Baldovinus *Episcopus Patavinus*, & *Salisburgensis*, obiit 1062.
Vernculphus.
Adalpero.
Henricus.
Conradus.
Rudolphus.
Hermannus.
Erhardus.
Embricus.
1054. Reinhardus, *electus Episcopus Pataviensis* & *Spirensis.*
1060. Sinhardus Comes de Katzenellenbogen, *Episcopus Spirensis*, aliis Einhardus dicitur.
Waltolphus *Episcopus Patavinus*, al. Vereculphus dicitur: obiit 1064.
1071. Nortprechtus Præpositus, fit *Episcopus Curiensis.*
Waltherus *Archipresbyter.*
Richardus *Archidiaconus.*
Ercheinrich *Presbyter.*
Addprecht *Presbyter.*
Heinrich.
Aelgofus *Advocatus*, *Presbyter.*
Wernher *Advocatus.*
Wolfdrigel.
Godebot.
Senrit.
Sobenus.
Sorbolt.
Maremat.
Sigeboto.
Merebodus.
Wezel.

Wigoldus.
Sigefridus.
1077. Henricus fit *Patriarcha Aquileiensis.*
1084. Adalbero fit *Episcopus Tridentinus.*
1085. Ericharich *Decanus.*
Rudolph *Vicedominus.*
Aizzo.
Odolrich de Richen.
Witolt.
Heremun.
Regino.
Reginhart.
Egilolff.
Mezelin.
Futo.
Sitzo.
Odalrich.
Willeman.
Folpht.
Steuen.
Sigebotto.
Sigelim.
Burckart.
Uto.
Luipoldt.
Billunc.
Luitfridt.
Herman.
Werinhere.
Otho Comes de Andex.
1092. Udalricus Comes de Hefra, *Præpositus*, fit *Episcopus Pataviensis*, obiit 1124.
Conradus *Vicedominus*, & *Præpositus.* 1095.
Guido, fit *Episcopus Curiensis.*
1130. Wernerus *Decanus.*
Sigiboto. } *Archidiaconi.*
Uto.
Gebeon, *Restitutor Fultenbacensis Cœnobii & Abbas.*
Waltherus Comes de Tubingen, fit *Episc. August.* 1134.
Hermannus *Presbyter Thesaurarius.*
Hildibertus *Archidiaconus*, *Præpositus in Hegebach.*
Conradus *Archipresbyter.*
Wernherus *Archidiaconus.*
Helembrecht *Præpositus de Wisestaig.*
Adelbero *Diaconus.*
Wigoldt *Presbyter.*
Sigifridus *Subdiaconus.*
Rudigerus *Notarius.*
Etichus.
Meginhardus.
Hartovicus.
Henricus.
Dietgerus.
Fridericus.
1135. Hildebrandus *Præpositus.*
Conradus *Vicedominus.*

Engel-

Engelwardt *Decanus.*
Conradus *Archipresbyter.*
Hermannus *Custos.*
Hermannus *Scholasticus.*
1143. Agilwaldus *Decanus.*
Conradus *Vicedominus.*
Hermannus *Thesaurarius.*
Erchingerus *Thesaurarius.*
Conradus *Archipresbyter.*
Berchtoldus *Cellerarius.*
Diettericus *Camerarius.*
Sigeboto *Plebanus.*
Eberhardus *Subdiaconus.*
Sigefridus *Subdiaconus.*
Marquardus *Subdiaconus.*
Rodigerus *Notarius.*
Wernerus Comes de Tubingen.
Herimannus *Diaconus.*
Berchtoldus *Presbyter.*
Rophet *Diaconus.*
Otho.
Friderich.
Marquardus.
Berchtoldus.
Sigefridus.
Friderich *Diaconus.*
Fridericus *Subdiaconus.*
1150. Conradus *Præpositus.*
Erckangerus *Thesaurarius.*
Berchtoldus *Cellarius.*
Hermannus *Plebanus.*
Hermannus *Camerarius.*
Agilbertus *Presbyter.*
Conradus *Archipresbyter.*
Henricus *Archipresbyter.*
Eberhardus *Præpositus S. Cyriaci.*
Rupertus *Præpositus S. Petri.*
Fridericus *Diaconus.*
Conradus *Subdiaconus.*
Gerlochus *Subdiaconus.*
Sigefridus *Subdiaconus.*
Adalbertus *Subdiaconus.*
Childebertus *Subdiaconus.*
Otho de Habspurg *Vicedominus Straubingen*, fit *Episcopus Constantiensis*, Anno 1165.
Hildeprandus.
Conradus de Biberbach *Vicedominus.*
Conradus *Archipresbyter.*
Hermannus *Custos.*
Hermannus *Scholasticus.*
Meinhardus.
Bernher.
Giselher.
Discale.
Dietrich.

Pertoldt.
Conrad.
Gerswold *Diaconus.*
1153. Rudiger *Notarius.*
Eberhardus fit *Episcopus Ratisponensis.* 1165.
Sibotho de Aittingen.
Waltherus *Custos.*
Albertus *Cellarius.*
Sifridus *Scholasticus.*
Henricus de Berchtolshaim.
Conradus *Præfectus.*
Hermannus de Blanckenburg, *factus Monachus in D. Udalrici.*
Luitoldus in Gradibus.
Marquardus de Hamel.
Witego de Probstein.
Wernher de Münsterfee.
Albertus de Ziemetzhausen.
1158. Richardus Subdiaconus.
Northbertus, *fit Abbas Wessobrunensis.*
Gerochus *ex Can. Aug. Præpositus Reicherspergs,* obiit 1169.
1170. Gisilherus *Præpositus.*
1194. Remboto *Præpositus.*
Bertoldus *Decanus.*
Sifridus *Scholasticus.*
Albertus *Cellarius.*
Ulricus *Archipresbyter.*
Raboto *Archipresbyter.*
Luitboldus.
Luitfridus de Bobingen.
Sifridus de Richin.
Coppo.
Eremoldt.
1196. Sifridus de Rechberg *Præpositus.*
Heinricus de Mantechingen.
Albertus de Ravenstain.
Hermannus de Wartolfstetten.
Henricus Uchnich.
1199. Renbotho *Vicedominus in Straubingen.*
Waltherus *Thesaurarius.*
Rudigerus *Plebanus.*
Hartwigus *Vicedominus.*
Gerungus *Presbyter.*
Rudigerus *Archipresbyter.*
Volricus *Archidiaconus.*
Herman *Oblaicus.*
Herman *Camerarius.*
Schwickerus. } *Diaconi.*
Abelin.
Koppo. } *Subdiaconi.*
Heinrich,
Winter.
Friderich.
Berchtoldt.
Gebehart.

1208. Hil-

1208. Hildebrandus *Præpositus.*
Adelbertus *Diaconus.*
Albertus.
Udalricus.
Adalbertus.
Wilhelmus.
1208. Eberhardus.
Henricus.
Wolffgangus *Custos.*
1220. Burcardus *Præpositus.*
Gotfridus *Diaconus.*
Eberhardus de Winzenburg. *Plebanus.*
Udalricus de Wickershoven.
Henricus Marefcallus de Dornfperg al. Ronfperg.
Ulricus de Zufemegg.
Conradus Sponnagel.
Henricus *Camerarius.*
Conradus Coppo.
Eberhardus de Richen.
Henricus Senger.
Alwicus.
Conradus Amphra.
Hartmannus de Liechtenaw.
Ulricus de Blanckenburg.
Albertus Gifs *Scholasticus.*
1221. Rabanus *Præpositus.*
Sifridus *Decanus.*
Henricus de Zipplingen, *Scholastic.*
Hermannus *Camerarius.*
Udalricus *Vicedominus.*
Marquardus Sula.
1227. Heinricus *Decanus.*
H. *Scholasticus.*
Ludovicus de Erenbach, *Diaconus.*
Sifridus de Inningen.
Magifter Wernherus *Subdiaconus.*
1230. Volckmarus de Talhoven, *majoris Ecclesiæ*, & *S. Gertrudis Præpositus.*
1243. Sifridus Kœftelin *Decanus.*
1248. Wernherus *Custos*, primus *Præpositus S. Petri.*
Ulricus de Altham *Archidiaconus.*
1252. Ludovicus Comes de Helfenftain, *Præpositus.* obiit 1288.
Sifridus Schenck de Winterftetten, *Decanus.*
Hildebrandus de Rechberg, *Custos*, & *Præpositus S. Petri.* obiit 1279
Conradus de Biberbach *Vicedominus in Straubingen.*
Conradus de Aitingen.
Rudolphus de Beyren.
Conradus *Vicarius.*
Mangoldus de Hochen-Rechberg, *Plebanus.*
Marquardus de Kemnata.
Henricus de Byren, *Scholasticus.*
Hermannus de Hegneberg.
Henricus de Schönegg.
Conradus de Baifsweil.
Conradus de Seggen.
Rudolphus de Sulzberg.

Albertus Zeiſſo.
Sifridus Inningenſis.
1265. Sigefridus de Wittislingen, *Decanus.*
1272. Fridericus Baro à Bolandt, factus *Epiſcopus Spirenſis.*
1273. Bero de Rechberg, *Præpoſitus S. Petri.*
1285. Degenhardus Baro de Gundelfingen, *Decanus.*
Wolffgangus de Rott.
Ludovicus de Hornſtain.
1287. Rudolphus de Hirnhaim, *Decanus.*
Hartmannus Langenmantel.
Degenhardus Baro de Hellenſtain, *Præpoſitus S. Mauritii*, factus *Epiſcopus Auguſtanus* 1300.
1288. Fridericus de Zolleren, *Præpoſitus.*
Rudiger de Hirnhaim, *Decanus.*
M. Eberhardus, *Cuſtos.*
M. Caſto, *Scholaſticus.*
M. Wolframus, *Cellerarius.*
Henricus de Beringen.
Conradus de Rechberg Mareſcallus, *Vicedominus* & *Præpoſitus : fundavit Capellam S. Catharinæ in ambitu Cathedralis Eccleſiæ.* Obiit 24. Auguſt. 1300.
1297. Crafto de Neidlingen, *Scholaſticus, dedit Eccleſiam in Ketterswang ad Scholaſteriam eamdem. Fundavit & dotavit Capellam S. Agnetis ad ambitum: ibidem ſepultus* 5. Kal. Aprilis 1333.
Eberhardus de Neidlingen, *Cuſtos, qui ditavit Eccleſiam plurimis ornamentis.* Obiit 4. Id. Junii 1305.
1307. Conradus de Rechberg, *Præpoſitus.*
Ulricus de Aichaim, *Decanus.* obiit 26. Decemb. 1324.
Hermannus *Plebanus.*
Ulricus de Schweiningen. *Vicedominus,*
Henricus de Schweiningen.
Schwiggerus *Scholaſticus.*
Crophto, obiit 1321. 28. Junii.
Rudolphus de Hirnhaim, obiit 1312.
Schwiggerus de Mindelberg, obiit 1307.
Theodoricus al. Theodorus de Hochenſtain, obiit 1308.
Engelicalcus de Rorbach.
1315. Gotfridus de Neiffen, *Præpoſitus S. Mauritii*, obiit 1315.
Magnoldus Phraas, obiit 1318.
Henricus de Geringen.
Burcardus de Bach, obiit 14. Calend. Aprilis 1321.
Marquardus de Neidlingen à Randeck, *Cuſtos.*
1327. Conradus de Randeck, *Cuſtos, fundavit Vicarium S. Andreæ in Crypta.*
Conradus de Gerenberg, moritur 10. Kal. Auguſti 1326.
1330. Schwiggerus *Præpoſitus.*
Cropffo *Decanus.*
Thonihardus de Seefeldt.
Gotfridus de Seefeldt.
Sifridus de Grandt.
Arnoldus de Gerenberg.
Hermannus de Stain.
1333. Crafto de Neidlingen, *Præpoſitus, fundator Capellæ S. Agnetis in Eccleſia Cathedrali. Magnus benefactor templi ejusdem.* obiit anno 1333.
Henricus de Neidlingen *Decanus*, frater *Craftonis.*
Rudolphus in Hirnhaim *Decanus.*
Hermannus de Rorbach.

Eber-

Eberhardus de Rorbach.
Fridericus de Schaidt.
1337. Eberhardus de Himhaim *Præpositus.*
Rupertus de Rorbach, *Decanus.*
1340. Joannes de Traunſpach, obiit 3. Cal. Jan. 1340.
Waltherus de Lapide, obiit 25. Non. 1340.
Hildebrandus Mareſcallus, obiit 2. Id. Sept. 1342.
Conradus de Eſslingen, obiit 5. Id. Non. 1345.
Udalricus de Dinckelſpühel, obiit 8. Cal. Mart. 1344.
Wernerus de Seefeldt.
Reinhardus de Seefeldt.
Henricus de Hertenberg. obiit 1349.
Eberhardus de Tumnau. obiit 1350.
1352. Conradus Riſs. Jun. *Plebanus in Straubingen.*
Engelhardt de Entzberg, *Præpoſitus.* obiit 14. Oct. 1362.
Conradus de Gerenberg *Decanus.*
Heinricus Hochſchlütz *Cuſtos.*
Hildebrand Schuelman *Doctor.*
Henricus Waul.
Waltherus de Bopfingen.
Conradus de Freyberg.
Conradus Fetzer.
Gotfridus de Stain.
Sifridus de Stainheim.
Udalricus Burgravius *Plebanus* obiit 18. Cal. Octob. }
Werenherus de Wellenburg obiit 10. Cal. Non. } 1356.
1362. Otho de Suntheim, *Præpoſitus* obiit 3. Id. Aug. 1397.
Udalricus de Scheppach, obiit 15. Cal. Martii. 1366.
Joannes de Zenzeſſa, obiit Cal. Jan. 1369.
Andreas Steck, *Scholaſticus.* obiit 14. Cal. Junii 1369.
1371. Magnus de Schmiehen.
1373. Udalricus de Ehingen, *Decanus.*
Waltherus Schübel de Eiſtett, DD. *Doctor.*
Richardus de Eiſenberg.
Heinricus de Knöringen.
Sifridus Marſcallus de Bocksberg.
Burcardus ab Ellerbach.
Fridericus ab Ellerbach.
Henricus ab Ellerbach: *fundavit Carthuſiam in Buxeim.* obiit 1404.
1379. Eberhardus de Randeck, *Cuſtos & Præpoſitus S. Mauritii, fundavit Capellam S. Barbaræ in Curia Canonicali:* obiit Id. Martii 1396.
Burcardus de Mauſsberg.
Walramus de Wickenſtain. obiit 22. Non. 1380.
Conradus de Liechtenegg. *Plebanus.*
Burcardus Comes de Ottingen.
1383. Wilhelmus Comes de Helfenſtain.
1384. Berengerus Häl de Haunsheim, obiit 15. April. 1435.
1385. Joannes Vogt, *Vicarius Generalis.*
Conradus de Graiſsbach.
1388. Berchtoldus Truchſeſs à Kielenthal, *Præpoſitus S. Petri & in Håbach.*
1389. Petrus de Bienzenau.
Theodoricus Unberait, Doctor.
Henricus de Knöringen in Neiffen.
Udalricus Buſſman *Doctor.*

Puppelin de Eifenberg.
Joannes de Riedthaim.
1391. Michael Erfinger, *Doctor.*
Marquardus de Randeck, DD. *Doctor*, obiit 7. Julii 1394.
Andreas in der Klingen de Ochfenfurt, *Decretorum Doctor*. obiit 15. Julii 1394.
1395. Burchardus à Stofften.
1396. Udalricus Gefsler *Plebanus de Ulma*, obiit 1422.
Henricus Marefchallus de Oberdorff, obiit 1397.
1397. Balthafarus de Hirnhaim, obiit 1459.
Jacobus Neller.
1398. Henricus de Haulfingen, obiit 9. Cal. Octob. 1407.
Fridericus Häl de Haunshaim.
Conradus de Schwainingen.
Georgius Marefcallus à Pappenhaim. obiit 1399.
1401. Gotfridus Harfcher, *Decanus*, obiit 28. Sept. 1459.
1403. Egolphus de Knöringen, *Decretorum Licentiatus*, *Præpofitus Spirenfis*; *fundavit anniverfarium, pro quo dedit Advocatiam bonorum Officii in Anhaufen, cum omnibus juribus & pertinentiis fuis.*
Conradus de Luftnaw, obiit 1439.
Henricus Truchfes de Höfingen, DD. *Doctor*, *Præpofitus*, obiit 24. Martii 1468.
Joannes Witzgeförch, DD. *Licentiatus*, *Præpofitus in Häbach.*
1404. Udalricus de Ringingen. obiit 1407.
1405. Nicolaus de Gumperg, *Præpofitus S. Petri*, obiit 1430.
1406. Joannes Keller de Stockau, *Doctor.*
Burchardus de Freiberg, obiit 5. Januarii 1438.
1407. Anfelmus de Nenningen, *Cuftos*, *factus Epifcopus.*
Rudolphus de Wefterftetten, *Scholafticus*. obiit 16. Sept. 1447.
Eberhardus Comes de Wartenftain, obiit 1407.
Reinoldus de Geroltscgg.
Degenhardus à Weix, *Præpofitus*, fit *Epifcopus Frifingenfis.*
Udalricus Elcet de Werden. obiit 1408.
1408. Rabanus de Helmftatt.
Conradus Rott de Ulma, obiit 1458.
Henricus Neidthardt Ulmenfis *Doctor.*
Joannes Amman. obiit 1436.
1409. Theodorus Gogel.
Wilhelmus de Hirnhaim. obiit 1445.
Joannes Lang de Wefternach, obiit 1436.
1411. Henricus Harfcher, *Præpofitus.*
1414. Fridericus Burgravius, *Præpofitus.*
Udalricus Burgravius, *Decanus.*
1411. Albertus de Rechberg, de Hochen-Rechberg. *Præpofitus S. Petri*, obiit 1471.
Conradus de Rechberg, obiit 1445.
Wilhelmus Häerl, obiit 1445.
Berchtoldus de Reichartsweil, obiit 1444.
Georgius de Bernftatt, obiit 1451.
Udalricus Harfcher, *Decanus.*
1412. Conradus de Welden.
Conradus de Stain, de Stainegg.
Andreas Stockardt.
Joannes Erfinger, *Cuftos.*
Eberhardus de Buelach, *Doctor*, obiit 1445.
1414. Henricus Georgius Schweizer, *Doctor*, obiit 1431.
Oswaldus de Mergersreitten.
Joannes Kochner, *Licentiatus*, DD. *Præpofitus S. Gertrudis.*

1415. Wal-

1415. Waltherus de Laubenberg.
1416. Otho de Suntheim, Junior.
1418. Sigismundus de Leonrott, obiit 1418.
Petrus de Heldburg.
Balthasarus de Heudorff, obiit 1458.
1419. Joannes de Ramingen, obiit 1491.
1420. Conradus de Seglau, obiit 1439.
Nicolaus Pistoris, *Doctor.* obiit Anno eodem.
1421. Diepoldus de Freiberg. obiit 1449.
1422. Jodocus Gessler de Ulma.
Joannes de Rodt, obiit 1431.
Jodocus Gossoldt, *Doctor.* obiit 1435.
Henricus Amman, obiit 1436.
1423. Richardus Truchses de Höfingen, obiit 1436.
1424. Wilhelmus Erbschenck de Limburg.
1425. Wilhelmus de Sperbersegg, obiit 1460.
Heinricus de Freiberg, obiit 1460.
Marquardus de Schwangaw.
1427. Otho de Schaumberg, *Præpositus S. Mauritii*, obiit 6. Sept. 1478.
Joannes Truchses de Höfingen.
1430. Fridericus Baro de Gerolzegg. obiit 1442.
M. Joannes Prochsel, *Licentiatus: Vicarius & Officialis Eistettensis*, obiit 1439.
Rudolphus Medicus Augustanus, vulgo Arzett.
Wilhelmus de Sundthaim. obiit 1448.
Joannes Rautsch, *Licentiatus Juris, Custos.* obiit 22. Junii 1461.
1431. Albertus de Stain, obiit 1461.
1435. Georgius Marescallus de Pappenhaim, obiit 1438.
Rupertus *Cellarius.*
Conradus Perger.
Bernhardus Marescallus de Biberbach.
Joannes Comes de Helfenstain.
Joannes de Westerstetten, obiit 1449.
Joannes de Bienzenau, obiit 1451.
1436. Conradus de Bachenstain, obiit 1449.
Joannes Wildtsgfert, *Archidiaconus*, obiit 1465.
1438. Conradus Schenck de Schenkenstain, DD. Lic. obiit 1475.
Petrus de Seckendorff.
Conradus Harscher, *Scholasticus.* obiit 1493.
Burcardus de Eisenberg, obiit 1439.
1439. Henricus de Welden.
Fridericus Pflantz, *Doctor.* obiit 1462.
Georgius de Werdenau, obiit 1448.
1440. Udalricus Riederer, *Licent. Juris* obiit 1462.
1441. Rudolphus à Seckendorf.
Bartholomæus de Westernach.
Joannes de Hirnhaim, obiit 1453.
Albertus de Villenbach, obiit 1457.
1442. Joannes Guerlich, *DD. Doctor, Custos*, obiit 1445.
1444. Theobaldus Thirnlin, obiit 14. April. 1472.
Joannes Staudeck.
Jodocus Clammer, *Vicarius.*
Eberhardus Buelach, *Doctor.*
Joannes Stockardt, *Cellarius.*
Georgius de Stain. obiit 1464.

1445. Wilhelmus de Degenfeldt, obiit 4. Octob. 1465.
Vincentius Schwenckreift.
Albertus de Schaumberg, obiit 1449.
1447. Conradus de Rechberg de Hochen-Rechberg.
Leonardus Geffel, DD. *Licentiatus*, *Vicarius & Officialis*, *Archidiaconus & Præpositus in Hôbach*, *Decanus*. obiit 1465.
1448. Erpho Truchfes de Höfingen, *Præpositus*, obiit 1462.
Fridericus Seffelman.
Petrus Knorr, obiit 1462.
1449. Wolffgangus de Rechberg, obiit 1485.
Gaudentius de Rechberg, *Custos*.
Joannes Comes de Werdenberg: factus *Episcopus*.
1451. Wilhelmus de Bienznaw.
Christianus de Freyberg, obiit 1474.
Theobaldus de Freiberg.
Henricus Groß de Trockau, fit *Episcopus Bamberg*. 1487. obiit 1501.
1452. Albertus Dux Bavariæ.
1453. Georgius de Gottsfeld.
Ladislaus de Aichdorf. obiit 18. Octob. 1463.
1457. Christophorus de Knöringen, obiit 7. Jan. 1507.
Udalricus de Hohenrechberg, DD. *Doctor*, *Decanus*, obiit 1. Junii 1500.
Epitaphium in ambitu sic est:
QUO. PROPERAS. VIATOR? SISTE. GRADUM. ET PERLEGE HIC. SITUS. EST. UDALRICUS. DE. RECHBERG. AUGUSTENSIS. ECCLESIÆ. DECANUS. OPTIMUS. HOSPITALISSIMUS. QUAM. ANNOS. TRIGINTAQUINQUE. VIGILANTER. INDUSTRIE. LIBERALITER. REXIT. CULTOR. ORNATOR. RELIGIONIS. ACERRIMUS. VIXIT. ANNOS. LXI. OBIIT. IDEM. DECANUS. cIↄ. Iↄ. I. DIE. MENSIS. JUNII. CUJUS. ANIMA. REQUIESCAT. IN. PACE.
1458. Wolffgangus Dux Bavariæ.
1459. Fridericus de Waldefels.
Pancratius Meyfel de Nidrofels, *Cellarius*, obiit 7. Jul. 1491.
Ludovicus de Zillenhardt, obiit 14. Aug. 1519.
1460. Georgius de Schaumberg, *Plebanus de Straubingen*.
1461. Joannes Dux Bavariæ, *Præpositus*. obiit 1487.
Philippus de Wildenfels.
Lazarus de Aichdorff.
1462. Joannes Goffoldt, DD. *Licentiatus*, *& Vicarius Generalis*, fit *Archidiaconus & Præpositus S. Petri* 1472. *Procurator Capituli eligitur* 1467. 27. Junii. obiit plenus dierum. *Epitaphium ad Capellam S. Catharinæ.*
Claudor JOANNES *parva hac* GOSSOLDUS *in urna*,
De Güntzburg, *quondam notus ob ingenium.*
Hujus Canonicus *sacræ ædis*, *&* Archidiacon,
Atque Vicarius *hic* Præfulis *acer eram.*
Vixit annos LXXXV. Obiit anno salutis Christianæ cIↄ. Iↄ. VI. die XXVIII. Augusti.
Henricus de Schellenberg. obiit 1510.
1463. Albertus de Rechberg, *Can. Elwang.* obiit 1477.
Carolus de Wimpfelden, obiit 1480.
Sigismundus de Welden, obiit 1468.
Franciscus Reütter, DD. *Licentiatus*, obiit 22. Jun. 1483.
1464. Joannes de Bienznau.
Thomas Birckamer, J. U. D.
Wilhelmus Peütlcher, *Can. Ratisp.* obiit. 13. Jan. 1500.

1465. Fri-

1465. Fridericus Comes de Otingen, post *Episc. Passaviensis.*
Henricus de Klingenberg.
Burcardus de Freiberg, *Præpositus S. Viti Frisingens.* obiit 1502.
Joannes de Teuzessau al. Eckersau, *Plebanus in Straubingen*, obiit 1482.
1466. Henricus Neidhart, *Doctor*, obiit 1484.
Joannes de Rott, *Doctor*, Ulmensis, *Decanus Patav.* & *Vratislav.*
1467. Georgius Beck, *Licentiatus*, & *Officialis Aug.* obiit 22. Dec. 1486.
Hieronymus de Sundtheim, obiit 1467.
1468. Nicolaus de Künigsberg, obiit 1470.
Fridericus de Reduvitz, obiit 1486.
Christophorus Truchses de Waldtpurg.
Bartholomæus de Welden.
1469. Andreas in der Klingen, *Doctor*, DD. obiit 15. Junii 1497.
1470. Casparus de Spaur.
1471. Georgius de Rorbach.
Henricus Schram.
1472. Henricus Comes de Montfort, obiit 1512.
1473. Henricus de Liechtenaw, *Scholasticus*, *Vicarius*, *Episcopus.*
Vitus Truchses de Pommersfelden, *Præpositus Bamberg.* post *Episc.*
Udalricus de Fronsperg, fit *Episc. Trident.* 1485.
Petrus Büchler, Doctor, *Præpositus in Häbach.*
1475. Vitus de Niderthor, *Scholasticus*, obiit 1. Julii 1531.
Christophorus de Knöringen, *Junior*, *Scholast.* obiit 16. Jun. 1514.
Theodoricus Mayr.
Udalricus Erfinger, J. U. D. obiit 21. Septemb. 1485.
Casparus Schmidhauser, *Doctor*, obiit 1485.
1476. Georgius de Schwabsperg.
1478. Eberhardus de Rabenstain, obiit 1505.
Georgius de Hirnhaim.
Joannes Titzlaw, *Canonicus Eistet. Parochus Straubing.* & *Administrator Collegiatæ Ecclesiæ Pfaffenmünster.*
1480. Ernestus Comes de Helfenstain.
1481. Petrus Büechle, DD. *Doctor*, *Præpos. Häbacens.* obiit 20. Feb. eodem.
Christophorus Mendlin de Stainfels.
Bartholomæus de Welden.
Joannes Mendel.
Udalricus de Westerstetten.
Vincentius Schrenck de Notzing, *Doctor.*
Gregorius Neidhardt.
1484. Joachimus ab Ellerbach.
1485. Marquardus de Stain, J. U. D. S. C. M. *Consiliarius*, fit *Decanus* 1517. *Præpositus* 1519. *Moguntinus Can.* 1510. *Præpositus* 1530. *Bambergens. Præpositus.* obiit Aug. 1559.
Rupertus Auver à Buelach.
Joannes Jacobus à Klingenberg, *Cellarius*, fit *Præpositus in Straubingen.*
Wilhelmus de Rechberg.
Joannes de Rott, electus *Episcopus Lavantinus.*
1486. Wolffgangus de Zillenhardt, DD. *Licentiatus*, *Præpositus Göppingensis*, & *Decanus Elvacensis.* Fit *Præpositus Tridentinus*, & *Decanus August.* obiit ultimo Decemb. 1519.
1487. Wilhelmus de Rechberg de Hochenrechberg, *Jun.*
Joannes Truchsess de Bommersfelden.
Joannes de Wolfstain, *Præpositus Eistettens.* obiit 7. Id. Maji 1510.
Christophorus de Shrofenstain: *Scholasticus*, obiit 1503.
Joannes Conradus de Bodman.

1488. Antonius Baumgartner.
1490. Chriſtophorus de Tanberg, *Plebanus in Geiſenhauſen*, obiit 1494.
Henricus de Tanberg.
Conradus Frölich, *Licentiatus Juris*, *Officialis.*
1491. Georgius de Kingſperg.
Philippus Dux & Comes Palatinus, *Præpoſ. Mogunt. Epiſc. Friſing.*
1492. Jacobus Marchio de Baaden: fit *Cellarius.*
1493. Ludovicus Fergenhans, *Doctor.*
Berchtoldus de Stain, obiit 18. Aug. 1501.
1494. Caſimirus Marchio de Brandenburg.
Albertus de Rechberg.
Matthæus Mareſcallus de Pappenheim & Biberbach, J. U. D.
Sigismundus Zwin.
1495. Vitus Meler, *Doctor*, Memmingenſis: obiit 14. Nov. 1517
Bernardus de Waldtkirch, J. U. D. *Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ in Pfaffmünſter*: *fit Cuſtos*, obiit 23. Febr. 1513.
1496. Georgius Groſs de Trockau.
1498. Bernardus Arzett.
Bernardus Adelman de Adelmansfelden, fit *Scholaſticus* 1505.
Sigismundus Giſs de Giſſenberg, obiit 8. Sept. 1534.
1499. Eberhardus Kadmayr, *literarum Apoſtolicarum ſcriptor & abbreviator.* Obiit Romæ 2. Jan. 1507.
Sigismundus Pflueg Baro, Doctor, *Alberti Saxoniæ Ducis Cancellarius, Miſnenſis & Merſeburgenſis Præpoſitus*, obiit in feſto Paſchatis 1510.
Epitaphium æreum in ambitu ſic habet:

Hoc pia ſarcophago SIGMUNDI PFLUEG *generoſi*
Funera conduntur triſtia fata lege.
Ter tria vix juncta Trieteride luſtra peregit,
Stamina laniſicæ cum rapuere Deæ.
Mens ſed caſta polum petiit, nunc gloria gentis
Interiit, patriæ corruit omne decus.
Hic erat (attendas ſi ſtemmata) gnatus equeſtri
Sanguine, ſed virtus nomina clara dedit.
Relligioſus erat, ſacrata hunc inſtita CHRISTI
Circuit, & raſus vertice fulſit apex.
Hic utriusque fuit cenſuræ Doctor, & almus
Prænovit Canones, & ſacra Jura Chori.
Integer, innocuus, fidus, juſtusque piusque,
Humanus, placidus, gratus, amicus erat.
Hunc ſibi Pontifices ſummi, Regesque, Ducesque,
Junxerunt factis, Conſiliisque ſuis.
Hunc Auguſta *virum*, Marsburgum, *vaſtaque* Miſna
Municipem ſani voluit eſſe ſui.
Denique Hyberborei flent hunc, lacrymantur Eoi,
Heſperus, & Mediis hunc dolet Auſter aquis.
Ergo age, pro meritis lucemque precare ſepulto,
Et dicas huic ſit pax animæque quies.

Obiit die Paſchatis Anno Domini M. D. X.

1500. Erhardus Truchſes de Wätzhauſen.
Georgius Marchio de Brandenburg.
1501. Bernardus de Bolhaim, *Adminiſtrator Viennenſis.*
Wendelinus Schweicker de Gemercken, DD. *Doctor*, obiit 3. Junii 1534.
Conradus de Hirnhaim, *Decanus.*
Joannes Schenck de Limburg.

1502. Joan-

1502. Joannes de Freundtſperg in Peterberg, *Canonicus Eiſtettenſis*, obiit 27. Maji 1529.
Conradus Adelman, fit *Cellarius.*
1503. Hieronymus Lochner, J. U. D. *Cancellarius Epiſc. Aug.*
Erneſtus Marchio Baadenſis.
1504. Andreas Fuchs.
Chriſtophorus à Knöringen.
Rudolphus Marchio Badenſis.
1505. Joannes à Schaumberg.
Euſtachius de Stain, obiit 1518.
1506. Hermannus Rott, Ulmenſis J. U. D.
Joannes à Wirſperg, *Decanus Eiſtettenſis*, obiit 1537.
Chriſtophorus de Stadion, *Officialis, Decanus, Epiſc.*
1507. Chriſtophorus de Knöringen.
1509. Gottfridus de Wolffſtain.
Fabianus de Seckendorff.
1510. Caſparus de Freundtſperg.
Georgius Comes ab Ortenburg.
1511. Joannes de Stain, Junior.
Sigismundus Comes de Hohenloë.
1512. Philippus à Rechberg de Hochen-Rechberg, *Decanus & Præpoſitus Wormatiæ.*
1514. Gregorius de Stain, obiit 7. Aprilis 1553.
Fridericus de Leonrodt.
1516. Joannes de Stein.
Wolffgangus à Seibelsdorff in Schenckenaw, DD. *Doctor, Collegiatarum Eccleſiarum B. M. V. Monachii, & S. Tiburtii in Pfaffenmünſter Præpoſitus; & Can. Ratisbon.*
Joannes de Holbach.
1517. Joannes Schenck de Winterſtetten.
Jacobus à Rechberg.
Ambroſius Widenman, *Præpoſitus Tubing.*
1518. Alexander Comes de Ortenburg.
1519. Joannes Sigismundus ab Ellerbach.
Matthæus de Bubenhoven.
Joachimus Schad, *Doctor.*
Geiſo de Heſsberg.
Caſparus ab Hirnhaim.
Joannes Conradus de Stadion, *Cuſtos*, obiit 26. Octob. 1565.
1520. Gumbertus Marchio Brandenburgenſis.
Joannes Albertus Marchio Brandenburgenſis.
1521. Jacobus Heinrichman, J. U. D. *Cancellarius Epiſcopi Auguſtani, & Parochus in Zuſmerhauſen.* Fit *Vicarius.*
Obiit 28. Junii 1560. ætatis 79.

EPITAPHIUM.

JACOBUS. HAINRICHMAN. U. J. D. AUG. CANONICUS. ATQUE. IN. SPIRITUALIBUS. VICARIUS. GENERALIS. V. S. M. P. ILLUD. NIMIRUM. QUOD. EO. MORIENTE. FUTURUM. SIT. APERTE. SIGNIFICANS.

Condit pollinctor poſt mortem putre cadaver,
Id vermes rapiunt, captat amicus opes;
Atque ſacros cenſus mox curtiſanus anhelans
Occupat: at CHRISTUS *ſpes mea ſola manet.*

Inferius:

COMPLETA. SUNT. HÆC. OMNIA. ANNO. DOM. MDLX. DIE. XXVIII. MENSIS. JUNII. ÆTATIS. VERO. LXXIX.

1522. Joannes Christophorus de Stadion, obiit 12. Nov. 1566.
Casparus de Kaltenthal, J. U. L. *Archipresbyter*, *Scholasticus*, & *Officialis*. obiit 3. Maji. 1552.

1523. Christophorus de Stain.
Henricus Comes Palatinus Rheni.
Christophorus Schenck de Winterstetten.

1525. Haupoldus de Braittenbach.
Otho Truchses de Waldtpurg, fit *Episc.* & *Card.*

1526. Philippus de Flershaim, *Can. Spir.* & *Cantor*, post *Episc. Spir.*
Wolffgangus Andreas Röm à Kötz, Patritius Aug. natus Ulmæ, J. U. D. fit *Præpositus S. Mauritii*, Anno 1531. *Can. Cathed. Cellarius*, *Decanus*, *Præpositus*. obiit Anno 1588.

1527. Eberhardus ab Hirnhaim, J. U. D. fuit simul *Præpositus* & *Archidiaconus Salisburgensis*, atque electus in *Episcopum Eistettens.* 1553. obiit 1560.
Martinus Gozman, *Canonicus Spirensis* & *Eistettens.*
Ludovicus Comes de Hohenloë, *Canonicus Mogunt.*
Georgius de Bibra, *Canonicus Bamberg.*

1528. Erasmus de Wolffstain, obiit 1536.

1529. Wolffgangus Marescallus de Pappenheim.
Paulus de Schwarzenberg, Baro.
Philippus Albertus de Stain, *Canonicus Moguntinus*, *Bambergens.* & *Salisburgens. nec non S. Victoris Moguntiæ*, *Præpositus*.
Obiit 8. Februar. 1549.

1530. Joannes Erhardus de Flershaim, *Canonicus Spirens.*
Wilhelmus Balthasarus de Schwarzenberg, Baro.
Henricus de Bach.
Mauritius de Hutten, fit *Episcopus Eistettensis*.
Albertus de Weiler, obiit 1543.
Erhardus de Gumpenberg.

1531. Ambrosius de Gumpenberg, *Protonotarius Apostolicus*, *Præpositus* & *Can. Basiliens.* & *Eistettens. Canonicus Aug.* & *Herbipolensis*.
Obiit 4. Septemb. 1574.

1532. Reinhardus de Riedpurg, J. U. L. *Decanus Wormatiens.*

1534. Otho de Bentznaw, *Canonicus Mogunt. Frising.* obiit 24. Oct. 1555.
Valentinus Groß de Trockaw.
Christophorus de Madrutz, fit *Episc. Trident.* obiit 1578.

1536. Vitus Marescallus de Pappenhaim.

1537. Petrus de Bentznaw.
Wolffgangus Dietrich à Mechfelrein.

1538. Andreas Gotzmannus.
Fridericus de Wirsperg, obiit 1544.
Joannes Udalricus de Stadion.
Christophorus de Freiberg, *Decanus*, *Præpos. Elwang.* obiit 1585.

1539. Martinus de Schaumberg, post *Episc. Eistettens.* obiit 1590.
Hieronymus de Seiboltsdorff, obiit 1557.

1541. Marquardus de Berg, J. U. L. *Canonicus Moguntinus*, *Præpositus Bambergens.* post *Episcopus Augustanus*.
Jacobus de Wollerstetten.

1543. Christophorus Adamus de Stain.
Theophilus Röm de Kötz, J. U. D. obiit 15. Jun. 1564.
Felix Fridericus de Zolleren.
Marquardus de Benznaw.

Ono-

Onophrius de Preising.
Joannes Fridericus de Wernaw.
1544. Joannes, alias Wildhans, dictus de Neinegg. obiit 1557.
Joannes Eitelius de Knöringen: obiit 1562.
1545. Joannes Wilhelmus de Neinegg, obiit 1578.
Christophorus de Westerstetten, *Decanus Elwangensis*, *Canonicus Eistettensis.*
Ludovicus de Gravenegg, *Archidiaconus.*
1546. Balthasarus Prosper de Gumpenberg, obiit 1558.
1547. Sebastianus de Rott, obiit 1567.
Vitus de Frauenberg, post *Episc. Ratisbonens.* obiit 21. Jun. 1567.
1549. Ludovicus Knöbel à Katzenelenbogen, *Canonicus Wormatiensis.* obiit 1580.
1550. Joannes Conradus de Stain, post *Archidiaconus*, obiit 1604.
1551. Christophorus de Aufffäß.
1552. Joannes Egolphus de Knöringen, fit *Custos & Episcopus.*
Wernerus Hector de Freiberg.
Hercules Röttinger J. U. D. *Can. Brixinensis.*
1553. Joannes Henricus Vogt de Summerau à Prasberg, *Canon. Eistettens.* obiit 4. Martii 1599.
Ludovicus Sturmfeder.
Waltherus de Hirnhaim.
Carolus de Montanis.
Diepoldus de Stain.
1555. Andreas de Stain, *Canon. Constant.* obiit 1560.
1556. Jacobus Christophorus de Bernhausen, obiit 1567.
1557. Alexander de Jarsdorff, obiit 1603.
Conradus Brunes de Kirchen ad Neccarum J. U. D. *Consiliarius VII. Imperii Principum, & Cancellarius Episcopi Augustani, Canonicus Ratisbonensis.* Insignis hic Canonicus fuit vir doctissimus, Professor Tubingensis per annos XV. Herbipolensis Consiliarius VII. annis; Cameræ Imperialis Spirensis per V. annos Assessor, per II. annos Præses; Bavariæ Duci à Consiliis XII. annis; per annos VII. Cancellarius Præsulis Augustani: postea Officialis.

Theologus, Jurisconsultus, Philosophus, & Historicus, Græcæ ac Latinæ linguæ peritissimus, suo tempore nemini secundus: quæ omnia libri ab ipso conscripti & editi (inter quos magnæ doctrinæ est is quem scripsit contra Novatores, Anno Domini 1548. Moguntiæ impressus) liquido demonstrant. Obiit Monachii, cum Oeniponte, quo paulo ante à Cæsare, Christianæ Reipublicæ caussa vocatus erat, domum contenderet, Anno nimirum 1563. 20. Junii. Vixit Annos 68.

Epitaphium ejus in ambitu Cathedralis Ecclesiæ ita habet.

Est hominis nasci primum; vixisse secundum;
Ultima post vitæ tempora, mors sequitur.
Est fortunati bene nasci; vivere honeste
Justi hominis, felix est, bene qui moritur.
Ergo ego qui natus, longo quoque tempore vixi,
Durum etiam mortis sustinui imperium.
Non fortunatus nimium, studiosus honesti
Defunctus tandem regna superna colo.
CONRADUS patrio dictus cognomine BRUNUS:
Cujus in hac tumba molliter ossa cubant.

1557. Joannes Udalricus Halbmair, J. U. D. de Rotenburg ad Neccarum : postea factus *Scholasticus & Parochus*, item *Vicarius Generalis & Præpositus S. Gertrudis*, nec non 45. annis *Archipresbyter.* Obiit plenus dierum 14. Aug. 1602. ætatis 74.

Inferius:

COMPLETA. SUNT. HÆC. OMNIA. ANNO. DOM. MDLX. DIE. XXVIII. MENSIS. JUNII. ÆTATIS. VERO. LXXIX.

1522. Joannes Chriſtophorus de Stadion, obiit 12. Nov. 1566.
Caſparus de Kaltenthal, J. U. L. *Archipresbyter*, *Scholaſticus*, & *Officialis.* obiit 3. Maji. 1552.

1523. Chriſtophorus de Stain.
Henricus Comes Palatinus Rheni.
Chriſtophorus Schenck de Winterſtetten.

1525. Haupoldus de Braittenbach.
Otho Truchſes de Waldtpurg, fit *Epiſc.* & *Card.*

1526. Philippus de Flershaim, *Can. Spir.* & *Cantor*, poſt *Epiſc. Spir.*
Wolffgangus Andreas Röm à Kötz, Patritius Aug. natus Ulmæ, J. U. D. fit *Præpoſitus S. Mauritii*, Anno 1531. *Can. Cathed. Cellarius*, *Decanus*, *Præpoſitus.* obiit Anno 1588.

1527. Eberhardus ab Hirnhaim, J. U. D. fuit ſimul *Præpoſitus* & *Archidiaconus Salisburgenſis*, atque electus in *Epiſcopum Eiſtettenſ.* 1553. obiit 1560.
Martinus Gozman, *Canonicus Spirenſis* & *Eiſtettenſ.*
Ludovicus Comes de Hohenloë, *Canonicus Mogunt.*
Georgius de Bibra, *Canonicus Bamberg.*

1528. Eraſmus de Wolfſtain, obiit 1530.

1529. Wolffgangus Mareſcallus de Pappenheim.
Paulus de Schwarzenberg, Baro.
Philippus Albertus de Stain, *Canonicus Moguntinus*, *Bambergenſ.* & *Salisburgenſ. nec non S. Victoris Moguntiæ*, *Præpoſitus.*
Obiit 8. Februar. 1549.

1530. Joannes Erhardus de Flershaim, *Canonicus Spirenſ.*
Wilhelmus Balthaſarus de Schwarzenberg, Baro.
Henricus de Bach.
Mauritius de Hutten, fit *Epiſcopus Eiſtettenſis.*
Albertus de Weiler, obiit 1543.
Erhardus de Gumpenberg.

1531. Ambroſius de Gumpenberg, *Protonotarius Apoſtolicus*, *Præpoſitus* & *Can. Baſilienſ.* & *Eiſtettenſ. Canonicus Aug.* & *Herbipolenſis.*
Obiit 4. Septemb. 1574.

1532. Reinhardus de Riedpurg, J. U. L. *Decanus Wormatienſ.*

1534. Otho de Bentznaw, *Canonicus Mogunt. Friſing.* obiit 24. Oct. 1555.
Valentinus Groſs de Trockaw.
Chriſtophorus de Madrutz, fit *Epiſc. Trident.* obiit 1578.

1536. Vitus Mareſcallus de Pappenhaim.

1537. Petrus de Bentznaw.
Wolffgangus Dietrich à Mechfelrein.

1538. Andreas Gotzmannus.
Fridericus de Wirſperg, obiit 1544.
Joannes Udalricus de Stadion.
Chriſtophorus de Freiberg, *Decanus*, *Præpoſ. Elwang.* obiit 1585.

1539. Martinus de Schaumberg, poſt *Epiſc. Eiſtettenſ.* obiit 1590.
Hieronymus de Seiboltsdorff, obiit 1557.

1541. Marquardus de Berg, J. U. L. *Canonicus Moguntinus*, *Præpoſitus Bambergenſ.* poſt *Epiſcopus Auguſtanus.*
Jacobus de Wollerſtetten.

1543. Chriſtophorus Adamus de Stain.
Theophilus Röm de Kötz, J. U. D. obiit 15. Jun. 1564.
Felix Fridericus de Zolleren.
Marquardus de Benznaw.

Ono-

Onophrius de Preising.
Joannes Fridericus de Wernaw.
1544. Joannes, alias Wildhans, dictus de Neinegg. obiit 1557.
Joannes Eitelius de Knöringen: obiit 1562.
1545. Joannes Wilhelmus de Neinegg, obiit 1578.
Christophorus de Westerstetten, *Decanus Elwangensis*, *Canonicus Eistettensis.*
Ludovicus de Gravenegg, *Archidiaconus.*
1546. Balthasarus Prosper de Gumpenberg, obiit 1558.
1547. Sebastianus de Rott, obiit 1567.
Vitus de Frauenberg, post *Episc. Ratisbonens.* obiit 21. Jun. 1567.
1549. Ludovicus Knöbel à Katzenelenbogen, *Canonicus Wormatiensis.* obiit 1580.
1550. Joannes Conradus de Stain, post *Archidiaconus*, obiit 1604.
1551. Christophorus de Aufffäss.
1552. Joannes Egolphus de Knöringen, fit *Custos & Episcopus.*
Wernerus Hector de Freiberg.
Hercules Röttinger J. U. D. *Can. Brixinensis.*
1553. Joannes Henricus Vogt de Summerau à Prasberg, *Canon. Eistettens.* obiit 4. Martii 1599.
Ludovicus Sturmfeder.
Waltherus de Hirnhaim.
Carolus de Montanis.
Diepoldus de Stain.
1555. Andreas de Stain, *Canon. Constant.* obiit 1560.
1556. Jacobus Christophorus de Bernhausen, obiit 1567.
1557. Alexander de Jarsdorff, obiit 1603.
Conradus Brunes de Kirchen ad Neccarum J. U. D. *Consiliarius VII. Imperii Principum*, *& Cancellarius Episcopi Augustani*, *Canonicus Ratisbonensis.* Insignis hic Canonicus fuit vir doctissimus, Professor Tubingensis per annos XV. Herbipolensis Consiliarius VII. annis; Cameræ Imperialis Spirensis per V. annos Assessor, per II. annos Præses; Bavariæ Duci à Consiliis XII. annis; per annos VII. Cancellarius Præsulis Augustani: postea Officialis.

Theologus, Jurisconsultus, Philosophus, & Historicus, Græcæ ac Latinæ linguæ peritissimus, suo tempore nemini secundus: quæ omnia libri ab ipso conscripti & editi (inter quos magnæ doctrinæ est is quem scripsit contra Novatores, Anno Domini 1548. Moguntiæ impressus) liquido demonstrant. Obiit Monachii, cum Oeniponte, quo paulo ante à Cæsare, Christianæ Reipublicæ caussa vocatus erat, domum contenderet, Anno nimirum 1563. 20. Junii. Vixit Annos 68.

Epitaphium ejus in ambitu Cathedralis Ecclesiæ ita habet.

Est hominis nasci primum; vixisse secundum;
Ultima post vitæ tempora, mors sequitur.
Est fortunati bene nasci; vivere honeste
Justi hominis, felix est, bene qui moritur.
Ergo ego qui natus, longo quoque tempore vixi,
Durum etiam mortis sustinui imperium.
Non fortunatus nimium, studiosus honesti
Defunctus tandem regna superna colo.
CONRADUS patrio dictus cognomine BRUNUS:
Cujus in hac tumba molliter ossa cubant.

1557. Joannes Udalricus Halbmair, J. U. D. de Rotenburg ad Neccarum: postea factus *Scholasticus & Parochus*, item *Vicarius Generalis & Præpositus S. Gertrudis*, nec non 45. annis *Archipresbyter.* Obiit plenus dierum 14. Aug. 1602. ætatis 74.

Wernherus de Bentznau: obiit 1560.
1558. Joachimus Berner de Gottenradt, *Canonicus Eistettensis*, & *Salisburgensis*, obiit 20. Decembris 1601.
1559. Caspárus Schliderer de Lachen, *Canonicus Spirensis.* obiit 22. Julii 1602.
Eberhardus Sturmfeder, obiit 1602.
Joannes de Adelzhausen, *Canonicus Frisingensis.* obiit 1565.
1560. Hildebrandus de Stain, obiit 1599.
Gaudentius de Rechberg, obiit 1575.
Joannes Theobaldus de Stadion, *Custos*, obiit 1585.
1562. Joannes Otho de Gemmingen, *Canonicus Eistettens. Decanus. Electus Anno* 1590. *in Episcopum Eistettensem, recusavit.* Postea *Episcopus Augustanus factus.* obiit anno 1958
Gebhardus Truchses de Waldtpurg, *Canonicus Argent. fit Præpos. August.* & *Colon. Archiepisc. infelix Apostata.*
1562. Martinus de Schaumberg, *Canonicus Bambergens. Præpositus Eistettens.* obiit 11. Augusti. 1613.
Udalricus Baro in Königsegg & Aulendorff, *Canonicus Salisburgensis* & *Constantiensis.*
1563. Joannes Georgius de Werdenstain, obiit 1609.
1564. Udalricus de Riedhaim, *Canonicus Eistettens. Elwangens.* & *S. Petri Aug.* obiit 25. Decemb. 1585.
Gottfridus de Stein, *Canonicus Herbipol.* & *Bambergens.* obiit 1606.
1565. Burcardus de Fronberg, obiit 1585.
Joannes Sebastianus de Preisingen, obiit 1578.
Christophorus Otho Güss de Güssenberg.
1566. Quirinus Gottfridus de Hausen, *Decanus Elwang.* obiit 1601.
Christophorus Kelner de Zinnendorff J. U. D. fit *Præpositus S. Viti Frisingæ*, *Custos* & *Officialis Episcopi Augustani.* obiit 12. April 1607.
Joannes Reinhardus de Welden, obiit 1579.
1567. Christophorus de Stadion, obiit 1578.
Joannes Schencking, J U. D. Monasteriensis, Westphalus, *Vicarius Generalis.* obiit 19. Julii. 1581.
Christophorus Gremlich de Jungingen, fit *Cellarius*, & *Præfectus in Zusamegg.*
1569. Burchardus de Kaltenthal.
Joannes Rudolphus Vogt de Summeraw à Prasberg, *Canonicus Eistettens.* obiit 3. Julii. 1601.
1570. Henricus Nagel de Dirmstain, *Canonicus Spirensis* obiit 3. Jan. 1601.
Christophorus de Bolstett, J. U. D. obiit 22. April. 1607.
1572. Philippus Publius de Jarsdorff, *Canonicus Eistettensis.*
Joannes Crato de Weitingen, *Canonicus Eistettensis*, *Salisburgensis Decanus*, *Præpositus* &. *Archipresbyter.* obiit 1639.
1575. Joannes Georgius de Stadion.
Vitus de Rechberg, de HohenRechberg, *Canonicus Eistettens.* fit *Præpositus*, obiit 8. Jan. 1612.
Hieronymus Stor, J. U. D. *Consiliarium Ernest Coloniens. Archiep.* & *Wilhelmi Bav. Ducum*, obiit 1587. Arnspergæ, multis legationibus perfunctus.
1578. Sebastianus Schenck de Stauffenberg, *Canonicus Herbipol. Bambergensis* & *Constantiensis.*
Otho de Riedthaim, *Can. Eistettensis.* obiit 1589.
1579. Joannes Conradus de Venningen.
Joannes Conradus de Gemmingen, fit *Decanus*, post *Episcopum Eistettensem*. obiit 1612.
Joannes Sailerus, SS. Theol. D. *Ecclesiastes Fuld.* obiit 1601. ult. Maji.

1580. Joan-

1580. Joannes Fridericus de Weittingen, *Can. Salisb.* obiit 1593. menſe Febr.
1582. Joannes Rudolphus Vogt de Summerau à Prasberg.
Erneſtus Baro de Wolckenſtain, *Can. Brixin. Decanus Trident.* & *Præpoſitus S. Mauritii Aug.* obiit Trid. 20. April 1616.
Hieronymus Stor ab Oſtrach, J. U. L. *Vicarius*, *Decanus*.
1583. Philippus de Stain, *Can. Bamb.* & *Eiſtett.* obiit 14. Jun. 1601.
1584. Joannes Laurentius Stor, J. U. L. obiit 1586.
1585. Chriſtophorus de Gemmingen, *Can. Eiſtett. Decanus Elwang. Præpoſ. Aug.* obiit 31. Decemb. 1616.
Georgius Truchſes de Waldtpurg.
Georgius Melchior ab Au, *Decanus Eiſtett.* obiit 16. Julii 1614.
1586. Henricus de Knöringen, fit *Cellarius*, demum *Epiſcopus*.
Joannes Henricus de Rorbach, *Decanus Paſſav.* obiit 1612. menſe Febr.
1587. Sebaſtianus Breining, SS. Theol. Doctor, *Suffraganeus Auguſtanus*, fit *Cellarius*. Ejus laudes Epitaphio ad Sepulchrum in D. Joannis continentur.

INFULATIS. MANIBUS. S.

SEBASTIANUS. BRUNNINGUS. GENTE. SVEVUS JOANNIS. BRUNINGI. EX. CATHARINA. NECKERIN. FILIUS. PONTIFEX. ADRYMETTANUS. MARQUARDI. JOANNIS. OTHONIS ; HENRICI. ANTISTITUM. AUGUSTANORUM. DUOBUS. ET. TRIGINTA. PROEPISCOPUS ; PARS. SACRI. CANONICORUM. CONSILII. ANNUM. SUPRA. TRIGINTA ; VIR. CÆLESTIUM. LITERARUM. CALLENTISSIMUM. ET. ACADEMICIS. HONORIBUS. INCLITUS. CUM. SACRA. CHRISTI. IN. TERRIS. OLIM. VERSATI. INCUNABULA. VESTIGIA. MONUMENTA. HIEROSOLYMIS. ANNO. MDLXXX. RELIGIOSISSIME. CORAM. VENERATUS. ESSET. ROMAM. PEDES. A. MDC. SÆCULARI. SUPPLICABUNDUS. ADISSET. FAMAM. ET. LAUDEM. EX. MORUM. INTEGRITATE. RELIGIOSA. PIETATE. MAGNA. EGENTIUM. CURA. VERAM. ET. SINCERAM. COLLEGISSET. CÆNOBIIS. COLLEGIIS. SODALITIIS. SACRIS. MULTA. BENIGNE. FECISSET. NOSOCOMOS. DINCKELSCHERBENSES. PRÆTERITIS. PROPINQUIS. EX. ASSE. HÆREDES. RELIQUISSET. EXUTA. TANDEM. CARNE. VIRTUTUM. COHORTE. STIPATUS. CUM. ANNOS. SEX. ET. SEXAGINTA. DIES. QUINQUE. ET. VIGINTI PIE. RELIGIOSEQUE. VIXISSET. A. MDCXIIX. EX. A. D. SEXTUM. DECIMUM. CALEND. MARTIAS. MORTEM. FORES. PULSANTEM. INTERRITUS. EXCEPIT. ET. ANIMAM. CREATORI. CORPUS. VERO. TERRÆ. REDDIDIT.

Inſula, gemma, pedum, quando famulantur Olympo
Ornant Pontificem; ſed pia vita beat.

Joannes Chriſtophorus à Landenberg, de Braittenlandenberg.
1588. Michael à Landenberg, *Canonicus Eiſtettenſis.*
Sixtus Wernerus Vogt de Summeraw à Prasberg, *Canonicus Salisburg. Decanus* & *Epiſcopus Conſtantienſis.*
Jacobus de Stain, *Canonicus Eiſtett.* obiit 1643. 16. Martii.
1590. Philippus de Adelzhauſen, obiit 1609.
1591. Georgius Brandt, J. U. D.
Joannes Ludovicus Baro de Gravenegg, *Canonicus Eiſtettenſ.*
1593. Chriſtophorus ab Aw, *Scholaſticus*, *Cuſtos*, *Decanus*, *Præpoſitus*, fuit etiam *Canonicus Herbipolenſ.* obiit 22. Januar. 1649.
1595. Georgius Theodoricus à Gemmingen, *Canonicus. Eiſtettenſ.*
Marquardus de Schwendi, *Archidiaconus*, *Auguſt. Decanus Paſſav.* & *locum tenens Leopoldi. p. m.* & *Leopoldi Wilhelmi Archiducum Auſtriæ* & *Epiſcoporum Patav. Canonicus Salisburgenſis.*
Wolffgangus Blarer de Wartenſee, *Can. Eiſtett.* & *Elwangenſis.*
1597. Zacharias Furtenbach, J. U. D. *Anno* 1598. *Vicarius Generalis*, 1599. *Præpoſitus S. Gertrudis*, 1600. *Præpoſitus Generalis*, 1614. 26. *Nov. Cuſtos*, 1617.

ftos, 1617. 20. *Junii. Decanus, Consiliarius Episcopalis & Vicarius existens, Romæ SS. Apostolorum limina sæpius visitavit, demum Anno 1620. ad Summum Pontificem, & Principes Italiæ, nec non Remp. Venetam Orator à Liga Catholici fœderis fuit amandatus.* Obiit Feldtkirchii in patria 1633.

1599. Albertus de Ratzenriedt, *Can. Eistett.*
Christophorus Otho de Muggenthal.
1600. Joannes Christophorus de Westerstetten, post *Præpositus Elwangensis*: demum *Episcopus Eistett.* obiit 1637.
1601. Matthæus Holtzapfell, *SS. Theol. Doctor*, *Archipresbyter Salisburgensis.* obiit 1617.
Marquardus de Aw, *Can. Elwang.*
Ferdinandus de Freiberg, *Can. Ratisponensf.*
Joannes Rudolphus de Preising, *Can. Ratisbonensf.*
1602. Albertus Fabri, J. U. D. *Cancellarius duorum Episcoporum, fit Can. Scholasticus, Parochus, & Officialis.*
Joannes Christophorus de Gumpenberg, obiit 1615.
Joannes Wolffgangus à Diemhaim, *Can. Spir. Eist. Constant.*
1603. Rudolphus de Neineck, *Canonicus Herbipol. & Bamberg.*
1604. Joannes Jacobus Comes à Königsegg, & Aulendorff, *Canonicus Coloniensis, Salisburgensis & Constantiensis.*
1603. Bernardus de Gemmingen, *Custos Aug. Præpositus Eistett.*
1605. Marcus Sitticus Comes ab Hohenembs, *Præpositus Constantiensis, Archiepiscopus Salisburgensis.* obiit 1619.
1606. David de Rott, obiit 1616.
1607. Joannes Udalricus de Humpis de Waldtramps, *Canonicus Eistett. Basiliensf. & Rector in Maßmünster.*
Joannes Wilhelmus de Gemmingen, *Canonicus Eistett.* obiit 1621.
1609. Laurentius Eberhardus Shliderer de Lachen: *Cellarius, Præses aulæ Episcopalis Dilingæ.*
Joannes Henricus de Neüneck, *Canon. Bamberg. & Herbip. Præpositus S. Cyriaci in Wisensteig, Decanus Camburg.*
1611. Burcardus Fridericus de Freiberg, *Canonicus Elwang.*
1612. Joannes Udalricus de Landenberg.
Joannes Jacobus Brauch, *SS. Theol. Doctor.*
Joannes Georgius Lutzenberger, J. U. D.
1613. Philippus Ferdinandus de Wellperg, Baro, *Canonicus Salisburgensis, & Trident.* Ejus materna avia fuit soror *S. Caroli Borromæi*, obiit hoc Anno.
Joannes Philippus Marescallus de Pappenhaim, *Can. Ratisp.*
1614. Eusebius de Tulliers Baro in Froberg, *Decanus Salisburgensis.* obiit 1635.
Marquardus de Freiberg & Eisenberg, *Canonicus Salisburg. & Eistettensf. Præpositus S. Mauritii Brisaciæ.*
Carolus de Metternich, *Canonicus Eistett.*
1615. Erhardus ab Aw, *Canonicus Elwang. fit Decanus.*
1616. Carolus de Stotzingen, obiit 1647.
Joannes Adamus Truchses de Höfingen Baro, *Canonicus Elwang. Decanus Eistettensf. Decanus Camburg.*
1617. Wolffgangus Rudolphus à Sirgenstain.
Joannes Conradus de Newhausen, *Canonicus S. Burcardi Herbip. & Viennensis; Scholasticus.*
Leonardus Götz, J. U. D. *Episcopus Lavantinus.*
1618. Joannes Adalbertus Humpis de Waldtrambs, *Canonicus Eistett.*
1620. Luitfridus de Ulma.

1621. Joan-

1621. Joannes Albertus Schenck de Stauffenberg.
Wilhelmus Ferdinandus de Neuhausen, obiit 1648.
Joannes Georgius Schadt de Bellmondt, *L. Officialis*, obiit 1648.
Joannes Rudolphus Rainoldt, SS. Theol. Doctor.
1624. Petrus Wall, *SS. Theol. Doctor*, *Pœnitentiarius*, *Consiliarius*, *Canonicus S. Gertrudis*, *Decanus S. Mauritii*, *Vicarius Generalis*, *Episcopus Adrymittenus*, *&* *Suffraganeus*. 1618.
Obiit 6. Julii 1630.
1625. Joannes Gottfridus de Westernach.
Joannes Sebastianus Spet de Zwifalten.
Christophorus Fridericus de Freiberg.
1627. Henricus Conradus de Welden, obiit 1635.
Sebastianus Denich, *SS. Theol. Doctor. Dec. Ratisb. Can. Const.*
Wolfgangus Christophorus de Gemmingen, *Can. Eist.* obiit 1635.
1628. Joannes Conradus Dietterich, *SS. Theol. Doctor.*
1629. Joannes Franciscus à Weix.
Hieronymus Scherrich, *Licentiatus*, *Scholasticus.*
1630. Julius Henricus de Gemmingen.
Joannes Christophorus à Freiberg.
Carolus Philippus de Ulma Baro in Erbach.
1631. Joannes Jacobus Weiler, *SS. Theol. Doctor.*
Joannes Rudolphus Baro à Rechberg, ab Hochen-Rechberg, *Decanus Eist.* fit *Administrator Episcopus Aug.* 1646.
1632. Sebastianus Müller, *SS. Theol. Doctor*, *Episcopus Adrymittanus*: *Suffraganeus.*
1633. Joannes Philippus Speth à Zwifalten.
Joannes Ulricus Schenk à Castell, fit *Decanus.*
1634. Joannes Leonardus Pappus, J. U. D. *Decanus Constantiensis.*
Franciscus Leopoldus Comes ab Altembs.
Joannes Conradus Mangoldt, *SS. Theol. Doctor.*
Maximilianus Christophorus à Westernach.
1635. Christophorus Marquardus ab Aw.
Carolus de Gemmingen, *Canonicus Eistettensis.* obiit 24. Jul. 1649.
Michael Baro de Schwendi.
Joannes Theobaldus ab Ostain.
1636. Franciscus Joannes à Prasberg, *Episcopus Constantiensis.*
1637. Joannes Stephanus Baro de Closen in Wagerstain.
Adamus Laurentius Comes de Töring, Stain, & Bertenstain, *Præpositus Salisburgensis & Ratisbonensis.*
Hieronymus Fridericus Baro de Freiberg, Opfingen & Justingen.
Ulricus Zürcher, *SS. Theologiæ Doctor.*
1638. Balthasar Camerloher, *SS. Theol. Doctor.*
1639. Sigismundus Franciscus Archidux Austriæ, in Episcopatu Augustano *Successor.*
Joannes Wolffgangus Simon Edelbeck de Schönaw.
1640. Henricus Bruno de Hazfeld.
1641. Georgius Molitor, *SS. Theol. Doctor*, obiit 1642.
1642. Joannes Melchior Balthassar, *SS. Theol. Doctor.*
1643. Franciscus ab Herbsthaim.
Franciscus Adamus Vöhlin, à Frickenhausen, Baro in Illertüssen & Neuburg.
1644. Franciscus Comes in Montfort.
Casparus Jacobus Segesser à Brunegg.
Joannes Henricus Baro de Stain.
1645. Joannes Rudolphus de Liechtenstain.
Joannes Reinardus ab Eyb.
1646. Martinus ab Ach, *SS. Theol. Doctor.*
Christophorus Guilielmus Baro de Freiberg & Eisenberg.

1648. Joannes Martinus Müller, *SS. Theol. Doctor.*
1649. Franciscus. Reuberger, *SS. Theol. Doctor.*
Joannes Marquardus à Bernhausen.
Joannes Martinus ab Eyb.
Joannes Frobennius Truchses, Comes à Zeil, Dominus in Waldburg.
Christophorus Truchses, Comes Fridbergæ & Trauchb. Dominus in Waldpurg.

CAPUT XII.

Catalogus Abbatum & Præpositorum Elvvangensium. S. R. I. PP.

Numerus.	Nomina.	Anni Electionis	Tempus Regim.	Obitus Anni.	Dies.
1.	Hariolphus.	764.			
2.	Victerbus.			800.	27. *Martii.*
3.	Grimoaldus.	800.	8.	808.	
4.	Othaldus.	808.			
5.	Adelgerus.				
6.	Sonderadus.				
7.	Ermenricus.				
8.	Berno.				
9.	Aftericus.				
10.	Lindebertus.	850.	15.		
11.	Hatto.	865.	17.		
12.	S. Adalbero E. A.	882	27.	909.	28. *April.*
13.	Girbertus.	909.	36.	944.	
14.	Hermannus.	944.	12.	956.	
15.	Hardobertus.	956.	18.	974.	
16.	Winitarius.	974.	16.	990.	
17.	Gebhardus E. A.	990.	6.	1000.	7. *Julii.*
18.	Hartmannus.	996.	15.	1011.	
19.	Berengarius.	1011.	15.	1026.	
20.	Odenbertus.	1026.	9.	1035.	
21.	Richardus I.	1035.	5.	1040.	
22.	Aaron.	1040.	20.	1060.	
23.	Regnigerus.	1060.	16.	1076.	
24.	Udo.	1076.	14.	1090.	
25.	Ilembertus.	1090.	4.	1094.	
26.	Adelgerus.	1094.	8.	1102.	
27.	Ebo.	1102.	11.	1113.	
28.	Richardus II.	1113.	5.	1118.	
29.	Helmericus C. Otingens.	1118.	18.	1136.	
30.	Albertus de Ramsperg.	1136.	37.	1173.	
31.	Albertus de Königsberg.	1173.	15.	1188.	
32.	Cuno.	1188.	30.	1278.	
33.	Godebaldus.	1219.	9.	1228.	
34.	Albertus III.	1228.	12.		
35.	Sigefridus I.	1240.	2.		
36.	Ruggerus.	1242.	4.	1246.	
37.	Godeboldus, sive Gothaldus.	1246.	3.	1250.	
38.	Rudolphus I.	1250.	6.	1256.	
39.	Otho de Svabsberg.	1256.	14.	1269.	
40.	Conradus.	1269.	9.		

41. Richar-

41. Richardus, al. Evardus de Svabsberg.	1278.	31.	1309.
42. Ernfridus de Felberg.	1309.	2.	1311.
43. Rudolphus de Pfalhaim.	1311.	22.	1333.
44. Cuno, Baro de Gundelfingen.	1333.	34.	1367.
45. Albertus Haack.	1367.	33.	
46. Sigefridus II.	1401.	26.	1427.
47. Joannes de Holzingen.	1427.	25.	1452.
48. Joannes de Hirnhaim.	1452.	9.	
Anno MCDLX. desierunt Abbates successere Præpositi Canonicorum secularium.			
49. Albertus de Rechberg.	1461.	41.	1502.
50. Bernardus de Westerstetten.	1502.		
51. Albertus Thum de Newenburg.	1503.	18.	
52. Henricus Palat. Rheni Bav. Dux.	1521.	31.	1552.
53. Otho Card. & Episc. Aug.	1552	21.	1573. 2. *April.*
54. Christophorus à Freiberg.	1573.	11.	1584.
55. Wolfgangus ab Hausen Ep. Ratisb.	1584.	16.	1613. 3. *Sept.*
56. Joan. Christoph. à Westerstetten. E. E.	1600.	12.	1637. 28. *Julii.*
57. Joan. Christophorus à Freiberg.	1612.	9.	1621.
58. Joan. Jacobus Blarer à Wartensee.	1621.		

CAPUT XIII.

Catalogus Abbatum SS. UDALRICI & AFRÆ Aug.

Numerus.	Nomina.	Anni Electionis	Tempus Regim.	Obitus Anni.	Dies.
1.	S. Reginbaldus, C. Diling. Ep. Spir.	1012.	3.	1039.	
2.	Dego.	1015.	3.	1018.	
3.	Gotisgenus.	1018.	2.	1020.	2. *Decemb.*
4.	Frideboldus.	1020.	10.	1030.	
5.	Henricus I.	1030.	14.	1044.	13. *Julii.*
6.	Theodo.	1044.	6.	1050.	
7.	Adalbero.	1050.	15.	1065.	
8.	Theodemarus.	1065.	16.	1080.	20. *Octob.*
9.	Sigehardus.	1080.	14.	1094.	
10.	Hartmannus Dux Carinthiæ.	1094.	2.	1114.	
11.	Berengarius.	1096.	11.		
12.	Guntherus.	1107.	2.		
13.	B. EGINO.	1109.	13.	1122.	15. *Julii.*
14.	Wollemarus.	1122.	4.	1126.	
15.	Udalscalcus de Maisack.	1126.	25.	1151.	
16.	Hezilo.	1151.	13.	1164.	
17.	Udalricus de Biberbach.	1164.	10.	1174.	
18.	Henricus II. de Meysick.	1174.	7.	1181.	
19.	Manegoldus.	1181.	6.	1188.	
20.	Henricus III.	1188.	6.	1195.	
21.	Erchinboldus.	1195.	8.	1203.	23. *Jan.*
22.	Udalricus II.	1203.	6.	1211.	
23.	Henricus IV. de Balleshaim.	1209.	7.	1216.	20. *Febr.*
24.	Dietho, vel Theodo.	1216.	9.	1225.	16. *Martii.*
25.	Luitfridus.	1225.	8.		
26.	Hildebrandus.	1232.	12.	1244.	27. *Nov.*
27.	Gosuvinus de Thierheim.	1244.	23	1267.	10. *Julii.*

28. Theodoricus de Rott.	1267.	21.	1288.
29. Sibotho Stolzhirs.	1288.	4.	
30. Henricus V. de Hagenau.	1292.	23.	
31. Marquardus de Haglen.	1315.	18.	1333.
32. Conradus Winckler.	1333.	22.	1355. 30. *Sept.*
33. Joannes I. de Vischach.	1355.	11.	1366. 18. *Jan.*
34. Fridericus de Gummeringen.	1366.	13.	1379. 22. *Julii.*
35. Henricus VI. de Gabelbach.	1379.	17.	1398. 10. *Dec.*
36. Joannes II. Lauginger.	1396.	7.	1403. 21. *Martii.*
37. Joannes III. Küssinger.	1404.	24	1428. 1. *Julii.*
38. Henricus VII. Heutter.	1428.	11.	1439. 1. *Martii.*
39. Joannes IV. ab Hochenstain.	1439.	20.	1478. *Nov.*
40. Melchior de Stainhaim.	1459.	16.	1474. 30. *Jan.*
41. Henricus VIII. Friess.	1474.	8.	1482. 9. *Martii.*
42. Joannes V. de Giltlingen.	1482.	14.	1496. 28. *Jan.*
43. Conradus II. Mörlin.	1496.	14.	1510. 2. *Febr.*
44. Joannes VI. Schrott.	1510.	17.	1534.
45. Joannes VII. Könlin.	1528.	10.	1539. 26. *Febr.*
46. Simon Goll.	1539.	9.	1548. 5. *Maji.*
47. Jacobus Köpplin.	1548.	52.	1600. 8. *Febr.*
48. Joannes VIII. Merck.	1600.	33.	1632. 21. *Julii.*
49. Bernardus Herdtfelder.	1635.		

CAPUT XIV.

Catalogus Abbatum Fuessensium.

1. S. MAGNUS.	691.		6. *Sept.*
2. B. Conradus I.	760.		
3. Wolpotto.			
4. Gotteboldus.			
5. Ortholdus.			
6. Bertholdus.			
7. Wilhelmus.			1094.
8. Adalbertus.			
9. Rupertus.			
10. Bernoldus.			
11. Güntherus.			
12. Leytolphus.			
13. Gefilo.			
14. Egino.	1181.	18.	1199.
15. Henricus I.	1199.	7.	1206.
16. Gerungus.	1206.	12.	1218.
17. Conradus II.	1218.	7.	1225. 16. *Mart.*
18. Dieto.	1225.	9.	1234.
19. Ruggerus.	1234.	17.	1250.
20. Rudolphus de Thalhoven.	1250.	5.	1256.
21. Albertus.	1256.	7.	1263.
22. Hermannus I.	1263.	20.	1284.
23. Hildeboldus	1284.	3.	1287.
24. Conradus III.	1287.	13.	1300.
25. Hermannus II.	1300.	13.	1313.
26. Hermannus III.			

27. Go-

27. Gofwinus.	1313.	9.	1322.
28. Joannes I.	1322.	10.	1332.
29. Henricus II.	1332.	6.	1339.
30. Udalricus.	1339.	8.	1347.
31. Joannes II.	1332.	6.	1339.
32. Luitprandus.	1339.	8.	1347.
33. Fridericus.	1371.	19.	1390.
34. Joannes III.	1390.	9.	1403. 21. *Mart.*
35. Georgius Sandaver.	1399.	10.	1410.
36. Urbanus de Rottenftain.	1410.	16.	
37. Joannes IV. Schmerlaib.	1426.	5.	1431.
38. Conradus IV. Clammer.	1431.	2.	1433.
39. Joannes V. Fifcher.	1433.	24.	
40. Joannes VI. Höfs.	1458.	22.	1482.
41. Benedictus Furtenbach.	1480.	44.	
42. Joannes VII. Baptifta Benzinger.	1524.	12.	1537.
43. Gregorius Gerhoch.	1537.	18.	
44. Simpertus Lechler.	1554.	2.	
45. Georgius II. Albertus.	1556.	4.	
46. Joannes VIII. Kesler.	1560.	6.	
47. Hieronymus Alber.	1567.	6.	
48. Matthias.	1579.	25.	1604.
49. Henricus III.	1605.	7.	
50. Martinus Stimpfle.	1614.		

CAPUT XV.

Catalogus Abbatum Uttenburanorum.

Numerus.	Nomina.	Anni Electionis	Tempus Regim.	Obitus Anni. Dies.
1.	S. TOTTO Comes Ilergoviæ.	764.	53.	817. 19. *Nov.*
2.	Mylo.	817.	47.	864.
3.	S. NIDGARIUS, *Epifc. Aug.*	864.	1.	869. 15. *April.*
4.	Wiggarius, *Epifc. Aug.*	864.	38.	902. *al.* 887.
5.	Byrtilo.	902.	39.	941.
6.	Adalbero *Can. Aug. def. Epifc.*	941.	30.	971.
7.	S. UDALRICUS, *Epifc. Aug.*	971.	1.	973. 4. *Julii.*
8.	Rudungus.	972.	28.	1000.
9.	Dangolphus.	1000.	12.	1012.
10.	Sigebertus.	1012.	16.	1028.
11.	Embricus.	1028.	22.	1050.
12.	Eberhardus.	1050.	19.	1069.
13.	Racelinus.	1069.	13.	1082.
14.	Adelhalmus.	1082.	12.	1094.
15.	Gebehardus.	1094.	9.	1103. 29. *Sept.*
16.	Henricus I.	1103.	1.	1104.
17.	S. RUPERTUS.	1104.	41.	1145.
18.	Ifingrinus.	1145.	35.	1180.
19.	Bernoldus.	1180.	13.	1193.
20.	Conradus I.	1194.	36.	1229.
21.	Bertholdus.	1229.	19.	

22. Waltherus.	1248.	4.	1252.
23. Henricus II.	1252.	6.	1258.
24. Sigefridus.	1258.	8.	1266.
25. Henricus III. de Bregant.	1266.	30.	1296.
26. Conradus II.	1296.	16.	1312.
27. Henricus IV.	1312.	10.	1322.
28. Henricus de Nordholtz.	1322.	31.	1353.
29. Joannes de Altmanshoven.	1353.	18.	1371.
30. Udalricus de Knöringen.	1371.	7.	1378.
31. Joannes II. Hocherer.	1378.	12.	1390.
32. Henricus VI.	1390.	8.	1399.
33. Joannes III. de Afflettcn.	1399.	1.	—
34. Joannes IV. Kiflinger.	1400.	4.	1428. 1. *Julii.*
35. Eggo Comes de Schwabeck.	1404.	12.	1416.
36. Joannes V. Schedler.	1416.	32.	1448.
37. Jodocus Niderhoff.	1443.	10.	1453.
38. Joannes VI. Craus.	1453.	22.	1475.
39. Wilhelmus de Lufchnaw.	1475.	4.	1479.
40. Nicolaus Röfslin.	1480.	12.	1492.
41. Matthæus Ackerman.	1492.	18.	1512.
42. Leonardus Wideman.	1508.	38.	1546.
43. Cafpar Kindelman.	1547.	—	—
44. Gallus Memminger.	—	—	—
45. Alexander Sauttter.	1600.	—	— 2. *Martii.*
46. Gregorius Reubin.	1612.	—	—
47. Andreas Vogt.	1628.	4.	1632.
48. Maurus.	1632.	—	—

CAPUT XVI.

Abbates Benedictopurani.

Nume-rus.	Nomina.	Anni Electionis	Tempus Regim.	Obitus Anni.	Dies.
1.	Ringrinus.	850.	8.	858.	
2.	Zavo.	858.	7.	865.	
3.	Erpfmanno.	865.	36.	899.	
4.	Urolphus.	899.	18.	918.	
5	Snelbertus.	918.	28.	945.	
6.	Woltoldus.	960.	7.	967.	
7.	Richolphus.	967.	20.	987.	
8.	Reginbertus.	987.	10.	997.	
9.	Raboldus.	997.	12.	1009.	
10.	Tagino.	1009.	1.	1010.	
11.	Albero.	1010.	9.	1019.	
12.	Reginbertus.	1019.	26.	1045.	
13.	Ellingerus.	1045.	31.	1076.	
14.	Meginofus.	1076.	2.	1078.	
15.	Ratmundus.	1078.	26.	1104.	
16.	Conradus I.	1104.	18.	1122.	
17.	Hopertus.	1122.	1.	1123.	
18.	Olfcalcus.	1123.	3.	1126.	
19.	Engelfcalcus.	1126.	13.	1138.	

20. Gual-

20. Gualthero.	1138.	30.	1168.
21. Ortolphus I.	1168.	12.	1180.
22. Wernherus.	1180.	3.	1183.
23. Albertus I.	1183.	20.	1203.
24. Bernardus I.	1203.	10.	1213.
25. Henricus I.	1213.	14.	1227.
26. Gebhardus.	1227.	9.	1236.
27. Bernardus II.	1236.	10.	1246.
28. Henricus II.	1246.	25.	1271.
29. Ortolphus II.	1271.	14.	1284.
30. Henricus III.	1284.	5.	1289.
31. Otho.	1289.	29.	1318.
32. Henricus IV.	1318.	30.	1348.
33. Duringo.	1348.	17.	1361.
34. Albertus II.	1361.	8.	1369.
35. Henricus V.	1369.	9.	1378.
36. Henricus VI. Pienznauer.	1378.	22.	1400.
37. Ludovicus I.	1400.	9.	1409.
38. Fridericus.	1409.	13.	1422.
39. Conradus II.	1422.	7.	1430.
40. Gregorius.	1429.	10.	1439.
41. Thomas Schwalb.	1439.	1.	1440.
42. Guilelmus Diepolzkircher.	1440.	43.	1483.
43. Narcissus.	1483.	21.	1504.
44. Balthasar.	1504.	17.	1524.
45. Matthias.	1521.	17.	1538.
46. Caspar.	1538.	10.	1548.
47. Ludovicus II.	1548.	22.	1570.
48. Joannes Benedictus.	1570.	34.	1604.
49. Joannes.	1604.	—	—
50. Waldramus.	—	—	—
51. Philippus.	—	—	—

CAPUT XVII.

Catalogus Abbatum in Wessesprunnen.

Numerus.	Nomina.	Anni Electionis	Tempus Regim.	Obitus Anni.	Obitus Dies.
1.	Ilfungus.	758.	41.	799.	
2.	Adelmarus.	799.	32.	831.	
3.	Reimundus.	831.	43.	874.	
4.	Adelhelmus.	874.	12.	886.	
5.	Schnello.	886.	18.	904.	
6.	Hatto.	904.	2.	906.	
7.	Sigmarus.	906.	36.		
8.	Benedictus.				
9.	B. THIENTO Martyr.	942.	13.	955.	
10.	Albero.	1065.	46.	1110.	
11.	Sighardus.	1110.	19.	1128.	
12.	Adalbertus.	1128.	1.	1129.	
13.	B. BALTO.	1129.	26.	1156.	
14.	Nortbertus.	1156.	4.	1160.	

15. Luitoldus.	1160.	6.	1166.
16. Conradus I.	1166.	—	1166.
17. Udalricus I.	1166.	6.	1172.
18. Sigibaldus.	1172.	28.	1200.
19. Albertus.	1200.	20.	1220.
20. Conradus II.	1220.	23.	1243.
21. Walchunus.	1243.	11.	1254.
22. Otho.	1254.	6.	1260.
23. Udalricus II.	1260.	—	1260.
24. Conradus III.	1260.	16.	1276.
25. Wernherus I.	1276.	5.	1281.
26. Udalricus III.	1281.	5.	1286.
27. Marquardus.	1286.	21.	1306.
28. Gebehardus.	1306.	17.	
29. Udalricus IV.	—	—	—
30. Wernherus II.	1323.	41.	1364.
31. Paulus I.	1364.	20.	1384.
32. Udalricus V.	1384.	30.	1414.
33. Eberhardus.	1414.	2.	1416.
34. Petrus I.	1416.	4.	1420.
35. Fridericus.	1420.	12.	1432.
36. Urbanus.	1432.	6.	1438.
37. Udalricus VI.	1438.	5.	1443.
38. Leonardus I.	1443.	17.	1460.
39. Paulus II.	1460.	26.	1486.
40. Joannes.	1486.	7.	1493.
41. Petrus II.	1493.	6.	1499.
42. Henricus.	1499.	10.	1508.
43. Casparus.	1508.	18.	1525.
44. Wolfgangus.	1525.	8.	1533.
45. Benedictus I.	1533.	29.	1562.
46. Leonardus II.	1562.	10.	1571.
47. Gregorius I.	1571.	17.	1589.
48. Benedictus II.	1589.	9.	1598.
49. Georgius.	1598.	8.	1607.
50. Gregorius II.	1607.	—	—

CAPUT XVIII.

Catalogus Abbatum in Thierhaupten.

1. Ulinus.	772.		
2. Guilielmus.			
3. Marquardus al. Madegoldus.			
4. Haimo I.			
5. Hunibertus, al. Himbrico.	1020.	16.	1036.
6. Haimo II.			
7. Odewinus, al. Ottovinus.			
8. Godescalcus.			
9. Arnoldus.			
10. Marquardus II.			
11. Erchenboldus.			
12. Henricus I.			

13. Udal-

13.	Udalricus I. Com. Fuchs.	1308.		
14.	Henricus II. de Höchftetten.			1353.
15.	Conradus.	1353.	13.	1366.
16.	Udalricus II.	1366.	8.	1372.
17.	Erneftus.	1372.		
18.	Georgius I.			
19.	Joannes I.			
20.	Ulricus III. de Lüzlburg.			
21.	Joannes II. Bruno dictus.			1439.
22.	Fridericus.	1455.		
23.	Thomas.	1460.		
24.	Henricus III.	1478.		
25.	Georgius II.	1489.		
26.	Joannes III. à Wefternach.			
27.	Udalricus IV. de Werden.	1491.		
28.	Joannes IV. Hardtlieb.			1505.
29.	Petrus Wagner.	1501.	10.	1511.
30.	Leonardus Greck.	1511.	22.	1533.
31.	Joannes V. Rumpfardt.	1533.	15.	1548.
32.	Joachimus Fendt.	1548.	5.	1553.
33.	Benedictus Gaugenrieder.	1553.	44.	1597.
34.	Cafparus Bfchorn.	1597.	22.	
35.	Joannes VI. Bleibimhaufs.	1619.	1.	1620.
36.	Joannes VII. Nagel.	1620.	17.	
37.	Petrus.	1637.		

CAPUT XIX.

Catalogus Abbatum Nereshaimenfium.

1.	Orneftus C. Dilingenfis.	1095.	1.	1096.	
2.	Hugo.	1096.	5.	1101.	
3.	Theodericus I.	1101.	17.	1118.	
4.	Henricus I.	1118.	7.	1125.	
5.	Pilegrinus.	1125.	15.	1140.	
6.	Ortliebus.	1140.	24.	1164.	
7.	Henricus II.	1164.	35.	1199.	
8.	Degenhardus.	1199.	20.	1226.	
9.	Godeboldus de Ehingen.	1219.	7.	1226.	
10.	Ruggerus.	1226.	32.	1258.	
11.	Udalricus de Elchingen.	1258.	19.	1277.	
12.	Waltherus I.	1277.	1.	1278.	
13.	Theodericus II.	1278.	10.	1288.	
14.	Fridericus de Ziplingen.	1288.	20.	1308.	
15.	Henricus III.	1308.	21.	1329.	
16.	Colomannus.	1329.	9.	1338.	
17.	Udalricus II. de Höchftetten.	1338.	11.	1349.	
18.	Waltherus II.	1349.	20.	1369.	
19.	Conradus.	1369.	3.	1372.	
20.	Wolfradus de Stainhaim.	1372.	8.	1380.	
12.	Wilhelmus de Almansmues.	1380.	14.	1394.	*6. Junii.*
22.	Nicolaus de Elchingen.	1394.	11.	1405.	
23.	Udalricus III. de Roden.	1405.	18.	1423.	
24.	Henricus IV. à Diemutftein.	1423.	23.	1446.	

25. Rudolphus Venator.	1446.	19.	1465.
26. Georgius de Nenningen.	1465.	11.	1476.
27. Eberhardus de Emmershoven.	1476.	18.	1494.
28. Joannes de Waiblingen.	1494.	13.	1507.
29. Simon de Bernstadt.	1507.	3.	1510.
30. Joannes II. Finsternacher.	1510.	19.	1529.
31. Mathias Guterman.	1529.	15.	1545. 29. *Maji.*
32. Joannes III. Schveickhofer.	1545.	20.	1565.
33. Georgius II. Gerstmair.	1565.	18	1586.
34. Melchior Hänlin.	1583.	33.	1616.
35. Benedictus Rorer.	1616.	31.	1647. 19. *Junii.*
36. Menradus Denich.	1647.		

CAPUT XX.

Catalogus Abbatum S. Crucis in Werdea, sed valde mutilus.

1. Theodoricus.	1135.		
2. Bartholomæus.	1485.	32.	1517.
3. Franciscus Rhear.	1517.	2.	
4. Joannes Læverus.	1519.	3.	1522.
5. Nicolaus Haiderus.	1522.	5.	
6. Thomas Romanus.	1527.		
7. Stephanus.			
8. Christophorus.			
9. Leonardus.	1602.	19.	1621.
10. Balthasarus Sutor.	1621.	10.	
11. Conradus.	1631.	13.	
12. Jacobus Jäger.	1644.		
13. Laurentius Wanner.	1646.		
14. Conradus Schneid.	1648.		

CAPUT XXI.

Catalogus Abbatum Lorchensium.

1. Herbertus.	1102.	22.	1124.
2. Kraffto.	1124.		
3. Henricus.	1171.		
4. Fridericus I.	1234.		
5. Cunadus.	1251.		
6. Ulricus I.	1260.		
7. Gebizo.	1290.		
8. Fridericus II.	1318.		
9. Ulricus II.	1333.		
10. Ludovicus I.	1336.		1360.
11. Ludovicus II.	1360.		
12. Volckardt de Scheckingen.	1372.		
13. Volckardt II. de Welwart.	1391.		
14. Joannes.	1400.		
15. Wilhelmus.	1416.		
16. Volckardt III. de Sckeckingen.	1443.		

17. Ni-

17. Nicolaus.	1462.		
18. Jodocus.	1477.		
19. Georgius Kerler.	1481.		1510.
20. Sebastianus Autenried.	1510.	15.	1525.
21. Laurentius.	1525. Expulsus anno 1536.		

Post hos extitere Luterani Pseudo-Abbates.

Inde per Ferdinandum II. Imperatorem restituti.

22. Joannes Fridericus Koler. 1630. } Administratores nomine Monast. S. Blasii, cui assignatum est.
23. Placidus Rauber. }

CAPUT XXII.

Catalogus Abbatum Eichenbrunnensium.

1. Cuno de Fachberg.	1100.		
2. Goteboldus.	1122.		
3. Gebo.			
4. Idulphus.			
5. Conradus.			
6. Geringus.			
7. Leonardus.			
8. Hermannus.			
9. Udalricus.			
10. Hartmannus.			
11. Albertus.			
12. Henricus.			
13. Joannes.			
14. Waltherus.			
15. Wilhelmus Ranzius.			
16. Ulricus Læckerlinus.	1460.		
17. Martinus.	1474.	—	1487. 2. *Junii.*
18. Joannes Cocus.	1487.	12	1517.
19. Rudolphus Wagner.	1499.	36.	1535.
20. Wilhelmus Fuchs.	1535.	10.	1546. 17. *Jan.*
21. Martinus Bucolinus.	1547.		

Post hujus mortem Monasterium à Luteranis occupatum fuit.

CAPUT XXIII.

Catalogus Abbatum Anhusanorum.

1. Sigefridus.	1143.	
2. Udalricus I.	1181.	
3. Degenhardus.	1231.	
4. Hartmannus.	1282.	
5. Waltherus.	1291.	
6. Conradus.	1305.	
7. Henricus I. de Werde.	1336.	
8. Henricus II. de Gabelbach.	1353.	
9. Georgius I. de Suntheim.	1373.	
10. Jacobus I. de Hürgerstein.	1390.	
11. Nicolaus.	1410.	1446.

12.	Georgius II. de Sundtheim.	1450.		
13.	Martinus.	1466.		1487. 2. *Junii.*
14.	Ulricus II.	1474.		
15.	Jacobus II. Pfeffer.	1478.	23.	1501. 23. *April.*
16.	Joannes I. Weidenkrantz.	1501.	16.	1517.
17.	Joannes II Mannius.	1517.	5.	1522. 25. *April.*
18.	Joannes III. Agricola.	1522.	14.	Expulsus 1536.
	Vacavit XII. Annis.			
19.	Onophrius Schadutz.	1548.	10.	1558. 11. *Sept.*
	Post hæc subintroducti sunt Luterani Pseudo-Abbates. At post restitutionem à piissimo Imp. Ferdinando II. Catholicis factam, electus est.			
20.	Carolus Stengelius.	1636.	18.	

CAPUT XXIV.

Catalogus Abbatum Elchingensium.

1.	Andreas de Aichaim.			
2.	Wilhelmus.			
	Post hunc desunt plures Abbates quorum nomina interciderunt.			
3.	Conradus Klotzer.	1366.	—	1386.
4.	Ulricus de Liechtenstain.	1386.	—	—
5.	Jacobus Gosoldus.	—	—	1431.
6.	Fridericus Zuirner.	1431.	30.	1465.
7.	Paulus Kastius.	1461.	37.	1498. 25. *Jan.*
8.	Joannes Kiechlin.	1498.	21.	1521.
9.	Hieronymus Dux.	1519.	22.	1541. 23. *Mart.*
10.	Andreas Thierlinus.	1541.	6.	1547. 12. *Sept.*
11.	Thomas Clausius.	1547.	16. dies.	1547. 22. *Octob.*
12.	Silvester Gotfrid.	1547.	6.	1553.
13.	Leonardus Mair.	1553.	2.	1555.
14.	Sebastianus Eberlin.	1555.	10.	1565.
15.	Erhardus Wassermann.	1565.	16.	1581.
16.	Gallus Keppeler.	1581.	21.	1602.
17.	Thomas II. Holl.	1602.	17.	1619. 18. *Dec.*
18.	Joannes II. Speigelin.	1620.	19.	1638. 17. *Maji.*
19.	Joannes III. Treu.	1638.		

CAPUT XXV.

Catalogus Abbatum Fultenbacensium.

1.	Gebeon.	1130.	13.	1143.
2.	Fridericus.	1143.		
	Hic per centum annos desiderantur aliq. Abbates.			
3.	Otto.	1260.	35.	1295.
4.	Dietricus.	1295.	5.	1298.
5.	Conradus.	1298.	12.	1310.
6.	Ulricus.	1310.	7.	1317.
7.	Ulricus II. de Dirnaw.	1317.	23.	1340.
8.	Berchtoldus.	1340.	10.	1350.
9.	Hermannus.	1350.	23.	1373.

10. Hen-

10. Henricus Giss.	1373.	12.	1385.
11. Henricus II.	1385.	11.	1396.
12. Wernerus.	1396.	5.	1400.
13. Joannes Bröll.	1400.	9.	1410.
14. Joannes II.	1410.	14.	1424.
15. Wilhelmus.	1424.	22.	1446.
16. Udalricus III. Frey.	1446.		

Post hunc anno 1450. *Reverendissimus D. Petrus Cardinalis & Episc. August. hoc Monasterium suis Suffraganeis dedit in commendam, hi fuerunt:*

I. Wilhelmus Mader, al. Dieminger.

II. Martinus Aurlperger: perperam Dieminger dictus.

III. Jodocus Abbas de Ursperg.

Postea Monasterium Ordini restitutum fuit per Reverendissim. D. Joannem *de* Werdenberg, *Episc. Aug. ad instantiam præcipue* D. Melchioris *de* Stainheim, *Abbatis* SS. Udalrici & Afræ Augustæ, *qui duos Conventuales huc misit: factus est ergo Abbas.*

17. Georgius Helfer.	1471.	33.	1503.
18. Jacobus Böhem.	1503.	10.	1513.
19. Bernardus Fabri.	1513.	20.	1533.
20. Andreas Lutz.	1533.	14.	1547.
21. Bernardus Fabri II.	1547.	21.	1568.
22. Bartholomæus Kapfer.	1568.	14.	1582.
23. Matthias Zoller.	1582.	9.	1592.
24. Marcus Helling.	1592.	10.	1602.
25. Georgius II. Nonnenbeck.	1602.	1.	1603.
26. Christophorus Burchard.	1603.	7.	1610.
27. Henricus III. Molitor.	1610.	17.	1646.
28. Silvanus Herzog.	1627.	9.	—
29. Maurus Ferber.	1636.	—	—

CAPUT XXVI.

Catalogus Abbatum Ursinensium.

1. Cuno.	1185.		
2. Rudolphus.			
3. Albertus.	1223.	5.	1228.
4. Conradus I.	1228.	39.	1267.
5. Udalricus I.	1267.		
6. Henricus I.			
7. Hartmannus.		14.	
8. Henricus II.		7.	
9. Conradus II.	1332.		
10. Suiggerus.			
11. Henricus III. Zerrer. 16. Hebdomad.			
12. Udalricus II.			
13. Henricus IV.			
14. Joannes Albinus.			
15. Petrus de Baisweil.			
16. Conradus III. Hausanus.	1399.	13.	1422.
17. Henricus V. Esseler.	1422.	37.	1459.
18. Petrus II. Alberti.	1459.	15.	1476.
19. Matthias Steinbrucker.	1475.	15.	1490.

20. Othmarus.	1490.	10.	1501.
21. Petrus III. Fend.	1502.	30.	1533.
22. Paulus Neccharus.	1533.	15.	1539.
23. Sebaſtianus Steger.	1549.		
24. Thomas Hoffman.			
25. Adamus Leberwurſt.			
26. Sebaſtianus II.			
27. Carolus Andreæ.	1612.		
28. Maurus Keislin.			

CAPUT XXVII.

Catalogus Abbatum S. M. Andex.

1. Eberhardus Stöcklin.	1458.	4.	1462. 17. *Mart.*
2. Joannes Hanſman.	1462.	13.	1475. 18. *Octob.*
3. Andreas Oertel.	1475.	17.	1492.
4. Joannes Schrotenbach.	1492.	29.	1521. 1. *Junii.*
5. Chriſtophorus Riedler.	1521.	8.	1529. 21. *Dec.*
6. Joannes Widenman.	1530.	1.	1530. 18. *Mart.*
7. Benedictus Stückel. } Adminiſtrator.			
8. Eberhardus. }			
9. Leonardus Schlecht.	1541.	19.	1560. 27. *Aug.*
10. Joannes Seyfrid.	1560.	1.	1561.
11. Leonardus.	1561.	4.	1565.
12. Georgius Gaunsdorffer.	1565.	3.	—
13. Georgius II. Zimmerman.	1568.	1.	1569. 12. *Octob.*
14. Caſparus Kürbel.	1569.	—	—
15. Joachimus Kircher.	1570.	18.	1588.
16. David Aicheler.	1588.	8.	1596. 26. *Febr.*
17. Alexander Sautter.	1596.	4.	— 2. *Martii.*
18. Joannes Chryſoſtomus Huttler.	1600.	10.	1610. 7. *Julii.*
19. Michael Einslin.	1610.	30.	1440. 29. *Aug.*
20. Maurus Frieſenegger.	1640.		

CAPUT XXVIII.

Catalogus Abbatum Cæſarienſium.

1. Udalricus I.	1134.	21.	1155. 11. *Martii.*
2. Conradus I.	1155.	10.	1165. 14. *Mart.*
3. Diethelmus I.	1165.	9.	1174. 20. *Junii.*
4. Albertus I.	1174.	19.	1194. 30. *Sept.*
5. Ebo I.	1194.	16.	1210. 7. *Sept.*
6. Conradus II.	1210.	18.	1228. 26. *April.*
7. Henricus I.	1228.	11.	1239. 7. *Octob.*
8. Richardus I.	1239.	12.	1251. 4. *Julii.*
9. Voluvicus I.	1251.	11.	1262. 16. *Dec.*
10. Henricus II.	1262.	4.	—
11. Tratuvinus I.	1266.	21.	1287. 14. *Sept.*
12. Henricus III.	1287.	15.	1302. 20. *Maij.*
13. Joannes I.	1302.	18.	1320. 25. *Octob.*
14. Udalricus II.	1320.	19.	1339. 4 *Sept.*

15. Udal.

15. Udalricus III.	1339.	21.	1361. 31. *Dec.*
16. Joannes II.	1360.	19.	1379. 3. *Mart.*
17. Joannes III.	1379.	21.	1400. 25. *Maij.*
18. Joannes IV.	1400.	22.	1423. 24. *Aug.*
19. Crafto I.	1423.	4.	1430. 7. *Febr.*
20. Leonardus I.	1427.	13.	1447. 22. *Sept.*
21. Nicolaus I.	1440.	18.	1458. 22. *Sept.*
22. Georgius I.	1458.	21.	1479. 8. *Dec.*
23. Joannes V.	1479.	11.	1490. 3. *April.*
24. Georgius II.	1490.	19.	1509.
25. Conradus III.	1509.	31.	1540. 6. *Nov.*
26. Joannes VI.	1540.	35.	1575. 28. *Nov.*
27. Udalricus IV.	1575.	11.	1586. 14. *Aug.*
28. Georgius III.	1586.	3.	1589. 11. *Febr.*
26. Dominicus I.	1589.	5.	1594. 6. *Jan.*
30. Sebastianus I.	1594.	14.	1608. 15. *April.*
31. Joannes VII.	1608.		
32. Jacobus I.			1637.
33. Georgius IV.	1637.		

CAPUT XXIX.

Catalogus Abbatum Regii Fontis.

1. Henricus I.	1302.		
2. Marquardus.			
3. Bertholdus.			
4. Henricus Hubmannus II.			
5. Fridericus.			
6. Joannes I.			
7. Alwigus.			
8. Nicolaus Ungarus.			
9. Joannes de Rinderbach II.			
10. Hildebrandus.	1426.	36.	
11. Petrus Stock I.	1462.		
12. Petrus Siefapfel II.	1462.	7.	1469.
13. Joannes III. Offelin.	1469.	6.	1475.
14. Joannes IV. Sporer.	1475.	16.	1491.
15. Helias Sengius.	1491.	16.	1516.
16. Emeramus Thiem.	1507.	6.	1516.
17. Melchior Rueff.	1513.	27.	1539.
18. Ambrofius Boxler.	1544. *Post Luteranismum.*		
19. Theodorus.	1630.		
20. Wolfgangus Ruep.	1635.		

CAPUT XXX.

Catalogus Præpofitorum Pollingenfium.

1. Aribo.		21. *Sept.*
2. Herrich.		16. *Febr.*
3. Arnoldus.	1073.	

4. Hiltibertus.			7. *Dec.*
5. Chuno.	1103.	44.	1147. 9. *Mart.*
6. Conradus I.	1147.	32.	1180. 2. *Nov.*
7. Perchtoldus.	1180.	32.	1212. 18. *Mart.*
8. Eglo.	1212.	12.	1224. 26. *Julii.*
9. Mangoldus.	1224.	2.	1226. 19. *Mart.*
10. Henricus I.	1226.	21.	1247. 21. *Junii.*
11. Dietricus.	1247.	7.	1254.
12. Guntherus.	1254.	18.	1272. 13. *Aug.*
13. Hermannus.	1272.	1.	
14. Henricus II.	1273.	6.	1279. 2. *Martii.*
15. Conradus II. Amſiger.	1279.	34.	1313. 20. *Jan.*
16. Henricus III.	1313.	21.	1334. 20. *Martii.*
17. Conradus III.	1334.	2.	1336.
18. Ulricus I.	1336.	5.	1341. 7. *April.*
19. Henricus IV.	1341.	4.	1345. 17. *Maji.*
20. Conradus IV. Schöndorfer.	1345.	36.	1382. 13. *Julii.*
21. Udalricus II. Kalchmair.	1382.	22.	1404. 7. *Mart.*
22. Wilhelmus Dabertzhover.	1404.	19.	1434. 23. *Sept.*
23. Udalricus III. Schütz.	1425.	27.	1450. 28. *Octob.*
24. Joannes I. Mairhofer.	1450.	4.	1454. 14. *Mart.*
25. Joannes II. Fend.	1454.	37.	1491. 1. *Jan.*
26. Michael Spett.	1491.	8.	1499. 23. *Sept.*
27. Joannes III. Zingieſſer.	1499.	23.	1523. 8. *Febr.*
28. Joannes IV. Fend.	1523.	7.	1530. 28. *Junii.*
29. Conradus V. Härtel.	1530.	1.	1531. 14. *Sept.*
30. Gregorius Petz.	1531.	31.	1562. 6. *Aug.*
31. Erhardus Eirl.	1562.	9.	1573. 7. *Mart.*
32. Jacobus Schwarz.	1571.	20.	1591.
33. Caſparus Leiſs.	1591.	25.	1616. 13. *Febr.*
34. Chilianus Weſterrieder.	1616.	16.	1632.
35. Hartmannus.	1632.	2.	1635.
36. Sigismundus.	1635.	8.	1643.
37. Antherus.	1643.		

CAPUT XXXI.

Catalogus Præpoſitorum Dieſſenſium.

1. Hartwicus.	1132.	41.	1173.
2. Degenhardus.	1173.	31.	1204.
3. Ortliebus.	1204.	20.	1224.
4. Henricus I.	1224.	18.	1242.
5. Albertus.	1242.	9.	1252.
6. Conradus I.	1251.	13.	1263.
7. Henricus II.	1263.	12.	1304.
8. Otho.	1275.	10.	—
9. Seifridus Buchreitter.	1285.	4.	—
10. Otho iterum.	1290.	4.	—
11. Fridericus.	1294.	3.	—
12. Berchtoldus.	1297.	19.	1316.
13. Conradus II.	1316.	34.	1360.
14. Henricus III. Meillinger.	1351.	28.	1379.

15. Udal-

15. Udalricus I. Schleher.	1379.	11.	1390. 12. *Nov.*
16. Jacobus Bienzenawer.	1390.	48.	—
17. Thomas Fend.	—	3.	1448.
18. Conradus III. Sartais.	1448.	10.	1458. 24. *Jan.*
19. Conradus IV. Marstaller.	1458.	3.	—
20. Joannes Schöen.	1461.	14.	1474.
21. Joannes II. Zallinger.	1474.	22.	1496. 18. *Febr.*
22. Conradus V. Maurer.	1496.	16.	1512.
23. Hieronymus Viti.	1512.	22.	1535. 1. *Febr.*
24. Joannes III. Dietmair.	1535.	23.	1558. 30. *Octob.*
25. Bernardus.	1558.	9.	—
26. Udalricus II. Trieg.	1567.	7.	—
27. Joannes IV. Reismair.	1574.	15.	1589. 10. *April.*
28. Balthasar Günther.	1589.	22.	1611.
29. Simon Werlinus.	1611.	38.	1648. 30. *Sept.*
30. Antonius.	1648.		

CAPUT XXXII.

Catalogus Præpositorum in Bernried.

1. Otho I.	1120.
2. Hermannus.	1152.
3. Henricus I.	1167.
4. Eberhardus.	1190.
5. Otho II.	1226.
6. Rembottus.	1268.
7. Conradus.	1300.
8. Udalricus I.	1330.
9. Joannes I.	1367.
10. Udalricus II.	1381.
11. Joannes II.	1410.
12. Udalricus III.	1425.
13. Joannes III.	1433.
14. Bernardus.	1464.
15. Joannes IV.	1471.
16. Henricus II. Erngriess.	1487.
17. Georgius Molitor.	1498.
18. Petrus Streitl.	1500.
19. Joannes V. Dutzinger.	1520.
20. Joannes VI. Fabri.	1535.
21. Franciscus. Griemoldt.	1541.
22. Casparus Weiss.	1572.
23. Wolffgangus Scriba.	1592.

CAPUT XXXIII.

Catalogus Præpositorum Wettenhusensium.

1. Henricus.
2. Eglofius.
3. Bertholdus.

4. Henricus à Rott II.			
5. Sifridus.			
6. Henricus Raunerus III.			
7. Conradus.			
8. Petrus.			
9. Stephanus.			
10. Wernherus.			
11. Ludovicus.			
12. Ulricus Hieber.	1505.	27.	1532.
13. Georgius Frey.	1532.		
14. Hieronymus Rott.			1605.
15. Jacobus Fläcsle.	1605.	23.	
16. Udalricus Magg.	1628.	4.	1632.
17. Erhardus Spaigele.	1632.		

CAPUT XXXIV.

Catalogus Præpoſitorum Herbertingenſium.

1. Amandus.			
2. Rapatho.			
3. Bertholdus.			
4. Martinus.			
5. Jodocus.			
6. Bertholdus II.	1230.		
7. Conradus.	1280.		
8. Bertholdus III.	1327.		
9. Ulricus de Blintheim.	1347.		
10. Eberhardus.	1348.		
11. Henricus.	1369.		
12. Ulricus II.	1407.		
13. Joannes.	1420.		
14. Henricus Hizlerus II.	1438.		1466.
15. Georgius Piſcatorius.	1466.		
16. Magnus Ammonius.	1500.		
17. Pantaleon Keſsler.	1520.	15.	1535.
18. Valentinus Peihardus.	1535.		
19. Rulandus Mercator.	1548.		

Poſt hunc caruit hoc Monaſterium legitimis Paſtoribus donec mandato Ferdinandi II. reſtitueretur 1630.

20. Philippus Faber.	1630.	2.	1632. 4. *Maji.*
21. Franciſcus Pappus.	1632.		

CAPUT XXXV.

Catalogus Præpoſitorum S. Georgii Auguſtæ.

1. Ulricus.	1203. al. 1254.	28.	1231. al. 1282.
2. Henricus Kromber.	1231. al. 1282.	25. al. 3.	1256. al. 1285.
3. Conradus.	1256. al. 1285.	20. al. 12.	1276. al. 1298.
4. Hartmannus Hartmunder.	1276. al. 1298.	24. al. 3.	1300.
5. Eberhardus.	1300.	9.	1399.

6. Ludo-

6. Ludovicus.	1309.	10.	1319.
7. Rudolphus I.	1319.	18.	1337.
8. Leutboldus.	1337.	14.	1351.
9. Gebhardus Verg.	1351.	8. al. 28.	1378.
10. Joannes I.	1359. al. 1378.	20. al. 2.	1380.
11. Ulricus Süefs, al. Sups.	1379. al. 1380.	16. al. 15.	1395.
12. Egolfus de Rodt, Reich al.	1395.	6.	1401.
13. Joannes II Geroldshofer.	1401.	29.	1430.
14. Petrus Oftermair.	1430.	40.	1482.
15. Joannes III. Hueber, Grüer al.	1470.	5.	1475.
16. Nicolaus Strainer.	1475.	4.	1479.
17. Joannes IV. Weidlinger.	1479.	1.	1480.
18. Michael Müller. I.	1480.	2.	1482.
19. Rudolphus II. Freibold.	1482.	7.	1489.
20. Laurentius Feelmann.	1489.	25.	1515.
21. Wolffgang Fackler al. Molitor.	1515.	21.	1536.
22. Joannes V. Staber.	1536.	6.	1542.
23. Eberhardus Wilfling.	1542.	—	1542.
24. Georgius Würfing.	1542.	4.	1547.
25. Jacobus Widenman.	1547.	14.	1561. 18. *Aug.*
26. Martinus Mairböck.	1561.	30.	1593. 28. *Febr.*
27. Carolus Graff.	1591.	2.	1592. 12. *April.*
28. Michael Diftelmair.	1593.	10.	
29. Urbanus Braun.	1604.	20.	1624. 21. *Octob.*
30. Michaël Häfelin.	1624.	11.	1635. 1. *Aug.*
31. Ulricus III. Steppich.	1635.		

CAPUT XXXVI.

Catalogus Præpofitorum S. Crucis Auguftæ.

1. Berchtoldus I.	1194.	40.	1234.
2. Udalricus I.	1234.	36.	1270.
3. Berchtoldus II.	1270.	28.	1298.
4. Henricus de Laugna.	1298.	46.	1344.
5. Arnoldus de Burgthor.	1344.	14.	1358.
6. Udalricus II. Gerfthover.	1358.	27.	1386.
7. Conradus Haflinger.	1386.	2.	1388.
8. Henricus II.	1388.	1.	1389.
9. Udalricus III.	1389.	1.	1390.
10. Petrus de Landfperg.	1390.	7.	1396.
11. Nicolaus.	1396.	2.	1398.
12. Petrus Staur, al. Sauter.	1398.	9.	1407.
13. Henricus III. Endorfer.	1407.	28.	1435.
14. Stephanus Schörling.	1435.	5.	1440.
15. Joannes Dachs I.	1440.	30.	1470.
16. Udalricus IV. Burgfchneider.	1470.	3.	1474.
17. Joannes II. Fuchs.	1474.	14.	1488.
18. Vitus Fackler.	1488.	29.	1517.
19. Jacobus Wegelin.	1517.	4.	1521.
20. Chriftophorus Gail.	1521.	21.	1542.
21. Bernardus Wörlin.	1542.	22.	1567.
22. Georgius Faiglin.	1567.	5.	1573.

23. Antonius Beyrer.	1573.	32.	1605.
24. Joannes Schal.	1605.	31.	1640.
25. Vitalis Mozhardt.	1636.		

CAPUT XXXVII.

Catalogus Abbatum Urſpergenſium.

1. Ulricus I. Præpoſitus.	1125.	6.	1131.
2. Gremo.	1131.	42.	1173.
3. Waltherus.	1173.	5.	1178.
4. Theodoricus I.	1178.	4.	1182.
5. Ulricus II.	1182.	21.	1203.
6. Ulricus III.	1203.	5.	1208.
7. Fridericus I.	1208.	7.	1215.
8. Burcardus.	1215.	11.	1226.
9. Conradus à Liechtenaw.	1226.	14.	1240.
10. Bertholdus.	1240.	5.	1245.
11. Conradus II. à Winzern.	1245.	3.	1248.
12. Fridericus II.	1248.	9.	1257.
13. Henricus de Knöringen.	1257.	5.	1262.
14. Hermannus.	1262.	6.	1268.
15. Theodericus II.	1268.	7.	1275.
16. Hermannus iterum.	1275.	8.	1283.
17. Ludovicus I.	1283.	11.	1294.
18. Henricus II.	1294.	6.	1300.
19. Albertus.	1300.	—	1300.
20. Bertholdus II.	1300.	1.	1301.
21. Ludovicus II.	1301.	17.	1318.
22. Henricus III. de Kirchen.	1318.	7.	1325.
23. Conradus III. Pileolus.	1325.	1.	—
24. Henricus IV. Ziechenbogius.	1326.	7.	1333.
25. Bertholdus III.	1333.	8.	1341.
26. Henricus V.	1341.	8.	1349.
27. Henricus VI. de Rain. I. Abbas.	1349.	25.	1374.
28. Albertus II. ſecundus Abbas.	1374.	21.	1395.
29. Henricus VII. tertius Abbas.	1395.	12.	1407.
30. Balthaſar, quartus Abbas.	1407.	5.	1412.
31. Guilelmus à Thanhauſen I. Infulatus.	1412.	40.	1452.
32. Jodocus, fit Suffraganeus Epiſc. Aug.	1452.	9.	1461.
33. Ulricus IV. Seckler.	1461.	11.	1472.
34. Joannes Gerengroſs.	1472.	7.	1479.
35. Joannes II. Riedler.	1479.	24.	—
36. Guilelmus II. Henſelman.	1503.	20.	1523.
37. Thomas Magnus.	1523.	47.	1569.
38. Georgius Lechler.	1569.	6.	1575.
39. Georgius II. Lock.	1575.	14.	—
40. Michael Amman.	1589.	3.	1592.
41. Jacobus Müller.	1592.	3.	1595.
42. Joannes Sauſenthaler.	1595.	22.	1617.
43. Vitus Schönhainz.	1617.	11.	—
44. Matthæus Hohenrieder.	1628.	—	—

CAPUT

CAPUT XXXVIII.

De Abbatis Roggenburgensibus.

1.	Joannes Deuringer.	1440.	34.	1474.
2.	Ulricus Bellerius.	1474.	10.	1484.
3.	Georgius Pictor I. Infulatus.	1484.	21.	1505.
4.	Joannes II. Molitor.	1505.	2.	1507.
5.	Jodocus Tornator.	1508.	20.	1528.
6.	Joannes III. Mair.	1528.	16.	1543.
7.	Georgius II. Erman.	1543.		
8.	Michael.			
9.	Fridericus Rummel, *SS. Theol. Doctor.*			

CAPUT XXXIX.

Catalogus Præpositorum & Abbatum Staingadensium.

1.	Anselmus.	1147.	15.	1162.
2.	Conradus I.	1162.	28.	1190.
3.	Gebeso I.	1190.	8.	1198.
4.	Waltherus.	1198.	10.	1208.
5.	Bertholdus I.	1208.	16.	1223.
6.	Gebeso II.	1223.	16.	1239.
7.	Bertholdus II.	1239.	26.	1265.
8.	Manegoldus.	1265.	5.	1270.
9.	Egeno.	1270.	11.	1281.
10.	Dietherius.	1281.	12.	1293.
11.	Eberhardus.	1293.	18.	1311.
12.	Udalricus I.	1311.	26.	1337.
13.	Bertholdus III.	1337.	32.	1369.
14.	Bertholdus IV.	1369.	10.	1379.
15.	Joannes I.	1379.	6.	1385.
16.	Conradus II.	1385.	7.	1392.
17.	Udalricus II.	1392.	8.	1400.
18.	Petrus.	1400.	2.	—
19.	Joannes II. de Sirgenstain.	1402.	29.	1431.
	Sequuntur Abbates.			
20.	Joannes III. Scheutterer.	1431.	14.	1445.
21.	Joannes IV.	1445.	5.	1450.
22.	Conradus III.	1450.	6.	1456.
23.	Casparus.	1456.	35.	1491.
24.	Vitus.	1491.	9.	1500.
25.	Udalricus III. Sellarius.	1501.	23.	1523.
26.	Joannes V. Dimpt.	1523.	12.	1535.
27.	Michael Moser.	1535.	18.	1553.
28.	Joachimus Salicetus.	1553.	23.	1580.
29.	Gallus.	1580.	26.	1606.
30.	Georgius.	1606.	—	—
31.	Nortpertus.	—	—	1646.
32.	Augustinus Bonnemair.	1646.	—	—

CAPUT XL.

Catalogus Abbatiſſarum in Neuburg.

1. Rutrudis.			
2. Itta.			
3. Mechtildis.			
4. Hademodis.			
5. Gerhildis.			
6. Rilindis.			
7. Agnes.			
8. Sophia.			
9. Gutha.			
10. Chunegundis de Salem.			
11. Anna Pferingerin.	1444.	7.	1451.
12. Eliſabetha Lentershoferin.	1451.	14.	1465.
13. Barbara Brunnerin.	1465.	21.	1486.
14. Anna Gurin.	1486.	23.	1517.
15. Margaretha Bau. Duciſſa.	1509.	12.	1521. 6. *Jan.*
16. Eugenia Maiſelbergerin.	1521.	10.	1531.
17. Hilaria Egnina.	1531.	7.	1538.
18. Urſula à Seibelzdorff.	1538.	8.	1546. 22. *Nov.*
19. Magdalena Hündtina de Lauterbach.	1547.	—	—

Poſtea à Luteranis occupato Monaſterio : tandem in Collegium Patrum Societatis JESU converſum eſt.

CAPUT XLI.

Catalogus Abbatiſſarum Chuebacenſium.

1. Wilburgis Fundatrix.	
2. Adelheidis Comitiſſa de Wittelſpach.	
3. Hattemutha, circa.	1041.
4. Richardis.	1117.
5. Adelheidis II.	1154.
6. Magdalena.	1228.
7. Agnes I.	1253.
8. Sophia ab Hochenberg.	1268.
9. Mechthildis.	1275.
10. Sophia II.	1297.
11. Salome I.	1303.
12. Sophia III.	1310.
13. Anna I.	1324.
14. Agnes II.	1335.
15. Anna II.	1337.
16. Salome II.	1346.
17. Petriſſa Waltingerin.	1351.
18. Salome III.	1357.
19. Petronella I.	1360.
20. Salome IV.	1367.
21. Anna III.	1374.
22. Petronella II. Peſenhauſerin.	1380.

23.	Petrissa II.	1404.
24.	Agnes III.	1407.
25.	Veronica I.	1417.
26.	Agnes IV. Pferingerin.	1428.
27.	Petrissa III.	1440.
28.	Agnes V.	1443.
29.	Anna IV. Oederin.	1456.
30.	Catharina Schwöllerin.	1463.
31.	Barbara Huefnegelin.	1467.
32.	Scholastica Stamlerin.	1488.
33.	Juliana Holzböckin.	1500.
34.	Sabina.	1517.
35.	Scholastica II. de Haslang.	1521.
36.	Veronica II. Pöllingerin.	1537.
37.	Maria Rechlingerin.	1550.
38.	Sophia IV. Schillingen.	1559.
39.	Scholastica III. Holzböckin.	1575.
40.	Barbara Sternin.	1577.
41.	Genoveva Röttin.	1606.
42.	Anna Maria im Hoff.	1606.
43.	Francisca Lerchenfelderin.	1638.
44.	Sabina Luzin.	1643.

CAPUT XLII.

Catalogus Abbatissarum in Hochenvvardt.

1.	Wilitrudis Fundatrix.	
2.	Luicardis.	
3.	Hilburgis seu Hailburgis.	
4.	Himeltrudis.	
5.	Hildegardis.	1180.
6.	Votta.	
7.	Adelheidis Vogtin.	1215.
8.	Mechtildis.	
9.	Alhaidis.	1222.
10.	Adelhaidis II.	1240.
11.	Sophia.	1244.
12.	Adelhaidis III.	1278.
13.	Benedicta, al. Bertha.	
14.	Bertha.	1316.
15.	Agnes Kölnerin.	1336.
16.	Elisabetha à Starzhausen.	1352.
17.	Elisabetha II. Fudmannin.	1366.
18.	Bertha II.	1373.
19.	Agnes II.	1384.
20.	Osanna de Parsperg.	1402.
21.	Æmilia de Appersberg.	1430.
22.	Agnes III. Hörnerin.	1447.
23.	Clara ab Hochenkirchen.	1468.
24.	Veronica à Seckendorf.	1483.
25.	Barbara ab Hinzhausen.	1483.
26.	Kunegundis Böcklin.	1490.

CAPUT XL.

Catalogus Abbatissarum in Neuburg.

1. Rutrudis.			
2. Itta.			
3. Mechtildis.			
4. Hademodis.			
5. Gerhildis.			
6. Rilindis.			
7. Agnes.			
8. Sophia.			
9. Gutha.			
10. Chunegundis de Salem.			
11. Anna Pferingerin.	1444.	7.	1451.
12. Elisabetha Lentershoferin.	1451.	14.	1465.
13. Barbara Brunnerin.	1465.	21.	1486.
14. Anna Gurin.	1486.	23.	1517.
15. Margaretha Bau. Ducissa.	1509.	12.	1521. 6. *Jan.*
16. Eugenia Maiselbergerin.	1521.	10.	1531.
17. Hilaria Egnina.	1531.	7.	1538.
18. Ursula à Seibelzdorff.	1538.	8.	1546. 22. *Nov.*
19. Magdalena Hündtina de Lauterbach.	1547.	—	—

Postea à Luteranis occupato Monasterio: tandem in Collegium Patrum Societatis JESU conversum est.

CAPUT XLI.

Catalogus Abbatissarum Chuebacensium.

1. Wilburgis Fundatrix.	
2. Adelheidis Comitissa de Wittelspach.	
3. Hattemutha, circa.	1041.
4. Richardis.	1117.
5. Adelheidis II.	1154.
6. Magdalena.	1228.
7. Agnes I.	1253.
8. Sophia ab Hochenberg.	1268.
9. Mechthildis.	1275.
10. Sophia II.	1297.
11. Salome I.	1303.
12. Sophia III.	1310.
13. Anna I.	1324.
14. Agnes II.	1335.
15. Anna II.	1337.
16. Salome II.	1346.
17. Petrissa Waltingerin.	1351.
18. Salome III.	1357.
19. Petronella I.	1360.
20. Salome IV.	1367.
21. Anna III.	1374.
22. Petronella II. Pesenhauserin.	1380.

23.	Petrissa II.	1404.
24.	Agnes III.	1407.
25.	Veronica I.	1417.
26.	Agnes IV. Pferingerin.	1428.
27.	Petrissa III.	1440.
28.	Agnes V.	1443.
29.	Anna IV. Oederin.	1456.
30.	Catharina Schwöllerin.	1463.
31.	Barbara Huefnegelin.	1467.
32.	Scholastica Stamlerin.	1488.
33.	Juliana Holzböckin.	1500.
34.	Sabina.	1517.
35.	Scholastica II. de Haslang.	1521.
36.	Veronica II. Pöllingerin.	1537.
37.	Maria Rechlingerin.	1550.
38.	Sophia IV. Schillingen.	1559.
39.	Scholastica III. Holzböckin.	1575.
40.	Barbara Sternin.	1577.
41.	Genoveva Röttin.	1606.
42.	Anna Maria im Hoff.	1606.
43.	Francisca Lerchenfelderin.	1638.
44.	Sabina Luzin.	1643.

CAPUT XLII.

Catalogus Abbatissarum in Hochenvvardt.

1.	Wilitrudis Fundatrix.	
2.	Luicardis.	
3.	Hilburgis seu Hailburgis.	
4.	Himeltrudis.	
5.	Hildegardis.	1180.
6.	Votta.	
7.	Adelheidis Vogtin.	1215.
8.	Mechtildis.	
9.	Alhaidis.	1222.
10.	Adelhaidis II.	1240.
11.	Sophia.	1244.
12.	Adelhaidis III.	1278.
13.	Benedicta, al. Bertha.	
14.	Bertha.	1316.
15.	Agnes Kölnerin.	1336.
16.	Elisabetha à Starzhausen.	1352.
17.	Elisabetha II. Fudmannin.	1366.
18.	Bertha II.	1373.
19.	Agnes II.	1384.
20.	Osanna de Parsperg.	1402.
21.	Æmilia de Appersberg.	1430.
22.	Agnes III. Hörnerin.	1447.
23.	Clara ab Hochenkirchen.	1468.
24.	Veronica à Seckendorf.	1483.
25.	Barbara ab Hinzhausen.	1483.
26.	Kunegundis Böcklin.	1490.

27. Catharina Vögelhütterin. 1511.
28. Scholaſtica à Pappenberg. 1545.
29. Cordula Burckhartin. 1563.
30. Barbara II. Prenzingerin. 1568.
31. Anna Mandlacherin. 1590.
32. Barbara III. Burgerin. 1613.
33. Maria Joanna Sibenaicherin. 1640.

CAPUT XLIII.

Catalogus Præpoſitorum, Magiſtrarum & Abbatiſſarum Mon. S. Joan. Baptiſtæ zum Holtz.

1. Sigefridus. 1164.
2. Berchtoldus. 1183.
3. Waldricus. 1197.
4. Wernherus. 1238.
5. Henricus. 1256.
6. Udalricus. 1277.
7. Fridericus. 1289.
8. Wicardus. 1296.
9. Wolframus. 1302.
10. Conradus. 1340. vixit adhuc 1386.

MAGISTRÆ.

1. Gertrudis Fundatoris filia. 1180.
2. Hildegardis. 1210.
3. Luitgardis. 1240.
4. Hedwigis. 1258.
5. Adelhaidis. 1277.
6. Kunegundis Füchſin. 1281.
7. Agnes de Reichen. 1296.
8. Luitgardis II. 1307.
9. Margaretha de Biberbach.
10. Luitgardis III.
11. Eliſabetha de Hagen. 1345. Hæc ejecit viros.
12. Brigitta Lauterbacherin. 1360.
13. Margaretha II. 1383.
14. Adelheidis II. Granauerin. 1386.
15. Urſula Schöndorferin. 1413.
16. Beatrix Attenfelderin. 1430.
17. Petriſſa Attenfelderin. 1467.
18. Margaretha III. de Freiberg. 1467.
19. Gaudentia Haslerin. } Ex Mon. S. Nicolai Auguſtæ. 1470.
20. Afra Haslerin. 1483.
21. Magdalena Mareſcalca. 1511.
22. Agnes II. de Seckendorf. 1518.
23. Apollonia Widenmännin. 1521.
24. Maria Langenmäntlin. 1538.
25. Barbara de Welden. 1553.
26. Anna I. de Baldeck. 1569.
27. Anna II. Rechlingerin. 1603.

ABBA-

ABBATISSÆ.

1	Anna Rechlingerin.	1617.
2.	Agnes III. de Neineck.	1624.
3.	Margarita Catharina de Neineck.	1643.
4.	Maria Scholaſtica C. de Törringen.	1647.

CAPUT XLV.

Catalogus Abbatiſſarum S. Stephani Aug.

1.	Agnes de Münſter.	1270.
2.	Wilbirgis à Thierheim.	1310.
3.	Catharina de Liechtenegk.	1344.
4.	Catharina Schenckin de Winterſtetten.	1373.
5.	Agnes de Oſtenheim.	1374.
6.	Eliſabetha à Liechtenau.	1390.
7.	Urſula à Weiler.	1438.
8.	Anna Harſcherin.	1475.
9.	Anna à Werdenſtain.	1488.
10.	Urſula à Bernſtetten.	1497.
11.	Anna ab Oſtenheim.	1517.
12.	Anna à Giltlingen.	1521.
13.	Anna à Freiberg.	1523.
14.	Euphroſina de Kreut.	1561.
15.	Maria de Frauenberg.	1596.
16.	Magdalena de Langenegk.	1602.
17.	Dorothea de Schwendi.	1609.

CAPUT XLVI.

Catalogus. Abbatiſſarum ſuperioris Schönenfeld.

1. Primæ Abbatiſſæ nomen non conſtat, vixit circa annum. 1220.
2. Anna Meterin. 1251.
3. Wiliburgis. 1251.
4. Adelheidis præfuit anno 1262. quo Eccleſia conſecrata, & ab Epiſcopis Hartmanno Auguſtano, Henrico II. Herbipolenſi, Engelhardo Aichſtadienſi, Henrico II. Spirenſi, & Friſigenſi Conrado II. plurimis indulgentiis donata eſt. Anno 1270. Hartmannus Epiſcopus ſupradictus his monialibus domum Auguſtæ ab omni onere civili immunem dono conceſſit, quam adhuc poſſident. Obiit prædicta Abbatiſſa. 1270.

5.	Hilda.	1270.	8.	1278.
6.	Adelhaidis II.	1278.	6.	1284.
7.	Agnes à Luzingen.	1284.	15.	1299.
8.	Hildegundis.	1299.	5.	1304.
9.	Eliſabetha.	1304.	12.	1316.
10.	Margaretha à Luzingen.	1316.	11.	1327.
11.	Irmelgardis.	1327.	5.	1332.
12.	Hildegundis II.	1332.	10.	1342.
13.	Agnes II. à Luzingen.	1342.	20.	1362.
14.	Catharina de Villenbach.	1362.	11.	1373.
15.	Catharina II. de Luzingen.	1373.	11.	1384.
16.	Anna II. de Schweningen.	1384.	6.	1390.

(P) 2 17. Catha-

17. Catharina III. de Tettingen.	1390.	8.	1398.
18. Gertrudis à Freiberg.	1398.	51.	1449.
19. Anna III. Mareſchalla à Pappenheim.	1449.	14.	1463.
20. Dorothea de Lamberg.	1463.	30.	1493.
21. Barbara Vötterin à Schweningen.	1493.	15.	1508.
22. Margaretha II. Vötterin de Schweningen, ſoror germana prioris	1508.	9.	1517.
23. Urſula à Winzer.	1517.	5.	1522.
24. Urſula II. de Tanneck.	1522.	30.	1552.
25. Agnes III. à Burtenbach in Hammerſtetten.	1552.	19.	1578.
26. Barbara II. Elchingerin reſtauratrix Mon.	1571.	30.	1601.
27. Walpurgis Schifferin.	1601.	2.	1603.
28. Suſanna Willemann, Reformatrix Mon.	1603.	21.	1624.
29. Apollonia Wörlin.	1624.	9.	1633.
30. Maria Eliſabetha Heroldin.	1633.		

CAPUT XLVII.

Catalogus Abbatiſſarum Monaſterii inferioris Schönenfeld.

1. Kunegundis Weicknerin.	1242.	*Magiſtræ Sororum.*
2. Irmemgardis.	1268.	
3. Eliſabetha Comitiſſa de Nyffen.	1274.	*Prioriſſæ.*
4. Juditha de Straſs.	1275.	
5. Gertrudis *Prima Abbatiſſa.*	1283.	
6. Gutta de Straſs.	1306.	
7. Agnes Com. de Nyffen.	1324.	
8. Gertrudis ex Mareſcallis de Dornſperg.	1337.	
9. Agnes de Mur.	1343.	
10. Urſula à Schmihen.	1367.	
11. Eliſabetha Com. de Nyffen.	1377.	
12. Agnes de Pfalhaim.	1392.	
13. Clara ab Holtzhaim.	1401.	
14. Eliſabetha Herſchlaterin.	1411.	
15. Afra à Gumpenberg.	1423.	
16. Martha ex Mareſchallis de Oberndorf.	1445.	
17. Anna à Knöringen.	1464.	
18. Lucia Zennerin.	1487.	
19. Barbara Ganterin.	1513.	
20. Anna Hauſnerin.	1534.	
21. Lucia Ebronin.	1541.	
22. Margaretha Leitgebin.	1559.	
23. Urſula Pferſfelderin.	1565.	
24. Urſula Hausnerin.	1583.	
25. Barbara Lungin.	1597.	

CAPUT XLVIII.

Catalogus Abbatiſſarum in Kirchhaim. fundat 1270.

1. Mechtildis de Gronberg.	1270.	4.	1274.
2. Sophia de Dornberg.	1274.	12.	1286.
3. Gertrudis.	1286.	22.	1308.

4. Eli-

4. Elisabetha de Hoppingen.	1308.	25.	1333.
5. Sophia II. Comitissa de Dornberg.	1333.	4.	1337.
6. Mechtildis II. de Stainbach.	1337.	7.	1344
7. Anna de Belshaim.	1344.	13.	1357.
8. Imagina de Westhausen.	1357.	12.	1369.
9. Elisabetha II. de Lacu.	1369.	10.	1379.
10. Petrissa.	1379.	9.	1388.
11. Catharina de Merckingen.	1388.	12.	1400.
12. Kunegundis ab Haideck.	1400.	15.	1415.
13. Agnes de Bopfingen.	1415.	17.	1432.
14. Adelheidis Comitissa ab Otingen.	1432.	5.	1437.
15. Anna II. de Lacu.	1437.	14.	1451.
16. Magdalena Comitissa ab Otingen.	1451.	51.	1502.
17. Beatrix de Limburg.	1502.	3.	1505.
18. Margaretha Comitissa ab Otingen.	1505.	30.	1535.
19. Anna III. C. ab Otigen. Resignavit.	1535.	10.	1572.
20. Anna IV. de Welwart.	1545.	8.	1553.
21. Magdalena II. Gaisbergerin, resignavit.	1553.	7.	1569.
22. Cordula de Seckendorf.	1560.	5.	1565.
23. Anna V. Zartmännin.	1565.	5.	1570.
24. Barbara Schwertfierin.	1570.	14.	1581.
25. Apollonia Schretlin, resignavit 1331.	1584.	47.	1634.
26. Ursula Weinhardtin.	1631.	6.	1637.
27. Margaretha II. Beckin.	1637.	1.	1638.
28. Anna VI. Bartensteinin.	1648.		

CAPUT XLIX.

Catalogus Abbatissarum in Edelstetten.

1. Gisela Fundatrix Comitissa de Schwabeck.			
2. B. Mechtildis Comitissa de Andechs.			
3. Agnes.			
4. Itta.			
5. Sophia Baunwolffina.			
6. Agnes Fuchshartiua.			
7. Margarita à Rodt.			
8. Gnta à Gerenberg.	1257.	63.	1320.
9. Anna à Weissingen.	1320.	43.	1363.
10. Anna à Rottenstein.	1363.	10.	1372.
11. Agnes à Schwenningen.	1372.	9.	1381.
12. Christina à Truchtelfingen.	1381.		
13. Margaretha Schwinckreistin.	—		
14. Elisabetha ab Heimhofen.	1480.	34.	1514.
15. Beatrix à Waldkirch.	1514.	28.	1542.
16. Regina à Rorbach.	1342.		

CAPUT L.

Catalogus Canonicorum & Civium Augustanorum, qui ad Ecclesiasticas dignitates evecti sunt.

1. Gerungus Amberger Augustanus, Abbas Campidonensis, obiit Cal. Jan. Anni 872.
2. Gebhardus ex Can. Aug. Epis. Ratisbonensis, obiit 1036.
3. Reginbaldus ex Abbate S. Udalrici Episc. Spirensis. 1032.
4. Eberhardus ex Can. Aug. Patriarcha Aquileiensis. 1042.
5. Sinhardus ex Præposito Aug. Episcopus Spirensis. 1058.
6. Waltolf ex Can. Aug. Episcopus Patavinus. 1060.
7. Nortpertus ex Præposito Aug. Episcopus Curiens. 1079.
8. Adalbero ex Can. Aug. Episcopus Tridentinus. 1084.
9. Udalricus ex Præposito Aug. Episc. Patav. 1092.
10. Guido ex Can. Aug. Episc. Curiensis. 1095.
11. Egino Augustanus Abbas Mon. S. Udalrici. 1109.
12. S. Gualfradus Confessor Civis August. obiit Veronæ 1127.
13. Otto Comes de Habspurg ex Can. Aug. & Præposito S. Mauritii Episc. Constant. 1195.

14. Gerhohus, ex Magiftro fcholarum Can. Aug. deinde Reitenbuchenfis, & tandem Præpofitus Reicherspergenfis. obiit 1169.
15. B. F. David de Augufta Ordinis S. Franc. fanctitate & libris fcriptis claruit circa 1219.
16. Henricus à Ziplingen ex Can. Aug. Epifc. Eiftadienfis. 1226.
17. Sibotho Stolzhirfch Patricius Aug. Abbas Monafterii S. Udalrici 1288.
18. Rudolphus de Augufta Patavii transalpinorum Rector Academiæ ftatuta correxit. 1302.
19. Joannes Chonoldinus Auguft. Abbas Cæfarienfis. 1303.
20. Conradus Wincklerus, Abbas Monafterii S. Udalrici. 1333.
21. Joannes Küffingerus Auguftanus ex Abbate Uttenburano Abbas S. Udalrici. 1407.
22. Henricus Endorfer Auguft. Præpofitus S. Crucis Auguftæ.
23. Degenhardus à Weix, ex Præpofito Aug. Epifc. Frifingenfi. 1407.
24. Henricus Heutterus Auguft. Abbas S. Udalrici 1428.
25. Joannes Dachs Auguft. Præpof. S. Crucis Auguftæ. 1440.
26. Henricus Frifius Auguft. Abbas S. Udalrici. 1474.
27. Marcus Fuggerus Auguftanus B. MARIÆ Ratisbonenfis & S. Joannis Frifingenfis Præpofitus. obiit Romæ 1478.
28. Laurentius Feelmannus Auguftanus Præpofitus S. Georgii Auguftæ. 1489.
29. Conradus Mörlin Auguftanus Abbas S. Udalrici. 1496.
30. Joannes Schrot Auguftanus Abbas S. Udalrici. 1510.
31. Chriftophorus Velferus Patricius Aug. Ecclefiæ Cathedralis Ratisb. Præpofitus. 1511.
32. Marcus Fuggerus Auguft. Protonotarius Apoftolicus, Ratisbon. SS. Germani & Mauritii Spirenfis, S. Joannis Novi Monafterii Herbipolenfis, S. Stephani Bamberg. S. Petri Aug. Ecclefiarum Præpofitus, & S. Sepulchri Lignicenfis Archidiaconus, obiit Romæ 1511.
33. Matthæus Langus Patritius Auguft. ex Epifcopo Curcenfi S. Rom. Ecclefiæ Cardinalis Præpofitus Auguftanus, tit. S. Angeli, & Archiepifcopus Salisburg. 1519.
34. Ægidius Remus Auguftanus ex Canonico Patavienfi Epifcopus Chienenfis 1520.
35. Joannes Könlin Auguftanus Abbas S. Udalrici. 1528.
36. Lucas im Hoff Auguftanus Præpofitus S. Petri Auguftæ. obiit 1531.
37. Joannes Cholerus Auguftanus Præpofitus Ecclefiæ Cathedralis Curienfis.
38. Hieronymus Meutingus Auguftanus ex Canonico Patavienfi Epifcopus Chiemfeenfis.
39. Simon Gollius Auguftanus Abbas S. Udalrici. 1539.
40. Georgius Wirfingus Auguftanus Præpofitus S. Georgii. 1542.
41. Antonius Velferus Patritius Auguft. Præpofitus Ecclefiæ Cathedralis Ratisbon. 1548.
42. Hieronymus Velferus Patricius Auguft. Præpofitus Ecclefiæ Cathedralis Ratisbon. 1558.
43. Alexander Secundus Fuggerus Baro Patricius Auguftanus Præpofitus Ecclefiæ Cathedralis Frifingenfis. 1563.
44. Joannes Henricus Rechlingerus Patricius Auguft. Præpofitus S. Petri Auguftæ. 1563.
45. Joannes Georgius Velferus Patritius Auguft. Cubicularius Pontif. 1568.
46. Chriftophorus à Freiberg ex Decano Aug. Præpof. Elwang. 1573.
47. Udalricus Koboldt Auguft. Præpofitus Spalatenfis 1584.
48. Victor Auguftus Fuggerus Baro Patric. Aug. Præp. Ecclefiæ Cathed. Ratisb. 1586.
49. Joannes Conradus à Gemmingen, ex Decano Aug. Epif. Eiftadienfis. 1594.
50. Sigismundus Fridericus Fuggerus Baro Patricius Auguft. ex Decano Patavienfi Epifcopus Ratisbonenfis 1598.
51. Jacobus Fuggerus Baro Patricius Auguft. ex Præpofito Epifcopus Conftantienfis 1604.
52. Chriftophorus Rechlingerus Patricius Auguft. Præpofitus S. Viti Frifingæ. 1607.
53. Chriftophorus Peutingerus Patricius Aug. Præpof. Straubingæ. 1608.
54. Joannes Jacobus im Hoff Patritius Auguft. Præpofitus Lanshutenf. 1610.
55. Marcus Fuggerus Alberti fil. Baro Patricius Auguft Præpofitus S. Petri Auguft. 1611.
56. Antonius Velferus Patritius Auguft. Præpofitus Ecclefiæ Cathedralis Frifingenfis, Spalatenfis & Isnenfis. 1612.
57. Joannis Baptifta Remboldus Patricius Auguft. Auditor Rotæ, utriusque Signaturæ Referendarius, & Præpofitus S. Andreæ Frifingæ. 1613.
58. Carolus Fuggerus Baro Patric. Auguft. Cubicularius Pontif. Decanus Salisburg. 1635.
59. Antonius Fuggerus Baro Patricius Aug. Præpofitus S. Petri Auguftæ.
60. Chriftophorus Peutingerus Patric. Aug. Auditor Rotæ, Præpof. S. Mauritii Aug. 1638.
61. Sixtus Wernerus à Prasberg, ex Canonico Auguftano fit Epifcopus Conftantienfis.
62. Raimundus Remboldus Patricius Aug. ex cœnobita Weingarttenfi Abbas Blauburæ 1630.
63. Carolus Stengelius Auguftanus, ex Cœnobita S. Udalrici. Abbas Anhufanus. 1630.
64. Francifcus Joannes à Prafperg, ex Canonico Auguft. fit Epifc. Conftantienfis. 1645.

TOMI I.

PARS III.

AUBERTI MIRÆI

ORIGINES BENEDICTINÆ.

AMPLISSIMO ET REVERENDO ADMODUM
PRÆSULI

D. PHILIPPO CAVERELLIO,

Illustrissimi Monasterii Vedastini, in urbe Atrebatensi, apud Artesios,
ABBATI MERITISSIMO.

Religiosæ vitæ Statum, ab ipso CHRISTO Salvatore nostro, atque in ipsis primum Apostolis, institutum fuisse, nemo antiquitatum Ecclesiasticarum vel mediocriter peritus ignorat. Eam vivendi formulam à Christo acceptam *Apostoli* primævæ mox Ecclesiæ impresserunt. De qua, in Actis Apostolorum sic scriptum legimus:

Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, neque quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Quotquot enim possessiones agrorum, aut domorum erant, vendentes adferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Actor. cap. 4.

Rectè igitur de primo illo Christianismi sæculo Hieronymus: *Talis primò credentium fuit Ecclesia qualis nunc monachi esse nituntur & cupiunt. Ut nihil usquam proprium sit, nullus inter eos dives, nullus pauper, patrimonia egentibus dividantur, orationi vacetur & psalmis, doctrinæque & continentiæ; quales & Lucas refert primum Hierosolymis fuisse credentes.* Ipsius modi instituti & Alexandriæ in Ægypto princeps atque antesignanus fuit *Marcus* Evangelista, ut Cassianus lib. 2. cap. 5. & Hieronymus in Marci vita commemorant.

Neque tamen Hierosolymis tantum, aut Alexandriæ, perfectior, atque à tumultu populari seductior illa vivendi ratio constitit, sed iisdem ipsis temporibus, per alias quoque terrarum partes est propagata. Sic in Ethiopia Regis filiam à *Matthæo*; in Græcia *Theclam* Protomartyrem à *Paulo* gentium Doctore; Romæ *Domitillam* à *Clemente* Papa legimus Deo fuisse consecratam. Sic in Gallia tradunt *Martham* Christi Salvatoris hospitam agro in Massiliensi loco solitario sibi & aliis aliquot honestissimis feminis Deo dicatis, cœnobium construxisse.

Religiosum porro istud vitæ genus, anno ferè salutis trecentesimo, quinquagesimo, mirificè crevit ac floruit, aureo nimirum Constantini gloriosissimi Imperatoris ævo, cum Dei Ecclesia hactenus à tyrannis oppressa, caput primùm extulit. Hujus tanti incrementi magnus ille *Antonius* auctor, dúxque exstitit; qui Armeniam, Scythiam, Nitriam, utramque Thebaidem, totam denique Ægyptum monasteriis implevit. Antonii discipulus *Hilarion*, primus in Palesti-

na, teſte Hieronymo cœnobia fundavit, cum antea in Syria tota numquam monachus fuiſſet.

Eodem ferè tempore *Baſilius* Cæſareæ Epiſcopus, in Græcia floruit; qui monaſteriis per Orientem paſſim exſtructis, ita monachorum inſtitutum legibus ac diſciplina temperavit, ut ſolitariæ atque actuoſæ vitæ utilitates, præclare ſimul conjungeret. Adeo quidem, ut non modò Græciæ ſed univerſi Orientis monachi, hodiéque vivant ex unius Baſilii præſcripto ac regulis.

Tranſeamus in Occidentem, ne quis fortaſſe nobiliſſimam eam orbis partem iſta laude caruiſſe exiſtimet. Auguſtinus certè ſcribit Mediolani, vidiſſe ſe monaſterium *Ambroſio*, ut ait, *nutritore;* & ipſe Auguſtinus in Africa, ut Poſſidonius narrat, virorum ac virginum monaſteria fundavit.

In Breviario Romano diſertè legitur, *Auguſtinum, cum à Valerio Epiſcopo Hipponenſi presbyter factus eſſet, familiam Religioſorum inſtituiſſe; quibuſcum victu communi, eodémque cultu utens, eos ad Apoſtolicæ vitæ doctrinæque diſciplinam diligentiſſimè erudiebat.*

His initiis fundatus Religioſæ vitæ ſtatus, per *S. Benedictum* natione Italum, patriâ Nurſinum, in immenſum, qua Occidentalis patet Eccleſia, auctus eſt ac propagatus: ut jure meritiſſimo, *Benedictus monachorum in Occidente Pater ac Patriarcha* nuncupetur. Cum nàmque circa annum Chriſti quingenteſimum vigeſimum in monte Caſſino, Ordinis ſui monaſtici fundamenta jeciſſet, multis ad eum quotidiè diſcipulis confluentibus, duodecim monaſteria, momento ferè temporis, excitavit; & per *S. Maurum* in Galliam, per *S. Placidum* in Siciliam, & aliò per alios, varias colonias deduxit. Adhæc regulam ſcripſit, quæ hodiéque viget, tanta Sapientia, ut Gregorius Magnus, eam dixerit eſſe *diſcretione præcipuam, ſermone luculentam.*

Itaque ut *S. Baſilium* Orientalis Eccleſia, ſic noſtra Occidentalis *S. Benedictum* tanquam monaſtici inſtituti auctorem ac parentem meritò veneratur. Ex hac autem una quaſi radice variæ poſtea variarum familiarum propagines profluxerunt; quæ S. Benedicti regulam ſunt amplexæ; ut Ordo *Cluniacenſis*, *Camaldulenſis*, *Vallis Umbroſæ*, *Ciſtercienſis*, *Montis Virginis*, *Cœleſtinorum*, *Montis Oliveti*, *Claromontenſis*, *Fontis Ebraldi*, *Sylveſtrinorum*, & alii Ordines Religioſi. De ſingulis dicere, longum eſſet atque immenſum: Suffecerit de illuſtrioribus per orbem Chriſtianum Abbatiis nigrorum, ut vocant Ordinis S. Benedicti monachorum, déque earundem Originibus nunc diſſerere. Quod opus, ex omnium penè gentium hiſtoriis, ex publicis cœnobiorum tabulariis, privatiſque amicorum Bibliothecis ſtudioſè à me collectum, Tibi, AMPLISSIME PRÆSUL lubens, meritò, do, dico, conſecro. Tibi, inquam, qui nobiliſſimæ inter Belgicas Abbatiæ ſumma cum laude præſides, & eruditos homines tanto favore ac liberalitate proſequeris, ut BELGICI MOECAENATIS nomen ac titulum apud poſteros haut dubiè ſis obtenturus. Plura nunc addo: unum opto ac voueo, ut ſimiles Antiſtites plures Belgica noſtra videat, utque in aliorum exemplum Deus Optim. Max. Te quàm diutiſſimè ſoſpitet ac ſervet: Antverpiæ pridie Idus Martias, M. DC. XIV.

Rdæ. Admodum Amplitu. Veſtræ Studioſiſſimus

AUB. MIRÆUS.

ORIGI-

* *

ORIGINES

ORDINES RELIGIOSI SUB REGULA S. BENEDICTI MILITANTES.

ORdo nigrorum ut vocant, monachorum, toto terrarum orbe diffusus, à S. BENEDICTO circa annum 520. institutus.

Ordo Cluniacensis in Gallia, per S. ODONEM Abbatem Cluniacensem circa annum 900. inchoatus.

Ordo Camaldulensis in Italia per S. ROMUALDUM anno 940. excitatus.

Ordo Vallis Umbrosæ, per S. JOANNEM GUALBERTUM Florentinum anno 1060.

Ordo Cisterciensis, anno 1098. à S. ROBERTO Abbate Molismensi fundatus, & postea mirificè auctus ac propagatus à S. BERNARDO Abbate Claraevallensi.

Ordo Montis Virginis in Apulia per S. GUILIELMUM Vercellensem, circa annum 1120. excitatus.

Ordo Fontis Ebraldi in Gallia per ROBERTUM Parisiensem, (qui anno 1117. obiit) institutus.

Ordo Humiliatorum in Insubria seu Lombardia, Italiæ provincia, circa an. 1090. inchoatus, & per S. JOANNEM MEDAM, patria Comensem, regulæ Benedictinæ aggregatus, perque Innocentium III. Papam anno 1200. demum approbatus.

Ordo Cælestinorum, anno 1274. per S. PETRUM MUCONEM (qui postea Cælestinus Papa eo nomine Quintus fuit) excitatus, & an. 1297. per Bonifacium VIII. approbatus.

Ordo Grandimontensis in diœcesi Lemonicensi, apud Gallos circa annum 1080. per S. STEPHANUM Abbatem (qui anno 1126. obiit) institutus.

Ordo Montis Oliveti in Etruria seu Tuscia, per S. BERNARDUM PTOLOMÆUM, patriâ Senensem, circa an. 1320. inceptus, & per Gregorium XII. Papam, circa an. 1372. confirmatus.

Ordo Silvestrinorum, circa an. 1232. per SILVESTRUM GOZOLIUM in Monte Fano, tertio lapide ab urbe Roma inchoatus.

Congregatio monachorum S. Justinæ de Padua nunc Cassinensis dicta, per LUDOVICUM BARBUM. an. 1410. instituta.

Congregatio Busfeldensis in Germania superiore & inferiore.

Congregatio Vallisoletana in Hispania.

Ordo Fuliensis sive S. Bernardi de Pœnitentia, instituti Cisterciensis, in Gallia institutus per Joannem Barrerium, qui Romæ anno 1600. obiit.

Ordo Equitum Calawavæ, in Regno Castellæ an. 1158.

Ordo Equitum Alcantaræ, in regno Legionensi anno 1167.

Ordo Equitum Montesiæ in regno Valentiæ, per Joannem II. Regem Arragoniæ anno 1316.

Ordo Christi in Lusitania, anno 1318.

Ordo Avisiorum in Lusitania anno 1147.

Ordo S. Stephani in Etruria, per Cosmum Etruriæ Ducem anno 1561. institutus.

Ordo SS. Mauritii & Lazari in Sabaudia.

ORIGINES

BENEDICTINÆ

CAPUT I.

Cassinense seu Casinense monasterium, à S. Benedicto fundatum, in monte Casino, apud Beneventum in Italia.

S. BENEDICTUS Nursiæ nobili genere ortus, Romæ liberalibus disciplinis eruditus, ut totum se JESU CHRISTO darct, ad eum locum, qui *Sublacus* dicitur, in altissimam speluncam penetravit: in qua sic per triennium delituit, ut unus id sciret *Romanus* Monachus, quo ad vitæ necessitatem ministro utebatur. Dum igitur ei quodam die ardentes ad libidinem faces à diabolo subjicerentur, se in vepribus tamdiu volutavit, dum lacerato corpore, voluptatis sensus dolore opprimeretur. Sed jam erumpente ex illis latebris fama ejus sanctitatis, quidam monachi se illi instituendos tradiderunt; quorum vivendi licentia cum ejus ob-

jurgationes ferre non posset, venenum in potione dare constituunt. Verum poculum ei præbentibus, Crucis signo vas confregit, ac relicto monasterio in solitudinem se recepit. Sed cum multi eum quotidie discipuli convenirent, duodecim monasteria ædificavit, eaque sanctissimis legibus communivit. Postea Cassinum migravit, ubi simulacrum Apollinis, qui adhuc ibi colebatur, comminuit, aram evertit, & lucos succendit: ibique Sancti *Martini* sacellum, & Sancti *Joannis* ædiculam exstruxit: oppidanos autem & incolas Christianis præceptis imbuit. Quare augebatur in dies magis divina gratia *Benedictus*, ut etiam prophetico spiritu ventura prædiceret. Quod ubi accepit *Totila* Gothorum Rex, exploraturus an re ita esset, spatharium suum regio ornatu & comitatu, præmittit, qui se Regem simularet. Quem ut ille vidit, *Depone* inquit, *fili*, *depone quod geris; nam tuum non est*. Totilæ vero prædixit adventum ejus in urbem, maris transmissionem, & post novem annos mortem.

Qui aliquot mensibus antequam è vita migraret, præmonuit discipulos quo die esset moriturus: ac sepulchrum, in quo suum corpus condi vellet, sex diebus antequam eo inferretur, aperiri jussit: sextoque die deferri voluit in Ecclesiam: ubi sumpta Eucharistia, sublatis in cælum oculis orans, inter manus discipulorum efflavit animam: quam duo monachi eundem in cælum viderunt pallio ornatam pretiosissimo, circum eam fulgentibus lampadibus, & clarissima & gravissima specie virum stantem supra caput ipsius dicentem audierunt: *Hæc est via, qua dilectus Domini Benedictus in cælum ascendit.*

Obüt autem S. Benedictus anno Christi 543. juxta Leonem Ostiensem, aut circiter. Qua de re vide Annales Baronii, ad annum 542. Ceterum Cassinense monasterium, haud longe à Benevento situm, anno 528. S. Benedictus construxit, neque possessionum solum multitudine ornatum, sed etiam S. *Scholasticæ* sororis suæ corpore & suomet ibi sepulto venerandum reliquit: ut tradit Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ. Catalogus Abbatum Cassinensium, eorumque res gestæ exstant apud Arnoldum Uvionum lib. 1. Ligni vitæ. Cassinenses hodie Abbates non perpetui, sed tantummodo quinquennales sunt: ex quo nimirum hoc monasterium est reformatum per Julium II. Papam, & aggregatum Congregationi S. Justinæ de Padua quæ nunc Cassinensis dicitur. Vide infra cap. 92.

Ceterum pars reliquiarum S. Benedicti adservatur in Floriacensi monasterio, in diæcesi Aurelianensi; ut & pars reliquiarum S. Scholasticæ, in urbe Cenomanensi, in monasterio olim monialium, nunc collegiata Canonicorum basilica, titulo S. Petri.

Joannes Trithemius, qui inter alia scripsit librum de Viris illustribus ac scriptoribus Ordinis S. Benedicti, inter alia refert quindecim amplius millia Abbatiarum hujus Ordinis fuisse numerata. Addunt insuper numerari Sanctorum, ut vocant, canonizatorum quindecim millia, quingentos & quinquaginta novem.

CAPUT II.

S. Joannis Baptistæ olim, nunc S. Placidi monasterium, apud Messanam Siciliæ urbem.

S. PLACIDUS Romæ, Tertullo patre in primis nobili natus, puer Deo oblatus, & sancto Benedicto traditus, tantum ejus disciplina & monasticæ vitæ institutis profecit, ut inter præcipuos illius discipulos numeraretur. Ab eo in Siciliam missus, monasterium & Ecclesiam in honorem S. Joannis Baptistæ prope Messanæ portum construxit; ubi cum monachis admirabili sanctitate vixit. Ejus visendi causa, cum eo venissent *Eutychius* & *Victorinus* illius fratres, & *Flavia* virgo soror, eodem tempore illuc appulit immanis quidam pirata, *Manucha* nomine: qui capto monasterio, cum Placidum & ceteros nullo modo adducere potuisset ut Christum negarent, ipsum fratresque illius ac sororem crudeliter necari jussit. Cum quibus etiam *Donatus*, *Firmatus* Diaconus, *Faustus*, aliique triginta monachi, martyrii agonem feliciter consummarunt tertio nonas Octobris, anno salutis quingentesimo trigesimo nono.

Monasterium istud hodie *S. Placidi* nomen habet, ab ipso nimirum fundatore, estque aggregatum Congregationi Cassinensi an. 1506. ut infra cap. 92. dicemus.

DEsiderius Longobardorum Rex cœnobium S. Benedicto exædificavit in *Leno* agri Brixiani vico, filiam vero *Ansilbergam* divino cultui virginem consecravit, in monasterio à se constructo ad urbem Brixiam quod Christo Salvatori & S. Juliæ martyri anno 671. dedicavit. Pium hoc opus approbavit Paulus Papa anno 762. ut narrat Sigonius lib. 3. de regno Italiæ.

CA-

CAPUT III.

Monasterium S. Petri de Cardena, *secundo lapide à Burgersi urbe, in Castella veteri situm.*

EST istud monasterium inter Hispanica omnium antiquissimum, utpote an. Christi 540. fundatum per monachos à S. Benedicto in Hispaniam missos. Fundatrix fuit *Sanctia* mater *Severiani* Ducis provinciæ Carthaginensis, qui fuit pater Sanctorum *Leandri*, *Isidori*, *Fulgentii* & *Florentiæ*. Hoc monasterium reædificandum curavit *Rodericus Diaz*, vulgo *Cid Ruy Diaz de Vivar* dux belli contra Mauros famosissimus, qui & ibidem voluit sepeliri. Tumulus ejus hodieque magna cum admiratione spectatur. Obiit autem Valentiæ anno Christi 1099. Sic tradit Prudentius Sandovallius, Prior perpetuus monasterii S. Joannis Regalis de Naranco, & Chronographus Regius, nunc Episcopus Pompelonensis, in prima parte de fundationibus monasteriorum Ordinis S. Benedicti in Hispania, ab an. Christi 540. usque ad annum 714. quo Mauri Africani in Hispaniam irruperunt. Exstat is liber Hispanice in folio editus Madriti anno 1601.

Monasterium S. Toribii de Lievana, in Hispania.

SItum est hoc monasterium in montibus Sanctæ Julianæ, primo lapide ob opido *Potes* nuncupato, & creditur fundatum temporibus S. Benedicti. Nomen habet à *S. Toribio* monacho, fundatore: qui est alius à S. Toribio Episcopo Asturicensi. Nam Toribius Episcopus vixit circa annum Christi 450. temporibus Leonis Papæ: Toribius autem monachus floruit circa annum 544. temporibus Montani Archiepiscopi Toletani. Monachi meminit Ildefonsus lib. de Scriptoribus ecclesiasticis, ubi de Montano agit. Uterque Toribius Fidem Palentiæ propagavit, & contra Priscillianistarum hæreses depugnavit, Utriusque sacrum corpus hoc in monasterio adservatur in sacello subterraneo. In eodem monasterio asservatur magna pars *Crucis Dominicæ*, & magno hominum pie peregrinantium concursu frequentatur. Ita Prudentius Sandovallius, in Parte Prima fundationum monasteriorum Benedictinorum in Hispania.

Monasterium S. Claudii, ad muros urbis Legionensis, & alia in Hispania.

HOc monasterium fundatum est in honorem SS. martyrum Claudii, Eupercii & Victorici, quorum corpora ibidem adservantur. Putatur autem fundatum temporibus Sancti Benedicti, juxta traditionem à majoribus acceptam. Hujus monasterii quondam Abbas fuit Sanctus *Vincentius* martyr, cujus sacrum corpus adservatur in basilica cathedrali Ovetensi, arcæ argenteæ inclusum. In eodem monasterio, ob loci sanctitatem, olim vixit *S. Leander* Archiepiscopus Hispalensis. Fuit hoc monasterium olim Congregationis Cluniacensis, nunc autem Vallisoletanæ, ab anno Christi 1500. Ita Sandovallius in prima parte Fundationum monasteriorum Benedictinorum.

Est & illustre monasterium de Ona dictum, baud procul situm à Medina del Pumar de miranda, per *Sanctium* Castiliæ Comitem anno 1010. fundatum, ad expiandum parricidium matri à se illatum. Prima hujus loci Abbatissa fuit *Tingidia* Sanctii fundatoris filia. Fuit enim hoc cœnobium primo monialium, sed hodie est monachorum Benedictinorum.

In regno Navarræ in d. Pompelonensi est Abbatia S. Salvatoris *de Leyra*, fundata per Regem *Inicum Ximenium Aristam*, anno 840.

Est illustris pariter Abbatia in Navarræ opido Najara, quæ vulgo dicitur, *El Real de Najara*, in qua 37. Reges sepulti sunt.

Sunt insuper in Hispaniarum regnis alia multa cœnobia Abbatiali titulo clara, ut cella nova in d. Auriensi, in regno Galiciæ, fundata per *Rosesindum* Archiepiscopum compostellanum. In eodem cœnobio quiescit corpus S. *Torquati* Episcopi Gaditani.

Abbatia S. Stephani, dicta, *in Riba de Sil*, quod ad fluvium nominis ejusdem sita sit in Regno Galiciæ.

Abbatia S. Joannis *de la Penna*, in confinibus Aragoniæ & Navarræ.

Abbatia S. Martini, in urbe Mantua Carpetanorum, seu Madrito.

Abbatia S. Petri de *Arlanca*, ad fl. de Arlánca, fundata per Comitem *Fernandum Gonzales* Castellæ Administratorem, eodem in monasterio sepultum.

Abbatia *S. Dominici de Silos*, in d. Calagurritana, quæ nomen ab eodem Sancto habet.

Abbatia de *Hipoll*, in Principatu Catalauniæ, tumulis antiquorum Comitum Barcinonensium insignis.

Abbatia, vulgo *El Real de Yrache*, in urbe *Stella*, in regno Navarræ.

Abbatia nostræ Dominæ, *Sopetram* dicta, prope opidum Hita, ad fl. Henares.

Abbatia S. Victoriani, in d. Oscensi, in regno Aragoniæ.

Abbatia S. Cucuphæ, vulgo de S. *Colgat* octavo lapide ab urbe Barcinonensi, ab ejusdem provinciæ Comitibus fundata.

Abbatia S. Petri de Roda, in Ampuriis ad mare sita.

Abbatia S. Martini in urbe compostellana, quæ vulgo *S. Jacobi* dicitur in regno Galiciæ.

CAPUT IV.

S. Matthiæ cœnobium, apud Treveros, in Germania.

S. Matthiæ præpotens ac magnificum hodie extra muros Treverenses cœnobium, reformationis Bursfeldensis, dictum est antiquitus *S. Eucharii Cella*, à S. *Euchario* primo Treverorum Doctore & Episcopo, qui ex septuaginta duobus discipulis unus, à S. Petro cum aliis duobus *Materno* & *Valerio* Treverim missus dicitur. Cumque ibi concionatus, ad Christum Treveros duceret, Albanæ senatricis cujusdam filium defunctum à mortuis resuscitavit; pro quo beneficio, cum dedisset femina domum suam sancto Dei viro; ipsemet ex illa domo privata, publicum eorum, qui jam Christo inserti erant, templum fecit. In hac domo & in hoc ipso templo S. *Eucharius* habitavit: in hac domo mortuus, mox ab auditoribus in subterranea templi crypta positus, ibique humatus est; in quo loco omnes postea ejus successores Episcopi Trevirenses usque ad Valentinum vicesimum sextum Antistitem collocati & decenter humati sunt, tumulis & mausoleis quindecim amplissimis parieti cryptæ eleganter infertis, quæ nonnisi cum multa admiratione videri possunt.

Cœmiterium vero S. Eucharii duas habet subterraneas cryptas, in quibus plurima veterum heroum & sanctorum Dei amicorum cernuntur mausolea & magnifica sepulcra; unum vero præcipue cum liliis saxo incisis, quæ Regem Galliæ aut de regia familia aliquem ibi cubare testantur. Periit incendio hæc Cella S. Eucharii circa annum Domini 330. sed restituitur paulo post à S. *Agritio* Archiepiscopo Treverorum vicesimo septimo, qui corpus S. *Matthiæ* Apostoli Treverim afferens, in eam cellam transtulit, quam deinceps S. *Mathiæ monasterium* appellandum censuit. Eversa vero ab Attila Hunnorum Rege (qui se metum orbis & flagellum Dei dicere non erubuit) tota fere Treveri, Cella hæc S. Matthiæ etiam solo æquata est. Quam mox tamen *Cyrillus* tricesimus septimus Trevirorum Antistes non solum reparavit, sed etiam auxit atque ampliavit, sibique tumulum illic prope antecessores suos constituit. Monastica vero congregatio cœpit illic paulo post hujus Cyrilli tempora: & fuisse in ea multos eximie doctos admodumque diligentes monachos testatur hodie adhuc incomparabilis hujus monasterii bibliotheca. Post modum Galliæ Regum & Episcoporum Treverensium accessit liberalitas ac munificentia, qua & ditatum & egregie illustratum est monasterium S. Matthiæ. Habet autem præ ceteris plurimis ornamentis, 28. fontes optimos ac limpidissimos, omnes ex una scaturigine ortum & initium sumentes. Sic fere Caspar Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

CAPUT V.

S. Vedasti Abbatia, in urbe Atrebatensi, apud Belgas.

ILlustrissimum S. VEDASTI cœnobium, ut nomen sic & originem repetit à S. *Vedasto* Atrebatensi Episcopo: adeoque commune cum aliis plurimis habet exordium, quæ à cellulis anachoretarum & oratoriis Sanctorum originem duxerunt. Cæterum *Vedastus*, Romano collabente Imperio, Religioni Christianæ propagandæ in Leucis operam dabat, cum Rex Galliæ Clodoveus primus adversus Germanos illo in tractu bellum gereret. A quibus parum abfuit quin funderetur ac deleretur: sed precibus ac votis impetrata victoria, Regi Vedastus catechista opportunus adfuit, eumque ad Christiana sacra amplectenda, & baptismum suscipiendum, S. Remigio Remensi Archiepiscopo collaborante anno salutis 500. pertraxit.

Atrebatum surgebat è ruinis eo tempore & populus jam frequentior, sed rudis & omnis pietatis expers, diligenti ac pio pastore indigebat. Remigius itaque, ut aliis pierisque urbibus, alios atque alios, sic Atrebatibus, sub annum 510. Vedastum dedit Episcopum. Is provinciam ingressus, verbo & exemplo verum pastorem se exhibet, orationibus & meditationibus animum frequenter excolit, cellula anachoretica, cum sacello seu oratorio, non ita procul ab urbe prope ripam fluvioli Crientionis levi opere composita: in quam secedens cum Martha, opere fatigatus, Mariæ silentium & otium sanctum amplectitur, animumque reficit, ut seipso melior ad opus redeat.

Secessum hunc sanctus Præsul, quamdiu vixit, diligenter excoluit, & non raro insinuavit, optare se, in eo ut conderetur, cum mortalitatem exuisset. Piis tamen cleri populique votis, qui dictam cellulam adeo humilem tanti viri meritis imparem censebat, datum fuit, ut in cathedrali virginis Deiparæ templo conderetur. Voluit nihilominus Divina bonitas, ut aliquando sanctus Antistes voti compos fieret: atque ita immisit in mentem S. *Au-*

berti,

berti, post aliquot intermedios illius in cathedra Episcopali successores, ut sacras reliquias in alium transferret locum. Cumque ambigeret, anxiusque secum versaret, quonam loco eas reconderet, post nocturnas preces & meditationes, è mœnibus, ceu pergulo & loco celsiori, prospicienti sub auroram eminus ad ripam Crientiensis offertur imago architectorum & operariorum, ædificium insigne designantium: subiitque illi in mentem (quod & Deo revelante percepit) illum esse locum in quem transferri & deponi sacrum corpus deberet.

Quando autem vetus cellula, ipsiusmet *Auberti* judicio ad id non sufficiebat, nec solitudo aut paucorum fratrum societas, à quibus colebatur, idonea videretur ad asservandum nobilem hunc thesaurum, sic eum locum excoluit, ut justum monasterium conderet, & sanctioris vitæ cultores complures monachos ibidem colligeret. Et post aliquot annos, invitatis sanctis Præsulibus, *Audomaro* Tervanensi, & *Lamberto* Trajectensi ad Mosam, aliisque primariæ notæ viris ad translationis celebritatem, sanctas reliquias, è basilica Episcopali, transfert in monasterium, ad ripam dicti fluminis excitatum in clivo montis; qui sensim ad orientem surgit, cui jam insidet maxima pars urbis Atrebatensis, cupitæque S. Vedastum reddit cellulæ, anno Domini 658. ut tradunt Sigebertus & Mallæus Chronologi.

Felicia hæc initia ac progressus postea promovit *S. Vindicianus* Episcopus, S. Auberti successor: qui ad expiandam cædem, S. Leodegario Augustodunensi Episcopo ab Ebroino majore palatii Regis Theoderici in agro Atrebatensi illatam, procuravit, ut dictus Rex Theodericus monasterium Vedastinum liberalissime dotaret. Sed & ipse Vindicianus jurisdictionem Pontificiam remisit, voluitque monasterium immediate à sede Apostolica dependere. Res breviter antiquis hisce versibus expressa est in dicti Theoderici Francorum Regis epitaphio, quod hodieque in Vedastino monasterio visitur ac legitur.

Rex Theodericus ditans ut verus amicus
Nos ope multimoda, jacet hic cum conjuge Doda,
Regis larga manus & præsul Vindicianus
Nobis Regale dant, & jus Pontificale.
In decies nono, cum quinquagies duodeno
Anno, defunctum sciat hunc qui quattuor addat.
Qui legis, hac hora Dominum pro Regibus ora,
Muneribus quorum stat vita Dei famulorum.

Hos progressus ac successus Vedastinum habuit cœnobium, fuitque initio anachoretica, ut dixit, S. Vedasti cellula, piorum deinde secessus, ac monasterium S. Auberti studio excitatum, & regia Theoderici liberalitate, demum mirifice auctum. Ac primum quidem per annos multos, à paucis monachis sub Priore agentibus locus incolebatur, sed temporibus Vindiciani Episcopi, & duodecimo anno Theoderici Regis, creatus est primus Abbas *Hatta* vir inprimis religiosus ac prudens, qui post annum decimum quintum regiminis, præfectura monasterii Sancti Petri ad muros urbis Gandensis auctus est.

Ad tam sanctas origines dicti monasterii accessit fama miraculorum S. Vedasti: unde natum ipsi nomen *Nobiliaci*. Additum & nomen *Castri*, sive ob ædes, quas in eo Theodericus aliique Reges ac Principes habuerunt, sive ob munitiones ac propugnacula quibus cœnobium olim cœptum fuit, adversus Hunnorum, Danorum, Normannorum & aliorum barbarorum incursiones.

Præpositturæ à Vedastina Abbatia dependentes.

A Vedastina Abbatia dependent octo Præpositturæ, quæ per monachos illius loci administrantur. Prima est *Angicurtiensis* sive *Agilcurii*; sita in diœcesi Silvanectesi septimo plus minus lapide à Lutetia Parisiorum, quæ Vedastinis accessit beneficio Glotildis viduæ Regis Clodovæi.

Secunda est *Maniliensis*, altero à Perona lapide sita, & altero à Papolmis intra terminos regni Franciæ, ut & Angicurtiensis.

Tertia *Salliacensis* sive de Salliaco dicitur, in confinibus Artesiæ & Flandriæ.

Quarta est S. *Michaelis*, in suburbio urbis Atrebatensis Henrico primo Abbate Vedastino excitata.

Quinta est *S. Petri de Gorrea*, quæ distat uno lapide à Bethunia Artesiæ opido.

Sexta *S. Salvatoris* seu S. Trinitatis Bercloensis medio milliari à Bassea, tribus vero milliaribus à Lensio Artesiæ opido sita. Monasterio accessit liberalitate *Leduini*, qui postea factus est monachus ac demum Abbas Vedastinus. De quo ita chronographus Cameracensis in chronico nondum typis edito. *Est vicus ex rebus sancti Vedasti, nomine Berclaus, in paludibus quidem situs, pascuis tamen aptus, omninoque etiam monachorum usui oportunus.* Illic ergo Leduinus Abbas S. Vedasti, considerata rei oportunitate, monasterium fundare disposuit, si quidem ei Episcopalis auctoritas adspiraret: quippe duplici usu satis competenter proviso, quod inibi videlicet partem ex monachis, qui ad cœnobium S. Vedasti frequentiores confluxerant, delegaret, & bona Ecclesiæ circumjacentia tutius possiderentur. Itaque Dominum Gerar-

dum I. Episcopum in conventu Synodali conveniendum existimavit, suæque deliberationis effectum coram omni Synodo postulavit. Cujus auctoritate nec difficile impetratu fuit. Monasterium ergo ædificare festinat, consummatumque ab ipso Domino Episcopo consecrari obtinuit. Loci autem vocabulum Episcopus immutavit, & Cellam Sancti Salvatoris statuit nominari. *Rem. Hactenus ille.*

Septima est Præpositura *Hasprensis*, SS. Hugonis & Aichadri honori dedicata, medio itinere inter Valencanas & Cameracum, ad salem vulgo *Sel* fluviolum, qui ibidem in Scaldium sese exonerat, amœno loco sita.

Accessit ea quoque Vedastinis, studio ejusdem *Lebuini* Abbatis, cum antea à Gemetico diœcesis Rotomagensis monasterio dependeret. Rem totam sic exprimit Jacobus Guisianus.

Pipinus Major domus Austrasiorum, victo Theoderico Galliæ Rege, fundavit, cœnobitis Benedictinis, Gemetico celebri diœcesis Rotomagensis monasterio, evocatis. Porro anno Christi millesimo vicesimo quarto, Gerardo, eo nomine primo, Cameracensi Episcopo, procurante, facta est permutatio inter Vedastinum ac Gemeticense monasteria, Vedastinis Anglicuriam, in diœcesi Bellovacensi sitam, in usum Gemeticensium; Gemeticensibus vero Haspram in usum Vedastinorum cedentibus. *Ita Jacobus Guisianus in manuscriptis Hannoniæ Chronicis. De his rebus fusius Chronographus Cameracensis. Libr.* 2. Quo tempore (*inquit*) Normanni, maxime quidem Rol tyranno incentore, per hoc regnum, ut per alia, desævierunt, & culpis Christianorum exigentibus Ecclesias sanctorum passim combusserunt, tantæ formidinis tempestate, corpora sanctorum, Alcadri videlicet atque Hugonis, de Gemegio cœnobio, quod super fluvium Sequanam, non procul ab urbe Rotomago situm est, ad villam Hasprum, quæ ab urbe nostra non plusquam decem millibus disparatur, allata sunt. Quam villam utrum ab antea possessam subjacuisse prælibato monasterio, an tunc temporis aut à Rege, aut à quolibet Principe pro remedio animæ receptationi sanctorum traditam fuisse dicamus, incertum est. Ex his certe beatus Aicadrus à sancto Philiberto ejusdem cœnobii Abbate probatissimo, Abbas etiam constitutus, regimen sacrum agebat, vitæque moribus, & virtutum conversatione fulgebat. Ad cujus piam conversationem sanctus vir Domini Hugo Rotomagensis Episcopus, Carlomanni Regis filius, divina inspiratione succensus, relictis siquidem Episcopatus habenis, curisque secularibus abdicatis, disciplinam monachorum, & habitum ex toto desiderio appetivit, sacrisque magistri moribus informatus, omni virtutum genere perfectus, emicuit. Ambo autem qui & quales extiterint, eorum vitas legentibus evidenter occurrit. His nimirum apud hanc villam post hac remeantibus, *forte* remanentibus, monasterio facto monachis delegatis, ad laudem eorum pius & misericors DEUS multa, imo & creberrima virtutum prodigia dignatus est operari, in tantum sane, ut nemo ex vicinis potentibus, aut in expeditionem aliquando transeuntibus, ullam præsumptionem ante hac audeat irrogare. Sed quia monachorum Abbas longe aberat, eosque rarissime pro difficultate longinquitatis visitare solebat, in libertate soluti seculum sectabantur, irregulariterque viventes, usque ad tempus Gerardi Episcopi, utpote absque rectore, periclitabantur. Quod videns Episcopus, Abbatem, ut hoc corrigeret, sæpe commonuit: sed quia, ut diximus, longe aberat correctionem morabatur. Contigit autem Episcopum, pro Ecclesiastica sollicitudine, forte per hanc villam transitum facere, & Abbati Leduino (comes enim erat itineris) obscenam monachorum conversationem indicare. Salubri etiam, imo competenti consilio hortatus, ut si quas res sancti Vedasti in vicinia prælibati monasterii haberet, eas siquidem pro hoc monasterio, quod sibi esset contiguum, commutaret, huncque locum pro compendio æternæ remunerationis meliorare satageret. Qui inter hujusmodi colloquia incerto hæsit, & tamen, ac si difficile, recusavit. Nec multo post temporis intervallo, Abbas salubriter consultus, bene & diligenter considerata oportunitate, notum fecit Episcopo, se executorem fore monitionis, si ab ipso Abbate Theoderico commutationem impetrare valeret. Unde lætus Episcopus continuo directa legatione Abbatem Theodericum adorsus est, monstrans animæ periculum, si non in tempore sibi consuleret. Cum longe esset positus locum commutare deberet; quod si nollet, adjuncto sibi Balduino Marchione, falsos monachos expelleret, locumque emendare cum omni auctoritate satageret. Super quod Abbas competenti consilio usus, mandatis Episcopi satisfacere æstimavit, rebusque sancti Vedasti, quæ in sua vicinia circumjacent, susceptis, villam Haspram Leduino Abbati contradidit. Hæc autem commutatio coram Rotberto Rege Francorum, coramque Comitibus, Balduino videlicet Flandrensium, & Richardo Rotomagensium facta est, & ab eisdem coroborata. Abbas itaque Leduinus, ut ædificator videlicet idoneus, locum cum summo studio ad laudem & venerationem sanctorum, qui ibidem quiescunt, emendavit, novisque ædificiis & claustro regulari insignire exercuit. *Hactenus ex Chronica Cameracensi.*

Octava est præpositura *S. Christinæ de Beveria*, qui pagus est uno milliari à Bethunia Arthesiæ opido distans. Fuit ea olim annexa monasterio S. Salvatoris Caroffensis in diœcesi Putaviensi; quam inito contractu cum Caroffensibus & à sede Apostolica approbato *Joannes*

Sara-

Saracenus tunc Abbas Vedastinus & postea Archiepiscopus Cameracensis, anno Christi 1587. cum Abbatia Vedastina univit & amplis ædificiis instruendam curavit.

Atque hæc quidem, quæ de Vedastina Abbatia hactenus diximus, ad nos transmittenda curavit Reverendus admodum atque Amplissimus *D. Philippus Caverellus* Abbas Vedastinus anno 1611. mense Aprili.

Chronographi Cameracensis, qui anno 1040. floruit, testimonium de S. Vedasto.

DUm tyrannica rabies in Christi Ecclesiam desæviret, fuit civitas Atrebatus sine Principe sacerdotii, usque ad tempus sancti Vedasti, Ecclesia destructa, locus in solitudinem redactus ferarum habitatio factus. Hic sanctus Domini Confessor, & egregius prædicator, temporibus fortissimi Regis tunc temporis Francorum Clodonei, in has divina dirigente gratia ob multorum salutem pervenit regiones. Cujus rei ordinem, & caussam, quantum brevitas patitur, stilo prosequamur. Porra memoratus Princeps fanaticis adhuc tenebatur erroribus involutus, sed erat ei uxor religiosa, baptismi sacramentis initiata Crotbildis nomine, filia Chilperici Regis, quem Gundebaldus Rex frater ejus ortis simultatibus interfecerat. Hæc Christianissima Regina Regi quotidie blandiebatur, suadens ab idolatriæ cultura, ad unius veri Dei cultum converti, ut per mulierem fidelem, salvaretur Rex infidelis. Sed Rex Reginæ consilium minus audiebat, quia Deorum suorum auxilio fieri putabat in omnibus, quæ sibi prospere accidisse videbantur. Anxia de Regis potius salute, quam de regni potentia Regina, ubi salutis consilium Regem contempsisse videt, dari ab excelso postulat opportunitatis eventum, quo ut fit Rex compulsus, salutis suæ sumeret occasionem. Bellum itaque Rex Alemannis indicit, sed imparatos, ut voluit, non offendit. Nam hi, collecta manu valida, circa ripas Rheni fluminis, Regi occurrere, bellicaque virtute patriam suam defendere tentant. Invocatis ad auxilium Regis diis suis Franci in ipso congressionis apparatu, cœperunt mente deficere, & languentibus dextris terreri, simul & formidine dissoluti, vitæ potius desperatione, quam victoriæ dispendio agitari. Videns Rex palantem exercitum, supra vim terris, virtutem anima gerens, prohibet trepidare milites, magisque in prælium accendit, ne tanti æstimarent mortis periculum, quam gloriæ triumphum. Ipse itaque signifer revocans acies, primus equum in hostem egit, & clamore magno secuti ceteri acriter dimicabant. Alemanni è contra viribus & numero præstantiores, quibus pro patria, & vitæ libertate res erat, cœperunt fortiter Francas urgere, alii sagittis alii telis, alii balistis, credentes confodere. Rex autem ubi multorum amissione videt dilabentem non posse subsistere exercitum, nec vocatos Deos instanti periculo sibi subvenisse, rebus desperatis fortissimum Dominum Christianorum, quem Regina colendum ei suaserat, invocavit, tota se obligans se cum suo exercitu sacro fonte diluendum, si conversis rebus victor ab hostibus remeasset. Nec mora recreatis viribus, & reparatis agminibus cum auxilio Trinitatis hostes invadunt, & omnes pene ad internecionem devincunt, nisi quibus fuga aut deditio fuit ad vitam. Intelligens Rex non tam sua virtute, quam Dei munere hostes superatos, cui se fidei voto constrinxerat, Tullum mox opidum adiit, audito ubi beatum Vedastum laudabili religione Deo servire, cui cum adventus sui caussam exponeret, & pugnæ eventum, qui ex Deorum invocatione in adversum cesserat, ad Christi nomen secundo successu provenisse notificaret, vir Domini gratias agens Deo, qui gentibus regnum suum aperire dignatus est, cœpit Catholicæ fidei ministerium Regi annuntiare, & Evangelicis assertionibus instructum duxit ad venerabilem virum Dei Remigium, qui tunc temporis Remensis Ecclesiæ arcem tenebat, vir ex sapientia, virtutibusque factus, cujus spiritualium virtutum insignia testatur gens Gallica per eum ad Christum conversa, cui etiam Hormisda Papa vires suas quondam in Galliis agendas commiserat. Vedastus igitur festinantem ad vitæ fontem deducebat Regem, quo in itinere cuidam cæco ad se clamanti vir Dei lumen reddidit oculorum non sine admiratione palatinorum procerum, immo etiam Regis, quem præsentis exhibitio miraculi Christianæ fidei fervore accendit. Cernitur usque in hodiernum Ecclesia in testimonium virtutis hujus constructa, in qua orantibus, & credentibus beneficia præstantur divina. Hactenus Chronographus Cameracensis, typis nondum editus.

Ceterum Vedastus à sancto Remigio Archiepiscopo Remensi datus Episcopus Cameracensis.

Albini Flacci Alcuini testimonium de S. Vedasto, Clodonei primi Galliæ Regis doctore ac catechista.

HIs apposite à nobis adjungentur ea, quæ de S. Vedasto, primo Clodonei Regis catechista, post Atrebatensi Episcopo, Albinus Flaccus Alcuinus, sanctissimi Præsulis res gestas prosequens, commemorat, post dictam victoriam de Alemannis feliciter obtentam. *Hæc* (inquit) *arrepta victoria, de qua ante diximus, Regi populoque suo causa fuit salutis æternae, & ne lucerna* (S. Vedastus videlicet) *sub modio lateret absconditus, sed supra candelabrum positus exemplis vel prædicationibus in domo Dei lucens, ab errore idololatriæ & caligine ignorantiæ ad viam plurimos educeret veritatis. Igitur superatis hostibus, & rebus in pace compositis, & Alemannis suæ subjectis ditioni, Rex ovans cum laude triumphi ad patriam rediit. Et ut fidelis tantæ sibi gloriæ largitori sponsor appareret, festinavit servorum Christi sacra imbui prædicatione, & sancti baptismatis ablui Sacramentis. Venit autem ad Tullum opidum, ubi sanctum agnovit Vedastum laudabili religione soli Deo servire, & dulcissimas con-*

contemplativæ vitæ carpere fructus. Hunc vero ad sanctum Remigium Christi carissimum sacerdotem, ad Rhemorum properans civitatem, sibi socium assumpsit, quatenus per singulos itineris sui gressus saluberrimis ab eo imbueretur doctrinis, & Catholicæ fidei firmis initiaretur fundamentis: ut paratus fide & virtutum scientia à tanto Pontifice (Reimgio scilicet) *spirituali ablueretur lavacro, & ab illo donis cælestibus confirmaretur, quod ab isto divina prius proveniens gratia, Evangelicis cœptum fuerat prædicationibus.*

Hic ad fontem vitæ festinantem deducebat Regem: ille in fonte salutis æternæ venientem abluebat: ambo propemodum pari pietate patres, hic doctrina fidei, ille baptismatis unda. Utique æterno Regi Regem temporalem munus obtulerunt acceptabile. Hi sunt duæ olivæ & duo candelabra lucentia, à quibus Rex præfatus in via Dei eruditus, miserante Deo portam æternæ lucis ingressus, cum fortissima gente Francorum credidit Christo, & facta est gens sancta populus acquisitionis, ut annuncientur in eo virtutes illius, qui eos de tenebris vocavit in admirabile lumen suum. Sacræ igitur Evangelicæ auctoritatis narrat historia Dominum Jesum Jericho pergentem, ad confirmanda fide suæ majestatis corda populi præsentis, cuidam cæco ad se clamanti lumen reddidisse oculorum, ut per corporale unius cæci lumen, spiritualiter multorum illuminarentur pectora. Ita & Sanctus Vedastus, Deo Christo donante, per ejusdem illuminationem cæci fidem quam verbo prædicavit, in corde Regis miraculo confirmavit: ut Rex ipse intelligeret, tam sibi esse necessarium cordis lumen, quam cæco oculorum illustrationem: & quod divina operata est gratia per preces famuli sui in cæca nocte castigatis, hoc per sermones ejusdem famuli, eadem operante potentia; per spiritualis intelligentiam lucis in suo pectore perficeretur.

Nam regia excellentia condigno comitatu cum multitudine maxima populi, iter agentibus illis, venerunt in quendam pagum, qui incolarum terræ illius consuetudine Ungise pagus dicitur, prope Reguliacam villam, quæ sita est super florigeras Axonæ fluminis ripas. Et ecce ejusdem fluminis fontem Rege transeunte cum multitudine populi, obviavit illi cæcus quidam hujus diutissime solaris expers luminis, forte nec sua cæcatus culpa, sed ut manifestarentur opera Dei in illo, & per illius illuminationem præsentem plurimorum illuminarentur corda spiritualiter. Qui cum intellexisset a prætereuntibus Sanctum Vedastum Christi servum in eodem iter agere comitatu, clamavit: Sancte & electe Deo Vedaste, miserere mei, & supernam pio pectore diligentius deposce potentiam, ut meæ subveniat miseriæ. Non aurum posco, nec argentum, sed ut mihi lumen per sanctitatis tuæ preces restituas oculorum. Sensit itaque vir Dei virtutem sibi adesse supernam, non ad illius cæci tantummodo curationem, sed plus propter præsentis populi salutem, totum se in sacras effudit preces, in divina fidens pietate: & dexteram cum signo Crucis posuit super oculos cæci dicens: Domine Jesu, qui es lumen verum, qui aperuisti oculos cæci ad te clamantis, aperi oculos istius: ut intelligat populus iste præsens, quia tu es Deus solus, faciens mirabilia in cælo & in terra. Mox ille cæcus, lumine recepto, gaudens perrexit viam suam. In quo loco tempore sequenti, à religiosis viris ædificata est Ecclesia in testimonium miraculi istius; in qua orantibus & credentibus usque hodie beneficia præstantur divina.

Igitur Rex à viro Dei Evangelicis apprime imbutus disciplinis, & hoc præsenti miraculo in fide firmiter confortatus, nihil moratus in via, nihil dubitans in fide, sed magna alacritate animi, festinatione magna mentis sanctissimum Pontificem Remigium videre properavit, ut illius sacratissimo ministerio Spiritu Sancto operante in remissionem peccatorum, & spem vitæ æternæ, Catholici baptismatis vivo ablueretur fonte. Cum quo aliquantis moratus est diebus, ut Ecclesiasticis satisfaceret sanctionibus, & pænitentiæ (secundum Apostolicum præceptum) prius ablueretur lacrymis, dicente beato Petro Principe Apostolorum. Act. 2. *Pænitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, & in nomine SS. Trinitatis, cælestis mysterii baptisma susciperet. Sciens vero beatus Pontifex Apostolum dicere Paulum:* 1. Cor. 14. *Omnia vestra honesto cum ordine fiant: statuit diem, quo Rex intraret, ad suscipienda divinæ pietatis Sacramenta. Quale fuit tunc Sanctis Dei gaudium, qualis in Ecclesia Christi lætitia, cum viderent Regem Ninive ad prædicationem Jonae de solio majestatis suae descendisse, & in cinere sedisse pœnitentiae: & sub pia Dei sacerdotis dextera suae excellentiae caput humiliare.* Hactenus Alcuinus, in vita S. Vedasti, apud Laur. *Surium.*

CAPUT VI.

Abbatia S. Germani de Pratis ad muros urbis Parisiensis.

ILlustris hujus monasterii fundator fuit *Childebertus* Rex Francorum, filius Clodonei primi Regis Christiani, qui cum ex Hispania adtulisset stolam S. *Vincentii* Levitæ & martyris, cum aliis plurimis sanctorum reliquiis, juxta ordinationem S. Hermanni tunc Parisiensis Episcopi, templum in honorem ejusdem S. Vincentii, quod nunc S. Hermanni de Pratis dicitur, excitandum curavit. Rei fidem facit Aymoinus monachus lib. 2. cap. 20. his verbis. *Verum Childebertus acceptam S. Vincentii stolam, Parisias defert, ædificatamque solotenus, secundum beatissimi Germani dispositionem basilicam, nomini ejusdem S. Levitæ ac Martyris dedicari fecit. In qua non minimam vasorum partem, quæ eum à Toleto asportasse supra memoravimus, cum capsis Evangeliorum, cruces quoque mirifici operis, aliaque devotus excellentissima contulit munera.*

Diploma

Diploma Childeberti Regis.

CHildebertus Rex Francorum, vir illustris. Recolendum nobis est, & perpensandum utilius, quod hi qui templa Domini Jesu Christi reædificaverint, & pro requie animarum ibidem tribuerint, vel in alimoniam pauperum aliquid dederint, & voluntatem Dei adimpleverint, in æterna requie sine dubio, apud Dominum mercedem recipere meruerint. Ego Childebertus Rex una cum consensu & voluntate Francorum & Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum urbis Pontificis, vel consensu Episcoporum, cœpi construere templum in urbe Parisiaca prope muros civitatis, in terra quæ aspicit ad fiscum Isciacensem, in loco qui appellatur Locotitie: in honore S. Vincentii Martyris, cujus reliquias de Spania apportavimus, seu & sanctæ Crucis, vel Sancti Stephani, & Sancti Fetreæi, & Sancti Juliani, & beatissimi Sancti Gregorii, & Sancti Gervasii, Prothasii, Nazarii, & Celsi pueri, quorum reliquiæ ibi sunt consecratæ. Propterea in honore Dominorum Sanctorum, cedimus nos fiscum largitatis nostræ, qui vocatur Isciacus, qui est in pagis Parisiorum prope alveum Sequanæ; una cum omnibus quæ ibi sunt aspecta, cum mansis, commanentibus, agris, territoriis, vineis, silvis, pratis, servis, inquilinis, libertis, ministerialibus (præter illos quos nos ingenuos esse præcipimus) cum omnibus appenditiis suis quæ ibi aspiciunt, cum omnibus adjacentiis quæ ibi adagunt, cum omnibus quæ nos deserviunt tam in aquis vel insulis, cum molendinis inter portam civitatis & turrim positis, cum insulis quæ ad ipsum fiscum adjacent, cum piscatoria quæ appellatur Vannæ, cum piscatoriis omnibus quæ sunt in ipso alveo Sequanæ, sumuntque initium à ponte civitatis, & sortiuntur finem ubi alveolus veniens Sanara præcipitat in se flumen. Has omnes piscationes quæ sunt & fieri possunt in utraque parte fluminis, sicut nos tenemus & nostra forestis est, tradimus ad ipsum locum, ut habeant ibidem Deo servientes victum quotidianum per succedentia tempora.

Damus autem hanc potestatem, ut cujuscumque potestatis littora fuerint, utriusque partis fluminis teneant unam pecticam terræ legalem, sicut mos est, ad ducendas naves & reducendas, ad mittenda retia & retrahenda, absque ulla refragatione. De argumentis vero per quæ aves possunt capi super aquam, præcipimus ut nulla potens persona inquietare audeat famulos Dei, sed omnia secure teneant, possideant per infinitas temporum successiones.

Et cum areis & casis in Parisiis civitate, cum terra & vinea & oratorio in honore Sancti Andeoli Martyris, quæ de Hearie & Cecatenio, dato pretio comparavimus: omnia & ex omnibus, quidquid ea nos deservierint, in qostmodum pro requie animæ meæ, quando Deus de hac clarissima luce dederit discessum, ipse fiscus qui vocatur Isciacus, cum omnibus quæ ibi sunt aspecta, ipso die ad ipsum templum Domini quod nos ædificamus deserviat, & omnia quæ ibi sunt opus, tam ad lumen quam in Dei nomine ad stipendia servis Dei quos ibi instituimus, seu ad ipsos rectores qui ipsos regere habent: omnia & ex omnibus sibi transolvant, ejusque temporibus, & per longa annorum spatia, ad ipsum templum Domini absque contradictione, vel refragatione, aut judiciaria contentione, inspecta ipsa præceptio, omnique tempore proficiat in augmentum.

Et ut hæc præceptio cessionis nostræ futuris temporibus Deo auxiliante firmior habeatur, vel per tempora inviolabiliter conservetur, manibus propriis vel nostris signaculis, subter infra decrevimus roborare. Datum quod fecit mensis Decembris die sexto, anno 48. postquam Childebertus Rex regnare cœpit. Ego Valentianus, Notarius & Amanuensis recognovi.

Obiit autem Chilpericus Rex anno 559. teste Sigiberto, in hoc suo monasterio conditur.

CAPUT VII.

Lerinense S. Honorati monasterium, vulgo Lerius, *in diœcesi Grassensi, regni Galliæ.*

EST illustris hæc Abbatia sita in insula Lerina seu Lerino, quam Plinius & Strabo Leronem vocant, in diœcesi Grassensi.

Ex hoc monasterio prodierunt viri quamplurimi sanctitate ac scriptis illustres ut S. *Hilarius* Archiepiscopus Arelatensis: *S. Honoratus*; Vincentius Lerinensis; libello adversus hæreses scripto notissimus; Faustus Rhegiensis Episcopus & alii.

Accessit hoc monasterium, congregationi Cassinensi, anno Christi 1515. ut constat ex diplomate Leonis X. Plura vide apud Chopinum lib. I. Monasticon tit. 1. & infra cap. 92.

Fontanellensis Abbatia.

FOntanellense monasterium anno 645. ædificare cœpit S. *Uvandregisilus*; qui in Virdunensi regione, Nualtchiso patre, ex nobilissima familia natus primum sub Dagoberto, Francorum Rege Comes palatii fuit. Ducta postmodum conjuge, cum ea virginitatem servavit: mutuo demum consensu, ipsa sanctimonialis, Uvandregisilus vero factus est clericus. Cumque in monasteriis aliquot piis sese operibus egregie exercuisset, Rotomagum venit ad S. *Andoeum* ejus urbis Episcopum; à quo Subdiaconus primum, post Diaconus, ac demum sacerdos à beato *Andomaro* Tarvanensi Episcopo est ordinatus. Contigit autem postea, Largiente

giente *Erchinoaldo*, qui Dagoberti Regis, filiique ejus Clodonæi, Major domus fuit, agrum quendam, ad monasterium exstruendum, acciperet, quem *Fontanellam*, ob rivum eo loco fluentem, nuncupabant. Hunc ergo locum Uvandregisilus, cum nepote suo venerabili *Godone*, cœpit excolere; multisque faventibus insigne ibidem monasterium construxit. Ad quod mox tantus factus est concursus, ut monachorum numerus ad trecentos excreverit.

Cæptum est autem hoc opus ab anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo quadragesimo quinto, sub die Calendarum Martiarum, Indictione tertia, qui erat annus Clodonæi Regis undecimus. Est autem hoc cœnobium situm in territorio Rotomagensi, distans à memorata urbe millibus ferme decem & octo; porro à fluvio magno Sequana, spatio passuum circiter octingentorum.

Adjutor vero hujus operis, ac cooperator insignis fuit *Uvaningus* vir illustris, qui monasteria varia, in his & *Fiscanum* construxit.

Porro S. *Uvandregisilus*, in Caletani tractus populis, qui id temporis rapaces ac belluinam fere vitam agebant, mitigandis, & Christianæ disciplinæ subdendis, admodum laboravit, multaque alia pietatis opera edidit.

Hæc ex actis illius, à quodam ejus pene æquali conscriptis, atque à Surio *to.* 4. *Induct.* 22. editis, excerpsimus.

S. Walerici monasterium, apud Caletes, in Gallia.

S. *Walericus*, B. Columbani Hiberni, qui Luxoviense in Burgundia, & Bobiense in Italia condidit monasteria, discipulus, Clotario Francorum Regi gratissimus exstitit. Eo adjutante istud ipse monasterium ædificavit, in quo hodieque corpore quiescit.

Plura vide in Actis ejus à Surio evulgatis. de S. Columbano vide infra cap. 13.

Centula, hodie S. Richarii monasterium in opido ejusdem nominis, *apud Caletum regni Franciæ opidum.*

S. Richarius Abbas & fundator monasterii Centulensis in agro Pontivo, fuit Dagoberto Galliæ Regi admodum gratus. Vitam ejus scripsit Alcuinus Flaccus ad Carolum Magnum Imp. quæ exstat apud Surium tomo 2. Meminitque ejusdem Hucbaldus in vita S. Rictrudis Marchianensis. Ex his brevem vitæ ejus seriem recitat Molanus in Natal. SS. Belgii; *Natus est Richarius in villa Centula, provincia, Pontivæ in qua per pietatis opera; & prædicationis lumina clarus effulsit: sed & in ultra marinas Britanniæ regiones lumen veritatis suo sparsit adventu. Reversus vero ad patriam, quodam tempore visitavit equitando Deo devotam feminam Rictrudem, & cum juxta morem, ipsa ad propria ascenso equo, remeanti, filiolum Maurontum, quem ante sacro baptismate regenaverat, benedicendum daret, immisit antiquus hostis equo ferocitatem. sed orante famulo Dei, puer, qui ceciderat sanus redditus est matri, & equus redditus est mansuetudini suæ. Cum autem ab omnibus honoraretur, monasticam vitam petens, regimen Ecclesiæ quam in Centula viro fundaverat, alteri tradidit. Porro Gissemarus, vir illustris & Christianæ religionis amator & Maurontus, terrarum vel silvarum ad Regem pertinentium servator, præbuerunt ei locum manendi in silva Tristiacensi, qui & ipse Maurontus, postea seculari habitu deposito, monachus factus est in eodem loco. Cumque vir Dei mansionem solitariam præparasset, Christo monasterium construere inchoavit. At inibi tanta: se mortificatione carnis castigavit, ut vix ossa arentia dissipatis juncturis sibi adhærerent, illum quotidie vincens in eremo, à quo Adam olim victus est in paradiso. nec tamen in eremi angustia, lucis columna latere potuit, multis ad eum confluentibus infirmis, quos sanctarum medicinis orationum sanavit. Præscius tandem diei evocationis suæ Christi viatico suum iter munivit, & inter gratiarum actiones, & verba orationis, spiritum emisit: conditus à Sigobardo commilitone, ubi suo Regi maxime militaverat. Sed non multo post fratres Centulenses cum sua Abbate Ocialdo corpus tulerunt posueruntque eo in loco, in quo etiamnum cum magna meritorum gloria requiescit.*

Ex his autem Alcuini verbis colligitur eum Deo militasse multo tempore, deinde etiam obiisse, & quievisse in Belgio. Nam Maurontus, ut infra ex Hucbaldo dicemus, monasterium suum Broili inter Flandros construxit.

Huc etiam referendum est ex Bertinensis monasterii Chronicis, propter Normannorum persecutiones, Flandriæ Comitem corpus ejus & corpus Walerici ad S. Betini monasterium transtulisse. In quo utrumque remansit usque ad tempora Arnulfi secundi, qui Hugoni Capeto, postea Francorum Regi, ea multum reposcenti, tandem restituit.

Hactenus Molanus, Vocatur autem Centula hodie S. Richarii monasterium, opido ejusdem nominis in Picardiæ finibus inclusum.

CAPUT VIII.

S. Martini Trevirense monasterium.

S. *Martini* Treverense cœnobium, extra & intra, hoc est, ad ipsos muros urbis infra saxeum pontem vetustissimum in dextra Mosellæ fluminis situm, ex Tetradii Consularia viri

viri privata domo in scholasticæ congregationis habitationem, inque domum Dei & oratorium commutatum est, anno Christi circiter 406. imperantibus Arcadio & Honorio, ab ipso S. *Martino* Turonensi Episcopo. Cum enim Treverin is venisset, & Tetradii Consulis servum ibi malo spiritu correptum à dæmonio liberasset, Consul ut esset pro præstito sibi beneficio gratus, S. *Martino* domum suam dono dedit, hac lege, ut vir Dei ex ea oratorium & domum precationum S. Cruci dedicatam faceret.

Postea vero hanc ipsam precationum & disciplinæ domum, Barbarorum crebris in Galliam, Belgicam & Germaniam irruptionibus desolatam & plane collapsam instauravit circa annum Christi 526. & monachis Benedictinæ professionis attribuit quinquagesimus Treverorum Episcopus *Magnericus*, qui abolito S. Crucis prisco nomine S. *Martini* cœnobium novo titulo appellari jussit. Ejus Antistitis in hoc ipso cœnobio ostenditur tumulus, in subterranea videlicet templi crypta post D. Virginis aram. Tandem post multorum annorum curriculum, cum à Normannis vastaretur tota fere Gallia, & in Treverim quoque misere sævitum esset; iterum periit istud S. Martini cœnobium: sed mox ab Episcopo Treverorum sexagesimo octavo *Ratbbodone* vel *Racbabodo*, circa annum Domini 880. præclare est reædificatum. Tertio vero ab Hungaris incensum, rursus à Theoderico septuagesimo, secundo Trevirorum Antistite instauratum est circa annum Christi 960. Ita fere Caspar Bruschius, in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

CAPUT IX.

Benchorense monasterium, in Hibernia.

Fundatum est hoc monasterium à S. *Lomogello* Abbate circa annum Christi 570. multorum postea monasteriorum mater ac caput futurum: utpote à quo Congregatio Benchorensis, per Angliam, Scotiam, & Hiberniam olim diffusa nomen sumpsit. Ex hujus congregationis monachis fuit S. *Columbanus*, qui Luxoviense in Burgundia monasterium circa annum Christi 600. construxit, itemque Bobiense in Italia.

CAPUT X.

Monasterium Regium S. Æmiliani de Cucula, vulgo de S. Millan de la Cogolla, *alias de* San Millan de Suso.

S. *Æmilianus*, Patronus ac defensor Hispaniæ vivere desiit an. Christi 574. die duodecima Novembris. Vitam ejus scripsit Braulio, sive Braulius Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Episcopus, exstatque apud Prudentium Sandovallium Parte I. fundationum monasteriorum in Hispania. S. Æmiliani magister fuit S. *Felix* presbyter, cujus translationem descripsit Grimaldus, exstatque citato loco apud Sandovallium. Est hoc monasterium longe antiquissimum, quod numquam vel à Mauris vel ab Arrianis hæreticis fuit violatum.

Huic cœnobio tamquam matri, originem suam debent monasteria virorum varia: ut *S. Martini de Ferran, S. Martini de Thama, S. Romani de Donisfcle, S. Martini de Mena, S. Felicis de Auca, S. Joannis de Orbananos*, S. Vincentii de Ocizta, *S. Stephani de* Salzedo, *S. Martini de Mameto, S. Mariæ* de Casicra, itemque monasterium unum monialium, videlicet *S. Michaelis de Peditoso.*

De S. Æmiliano hæc legitur inscriptio in veteri tumulo.

Purgatissimi Apostolicique viri Æmiliani corpus hic humatum jacet, qui postquam eremiticam vitam multis annis egit & clericalem, tandem monasticam professus, sub regula Benedicti curam gerens Abbatialem, obiit in Domino clarus miraculis & prophetiæ spiritu, Hera. DC. XII.

In hoc monasterio de Suso spectantur octo arcæ lapideæ, in quibus quiescunt famosissimi illi septem *Infantes de Lara*, cum suo Ayo, ut Hispanice vocant seu magistro. Ita Sandovallius in dicta parte prima fundationum monasteriorum Benedictinorum in Hispania.

Est autem hoc monasterium situm in D. Calagurritana & sancti Dominici de la Calcada.

CAPUT XI.

Salisburgense sancti Petri monasterium.

Celebre istud monasterium, ex quo multi egregii viri ad gubernandos varios Germaniæ Episcopatus atque Abbatias prodierunt, construitur atque instituitur per sanctum *Rupertum* una cum Episcopatu Salisburgensi, auxilio & munificentia inclyti *Theodorici* Ducis Bavariæ, quem sanctus Rupertus in fide Christiana Ratisbonæ instituit, & una cum suis optimatibus, sacræ regenerationis lavacro abluit, circa annum 580. In hoc monasterio ipse S. *Rupertus*, & se-

ptem ejus fucceffores fedem Epifcopalem habuerunt, adeoque tam Epifcopatui quam Abbatiæ laudabiliter præfuerunt, ibidemque humati funt; usque ad *S. Virgilium*, qui crefcente multitudine Chriftianorum relinquens Abbatiæ gubernationem *Gertrico* pio ac docto monacho, aliam fedem Epifcopalem erexit, & infignem bafilicam pronam in honorem *S. Ruperti* primi Salisburgenfis Epifcopi ac Doctoris conftruxit; quam abfolutam anno 774. ipfemet confecravit, eoque *S. Rupertum* cum duobus ejus facellanis, viris fanctis, ex æde S. Petri tranftulit. De qua re ceterisque Abbatibus hujus monafterii latius Cafpar Brufchius in fua Centuria monafteriorum Germaniæ.

Weltenburgenfe monafterium, in Bavaria, ad Danubium.

DE fundatione hujus monafterii fic fere fcribit Joannes Aventinus libr. tertio *Tempore Theodonis Ducis Bavariæ, qui cum filio Theodoperto à fancto Ruperto Reginoburgii aqua cælefti luftratus eft, poft extructa templa tam Reginoburgii, quam Utini, Chrifto Deo atque ejus Genitrici dicata, atque à fancto Ruperto confecrata (utrumque adhuc ædicula feu Capella vetus vocatur) per omnes Ubiorum regiones facræ ædes paffim ædificatæ funt, eædemque à fancto Ruperto & fociis confecratæ, ut Welteburgii, quod ipfe Valentiam vocat, & extra mœnia Reginoburgenfia, fancto Georgio, tutelari Chriftianorum militum, quædam fancto Martino Maximilianoque templa dicata, quæ adhuc monftrantur.*

Alibi idem Aventinus libr. fexto fcribit. Eodem tempore Hardonius Epifcopus Reginoburgenfis Valentiam, hoc eft, Weltenburg, templum D. Georgio dicatum, pulfis monachis Benedictinis tradit Canonicis Regularibus D. Auguftini, accito Hardonico ejus ordinis, ex monafterio fancti Floriani in Auftria, fupra Anaffum. Conradus itidem Epifcopus Reginoburgenfis, quinque poft annos monachos Benedictinos rurfum reftituit, ipfisque Fridericum præfecit. Monafterium hoc Danubio feptum eft, quinque millibus paffuum infra Abenfperg, ubi cineres Artobrigæ, quæ, tefte Ptolemæo, caput olim Vindelicorum fuit, monftrantur. De qua Adventinus 2. & 3. libro Annalium latius fcripfit.

Ita Hundius in Metropoli Salisburgenfi.

Mauri monafterium, vulgo Maursmunfter, *quarto ob Argentina milliari.*

SItum eft opidum & cœnobium, *Maursmunfter* nuncupatum, quarto lapide ab Argentorato Germaniæ urbe celebri. Eo loci *Seobaldus* vir pius ac fanctus oratorium conftruxit anno Domini 583. favente ac dotante *Childeberto.* Rege Auftrafiæ, qui fuit filius Clodonæi I. Chriftiani Gallorum Regis. Primus Abbas fuit *B. Leobardus* S. Benedicti Abbatis in Caffinenfi monafterio difcipulus. Secundus fuit *Maurus*, S. Pirminii Meldenfis Epifcopi difcipulus, à quo cœnobium iftud, Mauri monafterium eft appellatum. Ita Brufchius, lib. cit.

CAPUT XII.

S. Medardi monafterium, ad muros urbis Sueffionenfis, in Gallia.

VIfitum in profpectu urbis Sueffionenfis *B. Medardi* monafterium, cujus ut celebritas & præftantia aliqua ex parte nofcatur, placuit nonnulla cum ex Archivis accepta, tum ex antiquitatis veftigiis ac ruderibus obfervata convertere. Primum ut ad ipfius templi à Carolo Calvo jam eum extructi partem fumme orientalem veniamus, duorum illic Regem Franciæ, *Clotharii* videlicet ac *Sigeberti* filii ejus monumenta, loco veluti fubterraneo, vifuntur. Non procul inde cernitur *B. Medardi* lapideum fepulcrum, (*Meminit illius Greg. Turonenf. lib. de glor. Confef.* §. 95.) duabus columnis pariter lapideis fuffultum, Septemtrionali parte Ecclefiæ, habetur lapis duriffimus, humani capitis menfuram quater excedens, quem ex loco Dominicæ Afcenfionis in Galliam allatum tradunt monachi, monftrantque Domini noftri impreffum lapidi veftigium. Ab eo olim cancellis ligneis, reverentiæ ergo, populus arcebatur, in ejusque honorem piam focietatem multi inierant. A meridionali parte exftant clauftrum, dormitorium, refectorium & hofpitale à *Carolo Magno* fumptuofiffime ac vere regio opere deftructa: quibus itidem ad Auftrum verfus nuper occurrebat haud ignobile aliud templum *S. Sophiæ* cum alio parvo facello, inter omnia totius Galliæ loca facra, longe antiquiffimo: cui fua vel antiquitas vel parvitas ad hoc profuit ne dirueretur, ficut proximum S. Sophiæ everfum eft (heu dolor,) ad colligendos lapides in reparationem murorum urbis. Quo etiam tempore non minus fævitum eft in monafterii ambitum; qui ex lapidibus quadris & fectis conftructis, octo circiter pedum latitudine tenebatur. Dedito ambitu in quodam privilegio Odonis Regis anno 893. apud Compendium palatii conceffo, anno 5. regni ejus fcriptum legitur in hæc verba: *Ad thefaurum Sanctorum reparandum, ad fuftentandam totius fabricam templi, & ad reintegrandum decorem domus Dei, quæ nuper à Marcomannis igne combufta effe videtur, munitionem quoque muratam & muro cinctam in circuitu ipfius monafterii fieri decrevimus propter infurgentium Danorum infolentiam & memoriam Caroli Imp. qui eandem munitionem jamdiu fecerat, ad petitionem*

tionem Berthæ Sororis Ludovici Imp. in memoriam B. memoriæ Gregorii summi Pontificis, &c. In istius dirutæ nunc murorum partis angulo, urbem respiciente, fuit turris illa, in qua olim detentus fuit Ludovicus pius Imperator. Postremo constat ibi fuisse Regiam *Clodonei* primi Regis Franciæ Christiani, & apparent hodieque triplicium fossatorum amplissima vestigia.

Haud abs re fuerit his subnectere privilegium *Joannis* Papæ, huic monasterio circa annum 562. concessum, cujus & Baronius meminit ad Martyrologium Romanum VIII. Junii & Choppinus lib. 1. Monasticon. tit. 1.

Totius orbis Principibus machinam mundi sub Christo Principe regentibus, præsentibus atque futuris, Joannes meritorum qualitate infimus, sed Dei gratia S. Romanæ sedi Prælatus. Summum esse, quot divinæ fidei & apostolicæ majestatis nobilitat religio, constat, ut fructu operum & effecta rerum certa demonstrent obsequia. Ob hoc divina inspirante gratia, & præcellentissimi Cotharii suadente clementia, monasterio B. Mariæ, & B. Petri, quod est extra Suessoram civitatem situm, ubi Dominus Medardus requiescere & Daniel Abbas præesse videtur, hoc privilegium omnimodis indulgemus, ut terras quas filius noster Clotharius ob salutem animæ suæ dedit, Croniacum scilicet, Attipiacum, & Alunit, possessionem suam in pago Metensi cum Salina, quæ vulgo dicitur patella salis, cum omni integritate teneant atque possideant, cum terris, domibus, ædificiis, mancipiis, silvis, pratis, pascuis, salinis, Ecclesiis & altaribus, habeant atque possideant, & teneant. Hoc quoque auctoritate S. Trinitatis, & inseparabilis unitatis, vitæ B. Petri Apostoli, coram Rege Clotario, & omnibus plebejis Francorum, scilicet Archiepiscoporum, Episcoporum, Judicum, & omni populo Christianorum, Romanorum Principum decernimus, ut nullus Regum, Antistitum, Judicum, terras S. Mariæ, & Domini Medardi, sive Ecclesias vel altaria, thelonea, decimas, nonas, banna vel freda exigat, &c. Datum in Ecclesia S. Silvestri quinto Idus Martii anno Dominicæ Incarnationis D. LXII. Edict. X.

Insignem profecto antiquitatem præfert hoc privilegium, sed dubito an numerus annorum Christi non sit adjectus per recentiorem manum.

CAPUT XIII.

Agaunense & Luxoviense monasteria.

AGaunense S. *Mauritii* monasterium Abbatiale, apud Sabaulos ex *Chablais*, fundavit B. Sigismundus Burgundiæ Rex circa annum 600. ibidem sepultus. Est id situm ad radices montis D. Bernardi.

Est autem S. Mauritius hodie Patronus ac tutor Sabaudiæ: à quo & ordo apud Sabaudos Equestris nomen induit. Fuit is martyrio coronatus circa annum 298. sub Imp. Maximiano, cum esset Thebææ legionis caput ac præfectus.

Luxovium, in Comitatu Burgundiæ.

Sanctum Columbanum Abbatem anno 602. ex Hibernia in Burgundiam venisse, ibique Theoderico Rege permittente, Lugoniense monasterium inchoasse, tradit Sigebertus in Chronico.

Pulso postmodum, per Theodericum Regem, è Francia Columbano, B. Eustasius ejus discipulus Luxoviensi cœnobio summa cum laude præfuit.

Est autem Lugonium hodicque illustre monasterium, ejusdem nominis opido, in Burgundiæ Comitatu inclusum, quod *Lugeul* vulgo nuncupant. Fuit hoc olim monasterium quoddam quasi Apostolicorum, per Galliam virorum seminarium, ex quo summi illi viri *Andomarus* Morinensis, *Acharius* Noviomensis ac Tornacensis, *Chagnoaldus* Lugdunensis, *Ragnarius* Augustodunensis Episcopi, *Bertinus* Abbas Sithiensis, aliique plurimi prodierunt.

Ab eodem monasterio olim congregatio reformata Luxoviensis nomen habuit.

Bobiense monasterium, in Italia.

HUjus auctor fuit S. Columbanus, patria Hibernus, qui & Luxoviense in Burgundia, ut dixi, cœnobium excitavit. De quo sic Sigebertus in Chronico.

Sanctus Columbanus à Theoderico, Rege, instinctu Brunichildis aviæ, expellitur Francia; qui post, relicto Gallo discipulo suo in Alemannia, cœnobium Bobium construxit in Italia.

Ceterum B. Columbanus paullo post Eustasium, monachum & discipulum suum, ex Italia in Galliam remisit, qui una cum *S. Uvalerico*, B. Columbani pariter discipulo, Luxoviense monasterium laicis ademit, & monasticam ibi disciplinam instauravit. Consule Jonam in Vita S. Columbani, & Acta S. Uvalerici apud Surium.

S. Columbano Anno 622. juxta Sigebertum in Chronico, aut anno 615. juxta Baronium, defuncto, successit in regimine Bobiensis monasterii Attila.

CAPUT XIV.

S. Maximini monasterium, extra muros urbis Treverensis.

S. Maximini potentissima vetustissimaque Abbatia, extra urbis Treverleæ Nigram vel Martiam portam, in ipso campo Martio, à regione cœnobii S. Mariæ ad Martyres, prope S. Paulini olim cœnobium, nunc vero Canonicorum sæcularium collegium sita, ex regio D. Helenæ palatio templum Dei domicilium factum, fundatur circa annum Domini 633. ab ipso Christianissimo Imperatore Constantino Magno, ad petitionem matris ipsius S. Helenæ, quæ sanctam Crucem Dominicam invenisse legitur. Eo ipso nimirum tempore, quo Agritium Patriarcham Antiochenum Treverim accersitum, ejusdem urbis Episcopatui præfecerat. Et hanc istius cœnobii originem veram ac certam esse, Dagoberti Galliarum Regis subsequens diploma, Memiliano decimo tertio ejus loci Abbati, anno 643. datum abunde & luculenter testatur.

In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Omnium Christianorum noverit industria, qualiter ego Dagobertus *Rex potentissimus, cum convenienti consilio Episcoporum meorum Comitumque Legatos de mea parte ad Abbatem Memilianum direxi, mandans ei ut diligenter inquireret, indeque per seipsum indicaret quibus auctoribus illud monasterium, S. Maximini constructum, vel cujus imperio à pristinis temporibus esset subjectum. Hanc rogationem Abbas cum fratribus sollicite percipiens, perlectisque in eodem loco quibusdam vetustissimis chartulis inventum est, idipsum monasterium Constantini Imperatoris fuisse regale templum, atque jussu ejus dedicatum in honorem S. Joannis Evangelistæ à S. Agritio venerabili Archiepiscopo, in quo videlicet templo (ut idem pater monasterii nostræ Regalitati patefecit certa relatione) Helena sacra Dei famula potente & favente supradictus Imperator pauperes Christi congregavit, eisque virum Dei Joannem præposuit, ut in servitio Dei semper vacarent, & pro se orationibus insisterent; & insuper illius loci habitationem aliæ personæ nolint subdere, nec suæ successorumque Imperatorum potestati. His rebus ita esse firmiter intellectis; regio more constituo atque firmissima jussione præcipio, ut nullus unquam proterve illud monasterium, in quo Abbas supradictus præesse videtur, audeat inire vel ullam inhumanitatem illi violenter inferre. Igitur ut assidua recordatio mei meorumque præsentium maneret in prædicto monasterio: ipsorum S. Maximini præbendariorum victualia sub præmemorato Imperatore constituta, meis ex parte prædiis augere curavi, quorum nomina haec sunt.* Kannis, Crassiacum, Luncuvich, Regiodola, Vallis, Polich, Budeliacum, Talevanc, Loania; *haec loca ad regiam curtem, quae dicitur decima, pertinent, quam curtem cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, hoc est, quidquid praedii visus sum habere à fluvio qui nuncupatur Rubera, usque ad silvam quae dicitur Idec, S. Maximino Praesuli in perpetuam haereditatem contradidi.*

Insuper etiam cum consilio & rogatu meorum Principum, catervis ibi Deo deservituris, hanc legem firmiter & perpetualiter in posterum habendam decrevi, scilicet ut centenorum ibidem monachorum semper integra maneat & inconvulsa congregatio; excepto, si Imperatorum Principumve per saecula succedentium benevolentia praediis augmentetur vel thesauris. Et si propter paganorum vel infidelium Christianorum devastationem eisdem Christi servitoribus penuria ultra modum ingruerit, & per thesauri effusionem expelli nequiverit; Dei omnipotentis & mei meorumque successorum habeant licentiam, allodium cum familia à fidelibus illo contradicentibus dandi & vendendi, antequam Dei destruantur servitia. Et ut istius chartulae confirmatio firma in aevum permaneat, describi eam praecepi, & nostro sigillo eam inde firmavi. Actum pridie Nonarum Aprilis, anno regni nostri duodecimo, Moguntiae feliciter, Amen. Signum Dagoberti Regis.

Monasterium hoc, ordinis primum S. Basilii, & regulæ Orientalium monachorum, ab omni Archiepiscopali & Episcopali jugo exemptum, in temporalibus soli Imperatori Romano, in spiritualibus soli Summo Pontifici immediate subest. Abbas vero hujus loci privilegiis, & dignitatibus ac singularibus prærogativis sic insignitus est, ut Decanus plerumque septem præcipuarum Ecclesiarum Treverensium & Imperatricis Archicancellarius esse soleat. Devastatum est aliquoties à Barbaris, post tempora Regis Dagoberti, in Germaniam & Gallias excursiones facientibus; sed ab imis fundamentis renovatum, ac præclare restitutum legitur, & denuo consecratum, Benedictinæque professionis monachis traditum ab *Hildulpho* Archiepiscopo Treverorum, anno Christi circiter 764. Quo anno & Treverorum Archiepiscopi *Agricius*, *Maximinus*, *Nicetius*, ac *Basinus* de prioribus tumulis levati, & una cum trecentis Thebææ legionis Martyribus, honorificentius in recens instauratæ S. Maximini basilicæ minore crypta, quæ est sub summo altari, humati sunt. Sub Arnulpho etiam Imperatore à Normannis vastatum, ac solotenus deletum, mox ab *Ogone* Abbate præclare reædificatum est. Sic fere Bruschius.

CAPUT XV.

West monasterium, apud Londinum Angliæ metropolim.

IN prima enascentis Ecclesiæ apud Britannos infantia, imperante Antonino Pio, templum Apollinis, ad occiduam urbis Londini partem, ubi hodie cernitur *West monasterium*, terræ motu

motu corruit. Ex ejus ruinis *Lucius* Rex Britannorum, qui Romanorum permissu hic regnavit, ad Christi cultum anno salutis 170. Ecclesiolam erexit, quæ postea, cum persecutionis tempestas sub Diocletiano Britanniam pervasisset, penitus subversa est. Locus jam inde diu neglectus, & spinis obsitus jacuit, unde ab Anglosaxonibus *Thornez* & *Thorney* dictus erat: donec *Sebertus* Rex Orientalium Saxonum sive Essexiæ, & Midlesexiæ, qui primus inter eos Christo nomen dedit, eo loci monasterium Christo & B. Petro, anno Christi 605. posuit: unde ab occiduo situ & monasterio, *Westmunster* nominari cœpit. Sed cum Danico ardente bello, prostratum esset, *Dunstanus* Cantuariensis Archiepiscopus, favente *Edgaro* Rege id renovavit, & pauculis monachis concessit. Postea *Eduardus* Rex, cognomento Confessor, sibi in sepulturam, & Benedictinis monachis in monasterium, ex decimis omnium suorum redituum, magnifice construxit, & patrimoniis tota Anglia dispensis ditavit. Jam inde hoc monasterium, cum Regum Angliæ inauguratione, & Coronatione tum etiam sepultura & Regalium repositione longe fuit celeberrimum. Verum post 160. annos, hanc Eduardi fabricam subvertit *Henricus* III. novamque Ecclesiam speciosa structura multiplici marmorearum columniarum ordine tecto laminis plumbeis convestito, quinquaginta annorum opere, ipse primum ponens lapidem anno 1220. exædificavit. Quam Abbates ad occasum plurimum auxerunt: *Henricus autem* VII. anno 1502. in suam suorumque sepulturam ad ortum, sacrarium admirandæ elegantiæ (Orbis miraculum vocat Selandus, omnem enim elegantiam in illo acervatam dicas) impensis 14000. librarum Anglicarum adjecit: in quo sepulcrum ejus splendidissimum & maximum ex ære solido hodieque cernitur.

Expulsis postea monachis per Henricum VIII. Angliæ Regem, cum ab Ecclesia Romana desciviffet Canonici sunt substituti, sed à sacris Ecclesiæ Romanæ alieni, qui conjugati & ritu Anglicano viventes, etiamnum Westmonasteriense cœnobium incolunt, cum scholasticis quadraginta, quos Alumnos Regios vocant.

Ceterum ut in Francia ad Sidionysium tumuli Regum Franciæ, sic in Anglia Westmonasterii omnium pæne Regum Angliæ sepulcra admodum sumptuosa spectantur. Haud procul à dicto monasterio visitur Palatium Regium, quod Reges Britanniæ plerumque incolunt.

Fuerunt autem quam plurima olim in Anglia Benedictinorum monasteria, quorum origines ac progressus Guil. Malmesburiensis & alii rerum Anglicarum scriptores fuse commemorant.

Canutus Angliæ Daniæque Rex, qui anno 1030. obiit, duo exstruxit cœnobia ordinis Benedictini, unum eorum apud Anglos, in Nortfolchia intra paludes quod *S. Benedicti* vocatur, septimo lapide à Nordovico Nortfolchiæ Comitatus opido: alterum vero in Norvegia. Ita tradit Polydorus Vergilius lib. 7. historiæ Anglicanæ sub finem.

CAPUT XVI.

Regni Galliæ monasteria varia.

Athanacensis seu Athanatensis Abbatia fundata est Lugduni in Gallia anno 612. sedente Aetherio Archiepiscopo Lugdunensi. Alii volunt Athanacum diu antea à Salonio Archiepiscopo exstructum.

Brantholinæam Abbatiam in diœcesi Petracoviensi vulgo *Brantholine en Perigort* ad Dronam fl. anno 769. Carolus Magnus Imperator condidit. Eam ipsam Petrus Marolius Vaurensis in Aquitania Episcopus Societati Casalis Benedicti an. 154. annectendam curavit.

Sic Georgius Amboisius Legatus Apostolicus cœnobia S. Menulphi, Larentonii S. Laurentii & Hidori an. 1567. eidem sodalitio copulavit. Ex quibus quidem tria priora in Bitiniensi tractu sita sunt; Prioratus vero Isidori, Gallice *d'ysseure*, Molyrus Bojorum opido proximus, est in d. Augustodimensi.

In urbe Remensi est archimonasterium *S. Remigii* titulo nobile, quod Hercambaldus Abbas S. Benedicti Floreacensis ad Lugerim circa an. Christi 947. reformavit teste Frodoardo lib. 4. historiæ Remensis cap. 23. & 33. In hoc monasterio *Chrisma celeste* sedulo adservatur, Gallorum Galliæ Regum unctioni destinatum, ut testatur Nicolaus Aegidius in Annalibus Franciæ: de quo sacro Remensi simbolo fuse Renatus Chopinus, ex Aimoino, Frodoardo, aliisque scriptoribus, lib. 3. Domanii Francorum & in Panegyrico, quem Henrico IV. Regi an. 1594. dicavit. Istud S. Remigii monasterium hodie unitum est cum Archiepiscopatu Venensi.

Vizeliacense monasterium, in d. Autisiodorensi, vulgo *l'Abbaye de la Magdelaine de vegelay en Auxerrois*, fundatum fuit à *Gerardo* Comite Niveruensi ejusque conjunge *Bertha* pro virginibus Benedictinis, quod deinde jussu Pontificio translatum est ad monachos ejusdem ordinis. Horum Abbati Martinus V. anno 1417. jus minorum infularum, aliaque multa erogavit. Fuit hoc monasterium olim Congregationis Cluniacensis: sed postea secularisatum est, ut loquitur Choppinus, hoc est pro monachis, Canonici sunt substituti, per Romanum Pontificem.

Usarchiae monasterium S. Petro sacrum in diœcesi Lemovicensi condidit *Hildegarius* Lemovicensis Episcopus, paterno Geraldi jussu Procomitis Lemovicensis.

S. Suplitii monasterium Bituricense reformatum, fuit à Guilielmo Cambrajo Archiepiscopo Bituricensi sub annum 1496. ut Casolis Benedicti cœnobium reformatum fuit an. 1488. auctore Petro Cadoeto Archiepiscopo Bituricensi.

Abbatia *d'Aisnay* Lugduni fundata fuit à *Brunechilde* Sigeberti Austrasiæ Regis conjuge anno 612. Sed eadem destructa fuit à Wandalis tempore Eucherii Archiepiscopi Lugdunensis.

Abbatia *S. Audoeny* in urbe Rotomagensi, nomen habet à S. Audoëno, olim Dagoberti *Regis* Galliæ Cancellario, post Archiepiscopo Rotomagensi.

Abbatiam S. *Cypriani* in Suburbiis Protavienlibus exædificata est à *Froterio* Protovimo Episcopo qui ibidem sepultus est circa anno 928. Ita Chopinus lib. 1. monasticon tit. 1.

Abbatia Quincei vulgo de *Quincay* est apud Pictones sita.

Jotrense virginum monasterium in d. *Meldensi*, vulgo *Joverre*, fundavit *S. Audoënus* Archiepiscopus Rotomagensis circa an. 639. ut testatur Aimouus, historiæ Francorum lib. 4. cap. 41. & Guil. Nangiacus in Chronographia.

Cormeriacum Abbatiam, *Commercii*, fundavit in d. Turonensi *Iiberius*, monachus antea S. Martini Turonensis; approbante Carolo Magno Imperatore: ut scribit Choppinus lib. 2. de Politia sacra, tit. 6.

Abbatiam *S. Nicolai*, prope muros urbis Andegancnsis, *Falco* Comes Andegancnsis excitavit: Abbatiam de *Oratorio*, vernacule *du Lauroux*, *Richardus* Angliæ Rex, Andiumque Comes prædiis auxit: teste Choppino lib. 3. tit. 1.

Tironensis Abbatia in Pertico, *Tiron au Perche* est caput Congregationis Tironensis, habens sub se XIV. Abbatias, inter quas sunt *Pelisse*, *Asvieres*, *Ferrieres*, *Guedennay*, *Joudieu apud* Lugdunum, & *Clarissi*: ut testatur Choppinus in Monasticis. De monachis Tironensibus fuse Jacobus Vitriacus cap. 20. Historiæ Occidentalis.

Majus-monasterium, *Mairemonstier*, haud procul ab urbe Turonensi situm, non sine voluptate anno 1610. lustravimus.

S. Geremari Abbatia, in diœcesi Bellonagensi sita est.

Ferrariensis Abbatia, *de ferrieres*, alias B. Mariæ de Bethlehem, in Senonibus. Hujus loci Abbas quondam fuit Lupus Caroli Cæni Consiliarius, cujus exstant Epistolæ.

S. Acheoli Abbatia, *S. Acheul*, in d. Ambianensi.

S. Fusciani in nemore, *S. Fusian au vois*, in diœcesi eadem.

Vindocinensis S. Trinitatis Abbatia exempta, de *Vendosme*, in d. Carnotensi.

S. Mariae de Silva majori cœnobium in ora maritima Burdigalensi.

S. Columbæ juxta urbem Senonensem Abbatia accessit congregationi Casalis Benedicti anno 1581.

S. Vincentii Abbatia juxta urbem Cenomanensem, vulgo *Mans*.

S. Benedicti Flovacensis Abbatia ad Lugerim in d. Avielanensi: *Fleurei sur Loire*.

Rhotonensis Abbatia in d. Venetensi, apud Britones, *Rhodon de Vennes*.

S. Cornelii Abbatia in opido Compendio d. Suessionensis, *Compeigne*.

In Galliam porro Benedictinum institutum primus intulit S. Maurus Abbas S. Benedicti discipulus ex Italia per Episcopum Cenomanensem Bertigrammum evocatus, quem Theodebertus Francorum Rex, in monasteriis fundandis profusa quadam liberalitate, mirifice adjuvit. De S. Mauro sic legitur in Breviario Romano. Maurus nobilis Romanus, puer à patre Eutychio Deo & S. Benedicto oblatus, brevi tantum divina gratia profecit, ut ipsi magistro admirationi esset: qui illum sæpe, veluti regulis observantiæ & virtutum omnium specimen, ceteris discipulis ad imitandum proponebat. Cujus adhuc adolescentis, illud admirabilis obedientiæ exemplum à S. Gregorio Papa commemoratur. Nam cum Placidus monachus in lacum prolapsus, aquarum impetu raperetur S. Patris jussu accurrens Maurus, & super aquas incedens, focium capillis apprehensum, ad terram attraxit. Missus in Galliam ab codem S. Benedicto, celebri monasterio exstructo, cui annos quadraginta præbuit, monasticam disciplinam mirifice propagavit. Denique sanctitate & miraculis clarus, septuagenario major migravit in cælum, anno salutis 565. Ita Breviarium Romanum 15. Januarii.

CAPUT XVII.

Galliæ Belgicæ Typus, & Benedictinorum in ea cœnobiorum Elenchus.

Gallia nostra Belgica, seu Germania inferior, provinciis hodie (nam de antiquis ejus terminis nihil hic attinet dicere) septemdecim continetur. Sunt in bis, ut vulgo loquimur,

DUCATUS

Brabantiæ,
Limburgi,
Luceburgi,
Geldriæ.

Co-

COMITATUS

Flandriæ,
Artesiæ,
Hannoniæ,
Hollandiæ,
Zelandiæ,
Namurci,
Sutfaniæ.

MARCHIONATUS S. IMPERII.

DOMINIA

Frisiæ Occidentalis,
Machliniæ,
Ultrajecti,
Transisalaneque ditionis,
Groningæ.

Sunt autem monachorum ex instituto S. Benedicti *viventium cœnobia*,

IN BRABANTIA.

Gemblacensis Abbatia, in diœcesi Namurcensi. Vulgo *Gemblours.*
Affligemium, Abbatia diœcesis Machliniensis *Affligbem.*
Fliderbeca, Abbatia diœcesis ejusdem, *Vlierbeke.*
Capellensis Præpositura, in urbe Bruxellensi, diœcesis ejusdem. *Capelle.*

Monialium cœnobia.

Corteberga, diœcesis Machliniensis Abbatia. *Cortenberghe.*
Forestum, Abbatia diœcesis ejusdem. *Vorst.*
Bigardia Major, Abbatia diœcesis ejusdem. *Grooten Bygarden.*
Bigardia minor, Prioratus diœcesis ejusdem. *Kleinen Bigarden.*

IN DUCATU LUCEBURGENSI.

Epternacense S. Willibrordi monasterium, Abbatia monachorum, in diœcesi Treverensi, *Echternach.*
Munsteriensis B. Mariæ Abbatia, itidem monachorum, eadem in diœcesi. *Munster.*

IN DUCATU GELDRIÆ.

Hulsbergensis olim monachorum fuit Abbatia, apud Hattemum opidum. *Hulsbergben.*
Clara Aqua, Virginum cœnobium, apud idem opidum. *Claer Water.*

IN FLANDRIÆ COMITATU.

Blandiniense S. Petri cœnobium, Abbatia diœcesis Gandensis. *S. Peeters op den Blandinberch.*
S. Bavonis Gandensis Abbatia. *S. Baefs.* Nunc est cathedrale Canonicorum collegium in urbe Gandensi.
S. Amandi Elnonensis Abbatia, diœcesis Tornacensis. *l'Abbaye de S. Amand.*
Marchiana, Abbatia diœcesis Atrebatensis. *Marchiene.*
S. Martini Tornacensis Abbatia, diœcesis Tornacensis.
S. Winocibergensis Abbatia, diœcesis Iprensis. *S. Winocx Bergben.*
Aldeburgensis S. Petri Abbatia, in diœcesi Brugensi. *Oudenborch.*
Einhamum, Abbatia diœcesis Machliniensis. *Eenham.*
S. Hadriani Gerardi montensis Abbatia, diœcesis ejusdem. *Geersbergben.*
S. Andreæ Brugensis Abbatia, diœcesis Brugensis.
Cœnobium *S. Joannis in Monte*, Abbatia olim apud Tervanam Morinorum, nunc in diœcesi & urbe Iprensi sita. *S. Jean au Mont.*
Hamaticum, Prioratus *Hamay.*

Virginum cœnobia.

Messinensis Abbatia, in diœcesi Iprensi. *Meessenen.*
S. Godeleva cœnobium *Gistellense*, diœcesis ejusdem.
Borburgensis Abbatia, in diœcesi Audomaropolitana *Borburch.*
Merchemensis Abbattia, in diœcesi Iprensi, ætate nostra desiit. *Merckem.*
Silva monialium, diœcesis ejusdem cœnobium, ante turbas istas civiles in agro, nunc in urbe Iprensi ædificatum. *Nonnen Bossche.*

IN ARTESIA.

S. Vedasti Abbatia, in diœcesi & urbe Atrebatensi, *l'Abbaye de S. Vast en Arras.*
S. Bertini Abbatia, in diœcesi & urbe Audomaropolitana, *l'Abbaye de S. Bertin en la ville de S. Omer.*
Blangiacum, Abbatia diœcesis Atrebatensis. *Blangy.*
Alciacum, Abbatia diœcesis ejusdem.
Hamnensis Abbatia, in diœcesi eadem. *Ham.*
Arquensis Præpositura, primo lapide ab Audamaropoli. *Arques.*
Berclausensis Præpositura, apud Bassejam Flandriæ opidum, ad Deulam fl. sita. *Berclau.*

Monialium cœnobia.

Strumensis Abbatia, in diœcesi Atrebatensi. *Estrun.*
Avennensis Abbatia, diœcesis ejusdem *Avesnes.*

IN HANNONIA.

S. Gisleni Abbatia, in diœcesi Cameracensi, *l' Abbaye de S. Gislain.*
Altus Mons, Abbatia diœcesis ejusdem *Haultmont.*
Crispinium, Abbatia diœcesis ejusdem *Crespin.*
Maricolensis Abbatia, in eadem Diœcesi *Maroille.*
Hasnonium, Abbatia diœcesis ejusdem *Hasnon.*
Lætia, Abbatia diœcesis ejusdem *Liessy.*
Aquicinctum, Abbatia in diœcesi Atrebatensi. *Anchyn.*
S. Dionysii Abbatia *in Boqueroia*, diœcesis Cameracensis. *l' Abbaye de S. Denis pres de Mons en Haynault.*
S. Salvii cœnobium, Prioratus instituti Cluniacensis, in diœcesi Cameracensi. S. *Salve, pres de Valenchienes.*
Hasprensis Præpositura, diœcesis ejusdem *Haspre.*

Virginum monasteria.

Dononium, Abbatia nobilis in diœcesi Atrebatensi, *Denaim.*
Bethlehemiticum S. *Mariæ* cœnobium, apud Montes Hannoniæ, in diœcesi Cameracensi. *Bethlehem.*
Gislengeniense, monasterium inter Athum & Angianum Hannoniæ opida *Ghislenghien.*

IN HOLLANDIA.

Egmundana Abbatia, monachorum, in diœcesi Harlemensi. *Egmont.*
Rhenoburgensis Abbatia, nobilium olim virginum eadem in diœcesi *Rhynlburch.*

IN COMITATU NAMURCENSI.

S. Gerardi Broniensis Abbatia monachorum. *l' Abbaye de S. Gerard.*
Walciodorensis Abbatia, itidem monachorum, in eadem diœcesi *Wassors.*
Hasteriensis Prioratus, itidem monachorum. *Hastiers.*

IN FRISIA OCCIDENTALI.

S. Odulphi Stauriensis Abbatia monachorum, in diœcesi Leovardensi: *Sinte Odulphus klooster tot Staveren.*
Fosweerdensis Abbatia, itidem monachorum, eadem in diœcesi. *Foswerdt.*
S. *Joannis Evangelistæ* cœnobium virginum, in *Smalenede*, apud vicum *Beets* ut audio.
Hemelense S. Nicolai monasterium.

IN PROVINCIA AC DIOECESI ULTRAJECTINA.

S. Pauli Abbatia in urbe Ultrajectina.
Ostbroucana Abbatia. *Oostbroeck.*

Monialium cœnobia.

Monasterium Dominarum, Abbatia. *Urowenklooster.*
Aldevicensis Abbatia. *Aldewijck.*

IN TRANSISALANA PROVINCIA.

Fuit olim monialium cœnobium, *Nigra Aqua* nuncupatum. *Swart Water.*
Item *Werselænse*, ut ajunt, virginum pariter monasterium, S. Remigio sacrum. *Werseloo.*

IN DITIONE GRONINGENSI.

Fuit olim *Rottomense* monachorum, ut audio, cœnobium. *Rottum.*

Virginum Monasteria.

Fuerunt ista, ut audio *Monasterium vetus*, vulgo *Olde klooster.*
Tesigna vulgo *Tysingheim.*
Monasterium *S. Catharinæ in Syon*, vulgo in *Selwaert*, in suburbano Groningensi.

IN DITIONE AC DIOECESI CAMERACENSI.

S. Andreæ Abbatia, in castello Cameracensi *'Abbaye de S. Andrieu au Chastea en Cambresis.*
S. Sepulcri Dominici Abbatia. *S. Sepulchre.*
Fidemium, Abbatia. *Femy.*
Hunonis curia, sive *Hunocurtensis* Abbatia, in diœcesi quidem Cameracensi, sed in ditione regni Galliæ sita. *Houncourt.*

IN DITIONE LEODICENSI.

Laubium, Abbatia diœcesis Cameracensis. *Lobe.*
Stabuletum, Abbatia diœcesis Leodicensis. *Stavelo.*
Malmundarium, diœcesis ejusdem. *Malmedy.*
S. Trudonis Abbatia, eadem in diœcesi, *l' Abbaye de S. Tron.*
S. Huberti Abbatia, in eadem diœcesi. *l' Abbaye de S. Hubert en Ardenne.*
S. Jacobi Leodicensis Abbatia.
S. Laurentii Abbatia, ad muros urbis Leodicensis.
Florinensis Abbatia, diœcesis Leodicensis. *Florennes.*
S. Catharinæ cœnobium, virginum, eadem in diœcesi, apud Trudonopolim, & alia.

CA-

CAPUT XVIII.

Album castrum vel Weissenburgium in d. Spirensi.

QUatuor sunt S. R. I. Abbatiæ ducali ignitate conspicuæ, *Fuldensis*, *Campidonensis*, *Murbacensis*, & *Weissenburgensis*, Fundatum est autem Weissenburgense monasterium anno 623. Auctum vero ac dotatum anno 664. à Dagoberto Galliarum Rege: cujus filia *Irmina* fundatrix & Abbatissa horrei Treverensis in templo Weissenburgensi est condita. Diploma primæ fundationis exstat apud Joannem Trithemium, libro de Regum Galliæ origine, ac rebus gestis, & apud Munsterum in Cosmographia. Dedicatum est autem S. Petro Apostolorum & S. Stephano martyrum principibus. Ceterum an. 1526. monasterium Weissenburgense, in Præposituram est commutatum, quæ an. 1546. Episcopatui Spirensi est annexa, Paulo III. Romano Pontifice & Carolo V. Imp. consentientibus. Ita Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

CAPUT XIX.

S. Galli monasterium, apud Helvetios.

S. Galli sive Sangallensis Abbatia longe potentissima, quæ est sita intra muros urbis Sangallensis, & totam fere Turgoniam, Comitatumque Dockhenburgensem sub sua potestate habet, ædificari cœpta est, non Dagoberti Magni Galliarum Regis, ut aliqui nugantur, sed *Sigiberti* Austrasiæ Regis, & *Fridbergæ*, conjugis ejus, *Conzonis* vel *Gunzonis* Svevorum Ducis, Uberlingæ tunc temporis ad lacum Acronium residentis filiæ (quam S. Gallus à dæmonio liberarat) impensis ac donationibus, anno circiter 630. ad S. Galli Scoti, Alemannorum Apostoli petitionem, Templum, quod hodie adhuc conspicitur pulcherrimum atque amplissimum, extructum est anno 830. consecratum anno 836. ab Hunnis vastatum ac spoliatum anno Christi 937. Hæc Abbatia postea ab Imperatoribus, Regibus, Principibus, Comitibus ac Baronibus multis, in primis vero ab *Hedowige* Comitissa de *Eberstein*, Imperatoris Henrici Aucupis filia, ita est locupletata & aucta, ut aluerit olim Canonicos 150. & Abbas Sangallensis legatur mille equitum comitatu Argontinam esse ingressus anno Christi 1361. cum Walterus Baro à Gerolczeck in Episcopum Argentinensem electus introduceretur. Dedit hoc monasterium toti Germaniæ multos eruditos homines, multosque Episcopos Constantienses, ac variis Germaniæ monasteriis Abbates: & dicitur habere nobilissimam (studio & industria monachorum) optimorumque codicum multitudine refertissimam bibliothecam. Oppidum ipsum Sangallense annos ante quingentos fossis & mœnibus muniri cœpit: estque nunc Rhætorum sive Helvetiorum ortopagensium societati & confederationi conjunctum, fuit autem S. Gallus, natione Scotus, S. Columbani discipulus, Brigantinorum & Arbonensium Apostolus, obiitque anno 640. Arbonæ (quod præclarum hodie est opidum ad lacum Acronium è regione Morsenburgi in littore Helvetico situm) sepultus. Ita fere Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

In S. Galli-monasterio vixerunt quamplurimi Abbates ac monachi, sanctitatis opinione illustres, quorum corpora hodieque ibidem observantur.

CAPUT XX.

S. Bertini cænobium Sithiense *intra muros urbis Audomaropolitanæ in Artesia.*

CLotharius Rex & filius ejus Dagobertus, videntes fidem Catholicam per bella valde debilitatam, & messem Domini multam, viros Catholicam & legem Dei bene dictos miserunt in messem Domini laborare. Processerunt igitur (secundum quod diversimode necessitas exigebat) Adoenus & Philibertus Rotomagum, Lupus & Amatus Senones, Pharo Meldos, Acharius & Eligius Noviomum, Audomarus Tarvanam, Aubertus Cameracum, Amandus Flandros & Menapos, Remaclus Trajectum, Richarius & Judocus Pontium, Agilus Briam, Gislenus & Landelinus Hannoniam, Walaricus Vimiacum & alii plures loca, quibus dati sunt, sua sancta prædicatione & piis moribus illustrarunt. Ex quibus Amandus Blandiniense, Elnonense, S. Bavonis & Marchianense, Agilus Resbacense, Landelinus Crispinium, Gislenus Cellam, Richarius Centulam, Walaricus & Judocus sua singuli monasteria construxerunt. Specialiter sancti Bertinus, Momolinus, & Ebertramnus, tres veri cultores sanctæ Trinitatis, talentum Domini nolentes abscondere, vel sine lucro reportare, de Luxovio Burgundiæ monasterio venerunt in Franciam verbum vitæ seminantes, & à Rege Lothario sunt honorifice recepti, ac inter Regis palatium cum summa diligentia subrogati.

rogati. Post longum temporis intervallum, sanctum Audomarum tunc Morinensem Episcopum, cujus compatriota atque consanguineus erat beatus Bertinus, adierunt, tam amore ipsius sancti, quam quod patriæ linguam, utpote Teutoniei, bene sciebant. Quos sanctus Audomarus læte suscipiens, suos in prædicatione statuit esse consortes. Subibant ergo officium legationis suæ, labore prædicationis continuæ. Istis quoque temporibus, beatus pater Columbanus migravit ad Dominum. Cum autem sanctus Audomarus, cum suis tribus comitibus antea dictis, sanctæ Trinitatis fidem incredulorum cordibus sua prædicatione frequenter imprimeret, terræ populus ad eos catervatim confluebat, suavi jugo Domini colla devote subdentes. Interea quidam prædives opum, vir illustris Adroaldus nomine, nullum habens filium, eum beato Audomaro tractare cœpit, qualiter possessionum suarum Ecclesiam heredem faceret, villam quæ Sithin vocatur, cum suis appendiciis, beato obtulit Audomaro, ut ibi xenodochium construat. Jussu igitur B. Audomari, tres viri sancti prædicti Bertinus, Momolinus & Ebertramnus Ecclesiolam construxerunt, & cellam, in territorio ejusdem villæ in loeo, qui adhuc & propter hoe vetus vocatur monasterium, super fluvium Agniona, anno Domini sexcentesimo vicesimo sexto.

Et paulo infra ad an. 626. Principante Dagoberto vir illustris Adroaldus supra memoratus, B. Audomarum alloquitur, ut Sithin villam cum suis appendiciis, & ceteras possessiones reciprat, & xenodochium suum construat. Sed B. Audomarus ejus propositum mutavit, consulens, ut Deo & B. Petro bona prædicta conferat, quatenus ibi per viros Dei Bertinum, Momolinum, & Ebertramnum, qui sibi in opus Dei collaborabant, monasterium construi debeat ad habitandum monachis, ubi laudes Deo & orationes pro vivis & mortuis perpetuo decantentur, & Christi pauperibus hospitia præparentur, & necessaria ministrentur. Quod Adroaldus præsente B. Audomaro, cunctisque proceribus urbis Tarvanæ, magna cordis eum alacritate complevit, tradens villam Sithin cum appendiciis.

Interea decedente Achario Episcopo urbis Noviomi, ad Episcopatum ejusdem urbis Momolinus provehitur, & Ebertramnus cœnobio S. Quintini à Momolino præfertur. Sanctus vero Bertinus, cum in veteri monasterio resedisset annis quatuordecim, quia locus illi permodicus erat, ut aptiorem locum quæreret, spem ponens in Domino, navem conscendit cum aliquibus sociis suis. Et ecce statim contra fluenta præcipitis fluvii, angelico ministerio navis impellitur, donec Bertinus ex ordine decantati Psalterii, versiculum illum pronunciaret, *Hæc requies mea in seculum seculi, &c.* Lecto versiculo navis stetit immobilis circa medium, ubi nunc est monasterium. Cognoscens igitur illum sibi à Deo electum locum, ibi monasterium ædificavit, in honorem Dei, sanctique Petri Apostolorum principis, anno Domini sexcentesimo quadragesimo, in quo brevi tempore centum quinquaginta monachos adunavit. *Ita Joannes Iperius in Chronico manuscripto Bertinensi.*

Ceterum qua ratione apud Bertinenses, à Lamberto ejus loci Abbate XL. institutum seu reformatio Cluniacensis, consilio Joannis Episcopi Morinensis, & Roberti Frisii Flandriæ Comitis, sit introducta, narrat idem Iperius. An. CIↃCI. Joannes Episcopus Morinensis Romam ad Papam tendit: cum quo Lambertus noster Abbas se proficisci simulans, iter aripuit, & monachum, quem secum assumserat, sub custodia reclusit in quadam cella Cluniacensi, idem vero Lambertus Cluniaci remansis professionem fecit, & eorum ordinem didicit. Tandem Episcopo Roma sine Abbate reverso, monachi nostri semel, iterum ac tertio Abbati Lamberto mandant, ut veniat. Redeunti quidam obediunt, sed major pars obedire recusat. Tunc ipse clam vocatis militibus suis, rebelles cepit, & in diversis Ecclesiis dispersos inclusit. Regebat tunc Cluniacum vir sanctæ memoriæ Hugo Abbas, per cujus licentiam Lambertus de diversis Cluniacensium monasteriis religiosos viros huc adduxit, & hic ordinem introduxit, an. Domini millesimo centesimo primo. Quibus stricte & religiose viventibus residui Sithienses, metu rigoris disciplinæ, fuga lapsi per diversa sparguntur. Nec ob hoc cessavit hic opus Dei. Nam novo religionis fervore, plures huc affluxerunt, ita ut in brevi plusquam centum viginti fratres adessent.

Porro jus mitra & ceteris Pontificalibus ornamentis utendi Gillebertus XLIX. Abbas Bertinensis impetravit ab Alexandro Papa quarto, Pontificatus ejus anno primo, teste eodem Iperio.

Arquensis Propositura, à S. Bertini Abbatia dependens, milliari fere uno ab Audomaropoli Artesiorum.

NObilissimæ hujus cellæ institutio ac dotatio debetur beato Walberto, Pontivensi & Arquensi Comiti. Idoneum ejus rei testem habeo Iperium, Bertiniani cœnobii Historiographum: Haugericus, *alias*, Hangericus vir illustris, major Domus Theoderici Regis Burgundorum, filii Hildeberti, filii Sigeberti ex Brunechilde, uxorem habuit Leodegondam, de qua genuit sanctos Pharonem. Walbertum, & Anoaldum, *alias* Canoaldum, & S. Pharam. Sanctus Pharo primo miles, inde clericus, deinde monachus in Resbaco, sub beato Agilo Abbate cognato suo, filio Agnoaldi, fratris Haugerici prædicti, deinde Episcopus Meldensis est effectus.

San-

Sanctus Canoaldus frater ejus à puero monachus in Luxovio sub patre Columbano, postea fit Episcopus in Lugduno clavato.

Sancta Phara ab infantia virginitatem Deo vovit, in manu sancti Eustathii Luxoviensis Abbatis. Hæc in Sombris, prope Wissantum, monasteriolum ædificaverat, ubi aliquantisper Domino serviens morabatur, sed inde ad Calam monasterium transiit, ubi sub habitu regulari Domino finetenus inservivit.

Sanctus autem Walbertus successione paterna Pontivensis, Ternensis, *forte* Tervensis *seu* Tervanensis, & Arckensis Comes, uxorem habuit sanctam Regentrudam: de qua filium genuit, quem beatus Pater Bertinus de sacro fonte levans, Bertinum nominavit. Ex utrisque pater confessionum, verbum vitæ sæpius proponebat. Quare Walbertus ad beatum Bertinum sæpe veniebat audire verbum Dei, & benedictionem de ejus manu suscipere.

Quadam vero die Walbertus ad basilicam sanctæ Dei genetricis oraturus accessit; sed insalutato beato Bertino recedens de equo lapsus, fracto crure, membrisque collisis à beato Bertino aliquid sua manu benedictum, per celerem nuncium exposcit. Sanctus autem Bertinus direxit ei signatum sua manu vinum: quo gustato sospes gratias referens, magnam hæreditatis suæ partem Deo & beato obtulit Bertino, Arckensem scilicet villam & comitatum, cum omnibus appendiciis ejus. Et sæculo renuntians hic primum sub beato Bertino, dein in Luxovio, (*oppidum est Comitatus Burgundiæ in quo hodieque exstat Cœnobium monachorum Ord. Bened.*) monachus est effectus, sub beato Eustathio. Post quem ipse Walbertus immediate est in Abbatem assumptus, & demum, ut aliqui referunt, post beatum Pharonem fratrem suum est Meldensis Episcopus sublimatus.

Filius vero ejus sanctus Bertinus, hic in Sithin monasterio, sub beato patre Bertino professus, religiosam vitam sancto fine concludens, ad Dominum gloriose migravit. Cujus corpus cum corpore beati Erkenbodonis & aliorum Sanctorum, supra majus altare, in Ecclesia Canonicorum S. Audomari, repositum veneratur. *Hactenus Iperius.*

De sanctitate illustribus cœnobii Sithiensis Abbatibus ac monachis, Bertino *primo Abbate ac fundatore*, Momolino *Episcopo Noviomensi*, Ebertramno *Abbate*, Walberto *Comite & Abbate Luxoviensi*, Winoco *item Abbate, ejusque tribus fratribus*, Kadanoco, Ingenoco, Madoco, Erkenbodone & Hunfrido *Morinorum Episcopis*, Fulcone *Remensi Archiepiscopo*, Grimbaldo *Abbate Wintoniensi*, Jossione Rosco; Bernardo Pœnitente *aliisque, præter Iperium, fuse tractat Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii.*

S. Petri Gandense, seu Bavonicum, & S. Petri Blandiniense cœnobia.

SAnctus Amandus, Trajecti ad Mosam Episcopus, illustris per Galliam Belgicam doctrinæ Evangelicæ præco exstitit. Huic initia debent sua Gandense *seu* Bavonicum, Blandiniense, Elnonense & Marchianense *cœnobia, cum opulenta, tum perantiqua. De prioris utriusque institutione Philippus ab Eleemosyna, Abbas II. cœnobii Bonæ Spei, Ord. Præmonstratensis, apud Brinchium Hannoniæ oppidum, vir longe eruditissimus, & S. Bernardo Abbati Claravallensi olim familiaris, sic scribit in historia vitæ S. Amandi, qua MS. exstat Elnone & alibi.* Viam universæ carnis ingrediente Lothario Rege, successor ei constituitur Dagobertus, sicut regiminis, sic virtutis & pietatis paternæ strenuus imitator. Quo regnante beatus Amandus, ab urbe Roma regrediens, ministerium verbi, sicut assueverat, cœpit diligentius exercere, & animarum lucra profectu divini muneris operari. Hujus rei gratia, Gandavum progreditur, & sterilitatem gentis incredulæ fecunditate divini germinis satagit adimplere. Hic ut liberius securiusque possit in Evangelicæ sationis opus assurgere, interveniente sanctæ recordationis Aichario Noviomensi Pontifice, à præfato Rege suscepit epistolas, ut nullus verbum vitæ, jugum fidei, sacramenta gratiæ de tréctaret, sicque Regi cœlesti, Rege militante terreno, velociter curreret sermo sanctus, & in exitium mortis, jugulumque diaboli, duo gladii convenirent; quia felix & jucunda est communio, cum ad classicum militiæ spiritualis erigitur terrenæ satellitium dignitatis.

Populus autem ille sicut ubere glebæ, sic ubertate gratiæ sterilis, & jejunus, fanatici erroris cultibus, & idolorum sacrificiis insistebat. Sicque instigante salutis adversario, dura fronte, & indomabili corde, pacis æternæ consilium respuebat, & salutaribus monitis cervicoso reluctabatur adnisu. Satagebat nihilominus vir Domini studio pertinaci & jugi opera, ut in diversoria mortis inductos, in regnum vitæ, per gratiam sanctificationis educeret. Renitebatur impietas pietatis obsequiis, & ministrum vitæ frequentibus ad mortem trahere moliebatur insidiis. Ille spreta sui corporis morte, sæpe numero cæsus, affectus contumeliis, pulsatus injuriis, opprobriis lacessitus, frequenter præcipitatus in flumen, ab ipsis etiam mulierculis persecutionis injuriam sustinebat. Fratres itaque, qui eum nimia devicta caritate secuti fuerant, & in opere Dei præstabant familiare contubernium, timore mortis & inediæ squasore compulsi, fracti animo recesserunt, relicto eo ad propria remeantes. Ille

ne quem gravaret, & ut fine fumtu poneret Evangelium, propriis manibus laborabat, unde viveret, & ut pro facultate miniftraret neceffitatem patientibus.

Nihil eft tam arduum, tamque difficile, quod non expugnet opera pertinax, & frequens lima complanet: maxime cum diligentiæ comes gratia fuffragatur. Aperitur tandem laboribus fanctis oftium grande, & magnatibus, ad fidem cum populo confluentibus, vir fanctus in virtute Dei confringit idola, templa deftruit, altaria demolitur, cultum mifere fuperftitionis excludit, & abdicat deceptæ gentilitatis errores. Ad laudem igitur & gloriam nominis Dei, vivificæ crucis erigitur triumphale vexillum, & mutato ritu pro fidelibus offeruntur hoftiæ falutares. Ædificatur in eodem loco fidelium fumptibus fabrica celebris, quæ in fidei domicilium folemnibus edita facramentis, fub Apoftolorum principis honore & nomine, beati Amandi minifterio, confecratum. Conftruitur item altera cultibus divinis Ecclefia in loco, quem Blandinium vocare confueverat voluptatum fectatrix pifca gentilitas, eo quod blanditiis lenis, & amænitate præcipuus videretur. Ubi Deo fervientium probata conftituens officia clericorum, curæ paftoralis officium difcipulo fuo, viro venerabili tradidit Floreberto. Sub illius felici magifterio fanctus Bavo fecretum votivæ reclufionis intravit, poftquam à vanitate feculi, beati Amandi prædicatione, converfus eft, & Ecclefiaftico ritu benedictionis gratia tonfuratus. In qua vigiliis, jejuniis, orationibus convenienter intentus, feipfum Deo Patri hoftiam vivam, fanctam, beneplacentem juxta inftitutionem viri Dei, fatagebat fideliter exhibere.

Hactenus Philippus ab Eleemofina; ex cujus verbis illud effici videtur, in Blandinienfi, ut & in aliis plerisque noftratibus cœnobiis vetuftioribus, à prima inftitutione, non monachos, fed clericos regulariter in communi vixiffe. Idem in Natal. SS. Belgii 1. *Octob. de Gandenfi feu Bavonico cœnobio jampridem Molanus, vir facræ noftratis hiftoriæ peritiffimus adnotavit, utut fit, certo conftat B. Gerardum Abbatem Bronienfem, anno nongentefimo quadragefimo primo, pulfis clericis, monafticam apud Blandinienfes difciplinam inftituiffe.*

Eft autem Blandinienfe S. Petri cœnobium intra muros hodie urbis Gandenfis in monte Blandinio fitum, Flandriæ Comitum olim Maufoleum, quorum tumulos marmoreos ibi fpectari folitos impii Calviniftæ, una cum bafilica ampliffima, anno fuperioris feculi octavo & feptuagefimo, funditus exfciderunt.

Gandenfe porro feu Bavonicum cœnobium, à S. Bavone, viro nobiliffimo, cujus opibus illud S. Amandus exftruxit, fic nuncupatum, loco plano, ad Scaldis & Lifæ fluminum confluentem, olim fitum fuit. Cujus quidem loci monachi, Paullo III. Pontifice Maximo indulgente, anno falutis millefimo quingentefimo tricefimo feptimo, Kalendis Augufti, Canonicorum, ut loquuntur, fecularium vitam funt amplexi. Qua de re verfus hic chronographicus.

VInCVLa sVnt Petro, MonaCho qVæ VInCVLa toLLVnt.

ANno autem poft tertio, hoc eft Anno 1540. *ipfum cœnobium Bavonicum Carolus V. Imp. primo fundamenti faxo per funem inter obequitandum demiffo, tutandæ urbi, in arcem convertit, & Canonici ad S. Joannis Bafilicam tunc parœcialem, nunc cathedralem, commigrarunt, R. D. Carolo Croyo, Tornacenfi Epifcopo ipfos deducente, & Divorum corpora eodem folemniter transferente.*

Hujus Bavonici cœnobii (non autem Blandinienfis, ut Meyerus exiftimavit) Abbas VIII. fuit Hildebertus, qui pro tuendo facrarum imaginum cultu, à fautoribus Conftantini Copronymi Imp. iconomachi, eft interfectus. Abbas porro XV. fuit Eginhartus feu Einardus, Caroli Magni Imp. Cancellarius, vir fcriptis editis clariffimus, qui SS. Marcellini & Petri martyrum reliquias Roma Gandavum transferendas curavit, & an. Chrifti octingentefimo quadragefimo quarto obiit.

S. Amandi Cœnobium Elnonenfe in Pabula, *tertio milliari à Tornaco Nerviorum.*

ANno incarnati verbi ɪↄcxxxiv. Dominus Amandus Trajectenfis Epifcop. à Dagoberto Clotharii II. Filio, Francorum Rege Chriftianiffimo, pro monafterio conftruendo, locum, vulgo ad circumfluente fluviolo Elnone vocitatum, fupplex petiit, & cum filva, aquis circumjacentibus & pafcuis munificentiæ regiæ beneficio obtinuit. Donatio ipfa Parifiis civitate facta eft Kalendis Maji, an. XI. Domini Dagoberti, cujus tenor in archivis noftris usque in præfentem diem confervatur. Loco igitur prænominato, inter duos fluvios Scarp & Elnonenfito, obtento, mox pater fanctus monafterium inchoavit. Ecclefiam igitur, licet parvam, ad honorem Divi Andreæ Apoft. erexit & confecravit, in qua ante altare Divæ Virginis poft plura luftra idem vir Dei Chrifto fpiritum reddidit. Primus igitur Abbas fuit Ipfe Amandus genere Aquitanus, Traject. ad Mofam Epifc. vir fanctiffimus, gemina fcientia, divina & humana præditus, elegantia plusquam Tulliana, Deo & hominibus dilectus.

Inchoato ergo à B. Amando Elnonenfi cœnobio, de grege fibi commiffo follicitus Trajectenfem fuam diœcefim vifitare difpofuit: antea tamen Elnone vices gerentem fuas in Abbatem fuum ordinavit difcipulum, nomine Urfum; qui annis aliquot laudabiliter rexit, ac

tandem beato fine quievit. Cui à B. Amando ordinatus ſucceſſor S. Jonatus, vir modeſtiſſimus, ipſius monaſterii monacbus, quem pridem Marchianis inſtituerat idem B. Amandus primum Abbatem. Verum cum Epiſcopalem curam renunciaſſet, & limina Apoſtolorum pro tertia vice, adjunctis ſibi SS. Huberto de Maricolis, & Nicatio Elnonenſi monacho & diſcipulo, petere decreviſſet, prædicto Jonato Marchianenſi Elnonenſe cœnobium ſimiliter duxit commendandum. Deinde Amando, liminibus Apoſtolorum viſitatis, Elnonenſem repetente locum, Marchianas Jonatum repetiſſe reperimus; ubi poſt mortem etiam B. Amandi, aliquot luſtris regulariter vivens, diverſos utriuſque ſexus ad religionem induxit & caritatem. Ejus feſtivitas agitur Kalendis Auguſti.

Jonato ſucceſſit beatus Andreas. Beatus namque Amandus cum Roma tertio rediiſſet, & aliquot annis Elnone curam Abbatialem geſſiſſet, ſentiens corporis ſui defectus, evocatum ad ſe B. Andream, quem in cella Apoſtolorum Bariſiaci primum Abbatem inſtituerat, ut Elnonem repedaret, imperat, eumque ad ſe venientem conſtituit ſuper familiam ſ[illegible], quam Elnone collegerat, ſucceſſorem. Revocare tamen decrevit in jus monaſterii Elnonenſis, in poſſeſſionem perpetuam, quidquid Bariſiaci antea poſſederat, munificentia [illegible] Hilderici: quod uſque in hodiernum diem, juxta viri Dei diſpenſationem, irrefragabiliter obſervatur.

Anno eodem, quo idem Andreas Elnonenſis Abbas eſt effectus, ſcilicet ſexcenteſimo ſexageſimo primo, idem Beatus Amandus ſub Vitaliano Papa, poſt multiplices atque felices certaminum curſus, ſciens ſibi imminere obitus ſui diem, ad dedicandam Eccleſiam Apoſtolorum Petri & Pauli, quam conſtruxerat, convocatis Epiſcopis in Elnone, ſanctis Reolo Remenſi Archiepiſcopo, Mommōleno Noviomenſi, & Vindiciano Cameracenſi, Abbatibus etiam ſanctis Bertino Sitienſi, Adelberto S. Bavonis, & Joanne Blandinienſi teſtamentum de corpore ſuo, ne ab aliqua Eccleſiaſtica ſecularive perſona ab eodem monaſterio umquam auferretur, atteſtantibus & ſubſcribentibus eisdem, anathemate confirmavit. Et poſt nonageſimo ætatis ſuæ anno, in Eccleſiam D. Andreæ, ante altare glorioſæ Virginis Mariæ VIII. Idus Februarii, ſpiritum Deo reddidit, & in Eccleſia BB. Apoſtolorum, quam recenter dedicaverat, ab obitu die quarto, honoriſice ſepelitur, in qua annis fere XVI. incorruptus & incontaminatus requievit. Poſt cujus felicem obitum B. Andreas ejus ſucceſſor & filius, duobus fere luſtris in humanis agens, miraculis coruſcus terram linquens aſtra petiit, ſepultus juxta patris ſui veſtigia, anno ſexcenteſimo ſeptuageſimo. Poſt aliquot tamen annos, cum corpore B. Amandi, inde translatus eſt ad grandiorem Eccleſiam Divo martyri Stephano dedicatam. Ad cujus ſepulcrum divina clementia, meritis ejus, languoribus plurimorum ſalutem contulit.

Huic ſucceſſit B. Joannes à B. Amando Blandinii Abbas conſtitutus. Hujus temporibus conſtructa eſt Eccleſia B. Stephani major, propter crebra beati Amandi miracula, & B. Amandi corpus in eam transfertur per B. Eligium anno ab obitu ejus XV. Qui cum aliquot annis laudabiliter rexiſſet Eccleſiam, bonorum ſtudiorum ac piorum actuum finem faciens, ſanctum Domino ſpiritum reddidit. *Hæc ex manuſcripto Chronico Elnonenſi fideliter deſumſimus.*

HUjus cœnobii monachi fuere Milo & Hucbaldus Elnonenſes. Hucbaldus, præter vitas Sanctorum varias, de laude Calvorum ad Carolum Calvum Imp. centum triginta ſex verſus elegantiſſime conſcripſit: quorum verſuum dictio quælibet à littera C. incipit, exſtantque typis editi. De Milonis, aliorumque ejus loci monachorum ſcriptis, vide Bibliothecam noſtram Belgicam, brevi, ut ſpero, typis edendam.

Marchianenſe Monaſterium in Flandria, ad Scarpum fl. tertio fere milliari à Duaco.

HUjus cœnobii à S. Rictrude, matrona nobiliſſima, S. Amandi conſilio, inſtituti exordia habe ex manuſcripto Chronico Marchianenſi, à quodam ejus loci monacho, hortatu Simonis Abb. XX. olim conſcripto.

Anno ab incarnatione Domini quingenteſimo ſeptuageſimo primo, S. Amandus ex nobiliſſimis parentibus in Aquitania natus eſt. Is anno à nativitate ſua quadrageſimo, anno vero Lotharii Regis viceſimo quarto, Eccleſiam S. Petri in Blandinio, & poſt Marchianenſem in honorem ejusdem Apoſtoli, in Adalbaldi Ducis allodio conſtruxit. Nam vir iſte generoſus, multis locupletabatur poſſeſſionibus in pago Flandrenſi, Legienſi, Adartenſi, Auſtrebatenſi & Pabulenſi.

Lotharius Rex Beritrude Regina mortua, ſecundam duxit uxorem Sichildem, de qua genuit Hairbertum, anno regni ſui quadrageſimo quinto Lotharius autem diem clauſit ultimum anno Domini ſexcenteſimo triceſimo; cui ſucceſſit Dagobertus filius, univerſam obtinens monarchiam, qui Hairberto fratri non uterino dedit partem regni, animo ſpontaneo, à flumine Ligeri, Aquitaniam ſcilicet, & Provinciam, & quidquid ulterius uſque ad proximos montes, armis ac virtute poſſet acquirere. At juvenis egregius, laudis ac virtutis cupidus, Vuaſconiam beatæ Rictrudis genuinam patriam, acquiſivit ſuis viribus. Habitabant

 tunc

tunc in ea Gethæ, qui alio nomine Gothi dicuntur, gens bellicosissima, & militari exercitatione egregia. De hac gente plenius scripsit Jordanua Episcopua Ravennæ. Hairberto igitur & filio ejua mortuo, omnia quæ acquisierant, ad Dagoberti imperium redigunt: à quo tempore usque in præsens Vuasconia & Francia, duo scilicet regna, unum sunt facta. Dux igitur Adalbaldus in Vuasconiam profectus, beatam Rictrudem alto sanguine ortam vidit, dilexit, legitimam uxorem duxit, tum ad hoa ultimos Galliæ fines adduxit. Fuit autem filia Hirnoldi clarissimi & fortissimi viri, cognomento Nobilia, de Gente Getharum, cujus gesta militaria rithmice composita, & ejus fratrum adhuc decantantur in palatiia Regum, & theatris populorum.

Eo tempore Adalbaldus Dux, & Erchenaldus frater ejus major natu, reædificaverant Duacum castrum, & infra castrum ædificaverunt Ecclesiam beatæ Dei genetricis Mariæ, quæ nunc dicitur S. Amati. Igitur Adalbaldus ex Rictrude genuit filium, nomine Mauronturn, & tres virgines sanctissimas Closendem, Eusebiam, & Adalsendem, Mauronto S. Richariua Pontinensis, pater spiritualis exstitit, Closendi S. Amandua Elnonensis, Eusebiæ Regina Macbtildis, uxor Dagoberti Regis. Anno igitur Domini sexcentesimo quadragesimo sexto, Dagobertua Rex an. imperii sui decimo sexto, profluvio ventris exstinctus, delatua est ad basilicam S. Dionysii, quam exstruxerat, magnisque muneribus donaverat, pretiosisque ornamentis decoraverat, cujus animam de funib. diabolicis eripuit S. Dionysius. Successit ei in regno Clodoneus, suitqne princepa & patricius Erchenaldua, frater ducis Adalbaldi, de genere Dagoberti. In regno autem Sigeberti, alterius filii Dagoberti, floruit Pipinus Saxo, pater sanctæ Gertrudia virginis Nivialensis, cognatus præfati principia; qui primus *scilicet Erchenaldus*, exstruxit cœnobium Latiniacum, & Peronam.

Dux igitur Adalbaldus, necessitate urgente, à pago Austrebatensi, quem vulgari nomine Austrevannum vocant, in Vuasconiam proficiscitur; cumque per Aquitaniam iter perageret, & ad Petragoricum solum pervenisset, insidiis malignorum & uxoris suæ consanguineorum (qui indigne ferebant suam neptem matrimonio junctam Francigenæ, quod genus utpote Gothi oderant) peremptus est, & capite truncatus: quod ipse divino auxilio fultua dicitur inde ad Ecclesiam, in tumulandus erat, ambabus manibus deportasse; ad cujua sepulcrum multa illo tempore miracula edita sunt. At corpus ejus postea inde sublatum est ad Ecclesiam sancti Amandi Elnonensis. Cumque Rex Galliæ Rictrudem vellet ad secundum matrimonium cogere, ut haberet qui genus suum propagaret, illa consilio sancti Amandi, liberos suos tradidit Christo, aureo peplo capitis in sacrum velamen mutato. Bona autem sua sacris construendia applicuit, consilio S. Amandi, & cum auctoritate Præsulis Cameracensis Autberti. Itaque patrimonii sui substantiam, ac mancipiorum suorum regimen speciale commisit S. Amando, ut variis Ecclesiia applicarentur, & utriusque sexus fidelibus personis ea distribuerentur. Suis vero locis, in quibus piæ exercitio actionis Deo militatura erat, usque in finem, ut paupertatis sanctæ amatrix, pauca resignavit.

Porro Marchianensis locus circumfluentibus aquis, & palustri arundine circumdatur, habetque versus Aquilonem silvam grandem, ad Australem partem fluvium Scarpe, qui labitur ad Orientem, ex cujus utraque parte adjacent prata, herbia palustribus strata. Ad Orientem Marchianensia villæ, cœnobio rite composito, & à duobus Reverendissimia Episcopis, Autberto videlicet & Amando, monasterio in honorem Apostolorum Petri & Pauli, VI. Kalen. Novemb. solemniter dedicato, nobilis matrona Rictrudis voti compoa effecta, universa, quæ sibi residua videbantur esse, testamentum legitimum faciena, perpetuo jure possidenda, liberaliter Sanctis Dei, & eidem contulit monasterio obtulit quoque tres filias suas virgines infantulas, Regi Christo sponso carissimas futuras.

In eodem cœnobio primum monachia ad serviendum Deo à beato Amando de legatis, pastor vigilantissimus, ac procurator interius, exteriusque fidelis, & simplex Jonatua donatus est eia, qui beati Amandi Pontificis discipulorum unus, ejus sacra eruditione admodum informatus, ad hoc officium idoneus inventus est. Verum postmodum rationi consentaneum visum est (quoniam sua bona beata Rictrudia huic loco consecrarat, ibique Deo deservire statuerat) ut ibidem sanctimoniales, inter servos Dei collocarent, quæ primatus ordinem obtinerent. Itaque modico superstite conventiculo eorum, cum pace mutua nobiles matronæ illuc certatim confluunt, religiosæ viduæ, ac virgines rasæ; quibus tamen ob humilitatem dominari renuebat S. Rictrudia. Quæ decurso vitæ suæ termino in omni virtutum exercitatione, ætatis suæ an septuagesimo quarto, IV. Idus Maji, diem clausit extremum.

Post S. Rictrudis dormitionem, Marchianensis cœnobii Abbatissa fuit Clotsendis filia ejus, cui successerunt aliæ, rexeruntque banc Ecclesiam sanctimoniales per annos trecentoa triginta tres, vel circiter.

Cum autem Marchianense monasterium, & alia multa rabies Normannica destruxisset, & sanctimonialea pœne ad nihilum possessiones redegissent, Balduino Comiti Flandriarum, avo Balduini qui apud Hasnonium est sepultua, Deus bonum pro restaurandis Ecclesiis spiritum est largitus. Accivit igitur Comes Lietuinum S. Vedasti Abbatem, virum vere sanctum, & tunc temporis singularis sapientiæ & virtutis. Nec mora præcepto Comitis moniales

les abscedunt, & de suis aliquot boni testimonii monachos eligena Lietuinus, Marchianas transmittit. Tunc ibi cœnobialis disciplinæ rigor renovatur, & de novo ipsius monasterii fabrica instauratur. Denique intra novem annos, quibus Marchianensi cœnobio pater iste venerabilis præfuit, res monasterii in bonum statum revocatæ sunt. Decursis igitur novem annis Lietuinus missionem petiit, & uni de monachis suis Alberico scilicet monacho S. Vedasti, hoc onus suscipere injunxit, qui annos quindecim, temporibus Henrici Regis, præfuit, & obiit IV. Non. Januarii.

Alberico mortuo anno millesimo quadragesimo octavo, Balduinus Insulanus Flandriæ Comes, filius Balduini supra memorati, Popponem Abbatem S. Remacli Stabulensis, & S. Vedasti Atrebatensis, huic præposuit cœnobio, præfuitque huic Ecclesiæ mense uno, & obiit VIII. Kal. Februarii. Post hunc Vuido monachus S. Vedasti fit Abbas Marchianensis Nonis Julii, & præfuit annis XX. obiitque XIII. Kal. Octob. anno 1068. *& sic ex ordine ceteri. Hactenus ex manuscripto Chronica Marchianensi.*

His consonat, quæ Chronographus Cameracensis lib. 2. recenset: Apud villam, *inquit*, Marcenias, Dei Gloriosa Rictrudis ex propriis opibus & prædiis, consilio S. Amandi, qui tunc temporis insignis habebatur monasterium struxit, ubi sanctimonialibus ad serviendum delegatis, ipsa etiam Abbatissa habenas regiminis moderata est. In cujus vita plurimum, & post vitam aliquantulum religio crevit, ususque Ecclesiasticus regulariter adolevit. Seculo autem semper in deterius vitiato, ipsarum etiam puellarum ordo vitiari & depravari cœperat. Jamque magis & magis depravatus mos, in degeneri posteritate usque in præsens duraverat. Nuper vero Abbas Leduvinus, Gerardo Episcopo, & Marchione Balduino satagentibus, feminas turpiter viventes, mundato loco, exturbavit, ac monachos, qui melius & religiosius, Deo & S. Rictrudi, quæ ibidem quiescit, deserviant, constituit. *Hactenus ille.*

Ceterum haud procul Marchianis, in Hamatico, sive, ut Chronographus Cameracensis loquitur, in villa Hamatgia, beata Christi famula Eusebia, prædictæ S. Rictrudis filia, ex rebus suis hereditariis pariter monasterium construxit, in quo sanctimonialibus constitutis & ipsa Abbatissa præsuit; quod lapsu temporis vix paucos Canonicos habuit. *Est hodie Prioratus, ut vocant, Marchianensi Abbatiæ annexus, vulgo* Hamay *nuncupatus, quem monachus unus alterve obtinet. Porro à Marchianis nomen habet illustre ac magnificum istud Academiæ Duacenæ* Coliegium Marchianense, *quod Arnoldus Gantoisius, Abbas Marchianensis, patrum memoriæ à fundamentis exstruendum curavit, obiit is an.* 1582.

CAPUT XXI.

S. Naboris monasterium apud Lotaringos.

EST istud in ejusdem nominis præclaro apud Lotaringos oppido situm, *Hilariacum* antiquitus, vel nova S. Hilarii cella, à primi oratorii conditore S. Fridelino Scoto Hilarii discipulo sic dictum. Fundatum est autem & solerti studio constructum à *Sigisboldo* tricesimo sexto Mediomatricum urbis Episcopo; dedicatumque in honorem D. Pauli gentium Doctoris, anno Domini 714. Donatum est corpore *S. Naboris* martyris anno Domini 765. à *Crodegando* tricesimo septimo Metensis Ecclesiæ Antistite, qui Romam petens, à Paulo Pontifice tria obtinuit sanctorum Martyrum corpora, *S. Gorgonii* quod in Gorzia monasterio, *S. Naboris*, quod in nova hac cella, & *S. Nazarii*, quod in monasterio *Horsheim* venerabiliter condidit. Sic fere Bruschius.

S. Mauritii Tholegiense monasterium, in Lotharingia, ut d. Treverensi.

FUit id antiquitas *Schola & Ecclesia Theologorum* dictum, prope S. Wendelinum (quod oppidum Lotaringiæ est, à *S. Wendelino* Scotorum Regis filio, ac Theologiensi monacho cognominatum) sub veteri Schaumburgo Lotaringiæ Ducum præclaro castro situm; Olim insigne ac celebre gymnasium, in quo vigebant & sacræ & profanæ litteræ; nunc Benedictinorum monachorum amplissimum monasterium Trevericæ diœcesis fundatum ac munificentissime donatum legitur anno Domini 627. à *Dagoberto* Galliarum & Austrasiæ Rege, consilio & auxiliis B. *Modoaldi* Trevirorum Archiepiscopi, absolutum vero à filio Dagoberti *Sigiberto* Austrasiæ Rege, ac tandem à *S. Pirminio* Episcopo & monacho præclare decoratum. Cubat in hujus cœnobii basilica D. *Cuno*, alibi *Cunradus* dictus, Archiepiscopus Treverensis, patria & natione Suevus, qui aliquamdiu incarceratus, tandem anno Domini 1066. in Urezeck à tyrannis quibusdam plebejis, subditis suis, trucidatus & securi percussus est. Sic fere Bruschius.

CAPUT XXII.

Maricolense Monasterium, *vulgo* Maroilles, *milliari uno à Landresio Hannoniæ opido situm.*

TEmporibus Hildrici, qui inter Francos regni monarchiam tenebat, S. Humbertus, sacerdos Dei egregius, & confessor claruit emeritus, qui Maceriis ad Mosam fl. ditissimis parentibus natus, & Lauduni sacris disciplinis institutus, tandem Romam, cum S. Amando, Trajectensi Episcopo, piæ peregrinationis ergo, se contulit, indeque secundum reversus, cœpit crebris meditationibus æstuare, quidnam de reliquiis Sanctorum, quas secum devexerat, facere deberet, cum forte caussis intervenientibus quædam juris sui loca lustraret. Contemplatus itaque aptum sacris ædificiis locum secus alveum Sambræ, quem priores ruricolæ Maricolas dixere, impetrata à Cameracensis sedis Episcopo licentia, oratorium construxit, in quo juxta rerum stipendiariam facultatem, viros sub habitu monastica conversationis constituit, qui per aliquod temporis spatium ibi deserviisse feruntur. Sed nostris quibusdam incertum, qua incumbente difficultate, an loci sterilitate, an circumjacentium inquietudine, locus ille aliquo tempore, absque cultus monastici observantia vacavit. Verum illo relicto, haud procul exstruxit cœnobium, quod ad nostra usque tempora superfuit, in quo clericos utriusque conditionis & gradus triginta constituit.

Et infra: Multo denique tempore post, Abbatia tanto rerum suarum facultatibus est imminuta, quanto secularis potestatis nutibus est mancipata. Nam & hi, qui Ecclesiastici cultus officiis præesse videbantur, negotiis secularibus tanto liberius inhærebant, quanto nullo rectoris fræno coërcebantur. Porro si quid pro sui absolutione viri religiosi, ad communem famulantium usum contulerant, hi in usus proprios retorquentes, subditorum indigentiam non adeo curabant. Quæ autem ad solennem templi ornatum servabantur, vili mercatur ex impendiis distrahebant. Unde factum est, ut Othone Imperatore, Henrici quondam Regis filio, ut narrat Chronographus Cameracensis lib. I. dum Fulbertus Cameracensis sedis illustris Episcopus, super hujusmodi querelam deferret, ille Princeps Catholicus Abbatiam de manu Isaac, qui tunc temporis Comitatus dignitatem administrabat, receptam, sanctæ Mariæ Cameraci subjectam faceret, & Episcopali regimine moderandam destinaret, quæ usque in hodiernum, ad eandem matris Ecclesiæ sedem spectare videtur. Verum res Ecclesiæ, quæ male ab externis tenebantur, & aut violentis invasionibus, aut infaustis (ut diximus) clericorum conventionibus fuerant alienatæ, nondum usque ad tempus Gerardi Episcopi dirimi potuerunt. Hic quarto decimo Henrici Imperatoris anno, Pontificale sceptrum adeptus, dum lustratis diœcesis suæ finibus, per singulas Ecclesias, qualiter divina ministeria tractabantur, perquireret, & ad hunc locum, forte transitum faciens, diverteret, reperit deformi horrentem specie semiruta ædificia, omnia dissipata, ut hac hostilem exercitum transisse putares. Tantæ igitur desolationis caussam percunctatus, cum didicisset maxime ex insolentia clericorum, tantam rerum ruinam obortam, & ipse universos eorum mores, tum privatis, tum publicis correptionibus increpitans, nequaquam ab errore pravæ consuetudinis posset revocare; desperata correctione, ejecit illos à loco, substituens pro his ordinem monachorum, consultius eos arbitratus regularis disciplinæ normam tenere, & si quid oriretur insolentiæ, facilius eos ad rectum duci. Renovato itaque, & ampliato monasterio, cœpit possessiones Ecclesiæ, sicubi fuerant, restaurare. *Hæc ex historia vitæ S. Humberti, quæ apud Maricolenses & alibi exstat manuscripta fideliter desumsimus.*

De Marecolis seu Marecliis, ut nuncupat, eadem narrat Chronographus Cameracensis; quæ in gratiam Lectoris subjungam: Sanctus vir Dei Humbertus, sanctitate conspicuus, & non modice prædiatus, ex patria Laudunensi decedens in villam Mareclias, locum suæ sanctæ conversationis elegit, ibique de rebus propriis, & prædiis monasterium in veneratione sanctæ Dei genetricis, & sanctorum Apostolum Petri & Pauli Apostolica auctoritate construxit. Illicque fratribus ad deserviendum statutis, ipse etiam Domino serviens, virtutum signis & doctrinæ, vitæque meritis satis clarus emicuit, ibique laborem hujus vitæ consummans sepultus in pace quiescit. Hanc Abbatiam primus Otho Imperator, Henrici Regis filius, tempore Fulberti Episcopi habendam tradidit sanctæ Dei matris Ecclesiæ Cameracensium.

CAPUT XXIII.

S. Dionysii Abbatia Regalis, secundo lapide à Lutetia Parisiorum.

NObilissimi hujus monasterii, in opido ejusdem nominis hodie siti, fundator fuit *Dagobertus* Rex Francorum XI. qui ab anno 632. usque ad annum 642. regnavit. Conditum est autem in honorem S Dionysii, primi Parisiorum Episcopi, quem Dionysium Areopagitam fuisse volunt. Hujus sacræ reliquiæ, ut & *S. Ludovici* Galliæ Regis, ibidem spectantur, pretiosissimis theris inclusæ, cum aliis plurimis. Visuntur ibidem tumuli marmorei omnium pæne

pæne Regum Galliæ, quos non femel magna cum admiratione ipfi fpectavimus, cum Lutetiæ negotiorum cauffa anno 1610. verfaremur.

Dagoberti Regis diploma.

Dagobertus Rex Francorum, vir illufter omnibus Epifcopis, Abbatibus, Comitibus, Ducibus, Vicariis, Centenariis, Actoribus, Judicibus, & cunctis in univerfo regno Francorum principatum agentibus. Si ea quæ ad reverentiam locorum fanctorum Dei, & tutamentum mancipiorum ad ea pertinentium attinere videntur regia cenfura decernimus, jufte quidem agere videmur: ac proinde nos habituros æternæ remunerationis apud Deum mercedem fine dubio fperamus. Quapropter præfentium atque futurorum fagacitas noverit, quod ad petitionem Domini Chunaldi venerabilis Abbatis & fratrum monachorum monafterii fancti ac beatiffime peculiaris patroni noftri Domini Dionyfii Martyris, ubi ipfe Domnus in corpore requiefcit una cum fuis præclaris fociis Ruftico & Eleutherio Martyribus, de copulationibus mancipiorum, fervorum & ancillarum, & eorundem fanctorum venerabilium Martyrum, & aliorum omnium univerfaliter hominum in toto regno à Deo nobis commiffo confiftentium, feu etiam noftrorum, feu quorumlibet hominum cujufcumque dignitatis, ordinis, & poteftatis exftiterint, hanc per hoc noftræ dignitatis præceptum conftituentes, fancimus, ut à modo per omnia fæculi præfentis futura tempora quicumque mancipiorum five fervorum, & ancillarum, præfatorum Martyrum, five mafculus five femina qualicumque pacto feu legitimo feu furtivo complexu prolem genuerit, addiderit atque propagaverit, ex tunc & femper abfque participe vel divifore qualibet irrefragabiliter ad fupradictorum fanctorum Martyrum poteftatem, cum omni prole fua revocentur atque fubdantur, & lege mancipiorum ecclefiafticorum fub præfati Abbatis & fucceforum illius monachorum in jam dicto monafterio Deo fervientium ditionem perpetualiter mancipentur. Si quis vero contra hoc meæ majeftatis decretum præfumpferit, & quod amore juftitiæ decernimus infringerit, & quoque pacto violaverit; legibus arctatus, auri puriffimi decem libras ac argenti probatiffimi pondo viginti ad penfum noftri palatii folvere cogatur, & eorundem mancipiorum, fi liber eft, teneatur; fi vero fervus idem folvat, & centum quinquaginta ictibus in publico coram judicibus feriatur. Ut vero hoc noftræ præceptionis decretum inconcuffum permaneat, atque pleniorem vigorem accipiens inviolabiliter per futura tempora confervetur, noftræ dignitatis anulo infigniri præcepimus. Datum anno decimo regni Domini noftri Dagoberti gloriofiffimi Francorum Regis. Dado regiæ dignitatis Cancellarius recognovit, legit & relegit.

Ceterum *Dado* ifte idem eft qui *S. Andoënus* Polamagenfis Archiepifcopus, Dagoberti olim Regis Cancellarius.

De hujus monafterii primis initiis ita legitur apud Sigebertum in Chronico.

Anno 629. Dagobertus iram patris fui Lotœarii Regis meritus, quia confiliarium ejus cæfum & detonfum dehoneftaverat; Parifiis ad Ecclefiam S. Dionyfii confugit, & quia inde nullo modo extrahi potuit, locum illum femper cordi habuit. Ita Sigebertus *Et hac de caufa fancto Dionyfio devotus, monafterium illi fundavit folemniffimum, fanctorum Martyrum memorias auro, & gemmis pretiofiffimis adornando.* Ita Chronicon Bertinenfe manufcriptum.

CAPUT XXIV.

S. Haimerani monafterium, in urbe Ratisbonenfi.

Circa annum Chrifti 640. *Haimeranus* Pictonum in Gallia fuit Epifcopus: qui relicto Pictavienfi Epifcopatu, tempore Conftantini tertii, Ratisbonam venit, ut ibi populum in Catholica fide, nuper à S. Ruperto inftitutum confirmaret, ac magis inftrueret, fub Theodone quinto, Bavariæ Duce, qui eum benigne fufcepit, & Epifcopum Ratisbonenfem conftituit. Huic Theodoni filia fuit *Huta* quam *Sigibaldus* vir nobilis compreſſerat: intumefcente vero utero, hujus flagitii culpam in S. Haimeramum (qui tum in itinere erat, Romam verfus) abfentem transfecti Laudebertus autem frater puellæ, rei indignitate commotus, fanctum Haimeranum infequitur, & comprehenfum in pago *Helfendorf*, in fuperiori Bavaria circa monachium, in fruftra articulatim diffecari jubet. Membra vero diffecta naviculæ impofita, adverfo Danubio funt Ratisbonam translata, ibidem fepeliuntur in facello S. Georgii extra urbis mœnia, præfente Theodone Duce, anno 652. Theodo igitur, ut mors tanti Pontificis, cujus innocentia miraculo patefacta eft, expiaretur, *Hutam* filiam in Italiam relegat, Landobertus fit profugus, & in exilio perit, Ifte Theodo monafterii S. Haimerani primus fundator anno 696. exftitit.

Sequenti anno, fcilicet 697. *Appollonius* primus hujus monafterii Abbas præficitur. Erat tum idem monafterium vix Capella monachorum, fed poftea per *Simpertum* Epifcopum Ratisbonenfem, juffu Caroli magni, fuit magnifice inchoatum & perfectum. De licentia Taffilonis, Ducis Bavariæ, alique prædiorum traditiones cafæ conftructæ, in honorem S. Petri

& Haimerani sunt factæ; inter alias una, anno Ducatus ejus XIII. Ex quo constat Ecclesiam fuisse ante Carolum Magnum Imp. constructam.

Anno Domini 732. Bonifacius Moguntinus Archiepiscopus *Gaubaldum* Episcopum Ratisbonensem constituit, qui primus in ordine fuit eorum, qui istam cathedram & ordinariam Episcoporum successionem inchoarunt. Nam ante hunc fuere Episcopi tantum adventitii. Sub hoc Gaubaldo S. Haimeranus est translatus.

Anno 752. Simpertus Ratisbonensis Episcopus monasterium S. Haimerani, jussu & sumptibus Caroli Magni Imperatoris, magnifice (ut dictum est) ædificare incepit; sequenti anno S. Bonifacius martyrium subiit apud Frisones.

In hoc S. Haimerani monasterio sepulti sunt quam plures sancti & celebres viri, inter quos est S. *Haimeranus*, deinde S. *Dionysius*, *ut volunt*, *Areopagita*, qui una cum Rustico & Eleutherio, consortibus suis, sub Domitiano & Sisinnio Fescennino, Præfecto apud urbem Parisiorum Galliæ clarissimam, Martyrio coronatus est. Hujus sanctissimi Martyris reliquiæ per Arnolphum Imperatorem ex Gallia, una cum pretiosissimo Evangeliorum codice, quem Carolus Rex Franciæ, postea Imperator dictus Calvus, fieri jusserat, ad monasterium S. Haimerani translatæ sunt anno 900. pridie Decembris. *Pars altera reliquiarum quiescit in S. Dionysii monasterio, in Francia.*

Sanctus denique *Wolffgangus*, Ratisbonensis Episcopus, in monasterio S. Haimerani corporaliter requiescit.

Arnulphus item Imperator, Carolomanni Regis Bavariæ apud Otingam sepulti, ex illustri femina filius, non tamen legitimus, in hoc monasterio humatus est in choro; pariterque hujus filius *Ludovicus* Rex Romanorum. *Hemma* præterea Regina, Ludovici Regis Bavariæ filii Ludovici Pii uxor in Ecclesia S. Haimerani post altare S. Achatii requiescit. De qua re magna est contentio inter Haimeranos & monales Superioris Monasterii, quæ asserunt fundatricem in suo templo sepultam, ejusque mausoleum ostendunt, & nituntur diplomate Caroli Imperatoris Crassi, filii fundatricis. Econtra Hermannus Contractus vetus Historicus sic loquitur: *Anno Domini 876. Hemma Regina Ratisbonæ obiit, & in Basilica S. Emerani sepulta est.* Sed utrumque potest verum esse, ut primo apud S. Emeranum sepulta, postea ad Monasterium Superius, locum novæ suæ plantationis sit translata: quod sæpe contingit. Et putat Aventinus lib. 4. mausoleum, quod apud S. Emeranum ostenditur, non esse Hemmæ, sed potius *Hutæ* Augustæ, uxoris Arnolphi Imperatoris.

Henricus primus Bavariæ Dux, ex gente Saxonum, frater Ottonis magni Imperatoris, dicitur quoque in hoc monasterio humatus, sed quo loco, non constat, Aventinus in Annalibus, *Hujus filius Henricus Bavariæ Dux secundus, cognomento Rixosus, in monasterio S. Haimerani, in sinistro latere, prope chorum humatus est.* E regione hujus Henrici, Ducis Bavariæ, patris Henrici sancti Imperatoris, hodie cernitur sepulchrum *Arnoldi*, Ducis Bavariæ, cognomento *Mali.*

In hoc monasterio sepultus est etiam B. *Rainoldus*, ejusdem monasterii Abbas, S. Wolfgangi patruelis, quem S. Wolfgangus è Treverensi vocavit cœnobio, & S. Emerani primo Præpositum, deinde Abbatem constituit anno 975.

Ædificavit hic *Rainoldus* cryptam sui nominis, in qua sibi sepulchrum designavit, quam S. Wolfgangus dedicavit. In qua crypta juxta aram S. Gregorii, & omnium Confessorum, humatus est cum hoc disticho:

Signis clarescit pius hic Rainoldus humatus,
Cælo fulgescit cælestibus associatus.

Obiit anno M. I. XV. Kalendas Julii.

Claruit miraculis quam plurimis, ut patet ipsius historiam legenti. Hujus Rainoldi temporibus puella quædam, filia Regis Franciæ, Aurelia nomine, ad vitandum mariti commercium profuga, venit ad monasterium S. Haimerani: quam S. Wolfgangus collocavit in solitudine, quæ nunc vocatur Sacellum S. Andreæ, juxta urbis Ratibonensis mœnia ubi in vigiliis & orationibus 52. annis devotissime vixit, & anno 1027. Idibus Octobris obiit, & in ambitu monasterii S. Haimerani sepulta jacet, ad partem Australem, habens in superiori marmore hoc distichon:

Hic pia florescit Aurelia virgo sepulta,
Quæ pœnas nescit, cæli dulcedine fulta.

In Australi ambitus plaga beatæ memoriæ *Adalbertus*, hujus monasterii Abbas sepultus, requiescit intra cancellos ferreos, cujus mausoleo inscripta hæc carmina:

Floruit hic signis Abbas Albertus opimis,
Illius precibus JEsu Rex parce redemptis.

Obiit anno 1177.

Vixit sub Friderico primo, Imperatore Romano. Inventum est corpus *Hemmæ* Reginæ, uxoris Ludovici, Regis Bavariæ, inter ruinas murorum ex incendio anno Domini 1163. collapsorum. Præter has celebres personas, in monasterio S. Haimerani requiescunt 18. Episcopi Ratisbonenses. Sic fere Viguleus Hundius in Metropoli sua Salisburgensi.

CAPUT

CAPUT XXV.

Regni Franciæ cœnobia varia.

Molliſpeci cœnobium Abbatiale apud Bituriges, vulgo *Meobec en Berrii*, Dagobertus I. Galliæ Rex excitavit: exſtatque diploma apud Renatum Choppinum lib. 2. Monaſticon, tit. 2. *Ego Dagobertus filius Clotharii Regis, filii Chilperici, filii Clotharii &c.* Datum anno Salutis 642.

Inſulæ Barbaræ Abbatiam apud Lugdunum ſi non fundavit, certe inſtauravit omnino ruinoſam Carolus Magnus Imperator: ut in Hiſtoria Lugdunenſi lib. 2. cap. 106. legitur.

Monaſterium S. *Michaelis ad Eremum* inſtauravit Guilielmus Aquitaniæ Dux, Caput ſtupeum nuncupatus.

Cormeriacum in D. Turonenſi fundavit Carolus Magnus ac dotavit ex templi Martiniani prædiis, agente in primus Iterio primo illius loci Abbate.

In urbe Senonenſi Chilpericus Rex ædificavit monaſterium *SS. Petri & Pauli*, temporibus S. Remigii Remenſis Archiepiſcopi: ut teſtatur Odoramnus in Chronico Senonenſi, quod, memini, usque ad annum 1121. exſtat in monaſterio S. Petri vivi Senonenſis.

S. Luciani primi Bellonocarum Epiſcopi & Martyris cœnobium Abbatiale, in ſuburbano Bellonacenſi, idem Rex inſtauravit. Ita Choppinus loc. cit.

S. Wandregiſilus conſtruxit *Fiſcanum & Fontanellum*, in finibus Neuſtriæ: ut in Chronico Sigeberti ad annum 692. legitur. Glaber Rodulphus dicit illud ædificatum à Guilielmo duce Normanniæ, ubi & ſepultus eſt.

Altum Villare exſtruxit Nivardus Archiepiſcopus Remenſis, idemque S. Baslei monaſterium vanis immunitatibus donavit, teſte Frodoardo.

Abbatiam *SS. Sergii & Bacchi*, juxta urbem Andeganenſem excitavit Clodoneus I. Rex Galliæ, itemque Abbatiam Jucundæ vallis, vulgo *Joyenual*, in agro Pariſienſi.

Childebertus Rex fundavit Abbatiam S. *Germani de pratis*, in ſuburbiis Pariſiorum, ut ſupra diximus, & Abbatiam *Montis S. Michaelis*, quæ eſt *in periculo maris*, in maritima Normanniæ ora. Alii volunt hanc poſteriorem à Richardo Normanniæ Principe, conditam fuiſſe.

B. Rieulius Archiepiſ. Remenſis *Orbeſcum* monaſterium exſtruxit in fundo, quem Theodericus Rex ipſi donarat teſte Frodoardo.

S. Medardi cœnobium apud Sueſſiones Clotharius; S. Germani cœnobium, quod nunc eſt S. Albini, apud Andes Theodebertus excitarunt. Cœnobium S. Joannis Angeliaci in Sanctonibus, de S. *Jean d'Angeli, en Xainctonge*, anno 761. Pipinus rex in honorem S. Joannis Bapt. erexit, in opido quod propterea S. *Joannis Angeliaci* vulgo nuncupatur.

Abbatiam S. *Florentii* veteris, apud Andes, & Abbatiam S. *Judoci* ad mare, juxta Monſtrollum opidum; Carolus Magnus; Abbatiam de Nobiliaco, *de Nouaille*, in Pictonibus, Ferrarienſem, *de Ferrieres*, in Senonibus, Carroſſi, *de Charroux*, S. Maxentii, S. Savini, in Pictonibus, Ludnvicus Pius; S. Martini de campis cœnobium apud Pariſios anno 1060. Henricus; Tyri Abbatiam, *de Tyron au perche*, in d. Carnutenſi ſub annum 1110. Ludovicus Craſſus; Fiſcanenſe monaſterium, *Feſcamp*, Guilielmus Baſtardus Normanniæ Dux; Abbatiam S. Gildæ & Burgi Dolenſis, *du Bourgdieux* apud Bituriges, Ebbo Dolenſis Rhulus; Auriliacenſe monaſterium, *de S. Gerault d'Aurillac*, in Arvernia, D. Geraldus; Latiniacum, *Laignii*, S. Furſeus Hibernus fundarunt. Ita Choppinus lib. 1. de ſacra Politia tit. 4.

Monaſteria exempta Regni Galliæ.

Sunt in Gallia ordines S. Benedicti cœnobia quam plurima exempta ab omni juriſdictione Epiſcopali, atque à Romana ſede immediate dependentia: quæ ſeſe in piam ſocietatem ſeu congregationem redegerunt, juxta decretum Conſilii Lateranenſis anno 1215. ſub Innocentio III. celebrati. Quæ quidem Congregatio condidit Statua regularis diſciplinæ in Turonenſi, Senonenſi ac Bituricenſi provinciis: ut tradit Choppinus lib. 2. Eccleſiaſticæ Politiæ, & lib. 2. Monaſticon tit. 3. §. 13.

Inter monaſteria exempta ſunt iſta:

S. Gildaſii, monaſterium, in diœceſi Venetica apud Britones.

Rivenſe monaſterium ibidem.

S. Salvatoris de Carnuſio, apud Pictones.

S. Joannis Angeliaci in D. Santonenſi.

S. Severi in Vaſtonia, & D. Adurenſi Monaſterium *de Sorde*, in D. Aquenſi.

Blasimontis, in D. Vaſatenſi.

B. Mariæ de Carignotes, in D. Adurenſi.

S. Martini Athanatenſis, apud Lugdunum Gallice *d'Aiſnay à Lyon*.

S. *Andreæ* monaſterium Viennenſe, Monaſterium *S. Mariæ & S. Marcellini de la Chaume*, à Rothono Britanniæ Abbatia dependens.

S. Trinitatis Vindocinensis Abbatia exempta per Honorium III.

Majus Monasterium, haud procul ab urbe Turonensi, *Maire moustierlez Tours*, per Eugenium III.

Rothonensis Abbatia, *de Rhedon*, in Britannia minore per Nicolaum V.

S. Benedicti Floriacensis, Gallice S. *Benoit le Fleury sur Soire*, per Alexand. III. & Clementem IV.

Burgidolensis Abbatia, de *Bourgdieu in Berrii* per Innocentium IV.

S. Crucis Abbatia Burdigalensis.

Casa Dei, in Arvernia, suæ Congregationis caput.

S. Germanis de Pratis, in suburbio Parisiensi.

Sunt & nonnullæ abbatiæ Virginum Benedictinarum Exemptæ in regno Galliæ, ut Abbatia *Nostræ Dominæ Suessionensis*, fundata per Drosium Episcopum Suessionensem & munifice dotata per Carolum Magnum: & aliæ.

CAPUT XXVI.

Cellensis Abbatia, in d. Trecensi, in Campania regni Franciæ provincia.

COenobium *Cellæ* seu *Cellense* ordinis S. Benedicti, quod etiam cœnobium S. *Petri Insulæ Germanicæ*, sive *S. Petri de Cella*, vel *Cella S. Bobini* nominatur (non Bononi, ut mendose alicubi scriptum legitur,) non longe ab urbe Tricassina situm est, & celebritate nominis semper conspicuum exstitit; tum quod ante complura sæcula prima ejus fundamenta jacta sunt, tum quod maximo cœnobitarum numero, divinis officiis & sacrarum litterarum studiis toto pectore incumbentium olim floruerit. Quorum quidem nonnulli ob insignem eruditionem cum pari pietate & sanctimonia copulatam, ad ecclesiastica munera & sacrarum dignitatum apices provecti sunt, ut manifestum est ex historia S. *Frodoberti*, qui cœnobii illius incunabula, Gallici imperii clavum tenente Clodoneo II. circiter annum 650. excitavit. Idem autem Princeps S. Frodoberto solum concessit, in quo memoratum cœnobium conditum fuit, quod noto vocabulo *Insula Germanica* nuncupabatur: cujus fundi circuitus ad decem terræ jugera porrigebatur, sicut disertis verbis conceptum est, & expressum in adprobationis confirmationibusque diplomate, dicto S. Frodoberto à Clotario III. Laudati Clodonæi filio, circiter annum 663. concesso, verum non otiosum Fore arbitror eas litteras, quo posteris integræ & illibatæ relinquantur, bic adscribere. Hæc est igitur earum series ex Chartario dicti monasterii bona fide excepta.

Clotarius Rex Francorum vir illuster, regia consuetudine, sinistris petitionibus sacerdotum, in quo nostris auribus fuerint prolatæ perducimus ad effectum. Igitur Frodobertus monachus ad nostram accessit præsentiam, clementiæ regni nostri suggessit, eo quod bonæ memoriæ Domnus & genitor noster Clodoneus quondam Rex per suam auctoritatem sua manu subscriptam, locello mancupato insulæ Germanica, qui paludiis esse videtur in suburbano Trecassium civitatis ipsius, Frodoberto monacho, ubi monachuli sub S. regula ad cellulam, quam suo opere inibi construxit, bono crea decem de ipsa Insula (quod pars fisci esse videtur) eidem concessisset: unde & cessionem ipsius Principis sua manu subscriptam, se præ manibus habere affirmat, & rem isto tempore præsente, quieto ordine adserit possidere vel dominari. Sed pro totius rei firmitate petiit consuetudinem nostram, ut hoc nostrum præceptum in idipsum plenius confirmare deberemus: cujus petitionem pro reverentia sanctorum Domnorum prompto animo præstitisse vel confirmasse cognoscite. Præcipientes enim ut sicut ab ipso Domno & genitore nostro jam dicto Frodoberto, ipsa Bono crea de terra in subscripto loco legaliter ad ipsam cellam ubi constructa esse videtur, fuerunt concessa, & hoc præsente tempore subscripti monachi inibi possidere vel dominari videntur, inspecta ipsa cessione superius scripti Principis, per nostrum præceptum plenius confirmatum, ad ipsum Sanctum locum, vel ad monachulos suos, qui ibidem deservire videntur, perenniter proficiat ad augmentum. Et ut hæc præceptio firmior habeatur, nos & præcelsa Domna & genitrix nostra Batildis Regina manus nostræ signaculis subter eam decrevimus adfirmare. Signum præcelsæ Domnæ Batildis Reginæ. Rado. Obto.

Monasterium S. Arnulphi, in Ducatu Valesiæ, apud Crispeium opidum.

ESt Prioratus Congregationis Cluniacensis, sic dictus à S. *Arnulpho* Turonensi Archiepiscopo & Martyre. Cujus quidem sacrum corpus ut & Sponsæ ipsius S. Scaribergæ, adservatur in dicto monasterio S. Arnulphi apud Crispeium: quod licet exiguum sit opidum, in ditione Suessionensi situm, est tamen caput Regii Ducatus Valesiani in Francia. Vixit autem S. Arnulphus sub Clodoveo primo Rege Franciæ circa annum 513. ut in quibusdam exemplaribus Sigeberti chronographi legitur. Vita ejusdem exstat manuscripta in dicto monasterio, & typis edita in Bibliotheca Floriacensi, Parisiis an. 1605. publicata.

Mona-

Monasterium S. Dionysii de Nogento Rotrodi.

EST id à *Gaufrido* Vicecomite Castrodunensi fundatum anno 1. regni Henrici I. Galliæ Regis, bonisque auctum à *Rotroco* nepote, Pertici Comite anno 1190. teste Choppino lib. 2. monasticorum tit. 7. art. 6.

CAPUT XXVII.

S. Gisleni Cœnobium, in Hannonia, quod olim Cella *est nuncupatum; in quo S. Gislenus quiescit, qui floruit An.* 651.

GIslenopolis Hannoniæ opidum est, palustri loco, inter Valentianas, & Montes Hannoniæ situm: cujus muris illustre vetusque cœnobium includitur, quod à S. Gisleno conditore nomen induit. De quo Fulbertum, Doctorem clarissimum, S. Autberti Cameracensis. Episcopi res gestas narrantem audi: Athenis urbe Græcorum nobilissima adolescens quidam inclytis ortus natalibus, studiisque literalibus propemodum exercitatus, sed & fidei moribus adornatus, ex inspiratione superni amoris patriam, parentesque deserere, cursumque longæ peregrinationis meditabatur adsumere, quatenus impensione temporalis exilii mercaretur æternæ portionem hereditatis. Igitur Romam adveniens, oratoria Apostolorum, orationis gratia lustrando, aliquantulum temporis explevit. Qui nocte quadam lassescentibus ex itinere artubus, in somnum resolutus divinæ jussionis voce monetur occiduos Galliarum fines expetere, pagumque Hagnov penetrans, congruum suæ habitationis locum quærere, ubi constructo oratoriu vocationis suæ tempus exspectaret, sciensque divinam providentiam sibi semper adfuturam, laboriosi cursus non paveret injuriam, donec ad locum perveniret, ibique inveniret, qui sibi peregrinationis portum indulgeret, & rerum adjumenta præstaret. Qua voce divina beatum portendi Autbertum sequentia indicant. Sed jussionem Domini explere desiderans vir Dei Gislenus, sic enim erat nomen illi, regionibus diversis, insulis & urbibus peragratis, prospero cursu tandem pervenit ad locum, qui tunc temporis Ursidungus ab incolis dicebatur, ex consuetudine videlicet ursæ parturientis, nunc vero Cella vocatur. Qui locus distat trigenis fere miliibus ab urbe Cameracensi, in qua ipse ex divino oraculo sanctum Pontificem supra gregem Christi cura pervigili audierat insudare. At ille, noxiis avulsis arboribus, basilicam in honore beatorum Apostolorum cœpit ædificare, studiisque bonorum excitare. Disseminante ergo diabolo zelum invidiæ per corda malorum, auditum est aliquos, ut est mos adulantium, sancto Episcopo suasisse, non debuisse pati pseudodoctorem in finibus suis ad invidiam sui honoris, manere; sane qui ad seducendas mentes simplicium, urbana sapientium conventicula vitans, in has solitudines devenisset. Sed vir Domini advertens suggestionem invidia potius, quam ratione compositam: Non est, inquit, nostrum hominem indiscussum judicare, neque omni spiritui credere, donec probetur, si ex Deo sit. Mittitur itaque nuntius, qui hominem ad conspectum Pontificis accersire debeat: hoc interim proposito, ne vir Dei ex conventu quovis injuriæ motu contristaretur. Evocatus autem beatus Gislenus, cœpit Deo gratias agere, quod se per summum Pontificem superna gratia visitasset. Perveniens itaque ad urbem sancto præsentatur Episcopo, quem ille, ut flagrabat caritatis dulcedine, sic affatus: Dic nobis, inquit, frater carissime, cujus civitatis es, cujusve dignitatis. Cui ille respondens: Græcus, inquit, sum natione, Christianus vero dignitate, Athenis ortus, baptismate renatus, ita Romam adiens per Dei præceptum banc perveni in patriam, super flumen Hagnam in loco, qui dicitur Ursidungus, operor manibus, ædificare gestiens Deo oratorium. Desiderabam equidem tuam expetere sanctitatem, petiturus licentiam agendi, quæ sunt cœpta; sed prævenit gratia tua, quæ me accersivit. Intuitus autem almus Episcopus viri sermones, nihilque in eis reprehensiunis deprehendens, dilexit eum, sicque per aliquot dies gratia hospitalitatis retentum, & corporalis alimoniæ subsidio, & sacro spiritualis vitæ colloquio satiavit. Dehinc benedictionis suæ munere donatum, acceptaque regrediendi licentia, eum venerabilis pater hortatur perficere studio, quæ cœperat: sicque peractis, quæ congruerent, oratorium suæ auctoritatis benedictione consecraturum promisit. Qua Episcopi promissione lætus, operi ardentius instabat, animadvertens jam sibi ex rerum eventu illum invenisse, quem ad ministerium socialis laboris, divinitus audierat sibi promissum. Expletis vero pro modulo suo, quæ monasticis usibus congruebant, vir Dei venerandum talibus verbis interpellat Episcopum: Tempus adest pater, quo servo tuo Dominus Pontifex promissæ benedictionis munus exsolvere debeat. Gaudens igitur venerabilis pater bonis viri studiis, accersito secum beato ac venerabili Dei cultore Amando, cum magna circumfusæ plebis exultatione, monasterium prædictum ad laudem Domini, & honorem Apostolorum Petri & Pauli consecravit. *Hactenus Fulbertus.*

Eadem fere sed brevius Chronographus Cameracensis commemorat: Beatus Gislenus ab Athenis digressus, dum ortis simultatibus apud B. Autbertum accusaretur, ille advertens simulta-

tionis caussas, non solum non condemnandum æstimavit, sed cum magna veneratione suscepit, Ecclesiamque, quam idem S. Gislenus construxerat, adsumpto secum B. Amando, in honore Apostolorum consecravit.

Et infra: Nec procul à monte Castri loco, in loco quem dicunt Cellam, monasterium est monachorum S. Gisleni. Iste nimirum visione angelica admonitus, ab Athenis digressus, cursum suæ peregrinationis in istam partem direxit, illudque monasterium auctoritate sancti quoque Autberti, sed & sancta Waldetrude, cui tunc temporis familiari dilectione inhæserat, opitulante, fundavit. Qui quantus vel qualis vixerit, liber qui de vita ejus inscribitur, plenius exprimit *Hactenus ille.*

Quomodo autem circa An. 930. *S. Gerardus Abbas Broniensis, à Gisleberto Lotharingiæ Duce evocatus, Canonicis hic monachos substituerit, fuse narratur in historia vitæ ejusdem S. Gerardi, à quodam monacho Broniensi ad Gonterum Abbatem scripta;* Gisleberto Lotharingiæ Duci Christi confessor Gislenus, nocte intempesta per visum apparuit, & querelis miscens preces, sic ei *apud Surium Tom.* 5. *Oct.* 3. locutus est: Noveris me diutius ferre non posse quotidianas contumelias, quibus afficiunt me Ursidungi Cellenses clerici, in meo enim cœnobio, quod mihi Christus donavit, nulla omnino religio servatur. Omnes,quæ sua sunt quærunt,quæ autem Dei sunt, ea nihili pendunt. Sed quia Lotharingia tibi paret, obsecro te, per Christi nomen, ne differas idoneum mihi pastorem inquirere. Quod quidem ut obtinere queas, à me paucis accipe. Est in pago Lomacensi locus, quem Bronium vocant, in quo quidam Gerardus degit, verus Christi servus, eum mihi assume, & cœnobii mei curam illi demanda: siquidem ad id muneris nemo in hac regione mihi illo magis idoneus videtur. His dictis visio disparuit.

Porro Gislebertus non immemor visionis, eam ad effectum perducere volens, accersit Cameracensem Episcopum Tietdonem, & Raginerum Hainoensem Comitem, iisque quidquid ea visione acceperat, exacte commemorat. Et cum ab eis peteret consilium, illi ajunt se nihil audere consulere aliud, quam quod divinitus facere jussus esset. Tum Gislebertus ad eos: Ocyus ergo, inquit, ad virum Dei abite cum virga pastorali, eumque curam hujus Ecclesiæ suscipere compellite. Illi mox accinguntur ad iter, & perveniunt ad locum optatum. Quem secum abducentes non absque incredibili Broniensis Ecclesiæ luctu, celeriter Ursidungum repetunt, & Abbatem eum constituunt. At ille clericorum illic degentium non bona vita accuratius investigata, consultum existimavit, ut ab illa Ecclesia excluderentur. In eorum autem locum substituit dignam Deo monachorum sodalitatem. *Hactenus ex vita S. Gerardi Broniensis.*

Beatum porro Gislenum in Græcia monachum ordinis S. Basilii fuisse, testatur Philippus ab Eleemosyna, in vitæ ejus historia. Nam ut in Occidente S. Benedictus; sic in Oriente S. Basilius Magnus monachorum pater ac princeps exstitit, ut qui primus duriorem illum veterum monachorum ritum ad meliorem normam, magisque religioni congruentem, redegit.

Altimontense & Sonegiense Monasteria in Hannonia.

ILlustria hæc cœnobia S. Vincentius, qui floruit An. 651. *cognomento Madelgarius, Dux nobilissimus, & S. Waldetrudis Electæ maritus exstruxit. De iis fuse Chronographus Cameracensis:* Nec præteream, *inquit*, vicum, quem Altum Montem dicunt, nec immerito sic nominatum, cum beatus Vincentius, cum multis viris religiosis, qui cum eo fuerant, sua conversatione reddiderit sublimatum. Porro iste Vincentius Comes egregius, sanctæ Waldetrudis maritus, juxta quidem secularem eminentiam, & rebus & genere potentissimus, eruditione tamen & crebris monitionibus beati Autberti Pontificis Cameracensis informatus, secularis militiæ pompam procul abhorruit, Deique obsequiis mancipare se potius æstimavit. Igitur cum de loco suæ conversationis expetendo solicitus curam gereret, non defuit divina pietas, sancti viri desiderium completura. Nam quadam nocte pluit Dominus nivem, & omnem regionem, circum & circa niveo rore respersit, excepto paullulo loci, quod in supradicto vico, in modum videlicet crucis, respergendum reservavit. Quod vir Dei suo desiderio cælitus contigisse altiore consilio intellexit, divinoque indicio certior factus, mox eodem loco monasterium ex proprio sumptu fundavit. Quod etiam suus magister Autbertus viris secum religiosis adhibitis, in honore Apostolorum Petri & Pauli dedicavit, ibique vir sanctus feliciter conversatus, laudabilis vitæ sanctitatem ducere adstuduit. Ad cujus piam conversationem multi viri religiosi confluxerant, traditisque prædiis & propriis rebus cum sacro viro degentes, ad vitæ regularis normam sese construxerant. Cum autem locus à Regibus & Principibus augmentari, & frequentia fratrum populosus cœpisset haberi, ut liberius Deo vacaret, ad secretiorem locum secessit, quem etiam locum paullo posterius dicam. Hujus vero forma, & exemplo religio monachorum postea multo tempore adolevit, sed per incursus gentilium, imo per crebras seditiones domesticorum, subripiente inopia, ordo monachalis ad canonicalem redactus, sic ad tempus Domini Gerardi Episcopi usque me mansit: Quod vero cernens Episcopus, præcepto Henrici Imperatoris, consilioque Herimanni Comitis, ac volun-

luntate sui fratris Godefridi, fratris videlicet Episcopi, qui ex parte Herimanni Comitis ipsum locum in fisco tenebat, emelioravit, & facto Abbate Fulcuino in pristinum ordinis statum reformavit. Hic autem vir bonæ memoriæ Abbas, cum summo studio & labore nominis sui officium librans, & usum regulæ interius docuit, & locum omnem pro modico temporis, utpote adhuc novitium, pulchris ædificiis, & usui monachorum necessariis, exterius insignivit.

Et infra lib. 2. Repetamus locum, quem relictis quidem in Alto monte fratribus, expetiisse B. Vincentium prædiximus. Hic ab incolis Sungejas nuncupatur, ubi ipse vir Dei à frequentia populari remotus, fratribus sociatus monasterium struxit, ibique exactis hujus vitæ curriculis, feliciter sepultus, cum filio suo Landrico, Meldensi Episcopo, in pace quiescit. *Demochares meminit illius lib. de Sacrificio Missæ in tabulis Episcoporum Metensium. Errant itaque qui eum Metensem Episcopum nuncupant.*

Et iterum lib. 3. Est monasterium in pago Hainov, in villa quæ dicitur Altus Mons, quod S. Vincentius B. Autberti prædicatione de laico monachus factus, & rebus sui juris, sub monachorum religione construxit, ac sub regia manu per multos annos non mediocriter floruit. Supervenientibus autem caussis diversarum tempestatum, Comitibus in beneficium traditum est, & ad tantum casum paullatim devolutum, ut monachis quidem egestate coactis, paucorum clericorum custodiæ mandaretur. Procedente vero tempore contigit Arnulfo patri Domini Gerardi I. Episcopi Cameracensis à Comite Herimanno in beneficio compensari. Hic audito de antiquitate & summa veneratione loci, sicuti vir fauctus, ad pristinum gradum voluit reformare, sed subripientibus caussis bellorum non potuit. Post cujus excessum is Arnulfo filio hereditarie cessit. Hujus nimirum meliorare volentis desiderium divina clementia secundavit. Ipso enim tempore frater suus Gerardus ad Pontificium sublevatur, cujus tam consilio quam auxilio pulsis quidem Canonicis, Domno Abbate Richardo monachorum religio revocatur. Qui Richardus postea Fulcuinum Abbatem sibi substituere æstimavit. Hunc ergo Dominus Gerardus Episcopus, unaque Abbas Richardus Imperatori præsentarunt Abbatia donandum. Subrogatus itaque Fulcuinus, multo labore monasterium, quod desertum invenerat, Domino Episcopo adjuvante, tam claustro & ceteris ædificiis, quam regulari fratrum servitute munivit. Quod ita innovatum Kalendis Maji in honore SS. Apostolorum Petri & Pauli, ut ante fuerat, Dominus Episcopus consecravit. *Hactenus ex Chronographo Cameracensi.*

Porro Altimontense cœnobium, *vulgo*, Haulmont, *milliari uno à Melbodio Hannoniæ opido distans*, *hodieque monachi Benedictini possident*, *Sonegiæ autem*, *vulgo* Soigny, *paullatim in opidum muris cinctum (ut & alia Belgii cœnobia plurima) excreverunt*; *eoque in loco B. Bruno Archiepiscopus Coloniensis & Dux Lotharingiæ*, insigne Canonicorum secularium collegium ordinavit, & basilica claustroque reparatis, constitutiones juxta regulam S. Augustini eis præscripsit; *ut in manuscriptis Hannoniæ Chronicis Jacobus Guisianus commemorat.*

Laubiense Monasterium, ad Sabim fl. secundo milliari à Binchio Hanconiæ opido, in ditione quidem Leodicensi, sed in diœcesi Cameracensi situm.

EST locus intra terminos pagi, quem veteres à loco, ubi superstitiosa gentilitas Marti sacraverat, fanum Martinense dixerunt, juniores à nomine profluentis fluvii Hainou vocaverunt, in pago Sambrino, ubi Sambra fluens blanda & amœna ripa decurrit; quem hinc inde prominentibus collibus planities quædam, & nemorum opacitas, & oportunitas loci gratissimum reddit. In quo loco rivulus delabitur in Sambram, quem Laubacum vocant, eundemque putant nomen loco dedisse. Licet sint aliqui, qui dictum putent, quod pro oportunitate capiendarum ferarum (undique enim saltu cingitur, vicinæque erant Liptinæ, (a) regium olim palatium) Rex pergens venatum ibi sibi fieri jusserat obumbraculum, ad temperandum solis æstum, quod Lobiam vocant. Inde putant locum dictum nomine permanente, rivulumque à loco, non locum à rivolo nomen traxisse, quod videtur magis verisimile esse. Teutones hoc astipulare videntur: nam locus ille eorum lingua *Lobach* dicitur. Et *Lo* quidem vocant obumbrationem nemorum, *Bach* autem, rivum; quæ duo si componantur, faciunt obumbraculi rivum. Erat autem locus parandis insidiis, & latrocinantibus aptus. Nam sicut dictum est, cinctus est silvis, & exasperatus scopulis; unde & perpetrato scelere non inveniebatur hostis. Tali ergo oportunitate captata Morosus quidam, vir hujus artis & operis, tali in loco latrociniis insistebat, tempore quo à Clodoveo septimus Lotharius agebat in sceptris. Qui cum minimis sceleribus non usquequaque contentus, grandiora quæque moliretur & ageret, tandem miserante Domino, per sanctum Autbertum Cameracensem Episcopum (nam parœcia est ipsius Ecclesiæ terminus, licet huc usque & Leodiensis protenditur) de Moroso in Landelinum conversus, secundus de Saulo factus est Paulus, & finem vitiis dedit, & locum sacris studiis immutavit, ut quem comma-

 cula-

(a) *Ad Liptinas seu Listinas Synodum celebravit. S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, præsente Carlomanno. Hodie Pagus est, Lestines, milliari uno à Binchio Hannoniæ opido situs.*

laverat vitiis, virtutibus dedicaret, ut ubi superabundaret peccatum, superabundaret gratia, ut ait Apostolus. In quo loco Ecclesiam sibi pro tempore constituens, desluebat quibus antea delectabatur, manu & labore victum quærens, lasciviamque carnis jejuniis, & vigiliis domans, & exercebatur summo mentis conamine in his, quæ sunt Dei, ut omnes mirarentur videntes commutationem dextræ excelsi. Talibus igitur exercitiis, pluribus ad id studii confluentibus speculum factus est. Sicque Lobiensis cœnobii fundator exstitit primus. Sed præordinatio, de qua proposuimus, Dei, qui non omnia judicia sua manifestat (*judicia enim tua*, ait Psalmus, *abyssus multa*) voluit beatum Landelinum Lobiis demigrare, ut alteri quandoque subsecuturo locus vacaret, ne utique super alterius fundamentum ædificia strueret, & detrimentum pateretur, & ne merita tanta duorum unius loci angustia arctarentur. Horum forte præscius beatus Landelinus, Lobiis demigrans, Crispinium petiit. Nec defuerunt adjutores & cooperatores, in supradicti loci augmentatione, quamplures, licet nomina eorum exciderunt, temporibus Lotharii filii Clodovei, qui regnavit annis VIII. sed & fratrum ejus Hilderici Secundi Regis Austrasiorum, & Theoderici, quem Pipinus debellavit, sub seque regnum finire permisit, post annum regni ipsius Theoderici decimum octavum, Clodovei quoque filii Theoderici, qui regnavit annis duobus, sed & fratris ejus Hildeberti, cognomento Justi, qui omnes regnaverunt sub præfato Principe, regni tum eis nomine permanente. Quo in tempore, secundum quod in Actis Apostolorum legitur, in Asiam volentes ire discipuli prohibiti sunt à Spiritu Domini, quoniam servabatur Joanni; B. Ursmarus virtutum exercitiis clarus, cui Lobias Apostolatus locum delegaverat Dominus, à Pipino jam dicto Principe evocatus, idem monasterium regendum suscepit per Hidulphi interventum, qui erat unus de proceribus regni majoribus. Cujus indicia meritorum fuerunt, puer ille & panis matri in uremate præmonstratus, & scansio illa beata scalæ à terra cælotenus; quæ omnia quantum beato viro congruunt, ex actibus ejus cognoscimus.

Et paullo infra: Quare autem Ursmarum Episcopum fuisse dicimus sæpe à nobis quæsitum est. Nam textus descriptionis vitæ ejus Episcopum eum fuisse docet, locum autem vel tempus ordinationis ipsius, vel à quibus ordinatus sit, omnino silet. Sed in chartis sub ejus tempore factis, ac perantiquis membranarum peciolis, (*id est particulis phrasi Gallica*) quæ continentur in Ecclesia nostra, inscriptum eum invenimus sub nomine Episcopi & Pontificis. Varia de hoc est seniorum nostrorum relatio, dicentibus quibusdam, quod prædicandi gratia, ut competebat tunc rudimentis novellæ fidei, ad compescendos superfluos ritus gentis barbaræ, Episcopus fuerit ordinatus; quod factum quoque de sancto Amando legimus. Quibusdam hanc dignitatem tribuentibus, rationemque tuentibus, quod videlicet locus regius, regia munificentia constructus, regio palatio contiguus, scilicet Liptinis, nulli committeretur, nisi prius ordinatus esset Episcopus. (a) Quam dignitatem in plerisque successorum ejus durasse in subsequentiqus dicemus. Quid horum verius sit, lectorum arbitrio committimus. Igitur in exordio regiminis sui, Ecclesiam, quæ ante id temporis erat inconsecrata, consecravit, dedicans illam Domino in honore Principis Apostolorum Petri, summique Doctoris gentium Pauli, & omnium Apostolorum Christi, cumulans templum donis, & altare multiplicibus Sanctorum patrociniis. Facta est hæc dedicatio anno qui est sexcentesimus nonagesimus septimus Dominicæ incarnationis, VII. Kalendas Septembris, Domino in perpetuum regnante, Pipino Francis principante. Quam Ecclesiam nequaquam passus pollui cadaveribus mortuorum, fecit aliam in honore sanctæ Mariæ, in montis vertice cui subjacet prædictum monasterium, ubi cæmiterium constituit esse fidelium, & ad quam conflueret populus. Nam illicitus, ut nunc quoque, nisi certo tempore, apud aliam erat feminarum accessus. Monasterium quoque in Alna (b) ipse construxit, & Lobiis subjecit. Monasterium quoque Waslarc dictum, versus Theoraciæ saltum, in finibus Faniæ ædificavit, cui & Dodonem præfecit, virum admodum sanctum, utpote à se instructum, qui paullisper inibi moratus eremum concupivit exstructaque in eodem Faniæ saltu cellula, cum permissu pii Patris & licentia, vita vixit theorica, ubi postes multis virtutibus clarus migravit ad Dominum. Corpus autem ejus translatum est ad monasterium Waslare, ubi nunc requiescit debita veneratione. Sanctus autem Ursmarus, ut erat semper lucrandis animabus intentus, prædicandi gratia se Flandriæ intulit, versus Menapum fines, qui ritu gentis adhuc detinebantur vanis superstitionibus. Cujus doctrina ad fidem Christi conversi, non minimæ partia prædiorum suorum illum faciebant heredem, & eam quæ est in Lobiis, Ecclesiam Christi. Beatus igitur Ursmarus, virtutum omnium commerciis plenus officio sibi credito fideliter administrato, solvitur carnis ergastulo, & cælesti introfertur paradiso, ubi nunc & semper nostri petimus memor feliciter fruatur Deo. Obiit autem anno septingentesimo decimo tertio Dominicæ incarnationis, & nobis in perpetuum Domino Deo regnante, & Pipino agente in sceptris. Qui antequam decederet, fractus longa molestia, se vivo sanctum Erminum

suc-

(a) *Præter S. Ursmarum Episcopi & Abbates Laubienses fuere SS. Erminus, Vulgisus, & Theodulphus quorum corpora Binchii quiescunt. An. 1697. Hujus loci Collegium Canonicorum, nunc residet Binchii in Hannonia, an. 1408. Laubiis eo translatum.*

(b) Alna *est hodie cœnobium Ord. Cisterciensis, ad Sabim fl. milliari uno à Laubiis situm.*

successorem sibi substituerat. *Ita Fulcuinus Abbas Laubiensis in manuscripto Chronico Laubiensi qui obiit anno 990. Similia, itemque alia quædam de monasterio SS. Ursmari & Ermini scitu dignissima, Chronographus Cameracensis fideliter narrat:* Transeundum est (*inquit lib.* 2.) ad Laubiense cœnobium, quod sacris initiis sancti Landelini, ad tanti honoris, qui nunc est, paullatim pervenit titulum. Hunc nimirum Landelinum, in primæva quidem ætate à beato Autberto Pontifice litteris & moribus sacris imbutum, postea vero fallente diabolo, pii magistri profugum, spreto clericatu, manui prædatoriæ in libro vitæ ipsius legimus sociatum. Hunc, inquam, postquam magister benignissimus diuturna lamentatione & jugi prece ab errore revocatum, quasi pater filium suscepisset, ac saucium dulci correctione, & benevola consolatione recreasset, in prælibato loco tunc temporis solitario secedere monuit, ut disciplinatius videlicet errata corrigeret, & emendatius viveret. Peracto itaque habitationis ædificio, & in veneratione Apostolorum Petri & Pauli consecrato, paucis siquidem viris nitidæ vitæ secum receptis, monitiones & mandata magistri, æqua lance moris & operis adimplevit, & de die in diem proficens, ad vitæ sanctissimæ culmen transcendit. Ubi vero locus viri sancti pia conversatione florere cœpisset, & ex munificentiis Regum, sive potentium quorumlibet, quanto rebus exterius, tanto etiam numero monachorum interius abundaret: mox inde remotus, siquidem ut Deo strictius manciparetur, secretiorem locum, quem paullo post dicemus, expetere existimavit. Secessurus autem eo loci (*Sonegias intelligit. De quibus vide supra cap.* 9.) præfecit beatum virum Dei Ursmarum, piis moribus præditum, in functoria tantum prædicatione sacratum Episcopum. Hic etiam vir de villa Fleon, quæ infra silvam Terasciam sita est, oriundus, formam innocentis vitæ fratribus exhibuit, diesque suos in bonis operibus egit. Hoc igitur doctore, & dein beato Ermino succedente, de quorum monasterio subsequenter narrabimus, effloruit locus, & ad Dei gloriam ut usque in præsens apparet, mos plene adolevit Ecclesiasticus.

Horum itaque beatorum Dei Confessorum dormitionis habitaculum subjungamus. Erat namque Ecclesia parochialis, subjacena prælibato cœnobio, quæ juxta scilicet in vertice montis sita est, ubi ipsi monachi, sed & omnes collimitanei circum & circa degentes, tumulandi ferebantur. Ad hanc etiam beatissimi viri Ursmarus atque Erminus, cum defuncti sunt, portantur humandi, quorum meritis declarandis, divina pietas multa miracula dignata est operari. Sed quia supra de sancto Ursmaro parum tetigimus, non incongruum, si de sancto quoque Ermino aliquid explicemus. Hic nimirum vir vitæ laudabilis, & non parum prædiatus, de pago Laudunensi oriundus exstitit, & de die in diem in bonis operibus proficiens, omnium virtutum clarebat commerciis. Quem, quia odor bonæ opinionis illius longe lateque increbuit, beatus Ursmarus supradictum monasterium regens, sæpius accersivit, diemque suæ vocationis imminere intelligens, ipsum rectorem monasterii, officiique sui post se supparem, & ministrum Pontificemque delegit. In functione igitur vicaria subrogatus, totum se in divinis cultibus propensius mancipavit, suique magisterii forma instructus, de creditia omnibus curam sollicite gessit. Illud etiam prædium suum Ercli in usibus fratrum expendit. Postquam vero ambo ad remunerationem vocati, primo quidem beatus Ursmarus, dein vir Dei Erminus, in jam dicta parochiali Ecclesia tumulati fuissent, tot & tantis munificentiis locus ille donatur, ut modernis temporibus monasterio facto Canonici mittrentur. *Hactenus Chronographus Cameracensis. Monasterium S. Ursmari & Ermini est hodie Canonicorum Collegium Binchii residens.*

Porro monasterium SS. Ursmari & Ermini est hodie collegium Canonicorum, quod olim in basilica paræciali, Laubiensi monasterio in montis vertice adsita, nunc Binchiensi in opido sedem habet. Exstat autem hodieque vetus ista paræcialis basilica, monti imposita, in qua coram aliquando sacros horum & aliorum Divorum tumulos venerati sumus. In eaque etiamnum, aut in cœmiterio adsito Abbates, monachi & incolæ omnes Laubienses terræ mandantur: adeo ut hactenus mortalium nemo Laubiensi in monasterio sit conditus.

Ceterum bellis in agro Leodicensi sævientibus, anno Christi millesimo quadringentesimo octavo postridie Kal. Julii, Canonicorum S. Ursmari collegium Laubiis Binchium, quod vicinum est Hannoniæ opidum, sese transtulit. Quo factum est, ut Guilielmus Bavarus, Hannoniæ Comes, instanter peteret, ut sedem ibi fixam ac perpetuam vellent figere. Quod & fecerunt, Martino V. Papa consentientente & approbante, eodem ipso tempore ex Laubiensi Canonicorum basilica, sanctorum Ursmari, Ermini, Theodulphi, Vulgisi, Amolwini, Abelis, Episcoporum & Abbatum Laubiensium, Hildulphi Ducis, & Amelbergæ viduæ corpora Binchium sunt translata, quæ diversis octo feretris argenteis inclusa decenti cum veneratione non semel coram spectavimus. De his manuscriptum Fulcuini Chronicon Laubiense, & Molani Natales Sanctorum Belgii consule.

Crispinium, inter Valentianas & Gislenopolim, Hannoniæ opida.

Beatus Landelinus ex prædone ad Christum à S. Autberto Cameracensi Episcopo conversus cum Laubiense cœnobium à se constructum, beato Ursmaro regendum commisisset, ut paullo ante diximus, ad locum silvis horridum, quem Crispinium nuncupant, sese subduxit, ibique alterum exstruxit monasterium. De quo

quo sic breviter Chronographus Cameracensis: In vico Crispinio est monasterium Canonicorum, ubi sanctus vir Dei Landelinus, pro frequentia fratrum, relicto Laubiensi cœnobio, commendato viro Dei Ursmaro regimine, suisque rite ordinatis rebus, secessit, vitæque nitidioris perfectione exacta migravit ad Christum, atque in pace sepultus multis virtutibus corruscavit.

Ex quibus verbis patet olim Canonicorum regulariter viventium hoc in loco fuisse conventum.

DE Crispinii origine ac nomine Philippus ab Eleemosyna, Abbas cœnobii Bonæ Spei, in historia vitæ S. Landelini, ista scitu in primis digna commerat: Extat in MS. Crispinii, & in nostra bibliotheca.

Landelinus comitibus Adeleno & Domitiano supra fluvium Hon veniens, illic voluit residere, ubi silva, quæ Amblisis dicta est, eidem fluvio videtur adjacere. Quem locum ei commendabilem non fertilis camporum planities, non vinearum florida fecit pulchritudo, sed silvarum profunda opacitas, & horrori dedita solitudo.

Et infra: Verum ad usus fratrum etsi gavisus est aquam fluvii non deesse, tamen loco illi novit & doluit fontem vividum non adesse: sciens quia etsi aqua fluminis necessitati succurrere non negatur, tamen.

Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ.

sicut ab Ethnicis prædicatur. Currens igitur ad solitum orationis præsidium, & humili fiducia præmunitus, intellecto quod à Deo esset adsectus ejus devotionis exauditus, solo ictu baculi terræ superficiem interrupit, & redigna miraculo, vivus subito fons erupit. Cujus aquas perspicuas vir sanctus considerans ab imo abundantius ebullire, crispantem superficiem undis tremulis scaturire, ipsum lapsum rivuli grato susurro murmurare, tanta sui gratia ad mirandum quoslibet invitare, alludens speciei, quam crispam & tremulam hilaris adnotavit, ipsum in quo resederat locum, statim Crispinium nominavit.

De sanctis Adeleno & Domitiano, qui cum B. Landelino magistro suo Crispinii quiescunt, Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii, Crispinium à fonte Crispantis aqua dictum.

Stabuletum *vulgo* Stavelo, & Malmundarium, *vulgo* Mamedy, *in Arduenna.*

ANno sexcentesimo quinquagesimo primo Rex Sigebertus de posteritate prolis desperans, duodecim munasteria hinc inde construxit Deo. In quibus Stabulaus & Malmundarium eminebant, cooperante sibi in his Majore domus Grimualdo, & Trajectensium Episcopo Remaclo. Qui Remaclus non multo post pertæsus secularium tumultuum, in ipso Stabulaus monachicæ vitæ adsumsit habitum *Ita Sigebertus monachus Gemblacensis in Chronico.*

Fuit autem Sigebertus iste Rex Galliæ & Austrasiæ, cujus vitæ historia exstat apud Surium Tom. 7.

Porro tam Grimoaldo Majori domus regiæ (quem nostrates Historiographi secundum Brabantiæ Ducem nominant) quam Sigeberto Regi attribuendam hujus cœnobii fundationem, testis est ipse Rex Sigebertus, in diplomate, anno regni decimo quarto à se dato, quod recitat Notgerus Leodicensis Episcopus, S. Remacli res gestas apud Surium tom. 5. describens: Sancta ac venerabilia monasteria, Stabulaus, sive Malmundarium cognominata, ubi vir venerabilis Remaclus Episcopus & Abbas, Christo auspice præesse videtur, quæ vir illustris Grimoaldus Major domus, in honore sancti Petri ac sancti Pauli vel sancti Martini, seu ceterorum Sanctorum suo opere in vasta eremo Ardennensi construxit, quemadmodum nos loca ipsa, ad ipsa monasteria ædificanda pro nostra præceptione, ex foreste nostra concessimus; quæ licet gratia Christi sint ditata, mundanam tamen substantiam cernuntur parum per habere. Ideo divina inspiratione commoniti, decrevimus aliquantulum de fisco nostro ad ipsa monasteria respicere & consolari: *& cetera, quæ in eodem scripto (auctor vocat præceptum) sequuntur.*

Porro Stabulense hoc cœnobium ad Amblevam fluviolum in profunda valle situm, distat tertio fere milliari à Spadanis fontibus acidis, tota pæne Europa nominatissimis. Abbas vero Stabulensis inter Romani Imperii proceres recensetur. Fuit hæc dignitas multo tempore in familia Comitum à Manderscheit: ex qua prognatus Guilielmus Abbas Stabulensis & Prumiensis (quod vetus atque opulentum itidem Benedictinorum in eadem Arduenna versus Treveros est cœnobium, Reginonis ejus loci Abbatis & Chronographi nomine illustre) arcem insignem ad ipsum montem è regione cœnobii hujus construxit, ut habet ejus epitaphium, quod in templi medio legitur. Obiit is anno millesimo quingentesimo quadragesimo sexto. In hac arce Acta publica, codices manuscripti, & sacra supellex pretiosior adservatur. In eadem monetæ officina visitur (ejus enim cudenda jus habent) & ipsi ibidem Abbates olim, ut plurimum, commorari solent. Hodie Serenissimus Ernestus *Bavarus, Elector & Archiepiscopus Coloniensis, itemque Leodicensis Episcopus, cœnobii hujus præfecturam, titulo Administratoris, obtinet.*

Porro etsi in quibusdam manuscriptis Chronici Sigebertini exemplaribus, & in Actis S. Landelini à Surio *Tom.* 3. *Junii* 15. editis, (ab incerto tamen auctore conscriptis) quatuor monasteriorum, Laubiensis videlicet, Alvensis, Waslariensis & Crispiniensis fundatio B. Landelino attribuatur; Fulcuinus tamen Abbas Laubien. cui hac in parte credendum existimamus,

mus, in MS. Chronico suo Laubiensi, diserte adfirmat non nisi Lobiense & Crispiniense monasteria ab ipso esse fundata; Alvense autem & Waslariense à S. Ursmaro esse instituta.

CAPUT XXVIII.

Complutum monasterium, vulgo de Compludo, in Hispania.

SItum est hoc monasterium in montibus de Rabonal circa Molina Secam in loco quem *Complutum* vocant: estque fundatum à S. *Fructuoso* Abbate S. Petri de monte, postea Archiepiscopo Bracarensi, in honorem SS. Justi & Pastoria: approbantibus *Cuidasvindo* Rege & *Reciberga* Regina. Quorum quidem diplomata exstant in Ecclesia Asturicensi in libro privilegiorum. Interfuit autem S. Fructuosus tamquam Archiepiscopus Bracarensis Concilio X. Toletano quod celebratum est Era 694. id est an. Christi 656. Idem S. Fructuosus ex hoc monasterio assumptus est, primo ad Episcopatum Dumiensem & postea ad Archiepiscopatum, ut dixi, Bracarensem: cujus sacrum corpus quiescit in Ecclesia metropolitana Compostellana S. Jacobi in Galizia, magna cum veneratione.

Est in Hispania quoque illustre monasterium Benedictinorum in *Monte Serrato*, Deiparæ cultu, ac miraculis celeberrimo. Distat septimo lapide à Barcinone, metropoli Catalauniæ, estque fundatum per *Godefridum Pilosum*, primum Comitem Barcinonensem (qui floruit anno 890.) pro monialibus primum Benedictinia. Quæ cum in urbem Barcinonensem migrare essent jussæ, monasterio S. Petri ipsis tradito, monachi mox sunt substituti.

CAPUT XXIX.

S. Trudonis Cœnobium Sarchiniense, *in opido Trudonopolitano, diœcesis & ditionis Leodicensis.*

B. Trudo nobilissimis parentibus Wilboldo & Adela, in Sarchinio apud Hasbanienses natus, post à Clodulfo Metensi Episcopo institutus, Metisque in Hasbaniam reversus, voto, quod puer voverat, satisfacturus, in Sarchinio, ad fluvium Cisindriam in sua hæreditate, cœnobium an. 606. propriis expensis fundavit: quod cum ad inhabitandum decenter aptatum, in altum perduxisset, dedicari fecit à sancto Theodardo Trajectensi Episcopo in honore SS. Quintini & Remigii, anno Domini sexcentesimo quinquagesimo septimo. III. Idus Octobris. *Hæc ex MS. Chronico Trudonensi desumsimus.*

Quiescunt autem hoc in cœnobio S. Trudo, qui obiit an. 693. fundator, S. Eucherius Episcopus Aurelianensis, à Carolo Martello sede sua pulsus, & S. Libertus martyr; de quibus consule Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii, & Surium.

S. Huberti Cœnobium Andaginense, *in Arduenna.*

COenobii istius condendi auctor fuit S. Beregisus, qui in Sarchiniensi cœnobio à S. Trudone recens exstructo, regularibus disciplinis informatus, locum hunc à Pipino Majore domus regiæ impetravit. De quo Chronographus Trudonensis: Beregisus, *inquit* ex pago Condrosio ortus, & à parentibus intra monasterium S. Trudonia, sub habitu religionis, litterarum studiis & lege divina imbuendus traditus, largiente Pipino Principe eidem lata prædia, monasterium Andainense in honore S. Petri construxit, in quo clericis ordine Canonico militantibus, ipse pater in eodem habitu est sociatus, quod modo S. Huberti in Arduenna nuncupatur, ubi Waso Leodiensis Episcopus, delato eodem (*alii à Leodico*) à Trajecto corpore dicti S. Huberti, pro Canonicis regularibus monachos instituit.

Ex quibus Trudonensis Chronographi verbis illud effici videtur, cum apud Sarchinienses, seu Trudonenses, tum apud Andaginenses ex primæva institutione fuisse non monachos, sed clericos, seu Canonicos, ut vocant, regulares. Quod ante nos & Joannes Molanus, vir antiquitatum Ecclesiasticarum, præsertim nostratium, peritissimus, observavit. In Natal. SS. Belgii 2. Octob.

Hoc porro cœnobium S. Huberti nomine vulgo innotescit, cujus sacrum corpus ibidem pie adservatur; quod Waso seu Walcandus Leodicensis Episcopus, eodem Leodico, anno Christi octingentesimo vicesimo quarto, transtulit. Sigeb. in Chron. an. 824.

Hasnonium, vulgo Hasnon, *ad Scarpum fl. tertio lapide à Valentianis Hannoniæ urbe.*

COenobium Hasnoniense Joannes vir nobilissimus, illius tractus toparcha seu Dominus, & soror ejus Eulalia, anno Christi sexcentesimo septuagesimo, construxerunt, & sanctus Vinditianus Cameracensis & Atrebatensis Episcopus II. Kal. Maji, Deo & sancto Petro Apo-

 stolo

ſtolo dedicavit. Fuit autem à prima inſtitutione cœnobium ſexus utriusque: *Ita Jacobus Guiſianus in manuſcriptis Hannoniæ Chronicis. De fundatoribus hujus cænobii exſtant verſus iſti per antiqui.*

Si cupis Haſnonii ſtructores noſcere templi,
Hæc metra pertracta, ſic ſuccedent tua vota.
Inclyta progenies Eulalia, ſicque Joannes,
Frater hic, illa ſoror, germani mente fideli,
Hujus præſentis ſtatuunt fundamina templi,
Tunc humanati Verbi dum volvitur annus,
Qui ſexcentenus quoque ſeptuagenus habetur.
Cunctis expletis advenit Vinditianus,
Antiſtes Cameracenſis, templumque dicavit,
Altithrono Domino, cujus nos luſtrat imago,
Cæli clavigero, Doctori gentis amœno.
Deſine mirari hic ſexum duplicem famulari.
Namque Joannis & Eulaliæ præclara propago,
Cœnobium rexit, cetum ſuper æthera vexit.
Hic locus enituit rigidi ſervator honeſti,
Usque dies Carli durans cognomine Calvi
Induperatoris, Regis quoque Francigenarum.
Ipſius & conjux Ermentrudis vocitata,
Mundum deſpexit, regni faſtumque reliquit,
Huic domui ſeſe tradens, fit Martha Maria,
Otia ſectando pia, divinisque vacando.
Semine Cæſareo produxerat æquivocatam
Formoſam natam, meritis tamen univocatam,
Quam ſecum nutriit conſortem religionis.
Sic ſpreto mundo tegitur velamine nigro.
Moribus ornata fuit Abbatiſſa creata,
Aſt ejus genitor poſt Carolus Induperator,
Cœnobii, matris prece, dotes amplificavit.

De monaſterio iſto ſic breviter Chronographus Cameracenſis, qui anno ſalutis 1030. *floruit:* In vico, quem dicunt Hasnum, Abbatia fuerat regalis olim atque ditiſſima, ubi ex maxima parte requieſcunt corpora SS. Marcellini & Petri. Nunc autem degeneris ſeculi moribus vitiatis, uti nunc clerici pauci deſerviunt, deſolatam & inopem condolemus. *Fuit autem cænobium iſtud, ut & cetera Belgica, à Normannis vaſtatum; quod quidem monachis Benedictinis quando ſit traditum, Meyerus in Annalibus Flandriæ commemorat:*

Anno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo collegium Canonicorum, apud Hasnonium in Oſtrovandia, convertit Balduinus Flandriæ Comes in Benedictinum monaſterium. Vetus reparavit templum, idque ab Epiſcopis Lietberto Cameraceuſi, Ratbodone Noviomenſi, Rainero Aurelianenſi curavit dedicatum III. Nonas Junias. Ea in dedicatione interſuiſſe reperio corpora Sanctorum Marcelli, Piatonis, Salvii, Amati, Donatiani, Vedaſti, Amandi, Audomari, Gisleni, Vincentii, Bertini, Winoci, Wandregiſili, Bavonis, Everardi, Euberti, Landelini, Hugonis, Aichadri, Euſebiæ, Rictrudis, Aldegundis, Ragenfredis, Reginæ, & Waldetrudis.

Hæc ipſa paullo aliter & fuſius in Chronico ſuo Bertinenſi narrat Iperius: Balduino Inſulano Flandriæ Comiti ſucceſſit filius ejus Balduinus, à puero nutritus in aula Imperatoris Henrici. Hic in adoleſcentiæ ſuæ tempore decidit in tantam infirmitatem, ut ei pater in manu candelam teneret, extremum ſpiritum exſpectans. Et ecce, ſubito reſumptis viribus, patri ſuo dixit: Pater ab hac infirmitate evadam, ſi mihi dare volueris locum de Hanon, ut ibi monaſterium ædificare poſſim. Hæc vera erunt, quia ſtatim hoc mihi ſancti Marcellinus & Petrus promiſerunt. Pater annuit, & filius ſanus effectus eſt. Subverſo igitur Hanon caſtro, raptorum latibulo, ædificavit ibidem monaſterium Hanonenſe in honore SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & SS. Martyrum Marcellini & Petri & propter hoc vocatus eſt Balduinus Hanonenſis. Dictus eſt etiam Balduinus Pius, quia totus erat deditus operibus pietatis, viduarum, orphanorum, Eccleſiarum, pauperum, & oppreſſorum amator & defenſor præcipuus. Hic adhuc vivente patre duxit uxorem Richildem viduam Hermanni Comitis Montenſis, ex qua duos habuit filios, Arnoldum & Balduinum. Regnavit autem ſolus tribus annis, & obiit anno Domini milleſimo ſeptuageſimo, & ſepultus fuit in Hanon, quod ipſe fundaverat, monaſterio. *Hactenus Iperius.*

CA-

CAPUT XXX.

Monasterium S. Romani de Hornisga, bodie S. Romani de Ornixa *in diœcesi Toletana.*

FUndavit hoc monasterium ac dotavit *Cindasvindus* Rex & uxor ejus *Reciberga*, Era 684. in honorem S. Romani monachi circa opidum de Toro. Agit de hoc monasterio S. Ildefonsus, & S. Isidorus in chronico his verbis. *Cindasvinthus regnavit annos mitis, gloriosus vel insignis, orthodoxus, & vere pius, hic à Deo babuit regnum anno V. Imperii sui Toleto Era de LXXXIII. Memoratus itaque Rex Gothorum regnavit annos VI. menses IX. dies XI. Extra Toletum pace obiit, in monasterioque S. Romani de Hornisga secus fluvium Dorii quod ipse à fundamento ædificavit, intus Ecclesiam ipsam in cornuto per quatuor partes, monumento magno sepultus fuit.* Est bodie Prioratus annexus monasterio Regio Vallisoletano S. Benedicti. In facello quodam veteris hujus templi exstat marmor cum bac inscriptione. *Hic sunt reliquiæ S. Romani monachi, S. Martini Episcopi, S. Martinæ Virginis, S. Petri Apostoli, S. Joannis Baptistæ, S. Acisceli, & aliorum numero Sanctorum.*

Ceterum Patronus hujus monasterii non est S. Romanus martyr Antiochenus an. Christi 313. passus, sed S. Romanus monacus ut ex dicta inscriptione liquet. Quis autem fuerit iste Sanctus Monachus in cujus honorem Rex Ciudasvinthus, dictum monasterium fundaverit certo non constat. Ecclesia certe celebrat ac colit S. Romanum monachum, quo ad vitæ necessitatem ministro usus est S. Benedictus ut Romanum Breviarium loquitur 21. Martii. Cujus quidem corpus quiescit Altisiodori in Gallia. Fuit & alius S. Romanus Abbas apud Lugdunum Galliæ, qui cum S. Lupicino vixit in deserto & floruit anno Christi 564 ejusque festum celebratur 28. Februarii.

Monasterium S. Petri de Monte in Hispania.

SItum est hoc monasterium in Vergisco Hispaniæ provincia vulgo *El Vierzo* nuncupata, estque excitatum à S. *Fructuoso*, principis illius provinciæ filio, & Archiepiscopo Bracarensi Era 684. Post S. Fructuosum successit S. Valerius qui illud circa Eram 700. mirifice auxit: quod & postea fecit S. Gennadius, Episcopus Asturicensis collapsum instauravit ac consecravit juxta veterem hanc inscriptionem.

Insigne meritis B. Fructuosus postquam Complutense condidit cœnobium, nomine S. Petri, brevi opere, in boc loco fecit oratorium, postquam non impar meritis Valerius sanctus opere Ecclesiæ dilatavit. Novissime Gennadius presbyter cum duodecim fratribus restauravit. Era D. CCCCXXXIII. Pontifex effectus, à fundamentis mirifice, ut cernitur, denuo erexit: non oppressione vulgi, sed largitate pretii, & sudore fratrum bujus monasterii. Consecratum est boc templum ab Episcopis quatuor, Gennadio, Astoricense, Sabarico Dumiense, Fruminio Leyconense, H. Dulcidio Salmanticense, sub Era novies centena decies quina terna, & quaterna VIIII. Kalend. Novemb.

Ceterum vita S. *Fructuosi*, itemque S. *Valerii* Abbatis monasterii S. Petri de Monte, ut & testamentum *S. Gennadii* exstant apud Prudentium Sandovallum prima parte de Fundationibus monasteriorum Benedictinorum in Hispania. Ipsum originale testamentum exstat in Archivo monasterii S. Petri de monte, quod anno 1575. à se visum cum aliis plurimis libris manuscriptis, testatur Ambrosius Morales, Philippi II. Hispaniarum Regis Chronographus. Quiescit autem S. Gennadius in monasterio S. Jacobi de Pennalba à se fundato, quod vulgo *S. Genacio* nuncupant: estque bodie Ecclesia parochialis, cujus possessur Abbas vocatur & dignitatem in Ecclesia cathedrali Asturicensi obtinet. Ad tumulum S. Gennadii hodieque frequentissimus est piorum hominum concursus. Quiescit ibidem *S. Fortis*, S. Gennadii discipulus & Episcopus Asturicensis, itemque *S. Urbanus* illius monasterii Abbas.

Testamentum S. Gennadii Episcopi Asturicensis.

SAnctissimis, gloriosissimis Dominis triumphatoribus, post Deum mihi fortissimis patronis, cœlorum claviculario in arce Apostolatus constituto electissimo Petro, æquali vocatione Andreæ almifico, Iberiæ terminos Jacobo clarissimo, atque hero Thomæ assеclis Christi & ejus Martyribus à constitutione mundi Deo notis Apostolis.

Cliens servus vester Gennadius, pauper meritis, abundans sceleribus, indignus Episcopi, certissime credo, firmissime teneo, & indubitanter scio, quod vos, ô piissimi & strenui patroni ad unam Domini vocantis vocem, statim omnia quæ mundi sunt, mundo reliquistis, indefesse adhærentes vestigiis Salvatoris, ut neque puncto quidem secederetis ab illo, etiam neque ad funus patris, septima divinæ sapientiæ baurientes prædicatores egregii effecti, universum mundum lumine veritatis illustratis: & quod ore docuistis, & per effusionem sacratissimi cruoris vestri roborastis. Quid igitur ego miserrimus agam? quod immeritus in hac vocatione adcitus, neque opere, neque prædicatione sum idoneus? illam comminantis

Prophetæ, imo Domini vocem expavesco, dicentis: Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam: nam Vas electionis, præceptor Gentium mirificus, qui supra cælorum visibilia raptus sidera, verbo Domini pastus ac refectus, metuens nostri detrimentum, de seipso dicebat: Ne forte aliis prædicans ipse reprobus efficiar, conscientiæ meæ testimonio perterritus, & piaculorum pondere gravatus, patrocinium vestrum exopto humillimus, umbraculum culminis vestri expecto obnixus, defendi ac tueri interventu vestro fide intrepidus, nihil hæsitans, nihil dubitans, ut quidquid petieritis à patre cælesti, fiet vobis, & ideo dum pastor pastorum apparuerit, dum in gloria majestatis advenerit, dum in conspectu ejus ignis præcesserit, cum in throno claritatis simul & formidinis ad judicium sederit, & vos & omnes Sancti cum eo sessuri supra thronos judicantes, quæso, ut ad optimum regem pro me interpelletis, ut superemineat misericordia judicium & transferar à sinistrorum, & horum gregibus sum dexter agnus vellere indutus, & qui sessionis non mereor cathedram, astare conspectibus divinitatis absque pavore meritis vestris valeam. Cumque adhuc sub patre Apostoli, & ab batemeo Arandiselo, in Ageo monasterio degerem, vitam eremitarum delectatus cum duodenis fratribus & benedictione, scilicet ad sanctum Petrum, ad sanctam eremum perrexi, qui locus positus à beato Fructuoso, & institutus postquam sanctus Valerius eum obtinuit; quantæ autem vitæ sanctitatis fuerint, & quanta virtutum gratia, & miraculorum emolumenta enituerint, Historiæ & vitarium eorum scripta declarant: nam supra factum loculum in vetustatem reductum, pene oblivioni deditum, vepribus seu densissimis silvis opertum, & qui magnis arboribus ex immensitate annorum adumbratum auxiliante Domino, cum fratribus restauravi, ædificia instruxi, viridas & pomares plantavi terras de Ocalido ejeci, horta & omnia quæ ad usum monasterii pertinent imposui. Sed æmulus virtutum, vitam nostram invidens, quasi pro ædificatione multorum mentes plurimorum excitans, ad pontificatum Astoricæ, ad suburbia attractus sum, in qua multia annis involvens & magis in principium perdurans quam spontanea mente, sed neque plene corporis ibidem commoravi. Omnem solicitudinem, omnemque industriam erga supradictam eremum exercens, Ecclesiam S. Petri, quam dudum restauraveram, miris ædificaminibus revolens ampliavi, & in melius, ut potui, erexi, deinde autem in montibus illis aulam nomine S. Andreæ construxi; aliudque monasterium ad ordinem monasticum, inter vallum distendens in memoriam sancti Jacobi; tertium construxi, quod vocatur Pennalba; inter utrumque vero locum est qui dicitur ad Silentium: in honorem S. Thomæ quartum oratorium fabricavi, & unaquæque Ecclesiam, donaria, munuscula, vel libros unicuique nunc offero segregatim, & in nunc habeant per hoc testamentum disponere opto, & Præsulum, seu Priucipum præceptione adfirmare decerno, atque sæculis infinitis diu valitura persistere & permanere jubeo. In primis monasterium S. Petri, omnia quæ in circuitu ejus sunt, pomares, & terras, cunctaque per terminos suos.

Item in Oza, villa quæ dicitur S. Maria de Valle, de Scalius cum tota sua hereditate, seu etiam alia Ecclesia Sanctorum Justi & Pastoris, terras, vineas, pomares, horta, molina, ex integro validitatibus præstitis, & adjacentes per terminos suoa ab integritate sint propria monasterii sancti Petri, & nihil communionia ibidem habeant. Sed perceteræ Ecclesiæ, quæ in supradicta eremo constructæ sunt, nisi forte unanimitatis gratia aliquid pro misericordia concessum fuerit. In thesauro denique memoratæ Ecclesiæ sancti Petri offero calicem cum patena, insuper Evangeliorum, & coronas argenteas, signum crucero, & lucernam ex ære, libros Ecclesiasticos, id est, psalterium Comicum, Antiphonarium, manuale orationum, ordinum, passionum & horarum; Ecclesiæ vero S. Andreæ omnes terras quascumque habet per terminos suos, & pomares, vel quidquid ab hodierna die ibidem fratres augmentare valuerint; similiter libros Ecclesiasticos, id est, Psalterium, Antiphonarium orationum, comicum, manuale, ordinum, passionum, vasa autem altaris, calicem argenteum cum patena & coronam, signum, crucem, & lucernam æream: eidem monasterio Ecclesiæ S. Jacobi terras, pomares, quas per circuitum ejus & terminos habet; libros, psalterium comicum, antiphonarium, orationum manuale, ordinum, passionum, in thesauro Ecclesiæ, calicem, coronam, & super eglangeliare argenteum, lucernam, & signum æreum. Item Ecclesiæ S Thomæ terras, & pomares, per terminos suos libros, psalterium, in thesauro Ecclesiæ calicem, coronam, lucernam & signum æreum; hæc omnia supra comprehensa unaquæque locum sigillatim & separatim proprium vindicent suum, neque unum cum altero communionem habeat, sed unaquæque Ecclesia sibi vindicet quod segregatim offero. Restat autem, quia non in solo pane vivit homo, sed omni verbo quod procedit de ore Dei, ut ceteros libros tam divinos, id est, bibliothecam totam, moralia Job, Pentateuchum cum historia Ruth liber unus, sive etiam & specialiter Docorum, id est, vitas patrum, item moralium, Ezechielum, item Ezechielum, Prosperum, genera officiorum; etymologiarum catha Ivanis, libros Trinitatis, liber Apringi, epistolæ Hieronymi. Item etymologiarum, glossomatum, liber comitis, liber regularum virorum illustrium; hos omnes libros jubeo ut omnibus fratribus in istia locis communes sint, nec quisquam eorum pro dominatione sibi vindicet, sed, sicut dixi, per partes & in commune possidentes videant legem Dei, & ad

supra-

fupráfcriptas Ecclefias percurrant, verbi gratia, ut quantofcumque fuerint & eis in S. Petro, alios tantos in S. Andrea, & alios tantos fimiliter in S. Jacobo, & multo eo difponentes iftos quos quo legerint, in uno monafterio commutent eos cum alio ita per fingula loca difcurrentes, ut tutos eos communiter habeant, & totos per ordinem legant, ea dumtaxat ratione fervata, ut nulli liceat ex his in eo loco transferre, donare, vendere, aut commutare, fed tantum in his locis permaneant, & in hac eremo fundata fint, feu etiam fi adhuc alia oratoria infra iftis montibus conftructa fuerint, habeant participationem in his fpecialibus libris: fi quis autem frater aut Abbas de his locis egreffus aliud monafterium in alio loco ædificare voluerint, non habeat licentiam afportare, neque ejicere ex omnibus quæ in hoc teftamento refonant, neque transferre de proprio loco ubi nunc illud confero, fed tantum in his locis quæ fuerint de termino S. Petri, ufque ad Pennalbam femper ea ibi confiftere decerno, inftituo, & jubeo. Si quis præruptor Princeps vel Judex, Pontifex, Abbas, Presbyter, Monachus, Clericus feu Laicus, hoc votum meum infringere, aut immutare voluerit, aut fecus quam hæc fcriptura continet agere difpofuerit, in primis orbatus hac careat luce, ulcere peffimo divinitus ultus à planta pedis ufque ad verticem capitis rivos vulnerum percurrentes madefactus, fcaturiens vermibus, terror & horror fiat omnibus vilibus, & in futuro cum impiis & fceleratis obrutus, tradatur flammis ultricibus; infuper fecularia damna mulctatus, coactus à judice conferat ipfi Ecclefiæ quantum auferre conaverat per undecuplum; & hoc teftamentum firmiffimum vigorem retineat in perpetuum. Factum & confirmatum teftamentum Era 953. Sub Chrifti gratia Gennadius Epifcopus hoc teftamentum quod fieri volui, manu mea roboravi, Ordonius Sereniffimus princeps confir. Celoira Regina confir. Ermigius Dei gratia Epifcopus Didacus Dei Gratia Epifcopus confir. Segeredus confir. Dulcidius confir. Sarracinus, qui notarius.

CAPUT XXXI.

Blangiacum, tertio lapide ab Hesdino Artefiæ opido.

S. Berta nobiliffimo genere nata cum Sigifrido illuftri viro nupfiffet, ex eo genuit filias quinque, Gertrudem, Deothilam, Emmam, Gefam, & Geltam. Defuncto poftmodum marito, & Blangiaci in villa fua honorifice fepulto, B. Berta totam fpem fuam DEO committens, ad omnipotentis Dei fervitium fe contulit, pretiofiffimos apparatus depofuit, ac facro fe fanctimonialis habitus velamine velare non deftitit. Igitur divinitus admonita, fagaci animo cogitare cœpit, qualiter in fua poffeffione potuiffet conftruere Ecclefiam in honore Domini noftri Jefu Chrifti, ejusque genitricis beatiffimæ femperque virginis Mariæ.

Anno itaque incarnationis Domini noftri Jefu Chrifti fexcentefimo octogefimo fecundo, in Blangiaco puffima Berta monafterium ædificare cœpit, in pago Tarvanorum, in propria poffeffione, quod Domino tribuente cum fummo honore finetenus deductum eft. *Et infra.*

Beatiffima Berta augebatur in operibus bonis. Nam cœpit ædificare clauftra monafterii decentiffima. Conftruxit nempe unam, extra portam, Ecclefiam fancti Audomari confefforis, ubi facerdotes vel clerici ipfius cœnobii divinum perfolverent officium, aliam etiam ædificavit in honore S. Vedafti, tertiam vero in honore beati Martini confefforis atque Pontificis conftruxit. Alias itidem feptem ædificavit in prædiis fuis, quas omnes dedicare petiit in honore fancti Martini. *Hæc ex hiftoria vitæ fanctæ Bertæ, quæ Blangiaci & apud nos exftat manufcripta, baufimus.*

Porro Sigefridus, beatæ Bertæ maritus, Comes fuit Pontivenfis (quem Picardie tractum vulgo Ponthieu nuncupant,) & frater Adalbaldi Ducis, mariti fanctæ Rictrudis Marchianenfis, Iperio tefte in Chronico fuo Bertinenfi: Adalbaldi, *inquit*, Ducis fratres fuerunt Sigefridus Comes Pontivenfis, maritus fanctæ Bertæ Blangiacenfis, & Erchenaldus Major domus Clodonei, filii Dagoberti. Erchenaldus Adalbaldo defuncto, in ejus terra reædificavit Duacum caftrum, & in eo conftruxit Ecclefiam beatæ Dei genetricis, quæ Ecclefia nunc dicitur beati Amati confefforis. Idem quoque Erchenaldus, confilio beati Furfei, cui valde familiaris fuit, fuis propriis fumptibus conftruxit monafterium fancti Petri in Latiniaco; itemque in Perona, allodio fuo proprio, monafterium fancti Furfei, in quo ipfe fanctum Furfeum fepelivit, & ipfemet Erchenaldus nunc fepultus requiefcit. *Hactenus Iperius.*

Fuit itaque Blangiacenfe cœnobium principio facrarum Virginum domicilium: quod quidem à Normannis vaftatum monachi Benedicti Balduino Barbato comite Flandris imperante, fumtibus Herfendis piæ ac divitis matronæ inftaurarunt.

Monafterium S. Joannis in Monte, apud Tarvanam Morinorum urbem, olim fitum, nunc in urbe Iprenfi, in Comitatu Flandriæ.

THeodericus Galliæ Rex in expiationem cœdis S. Leodegarii Epifcopi Auguftodunenfis, anno Chrifti fexcentefimo octogefimo fexto, in monte, haud longe à muris urbis Morinenfis

nensis seu Tarvanensis sito, cœnobium istud in honorem S. Joannis Baptistæ construxit. Destructum vero est à milite Caroli V. Imperatoris obsidionem parante, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, uti & urbs ipsa post deditionem funditus est excisa. Monachi autem postea in Flandriam venere, ejusque Balliolanam Sancti Antonii, ut vocant, præceptoriam, seu monasterium, Philippus II. Hispaniarum Rex, & Belgarum Princeps, Pontifice Romano consentiente, adsignavit. At vero ob hostiles Ostendanorum militum excursus, inde Ipras, anno millesimo quingentesimo nonagesimo, sese receperunt, ibique fixum ac perpetuum illis domicilium Albertus & Isabella Austriaci Belgarum Principes, annuerunt. Sicque B. Joannis Tarvanensis Abbatia, quæ olim Artesiæ fuit, in posterum inter Flandriæ Abbatias numerari poterit. *Hæc ab Huberto Dubrajo, cive & amico nostro, ejusdem cœnobii olim alumno, post Affligemensi Præposito, nuper defuncto, accepimus.*

S. Winoci cœnobium, intra muros Winocibergensis opidi, in Flandria.

REgnavis Clodoveus Rex annis duobus, cui successit Hildebertus frater ejus. Hoc tempore Heremarus vir nobilis, villam suam Wormhoult dictam in Flandria, supra fluvium Pena, beato tradidit Bertino. Sanctus vero Bertinus considerans viros Dei Winocum & tres fratres ejus in Dei servitio plus ceteris profecisse, eos illo misit monasteriolum construere, conventum congregare, Christique pauperibus hospitia præparare. Quibus Heremarus jam dictus villam suam Wormhoult, cum appenditiis ejus, privilegii sui assertione firmavit: quod sic incipit: Omnibus præsentibus & futuris, qui Christiana censentur &c. Actum in Sithiu monasterio, Kalendis Novembris, anno primo Hildeberti Regis. Illi conventiculo beatus pater Bertinus sanctum concessit præesse Winocum, ubi multis miraculis concomitantibus, Domino finetenus inservivit. *Sic Iperius in Chronico MS. Bertinensi, qui de S. Vuicono, ejusque trilus fratribus, hæc itidem commemorat: Circa annum Christi sexcentesimum sexagesimum primum,* beatus Christi confessor Winocus, Judicail Britonum Regis filius, & S. Judoci frater spreto mundo, sceptrumque regale virga regularis disciplinæ commutans, sub beato patre Bertino in Sithiu monasterio, monachus efficitur, cum tribus fratribus suis Kadanoco scilicet, Ingenoco, & Modoco. Præerat tunc beatus pater Bertinus turbæ monachorum CL. inter quos Winocus, quasi stella matutina præ cæteris clarescebat.

Obiit autem S. Winocus anno Christi septingentesimo decimo septimo, hoc ipso in cœnobio Wormholtensi conditus.

Hujus sancti viri meritis, & cœnobii dignitate illectus, Gerardus Comes Sperliacensis anno 852. *Sperliacum prædium suum Wormholtanis cœnobitis assignavit, monasterio ibidem ædificando. Utrumque porro cœnobium paullo post à Danis est eversum, corpusque S. Winoci Audomaropolim Artesiæ translatum.*

Ceterum Balduinus, cognomento Calvus, Flandriæ Comes, cum adversus barbarorum incursus præsidiis & vallo Bergas communivisset, an. nongentesimo vicesimo, obnitentibus Audomaropolitanis, S. Winoci corpus Bergense ad opidum transtulit, & in Canonicorum secularium Basilica, à se in honorem SS. Martini & Winoci constructa, collocavit. Post autem Canonicis divina officia negligenter peragentibus, Balduinus Barbatus, itidem Flandriæ Comes, anno millesimo vicesimo octavo, Bergis S. Winoco cœnobium construxit, eoque corpus sacrum ex Canonicorum Basilica transtulit. Monachis autem ex Bertinensi monasterio evocatis pulsorum. Canonicorum possessiones, censusque Wormboutanos attribuit. Hæc fere Meyerus in Annalibus Flandriæ.

De his ipsis rebus sic Iperius Chronographus Bertinensis. Sanctorum corpora, Bertini, Audomari, atque Winoci à B. Folquino Episcopo Morinensi, sub terra recondita fuerant propter metum Danorum. Post hoc Comes Flandriæ Balduinus Calvus à nobis corpus B. Winoci vi ablatum Bergis in Ecclesiam Canonicorum, quam ipse in honore SS. Martini & Winoci fundaverat, collocavit. Nunc vero Domini Roderici Abbatis anno secundo, Flandrensis Comes Balduinus Barbatus, apud Bergas in arce castellum ædificare cœperat; sed mutato consilio monasterium ibi prope ædificavit, in honore S. Winoci. Cujus caussa fuit hæc: Canonici S. Martini Bergensis jam dicti, de sua religione minus solliciti, divina officia parvipendebant. Quod Comes experiri volens, quadam nocte dum custos ad pulsandum Matutinum Ecclesiam aperiret, habitu mutato quasi oraturus intravit. Custos pulsatis Matutinis, nulloque veniente claudere voluit Ecclesiam & Comitem, quem plebejum existimabat, compulit exire. Quo dicente se velle audire matutinum, respondit totum esse completum, nec Canonicos ad matutinum surgere solitos. Sicque Comes certificatus de illorum irreligiositate, Canonicos omnes expulit, prætermisso castro, quod incœperat, monasteriumS. Winoci ædificavit. Corpus B. Winoci ab inferiori Ecclesia, id est, Canonicorum ad hoc novum suum monasterium transtulit, & monachos sumptos de monasterio S. Bertini in illo loco collocavit, dans eis bona Canonicorum prædictorum, cum bonis de Wormhoult, addens & de suo. Istudque monasterium Domino Roderico Abbati modo & Ecclesiæ S. Bertini dedit perpetuo possidendum. Hoc est, quod nunc dicitur monasterium S. Winoci Bergensis. Quod ipse Rodericus septem annis per se rexit, & tandem eis Abbatem præfecit Ger-

Germanum Sithienſem monachum, qui vix quadriennio vixit. Poſt quem Abbatem ibidem ordinavit Rumoldum monachum ſuum.

Quomodo autem Bergenſe hoc monaſterium à Bertinenſi fuerit ſeparatum, propriumque acceperit Abbatem, ita narrat idem Chronographus Bertinenſis: Durantibus bellis Roberti Friſii, Flandriæ Comitis, contra Richildem, & filium ejus Arnulfum, itemque Philippum Franciæ Regem, & Domino Heriberto Abbate noſtro abſente & apud Antiſſiodorenſe monaſterium ſuum moram trahente, regiminis ſui anno quinto, Rumoldus Abbas S. Winoci Bergenſis, noſterque monachus obiit. Quo defuncto, ſicut aſſolent ablato capite membra diſſolvi, monachi Bergenſes, ſpreta obedientia Abbatis noſtri S. Bertini, elegerunt Abbatem non de collegio S. Bertini, ut tenebantur, ſed de ſuo Bergenſi collegio ſumptum. Quod tamen eidem in partem ceſſit contrariam. Nam propter hoc vitium, quod forte Dominus in eo punivit, dum monachos ſuos ad religionem compelleret, invide murmurabant, & dedignabantur eidem obedire, quem dudum habuerant ſocium. Unde ſeditionibus & conſpirationibus eum turbare non ceſſaverunt. Flandria etiam tota bellis & inquictudinibus agebatur. Quare monachos ſuos cohibere non poterat. Igitur Bergenſes monachi, dequodam juvene nobili Ingelberto, filio filiæ Comitis Flandriæ Balduni Barbati, ſpem concipiunt, ut illum ſibi præficerent, ſi Ermengerum deponere poſſent. Putabant enim juvenem eorum voluntatibus faciliter indulturum. Multis igitur & falſis Ermengerum culpantes, eum per Hugonem Dienſem Papæ Legatum deponi fecerunt. Cum ergo innotuit Roberto Friſooi, qui tunc Flandris præerat, Ermengerum ſic depoſitum, Ingelberto non conſenſit, ſed quemdam cognatum ſuum, nomine Manaſſem, de monaſterio Virdunenſi, eis nolentibus & reclamantibus, quibusdam & de monaſterio recedentibus, præfecit, anno milleſimo ſeptuageſimo octavo; qui prudenter res Eccleſiæ ſuæ diſponens, à Papa Gregorio anulum, mitram & ſandalia impetravit. Sed ab invidis accuſatus, & à Comite de dilapidatione in cauſſam tractus, reſpondit non Comitem, ſed ſe eſſe Abbatem, & de ſuo non Comitem, ſed ſe diſponere poſſe & debere. Quo reſponſo Comes indignans, ei Eccleſiam Bergenſem prohibuit. Manaſſes igitur aſſumptis ſibi quæ poterat, cum privilegiis & inſignibus ſuæ dignitatis abſceſſit: & ſic uſque hodie Bergenſis Eccleſia Pontificalibus caret. Ab hac die Ingelbertus præfatus, communi conſilio Abbas in Bergis efficitur. Et ſic tumultuantibus Flandris, & duobus tantæ nobilitatis viris ſucceſſive ibidem Abbatibus inſtitutis, Bergenſes ab obedientia Abbatis S. Bertini ſunt abalienati; Abbate noſtro Heriberto abſente, impellenteque potenti manu Principis, nemineque contradicere præſumente ſeu audente. *Hactenus Iperius.*

Qua porro ratione apud Bergenſes Cuniacenſis reformatio ſit inſtituta, ex eodem Iperio audiamus: Anno CIↃ. CI. Ingelbertus Abbas S. Winoci Bergenſis, poſtquam XXXI. annis, illam Eccleſiam rexiſſet, poſitus in mortis articulo, palam confeſſus eſt Dominum Ermengerum Abbatem ſuum, à ſe regnandi cupiditate minus juſte depulſum. Igitur eo defuncto anno CIↃ. CI. Bergenſes Ermengerum reſumſerunt Abbatem, qui per Papam & Epiſcopum Morinenſem approbatus vix triennio ſupervixit. Tunc Bergenſes de ſuis electionem fecerunt. Epiſcopus autem videns illam Eccleſiam indigere correctione, Roberto Comiti Flandriæ indicavit illam Eccleſiam per virum religioſum corrigi fore neceſſe. Comes hortatu ſuæ conjugis Clementiæ, per Lambertum Abbatem noſtrum inductæ conſenſit. Igitur inſtinctu Abbatis noſtri, Hermetem Priorem noſtrum hic à puero nutritum, tunc Cluniaci commorantem, Abbatem in Bergis ordinavit. Die præfixo Comes Bruno Apoſtolicæ Sedis Legatus, Joannes Epiſcopus Morinenſis cum clero, Abbas quoque noſter cum Abbate novo & monachis noſtris, quos illuc ad ordinem introducendum adduxerat, in Bergis adſunt. Bergenſibus quaquaverſum diſperſis, Abbas Hermes inthronizatur, an. Domini milleſimo centeſimo quarto, qui diruta pœne reperit omnia, ſed ſpem ſuam in DEO ponens opus aggreditur, ſic ut in brevi, quoad ſpiritualia, multi confluerent ad converſionem, & quoad temporalia in ædificiis & poſſeſſionibus per eum retractis & acquiſitis, Eccleſiæ ſuæ magnam ſentiret emeliorationem.

Sic Lambertus Abbas in hac mutatione Bergenſi duo magnifica fecit. Primo nos ad noſtram Eccleſiam, & quæ noſtra fuerant, reſtituit. Secundo quia locum quaſi ex toto lapſum in toto reparavit. *Hactenus Iperius.*

Hunocurtenſe Monaſterium in diœceſi quidem Cameracenſi, ſed in ditione regni Galliæ, ad Scaldim fl. tertio lapide à Cameraco ſitum.

QUidam vir nobilis Amalfridus nomine, monaſterium in ſua proprietate conſtruxerat, in pago Cameracenſi, ſupra fluvium Scaldim, in loco vocato Hinilficurte (aut Hunulficurte) in quo monaſterio filiam ſuam Aurianam fecerat Abbatiſſam. Hoc monaſterium cum ſuis pertinentiis, ipſe Amalfridus beato Bertino donaverat, eo tamen tenore, ut ipſe & filia ejus Auriana, eumdem locum, quamdiu viverent, tenerent, ſed poſt utriuſque obitum ſanctus Bertinus, ejusque ſucceſſores hoc haberent, tenerent, & quemcunque vellent, eidem proponerent. Quam donationem Amalfridus privilegii ſui traditione firmavit: quod ſic incipit:

cipit: Quantum intellectus sensus humani &c. Actum Veromanduis, Februarii die octavo, anno XI. Regni Theoderici gloriosissimi Regis. Quod Amalfridus regali privilegio confirmari fecit, quod sic incipit. Quoties recta postulatio, &c. Datum Kalendis Aprilis, XIII. regni nostri in Parisiaco palatio. Deinde Amalfrido Aurianaque defunctis, monialea ibi succedere S. Bertini successores inhibuerunt, & monachos ibi statuerunt, Ecclesia itaque illa subjecta fuit Abbati S. Bertini. Quomodo vero sit abalienata, & ab hac obedientia nostra recesserit, scripta nostra non continent. *Sic Iperius in Chronico suo MS. Bertinensi.*

Fuit autem cœnobium Hunocurtense, à prima institutione, sexus utriusque, & à sancto Vinditiano Cameracensi Episcopo consecratum, adstante Sancto Lamberto Trajectensi Episcopo. Testatum id reliquit Lib. 1. his verbis Chronographus Cameracensis: Vinditianus Pontifex in vico, qui à sede Cameracensi fere VII. milliaribus distans, vocabulum Hunolcurth ab antiquis accepit, monasterium, accersitis secum non paucis Coepiscopis, unaque etiam beato Lamberto Leodicensi, martyre pretiosissimo, ad laudem Dei & venerationem S. Petri consecravit, ibique clericos & sanctimoniales constituit.

Idem Chronographus, libro secundo, de cœnobii hujus auctore ista refert: Transeamus ad monasterium sancti Petri in villa Hunulcurt, ubi sanctam Pollinam quiescere certo reperi. Hoc nimirum illustris vir Amalfridus, cum uxore Childebertana fundavit, deputatisque sanctimonialibus filiam suam Aureanam præfecit; fuitque olim religione florens & opibus. Nunc autem, postquam viris militaribus beneficiatum est, ad paucos Canonicos dirivatur.

Ex quibus verbis patet in Hunonis curia Canonicos aliquamdiu resedisse: quibus amotis Benedictini demum successerunt, qui hodieque locum istum possident.

De SS. Pollina & Valeria virginibus, itemque S. Liefardo, quorum reliquiæ hic olim quieverunt, vide Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii.

CAPUT XXXII.

S. Mariæ ad Martyres monasterium, apud urbem Treverensem.

HAbet id nomen à SS. Martyribus Thebæis, eo loci anno 291. trucidatis, fuitque olim Regum Galliæ palatium, quod in basilicam Deiparæ conversum est anno circiter 380. à *Felice* Treverensi Episcopo. Idem postea conversum est in monasterium anno circiter 694. à S. *Wilibrordo* Ultrajectensi Archiepiscopo Galliæ Belgicæ Apostolo. In hoc monasterio adservatur altare portatile S. Wilibrordi quod vir Dei circumferre solitum est, cum Bataviam ac Frisiam, Evangelium prædicans peragraret. Monasterium istud à Normannis anno circiter 696. vastatum, Theodericus & Egbertus Archiepiscopi Treverensis instaurarunt. Ita fere Bruschius.

Cella monachorum, hodie Ethonis monasterium.

ID situm est ad Nigram silvam prope Kentzhingum, non procul à Rheno, fundatumque anno circiter Christi 700. à *Vigero* vel *Wingerno* monacho, postea Argentinensi Episcopo Anno 734. renovatum est auctumque ab *Ethone* Comite Hasburgico, qui ejusdem loci primus Abbas fuit, ac demum Argentinensis Episcopus: à quo Ethonis monasterium hodieque dicitur: unde & versus isti nati.

Anno ter deno septingentesimo quarto,
Antistes claustrum renovando condidit Etho.

CAPUT XXXIII.

Epternacense S. Willibrordi monasterium, in Ducatu Luceburgensi, tertio à Treveris milliari.

EPternacum apud Leucos (à quibus Luceburgenses, seu Leuceburgenses nomen traxisse videntur) vetustum est opidum, quod originem ac florem suum debet illustri huic cœnobio per B. Willibrordum *Batavorum ac Frisiorum Apostolum, à fundamentis excitato. Porro Epternacensis agri medietatem unam* Pipinus Herstallius, *Dux Francorum & Major domus regiæ, ejusque conjux* Blittrudis, *Hugoberti filia, B. Willibrordo dono dederunt. Alteram vero medietatem, ab* Irmina *Abbatissa, Dagoberti Galliæ Regis filia (quæ adjutante patre, virginum apud Treveros monasterium, quod* Horreum *nuncupant, fundavit) idem vir sanctus impetravit, eoque loci insigne monasterium in honorem SS. Trinitatis, S. Joannis Baptistæ, & SS. Apostolorum Petri & Pauli exædificavit. Harum rerum testem idoneum habeo Theofridum Abbatem Epternacensem in historia vitæ S. Willibrordi, quæ Epternaci & apud nos extat manuscripta:* Dux, *inquit*, excellentissimæ generositatis Pipinus, cum Blittrude conthorali sua, æque generosis orta natalibus, tertio Idus Maji anno duodecimo Childeberti gloriosissimi Re-

mi Regis, dedit B. Willibrordo Epternacensis fisci medietatem integram, à Theodardo egregii Ducis Theotharii filio sibi traditam. Irmina vero, Dagoberti Regis filia, hereditario jure, possessam, cum omnibus appenditiis, & adjacentiis suis, cum villa montia sita in pago Tulbiacensi, in Kalendis Decembria addidit partem alteram. Idem munificus Princeps, sub chirographi conscriptione, anno quarto Regis Dagoberti, sexto Nonas Martii, tradidit illi villam in pago Mosariorum sitam, & à præterfluentis fluvii nomine Sueftram nuncupatam, & egregiæ Bittrudis sagaci industria ab ingenuis viris pecuniæ impendiis comparatam. Et quia utriusque loci situs tam sapienti architecto visus est amœnus, & cœnobialia vitæ studiis apprime aptus & dignus, in utroque jactis fundamentis exædificavit cœnobium, & in montibus Israel, in pascuis uberrimis pascendum aggregavit gregem dominicum. *Hactenus Theofridus, qui anno millesimo centesimo decimo obiit.*

Beatus autem Willibrordus anno Christi septingentesimo tricesimo nono in Domino obdormivit, cujus sacrum corpus Epternacensi in monasterio conditum, hodieque miraculis plurimis claret.

Quo quidem defuncto, Albertus, *ejus discipulus monasterii regimen suscepit, præfuitque annis* 37. *& obiit an. septingentesimo septuagesimo quinto, temporibus Caroli Magni Imperatoris.*

Huic à Carolo Magno in Abbatiali dignitate suffectus est Beonradus, *Senonensis quondam Episcopus, cui historiam vitæ S. Willibrordi, versibus comprehensam, Alcuinus inscripsit.*

De ceteris hujus monasterii Abbatibus, aliisque eodem spectantibus plura qui volet, R. V. Joannis Bertelii, Abbatis Epternacensis, amici nostri, Historiam Luceburgensem legat; quem virum alioqui eruditum, miror non Pipino Herstallio, sed ejus demum filio Carolo Martello, monasterii hujus exordia adscribere.

Fuit hoc monasterium olim à Canonicis insessum, quibus ob liberiorem vitam amotis Ravengerus *Abbas, cum quadraginta monachis Benedictinis successit. Is annis triginta tribus in præfectura exactis, obiit anno millesimo septimo.*

CAPUT XXXIV.

Campidona seu Campidonense monasterium.

SItum est hoc monasterium in Rhetia, extra urbem Imperialem ejusdem nominis, fundatumque anno Christi 777. ab *Hildegarde*, Caroli Magni Imperatoris conjuge. Donatum est libertatibus maximis ab Adriano Pontifice Maximo, à quo & consecratum est ac dedicatum, cum is Imperatricem ex Italia in Germaniam secutus esset.

Ceterum Abbas Campidonensis, præter jurisdictionem sacram, habet & jus gladii: unde versus natus, quem Abbas ac Princeps loci hujus, cum Herbipolensi Episcopo, fere communem habet;

Campidona sola, judicat ense, Stola.

In hoc monasterio à se fundato, quiescit S. *Hildegardis* Caroli Magni conjux, Ducissa Sveviæ & Bavariæ multiaque claret miraculis ut tradit Joannes Pistorius Præpositus Vratislaniensis, in chronico suo Constantiensi edito cum Magno chronico Belgico, anno 1607. Francofurti.

CAPUT XXXV.

Monasterium S. Isidori de Duenas, *in regno Legionensi, apud Hispanos.*

SUnt qui putant hoc monasterium fundatum à *Garzia* Rege Legionensi. Ex vetustia monumentis constat illud antiquius esse temporibus dicti Regia & Alfonsi parentia ipsius, adeoque fundatum fuisse ante Maurorum in Hispaniam adventum, qui contigit anno 714. Alfonsus VI. Rex Legionensia, hoc monasterium cum reliquis sui regni, submisit Congregationi Cluniacensi: ut tradit Prudentius Sandovallius, in fundationibus monasteriorum Benedictinorum in Hispania. Floruit autem Alfonsus VI. Era 1118. id est an. Christi 1900.

CAPUT XXXVI.

S. Magni Fussense monasterium, in Svevia.

S. Magni Faucense cœnobium, in Alpestri Svevia ad Lycum amnem, in ejusdem nominis oppido situm, diœcesis Augustanæ, dictum olim *Faucensa*, nunc mutata parum voce *Fussense*, quod intra Sveviæ alpium fauces quasi lateat; id, inquam, fundatum est anno Domini 720. ad preces S. *Magni*, unius ex primis Germaniæ Apostolis à potentissimo Francorum Rege *Pipino*; postea auctum & locupletatum à *Carolo Magno* Rege, & à *Wicterpo* Episco-

m po Au-

po Auguſtano; dotatum vero à *Leopoldo* Auſtriæ Marchione, & *Guelphone* Svevorum Duce. Ita fere Bruſchius.

Murbachium in Superiore Alſatia.

Eſt hoc monaſterium unum ex quatuor Germaniæ potentiſſimis, quorum Abbates ſingulari dignitate ceteris Abbatibus præeminent, & ut Romani Imperii Principes, omnibus Imperii cauſis intereſſe ſolent. Fundatum legitur anno circiter 724. ab *Eberhardo* Sveviæ & Alemanniæ Duce, petente S. *Pirminio* Meldenſi Epiſcopo, & approbante *Theoderico* Francorum Rege. Cujus diploma haud abs re fuerit hic adſcribere.

Theodericus Rex Francorum, viris apoſtolicis, Patribus, Epiſcopis, nec non & illuſtribus viris, Ducibus, Patriciis, Comitibus, vel omnibus agentibus tam præſentibus quam futuris, &c. Igitur dum venerabilis vir Pirminius gratia Dei Epiſcopus, noſtris temporibus cum monachis ſuis Deo inſpirante pro Evangelio Chriſti peregrinatione ſuſcepta, monaſterium virorum in eremo vaſta quæ Voſagus appellatur, in pago Alſacenſi, in loco qui vocatur Vivarius peregrinorum, qui ante appellatus eſt Mourbach, allodio fidelis noſtri Ebrohardi Comitis, cum ipſius adjutorio, Deo cooperante, conatus eſt conſtruere monaſterium, vel cœnobium ſanctum ibidem inſtituere in honorem Dei & genitricis, D. noſtri Jeſu Chriſti, &c. Gundolfi villa in Dei nomine feliciter, Amen.

Fabarium, in D. Churienſi Germanice Pfeffers.

Fundatum id legitur ſuaſu S. *Pirminii* Epiſcopi Meldenſis, & Abbatis primi in Augia divite, ſumptibus *Caroli Martelli*, ſub Theoderico II. Galliarum Rege, eodemque Alemanniæ, Rhetiæ, & Helvetiæ Domino anno Chriſti 734. Primus Abbas Fabarienſis fuit dictus S. *Pirminius*, multorum cœnobiorum pater atque inſtaurator. Sunt autem thermæ Fabarienſes apud Germanos nobiliſſimæ utpote ſaluberrimæ. Ita fere Bruchius libro citato.

Manſeenſe monaſterium, vulgò Manſee, *in Auſtria.*

Monaſterium hoc *Utilo* Dux, inſtinctu S. Pirminii, Epiſcopi Metenſis, prope *Menen* lacum Noricorum conſtruxit, circa annum 739. Aventinus in Annalibus: *Manſee Noricorum adem, ab Epiſcopis Ratisbonenſibus in paupertatem redactam, D. Benedicti impoſito magiſtro reddit Imperator Henricus ſanctus.* Idem Aventinus; *Bavaricus Epiſcopus Ratisbonenſis hoc monaſterium ab Hemma Regina Bojorum impetrarat an.* 831. *Ipſa ab eodem ſuperius monaſterium Ratisbonenſe receperat.*

Inſertum eſt autem hoc monaſterium ceteris Bavaricis, quod à Principibus Bavariæ ſit inſtitutum: Et quia olim una cum ejuſdem monaſterii advocatia, caſtro ac dominio *Wildenek*, ſub quo ſitum eſt, ſpectabat ad principes inferioris Bavariæ; quæ poſt hellum Bavaricum Cæſari Maximiliano I. cum multis aliis Dominiis nomine expenſarum factarum, ab Alberto Duce Bavariæ data ſunt, incorporata Auſtriæ ſuper Anaſſum, Archiepiſcopis Salisburgenſibus pluribus annis oppignorata, demum à Statibus provincialibus ſuper Anaſſum redempta, hodie Auſtriacos agnoſcunt ſuos dominos. Sic Hundius in Metropoli ſua Salisburgenſi.

Burenſe monaſterium, vulgo Beurn, *prope Alpes, in diœceſi Friſingenſi.*

Nobiles ac pii viri, *Landfridus*, *Waldramus*, *Elilandus*, fratres, Comites ab Antorf & Loyſa dicti, filii Theodeberti ducis tertii, ex familia primorum Ducum & Regum Bavariæ, anno 740. (quo tempore S. *Bonifacius*, Moguntinenſis Archiepiſcopus, in Francia Orientali, Friſia, Auſtraſia & Bavaria fidem Chriſti ſeminabat, & plura Monaſteria ubique conſtruebantur) octo Monaſteria prope Alpes & Lycum ædificarunt & fundarunt, quinque pro maribus, nempe *Beurn*, *Schlechdorf*, *Sinerſlat*, *Sandau*, *Weſſenprun*, tria pro virginibus, *Polling*, *Staffelſee*, *Cocklſee*, quibus præfecta eſt *Gelovinda*, ſoror fundatorum. Hæc omnia monaſteria S. *Bonifacius* Archiepiſcopus Moguntinenſis dicitur conſecraſſe iiſque regulam S. Benedicti præſcripſiſſe. Quæ quidem monaſteria per Ungaros devaſtantur; anno 973. *Cochelſee*, & *Staffelſee*, ad lacus ejuſdem nominis; *Sinerſlat* vero & *Sandau*, haud longe à Lyco ſita, ab Ugris exciſa delataque, penitus interjerunt: cetera vero reſtituta ſunt. Hoc noſtrum *Burenſe* monaſterium reficitur per *Richolthum* Præſulem, ſub Ottone, ſecundo Imperatore, & S. Ulrico, Epiſcopo Auguſtano.

Rejectis Auguſtinianis monachis, opera *Adalberonis*, Comitis de Sempta, Advocati hujus monaſterii, reſtituitur Benedictinis, per Heinricum tertium Imperatorem, qui eo Helengeriorem, Abbatem Tigurinum, cum duodecim monachis tranſtulit.

Henricus quartus Abbatiam Burenſem, dictam in pago Sondergev, in comitatu Sigmari Comitis ſitam, *Elenbardo*, Epiſcopo Friſengenſi, & illius Eccleſiæ, tradidit; ita ut liberam pote-

poteſtatem habeat tenendi, conſtruendi, & quidquid ad communem illius Eccleſiæ utilitatem voluerit faciendi, anno 1065. ſic fere Hundius.

CAPUT XXXVII.

Altha inferior, *ſive* Altaich *inferius, in Bavaria inferiori, ad Danubium.*

AMpliſſimum ac ditiſſimum monaſterium iſtud Benedictini Ordinis, in Bavaria inferiori ad Danubium eſt ſitum. Unde vero *Altaich inferius* & *ſuperius* nomen atque originem habeant, nempe à duabus vetuſtiſſimis & prodigioſæ magnitudinis quercubus in ripa Danubii, quo frequens populus gentilis coibat, & victimas immolabat (quæ loca Boji poſt receptam Chriſtianam religionem in templa, ac deinde in cœnobia commutaverunt) tradit Joannes Aventinus in Annalibus ſuis, libro tertio.

Fundatum eſt hoc monaſterium, ſicut & Altaich ſuperius, ac pleraque alia, conſilio S. *Pirminii*, Epiſcopi Metenſis, ab *Utilone* Duce Bavariæ, in honorem S. Mauritii anno 741. ſub Zacharia Pontifice Maximo, Bellis tamen poſtea atque incendiis vaſtatum fuit: inſtauratum vero per Imperatores & Reges Romanos qui illud maximis muneribus & privilegiis auxerunt, ſicuti hoc ipſum teſtantur Annales ejusdem monaſterii. *Taſſilo*, filius Utilonis, plurima prædia huic monaſterio dedit, quorum magnam partem per diſcordiam Principum amiſit. *Carolus Magnus* tradidit huic monaſterio privilegia immunitatis, & prædium in *Spitz* & in *Bachovia*, in Auſtria anno 812, Chronicon monaſterii Altaichenſis per Georgium Abbatem conſcriptum, tradit Carolum Magnum, cum terram Avarorum ſive Pannoniam, quæ nunc Auſtria eſt, octo annis pœdomuiſſet, expulſis Avaris, totam inter Eccleſias Bavariæ, Pontifices, Abbates, Comites & Barones diviſiſſe, & monaſterio Altaich magnam partem tradidiſſe *Ludovicus* item, Caroli Magni nepos, Orientalis Franciæ Rex, tradidit Eccleſiæ Altaichenſi quædam privilegia an. 843.

Huic monaſterio Altaichenſi incorporatum eſt monaſterium de *Rinichnach* an. 1040. ut tradit Hundius in Metropoli Salisburgenſi.

Altha, *ſive* Altaich Superius, *ad Danubium, in Bavaria.*

UTilo Dux Bavariæ, inſtinctu S. *Pirminii*, Epiſcopi Metenſis, qui tunc apud ipſum erat, ſex monaſteria conſtruxit, unum prope *Menem* lacum Noricorum (de quo ſupra diximus) quinque in inferiori Bavaria juxta Danubium, Pataviæ *Nidernburg*, pro ſacris virginibus, *Oſterhoven*, *Pfaffenmunſter*, *Altaich ſuperius* & *inferius*, quæ S. Pirminius dedicavit. Althæ ſuperiori *Etto* Argentoratenſis Epiſcopus dedit monachos S. Benedicti, circa annum Domini 739. Advocati Althæ ſuperioris fuerunt Comites de Pogen, qui multa beneficia ei contulerunt. Nam *Aſwinus* & *Fridericus*, Comites à Pogen, monaſterium hoc ab Ungaris exuſtum anno 1102. inſtaurarunt; unde non ſolum pro Advocatis, verum etiam pro ſecundis fundatoribus illius monaſterii habiti ſunt. Sic idem Hundius in Metropoli Salisburgenſi.

CAPUT XXXVIII.

Fuldenſe monaſterium in Silva Buchonia in Germania.

ANnalium litteræ annum ſignant conditi Euldenſis monaſterii ſeptingenteſimum quadrageſimum quartum ab ortu Chriſti. Teſtis Rodulfus hiſtoricus Fuldenſis, his verbis: *Monaſterium conſtituit S. Bonifacius monachorum anno ante paſſionem ſuam decimo, qui fuit ab Incarnatione dominica quartus & quadrageſimus & ſeptuageſimus annus:* quo nihil dici potuit rotundius. Paſſus eſt enim S. Bonifacius anno 755. in Junio; Rudolfo aſſentitur Marianus Scotus, & alii: Neque intereſt biennio citius à Sigeberto vel ſerius ab aliis originem hanc litteris comendare.

Conſummando monaſterio auctores exſtitere Carolomannus princeps, idem Pipini frater, Caroli Martelli filius & Caroli magni patruus, nec non Zacharias Pontifex Romanus. Carolomannum Bonifacius Chriſtianis non modo vitæ præceptis imbuerat, ſed philoſophari jam tum quoque docuerat. Unde ipſum ad omnia inchoatæ Religionis opera promptum, & monaſticæ in primis rei patronum excellentem habuit. Jam vero Carolomanno per Turingos & Orientales Francos, ob motus Saxonicos frequens iter erat, ut ex facili, locum & ſedem roganti Bonifacio apud Fuldam concederet. Qua de re vide lib 2. Othlonum Fuldenſem monachum, qui primus poſt S. Wilibaldum vitam S. Bonifacii accuratius expoſuit.

Ceterum Abbas Fuldenſis eſt Primas per Germaniam & Galliam; Princeps Imperii & Imperatricis Archicancellarius; Ex monaſterio ac ſchola Fuldenſi quam plurimi Epiſcopi, Archiepiſcopi & viri ſcriptis celebres prodierunt: de quibus vide Chriſtophorum Brotlerum Soc. JEſu presbyterum, qui libros 4. Antiquitatum Fuldenſium conſcripſit.

Thierhaubtense monasterium, tertio lapide ab Augusta Vindelicorum.

EST id non procul à Lico ad rivum *Ach* situm, fundatum in honorem SS. Petri & Pauli Apostolorum, à potentissimo Duce Bavariæ Thessalone, anno Domini 750. quo fere tempore idem Dux *Wessesbronen* ejusdem ordinis Abbatiam, inter Amperam & Lycum fluvios erexit; auctum vero & locupletatum à *Lothario* Imperatore, Ludovici Pii filio, anno Domini 846. teste Joanne Aventino lib. 4. Annal.

Tertio demum est auctum à *Gebhardo* Ratisbonensi Episcopo, Comite Diessensi, & Hochenwartensi, secundum Joannem Aventinum in Annalibus, non Witlspacensi, ut Bruschius in sua Centuria opinatur, nec non à fratre dicti Gebhardi Episcopi Comite *Rapotbone*, fundatore Hochenwartensis monasterii, & *Hemma* ejus conjuge, quam Bruschius alibi Ducissam Austriæ, alibi vero, Comitissam Werdeæ vocat, quod verisimilius est, anno 1022. Contulerunt autem huic monasterio & Witlspacenses Comites multa bona Matthæus Marsealæus Canonicus Augustensis, in libro suo de Palatinis, cap. 50. & 79. refert aliquas inscriptiones in hoc monasterio extantes, de Palatinis Witlspacensibus, & eorum donationibus.

Sub Joanne Abbate XIX. viro magni ingenii & consilii, Ludovici Bavariæ Ducis Consiliario incendio periit monasterium, estque per eundem magnifice restauratum, anno Domini 1403.

In bello Bavarico hoc monasterium una cum pagis suis misere vastatum est. Albertus Dux Bavariæ pro restauratione ipsius dedit Teloneum & Ungeltum, ut vocant, anno Domini 1506. Petrus Abbas ita restituit atque instauravit, ut ejus secundus fundator dici meruerit, qui anno 1511. obiit; Ita Hundius.

CAPUT XXXIX.

Latiense Monasterium, milliari uno ab Avenna Hannoniæ opido, ad Helpram fl. situm.

ANno ab incarnatione Domini septingentesimo quinquagesimo primo, gloriosissimus Princeps Pipinus, Caroli Martelli filius, singularem Francorum ac Germaniæ monarchiam obtinuit. Inter cujus aulicos Francigenas enituit nobilissimus Wibertus Comes, pago Pictavensi ex illustri ortus familia, ejusque conjux Ada nomine, claris natalibus non minus conspicua ex Francorum nobilioribus. Is igitur honorem cumulatissimum in aula Regis Pipini adeptus omnibus amabilis exstitit. Erat quippe vir supra modum & corporis viribus & animi magnitudine præstans. Hic post varias hostium strages, & crebras victorias, soli Deo servire quiete desiderans, cogitavit relicto natali solo, curisque bellicis valere jussis, secedere, si modo cum venia Regis & munificentia sibi permissum foret. Regem ergo adiens, quid animo gereret, aperuit. Rex ejus petitioni hilari vultu annuens, ei contulit, inter Theoracense & Hannoniense territorium, jure perpetuo possidendam totam terram à Molhaimo usque Senvesum, quæ nunc Vallis dicitur. Comes de dono gratias egit, ac valedicens, paullo post uxorem ac liberos, totamque familiam ad locum sibi concessum advexit. Ubi commorans cum die quadam in venatibus aprum agitaret, contigit, ut eum comprehenderet super fluvium Helpram, in loco qui lætitia dicebatur. Cumque luminibus late circumductis loci situm & commoditatem pervidisset, credo non fortuito, sed divino instinctu animo incidit, ut illum locum, qui prius fuerat ferarum, habitationem faceret hominum, ac monasterium in honorem Dei ac sancti Lamberti martyris construeret. Quod Deo opitulante ad effectum usque perduxit. Erant Wiberto filii ac filiæ complures, inter quos erat Guntardus filius, vitæ sanctitate conspicuus, qui soli Deo vacare cupiens sanctæ religionis habitum adsumsit, ac primum hujus loci Abbas effectus est, nec non Hiltrudis & Berta filiæ. Interea Hugo Dux Burgundiarum adamavit virginem Hiltruden, quam ardenti amore quæsivit sibi matrimonio copulari. Ea quippe virgine nihil erat formosius, nihil amabilius, nihil modestius. Idcirco virginis tum pulchritudine, tum modestia Dux pellectus, nullum non movit lapidem, quo frueretur cupitis amplexibus. At virgo sacra Christum solum amans, Christum sitiens, cui soli desponderi optabat, assiduis precibus & lacrymis suam Domino virginitatem commendabat. Quid multa? Die constituto dum cum parentibus sacræ virginis collocuturi de matrimonii negotiis conveniunt, pertentatur à parentibus virginis animus. Quibus illa respondit: Si meam in hac re quæritis sententiam, paucis audietis: Christum jamdiu super omnia diligo, huic fidem feci, huic castitatem servare cupio illibatam. Si mihi patres esse, si me filiam habere vultis, si me à meo, qui me amavit, sponso non sejungitis, vos mihi patres, me vobis filiam & agnosco & profiteor. Sin alias, nec vestram magni pendo paternitatem, nec meam vobis impendam filiationem. Interim conquiescunt, puellaria verba, & nullius momenti esse dicunt, mutandam, utpote mobilis ingenii, puellarem sententiam putant, verbum in crastinum reservandum decernunt. Humilis interim virgo, quid ageret, quo se verteret, ignorabat. Parentibus resistere non poterat, nec non eis obedire

nefas

nefas ducebat, sed & immortali sponso nubere totis votis ardebat. Hoc tandem arripuit consilii. Intempesta nocte paucis admodum & fidis arbitris comitantibus, in proximam silvam confugit, ibique sibi latibulum quæsivit, melius judicans vitam omnem cum feris degere, quam corpus illecebris carnalibus inquinare. In crastinum piissimi genitores de fuga suæ sobolis certiores facti, non modice turbantur, non modo propter filiam, sed & propter auctoritatem & amicitiam tanti Principis læsam. Suis tum mandant, ut factum silentio tegant. In verbo iterum convenitur, excusationem parentes in medium afferunt, Hiltrudem in interiore conclavi residentem in pridiana sententia perseverare, ad emolliendum ejus animum se non prævalere, in id conversationis eam jamdiu animum induxisse, ex quotidiano usu vitæ ejus, qui nihil omnino levitatis habebat, & multorum attestatione id se accepisse, salvam posse manere priorem amicitiam, si alteram ex filiabus, nomine Bertam, æque nobilem, nec minus formosam illi in conjugium placeat assumere. His auditis Princeps Bertam suscepit conjugem, ac secum in Burgundiam abduxit. Post cujus abscessum revocatur è silvarum latebris virgo Hiltrudis, nuptura & ipsa, sed immortali sponso. Accersitusque Theodericus Cameracensis Episcopus virginem Christi Hiltrudem consecrat, eique velamen sanctæ conversationis imponit. Moxque sanctitate fervens cellulam sibi fabricari fecit in Ecclesia, oratorio fratrum contigua, in qua decem & septem annis, velut altera Anna, mundo mortua, soli Deo vivens, reclusa permansit, non recedens de templo, die & nocte orationibus insistens, corpusculum assiduis vigiliis & jejuniis in sacco & cinere castigans. Post decem tandem & septem annos soluto corporis ergastulo feliciter ad Christum emigravit. Cujus corpus in dextra parte Altaris sancti Lamberti sepelitur, simulque in ejus tumba testamentum reconditur, quod ipsa Letiensi congregationi in donum perpetuum contulerat. Fracta igitur terrea corporis lagunculâ, lampadum fulgor emicare cœpit, quantique apud se sua virgo esset meriti multis miraculis (quibus enarrandis brevitati studens supersedeo) Dominus ostendit, ita etiam, ut intempesta nocte circa Divæ virginis sepulcrum Angelorum voces audirentur dulcem melodiam resonantium. Quo certius cognito, famaque miraculorum ubique volitante, Erluinus, Deo dignus Cameracensis Episcopus, Deo gratias agens, quod in suæ diœcesi signorum virtus non deesset, venit ad locum, ac sacræ virginis ossa è tumulo reverenter, & solemniter, magno omnium tripudio levavit, & in locello novo composita, super altare sancti Lamberti collocavit, anno tertio imperii Henrici secundi. Ubi meritis sanctæ Virginis multa coruscarunt miracula. *Hæc ex manuscripta B. Hiltrudis historia, quæ Lætiis extat, depromsimus.*

De qua sancta virgine, variisque Sanctorum reliquiis, ex Oriente Lætiam allatis, vide Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii.

Hujus porro cœnobii Lætiensis Abbas patrum memoria fuit Ludovicus Blosius, *cujus exstant scripta ascetica varia, quibus nihil ad homines à cura mortalium rerum abducendos, atque ad cœlestis patriæ amorem inflammandos, inveniri potest ardentius. Obiit vir pientissimus anno seculi superioris sexagesimo sexto.*

CAPUT XL.

Wessesbrunnense monasterium in Bavaria.

MOnasterium istud fundatur primo, cum septem aliis monasteriis, per *Landfridum*, *Elilandum* & *Waldramum* fratres, Comites ab Antorf & Loisa: ampliatur & instauratur postea, ut habent Chronica hujus monasterii anno 753. per *Tassilonem* filium Utilonis, Ducem Bojorum, qui in Marchia Bojorum in saltu foresti, qui *Nortwald* dicitur, inter duo flumina Ampecam, & Lycum venationi operam dabat aprorum. Cumque noctu juxta fluvium, à suo nomine *Tesselpach* dictum, sub tentorio dormiret, vidit in somnis scalam cælum extremitatibus & terram attingentem, Angelos Dei ascendentes & descendentes, & S. Apostolum Petrum scalæ innitentem & canentem ea, quæ communiter in dedicationis officio cantari solent, venatorum Tassilonis alter, qui *Wesso* dicebatur, invenit fontem in modum Crucis ebullientem, qui ab eo nomen obtinuit, & dicitur hodie *Fons Wessonis*.

Tassilo autem Dux monasterium ejusdem nominis, cooperante sibi S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino, in honorem SS. Petri & Pauli ædificavit, & possessionibus ampliavit, ubi primus Abbas Ilsangus Altaichensis monachus præfuit annis XLI.

Aventinus in Annalibus de hoc monasterio sic ponit: *Hactenus à popularibus*, id est, secularibus sacerdotibus, *postquam ab Ungaris exustum fuit occupatum, his pulsis sacris D. Benedicti Henricus Imperator restituit, circa annum* 1050. Fuit olim ibi monialium quoque cœnobium.

Henrico Hocbenkurcher de Ilsdorf, Abbati Bonifacius Nonus dedit privilegium Pontificalibus utendi, itemque infula & baculo, anno 1402. Rexit XXX. annis laudabiliter. Resignat anno 1414. Ita Hundius in Metropoli Salisburgensi.

Elvvangense monasterium, in Franconia.

ELephanciacum alias Elefancense, hodie Eltbangense monasterium in Franconia fundatum est anno 764. ab Hariolfo Episcopo Hingonensi, quem Pipinus & Carolus Magnus carissimum habuerunt.

Anno 1460. mutatum est hoc monasterium ex Abbatia in Præposituram, & ex monachis facti sunt Canonici seculares.

Utenburra seu Ottenbura.

UTenburra seu Ottenbura in Guntianavalle ad Guntium amnem sita, olim oppidum & castrum Comitum Ilergoviæ, nunc vero monasterium præpotens ac pulcherrimum ordinis D. Benedicti, fundatum est sub Honorio Pont. Max. pro XII. monachis in honorem Dei Opt. Max. Principisque Apostolorum Petri, invictissimique Martyris Alexandri, *à Sylacho* Francorum Duce, Alemanniæ Præfecto ac Ilergoviæ Comite ejusque conjuge *Ermisvvinda*, alibi *Ermentrude*, anno Christi 764. Diploma primæ fundationis tale habetur adhuc in eo ipso monasterio.

Anno incarnationis Dominicæ 764. regnante Carolo Magno glorioso Romanorum Imperatore, ego Sylachus ex Alemannia, vir nobilis ac præpotens, & uxor mea Erminsuvinda cum filiis nostris Gosberto in sancta Viennensi Ecclesia Episcopo, Tottone clerico simul, & Dagoberto laico, in domate proprio, quod divisum ac separatum liberalissime à cunctis heredibus contraximus & possidemus in loco qui vocatur in Uttenburtha, secundum Ecclesiasticam institutionem & judicum leges in Dei nomine construimus atque fundamus. Omnia igitur prædia vel mancipia, totamque familiam nostram omnipotenti Deo & B. Apostolorum Principi, nec non invictissimo Martyri S. Alexandro ab hinc in legitimam ac perpetuam dotem pro incolumitate utriusque vitæ & pro remedio animarum, parentum nostrorum, præfato monasterio delegamus, eo pacto eaque conditione, ut nulli homini liceat hanc donationem aliquatenus infringere, aut umquam commutare: sed ad victum fratribus & vestitum summo & vero Regi DEO inibi militantibus perpetualiter deserviant. Si quis autem invasor (quod absit) aut tyrannus hanc nostræ donationis confirmationem irruperit, anathema sit à Deo, & mors super eum æterna veniat, vivensque in infernum per omnia secula cruciandus descendat. Amen.

CAPUT XLI.

Monasterium S. Martini de Ferran in regno Castellæ & Alterum S. Martini de Ibama.

FUndarunt id monasterium Paulus Abbas monasterii S. Aemiliani, Joannes presbyter & Munius clericus an. 772. in honorem S. Martini, S. Juliani & aliorum Sanctorum.

Anno sequenti fundatum est ab iisdem monasterium S. Martini de Ihama. Ut tradit Sandovallus lib. de Fundationibus monasteriorum Benedictinorum in Hispania.

Iidem fundarunt monasterium S. Romani de Doniscle anno 775. testibus iisdem.

CAPUT XLII.

Vinearum monasterium in D. Constantiensi.

POtentissimum istud cœnobium non procul à Ravenspurgo imperiali in Suevis civitate, in perveteri pago Altorff ad Schussium amnem, eo ipso, sed paululum editiore loco situm, in quo antiquitus patria, natale solum, & avita sedes Principum Altorffensium fuit, ac ex eorundem semine natorum Gwelphonum, potentissimorum olim Sueviæ Regulorum; id, inquam, ex arce Ducali in domum Dei conversum, pietatisque ac litterarum gymnasium esse cœpit anno Domini circiter 800. temporibus nimirum Caroli Magni, ex liberalitate ac munificentia dominæ Irmentrudis, illustris Comitissæ, quæ nobilissimam voraginem Croniffam & primos Gwelphones edidisse dicitur; de quorum origine talis narratur sive historia sive fabella, vidisse dominam Irmentrudim, quod paupercula quædam civis adjacentis oppiduli Altorffensis, uno & eodem partu tres filios ederet; quibus visis, dixisse eam, impossibile esse, ut sine adulterii macula tot filios ex uno marito femina simul excipere potuerit, vere esse adulteram, & adulterii pœna dignam. Ibi sequente anno etiam illam gravidum factam, simul edidisse absente marito duodecim infantes admodum parvulos; timore itaque & metu perculsam, ne & ipsa jam adultera esse existimaretur, jussisse ut relicto uno tantum filio, reliqui in proximum fluvium deportati abjicerentur. Hos dum ancilla in præterfluentem rivum Scherchium portat, venit casu, aut Dei potius ordinatione accitus Princeps Altorffensis infantum

fantum verus pater, quærens quid ferat ancilla; quæ cum responderet catulos esse; Videamus quæso, inquit Princeps, videamus amabo, si qui nobis ex illis placerent, quos tollere mus. Ancilla ostensuram sese negans, ecquid istas sordes intueri velit Principem increpat. Is vero instat, puerosque undecim videns, parvulos quidem, sed egregia forma conspicuos, mox cujus sint inquirit. Audiens vero & discens ab Ancilla totam rei seriem, & (quare expositum traditi essent) caussam, puellos sive catulos istos (quos nos Germani materna nostra lingua Welpen vocamus) molitori cuidam in ea ipsa vicinia habitanti alendos & educandos tradidit ancillam ad heram cui abjectos infantes diceret, redire jussit. Postea elapso sexennio pulchre vestitos pueros in arcam suam afferri Princeps jubens; conjugem ecquid agnoscat hos quærit. Ibi ipsa deportatorum infantium memor, mox ad genua mariti procedens, veniam commissi petit: maritus ignoscit, & gratitudinis ergo pro divinitus servata tam numerosa prole in ipso Altorphensi oppidulo cœnobium monialium initio in tantæ rei perpetuam memoriam construit. Hanc istius monastici loci originem, hoc verum exordium esse non ex ullis quidem veteribus scriptis. (Quid enim annotarunt? quid non potius neglexerunt somnolenti & ignavi illi superiorum temporum scriptores?) sed ex multorum senum (qui eadem sese à suis parentibus & majoribus audivisse narrabant) non falsa relatione compertum habemus.

CAPUT XLIII.

S. Salvii Cluniacensis ordinis, monasterium, Prioratus titulo illustre, ad Scaldim fl. apud Valentianas Hannoniæ urbem.

Habet id nomen à S. Salvio *Episcopo & martyre, ibidem cum socio* S. Superio *quiescente; quorum sacra ossa, feretro argenteo decenter inclusa, coram aliquando venerati sumus.* Ceterum nefarie uterque interemptus est, anno septingentesimo nonagesimo octavo in arce vicina, quæ Breviticum, vulgo Bruvaige dicitur, *teste Sigeberto in Chron.* Quorum corpora Carolus Magnus Imperator, anno post tertio, adstante clero elevavit, atque ex loco martyrii ad vicinam sancti Martini basilicam honorifice transtulit, quæ hodieque parœcialis ejus loci est basilica. Adjecit eidem mox alteram basilicam in honorem SS. Apostolorum Petri & Pauli & S. Salvii in eaque Canonicos seculares sex, sub unius Præpositi regimine, instituit, fisci Valentiani parte eisdem assignata, *teste Jac. Guisiano in Chronicis Hannoniæ lib.* 14. Porro beatus Bruno Coloniensis Archiepiscopus & Hannoniæ reformator, indulsit, ut emorientibus Canonicis, ad collegiatam S. Salvii basilicam Benedictini (quos in basilica S. Gaugerici, tunc extra muros urbis Valentianæ sita, Pipinus Major domus Austrasiorum & postea Francorum Rex collocarat & dotarat) paullatim commigrarent.

Hæc ex manuscripta ejus loci historia, à R. P. Theodorico Gisberto, Lovaniensi, cœnobii hujus Præfecto, conscripta, & Hannonicis Jacobi Guisiani Chronicis desumsimus. Operæ pretium fuerit bis adjungere, quæ Chronographus Cameracensis commemorat: Non procul à castro Valentianensi olim quidem sancti Martini Ecclesiola, nunc autem monasterium Cannonicale in veneratione etiam S. Salvii Episcopi & martyris constat. Ipso namque tempore, sanctus Salvius totus supernæ patriæ inhians, caussa peregrinationis habenas reliquit Episcopii, profectusque peregre prædicationi operam dare æstimavit. Igitur de loco ad locum procedens verbum Dei populo suggerebat, & maxime celebrationibus Missarum instabat. Verum ubi ad ipsam viciniam deveniret ac quadam die de Valentianensi portu ad vicum Condatum transiret, à quodam pestifero, factis insidiis, captus, in custodia religatur, raptisque indumentis sacerdotalibus, & ornamentis Episcopalibus, quæ secum portaverat, obtruncatur. Sepultusque à viris religiosis in supradicta sancti Martini Ecclesia, tunc ad præsens & postea multis præconizantibus miraculis, quanti & qualis meriti exstitisset, apparuit, ut plenissime in libro suæ passionis reperitur. Unde attonitus Princeps regionis Carolo-Martellus, pro salute animæ de ipso fisco Valentianensi, & de aliis rebus locum augmentavit, sumptumque stipendiarium deputans, Canonicos constituit. *Ita Chronographus Cameracensis; qui tamen memoria hic lapsus videtur, dum Carolo Martello attribuit quæ Carolo Magno erant adsignanda, ut patet ex Sigeberto in Chronico, & iis quæ paullo ante diximus.*

CAPUT XLIV.

Werdenense monasterium, Germanice Werden, *in d. Coloniensi.*

Werdena opidum est d. Coloniensis ad Ruram fluvium, in quo exstat illustris Abbatia monachorum Ordinis S. Benedicti à S. Hudgero primo Episcopo Monasteriensi, & Carolo Magno fundata: in qua, hodieque ejusdem S. Hudgeri sacrum corpus quiescit, de quo vide plura apud Joannem Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii 26. Martii. Abbas est Princeps Imperii liber, atque Imperatori immediate subjectus; estque unus ex quatuor Imperii Abbatibus, ut nuncupant.

Cæsaris Werda est itidem d. Coloniensia opidum ad Rhenum fl. situm, in quo nobile est Collegium Canonicorum, quod Sancti Suitberti Episcopi, qui Sancto Willibrordo in opere Apostolico coadjutor fuit sacrum corpus adservat. De S. Suitberto vide pariter Molanum libro citato. Hæc fere nobiscum convivicavit Illustris ac Reverendus admodum Dominus Abbas Werdinensis cum Antverpiæ anno 1613. nobiscum versaretur.

Schwarczachium monasterium in Franconia seu Francia Orientali.

INsigne istud monasterium, in ejusdem nominis, apud Ostrofrancos ad Mœnum amnem sito oppido, fundatum & liberalissime dotatum est in honorem Christi Salvatoris, B. Virginis Mariæ, S. Sebastiani, ac Felicitatis Martyrum, sub Episcopo sexto Herbipolensi Wolfigero, anno Christi 815. imperante Ludovico Pio, à *Megnigaudo* Duce Ostrofrancorum & Comite Ratemburgensi ad Tubarum, & ab uxore ejusdem, *Ima*, alibi *Imina* dicta, Genebaldi Regia Francorum filia: quorum amborum in ejusdem cœnobii templo corpora humata sunt. Dedit fundator statim Abbati primo villam Schwarczachianam, & præterea multa alia loca expressa in litteris fundatoriis, quarum colophon talia est: *Tradimus vobis & concedimus tibi Benedicto & monachis tuis præsentibus & futuris, solius Dei & peregrinorum hunc locum cum omnibus ibidem contentis, ut orare debeat is pro felici statu S. Matris Ecclesiæ, & pro incolumitate dominorum Regum imperantium, præsentium, & futurorum. Actum in Megnigaudenhausen super fluvio Leymbach. Data mense Martio, anno* 816. *regnante Ludovico.*

Hirsaugiense monasterium, in Germania.

HUjus monasterii fundatio facta est anno 830. per Erlafridum Comitem & filium ejus Nottingum. Consecratio autem facta est in honorem S. Petri & S. Aurelii Episcopi anno 838. per Otgarium Archiepiscopum Moguntinum præsentibus Hildiboldo Archiepiscopo Coloniensi, Rabano Mauro Abbate Fuldensi, Hildevivo Abbate S. Dionysii, aliisque plurimis cum sacri tum politici ordinis proceribus. De eo plura qui volet Hirsaugiensis monasterii Chronica per Joannem Trithenium edita consulat.

CAPUT XLV.

Arremarensis Abbatia, vulgo Monstieramell, *in D. Trecensi, in Gallia.*

COenobium Arremarense sive Adremarense Ordinis S. Benedicti, quatuor dumtaxat leucis à Tricassina civitate subductum est, quod etiam Dervanse nuncupatur; eo quod in Dervansi silva prima ejus fuerint fundamenta collocata, auctorem fundatoremque habuit quemdam cui nomen erat Arremarus, cujus hodieque tamquam primi parentis nuncupationem retinet, ut secernatur à Dervenensi monasterio, quod quidem aliquot ante annis exædificatum fuerat in eadem silva, quæ per id tempus longe lateque diffusa, maxima terrarum spatia occupabat. Illa autem institutio in vetustissimo dicti monasterii codice continetur, his paucis concepta verbis. *An. ab Incarnatione Domini* 837. *indict.* 11 *fundatum est cœnobium in silva quæ vocatur Dervus, in loco qui dicitur Mansus Corbonis, postea nova cella in pago Tricassino à presbytero quodam Adremaro, existente tunc Tricassino Antistite Adalberto, Comite Aledramno.*

Cum vero post paucos annos cœnobii structura perfecta & absoluta esset, memoratus Arremarus ad summum Pontificem perrexit, ab eo suppliciter & obnixe efflagitaturus, ut domicilium illud ad perpetuum Dei honorem cultumque, in religiosum monachorum sedem dedicandum consecrandumque mandaret: qui ipsius pietate concitatus, rescripto suo (ut jam alibi dicere memini) Prudentium Tricassinum Antistitem hortatus est, ut cum à dicto Arremaro rogaretur, consecrationem inaugurationemque dicti cœnobii obiret, quod quidem rescriptum illustrissimus Cardinalis Baronius in annales suos insuit, non illud inde erutum ejus fide proponemus his verbis:

Leo Episcopus servus servorum Dei, reverendissimo & sanctissimo Prudentio Tricassinæ Episcopo salutem.

Cognoscat prudentia sanctitatis tuæ qualiter hic religiosus Adremarus monachus cum monachis suis cum summa devotione ad laudem & gloriam S. Trinitatis & remedium animæ suæ, suorumque omnium, in honorem B. Petri Apostolorum Principis, seu & S. Leonis ejusdem vicarii Papæ monasterium desiderat consecrare, & situm ac structuram ejus S. cœnobii in rebus juris dicti B. Petri Apostoli, quæ ejus vere sunt, fundare ac construere Quæ res prædictæ Guidani generosissimo Comiti per præceptum pontificale donatæ sunt. Quam ob causam jubemus ac hortamur sanctitatem tuam, ut quando ab illius monasterii prædictis monachis fueris cum humilitate postulatus, illuc accedere debeas, & locum quem vobis significaverit, ipsas illic reliquias supranominatorum sanctorum, quas à nobis accepit, eo tenore

nore & conditione recondas atque consecres, ut semper ac perpetualiter sub jure ac potestate S. nostræ Romanæ Ecclesiæ jam satum monasterium consistat atque permaneat. Sanctitatem tuam omnipotens Deus incolumem custodiat. Frater, Bene vale. Ita Nic. Camuzatius libro de Antiquitatibus Trecensibus.

Cœnobia S. Petri de Nigella; S. Sereni de Cantumerula, & B. Mariæ de Bricolio, in diœcesi Trecensi.

SPerabam fore ut quædam documenta nanciscerer, ex quibus originem cœnobii S. Petri de Nigella absconditam, Ordinis S. Benedicti deprehenderem, necnon & S. de Cantumerula Ordinis S. Augustini, quæ virilis sexus monasteria sunt ac B. Mariæ de Bricolio pariter Ordinis S. Benedicti, quod est puellare cœnobium, sed frustra indagatio in hanc rem à me impensa, sola enim nudaque nomina mihi datur edere. Id unum dicam, civilibus motibus & aliis causis ipsa monasteria nunc pene deserta, nec eum numerum religiosorum & monialium in eis esse, qui divino officio persolvendo satis esse possit. Huic vero rei pastorali cura R. Episcop. Trecens. mederi debet, in idque incumbere, ut Ecclesiæ & septa præfatorum cœnobiorum collapsa restaurentur, quandoquidem ejus visitationi subjacent. Observandum insuper festum ejusdem S. Sereni Confessoris in dicto cœnobio de Cantumerula 2. Octob. die celebrari, & ipsius reliquias in Prioratu de Cella Ordinis S. Benedicti semileuca tantum à præfato monasterio distante custodiri. Præterea F. Joannem Olivier dicti cœnobii de Nigella quondam Abbatem, sibi & eis qui in abbatiali cathedra successuri essent à Georgio de Ambasia Cardinali in regno Franciæ S. Sedis Apostolicæ Legato jus facultatemque gerendæ mitræ ceterorumque Pontificalium insignium obtinuisse, in quem finem præscriptæ literæ apud Pontisaram Id. Sept. an. 1509.

CAPUT XLVI.

S. Petri consecrati monasterium, vulgo Weys S. Peter, Scotorum extra muros Ratisbonenses, & S. Jacobi intra muros.

MOnasterium hoc dicitur tempore Caroli magni inceptum, & in colle victoriæ extra muros positum, ubi corpora interfectorum sepulta, consecratum miraculose per sanctum Petrum cœlitus, juxta chronicon illius monasterii apocryphum, &c. Sed cum iste locus arctior & angustior esset, quam ut tot fratres caperet, ædificatum est in agro quodam plano & lato Domini Alberti nobilis viri de Midersil in montanis, qui residebat in propriis possessionibus apud Phrandenhusen, monasterium Scotorum in honorem D. Jacobi; sub Dominico primo ejus loci Abbate, tempore Erckanfridi Episcopi Ratisbonensis, & Lotharii Imperatoris, circa annum 845. Ita habent Chronica Episcoporum Ratisbonensium.

Verum Aventinus libro 5. Annalium, ex diplomatibus quæ extant longe aliter, nempe D. Marianum cum sociis, seu Henrico quarto Imperatore, ac Ottone Episcopo Ratisbonam venisse, ab Hemma Abbatissa superioris monasterii hospitio exceptum, postea à Willa Abbatissa, quæ Hemmæ successit, templum D. Petri extra urbem, quod Weicht vocant, consentiente Ottone Episcopo, impetrasse, Mathildam inferioris monasterii zitum ac cervisiam tribuisse, ibidem ope piorum domicilia contruxisse, in diem vixisse docendo ac interpretando sacras literas, scribendo victum, & magnam gloriam conquisivisse, ob eamque rem ab Imperatore Henrico quarto in tutelam receptos, & immunitati donatos esse, juxta diploma, cujus datum Kalend. Feb. anno 1088. indictione 12. ordinationis Regis XXXVI. Imperii V. Factum in Rognia civitate. Idem Avent. in Annalib. suis lib. 6. ita scribit: ubi Scoti Ratisbonæ propter multitudinem confluentium Scotorum, angustius habitare cœperunt, Fridericus Comes de Frontenhausen, Otto Comes Rietenburgensis, Burggravius Ratisbonensis frater ejus Henricus, cum uxore Bertha, quæ filia fuit Leopoldi, Austriaci Ducis, Luitgarda, uxor Friderici Comitis de Pogen, Advocati Ratisbonensis Ecclesiæ, quam alibi Adelhaidam vocat, Gundackerus & Wernherus de Laber grande monasterium D. Jacobo & Gertrudæ, intra mœnia urbis, condunt, Comites de Laber & Rietenburg prædia apud Nariscos tribuunt, illorum ibi monumenta extant. Berchta ibidem sepulta, vineas in Austria donavit, Hartwicus Episcopus Ratisbonensis templum dedicavit anno 1120. Primus Abbas fuit Mauritius, confirmatur per Calixtum Pontificem Maximum & Imperatorem Henricum quintum; Mauritio successit Christianus. Fabulæ igitur sunt, hoc monasterium à Carolo Magno conditum esse, qui aute trecentos annos objerat, &c. Duravit autem S. Petri Ecclesia extra urbem sub suo Priore. Super cujus electione & institutione aliquando lis fuit inter Abbatissam superioris monasterii, & Abbatem S. Jacobi, sopita & transacta per Conradum tertium, Ratisbonensem Episcopum. Extat diploma de anno 1216. usque ad annum Domini 1552. Quo in bello sociali, quod Principum vocant,

per Philippum Comitem ab Eberstain, qui Cæsaris nomine præsidio militari Ratisbonæ præerat, prædicta Ecclesia S. Petri, quæ hostibus propugnaculi vice extra urbem esse poterat, cum omnibus suis ædificiis penitus dejecta & excisa est, constituto ibi publico cœmiterio, vulgariter ejus Hokæter, &c.

De fundatoribus monasteriorum pro Scotis in Germania, præsertim Ratisbonæ, Vide eundem Aventinum lib. 6. De qua re etiam duo diplomata extant Henrici quarti, & filii ejus Henrici quinti, Imperatorum.

Einsidlense monasterium vulgo zum Eynsidlem *in D. Canstantiensi.*

MOnasterium istud non procul à Tiguro originem habuit anno Christi 860. Sacellum ac cellulam sibi, ibidem ædificante S. Megimado, Bettholdi Comitis à Suigow filio.

CAPUT XLVII.

Foswerdense Monasterium, sesquimilliari à Doccomio, Frisiæ Occidentalis opido, olim situm.

ANno octingentesimo sexagesimo sexto, Hajo Dominus Amalandiæ, ob votum Deo factum, in Amalandia monasterium fundavit, eo loco quo Fostæ templum conspiciebatur, ad quod anno insequenti Odilbaldus XII. Episcopus Ultrajectensis, petente Hajone, pios aliquot monachos Benedictinos transmisit. Fostam *nonnulli Festam Deam interpretantur*, stetit autem monasterium dicto in loco ducentis quadraginta tribus annis, indeque post in Frisiam, certas ob caussas, à quadam Comitissa est translatum. *Andreas Cornelius in Frisiæ Chronicis.*

Porro Comitissa ista, nomine Anna, Domini Amalandiæ filia, & Adolfi Frenenburgii uxor exstitit, quæ Foswerdense monasterium, ob injurias piratarum quibus erat obnoxium, ex Amalandia in Frisiam, anno millesimo centesimo nono, Conrado Ultrajectino Episcopo consentiente, transposuit. Estque templum S. Joanni Baptistæ ab Episcopo consecratum, & cœnobium istud à loco B. Joannis baptismate celebri, Bethabora (*alias* Bethania) nominatum. *Ista nobis vir eruditus, ac religiosus, ex vetusto quodam Frisiæ Chronico, transcripsit.*

Est autem Amalandia insula Frisiæ Occidentali opposita.

Hæcmundanum, *vulgo* Egmundanum, *monasterium, sesquimilliari ab Alcmaria Hollandiæ opido olim situm.*

THeodericus senior ex magno devotionis adfectu construxit ligneum in Egmonda cœnobium, in quo sanctimoniales locavit, quibus vitæ necessaria copiose tradidit. Ex eo vero collegio quædam puella divinitus inspirata Theodericum Comitem admonuit sarcophagum beati confessoris Adelberti quantocyus aperire, & sanctas reliquias ad monasterium puellarum transferre Et ecce quamprimum clerus sepulcrum ejusdem almifici Patris aperuit, pallium sanctissimi corporis integrum ab omni labe incorruptum apparuit. Crux etiam aurea supra pectus ejus ibidem inventa est, quæ contra varias ægritudines medicina salutaris est. Fons insuper liquoris limpidi sub ipsius tumba confestim exsiliit, qui usque in præsentem diem copiosius emanavit.

Et infra: Theodericus, post obitum patris sui Theoderici, Frisonibus discordare cœpit, quos cum triumphali gladio ditioni suæ subegit. Quapropter idem Comes ædificavit lapideum in Egmonda monasterium, & amotis monialibus, plantavit ibidem de religione S. Benedicti monachorum collegium, qui continue Deo devotum obsequium impenderent, & cum opus esset diris Frisonum insultibus obsisterent. His ergo Comes, Egmondensem Ecclesiam largis dotando possessionibus, obtulit Historiam tripartitam, & textum quatuor Evangelistarum auro fulvo, pretiosisque lapidibus circumtectum. Nihilominus Hildegundis Comitissa consimiliter obtulit eidem Ecclesiæ de liberali munificentia super altare (*In MS. habetur* tum *forte* tomum) torquem aureum, cum multimodis gemmis incomparabilis pretii valde fulgidum, de cujus cacumine lapis, ut fertur, hostularius (ostulanus, *vel* ostratus.) furtive sublatus fuit, qui nocturnis temporibus totum sacrarium radiis emicantibus illustravit. *Ita Joannes Becanus in manuscripto Ultrajectinæ Ecclesiæ Chronico.*

Eadem tradit Joannes Leidensis, in manuscripto suo Hollandiæ Chronico, additque Theodericum Juniorem Comitem collocasse sanctimoniales Egmondanas non longe ab opido Harlemensi, prope villam Hirmste, in loco qui dicitur Bonnenbroec, & prohibuisse, ne de cetero sanctimoniales adsumerentur aut investirentur, ut sic tandem, deficientibus personis, vita illarum ad finem deduceretur, & reditus ad monasterium Egmondense redirent.

CA-

CAPUT XLVIII.

Metense monasterium, vulgo Meten, *in Bavaria.*

SItum id est non procul à *Deckendorf* & Danubio, fundatum à Carolo Magno an. 882. ut vult Aventinus. Fuit primo Canonicorum, quos Henricus Pius, Dux Austriæ & Bavariæ Amonst & *Pheffenmunster* apud Straubingum collocavit, Benedictinis monachis substitutis, anno 1155. vel 1156. Ita Hundius.

CAPUT XLIX.

Monasterium Regium S. Benedicti, prope opidum de Sahagun, vulgo de S. Benito & Real de Sagagun.

DOtatum atque instauratum est hoc monasterium Sagaguntinum veteribus Cenonense per Regem Alfonsum cognomento Magnum ejusque uxorem Ximenam. Era 943. hoc est anno Christo 905. Postea vero instauratum per Alfonsum VI. & Constantiam ejus conjugem, in honorem SS. Martyrum Facundi & Primitivi, quorum corpora ibidem quiescunt. Hoc monasterium Alfonsus VI. Legionensis Rex submisit Abbatiæ Cluniacensi an. Domini 1090. Hugone Abbate Cluniacensi, cum ipso Rege in civitate *Durris* agente. Ut constat ex diplomate, quod Sandovallius recitat parte prima fundationum monasteriorum Benedictinorum in Hispania. Hujus Alfonsi Regis meminit Petrus Cluniacensis: *Non parum imo maxime veritati hujus visionis attestatur, quod à mortuo dictum est, Alfonsum Regem à Cluniacensibus monachis sublatum & à tormentis consimilium reorum ereptum. Nam quod omnibus pene Hispanis & Gallis populis notum est, idem Rex Cluniacensis Ecclesiæ magnus amicus & benefactor extitit, ut enim innumera alia pietatis opera eidem monasterio ab eo impensa taceam, magnificentissimus & famosus Rex censualense, regnumque suum Christi pauperibus ejusdem Christi amore fecerat; & tam à se qui à patre suo Ferdinando, constitutum censum ducentas scilicet & quadraginta auri uncias singulis annis, Cluniacensi Ecclesiæ persolvebat. Præter hæc duo monasteria in Hispaniis, ex proprio construxit, alia à quibusdam aliis personis construi permisit, & ubi construerentur adjuvit; in quibus Cluniacenses monachos ponens & unde omnipotenti Deo regulariter servire possent, Regia liberalitate affluenter argiens, & pene emortuum monasticæ religionis fervorem ex parte in Hispaniis reportavit, & sibi, hoc studio, post regnum temporale, regnum etiam sempiternum, uti dignum est crepere, comparavit. Obtemperavit benignus Regis æterni præcepto, faciens sibi amicos de mamona iniquitatis, à quibus amicis, finita regni villicatione secundum jam dictum visionis tenorem, & à pœnis ereptus, & in æterna tabarnacula susceptus est.*

In hoc suo monasterio conditus est Alfonsus VI. Rex.

Ceterum illustre hoc Abbatiale monasterium fuit occasio, cur opidum de Sahagun fuerit mirifice auctum atque amplificatum.

S. Attilanus Numantiæ seu Zamoræ Episcopus, hujus loci olim Monachus, fuit ab Urbano II. anno 1080. in numerum Sanctorum relatus. Vitam ejus scripsit Lobera. Sunt qui dicant S. Froylanum Episcopum Legionensem ejusdem cœnobii olim monachum fuisse.

S. Alvitus sive Aloitus Episcopus Legionensis & S. Ordonius Episcopus Asturicensis, monachi hoc in loco hauddubie fuerunt.

Huic illustri Abbatiæ annexi sunt Prioratus non pauci: Monasterium S. *Mariæ* de *Piasca*, fundatum à Comite Roderico Gongales; à quo Comite illustrissima familia Gironum genus suum ducit.

Monasterium S. *Bartholomei de Medina del Campo:* Cujus loci Prior gaudet titulo Abbatis. In eo loco visitur imago Christi crucifixi, & frequentatur magna cum devotione populi. Monasterium S. *Mancii* qui fuit discipulus Christi ut traditur, & ibidem quiescit.

Monasterium S. *Salvatoris de Nogal* olim Abbatia nunc Prioratus. Fundatrix fuit illustris matrona Elvira Sanchez Era 1001. Ex hoc monasterio Nogalensi assumpti sunt primi monachi ad fundandum monasterium Ordinis S. Benedicti in urbe Vallisoletana petente Joanne illius nominis primo Rege, & mittente Joanne Abbate de Sagagun. Vallisoletanum istud monasterium nunc est caput totius congregationis reformatæ in regno Castellæ. Ita Prudentius Sandovallius prima parte fundationum monasteriorum Benedictinorum in Hispania.

CAPUT L.

Cluniacensis ordo & monasterium, in d. Matisconensi.

DE Abbatiæ Cluniacensis origine sic legitur in Chronico Cluniacensi: *Monasterii Cluniacensis primus fundator fuit* Guarinus *alias* Gerinus, *Comes Cabilonensis & Matisconensis, regnante Ludovico Pio Caroli Magni filio circiter annum* 820. *quod postea ab Hungaris devastatum, à Guilielmo Aqui-*

Aquitaniæ Duce restauratum fuit. Ajunt autem istam Guilielmi fundationem sive instaurationem toto orbe celeberrimam, factam fuisse anno 610. ipsumque in illo suo monasterio Bernonem primum Cœnobiarcham locasse; postea Guilielmum obiisse anno 918. sepultumque in Basilica S. Juliani Biturigibus. Facillime vero quisque sibi persuasum habebit Guarinum illic commemoratum eumdem esse qui Warinus à Genebrardo in Chronico dicitur: & is certe annis centum Ducem Aquitanicum præcessit. Addunt autem Petrum Venerabilem creatum Abbatem nonum an. 1122. ætatis suæ anno 28. & defunctum esse anno 1157. Ceterum veteres ordine Abbates; si numerantur. Primus legitur *Berno*, secundus *S. Odo*; ille sub annum 895. hic ab anno 913. tertius *Adamarus* ab anno 938. quartus *S. Majolus*, & quintus *S. Odilo* ad annum 993. per annos 56. sextus *S. Hugo* ex familia Principum Bellioceensium anno 1109. septimus *Pontius*; octavus Hugo II. nonus Petrus Venerabilis: decimus Hugo III. &c.

Testamentum Guilielmi cognomento Pii, Arvernorum Comitis & Ducis Aquitanorum, quem monasterii Cluniacensis fundatorem, alii instauratorem fuisse volunt, anno 910.

CUnctis sane considerantibus liquet, quod ita Dei dispensatio quibusque divitibus consulit, ut ex rebus quæ transitorie possidentur; si eis bene utantur, semper mansura valeant præmia promereri. Quod videlicet divinus sermo possibile ostendens, atque ad hoc omnino suadens dicit: *Divitiæ viri, redemptio animæ ejus. Prov.* 13.

Quod ego *Willelmus* dono Dei Comes & Dux sollicite perpendens, ac propriæ saluti, dum licitum est providere cupiens, ratum, immo pernecessarium duxi, ut ex rebus quæ mihi temporaliter collatæ sunt, ad emolumentum animæ meæ aliquantulum impartiar, quippe qui adeo in his videor excrevisse, ne fortassis totum ad curam corporis in supremo redarguar expendisse, quin potius cum suprema sors cuncta rapuerit, quiddam mihi gaudeam reservasse.

Quæ scilicet causa nulla specie vel modo congruentius posse fieri videtur, nisi ut juxta Domini præceptum, *Amicos mihi faciam pauperes ejus, Lucæ* 16. Utque hujusmodi actio non ad tempus, sed continuo peragatur, monastica professione congregatos ex propriis sumptibus sustentem; ea siquidem fide, ea spe, ut quamvis ipse cuncta contemnere nequeam, tamen dum mundi contemptores, quos justos credo, susceperim, *Justorum mercedem accipiam.*

Igitur omnibus in unitate fidei viventibus Christique misericordiam postulantibus, qui sibi successuri sunt, & usque ad sæculi consummationem victuri notum sit. Quod ob amorem Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi; res juris mei, SS. Apostolis Petro videlicet & Paulo de propria trado donatione, *Cluniacum*, scilicet villam, quæ sita est super fluvium qui *Granna* vocatur, cum cortile & manso indominicato, & Capella quæ est in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ & S. Petri Apostolorum Principis, cum omnibus rebus ad ipsam villam pertinentibus, villis siquidem capellis, mancipiis utriusque sexus, vineis, pratis, campis, silvis, aquis, aquarumve decursibus, farinariis, exitibus, & regressibus, cultum & incultum cum omni integritate: quæ etiam res sunt sitæ in Comitatu Matisconensi, vel circa, suis unaquæque terminis conclusæ.

Dono autem hæc omnia jam dictis Apostolis ego *Willelmus* & uxor mea *Ingelberga*, primum pro amore Dei, deinde pro anima senioris mei Odonis progenitoris, ac genitricis meæ, pro me & uxore mea, salute scilicet animarum nostrarum & corporum: pro Avaceæ nihilominus quæ mihi easdem res testamentario jure concessit. Pro animabus quoque fratrum ac Sororum nostrarum, nepotumque, atque omnium utriusque sexus propinquorum, pro fidelibus nostris, qui nostro servitio adhærent; pro statu etiam ac integritate Catholicæ religionis. Postremo vero, sicut omnes Christiani unius compage charitatis ac fidei tenemur: ita pro cunctis, præteritorum scilicet, præsentium sive futurorum temporum Orthodoxis, hæc donatio fiat.

Eo siquidem dono, tenore, ut in *Cluniaco*, in honore SS. Apostolorum Petri & Pauli monasterium Regulare construatur, ibique monachi juxta regulam beati *Benedicti* viventes congregentur, qui ipsas res perenni tempore possideant, teneant, habeant atque ordinent: ita duntaxat ubi venerabile orationis domicilium votis ac supplicationibus frequententur, conversatioque cælestis omni desiderio & ardore intimo perquiratur & expetatur, sedulæ quoque orationes, postulationes, atque obsecrationes Domino dirigantur tam pro me, quàm pro omnibus, sicut eorum memoria superius digesta est. Præcipimus siquidem ut maxime illis sit hæc nostra donatio ad perpetuum refugium: qui pauperes de sæculo egressi, nihil secum præter bonam voluntatem attulerint, ut nostrum supplementum fiat abundantia illorum, sintque ipsi monachi cum omnibus præscriptis rebus sub potestate & dominatione Bernonis Abbatis, qui quamdiu vixerit, secundum suum scire & posse eis regulariter præsideat; Post discessum vero ejus, habeant iidem monachi potestatem & licentiam quamcumque sui ordinis, secundum placitum Dei atque regulam S. Benedicti promulgatam, eligere ma-

maluerint Abbatem atque Rectorem, ita ut nec nostra, nec alicujus potestatis contradictione contra religiosam duntaxat electionem impediantur.

Per quinquennium autem Romæ ad limina Apostolorum, ad luminaria ipsorum continuanda, decem solidos præfati monachi persolvant habeantque tuitionem ipsorum Apostolorum, atque Romani Pontificis defensionem, & ipsi monachi corde & animo pleno prælibatum locum pro posse & nosse suo ædificent.

Volumus etiam ut nostris successorumque nostrorum temporibus, pro ut opportunitas atque possibilitas ejusdem loci sese dederit: quotidie misericordiæ opera pauperibus, indigentibus, advenis, peregrinantibus, summa intentione exhibeantur.

Placuit etiam huic testamento inseri, ut ab hac die, nec nostro, nec parentum nostrorum, nec fastibus regiæ magnitudinis, nec cujuslibet terrenæ potestatis jugu subjiciantur iidem monachi ibi congregati: neque aliquis Principum sæcularium, non Comes quisquam, nec Episcopus quilibet, non Pontifex supradictæ sedis Romanæ, per Deum, & in Deum, omnesque sanctos ejus, & tremendi judicii diem contestor, deprecor, ne invadat res ipsorum Dei servorum, non distrahat, non minuat, non procannet, non beneficiet alicui, non aliquem Prælatum super eos, contra eorum voluntatem constituat.

Et ut hoc nefas omnibus temerariis ac improbis arctius inhibeatur, adhuc idem inculcans subjungo, & obsecro vos o sancti Apostoli, & gloriosi Principes terræ, Petre & Paule, & te Pontifex Pontificum Apostolicæ Sedis, ut per auctoritatem canonicam & Apostolicam quam à Deo accepisti, alienes à consortio sanctæ Dei Ecclesiæ & sempiternæ vitæ prædones & invasores, atque distractores harum rerum, quas vobis hilari mente promptaque voluntate dono, Sitisque tutores ac defensores jam dicti loci Cluniacensis, & servorum Dei ibi commorantium ac commanentium..

Harum quoque omnium facultatum propter eleemosynam & clementiam, ac misericordiam piissimi Redemptoris nostri, si quis forte, quod absit, & quod per Dei misericordiam & patrocinia Apostolorum evenire non æstimo, vel ex propinquis aut extraneis, vel ex qualibet conditione sive potestate, qualicumque calliditate contra hoc testamentum, quod pro Dei amore omnipotentis, ac veneratione Principum Petri & Pauli fieri, sancivi, aliquam concussionem inferre tentaverit, primum quidem iram Dei ompipotentis incurrat, auferatque Deus *partem illius de terra viventium*, & deleat nomen *ejus de libro vitæ*, fiatque pars illius qui dixerunt Domino Deo, *Recede à nobis*, & *cum Dathan & Abiron*, quos terra aperto ore deglutivit & vivos infernus absorbuit, perennem incurrat damnationem. Socius quoque Judæ Domini proditoris effectus, æternis cruciatibus retrusus teneatur. Et ne ei in præsenti sæculo humanis oculis impune transire videatur, in corpore quidem proprio futuræ damnationis tormenta experiatur, sortitus duplicem direptionem cum *Heliodoro* & *Antiocho*, quorum alter acris verberibus coërcitus, vix semivivus evasit: alter vero nutu superno percussus, putrescentibus membris, & scatentibus vermibus, miserrime interiit. Cæterisque sacrilegis qui ærarium domus Domini temerarie præsumserunt, particeps existat, habeatque, nisi resipuerit Archiclavum totius Monarchiæ Ecclesiarum, juncto sibi S. Paulo, obstitorem, & amœni paradisi contradictorem; quos si vellet, habere poterat pro se piissimos intercessores. Secundum mundialem vero legem, his quibus intulerit calumniam, centum auri libras cogente judicaria potestate compulsus exsolvat, & congressio illius frustrata, nullum omnino obtineat effectum, sed hujus firmitas testamenti omni auctoritate suffulta, semper inviolata & inconcussa permaneat, cum stipulatione subnixa. Actum Bituricæ civitatis, Publice. *Guilielmus*. Ego hanc authoritatem fieri, & firmari rogavi, ac manu propria roboravi. Signum *Ingelbertæ* uxoris ejus. Madalbertus peccator, Bituricensis Archiepiscopus.

Anno undecimo regnante *Carolo* Rege, Indictione XIII. ego Oddo Levita, ad vicem Cancellarii scripsi & subscripsi.

Ceterum Guilielmus Paradinus Annal. Burgund. lib. I. negat hunc Aquitaniæ Ducem Cluniacensis conventus prima jecisse fundamenta, verum Matisconensem quemdam Comitem Weranum seu Warinum, qui an. 884. permutatis cum Hildebaldo Matisconensi Præsule toparchiis suis *de Cotte*, & *de Genoillii*, à dicto Antistite, Cluniacensi villa reciproca compensatione recepta monasticoque cœnobio eo loci, SS. Petri & Pauli Apostolorum memoriæ constructo, dictus Hildebaldus consecrasset, anno imperii Ludovici Pii, 13. & reparatæ salutis 828. Ideoque hallucinari eos maxime qui Bernonem à Burgundia Gigniacensem Abbatem, vel dictum Willelmum ipsius fundatores primos asserunt.

Catalogus Abbatiarum & Prioratuum, congregationis Cluniacensis.

ABBATIÆ.

Abbatia Cluniacensis.
Abbatia Moyssiacensis, apud Arvernos.
Abbatia Figiacensis, in Argonia, regni Galliæ provincia.
Abbatia Lozacensis, ibidem.

Abbatia Balmensis, ibidem.
Abbatia Monasterii novi, Augustoriti Pictonum.
Abbatia D. Benedicti ad Eritanum Italiæ amnem.
Abbatia Thierni apud Arvernos.
Abbatia Belliloci in Argonia.
Abbatia de Pasleto in Anglia.
Abbatia de Cofraquel, in Scotia.
Abbatia Paterniaci.
Abbatia Varinensis in Germania.
Abbatia Amillani, forte S. Æmiliani, in Hispania.
Abbatia Campi-Rotundi.
Abbatia S. Rigaldi, in d. Matisconensi.

PRIORATUS.

Prioratus de Caritate.
Prioratus S. Pancratii, in Anglia.
Prioratus S. Martini de Campis, Parisiis.
Prioratus Salviniaci, apud Borbonios
Prioratus Celsiniarum, vel Selceniarum, in Arvernia.
Prioratus Marcigniaci.
Prioratus de Gigniaco.
Prioratus de Cariloco.
Prioratus S. Saturnini de Portu.
Prioratus B. Mariæ de Nazareto, in Hispania.
Prioratus Mantuaci.
Prioratus S. Mareelli Cabilonensis.
Decanatus de Vergeyo.
Prioratus de Coinciaco.
Decanatus de Lehuno vel Letzuno in sanguine terso.
Prioratus S. Petri, Abbatis-villæ, in Picardia.
Prioratus S. Lupi de Asserento.
Prioratus S. Arnulphi de Crespeyo, in ducatu Valesiæ. Vide supra cap. 26.
Prioratus Valencenarum, forte designatur.
Prioratus S. Salvii apud Valencenas seu Valentianas Hannoniæ urbem. De quo vide c. 43.
Prioratus de Volta.
Prioratus Romani monasterii.
Prioratus S. Orientii.
Prioratus B. Mariæ deauratæ.
Decanatus de Gaya.
Prioratus de longo Ponte.
Prioratus de Vallibus, supra Polligniacum.
Prioratus de Rivis.
Prioratus S. Jacobi de Pontida, in Italia.
Prioratus de Lentona, in Scotia, aliis de Lanthona, in Anglia.
Prioratus Montis-acuti, in eadem insula.
Prioratus de Longa villa.
Prioratus de Rodolio.
Prioratus de Gornayo.
Prioratus S. Milburgis, } in Anglia.
Prioratus de Arantona, } in Anglia.
Prioratus de Ponte-fracto, } in Anglia.
Prioratus de Catelereo. } in Anglia.
Prioratus de Amberta.
Prioratus de Nogento Rotrodi, vide cap. 26. supra.
Prioratus S. Margaretæ de Helincuria.
Prioratus S. Stephani Nivernensis.
Prioratus S. Reneriani.
Prioratus de Prato.
Prioratus de Nantholio Baaduini.
Prioratus Montis-desiderii.
Prioratus Aregrandis.
Prioratus de Rampone.
Prioratus S. Marcelli Diensis.

Prioratus

Prioratus Ganagobiæ.
Prioratus de Jallifoco, unitus cum collegio Avenionenfi.
Prioratus de Tornaco.
Prioratus de Contamina.
Prioratus de Domena.
Prioratus S. Butropii Sanctonenfis.
Prioratus Infulæ Aquenfis.
Prioratus de Barbifolio, feu Barbifilio.
Prioratus S. Albani Bafilienfis.
Prioratus de Alezaco.
Decanatus de Paredo, menfæ Cluniacenfis Abbatis connexus.
Prioratus de Medicino.
Prioratus S. Margaretæ de Mergeriis, in Campania.
Prioratus S. Marcelli de Sangeto.
Decanatus de Roncenaco.
Decanatus de Carnaco.
Prioratus de Sezana.
Prioratus S. Mariæ Senonenfis. } fub Caritatis monafterio.
Prioratus S. Nicolai Silvanectenfis.
Prioratus de Capy. } fub S. Martini monafterio.
Prioratus de Encra five Ancra.

Prioratus S. Martini de Luperciaco Burgo, apud Niveodunum ad Ligerim.

De his vide plura in Hiftoria Martiniana feu monafterii S. Martini de Campis, Parifiis an. 1600. edita, & apud Choppinum lib. 2. Monafticon, tit. 1. §. 6.

Sunt & Prioratus aliquot monialium congregationis Cluniacenfis, ut Marcigniacus diœcefis Matifconenfis, Victorianus D. Leodicnfis, Sallefius d. Lugd. Croperius & S. Sepulchri d. Avernenfis. De Marigniaco expreffe agit Petrus Venerabilis lib. 3. Epift. 2.

CAPUT LI.

S. Gerardi Bronienfe Cœnobium, tertio milliari à Namurco, opido ad Mofam fl. fito, in Belgio.

PIpinum fecundum, cognomento Herftallium Bronienfi in tractu oratorium, feu facellum ædificaffe, illudque S. Lambertum Tungrenfem Epifcopum dedicaffe, tradunt. Hoc prædium Bronienfe, cum adjacentibus, à majoribus acceptum, poffidebat vir Dei Gerardus, nobiliffima Auftrafiorum familia natus, *An.* 913. *ut habet M. S. Chronici Sigebertini exemplar Lipfianum.* Is juffu SS. Apoftolorum Petri & Pauli, illo in loco cœnobium ædificavit, in quo clericorum fodalitatem inftituit, qui more Canonico illic viverent.

Talis religio præceffit tempore primo,
Donec dante Deo, monachorum inducitur ordo,
Rebus & officio longe præclarior illo.

At poftea Gerardus in Galliam profectus, in S. Dionyfii cœnobio apud Parifios, monafticum vitæ genus eft amplexus. Annis hic novem monafticis difciplinis egregie inftructus cum parte reliquiarum S. Eugenii Toletani Epifcopi & martyris Bronium redut, & clericis amotis monachos fubftituit, eifdemque primus Abbas præfuit. Poft ad S. Gisleni Cellenfe cœnobium reformandum, à Gisleberto Lotharingiæ Duce, evocatus, clericis ob vitam liberiorem amotis, monachos fubftituit. Inde in Flandriam ab Arnulfo Comite invitatus, Blandinienfe, Bertinenfe, Marchianenfe, aliaque monafteria reformavit, ut octodecim in Flandria monafteriorum rector, ac reformator effe meruerit. Omnibus denique rite compofitis, Bronium rediit, & pie in Chrifto obdormivit.

Hæc ex vita Sancti Gerardi fundatoris Bronienfis, à monacho ejus loci ad Gonterum Abbatem fcripta, defumfimus. Meyerus in Annal. Flandriæ ad an 940.

S. Gerardi obitum Sigebertus in Chronico refert ad annum nongentefimum quinquagefimum nonum: marmorei tamen fepulcri ejus infcriptio notat annum nongentefimum quinquagefimum octavum.

Bronienfe porro monafterium Pius IV. Pont. Max. & Philippus II. Hifpaniarum Rex, Belgarumque Princeps, Epifcopatui Namurcenfi, recens tum inftituto, annexuerunt. Exftat apud Surium Tom. 5.

Diploma Stephani Papæ.

IN Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, & S. Mariæ femper virginis. Stephanus Sedis Apoftolicæ fummus Epifcopus, fervus fervorum Dei, fratribus ac filiis noftris per univerfum orbem terrarum in fide Catholica degentibus. Notum cupimus effe omnibus tam præfentibus, quam futuris, qualiter filius ac frater nofter, divina annuente clementia Gerardus,

dus, Abbas nobis innotuit de monasterio Broniensi, quod in melius reformavit & restauravit in honore sanctæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, sanctorumque Apostolorum Petri & Pauli, & sancti Joannis Baptistæ. Post vero multorum sanctorum pignora, congregavit corpus etiam sancti Eugenii martyris, Archiepiscopi Toletanæ sedis, (a) discipuli & ordinati sancti Dionysii Archiepiscopi, cum magna reverentia & honore inibi attulit, hereditatem quoque propriam tam in agris, quam mancipiis, & in omnibus jure hereditario adjacentibus devote ac voluntarie ad præfatum dedit monasterium. Postquam autem nobis hoc indicavit, provolutus pedibus nostris petiit, quatenus auctoritate Apostolorum Petri & Pauli malediceretur omnis, qui de eodem monasterio aliquid conaretur, tam de reliquiis Sanctorum, quam de vestimentis & libris & de territoriis auferre, atque de mancipiis, vel de aliis quibuslibet rebus, quas nunc habet sibi datas, vel ultra possit Dei misericordia obtinere. Hoc quoque magnopere expetiit, ut eodem constringatur anathemate, quicumque privilegium, quod de eodem loco & monasterio jam regia magnificentia & imperialis sanxerat auctoritas, aliquatenus præsumeret infringere: scilicet ut nullus Episcopus, nullus Comes, nullus Advocatus, nullus Judex publicus, nec quilibet ex judiciaria potestate, in Ecclesias aut loca, vel agros, seu reliquias possessiones memorati monasterii præsumat ingredi, aut ad caussas audiendas, aut precaturas faciendas, aut freda vel tributa aut obsonia quælibet exigenda, vel mansiones, aut silvas, vel paradas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ejusdem monasterii, tam ingenuos, quam servos super terram ipsius commanentes injuste distringendos, nec ad ullas redhibitiones aut illicitas occasiones requirendas nostris & futuris temporibus. Sed liceat memorato Dei servo Gerardo, suisque successoribus res prædicti monasterii, cum monachis suis, sub immunitatis nostræ defensione, quieto ordine possidere & ordinare absque cujuslibet arbitri communione, nisi ipso Abbate, & suis monachis id rationabiliter fieri petentibus. Hoc quoque firmare expetiit nihilominus, ut eadem damnetur maledictione, quicumque locum ipsum, & loci incolas infra suos terminos hostili incendio vel cæde aut aliqua injusta oppressione præsumserit aliquatenus depopulari, vel infringere. Adstantibus igitur Episcopis, & confratribus hujus sanctæ Romanæ Sedis, & consentientibus, petitionem famuli Dei Gerardi Apostolica auctoritate firmari decrevimus. Igitur auctoritate Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & sanctæ Mariæ semper Virginis Dei genetricis, & omnium cœlestium virtutum, & sancti Joannis Baptistæ, & sanctorum Apostolurum Petri & Pauli, quorum vices licet indigni tenemus, & sancti Eugenii martyris, ejusdem loci patroni & provisoris, & Sanctorum, quorum reliquiæ inibi sunt, simulque omnium Sanctorum, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ, excommunicamus, anathematizamus, damnamus omnes, qui horum quidpiam, quæ de immunitate & libertate Broniensis Ecclesiæ & loci prælibata sunt, irritum fecerint vel infregerint, nisi resipuerint & pœnituerint, & ab Abbate & fratribus ejus veniam promeruerunt, & de cetero emendaverint. At vero qui observator existiterit hujus nostræ præceptionis, & regiæ sanctionis, gratiam & misericordiam, vitamque æternam à misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Ego Castorius Notarius regionarius, Scriniarius sanctæ Romanæ Ecclesiæ, corroborante Apostolica auctoritate, & sancto Papa Stephano suggerente; recognovi. Data V. Kal. Maji anno ab incarnatione D. CCCC. XIII. regnante Henrico in regno Lotharii, imperante in Italia Hugone, anno II. Indictione VI. Actum Romæ feliciter, Amen.

Gemblacense Monasterium, in Brabantia, inter Bruxellam & Namurcum.

GEmblacum, veteribus Gemmelacum, pervetustum est Brabantiæ oppidum, olim Leodicensis, hodie Namurcensis diœcesis, Lovanio & Bruxella milliaribus sex, Namurco tribus dissitum. Intra oppidi mœnia nobilissimum est cœnobium, à sancto Guiberto, (quem quarto Febr. Romani Martyrologii tabulæ Gilbertum nuncupant) exstructum, ac dotatum. Fuit is ex antiqua Regum Austrasiæ prosapia, qui militiæ secularis cingulo deposito, castrum suum Gemmelaus, sive Gemblacum, cum omnibus appendentibus, Erluino viro pio hortante, Deo & Apostolorum Principi B. Petro obtulit, in eoque cœnobium suo ære exædificavit, Erluino eodem primo Abbate constituto, Meminit hujus nobilissimæ fundationis Platina in Stephano VII. Annum vero erectionis indicat hoc distichon, quod hodieque in Gemblacensis cœnobii basilica, parieti inscriptum legitur:

Unum D. scribis, C. quatuor X. bis & I. bis,
Dum claustrum per te fit Gemblacense Guiberte.

Ceterum Guibertus, in Gorziensi juxta Metas Lotharingiæ urbem cœnobio celeberrimo, X. Kal. Junii, anno nongentesimo sexagesimo secundo in Domino obdormivit; inde mox Gemblacum translatus, atque è terra elevatus IX. Kal. Octobris, anno millesimo centesimo decimo, procurante id Sigeberto Gemblacensi Chronographo. Est autem Gemblacense monasterium, hodieque cum ob antiquitatem, tum ob insignem codicum omnis generis manuscriptorum bibliothecam, admodum celebre: gaudetque Abbas ejus loci titulo Comitis

(a) *In Bronio quiescit pars corporis S. Eugenii Episcopi Toletani, Vide Molani Natales SS. Belgii.*

mitis & merito primum inter proceres seculares, in comitiis Ordinum Brabantiæ, locum obtinet. Hoc in cœnobio vixit, obiitque anno millesimo centesimo duodecimo, Sigebertus monachus, inde Gemblacensis dictus, cujus Chronicon exstat nominatissimum: ex quolibet apponere quæ de sui monasterii origine atque Abbatibus is refert: Anno nongentesimo vigesimo primo, clarebat inter nobilea Lotharingiæ, sanctus Pater Guichertus, qui nostrum Gemmelacense cœnobium fundavit, qui divitiis, nobilitate, & potentia clarus, cingulum mundanæ militiæ deponens, cingulo sanctæ religionis in monachico habitu se accinxit. An. nongentesimo quadragesimo octavo immunitus nostræ Gemmelacensis Ecclesiæ imperiali Othonis confirmatur edicto, & anuli impressione corroboratur. Erluinus primus ejus loci Abbas, à Patre nostro Guicberto electus, in sanctitate & religionis fervore claret. Anno nongentesimo quinquagesimo quarto, immunitas nostræ Gemmelacensis Ecclesiæ etiam Apostolica auctoritate à Benedicto Papa coroboratur, anno septimo Pontificii ejus. Anno nongentesimo quinquagesimo octavo Erluinus primus Abbas Gemmelacensis à quibusdam contrariis sanctæ religioni lumine oculorum privatur. Anno nongentesimo sexagesimo secundo sanctus Pater noster Guicbertus, fundator noster Gemmelacensis cænobii, apud Gorziam, ubi Deo militabat, propter amorem ferventia ibi sanctæ religionis, in Christo dormivit, & qui omnia reliquerat, centuplum & vitam æternam recepit. Corpus vero ejus relatum est ad cœnobium Gemmelacense an. nongentesimo octuagesimo septimo, Erluinus primus longo in longa cæcitate martyrio cruciatus, moritur. Succedit Heriwardus. Anno nongentesimo nonagesimo primo obiit Heriwardus Abbaa Succedit Erluinus Junior. Anno millesimo duodecimo Abbas Erlvinua Junior obiit. Olbertus Gemmelacensia Ecclesiæ ordinatur Abbas, vir moribus, religione, bonia doctisque viris aut conferendus aut præferendus. Anno millesimo quadragesimo octavo, in Christo dormit Olbertus sanctæ memoriæ Abbas Gemmelacensis. Abbati Olberto succedit Miisac Anno millesimo septuagesimo secundo obiit Abbas Miisac succedit Tietmarus: *& sic ex ordine ceteri. Hactenus ex Sigeberti Gemblacensis Chronico. Ceterum præter Olbertum & Sigebertum, fuere & scriptis illustres Lambertus & Guibertus Abbates Gemblacenses, quorum prior Appendicem ad Sigeberti Chronicon brevi à nobis edendam, alter multa de S. Martino Turonensi Episcopo, itidem inedita, conscripsit, obiitque anno salutis millesimo ducentesimo octavo.*

Porro Gemblacenses olim Abbates cudendæ monetæ jus habuerunt: è quorum numero Arnulfus Abbas anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, opidum muris & fossa munivit: Arnoldus vero Abbas, anno millesimo quingentesimo tertio, cœnobium suum Capitulo ut vocant, Bursfeldensi submisit.

Gemblacum omnibus suspiciendum reddunt corpora SS. Martyrum Exuperii & Marii, S. Maclovi Episcopi, S. Guiberti fundatoris, unius item virginis & martyris ex parthenio S. Ursulæ sodalitio, & alterius martyris ex illustri S. Gereonis collegio. De quibus Molanum consule in Natalibus Sanctorum Belgii.

CAPUT LII.

Rassonis Comitis Diessensis monasterium, vulgo zu S. Grafrath.

ANno 904. Rasso Comes ex Andecensi familia, Dux Bojarici regni limitis Orientalis, vir nobilis & strenuus, cœnobium in honore Salvatoria omnium Werdee, juxta Amperam construxit, in pede sui castri Razenberge, & illic monachos collocavit: quod etiam S Udalricus Episcopus consecravit. In hac Ecclesia Comes iste functus vita sepultus requiescit, ad cujus tumulum signa fuerunt edita.

Hæc Ecclesia postea ab hostibus Ecclesiarum penitus devastata est. Defuncto Comite Rassone, successit Fridericus Comes, frater ipsius, armis strenuus, qui ad sanctam terram iter faciens obiit, ibique sepultus est, alius vero ac tertius Fridericus, dictus Roch, apud S. Blasium, sepultus est in nigra silva, secundum Joannem Aventinum.

Eberspergense monasterium, vulgo Eberspergg.

EBersperg castrum olim inter Oenum & Senonas, nunc Sempta amnes situm in silva, quam Joannes Aventinus lib. 4. Cornodunensem olim appellatam dicit, nunc Eberspergensis vocatur à Sighardo, Comite de Sempta, adversus Ungarorum irruptionea, admonentibus sacria vatibus, Conrado de Hewa ex Hegovia, & Gebhardo Argentinensi, sanctissimis ac facundissimis ejus temporis viris, conditur. Ab agro, quem ibi invenit, Ebersperg nomen accepit, circa annum 900. Eberhardus & Adalbero, Comites de Sempta, nepotes Sighardi ex Ratholdo filio, post bellum Ungaricum, cui anno Domini 955. interfuere cum sorore Wilpriga templum D. Sebastiano in arce sua Ebersperg construxerunt, anno Domini 970. Ipsi paucis post diebus mortui sunt, & hæc sunt principia hujus monasterii.

Ulricus, filius Adalberonia, cum conjuge sua Richarda, sorore Marquardi, Carinthiæ Marchionis, Eberspergii collegium pro monachis Augustinianis instituerunt, ipsa obiit 1013. ipse 1019. ambo ibidem sepulti.

q Adal.

Adalbero tertius, filius Ulrici, cum conjuge Richildi, sorore Welphonis tertii, Ducis Carinthiæ, cum liberis carerent, Eberfperg, arcem in ædem D. Benedicti commutaverunt tradideruntque monachis inter alia Peffenhausen. Item in Austria Posenbolg, & Ibs, quæ cum monasterio longius sita essent, longo post tempore, nempe anno 1180. Ducibus Austriæ, pro commodioribus ac propinquioribus prædiis data & commutata sunt.

Fundationem seu institutionem hujus monasterii per Adalberonem tertium cum conjuge factam, Henricus tertius Imperator, & idem Dux Bojorum confirmavit anno 1040.

Idem quoque Adalbero comes monasterium Beurn ad radices Alpium, in superiori Bavaria situm, ab Ungaris vastatum, cujus curator seu Advocatus erat refecit, ac ejectis Augustinianis, Benedictinis monachia reddidit, ac duodecim monachos Tegernseenses eo trantulit. Obiere isti conjuges fundatores eodem anno, nempe 1045. atque in his defecit nobilissima hæc familia Comitum à Sempta & Eberfperg.

CAPUT LIII.

Walciodorense Monasterium, vulgo Wafor, *ad Mosam fl. inter Dionantum & Givetum opida.*

SAnctus Eloquius Abbas & Confessor ex Hibernia in Galliam circa annum Christi sexcentesimum quinquagesimum veniens, cum S. Furseo Latiniacum struxit monasterium, ibidemque sanctissime vixit. Itaque B. Furseus ad Christum migraturus, monasterii curam B. Eloquio reliquit. At cum postea discipulorum suorum animos inique in se concitatos Eloquius intelligeret, cum paucis fratribus Grimacum ad Isaram secessit, vitam ducturus eremiticam. Cumque S Eligio Noviomensi Episcopo sincera ejus religio innotesceret, ipsum presbyterum ordinavit, & per suam diœcesim prædicandi licentiam dedit. Pervenit autem ad multam senectutem, vitæ sanctitate ac miraculis longe lateque clarissimus. Corpus ejus religiose humatum est in monticulo juxta aggerem publicum, ubi Sommeron & Isara confluunt. Estque basilica in ejus memoriam ædificata, quæ magna fidelium devotione frequentata fuit, usque ad tempora Odonis Regis, sub quo Danorum sæviente crudelitate, cum aliis basilicis, cremata est; sic tamen ut divina clementia corpus salvum manserit in secreto sacrophago. Contigit autem postea sæpe eo in loco voces audiri psallentium, & luminaria videri. Quo præsignificabatur sanctum virum aliquando exaltandum. Quod circa annum nongentesimum sexagesimum præstitit religiosus Comes Eilbertus. Cum enim hujus sancti viri curpus sub dio in quadam solitudine relictum esset, pius Comes hoc pignus sacrum à Rodenardo Laudonensi Episcopo petiit & obtinuit. Sicque deportatum est, ad basilicam Walciodorensem, à dicto Comite fundatam, & in ipsa translatione plurimi à variis languoribus sunt curati. *Hæc ex S. Eloquii vitæ historia desumsimus, quæ à S. Forannano Archiepiscopo eo tempore quo sacrum corpus ex Francia Walciodorum est translatum, scripta creditur. Cæterum de hac translatione plura habet liber fundationis cœnobii Walciodorensis, ante trecentos annos à Roberto monacho Stabulensi, post Abbate Walciodorensi conscriptus. Ex illo itaque nonnulla libet hic subjungere.*

Regressus à summo Pontifice sanctus Forannanus, honoris incrementa suæ Ecclesiæ cœpit desiderare, sed & Comitem Eilbertum convenit, ut communi deliberatione & consiliu, alicujus Sancti nominati reliquias obtinerent: futurum autem esse dicebant, ut ex præsentia alicujus Sancti, & recens basilica honorabilior haberetur, & populi caterva augeretur, & locus abundantiori benedictione sanctificaretur. Cui rei animum apponens Comes, conjugem suam participem fecit consilii, ut & meriti particeps esset. (a) Prius itaque Ecclesiæ S. Michaelis in Tharascia à se fundatæ acquisierat memorabile corpus beati Adalgisi: quod cum idem præstare vellet Walciodorensi, commode obtinuit corpus sancti Eloquii. Idque aliquot diebus deposuit in basilica B. Michaelis in Tharascia, ut in die, qua cælos petiit in Francia, transportaretur Walciodorum. Dum autem per Famennam deferretur, à portatoribus depositum in Morthusin, resumi non potuit, nisi fusis precibus, & Widerico duoa mansos terræ sancto Eloquio legante. Et sic Walcidorum est perventum III. Nonas Decembris, quo translationis, & depositionis & basilicæ consecrationis memoria festiva agitur. *Consule Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii, III. Decembris.*

Huic cœnobio Walciodorensi annexa est cella vicina, seu Prioratus, ut vocant, Hasteriensis. Hanc Basilicam Hasteriensem ab Alberone Metensi Episcopo constructam, in eaque primum moniales resedisse, ac demum, permutatione quadam inita, ad Walciodorenses devenisse, ex loci ejus monumentis traditur, in manuscripto quodam codice monasterii Trudonensis, quo olim usi sumus.

CAPUT

(a) *An. 944. monasterii Walciodorensis jacta esse fundamenta ab Eilberto Comite, legi in MS. quodam codice cœnobii S. Trudonis.*

CAPUT LIV.

Tegernseense monasterium in Bavaria.

ALbertus & Ottogerion illustres Bojariæ Comites, ita in diplomate appellantur isti duo fratres, in superiori Vindelicia intra Isaram & Oenum in faucibus Alpium, prope laeum Tigurinum, contubernium monachis fundarunt, quorum Præsul, Bojariæ Antistites omnes dignitate antecellit. Nam cœnobium fossa, mœnibus, tormentis bellicis, & aliis hujuscemodi instructum, instar Regiæ possidet, more Principum equestris ordinis officia es perpetuos habet. Instauratur hoc monasterium ab Ungaris exustum per Ottonem Imperatorem secundum & Ottonem filium Luitolphi, fratris Ottonis secundi, Ducem tum Bojariæ & Sueviæ, qui monachis cœnobium cum prædiis restituunt, Hartuicum præficiunt, & prophanos qui religiosorum locum occuparant, migrare jubent, anno 979. Fuerunt isti fundatores Comites de Warngew & Tegernsee; quidam suspicantur fuisse filios Grimoldi Ducis Superioris Bavariæ, ex familia primorum Ducum & Regum Bavariæ, occisi in tumultu. Diploma Henrici sexti astipulatur, in quo hos fundatores regali prosapia ortos dicitur his fratribus has ditiones inter Isaram & Oenum Alpibus subditas, scilicet Warngew & Tegernsee, à Carolo Marcello fuisse traditas, auctor est Avent. lib. 3. Annal. Diploma Ottonis secundi, cujus exemplum infra in fine ponitur, habet, hos duos germanos fratres & illustres Comites in suo & de suo patrimonio temporibus Pipini Regis Francorum ipsius permissu, condidisse hoc monasterium; unde præsumitur, hos de antiqua nobilitate Bavariæ fuisse, qui una cum fratre Uttone etiam alias ditiones in Bavaria & in Austria tenuerunt. Utto enim ad Ilmum fluvium monasterium Illmunster instituit, quo ossa S. Arsatii transtulit Joan. Avent. Superiores duo fratres infra Anasium instituerunt monasterium S. Hypoliti, vulgo *Sant Pelten*. De fundatione hujus monasterii exstant quædam in libro quodam scripto monasteriorum Bavariæ, & Iudice Abbatum hujus monasterii de filio Ottocari in Gallia, à filio Regis Pipini in ludo Schachorum occiso, quæ tamquam fabulosa Avent. in Chronica omisit. Ego de hac re nihil certius puto inveniri quam quod in privilegiis tum Ottonis secundi, tum Henrici sexti, & Friderici secundi Imperatorum continetur.

Petri domus vel Peterschusium, in diœcesi Constanciensi.

SItum est hoc monasterium ad Rhenum è regione urbis Constantiensis in Suevia, fundatumque à S. Gebhardo XXVI. Episcopo Constantiensi, an. 980. Mohachis è Cella Menradi accitis. Obiit S. Gebhardus fundator anno 996. cum præfuisset annis sedecim, de cujus rebus gestis unde libros duos per Felicem Manilium conscriptos, editosque à Joanne Pistorio in chronico Constantiensi.

CAPUT LV.

S. Pantaleonis monasterium in urbe Coloniensi.

S. Bruno Coloniensis Episcopus, (cujus diem festum peculiari officio celebrat Ecclesia Tornacensis) etsi gravissimis Reipublicæ negotiis distineretur, utpote vicarius Imperii, à fratre Othone Imp. constitutus, vita tamen solitaria ac monastica quamplurimum delectabatur. Quare per Hadamarium Abbatem Fuldensem reliquias S. Pantaleonis Coloniam Ubiorum adferri jussit, & in ejus honorem insigne monasterium anno 954. construxit ex castro Tuitiensi, quod destruxit, & ponte Rhenano, quem demolitus est. Pons ille à Constantino Magno super Rhenum constructus putabatur. Obiit autem S. Bruno anno Christi 965. in suo D. Pantaleonis monasterio conditus: de cujus sanctitate vide Baronium in Annalibus, tomo 10. ad annum citatum, & Erardum Winhemium in Sacrario Coloniæ Agrippinæ.

Gladbacense monasterium vulgo Gladbach, *in d. Coloniensi.*

MOnasterium istud, construxit Gero Archiepiscopus Coloniensis XXVIII. & multis Sanctorum reliquiis idipsum exornavit. Inter alias adservant ibi magna cum reverentia S. Laurentii martyris caput, non semel à Philippo II. Hispaniarum Rege expetitum, sed frustra: quod nollent illius loci monachi tam pretioso thesauro privari.

S. Martini Majoris cœnobium, in urbe Coloniensi.

S. Martini Coloniense monasterium, in insula Rheni olim, hodie in continente, non procul à Rheno, intra urbis mœnia situm, fundatum legitur primum ab *Odgero* Daciæ Du-

ce; tandem vero reparatum & auctum, postque primam ejus eversionem quasi de novo instauratum anno Christi circiter 986. sub Imperatore Othone tertio. Ita Bruschius.

In hoc monasterio reliquiæ S. Eliphii martyris conservantur.

Erardus Winhemius cit. libro dicit hanc basilicam primo constructam à Warino XXVIII. Episcopo Coloniensi, pro natione Scotica: quod nunc in desuetudinem venit.

In urbe Coloniensi sunt insuper quatuor virginum Benedictinarum monasteria, primum *ad S. Machabæos*, secundum S. Mauritii, tertium S. Agathæ, quartum S. Joannis Baptistæ in Clusa: de quibus Winhemius cit. libro, & nos alibi dicemus.

Monasterium in Brauvveiler, *diœcesis Coloniensis.*

TEmporibus Hermanni II. Archiepiscopi Coloniensis, Erenfridus Comes Palatinus & uxor ejus Mathildis monasterium istud in Dei ac S. Nicolai honorem an. 1024. fundarunt. Obiit Hermannus fundator anno 1054.

Tuitiense monasterium, ex opposito Colonia Agrippina ad Rhenum fl.

FUndatum id est circa annum Christi 1012. à S. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis fratre germano, Comite Rotemburgio ad Tubarum, cujus tamen nomen ignoramus. Is in magna annonæ difficultate, ingentem mendicantium pauperum, ut inutilem multitudinem, in horreum ruri situm convocatam, incendio cum delevisset; sceleris tanti pœnitentia tandem ductus, Romam ad Pontificem ivit: à quo absolutus cum juberetur cœnobium construere pro tanti peccati satisfactione, Coloniæ fratrem Archiepiscopum convenit, cujus consilio pariter atque auxilio in perveteri oppidulo Tuitiensi, eoque ipso loco, ubi antiquitus *Tuisconir* primi Germanorum Regis castrum fuisse affirmant, oratorium & domum Dei condidit, in qua pietatis, & litterarum florerent studia, Deoque recte serviret, & probe etiam institueretur scholastica juventus, Ecclesiæ & Reipublicæ aliquando servitura.

Hoc in monasterio spectatur tumulus dicti Episcopi Hereberti, in quo tabula plumbea inventa est, hac inscriptione:

Anno ab Incarnatione Domini nostri millesimo vicesimo primo, XVII. Kalend. Aprilir, Obiit Heribertus sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus, qui de suo proprio sumptu hoc monasterium fecit.

Heribertus Coloniensis Episcopus constructor hujus Ecclesiæ, anno incarnati Verbi millesimo vicesimo, ipsam consecravit in honorem Salvatoris mundi, ejusque genitricis.

CAPUT LVI.

Monasterium S. Petri de Eslonza in agro Legionensi.

SItum est hoc monasterium tertio lapide ab urbe Legionensi in valle, quam vocitant Elifonciæ, fuitque primum dedicatum in honorem S. Eulaliæ virginis & S. Vincentii Levitæ. Est autem antiquius temporibus Garsiæ Regis, qui illius monasterii fundator non fuit, sed benefactor & amplificator, ut ex urbis ipsius diplomatis colligitur.

Nos Garcia Princeps & Mumia Dona Regina offerimus venerandis martyribus (quorum reliquiæ hic conditæ requiescunt) S. Eulaliæ virgini & S. Vincentio Levitæ, in cujus honorem basilica ab antiquis fundata esse dignoscitur in suburbio Legionensis civitatis, in valle quam vocitant Elisonciæ &c. Datum III. Kal. Septemb. Era D. CCCC. L. Creditur vero hoc monasterium fundatum ante Maurorum incursionem in Hispaniam. Hujus item monasterii Abbas fuisse putatur Florentius, qui Concilio Toletano I. interfuit, sub Rege Wamba, & his verbis subscripsit. *Florentius Ecclesiæ monasterii S. Eulaliæ Abbas hæc gesta synodica, à nobis diffinita consentiens, subscripsi.*

Temporibus prædicti Regis Garziæ monasterium istud dedicatum est in honorem SS. Apostolorum Petri & Pauli, ut constat ex diplomate Uxacæ, Ferdinandi Regis & Lantiæ Reginæ filiæ, Dato II. Idus Martii Era CXXXVII. In quo quidem diplomate fit mentio trium insuper monasteriorum, nempe *S. Joannis*, intra munitionem muri Legionensis siti, *S. Adriani* in Montanis, & *S. Joannis*, quod vocatur Virvio in Asturiis. Ita Sandovallius.

CAPUT LVII.

Prioratus S. Sepulcri, Ord. Cluniacensis, in d. Tricassina, in Gallia.

PRioratus *S. Sepulcri*, octavo ab urbe Tricassina lapide situs est, cujus prima fundamenta jecit *S. Aderaldus* Tricassinæ quondam Ecclesiæ Canonicus & Archidiaconus, qui animam cælo dignam exhalavit an. 1004. ut in veteri chronico cœnobii S. Petri Vivi Senonensis memoratur. Cum quo facit & Chronicon Roberti monachi Autissiodorensis, quod anno 1005. in publicum Trecis emissum est. Cum enim ipse *Aderaldus* sive *Adroldus* aut *Arraldus* Jerosolymi-

lymitanum iter, gloriosi & augusti Christi sepulchri visendi gratia, dare Deo absolvisset, sacram dictam ædem, ut peregrinationis suæ monumentum esset, instituit, in quo hodieque sacræ dignissimi omni veneratione ejus corporis reliquiæ asservantur, festusque ejus dies in diœcesi Tricassina 20. Octobris agitur. Ita Nic. Camuratius in Antiquitatibus Trecensibus.

CAPUT LVIII.

S. Pauli Cœnobium, in urbe Ultrajectina, olim in Monte sancto situm milliari uno ab Amersfurto, ditionis Ultrajectinæ opido.

ANno Domini nongentesimo nonagesimo quarto, defuncto Balduino Pontifice Trajectensi, Ansfridus cum pridem ex seculari Comite clericus esset attonsus, nunc Ecclesiæ Trajectensis decimus octavus est ordinatus Episcopus. Hic de nobili genere Caroli Magni progenitus, fuerat prius Comes Hoyensis, Teysterbandiæ, Bratuspantiæ, & Dominus de Holtena, (vulgo Altenæ.) Is Comes Ansfridus solitus erat residere in territorio suo Driel apud Bommel, quia erat Dominus fere illius insulæ. Et habuit nobilem ac devotam uxorem, (*eam alii* Hilsmondam, *alii* Hilsindem *nuncupant*) quæ nocturnis horis sub silentio de castro descendere consueverat, viro suo ignorante quo iret. Quod attendens quidam domino suo familiaris, dixit ei; Ecce domina nostra comitissa omni nocte sola exit è castro sub silentio, & nescio quo; forte ad illos, quos in secreto cordis sui nequiter amat, ut amori suo satisfaciat. Quod audiens Comes observabat callide excubias, ut sciret quo iret, ac tantas faceret moras. Et ecce quadam nocte secundum suam consuetudinem in profunda noctis caligine descendit de castro, & ipse cœpit silenter ire post vestigia ejus. Et ecce vidit eam ante fores capellæ sub sambuco genibus provolutam, atque ipsam diutissime ac devotissime ibidem in oratione persistentem. Et statim vidente Comite totus aër firmamenti circa eam tanto lumine radiabat, ac si luna suo splendore tota splenduisset. Quod videns Comes valde expavit, & de cetero magno honore & amore eam excoluit. Is denique cum uxore sua seculum reliquit, & attonsus est in Ecclesiasticum. Idem inspirante Deo, ad instantiam Notgeri Leodiensis Episcopi, dedit Comitatum Hoyensem Ecclesiæ Leodiensi, & Otho Secundus Imp. confirmavit. Insuper Comitatum Teysterbandiæ, & Bratuspantium donavit ad usum Ecclesiæ Trajectensis. Item dedit adhuc alias terras Ecclesiæ Trajectensi de quibus dedit tales literas.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, operæ pretium duximus, quæ subsequuntur scriptis inserere, ne posteros lateret, quod præsens ætas faceret. Quapropter desideramus notum esse cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, tam futuris quam modo præsentibus, quod ego Ansfridus, Dei solummodo gratia sanctæ Trajectensis Ecclesiæ Præsul, indignus, confisus in Domino cum transitoriis acquirere perennis vitæ gaudia, quandam mei juris hereditatem, quam antea potestative possederam, infra Comitatum Rien nuncupatum, quorum locorum hæc sunt nomina, Westerlo, Odlobolo, Nierbeke, Hoybeke, Burente, pro me, meorumve parentum remedio, cum omnibus ad hæc pertinentibus Ecclesiis, ædificiis, agris, mancipiis, pascuis, pratis cultis & incultis, silvis, aquis, aquarumve decursibus, trado ad Ecclesiam S. Mariæ semper Virginis, sanctique Martini in Trajecto, ad restaurandum ibidem Dei servitium. Si quis hujus rei traditionem infregerit, laqueum omnipotentis Dei iræ, ejusque genitricis Mariæ, sanctique Martini incidat, & quasi profanus à sanctæ Ecclesiæ liminibus sequestratus existat. Et ut verius credatur firmiusque observetur, sigilli nostri impressione propria manu designavimus.

Et infra: Anno millesimo quinto Ansfridus Episcopus Trajectensis, tanquam filius castigatus & dilectus Deo, oculorum suorum lumen amisit, & venerabile collegium ordinis S. Benedicti supra Montem sanctum prope Amersfordiam, in honorem S. Dei genitricis construxit, in quo sacræ religionis habitum suscepit, & ad vitæ suæ terminum devotissime perduravit. Obiit autem anno Domini millesimo octavo, V. Nonas Maji, ac sepelitur in eodem monasterio, postquam Episcopatum Trajectensem sapienter gubernasset annis XIV. Igitur post dormitionem Ansfridi, Adelboldus natione Friso XIX. electus, est Episcopus.

Et infra iterum: Anno millesimo vicesimo septimo, V. Kal. Decemb. Adelboldus Episcopus migravit ad Dominum. Post hunc Bernoldus vicesimus ordinatus est Episcopus. Is Abbatiam reverendi patris Ansfridi de Monte sancto Trajectum transtulit, ubi conventualem Ecclesiam in honore S. Pauli condidit. Anno Domini millesimo quinquagesimo quarto XIII. Kal. Augusti Bernoldus migravit ad Dominum, *sic Joannes Leidanus Carmelita in manuscriptis Hollandiæ Chronicis. Eadem tradunt Joannes Becanus, & Guilielmus Heda Ultrajectensis Ecclesiæ Historiographi.*

Libet his subjungere, quæ de hujus cœnobii initiis ac progressu, nobis vir pius atque eruditus Ultrajecto transmisit. Dominus Ansfridus, ut Sigebertus habet in Chron. An. 997. secundum seculi dignitatem Comes Teysterbandiæ, Bratuspantium, & Hoyensis, & Dominus de Altenæ, uxorem habuit Hilsmondam; qui postea divino nutu in XVIII. Episcopum Ultrajecten-

 fem

ſem promotus, conſtruxit in loco Hoborſt, prope Amorsfordiam collegium Ord. S. Benedicti, in bonorem Dei genetricis Mariæ, tulitque duodecim monachos ex S. Viti martyris Gladbacenſi monaſterio, & inſtituit Dominum Weringerum, doctum pariter & pium, primum Abbatem, & liberaliſſime dotavit, anno CIↃ. VI. ipſo dedicationis die, ſcilicet XIV. Kalend. Decembris. Qui Anfridus & habitum religionis in Monte S. Mariæ ſuſcepit, & vitam devotiſſime finivit an. CIↃ. VIII. vel ut aliqui volunt CIↃ. IX. V. Nonas Maji. Itaque Weringerus Abbas fuit in monte ſancto, & claruit an. CIↃ. XXVIII. cui Anfridus Epiſcopus multa bona, ut ſupra dictum eſt, tradidit, & Adelboldus itidem Epiſcopus decimas.

Adelbertus II. Abbas in Monte ſancto claruit anno CIↃ. L. Huic Bernoldus ſeu Bernulphus Epiſcopus dedit bona, & monaſterium in urbem Ultrajectinam tranſtulit anno Domini CIↃ. L.

Geruicus tertius Abbas, & primus monaſterii S. Pauli, claruit anno CIↃ. CXVI. ſub Burchardo & Godebaldo Epiſcopis.

Bartoldus ſecundus Abbas S. Pauli claruit ſub Godebaldo Epiſcopo, an. CIↃ. CXVII. Et ſic alii ex ordine Abbates, uſque ad Dominum Gerardum à Mierlo, qui XXXVI. Abbas, obiit anno CIↃ. IↃLXXXIV. *Hactenus ille.*

Quod ad Thorenſe *monaſterium, Ansfridi pariter opibus fundatum, attinet, eſt illud hodie nobiliſſimarum virginum Canonicarum illuſtre ac potens collegium, in vico Thoren, qui ſeſquimilliari diſtat à Maſeica ditionis Leodicenſis ad Moſam ſi. opido, fixam habens ſedem. Quibus quidem virginibus, in ſacris muneribus obeundis ſubſerviunt ſex Canonici ſeculares, ampliſſime itidem dotati. De Thorenſis hujus monaſterii initiis ita legitur in Chronico Leodicenſi, à monachis Aureæ vallis conſcripto:* Ab Anfredo Comite, de conſilio Notgeri Epiſcopi Leodienſis, fundatum eſt cœnobium monialium in villa, quæ dicitur Turne, quam tenet Comes Brabantinus à Leodienſi Epiſcopo. Hic Anfredus in Epiſcopum inferioris Trajecti per Deum electus, ſuam conjugem Hilſindem in Turne conſtituit, ubi filia eorum Benedicta primo regimen animarum ſub regula B. Benedicti ſuſcepit, & ibi ſepultæ ſunt. Notgerus Comitatum Hoyenſem Leodienſi Eccleſiæ ab Anfredo Comite acquiſivit, & ea quæ Otho. Imp. habebat ibi, acquitavit Epiſcopo, & annulo privilegium ſigillavit.

S. Jacobi Cœnobium, in inſula Moſæ fluminis, intra muros urbis Leodicenſis.

OLbertus (quem Trithemius lib. de Script. Eccleſ. Albertum nuncupat) Abbas IV. Gemblacenſis, Ledernæ in confinio pagi Sambrenſis natus puer in cœnobio Laubienſi liberalibus artibus, ac diſciplina monaſtica, ab Herigero ejus loci Abbate, eſt inſtructus. Poſt Lutetiæ Pariſiorum, in cœnobio ſancti Germani, deinde Tricaſſinæ ſtudiis triennium operam dedit. Sed & Fulberti Carnotenſis Epiſcopi auditor fuit. Ex Gallia ad Laubienſe cœnobium ſuum reverſus, ibidem magna pietatis ac doctrinæ gloria floruit. Cumque ea tempeſtate Burchardus Wormatienſibus datus eſſet Epiſcopus, is à Baldrico, eo nomine ſecundo Leodicenſi Epiſcopo, petiit, ad ſe mitti aliquem, cujus opera ac præſidio ulteriores ſacris in litteris progreſſus facere poſſet. Miſſus eſt itaque Wormatiam Olbertus, qui Burchardum diligentiſſime inſtituit. Quantum vero is ex Olberti doctrina profecerit, ex actibus ejus æſtimandum erit; de quo ſatis conſtitit, quod illa ætate in Scripturarum eruditione unice claruerit. Quod vel in hoc probari poterit, quod opus ſanctæ Eccleſiæ nimis utile elaboravit, dum Olberto dictante & magiſtrante, magnum illud Canonum volumen centonizavit, & quaſi collectis floribus omniſormis generis de prato ſcripturarum, coronam pretioſiorem auro & topaſio, in edito Eccleſiæ collocavit. Olbertus Wormatia Laubium reverſus, à Baldrio Epiſcopo ſupra nominato, paullo poſt evocatur, & Gemblacenſis Abbas conſtituitur, conſecraturque XI. Kal. Octob. an. milleſimo duodecimo. Utque erat vir ſacris profaniſque apprime eruditus, Bibliothecam inſignem, at alter Philadelphus Gemblaci inſtruxit, plurimis cum divinarum, tum humanarum diſciplinarum libris comparatis. Scripſitque inter cetera hiſtoriam vitæ & translationis ſancti Veroni confeſſoris, rogante Raginero Hannoniæ Comite. Ceterum cum ea tempeſtate, S. Jacobi cœnobium in inſula Moſæ fl. apud Leodicenſes, patrimonii ſui ære fundaſſet idem Baldricus II. Epiſcopus, ipſoque vivis erepto cœnobium iſtud nemini adhuc commiſſum eſſet, Guolbodo ejus in Epiſcopatu ſucceſſor, illud Olberto regendum tradidit, qui primus ibi monachos congregavit, & Leodicenſi, ſimul & Gemblacenſi cœnobiis, ad uſque vitæ exitum, laudatiſſime præfuit, mutatis ſæpe vicibus, nunc Gemblaci, nunc Leodici reſidens. Cumque Gemblacenſi annos triginta ſeptem, Leodicenſi vero cœnobio annos circiter triginta præfuiſſet, Leodici demum obiit II. Idus Julii, anno milleſimo quadrageſimo octavo, ibidem ad D. Jacobi conditus, hac inſcriptione.

Hic jacet Abbatum ſpeculum, decus & monachorum,
Abbas Olbertus, flos, paradiſe, tuus.
Præfuit Eccleſiis normali tramite binis,
Legia corpus habes, Gembla carendo doles.

Hæc

Hæc ex manuscripto Abbatum Gemblacensium catalogo, à Sigeberto chronographo & monacho Gemblacensi conscripto, hausimus; quem pro suo in nos adfectu nobis transmisit Illustris & Reverendus D. Ludovicus Sonbecbus, Abbas & Comes Gemblacensis.

Sigebertus porro Gemblacensis in Chronico suo tradit hoc cœnobium à Baldrico an. Christi millesimo decimo quarto fundatum. Quæ autem in stituendi ejus caussa seu ratio fuerit, breviter narrat Rodulphus Abbas Trudonensis, in manuscripto sui cœnobii Chronico: Anno Domini CIↃ. XIII. Baldricus Secundus Leodiensis Episcopus, ad arcendum maleficos, cœpit ædificare castrum apud Hugardis villam, quæ est allodium Ecclesiæ S. Lamberti, intra Brabantiam ad confinia sitam. Cui obsistente Lamberto Barbaro, Lovaniensi Comite, conflictu belli commisso, Episcopus, cæsis suorum trecentis, vincitur; qui Leodium rediens, de suorum strage læsam conscientiam habens, consilio discreti viri N. Episcopi ex Italia venientis, ad placandum omnipotentem, pro redemtione animarum occisorum, cœnobium fundare devoverat. Sequenti igitur anno voti compos, intra muros civitatis, in insula, cœnobium in honorem S. Jacobi Minoris ædificavit, ad quod idem Comes Lambertus de proprio allodio, pro satisfactione, larga dotalitia contulit; ubi & primus Abbas Olbertus nomine præfuit *Et paullo infra.*

Anno Domini CIↃ. XVII. Baldricus secundus obiit, & in crypta monasterii S. Jacobi, quod ipse fundaverat, sepelitur. Cui Wolbodus succedens anno eodem, cœnobium præfatum nuper incœptum, mandato Henrici Imperatoris, perfecit, qui in Episcopatu quinque (*alii* tribus) annis præfuit. *Hactenus ex Chronico Trudonensi.*

S. Laurentii Cœnobium, apud muros urbis Leodicensis.

De hujus cœnobii institutione ita Sigebertus Gemblacensis in Chronico: Anno CIↃ. XXV. Ragignardus Leodicensium ordinatur Episcopus, qui Leodii in monte publico cœnobium S. Laurentii instituit, eique Stephanum Abbatem primum præfecit. *Longe tamen vetustius esse hoc cœnobium patet ex historia vitæ Notgeri Leodicensis Episcopi, quam ex tabula membranea, ad D. Joannis Evangelistæ Leodici pendente, descriptam, in suo Itinerario Belgico edidit Abrahamus Ortelius. In ea autem sic legitur:* Eraclius fundamenta monasterii B. Laurentii, juxta muros Leodienses, jecit. Itaque seriatim fiebat opus, jamque ex parte surrexerant à fundamento murorum parietes. Opus itaque incœptum per Eraclium, eo defuncto permansit imperfectum, donec Notgerus, qui successit, Episcopus, æquatis tamen parietibus murorum, tectum superponi fecit. *Est itaque cœnobium hoc primum ab Heraclio (qui anno circiter nongentesimo sexagesimo creatus Episcopus, obiit an. nongentesimo septuagesimo primo) incboatum; post à Notgero, qui Heraclio immediate in Episcopatu succedens anno millesimo septimo obiit, auctum; à Guolbodone item Episcopo ædificiis exornatum (ut alibi me legere memini) ac demum à Raginardo perfectum absolutumque.* Obiit *autem Notgerus anno Christi millesimo septimo, Raginardus vero anno millesimo tricesimo sexto.*

Manuscriptum porro Chronicon Leodicense notat Stephanum, quem Virdunensem nominat, à Raginardo Episcopo, ad preces Hermanni Comitis, & post monachi S. Vereni, Abbatem primum fuisse creatum, eumque nemora propter latronum insidias succidisse, & annis tribus ac viginti præfuisse.

Florinense Monasterium, in finibus agri Leodicensis, sesquimilliari à Philippopoli, Hannoniæ opido situm.

Cameracenses inter Episcopos Gerardus, eo nomine primus, enituit, qui apud Florinas patre Arnulfo, viro nobilissimo, ejusque tractus Domino natus, Florinense istud cœnobium, in honorem S. Joannis Bapt. suo ære construxit. De quo Chronographus Cameracensis lib. 3. Gerardi, *inquit*, Episcopi patre defuncto, ipse Dominus Episcopus apud Florinas, pro reverentia siquidem loci, quo natus fuerat, imo & pro salute animæ patris, & monasterium S. Gingulfi (a) quod pater imperfectum reliquerat, ad finem perduxit, & alterum S. Joannis, ex rebus suis & fratrum suorum, non tam pulchra ædificiorum, quam forti operositate fundavit. Sed hoc quidem clericorum, illud vero monachorum, utrumque annuente Baldrico Leodicensium Episcopo, in cujus parochia sunt, consecravit. Denique illa Abbatia Domini Abbatis Richardi (b) regimonio commendata, sed & magni Imperatoris (Henrici) auctoritate firmata, cœpit florere, ac postea magis magisque, Deo gratias, tam affluentia rerum, quam sanctitate monachorum effloruit. *Hactenus ille.*

De hujus item cœnobii origine legitur in manuscriptis Leodicensium Chronicis, à monachis Aureæ vallis olim concinnatis. In diebus Notgeri Episcopi Leodiensis Ecclesia S. Gengulphi martyris in Florinis incœpit per Arnulphum de Ruminaco. Qui Arnulphus duos habuit filios, Godefridum scilicet & Gerardum Cameracensem Episcopum. Hic Gerardus sciens beatum Joannem Baptistam apparuisse devoto viro, conquerentem quod non fiebat sibi Ecclesia,

sicut

(a) *De S. Gingulfo, seu Gengulfo vide Molanum in Natal. SS. Belgii Maii XI.*

(b) *Richardus iste fuit primum Abbas S. Vedasti apud Atrebates, post Laubiensis à Gerardo Episcopo constitutus.*

ſicut multis aliis Sanctis, in Epiſcopatu Leodienſi, ex voto fecit eidem de patrimonio ſuo cœnobium de Florenes.

Porro Gerardus iſte I. Cameracenſis Epiſcopus obiit an. Chriſti milleſimo quadrageſimo octavo, teſte Jacobo Guiſiano in MSS. Hannoniæ Cronicis.

Ceterum ex Cameracenſis Chronographi verbis effici videtur, in Florenſi cœnobio primum clericos, non monachos, à Gerardo Epiſcopo collocatos eſſe. Quibus conſonant manuſcripta Sigebertini Chronici exemplaria Gemblacenſe & Lipſianum, in quibus ſic legitur: Anno milleſimo decimo in cœnobio Florienſi, pro clericis, qui ad hoc usque tempus Deo ſerviebant ibi, monachi ſunt conſtituti. Anno milleſimo decimo quinto Baldricus Epiſcopus Florinenſem Abbatiam acquiſivit ei, cui præerat, Leodienſi Epiſcopatui.

CAPUT LIX.

Mons monachorum, extra muros urbis Bambergenſis.

ABbatiam hanc ampliſſimam an. 1008. aut circiter in honorem S. Michaelis Archangeli, excitavit S. *Henricus* Imp. ejusque conthoralis S. *Cunigundis*: qui & Epiſcopatum Bambergenſem inſtituerunt ac dotarunt, teſte Bruſchio.

S. Udalrici monaſterium in urbe Auguſtana.

S. Udalrici cœnobium, intra Auguſtanæ urbis mœnia, verſus meridiem, ſublimi & auguſto loco ſitum, ex D. Afræ vetuſtiſſimo templo in monaſterium converſum eſt ab ipſo S. *Ulrico* Auguſtano Epiſcopo, poſt cæſos ibi ab imperatore Othone Magno Hunnos anno Domini 965. Inſtituit vero S. Ulricus ibi Canonicos primum Regulares; poſtea vero à *Brunone* Epiſcopo, Imperatoris Henrici ſecundi germano fratre Abbatia Benedictinorum monachorum, ejectis Canonicis, inſtituta, S. Ulrico auguſtum templum dedicatum eſt, quod prius S. Afræ exiguum tantum fuerat ſacellum, idque factum legitur anno Chriſti 1012.

Weichenſtephenſe monaſterium, in d. Friſingenſi.

POſitum eſt hoc monaſterium in excelſo monte prope Friſingam, ubi olim fuiſſe dicitur caſtrum Pipini, Galliarum & Alemanniæ Regis, in quo poſtea etiam Carolomannus habitavit. Mons ille dictus eſt *Fetmons* ſive *Thetonis mons*, cujus ampliſſimæ foſſæ arcis magnificentiam adhuc hodie ſatis oſtendunt: Hoc caſtrum poſtea anno 746. à *Marſilio* Svevorum Rege everſum eſſe, hiſtoria monaſterii tradit; ſed Aventinus lib. 3. meminit *Landfridi* & *Diepoldi* Ducum Sveviæ, qui cum Utilone circa Lycum multa bella geſſerint; ſed de Marſilio Rege & de vaſtatione caſtri Teſtmons, nihil.

In hoc loco *Hitto* Epiſcopus Friſingenſis conſtituit Præpoſitum cum ſex Canonicis circa annum Domini 830. Poſt annos vero 200. imperante S. *Henrico* ſecundo, Egilbertus Epiſcopus Friſingenſis, ex familia Comitum Moſpurgenſium, eundem Præpoſitum cum ſuis Canonicis tranſtulit in umbilicum montis ad monaſterium S. *Viti*, quod ipſo fundavit, & loco ipſorum inſtituit ordinem D. Benedicti, & monaſterium S. Stephani protomartyris conſtruxit, circa annum 1021. conſtituto ibi primo Abbate *Arnolpho*. Epiſcopus *Hitto* ſepultus eſt in Eccleſia cathedrali in crypta, tranſtulitque Friſingam corpora *Alexandri* Papæ & Martyris, *Juſtini* Cardinalis, & *Nonnoſi* monachi, de quo ſcribit B. Gregorius in Dialogis. Imperator Henricus ſanctus donavit monaſterio Weichenſtephenſi, ad preces Egilberti Epiſcopi caſtrum *Saxaganck* in Auſtria, cum ſuis attinentiis: pro quo Engelbertus per commutationem monaſterio didit villam *Hegelhauſen*. In diplomate Henrici Imperatoris ſunt hæc verba; *partem cujusdam inſulæ Sabſonagane, &c. in provincia Orientali & in Marchia Adelberti Comitis ſitæ, anno Domini* 1021. *ſic ſere Hundius.*

CAPUT LX.

Tinecenſe & Lubenſenſe monaſteria in Polonia.

ILluſtria hæc Poloniæ monaſteria, originem ſuam debent *Caſimiro* ejus nominis primo Regi Poloniæ, qui olim in Cluniaco monachus fuerat, non modo religionem profeſſus, ſed etiam ordine diaconus. Atque hunc quidem Poloni, profeſſionis & Sacramenti religione à Pontifice Romano ſolutum, advacans majorum ſuorum regnum revocarunt, qui ducta uxore & liberis procreatis cum annos octodecim regnaſſet, Poſicaniæ an. 1058. vivere deſiit. Ceterum de utriusque monaſterii ſupra nominati fundatione ita Martinus Cromerus lib. 4. de Rebus geſtis Polonorum.

Para-

Parato per circuitum regno Casimirus memor pristinæ conditionis, & vitæ monasticæ, victoriamque contra Maslaum atque barbaros divino beneficio acceptam referens, Cluniacum ubi monachus fuerat legationem cum amplis muneribus mittit, benignitatem erga se Dei prædicat, sodalitati universæ se suosque comendat, aliquot monachos ad se mitti postulat, qui sectæ illius, quasi colonias quasdam in Poloniam deducant, mittuntur duodecim. His partim Tineciam arcem, uno a Cracovia milliario supra Vistulam cum centum amplius pagis: partim Lubensium opidum ad Odram situm, cum compluribus itidem pagis & pro ventibus aliis attribuit, domicilia monachis exstruxit, atque templa eaque perampla, supellectili ad cultum divinum apta, ornavit. Fuit autem primus Abbas Triverensis, Aaron Gallus, cujus integritas, pietas & industria Cluniaci adhuc Cazimiro perspecta erat. Atque is deinde Rachelino sexto Archiepiscopo sive Episcopo Cracoviensi vita defuncto a sacro ejus basilicæ collegio postulatus septimus successit, regis favore & commendatione adjutus, decimas, quæ ex bonis, Tivecensis monasterii Episcopo Cracoviensi præbebantur Abbati & monasterio jure sempiterno addixit & adscripsit: diœcesim psalmodiis & precationibus, iis, quæ Graduum vulgo dicuntur, oneravit. Multa item alia Cazimirus Rex fecit & instituit, quæ ad religionis & reip. instaurationem pertinere existimabat: pace perpetua post Maslaicum bellum fatigatam superioris temporis malis Poloniam mirum in modum recreavit, eoque Instauratoris pacifici cognomentum meruit.

CAPUT LXI.

Sacri Sepulchri Dominici Cœnobium, in urbe Cameracensi.

ANno Christi millesimo quadragesimo septimo, cum pestis acriter Cameraci sæviret, Gerardus eo nomine primus, ejus urbis Episcopus, novum extra muros urbis cœmiterium, constituit, ut peste sublati, quibus vetera cœmiteria vix sufficiebant, in eo sepelirentur. Eodem in loco & sacellum in honorem sancti Nicolai, atque in sacri sepulcri Dominici memoriam exstruere cœpit, morte tamen præventus, perficere non potuit. *Tradit hæc Jacobus Guisianus in manuscriptis Hannoniæ Chronicis.*

Ceterum Lietbertus, Gerardi in Episcopatu successor, incohata perficiens, cœnobium eo ipso in loco fundavit an. millesimo sexagesimo quarto, teste Meyero in Annalibus Flandriæ. De his rebus ita legitur in historia vitæ B. Lietberti, quæ manuscripta isto in cœnobio adservatur: Cum Lietbertus vix impetrata dimissione, Hierosolymam tenderet, comites habuit fere ad tria millia, tanta coeunte copia populi, ut exercitus Domini diceretur. Ductus tamen per varia loca, & reductus, spe videndi sepulcrum Domini frustratus est, fraude nautarum declinantium insidias paganorum. Ceterum reversus, ex consuetudine nudis pedibus noctu Ecclesias & cœmiteria circuibat, pro se, suis & defunctis Dominum exorans. Inter quæ loca erat oratoriolum Dominici sepulcri. Cum enim fames Cameraci multos enecaret, ut urbis cœmiteria non sufficerent, Gerardus Lietberti antecessor, extra muros cœmiterium, & Ecclesiam in honorem Dominici sepulcri pro sepultura pauperum & peregrinorum consecravit. Ubi Lietbertus magistri animatus exemplo, ampliori schemate monasterium construxit, quod ampliatis mœnibus intra urbem est inclusum, ubi etiam ante quinquennium, quam vita discederet, effodi sibi sepulcrum fecit. *Obiit autem B. Lietbertus anno millesimo septuagesimo sexto, conditusque est in hoc cœnobio à se constructo, itemque in tumulo jam pridem sibi parato; post ab Alberico Remorum Archiepiscopo, anno millesimo ducentesimo undecimo in locum honorificentiorem translatus. Vide Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii.*

Præpositura Capellensis in urbe Bruxellensi.

AB isto S. Sepulcri cœnobio dependet cella, seu Præpositura, ut vocant, B. Mariæ Capellensis, olim extra, nunc intra muros urbis Bruxellensis sita, quam monachi aliquot, è Cameracensi S. Sepulcri cœnobio evocati, sub unius Præpositi regimine, obtinent, & sacra officia in Capella B. Mariæ (sic istam Bruxellensis urbis parœcialem basilicam vulgo nuncupant) ex instituta peragunt. Hujus Præpositura auctor fuit Godefridus I. cognomento Barbatus, Lotharingiæ ac Brabantiæ Dux, qui obiit anno 1140. cum annos 44. imperasset, cujus diploma hic vides.

In nomine Domini nostri Jesu Christi, ego Godefridus Lotharingiæ Dux, ab Ecclesiarum Doctoribus intelligens omnium hominum salutem, ab eleemosynarum largitione plurimum constare. Principibus vero hujus seculi, utpote, qui amplius acceperunt à Deo, ut retribuant ei ad ipsum magis congruere: eo quod eleemosyna peccatum exstinguat, & animam vivificet, & quia Prophetæ Danielis testimonio Rex quondam ille eleemosynis à peccatis redimi potuisset, si tam acquievisset. Doctrinis horum & exemplis operam dedi, & quorumdam fidelium meorum salubri usus consilio, quæ aure perceperam, opere adimplere curavi. Denique caussa salutis animæ meæ patrumque meorum, ac filiorum, allodium quoddam meum, Bruxellæ opido adjacens, & capellam in eo, ad honorem Dominici Sepulcri, Dominique genitricis Mariæ constructam, cum omnibus suis appenditiis Parvino Abbati, ac monachis S. Sepulcri Cameracensis Ecclesiæ, in eleemosynam dedi; in tantum videlicet li-

bere, ut nullus clericorum, five laicorum, aut potentum, illud omnino in perpetuum violare præſumat, ut ſui juris aliquid ex eo vendicare queat: ea tamen conſideratione, ut ibidem Deo, & ejus genitrici, die noctuque obſequia divina impendantur, nec non & obitus mei memoria, in prælibata capitali Eccleſia, à fratribus annualiter habeatur. Et, ut hæc donatio mea in æternum inconvulſa permaneat, ſigilli mei impreſſione, ac legitimorum teſtium ſubſcriptione confirmo & corroboro. ¶ Signum Godefridi Ducis. ¶ Signum filiorum ejus Godefridi & Henrici.

S. Andreæ Cœnobium, in Caſtello Cameraceſii, quinto lapide à Cameraco.

Cœnobium iſtud in Caſtello Cameraceſii (quod opidum eſt ditionis Cameracenſis) ſitum, à fundamentis incohavit, & anno milleſimo viceſimo primo dedicavit Gerardus, eo nomine primus, Cameracenſis Epiſcopus, ejuſque ſucceſſor Lietbertus perfecit, ut ejus loci monumenta teſtantur.

Quieſcunt iſto in cœnobio S. Maxellendis Virgo & Martyr, itemque S. Sarius presbyter, quorum reliquias idem Gerardus Epiſcopus Cameraco honorifice iſtuc tranſtulit. Vide Molanum in Natalibus Sanctorum Belgii.

CAPUT LXII.

Cavenſe monaſterium, in regno Neapolitano.

CAvenſe S. Trinitatis monaſterium in Metelliana Cava, ſeptimo à Salerno milliari, conſtructum eſt à S. *Alferio*, primo illius loci Abbate, circa annum 1050. ut Joannes Capuanus Abbas in hujus vita tradit. Ab hoc monaſterio nomen habuit Congregatio Cavenſis, illo in tractu olim celebris. Vide Wiouum lib 5. Ligni Vitæ cap. 11.

CAPUT LXIII.

S. Martini de Campis monaſterium, in urbe Pariſienſi.

HEnricus eo nomine primus Rex Galliæ anno 1056. cœpit inſtaurare ac reædificare monaſterium S. *Martini de Campis*, tunc extra, nunc intra muros urbis Pariſienſis ſitum: ut Guilielmus Nauſiacus in ſua Chronographia, & Gaguinus lib. 5. teſtantur.

Anno 1060. diploma dedit, in quo hæc inter alia leguntur. *Ante Pariſiacæ urbis portam in honore Confeſſoris Chriſti Martini Abbatia fuiſſe dignoſcebatur, quam tyrannica rabie (quaſi non fuerit) omnino deletam ab integro ampliorem reſtitui, Canonicos regulari converſatione ibidem Deo famulantes attitulavi:* Et paullo poſt: *Canonici etiam hanc poteſtatem habeant, ut Abbate obeunte, aſſenſu fratrum, boni teſtimonii virum, nemine perturbante reſtituant.* Ex his conſtat ante Henrici I. tempora fuiſſe hoc in loco monaſterium Abbatiale, quod cum inſtaurandum curaſſet, Abbatem & Canonicos regulares ordinis S. Auguſtini in eo collocavit.

Hos, anno 1079. amovit *Philippus I.* Rex Henrici filius, & monaſterium ipſum S. *Hugoni* Abbati tunc Cluniacenſi ſubjecit. Atque ex eo tempore Martinianum hoc monaſterium cœpit eſſe Prioratus à Cluniacenſibus dependens. De monaſterio iſto plura qui volet, legat librum cui titulus *Martiniana*, Pariſiis ſine nomine auctoris, anno 1606. excuſum, & Jacobum Breulium libro de Antiquitatibus Pariſienſibus.

CAPUT LXIV.

Grandimontenſis Abbatia, in d. Lemonicenſi.

POſt reformationem Cluniacenſem annis fere centum, ſurrexit, & alia ordinis monaſtici in Gallia, reſtrictio, à monte, in quo inchoata eſt, *Grandimontenſis* vocata. Hæc agente S. *Stephano* Abbate, legitur propagata. Natus Stephanus in Arvernia nohilibus parentibus, patre Stephano, Mureti oppidi domino (quod eſt in ſuburbano Lemonicenſi, à quo & familia Mureta, ut refert, Franciſcus Bencius in laudatione funebri M. Antonii Mureti, nomen accepit) ad Milonem Beneventanum Archiepiſcopum, in lege Domini, & monaſtica diſciplina, erudiendus miſſus eſt. Hic ſpatio duodecim annorum probe edoctus & inſtructus cum fuiſſet, deſiderio eremiticæ vitæ inflammatus, diſceſſit, & multis eremis peragratis, locum tandem aliquem, quo liberius Deo vacare poſſet, ſibi deligere cupiens, patriam repetiit, Muretum montem aſcendit, eumque ſuo deſiderio & voto aptum inveniens, pedem ibi fixit, & parvo tuguriolo conſtructo, ibidem monaſticam eremiticamque ſimul vitam aſperrimam ducere cœpit, anno Chriſti Salvatoris 1006. Panis ei obſonium, potus aqua, requies nudæ tabulæ, veſtes viles & leves, quas nullo calore minuebat, nullo frigore perangebat, indumentum fuiſſe perhibentur. Talibus armis per quinquaginta annos diabolo devicto,

ĉto, carne domata, & mundo triumphato, plurimis monachis, fanĉtitatis fuæ fama, miraculorumque gloria alleĉtis, & præceptis ad S. Benediĉti regulam optime informatis, congregationem fuam incboavit. Hanc cum aliquot annis fanĉte & fapienter rexiffet, tandem pietate mirificus in Domino quievit anno, qui erat ab ejus nativitate 1059. ætatis fuæ 80. & in monafterio fuo fepultus, apotheofi donatus eft, ad Idus Februarias fefto dicato. At non multo poft tempore, divino monitu *Petro* Abbati, ejus fucceffori, facto, monachi in eum, quem nunc habitant, Grandimontenfem locum migrarunt: à quo, & monafterio, quod tunc novum conftruxerunt, in eoque *S. Stephanum*, quem fecum afportaverant, condigno honore fepelierunt, & toti congregationi nomen aptatum.

Prioratus conventuales à Grandimontenfi Abbatia, ordinis capite dependentes.

ESpoiffæus, in diœcefi Catalavenfi. *De Expoiffe.*
Fayenfis, in tractu Nivenenfi, ad Ligeim. *De la faye, en Nivernois.*
S. Mauritii, in d. Senonenfi: *de S. Mamire*, alias *Vieux pont, vers Sens.*
Dymonenfis, in d. Senonenfi. *De Dymon* alias *Lenfourcbe, vers Sens.*
Caftronovanus, in d. Bituricenfi. *De Chafteanneuf en Berry.*
Hajius, five Hayenfis in d. Andegavenfi. *De la Haye, en Anjou.*
Primaudcrius five Primauderienfis, ibidem. *De la Primanderie, èn Amjou.*
Monguidonus five Monguidonenfis, in d. Cenomanenfi. *Monguidon, an Mayne.*
Berfcyus, ibidem *Berfay*, an Mayne.
Grandimontenfis, ibidem. *Gravimont, au Mayne.*
Villerius, in d. Turonenfi. *Villers pres Montbezor.*
Bofrahierus, ibidem. *Bofrabier, pres le Bourg S. Averin fur Cher.*
Pomeregrenfis, ibidem. *Pomieregre pres Chinon.*
Puteocraprarius, in d. Pictonenfi. *Puycbeurier en Poicton.*
Chefnogalonenfis, in d. Sagienfi. Chefnegallou, vers Sees.
Bellomontanus, in d. Ebroicenfi. *Beaumont, à Evreux.*
Grandimontenfis, apud Potomagum. *Grammont pres Ponen.*
Loyenfis feu Louyenfis, apud Dordanum Belgiæ opidum. *Louye pres Dourdan.*
Bolonens fivc Bolonienfis, in tractu Blefenfi. *Boulogne, pres, Chamboit vers Blois.*
Razans, in d. Meldenfi. *Razarii pres Meaux.*
Chavanonius, in d. Claromontana. *Chavanoy au diæcefe de Clermont.*
Bonorum bominum monafterium, in nervore Vicenarum apud Parifios. *Les Bonsbommes, du Bois du Vincennes.*
Maynelenfis, in faltibus Efcovanis: *Du Maynel, dans la foret d' Efconan.*
Montherbedoenfis, in d. Magalonenfi five Montis Prefſulani. *Montberbeidu diæcefe de Magnelone, on Montpellier.*
Francouenfis, in d. Cadurcenfi. *Francou, au diæcefe de Cabois.*
Pinellus feu Pinelenfis. *Pinel au d. de Tbolofe.*
S. Martialis, in d. Tudelenfi. *De S. Martial de Tudelle, en Navarre.*
Er Fordienfis, apud Eboracum Angliæ urbem. *d' Erford, du diæcefe d' Toick.*
Auberbifterenfis, alias Grandimontenfis, in Anglia. *Aubercifler en Angleterre.*
Ita Choppinus lib. 2. Monafticor. tit. 1.

De Fratribus & monachis Grandis Montis fufe agit Jacobus Vitracius cap. 19. hiftoriæ Occidentalis. Eft inquit, *altera fratrum Religio feu regularis inftitutio, quæ de Grandimonte nominatur, quorum caput & originale monafterium in partibus eft Aquitaniæ. Hi fiquidem Grandismontis fratres à principio ordinis prudenter inftituerunt, quod monachi fpiritualibus & divinis officiis tantummodo intenderent, temporalium adminiftratione & providentia laicis fratribus credita & relicta. Regulam autem & inftituta Ciftercienfis ordinis in aliis omnibus pene obfervant, excepto quod numquam carnes, poftquam profeffionem fecerunt, de cetero licet eis manducare, quantacunque ægritudine prægraventur.*

Ordo & monafterium Vallis-Caulium, Gallice Le Priore du Grand Val de Choux, *in Ducatu Burgundiæ.*

VAllis Caulium fita eft in filvis, inter Divionem & Auguftodunum Ducatus Burgundiæ opida, in diœcefi Lingonenfi, à qua ordo feu Congregatio quædam Reformata monachorum ordinis S. Benediĉti nomen accepit. De cujus quidem origine agit Chaffenæus in Catalogo gloriæ Mundi parto 4. confid. 58. Sunt autem in Burgundia Prioratus bujus ordinis circiter triginta: *Ut Vallis Benediĉti* juxta Auguftodunum, *Vallis-Crefcens*, prope Sedelocum & alii. Sic fere Choppinus lib. 2. monafticor. tit. 2. §. 20.

De monachis Vallis-Caulium, (corrupte legitur Callium) fic Vitriacus biftoriæ Orientalis cap. 17. *Sunt alii fratres in Epifcopatu Lingonenfi, monachi Deo amabiles, & valde Religiofi,*

qui

qui de Valle Callium nominantur. Hi Cistercienſis ordinis inſtituta victu & veſtitu & Divinis officiis & in omnibus aliis diſtinctè & diligenter obſervant, excepto, quod cellulas modicas, cauſa majoris tranquillitatis & pacis ſibi conſtruxerunt, ut in eis, tempore meditationis, lectionis, orationis tanto devotius, quanto ſecretius clauſo ſenſualitatis oſtio intra cubiculum ſuum ſoli Deo vacare queant. Adeo autem ab omni exterioris curæ præputio, corda ſua circumcidere ſtuduerunt, quod nec greges, nec armenta, nec terras arabiles nec alias habent poſſeſſiones, nec temporalibus occupati ſollicitudinibus & curis hujus ſeculi, ab intentione ſpiritualium retardentur. Præfixerunt autem extra ſepta monaſterii ſui terminos, quos non licet eis evagando, præterire. Solus autem Prior cum aliquo de fratribus ſuis, ut ſubjecta ſibi viſitet monaſteria, vel alia neceſſaria cauſa poteſt exire, reliquis ſimplicibus fratribus in domo velut Jacob commorantibus.

CAPUT LXV.

Monaſterium S. Crucis, juxta Aretium Italiæ opidum.

MOnaſterium *S. Andreæ de Avellana*, quod nunc *S. Crucis* dicitur, inſtitutum eſt à *Ludolpho*, qui ob morum ſimplicitatem *Columbinus* vocabatur. Atque hinc originem ſumpſit Congregatio Columbæ, circa annum Chriſti 1060. à dicto Columbino ſic dicta. Produxit ea multos inſignes viros, ut *S. Petrum Damiani*, *Guidonem Aretinum*, *Guimundum* & alios.

CAPUT LXVI.

Einhamenſe Monaſterium, ad Scaldim fl. apud Aldenardam Flandriæ opidum.

HUjus originem ita deſcribit Meyerus in Flandriæ Annalibus: Anno CIↃ. LXIII. conſtructum à Balduino Pio, Flandriæ Comite monaſterium Einhamenſe, illique attributum caſtellum Einham, eadem, qua ipſe ab Hermanno Montenſium Comite acceperat, libertate: permanente tamen ejus loci patrocinio apud Comites Flandros. Inſtitutus eſt ibi primus Abbas Walterus, ex cœnobio Divi Vedaſti accitus. *Ita Meyerus.*

At vero monaſterium iſtud longe antiquius, idemque a clericis, ſeu Canonicis regularibus primo inhabitatum teſtatur Chronographus Cameracenſis, his verbis: Eſt locus ſuper Scaldim fluvium, quem dicunt Iham, ubi modernis temporibus honorabilis vir Comes Godefridus & uxor ſua Mathildis, matrona videlicet memorabilis (erat enim ſuum prædium ſuis uſibus oportunum) caſtro quidem munito navigium, mercatum, teloneum, ceteraque negotia ſtatuerunt. Infra caſtrum vero monaſterium in honore ſanctæ Mariæ, deputatis Canonicis, fundaverunt. Extra autem Herimannus filius duo monaſteria ſtruxit, unum ſancto Laurentio, alterum vero ſancto Salvatori. Nunc igitur locus, utpote noviter inſtructus, ex omni ſufficientia floret, & tamen eſſet uberior, niſi crebro hoſtili incurſione quateretur, quod maxime ab inimicis Dei patitur, pro ſtabilitate regni & fidelitate Imperatoris. *Hactenus ex Chronico Cameracenſi, quod deſinit ad annum Chriſti milleſimum triceſimum. Conſule & Sigeberti Chronicon à nobis cum MSS. exemplaribus collatum.*

DE Einhamenſis, ſive, ut veteres appellant, Eihamenſis caſtri antiquitate atque excidio, haud abs re fuerit commemorare, quæ in manuſcripto exemplari Lipſiano leguntur:

Anno CIↃ. V. mortuo Othone Duce, Ducatus Lotharingiæ datur Comiti Godefrido, filio Godefridi Ardennenſis. Iſte Dux Godefridus dictus eſt Eihameoſis. Erat autem Eiham opidum & caſtrum munitiſſimum, & ſedes principalis Ducatus regni Lotharici. Qui Dux Godefridus duxit Mathildem, filiam Herimanoi Ducis Saxonum, filiam relictam Baldewini Comitis (Flandriæ) qui erat filius Arnulfi Magni Marchionis (Flandriæ.) De qua idem Godefridus genuit tres filios Godefridum, Gozcelonem, Hezcelonem. Hezcelo Comes, poſt mortem Ducis caſtrum Eiham cum provincia Brabantenſi ſuſcepit, & diu tenuit. Hic enim genuit filium nomine Herimannum, (a) & filiam nomine Berthildem, qui dum adhuc juvenes eſſent, defuncti ſunt, & in Eccleſia apud (b) Felſekam ſepulti: qui poſtea multis miraculorum ſignis claruerunt, ſed à Virdunenſibus monachis furtive ablati ſunt. Alteram quoque filiam tradidit nuptui Reginero Montenſi Comiti, ſimul cum tota provincia Brabantenſi. Deinde cum omnia ſua ad votum ordinaſſet, relicto in manus Regineri caſtro & Comitatu, apud Verdunum effectus eſt monachus.

Anno CIↃ. XXXIII. in diebus Ragineri Longicolli traditum eſt frauduleoter caſtrum, quod dicitur Eiham, & datum eſt Baldewino Barbato, qui caſtrum funditus deſtruxit.

Anno CIↃ. LXIII. cœnobium Einhamenſe à Baldewino Comite, & Athela Comitiſſa conſtructum eſt.

Anno CIↃ. CXXXIX. dejecta eſt vetuſta Eihamenſis Eccleſia, & incœpta eſt nova à Snellardo Abbate.

Ein-

(a) *Herimannum Godefridi & Mathildis filium nominat Chronographus Cameracenſis, cap. 26. à nobis citatus.*

(b) *De Felſica vide Marchant. Flandriæ lib. 1.*

Einhamense porro monasterium multa in agro Antwerpiensi, nominatim in vico Turnino, vulgo Duerne, *olim prædia habuit, quæ Antwerpiense S. Michaëlis cœnobium, ordinis Præmonstratensis, titulo permutationis sive emtionis, nunc possidet. Ex quo videri fortasse queat, Turninenses S. Fredegandi monachos, quorum cœnobium, circa annum Christi octingentesimum octogesimum secundum, à Normannis vastatum tradunt, ad vicinum Einhamense castrum aliquando aut confugisse, aut domicilium collocasse.*

De S. Fredegando, ejusque apud Turninum monasterio, Molanum lege in Natalibus Sanctorum Belgii 17. *Julii.*

Alciacense S. Silvini Monasterium, apud Hesdinum Artesiæ oppidum.

A Quo cœnobium istud sit inchoatum, nondum certo comperi. Loci antiquitatem ex eo colligas, quod S. Silvinus Episcopus (cujus nomen Martyrologii Romani tabulis, ad diem XVII. Febr. est adscriptum) in Alciaco obiisse legatur anno Christi septingentesimo decimo quinto, ibidemque tunc conditus sit à monachis Centulensibus, qui S. Richarii hodie nuncupantur. Ex quo effici videtur, Alciacum olim cellam seu Prioratum fuisse, Centulensi cœnobio annexum. Centula hodie S. Richarii Abbatia, ord. S. Bened. in tractu Caletano.

De Alciacensis autem cœnobii primis Abbatibus hæc recitat Iperius in Chronico suo Bertinensi Anno millesimo septuagesimo secundo Abbas noster Heribertus Suelgerum hujus loci monachum, misit ad Alciacum locum nostrum, & eum ibidem primum Abbatem instituit, sed vix duobus annis abbatizavit. Quo defuncto Heribertus successorem ibi statuit Gervinum, hujus loci monachum. Quo deposito Heribertus instituit ibi Norbertum monachum nostrum, anno millesimo septuagesimo septimo.

Solet enim Alciacensibus Abbas præfici è numero monachorum Bertinensium; qua de re exstat Rescriptum Innocentii Tertii Pontificis Maximi. Lib. V. Decretal.

Meminit & S. Bernardus Clarevallensis Abbatis & Ecclesiæ de Alchi, *incultam ei terram in eleemosynam dari postulans. Epist.* 350.

Quomodo autem Cluniacense institutum apud Alciacenses sit introductum, ita narrat idem Iperius: Lambertus Abbas noster duabus primariis Ecclesiis hujus diœcesis, scilicet Morinensi, & Sithiensi reformatis, totum se Cluniacensibus indulgens, ad vicinas Ecclesias reformandas, mentem intendit, oportunitatem nanciscens, nunc ex Ecclesiarum vacationibus, nunc ex monachorum dissensionibus. Anno itaque millesimo centesimo primo, Ecclesiæ Alciacensis (cui de jure, consuetudine, ac privilegio consuevit, & debet, ex illo monasterio Abbas provideri) Lamberto Abbate defuncto, Odonem Cluniacensem monachum, virum exemplarem, ad ordinem hic reformandum pridem missum, diligentia Hugonis, tunc Cluniacensis Abbatis, Alciacensibus Abbatem præfecit. Qui multa ibidem per religionis adversarios adversa perpessus, illis fugientibus ipse cum viris timoratis, sibi adhærentibus, idem cœnobium fere viginti annis, secundum regulam, & exteriorem abundantiam honorifice rexit. *Hactenus Iperius.*

CAPUT LXVII.

Bantum vulgo Bantz *in d. Herbipolensi.*

FUndatum id legitur in honorem S. Dionysii anno 1071. ab *Abberarde* Comitissa de Bant quæ ibidem sepulta est. Fuit primum sexus utriusque cœnobium; sed virginibus amotis, post vastationem rursus pro monachis ædificatum est anno 1127. ab Othone Episcopo Bambergensi & Pomeranorum Apostolo. Ita Bruschius citato loco.

Rota, seu Rotense monasterium, ad Oenum fl. supra Wasserburgium.

DE fundatione hujus monasterii nihil certius potest tradi, quam ipsum Henrici quarti Imperatoris diploma, quod ibi integrum ac illæsum extat.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Henricus divina favente clementia quartus Romanorum Imperator Augustus; ideo fidelis nostri Cononis Palatini memoriam posteris transmittimus, quæ præterea semper in benedictione erit, quod Deum & S. Petrum omnium rerum suarum heredem reliquit. Habuit enim duos liberos, quibus substantiam suam divisit, Cononem scilicet & Irmingardam, quæ cum marito traderetur, portionem sibi debitam accepit, & de parte reliqua omnem calumniam legitime refutavit. Deinde filius quoque duxit uxorem, celebratisque nuptiis, dum multi convenissent, inierunt consilium parentes cum filio & nuru sua, ne in die bonorum immemores essent malorum, & ut illi, qui omnia dedit, aliquid tribuerent. Convenerunt ergo in hoc, ut in loco & fundo, qui dicitur Rota, quem præterfluit Oenus fluvius, qui etiam in Comitatu Arnolphi Comitis monasterium construerent, ibique monachos Deo famulantes congregarent. Placuit sic filio, placuit nurui, simulque cum parentibus ad altare Sanctorum Martini & Aniani, procedentes tradiderunt Deo & SS. ejus quidquid in regno nostro possederunt, si absque liberis obirent. Nurus quoque dotem quam ex marito acceperat, monasterio in legitimam possessionem tradidit, cum omni patrimonio quod in Lotaringia possederat, si ex eodem marito Conone liberos non genera-

ret. *Evolutis autem aliquot diebus, filius ad servitium nostrum vocatus, in bello cecidit, & sic omnis hereditas ad monasterii jus, cui traditum fuerat, rediit. Orbatus vero pater tota mente ad Deum convertitur, sublatoque corpore filii, & assumpta nuru, quæ sine prole remanserat, ad monasterium properat, exequias celebrat, celebratisque exequiis traditionem renovavit. Dat socer hereditatem, nurus dotem non conditionaliter, ut prius, sed perfecte Deo & Sanctis ejus in perpetuum; offeruntur viri militares, qui dicuntur ministeriales, cum prædiis & possessionibus suis, quos domi forisque custodes lateris habebat, quibus etiam jura statuit, ut monasterii gloriam teneant, & Abbatibus libere ac regulariter substituendis honesto loco, gradu & ordine deserviant. Traduntur familiæ diversæ sexus & ætatis, quibus etiam tertiam partem servitii sui relaxavit; hisque dispositis, traditionem consummat, & prædia plurima Deo & fratribus regulariter viventibus confert &c. Confirmavit hæc omnia Henricus Imp. Ratisbonæ anno 1073.* Ita Hundius.

Schyrense monasterium, vulgo Scheyrn, *in Germania.*

SChyrum sive Schyrense monasterium, supra *Pfaffenhoven* situm Comitum initio Schyrensium magnificum castrum fuisse legitur, quod construxit *Arnolphus* Comes Chirensis, filius Arnoldi mali. In monasterium vero conversum est hoc modo: Inchoata erat ab *Ottone* & *Alberto*, nobilibus viris, solitudinemque amantibus hominibus, in dictorum Comitum ac Principum Schyrensium ditione, muntania videlicet Bavariæ, juxta altissimum ejus provinciæ jugum, quod accolæ *den Wendelstein* vocant, Eremitica quædam cella & Ecclesiula, annum Christi circiter 1077. consentientibus Ottone Schyrensi Comite, ejusque uxore *Haziga*, Aragonum Regis filia, & utriusque filiis, *Eccbardo*, *Bernbardo*, & *Ottone*, Principibus Schyrensibus. Hæc cella, jussu *Ellenbardi*, Frisingensis Episcopi, ea tempestate ægrotantis ac graviter decumbentis, à Pontifice quodam Polensi consecrata est. Decedente vero paulo post ex hac vita Principe *Ottone*, anno nimirum Christi 1079. *Haziga*, vidua Ottonis cum filiorum suorum consensu, ex humili ac Eremitarum domo celebre monasterium construere, ac dotare decrevit.

Transtulit vero monasticam sedem in paulo amœniorem locum, qui hodie adhuc à præterfluente pisculentissimo fluviolo *Vischbachaw* dici solet, & quatuordecim miliaribus à Schyro, septem à Monachio, duobus à S. Quirini Tigurino monasterio abest, ad pedem montis *Kbnezagel* cognominati in Aibligensi districtu situm: ubi adhuc hac tempestate duo sunt templa, quorum aliud S. Martino, alterum B. Virgini dicatum est, & Præpositura monasterio Schyrensi incorporata. Hunc locum Haziga fundatrix & pagis & vineis plurimis ditavit: in eoque cœpit monastica D. Benedicti congregatio. In hoc fundatrix mortua & humata; at postea Schyrum translata est. Sed nec iste locus diu satis placuit: post sex enim annos à prima translatione iterum mutata est sedes: & secundo translatum monasterium è montanis in paulo liberiorem agrum ad Glavum fluvium, qui non procul inde in Ambram cadit, *Usenbofium*, antiquitus *Glanck* à fluvio dictum, tribus milliaribus à Schyrensi monasterio situm. Illic in monte S. Petri (ubi hodie adhuc templum visitur ab Ottone Hazigæ fundatricis filio & à Bertholdo Comite de Burgheim ante duas aras ibidem sepultis, constructum) tertio inchoatum est monasterium, sub primo adhuc Abbate *Ercbenboldo*. Sed post sedecim annos propter aquarum in sublimi monte S. Petri defectum, locus iste etiam parum commodus monachis visus est; quartoque translatum est cœnobium nuper inceptum, in ipsam Principum Schyrensium, unanimi eorundem omnium cunsensu avitam arcem ac sedem, amplam illam quidem, sed, admodum ruinosam ac fere desertam. Hæc Scyrensis monasterii initia sunt & exordia certissima. In media Ecclesia sublimis est tumulus *Ottonis* fundatoris, ac *Hazigæ* fundatricis.

In ingressu domus capitularis est alius de terra elevatus tumulus, sub quo 120. utriusque sexus Comitum ac Principum Schyrensium corpora sita, & in subterranea crypta, quasi ordine collocata esse dicuntur.

CAPUT LXVIII.

Aquicinctum ad Scarpum fl. secundo milliari à Duaco.

ANno millesimo septuagesimo nono, inceptum est cœnobium sancti Salvatoris in insula, quæ dicitur Aquicinctus, à viris illustribus Sichero videlicet atque Waltero. Qui Sicherus habebat uxorem nomine Mathildem, nobilem quidem natalibus, sed nobiliorem moribus. Quæ conjugem suum crebrius monendo, ad hoc opus aggrediendum incitavit, ideo maxime, quod sanctum quendam Gordanium inibi quondam eremiticam vitam duxisse ferebatur. *De quo vide Molanum in Natal.* Unde factum est, ut præfati viri hinc crebro colloquentes se mutuo hortarentur, & deliberantes Ansellum de Ribodimonte, nobilissimum virum adeunt, & ab eo insulam illam, quæ ejus erat juris, deposcunt. At Ansellus, alii Anselmum nuncupant, audita petitione eorum, gavisus est valde, & sine dilatione gratis, quod pete-

petebatur, concessit. Itaque ex condicto pariter properantes, Gerardum II. Cameracensis urbis Præsulem aggrediuntur, ad cujus diœcesim tunc locus ille pertinebat, quid animo gerant, pandunt, & quia ejus parochiani erant, ut voto eorum assentiat, exposcunt. Quibus auditis venerandus Pontifex libentissime annuit, receptoque fundo de manu Anselli, quem ab eo in beneficium tenebat, cum arundineto adjacente, eis tradidit. Quo accepto, cœnobium illic construere cœperunt, & de suis allodiis competenter, pro ut poterant, ditaverunt. Aggregantur ibi Deo devoti viri, se cum facultatulis suis Christo devoventes, ejus grex pusillus esse gestientes. Quorum curam memoratus Præsul gerens, duos ex monachis Hasnoniensis cœnobii, honestæ vitæ, ad instituendos eos eis misit; è quibus uni, Alardo nomine, curam commisit, & Abbatem ordinavit. De quo quia se occasio præbuit, libet paucis aperire, cujus simplicitatis, cujusque bonitatis fuerit. Is etenim, si res exigeret, ut quoquam progredi debuisset, non meliorem equum sibi eligebat, sed & sæpe animal, quo vehebatur, capistro pro freno regebat. Residentibus monachis in claustro, in medio eorum sedebat, & veluti quilibet ex eis, cum sobrietate agebat, familiariter cum eis colloquens, & Dominum eorum se esse obliviscens. Si quis ei venerationem impendere voluisset, osculando manus, vel genua, seu alio quolibet modo, cum quadam animadversione prohibebat, dicens, se eis hunc morem indulgere, futurosque post se adferebat hujusce exactores reverentiæ. Nec ista tamen referentes, in eos invehimur, qui hac more Ecclesiastico sibi congruenter sinunt fieri. Præfatus Pontifex cernens eosdem fratres haud segniter instare rebus cœptis, camdem Ecclesiam omnimodis, quantum pervaluit, liberavit; propter quod baculum regiminis in manu sua retinuit ut ei daret, quem sibi congregatio canonice eligeret. Præterea contulit eis quædam altaria, sed & innumera impendit beneficia. Erat enim in Ecclesia sanctæ Mariæ Cameracensis, cui idem Gerardus præerat Episcopus, venerabilis Decanus nomine Hugo, qui tam eumdem Episcopum, quam alios fideles viros Cameracenses utriusque ordinis animabat, ut liberales existerent præscripto cœnobio. Ipse quoque omnem pœne substantiam suam illo convehebat, unde monasterium & habitacula fratrum primitus ædificavit.

Hæc ex manuscripto Sigeberti Gemblacensis Chronico, quod Aquicincti, à quodam ejus loci, ut apparet, monacho auctum adservatur fideliter hausimus.

Quomodo autem Cluniacensis instituti reformatio apud Aquicinctinos sit introducta, narrat Iperius in Chronico suo Bertinensi: Anno Domini millesimo centesimo decimo, monasterium Aquicincti ad religionem reparatum est & reductum per Dominum Lambertum (a) Abbatem nostrum, cum ex monachorum dissensionibus nactus esset oportunitatem, monachis Aquicincti inter se tumultuantibus, in tantum, ut suum Abbatem expellentes deponerent. Hoc itaque Dominus Lambertus considerans, per secretos internuntios illos induxit, ut virum venerabilem, moribus egregium, ac prudentia, facundiaque decoratum sibi sumant in Abbatem, quo collapsa eorum Ecclesia relevetur. Et eis nominari fecit Dominum Alvisum monachum nostrum reformatum, Ecclesiæ sancti Vedasti tunc intendentem. Igitur Aquicinctenses monachi Alvisum, instinctu Lamberti Abbatis nostri, in suum Abbatem elegerunt, qui consilio & auxilio ejusdem Lamberti, eandem Ecclesiam reformavit, & in spiritualibus ac temporalibus sic exaltavit, ut ejus nomen celebre fieret ubique, & idem Alvisus tandem eligeretur in Episcopum Atrebatensem. *Hactenus Iperius.*

Est vero cœnobium istud longe notissimum à Gymnasio Aquicinctino, quod in Duacena Academia R. P. Joannes Lentaillerus hujus loci Abbas excitandum curavit, & Patribus Societatis Jesu regendum commisit.

DE Aquicinctensis, sive Aquicinensis, ut veteres nuncupant, cœnobii primis Abbatibus, eorumque rebus gestis, in manuscripto Sigebertini Chronici exemplari, quod Aquicincti ab ejus loci monacho auctum exstat, ista me legere memini.

Anno CIↃ. LXXXVI. consecrata est Ecclesia hujus Aquicinensis cœnobii, in honore Domini nostri Jesu Christi, ejusdemque genitricis S. Mariæ, à Domino Gerardo Cameracensi Episcopo, decretumque ab eodem Præsule, ut festivitas illorum Sanctorum, quorum pignora huc allata fuerant, omni anno agatur in hoc loco.

Anno CIↃ. LXXXVII. obiit Alardus primus Abbas hujus Aquicinensis Ecclesiæ. Cui successit Alelmus, ex Normannia, de cœnobio Becci.

Anno CIↃ. LXXXVIII. obiit Alelmus II. Abbas Aquicinensis cœnobii, qui quantæ bonitatis fuerit experti sunt febricitantes, dum ad tumulum ejus dormientes, febrim cum somno sæpius deposuerunt. Cui successit Haimericus, Atrebatensis monachus, litteris eruditus.

Ea tempestate venit Aquicinctum quidam nomine Gelduinus, qui ex monacho Laudunensi Abbas S. Michaelis de Terrascia, relicta Abbatia ob amorem Domini reclusus vixit Aquicincti.

Anno CIↃ. XCII. Gerardus Episcopus Cameracensis obiit, qui nostrum cœnobium valde dilexit, & sublimare studuit Gualcherus ei succedit, aliis Gualtherus.

Anno CIↃ. XCIII. Ecclesia S. Georgii Hesdinensis traditur Ecclesiæ Aquicinensi.

(a) *De Lamberto Abbate Bertinensi plura vide. cap. 17. 21. & 40.*

Anno cIɔ. XCV. expulſo ab Epiſcopatu Gualchero, Manaſſes ei ſuccedit, *Obiit Rainoldus Remenſis Archiepiſcopus.*

Anno cIɔ. XCVI. Anſellus de Ribodimonte, fundator Aquicinenſis Eccleſiæ, *cum Godefrido Bullonio, Duce Lotharingiæ, aliiſque Principibus Chriſtianis, ad terram ſanctam Turris eripiendam proficiſcitur.*

Anno cIɔ. C. Robertus Comes Flandrienſium ab Hieroſolymis repatrians, detulit ſecum brachium S. Georgii martyris, quod Eccleſiæ Aquicinenſi transmiſit, per venerandum Haimericum Abbatem ipſius loci, illatum Aquicincti III. Kal. Julii.

Anno cIɔ. CII. Obiit Haimericus tertius Abbas Aquicinenſis, cui ſucceſſit Gelduinus.

Anno cIɔ. CV. Manaſſe Cameracenſi Epiſcopo accepto monachico habitu, Odo primus Abbas ex cœnobio S. Martini Tornacenſis Eccleſiæ, in Epiſcopatu ei ſuccedit.

Anno cIɔ. CIX. Gelduinus quarto loco Aquicincti Abbas, faſtidiens onus regiminis, potiuſque eligens otium olim actæ recluſionis, reliquit curam animarum, & iterum effectus eſt recluſus apud S. Bertinum. Cui ſucceſſit in cura paſtorali Rotbertus, ejuſdem cœnobii monachus.

Anno cIɔ CXI. Robertus Aquicinenſis cœnobii quintus Abbas, ægre ferens inſectatione quorumdam ſæcularium vexari Eccleſiam ſibi creditam ſimul quia hoc ei imputabatur, conſilio accepto dimiſit Abbatiam, ſuccedente ei Domino Aluiſo.

Anno cIɔ. CXXX. defuncto Domino Roberto Atrebatenſi Epiſcopo, ſuccedit ei in Pontificatu Dominus Aluiſus Aquicinenſis Eccleſiæ ſextus Abbas, vir magnæ religionis & ſingularis ſeveritatis: Cui in Aquicinenſi Eccleſia ſubſtituitur Dominus Gozuinus ſeptimus Abbas. *De B. Goſuino Molanus in Natal. SS. Belgii ejus vita Aquicincti & apud nos MS. eſt.*

Anno cIɔ. CLI. in civitate Atrebatenſi poſt beatæ memoriæ Dominum Aluiſum Epiſcopum, qui in expeditione Hieroſolymitana obierat, ordinatus eſt Godeſcalcus IV Epiſcopus.

Anno cIɔ. CLV. in inſula Aquicinenſi dedicata eſt Eccleſia beatæ Dei genitricis Mariæ à Godeſcalco Atrebatenſi Epiſcopo, menſe Julio.

Anno cIɔ. CLXVI. piæ memoriæ Dominus Grozuinus, Abbas Aquicinenſis ſeptimus, caritate illuſtris, amator pacis & religionis, VII. Id. Octobris circa mediam noctem, die Dominica de hoc ſæculo tranſiit. Quo in Eccleſia B Mariæ ſemper virginis, in loco ubi orare conſueverat, cum magno filiorum ſuorum gemitu tumulato, Alexander, Prior ejuſdem Eccleſiæ, ei octavus ſuccedit.

Anno cIɔ. CLXXIII. Alexander Abbas Aquicinenſis pretioſas plurimorum Sanctorum reliquias de diverſis Eccleſiarum locis congregavit, quas in theca auro & argento ad hoc præparata decenter locavit.

Anno cIɔ. CLXXIX. Simon Abbas iſtius loci, in reditu à Concilio Romano Clarevallem divertit, & reliquias Domini Bernardi, ejuſdem cœnobii Abbatis, petitas obtinuit, & in hoc Aquicinenſi monaſterio decenter repoſuit.

Anno cIɔ. CLXXX. Dominus Simon Abbas Aquicinenſis nonus, communicato cum fratribus ſuis conſilio, Eccleſiam S. Salvatoris, menſe Septembri deponit, eo quod non ſufficeret tam parva baſilica magno conventui Aquicinenſi.

Anno Chriſti cIɔ. CLXXX. anno à conſtructione ejuſdem Eccleſiæ centeſimo III. menſis Martii die II. jacta ſunt fundamenta iſtius novæ Aquicinenſis Eccleſiæ. Primum lapidem in fundamento Balduinus Comes iſtius pagi, manibus ſuis cum cæmento poſuit.

Hugo, Cameracenſis quondam Decanus, qui Eccleſiæ Aquicinenſi in principio ſuæ provectionis, magno fuit adminiculo, à proprio removetur ſepulchro. Nam novæ Eccleſiæ fundamentum per ipſum recto tramite ſuum dirigebat curſum. Lapis in ſepulcro ejus repertus eſt, in quo hoc ſcriptum continebatur:

Hic eſt ſepultum corpus Hugonis Decani S. Mariæ Cameracenſis Eccleſiæ, qui conſtruxit clauſtrum, cum porticu ejuſdem Eccleſiæ, capellamque S. Gingulfi. Inſuper, ut cætera taceamus, multis annis à carne abſtinuit, ſuper plumam non jacuit, niſi forte in hoc monaſterio, juſſu Abbatis. Hic conſtruxit clauſtrum, porticum, Eleemoſynariam, capellamque B. Mariæ, & multa alia beneficia fratribus contulit. Hic in feſtivitate omnium Sanctorum, poſtquam Miſſam celebraſſet, gravi infirmitate percuſſus, monachus effectus, obiit in bona confeſſione & vera fide, anno Domini cIɔ. XCIII. VI. Idus Decembris.

Anno cIɔ. CCII. Obiit Dominus Simon Abbas nonus; cui ſucceſſit Dominus Adam decimus.

Anno cIɔ. CCIV. Dominus Adam obiit. Cui ſucceſſit Dominus Willelmus undecimus, poſtmodum Abbas ſancti Amandi, & Romam profectus & inde rediens factus eſt monachus Clarevallenſis.

Ipſo autem facto Abbate S. Amandi, Dominus Simon Abbas XII. ei ſucceſſit. Is inceptam Eccleſiam ab avunculo ſuo Simone nono Abbate feliciter conſummavit, & duobus campanilibus cum undecim campanis ſtudioſius inſignivit.

Anno cIɔ. CCVIII. Willelmus noſter Abbas undecimus, Abbas S. Amandi efficitur. Cui ſucceſſit Dominus Simon Abbas XII. de quo ſupra diximus.

Anno

Anno CIↃ. CCXIX. Honorius Papa III. concessit Domino Simoni Abbati Aquicinctensi XII. & successoribus ejus, usum mitræ & anuli.

Hactenus ex manuscripto Sigibertini Chronici exemplari Aquicinctino, quod pro sua humanitate nobiscum communicavit vir Ecclesiasticarum Belgii antiquitatum peritissimus, Franciscus Barrus, *Prior Aquicinctinus; cujus varia* de Belgicorum monasteriorum exordiis *scripta utinam typis aliquando evulgentur.*

CAPUT LXIX.

Ætlense *monasterium, vulgo* Ætl.

EST id situm in ripa Oeni, supra Wasserburgium, & fundatum ab *Arnolpho*, Comite Damasiano, amicissimo Henrici quarti Imperatoris, ibidem cum uxore Gisala sepulto circa annum 1080. quod quidem per fratrem ejus *Fridericum* dictum *Rocho*, ad tantam egestatem redactum est, ut egre tres monachos alere posset. Engelbertus Comes Wasserburgensis postea refecit, ac collocupletavit: Limpurgium arcem seu castrum suum vicinum solo æquavit, quod otio & solitariæ vitæ ac disciplinæ strepitus civiles atque aulici minime convenirent: demum Wasserburgium cum toto famulitio migravit, atque ibidem de cetero habitavit: Et hoc circa annum Domini 1160.

CAPUT LXX.

Fidemium, *vulgo* Femy, *in finibus agri Cameracensis, sesquimilliari à Landresio Hannoniæ opido.*

HUic cœnobio initium dedere, anno Christi millesimo octogesimo, nobiles Angli duo, qui patriis sedibus abjerunt, ut incogniti pacifice Deo alicubi servirent. Cumque Romam sese contulissent, Pontifex Maximus Benedictinam ipsis regulam præscripsit. Alter eorum, Stephanus nomine, primus hujus loci Abbas fuit, estque basilica ejusdem loci S. Stephano protomartyri dedicata.

Hoc porro cœnobium egregie auxit Nicolaus Episcopus Cameracensis, eo nomine primus, ut arbitror, itemque Cathedrale Canonicorum ejus urbis collegium: adeo ut episcopus iste, & Canonici Cathedrales, secundarii (ut sic loquar) fundatores habeantur. Fuit autem ab annis amplius centum viginti, inter Francorum Reges & Belgarum Principes, lis & quæstio de cœnobii hujus situs? utrorum videlicet in ditione illud situm existat. Vulgo ditionis Cameracensis esse creditur; sicque arbitri, sive legati partis utriusque cum Mondiderii anno millesimo sexcentesimo tertio conventum agerent, judicarunt.

Hæc ex manuscripto quodam codice, aliisque monumentis, Julianus Lignæus, sacerdos Cameracensis, vir eruditus, nobis per literas significavit.

Affligemium, Tertio milliari à Bruxella, urbe regia.

WEtherico monacho S. Petri Gandensis, Romani Pontificis auctoritate, per Flandriam ac Brabantiam, ad clericorum præsertim concubinariorum, populique mores emendandos, prædicante; inter alios quinque (a) milites ad pœnitentiam sunt conversi: quos inter Gerardus, cognomento Niger, eminebat. Qui quidem seculo renuntiantes Affligemiensis in Brabantia cœnobii principia inchoarunt anno millesimo octogesimo tertio. Fuerat is locus antea non nisi latrocinantium conventiculis aptus, tertio vero post anno Gerardus Cameracensis Episcopus basilicam Affligemiensem dedicavit. Sexto autem anno primus Abbas Fulgentius ibidem est constitutus. *Hæc Balduinus Ninivensis in Chronico suo manuscripto. Meyerus in Annalibus Flandriæ, concionatorem illum vocat Gedericum, dicitque monachum fuisse Blandiniensem; ex verbis tamen Balduini Ninivensis videri fortasse queat, eum monachum fuisse ad D. Bavonis, quod cœnobium illud proprie sancti Petri Gandensis nuncupari soleat.*

Idem Meyerus milites, sive Equites sex nominat Geldulphum, Theobaldum, Emelinum, Hargerum, Ulboldum, & Gerardum: quos ait ad Hannonem Episcopum Coloniensem, pro criminum remissione, à Gederico primum missos esse, indeque reversos, consilio ejusdem, in Affligemiensi solitudine cellam ædificasse. Ceterum de anno fundationis legi olim solent apud Affligemienses versiculi isti:

Annus millenus octogenus, quoque ternus
Dum fertur, locus hic principium reperit.

Vide Sigeberti Chronicon à nobis cum MSS. codicibus comparatum.

(a) *Mediæ ætatis scriptoribus milites sunt, quos hodie equites nuncupamus.*

Diploma Henrici Comitis Bracbatensis, & fundatoris cœnobii Affligemiensis, qui Tornaci in hastiludio an. 1096. occubuit.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Henricus divina propitiante clementia Bracbatensis patriæ Comes & Advocatus, omnibus tam præsentibus quam futuris fidelibus, omne datum optimum & omne donum perfectum descendens à patre luminum. Notum vobis facimus qualiter miles quidam meus Gerardus nomine, cum aliis quibusdam, quos æque divina gratia & prævenit & subsecuta est, balteo militari deposito, ut meliorem invenirent hereditatem, militiam Jesu Christi professi sunt, & in Comitatu meo, loco ab antiquis Hafflingem vocato, modo autem Novo monasterio appellato, habitationem saltuosam adhuc & desertam elegerunt, ut quanto amplius remoti à secularibus, tanto sub regula beati Benedicti Deo servirent familiarius. Erexerunt autem Ecclesiam in honore beati Petri Apostolorum Principis, ut, ubi antea erat spelunca latronum, habitatio inciperet tandem recte viventium, & qui erat locus rapinæ & homicidii, mutaretur in possessionem pacis, & fructus eleemosynarum. Quoniam vero locus ipse ad Comitatum nostrum hereditario jure videbatur pertinere, ego fraterque meus Godefridus ab eisdem exorati fratribus, & pro remedio animarum nostrarum omniumque antecessorum nostrorum, legitime, & ex toto libere ad altare ipsius Ecclesiæ tradidimus: præterea quoniam sæpissime probata valde nobis placuerit militaris eorum industria, tam pro seculari eorum amicitia, cum pro remuneratione divina, de eodem allodio adjacente, & ad servitium nostrum remanente, in silvis & pratis, in campis & pascuis, in piscationibus & venationibus omnem eis usum habere nobiscum. Ut autem per amplius beneficium majus ad Dei servitium cresceret eis desiderium, capellam nostram liberam in Wavera subterius sitam, cum tota decimatione Inferioris Ecclesiæ, cum debita instituendi presbyteri subjectione, cum terris insuper aliquibus nostræ culturæ subsistentibus, cum telonio & maceria cum molendinis & curtibus ad nos in eadem villa pertinentibus, huic traditioni legitime addidimus. Quod si, ut vere de misericordia Dei præsumimus, ad meritum eorum accesserit & (a) numeris Abbatem eligere, baculumque super altare positum ipsi committere, nullo Principe, nullo Episcopo contradicente, in eorum erit potestate, quatenus secundum eorum regulam eligatur, qui eligendus est, & per ostium Jesu Christi ingrediatur qui ordinandus est, remota omni aliena contradictione & suspecta occasione. Nos vero de aliqua sibi illata injuria si appellare voluerit, quasi pro animabus nostris, pro eis nos exponemus, nec quidquam aliunde de loco illo nisi orationes fratrum, & Dei retributionem recipere volumus. Et ut hæc nostra traditio, vel condictio omnibus retro seculis rata & inconvulsa permaneat, charta & atramento rem uti est, notamus & roboramus. Ante omnia Dominum omnipotentem & Sanctos ejus citamus, & fideles nostros, qui huic traditioni interfuerunt, idoneos testes subterfignamus. Steppo Brussellensis, & frater ejus Walterus, Balduinus de Alost, Gerardus de Cumbersaca, Adalbertus Snakart, Theodericus de Budengem, Anselmus de Erpe, Sigerus frater ejus, Herebrand de Nordingoleben, Folcardus & Godescalcus filii ejus Ingelbertus Kalvastert, Sigerus Sanderlensis Onulfus de Milverschen, Gislebertus pe Laca, Arnulfus & Obertus de Ordengehem, Henricus Cameracensis Ecclesiæ Canonicus, Alardus Canonicus, & Godero & Meinerus Clerici de Lovania, Joannes Canonicus de Petingehem, Gerardus de Leneca, Godesridus de Lathem, Franco, Amandus, Hugo de Brusselle, Amulricus de Beckensele, Higerus de Alost, Walterus de Asca, Walterus de Hamme. Actum est hoc anno ab incarnatione Domini CIƆ LXXXVI. Regni vero Henrici Regis 35. Præsulatus Gerardi Episcopi X.

Diploma Godefridi Primi, Cognomento Barbati, Ducis Lotharingiæ & Comitis Lovaniensis, qui fuit frater Henrici Comitis Bracbatensis.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, ego Godefridus, Dei miseratione Dux & Marchio Lotharingiæ, & Comes Lovanii, audiens Apostolum exhortantem, dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei, fratres in cœnobio Affligimiensi, Deo & sancto Petro servientes, terrenæ meæ hereditatis participes facere disposui, ut in cœlo heredum Dei, & coheredum Christi consortio merear aggregari. Quia enim idem cœnobium in meo allodio fundatum, à me & fratre meo Comite Henrico libertate donatum, Deo incrementum dante, in brevi plurimum crevit, tam fratrum numero, quam religionis testimonio, congaudens ejus provectui; & cooperari volens profectui, in quibuscumque scivi, vel potui, illud honorare, exaltare, & munire dignum duxi. Veniens igitur ad altare sancti Petri, cum duobus filiis meis Godefrido & Henrico, plurimis hominum meorum, tam liberis, quam servis præsentibus, astante etiam Petro, loci ipsius Abbate, cum tota congregatione, quod immunitatis sive libertatis jam olim cum fratre meo donaveram, filiis meis collaudantibus, innovavi. Quidquid etiam ex meo allodio, vel emtione vel hominum meorum collatione fratres acquisierant, cum omni usu, jure & servitio ad ipsam terram

(a) *Forte* muneris.

sam pertinente, in silvis, pratis, aquis, & pascuis libere tradidi. Cellam quoque sanctæ Mariæ in Wavera, sicut etiam cum suis appenditiis præfatus frater meus donavit, item cellam sanctæ Mariæ in Fliderbeca, quam ego eidem Ecclesiæ subjeci, terram in Selleka, quam à Stephano de Bunlar fratres acquisierant, terram apud Cobengem, quam Arnulfus de Rode cum uxore sua Mabilia eis vendiderat. Item terram in (a) Itte, quam à Waltero Amandi filio emerant, & cetera omnia, de quibus ego, ut liber Ecclesiæ advocatus donum susceperam, super prædictum altare legitime reddidi. Licentiam etiam eis indulsi, emendi & acquirendi, quæ possent ex allodio meo, quod homines mei à me in beneficio tenebant, & à telonio meo in omni terra absolvi. In electione Abbatis eorum nihil juris me habere recognovi, nihil dominationis, seu violentæ potestatis super locum ipsum mihi retinui. Si autem de aliqua injuria sibi illata fratres me appellaverint, ibi advocatum, judicem, & vindicem me recognoscam, & contra malefactores eorum, ac si pro anima mea, me eis opponam. Nec fas sit in posterum ulli successorum meorum, ad hoc exequendum, aliquem personæ suæ vicarium subrogare, sed quicumque Comes terræ Bracbatensis fuit, ipse mihi sicut honore & potestate, ita benevolentia & affectu ad defensionem Ecclesiæ succedere debebit. Hæc ergo statuens, pro redemptione animæ meæ, & fratris mei, & parentum meorum, in tutamen etiam salutis, & honoris filiorum meorum, & omnium successorum meorum, nullum aliud munus vel servitium exegi, nisi orationes fratrum, easdemque solas posteris meis pro omni munere exigendas, & servitio dereliqui. Quæ ut nota fiant omnibus & præsentibus, & post nos venturis, scripto ea mandari, & sigilli nostri impressione; & testium adstipulatione, filiorum quoque meorum voluntario contensu, roborari feci, & ne à quoquam temere violentur, in prævaricatores anathematis sententiam ab Abbate promulgari postulavi. Testes horum omnium fuerunt, duo filii mei, Godefridus & Henricus, Onulfus Presbyter, Godezo Capellanus, Walterus de Crainhem, Henricus de Alscha, Hugo Rampart, Walterus de Merbeca, Arnulphus de Oppendorp, Gosvinus Hirundo, Walterus de Wemblene, Nicolaus de Ozkerka, Arnulfus de Bigarais, Arnulfus de Rode, Lambertus de Saventhem, Gilelmus de Hunzeghem, Anselmus de Capella, Franco Pincerna, Gosvinus Clubbive, Rinerus de Haverel, Gosvinus filius Modebaræ, Franco filius Mariæ. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini CIↃ. C. XXXVIII. Indictione prima, in Pontificatu Innocentio, in regno Conrado præsidente.

Diploma B. Idæ, matris Godefridi Bullonii, Ducis Lotbaringiæ, & post Regis Hierosolymorum.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Ida Boloniensis Comitissa, humilis Christi ancilla, cunctis in fide manentibus gaudia promereri promissa fidelibus. Notum fieri cupio, tam præsentibus, quam futuris, signum meæ dilectionis, erga Dominos meos, & fratres, videlicet monachos cœnobii Novi monasterii, cui vocabulum Hafflingam inditum erat ab antiquis. Quoniam mihi, multisque eorum complacuit conversatio, & religionis effectus, dignum duxi me commendare talium orationibus, nec in incerto divitiarum sperare, sed has potius cum eis participare. Igitur in allodio meo, & villa, quæ vocatur Genapia, pro salute animæ meæ, patris quoque mei Ducis Godefridi, & Comitis Eustathii Domini mei, Ecclesiam cum decimis & universis ejus redditibus, firmiter perpetuoque jure tenendam dedi supradictis fratribus; in idipsum filiis meis Godefrido, Eustathio, Balduino mihi cooperantibus. Filius quoque meus Dux Godefridus in eadem villa Genapia quinque mansos terre donavit iisdem fratribus, ad quos ego postea in augmentum concessi quasdam partes circumjacentes, plane sextum mansum continentes, ab omni comitatu, & censu tributario liberas & expertes. Insuper autem quidquid, sibi vendicabant, quippe quod à prioris doni tempore possederant, & usibus suis assignaverant, sive in silvis, sive in pascuis, sive in (b) sartis, eis concessi eadem libertate, qua tenui, sed & omne participium in silva, & reliquo usuario communi, in hoc nihilominus filii meis consentientibus mihi. Factum est autem hoc apud Trajectum in Ecclesia S. Servatii confessoris, præsentibus etiam reliquiis sanctæ Gertrudis virginis pro simili negotio illuc tunc allatis. Ut autem hæc traditio omnibus retro seculis rata & inconvulsa permaneat, omnem rem, uti gesta est, literarum memoriæ commendamus, & sigillis nostris ego & Godefridus filius meus roboramus, & testes idoneos, qui huic rei interfuerunt, subter signavimus. ¶ Signum Lamberti nostri Capellani, S. Roberti Capellani. S. Gerardi Comitis de Gelre, & fratris ejus Henrici. S. Godescalci de Jacen, S. Henrici de Cuc. S. Arnulfi de Rede, S. Cononis de Montaur. S. Theoderici de Bemel. S. Hende Birbaica, S. Balduini de Ostruic. S. Walteri de Grimberges, S. Reyneri Advocati Leodicensis. Denique de scriptis testibus, & illud notum facimus, quod Comes Henricus qui eandem villam in beneficium à nobis tenuit, duobus annis antequam hæc donatio confirmaretur, nobis reddiderit ad opus frarum, quod ad eum pertinuit. Factum est autem hoc incarnationis Domini anno millesimo nonagesimo sexto. Indictione quarta, regnante Domi-

(a) *Forte* Iette. (b) Satis.

Domino nostro JESU Christo: anno etiam profectionis Christianorum contra paganos Jerusalem.

DE Affligemiensis cœnobii exordiis, deque ejus filiabus, &, ut sic dicam, traducibus, puta Waverensi, Fraxinensi, Andreano, Forestensi, Bornehemiensi, Bigardiensi, & Fliderbecano. *monasteriis sive cellis, distincta temporum serie, leguntur ista in manuscripto Sigebertini Chronici exemplari Lipsiano.*

Anno CIↃ. LXXXIII. Affligemense cœnobium tale, auxiliante Deo, sumsit exordium. Prædicante Wetherico servo Dei, qui quasi stella matutina in medio nebulæ, effugandis obscuritatibus erroris apparuit, conversi quinque milites suis integre renuntiant. Inter quos Gerardus Niger, qui cæteris excellentior videbatur, doctoria sui consilio animatus, cum sociis locum Afflighem dictum, sicut nomine, sic omni barbarie incultum (quippe qui latrocinantium tantum conventiculis aptus erat) ædificare, & claustrum in eo exstruere aggreditur.

Anno CIↃ. LXXXVI. Affligemensis cœnobii fundatores, qui omnibus abjectis ita nudi ad ædificandum claustrum convenerant, ut nihil secum, præter panes tres, dimidium caseum, & pauca ferramenta detulerint, vix tribus annis exactis, à Gerardo II. Cameracensi Episcopo, in honore Apostolorum Petri & Pauli, Ecclesiam dedicari faciunt.

Comitissa Adela, cum duobus filii suis, Henrico & Godefrido, ad ædificandum inibi cœnobium, eumdem locum libertate donavit.

Prædicti fratres monachos, à quibus monachium ordinem discerent, sibi adsociaverunt.

Anno CIↃ. LXXXVII. Dominus Fulgentius hujus cœnobii primus Abbas hoc anno electus est in festivitate S. Martini.

Anno CIↃ. LXXXVIII. Dominus Fulgentius primus hujus cœnobii Abbas consecratus est in festivitate S. Gregorii.

Anno CIↃ. XCI. nobilis vir Heribrandus divina revelatione admonitus à S. Petro apud Afflighem ad conversionem venit; qui XXX. die mox à Deo vocatur. Quem secuti quinque filii ejus, frater quoque magni nominis & potentiæ, nomine Ingelbertus, omnes tonsurati ad cœlestes thesauros terrena patrimonia transtulerunt.

Anno CIↃ. XCVI. Ida Boloniensium Comitissa tradidit nobis Ecclesiam, quæ est in villa Genapia, cum decimis & universis ejus reditibus, consentientibus filiis suis, Godefrido Duce, Eustathio & Baldewino.

Idem Godefridus Bullionius Dux, filius in eadem villa quinque mansos terræ nobis donavit; ad quos ipsa postea quasdam partes circumjacentes, plane unum continentes, in augmentum concessit.

Anno CIↃ. XCIX. cellam Fraxinam Dominus Fulgentius Abbas suscepit regendam. *Porro Fraxina seu Fraxinea cella, Gallice* Fresne, *Prioratus est in Gallo-Brabantia, cujus initia Erembusgi piæ matronæ debentur.*

Anno CIↃ. C. cellam sancti Andreæ prope Brugas sitam Dominus Abbas Fulgentius suscepit regendam. *De ea fuse egimus cap. XLVIII.*

Anno CIↃ. CV. immunitas Affligemensis Ecclesiæ etiam Apostolica auctoritate à Paschali Papa corroboratur, anno VI. Pontificatus ejus.

Dominus Fulgentius Abbas locum, qui Forest dicitur, suscepit. *Vide cap. LVII.*

Anno CIↃ. CXX. cellam in Bornehem Dominus Abbas Fulgentius suscepit regendam, tradente Abbate, & Canonicis ejus monachis factis, quia per eos regi non poterat.

Est autem Bornehemium Flandriæ municipium, titulo Baronatus illustre, inter Antverpiam & Teneramondam oppida, ex opposito Tamisiæ, ad veterem alveum Scaldis fl. situm; in quo Abbatia e Canonicorum regularium olim cœnobium, circa annum millesimum centesimum fundatum exstitit, cujus hodieque rudera ac vestigia spectantur. Sed N. Bornehemiensi Abbate secundo, cum sodalibus suis, institutum Benedictinum in Affligemio amplectente, universa ejus loci prædia Affligemiensibus accesserunt. Hodie Bornehemium Præpositura est ac parœcia, Affligemiensi Abbatiæ annexa.

Anno CIↃ. CXXV. Dominus Fulgentius Abbas locum, qui Fliderbeke dicitur, suscipit. *Vide cap. L.*

Anno CIↃ. CXXXIII. Domino Fulgentio Abbati locus Bigardis commendatur. *Vide cap. LXI.*

Anno CIↃ. CXXXIX. Godefridus Lovaniensis, Dux Lothariensium moritur, & Affligemiensis templi sepultura honoratur.

Anno CIↃ. CXL. Henricus Comes, filius Ducis Godefridi, superiori anno defuncti, militiæ cingulo deposito, Affligemiensis monachus factus, cœlestis militiæ signaculum accepit, & cito vocatus à Deo migravit.

Anno CIↃ. CLII. in Ecclesia S. Nicolai, quæ constructa est in opido Brusellensi, S. Maria mater Christi operata est tanta miracula, quod à temporibus Apostolorum adeo magna & frequentia, in tam brevi tempore nusquam sunt audita. Dum enim consensu Abbatis Affligemensis, & consilio fratrum, feretrum illud in honore S. Mariæ auro & argento operiendum, ab Ecclesia (a) Waverensi, cum cæteris reliquiis, quæ in eadem continentur, fuisset

(a) *Capellam S. Mariæ in Wavera Henricus Comes Brachatensis dedit Affligemiensibus an. 1096. vide c. XLIII.*

fuisset allatum, & in Ecclesiam S. Nicolai reverenter locatum, statim operante divina virtute, per merita gloriosæ virginis, cæci visum, surdi auditum, claudi gressum receperunt, & tot infirmi variis languoribus oppressi, à Paschali hebdomada usque in diem nativitatis S Joannis sanitatem optatam consecuti sunt. Si fratres supradictæ Ecclesiæ hæc per singula suii officio fidelium memoriæ commendassent, non parvum volumen posteris profuturum conscripsissent.

Hoc bono odore provincia in brevi respersa, non solum ex nostris, sed ex valde remotis partibus factus est concursus divitum & pauperum: diversæ ætatis, & utriusque sexus fideles cum oblationibus suis convenerunt, & tantam pecuniam, quæ non facile æstimari potest, hac ratione dividendam obtulerunt; partim scilicet in sustentationem pauperum, partim in restaurationem Ecclesiarum, partim in usus fratrum in Ecclesia Affligemiensi, vel Waverensi Deo servientium. Abbas etiam Affligemiensis, & fratres ejus, pedites usque ad ipsum opidum convenerunt, ubi albis vestiti & cappis induti, processionem multitudine monachorum composite & honeste ordinaverunt, & sic cantando, Deum & ejus Genitricem collaudando, cum magna gloria & applausu totius populi: qui ea die dicuntur fere ad XXX. millia convenisse, Ecclesiam S. Nicolai intraverunt. Attestati sunt fideles, numquam se aliquo conventu, qui factus sit aliquando, sive Imperatoris, sive jussu Romani Pontificis, tam honestam, & tam bene ordinatam processionem vidisse.

Quoddam insuper beneficium, quod non esset silentio prætereundum, imo super cetera commendandum, ipsa gloriosa Domina contulit toto illo tempore fidelibus suis, per quod bella multa, quæ jam, instigante maligno, concitata fuerant, & seditiones conspiratæ quieverunt. Dum enim ex diversis partibus multi convenissent, de quibus auditum est, quod inimici essent ad invicem, statim sine ulla exactione pecuniæ, vel qualibet satisfactione, quæ inter sæculares in hujusmodi negotiis solet fieri, solo Dei timore, & amore piissimæ Matris correpti, interventu fidelium in pace reconciliati sunt.

Hoc finito tempore relatum est feretrum illud in supra nominatam Ecclesiam cum reliquiis; nec tamen toto illo anno desiit Mater misericordiæ à cœptis circa infirmos beneficiis.

Anno CIↃ. CLIII. Brusellenses opidani Dominam nostram (sic enim ajunt) de Ecclesia Waverensi devote & humiliter tollentes, cum honore susceperunt, & suo tempore pacifice & cum gaudio remiserunt.

Hactenus ex MS. Sigeberti Gemblacensis Chronico, quod à monacho Affligeminensi auctum, V. Cl. Justus Lipsius è sua nos bibliotheca transmisit.

Affligemiense porro cœnobium, inter Bruxellam & Alostum opida loco amœnissimo situm visitur; cujus quidem loci dignitas Abbatialis, Apostolica ac Regia auctoritate, Archiepiscopatus Machliniensi patrum memoria instituto, est annexa.

CAPUT LXXI.

Munsteriensis *seu* Monasteriensis, *B. Virginis Abbatia, olim extra, nunc intra muros urbis Luceburgensis sita.*

HAud longe à muris urbis Luceburgensis, in jugo montis, inter ruinas castri Veteris Luceburgensis, & castri Mansfeldici, à Petro Ernesto Mansfeldio, anno millesimo quingentesimo nonagesimo, exstructi, celebre olim exstitit cœnobium, BB. Apostolis Petro & Paulo primitus dicatum, post Deiparæ Virginis cognomento donatum, quod ob excellentiam præ ceteris ejus tractus cœnobiis vulgo Munster *est nuncupatum. Istud an. Christi millesimo octogesimo tertio à Conrado Comite Luceburgensi cui uxor fuit Clementia, Henrici IV. Imp. filia, conditum esse, mihi per literas R. P. Joannes Bertelius, hujus olim cœnobii, nunc Epternacensis Abbas significavit.*

Bellis porro sævientibus inter Carolum V. Imp. & Franciscum I. Galliæ Regem, Munsteriense cœnobium à nostris hominibus, ne Gallis hostibus domicilium præberet, incendio absumptum est. Estque id temporis in sepulcro fundatoris inventa tabula plumbea, cujus hanc fuisse inscriptionem testatur Caspar Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, quiescit hic Comes Conradus. Hic cum inter seculi principes fama probitatis esset celeberrimus, sepulcrum vitæ principis adiit amore divino succensus, indeque rediens, divina vocante elementia, obiit peregrinus, sepultus in terra decenter, non sua: indeque anno dormitionis suæ secundo sublatus, an. quarto, ipso die annuæ migrationis suæ de seculo, hic fuit repositus, præsente conjuge sua Clementia, per manus filiorum suorum, Adelberonis Primicerii Metensis, Henrici Comitis, Conradique Comitis, præsente Rodolpho Abbate, filio Comitis, quem ipse provisorem & ordinatorem hujus loci statuerat. Facta sunt hæc regnante permissu Dei, Henrico tyranno damnato, ac piæ memoriæ Gregorio Pontifice Romano. Obiit autem VI. Idus Augusti, anno Dominicæ incarnationis 1086.

Ceterum Carolus V. Imp. monachis Munsteriensibus Xenodochium pauperum, basilicæ S. Joannis Baptistæ contiguum, atque in ipsa urbe Lucebergensi situm, cœnobio novo excitando, postmodum donavit,

quod hodie ædificiis ac disciplina monastica est illustre. De Munsteriensis cœnobii origine atque Abbatibus, plura qui volet, Joannem Bertelium, in Historia Luceburgensi nuper edita consulat.

Aldeburgense monasterium, secundo milliari ab Ostenda, Flandriæ opido olim situm.

Aldeburgum primæ olim notæ apud Flandros opidum fuisse constat. Sed Attila Hunnorum Rege Galliam vastante, cum aliis opidis excisum est; & monstrant hodieque castrorum Attilæ locum, primo lapide ab Aldeburgo, quem vernacule Attilaghem *nuncupant. Tradunt autem à Balduino Calvo, Flandriæ Comite, ad annum Christi octingentesimum sexagesimum quintum,* burgum Brunense, *cum a patre ejus muniri cœptum esset, Aldeburgi ruderibus eo advectis, cinctum fuisse.*

In hoc porro Flandriæ tractu S. Ursmarum, *Episcopum & Abbatem Laubiensem, Evangelii olim doctrinam sparsisse, tradit Anso Abbas Laubiensis, in historia vitæ ejus, quæ à Ratherio Veronensi Episcopo emendata, & à Laur. Surio, quamquam non plene, typis est edita. Nos eam integram ex manuscriptis codicibus Laubiensibus nacti sumus, in qua sic inter alia legitur:* ipse provinciæ dominus Aldo nomine, B. Ursmari prædicatione ad fidem Christi conversus, donavit de suo dictum vocabulo Aldeburch vicum, in quo construxit, atque consecravit Ecclesiam in honore Petri Apostoli, & mille passus undique per circuitum: de quo postea dotavit Ecclesiam Laubiensem, quatenus ipse B. Petrus Apostolus, cui à Domino ligandi atque solvendi collata est potestas, patrocinaretur Flandrensibus atque Menapensibus, qui de diversis idolorum cultibus revocati, facta erant una Ecclesia Christi. *Sic Anso & Ratherius. Anso obiit an. 713.*

Alii tamen Aldeburgum, sive Oudeburgum, quasi vetus castrum, ab antiquitate sic dictum volunt. Utut sit, illud constat an. Christi millesimo octogesimo quarto, à S. Arnulfo Suessionum Episcopo monasterium insigne Aldeburgi, in honorem SS. Petri & Pauli Apostolorum, exstructum. De his rebus sic Meyerus in Annalibus Flandriæ: An. CCCC. LIII. factum est memorabile illud prælium ab Aetio Romano adversum Hunnos in campis Catalaunis. Stabant pro nomine Romano, præter Aetii exercitum, Visigothi, Alani, Burgundiones, Franci & Saxones, magis Attilæ Regis odio, quam Romanorum studio adducti. Attilæ præter Hunnos aderant Ostrogothi, Quadi, Rugi, Gepidæ & Marcomanni. In his Reges sex nominatim memorati, Attila Hunnorum, Valamirus Ostrogothorum, Theodericus Visigothorum, cum filio Thurismundo, Ardaricus Gepidarum, Meroveus Francorum, & Sigebar Alanorum. Ceciderunt CLXXX. millia hominum, in quibus Theodericus Rex Visigothicus. Victus Attila de morte sibi consciscenda cogitavit; sed eo omisso consilio, in Pannoniam se recipit. Ea tempestate vix ulla per Gallias civitas Hunnicam subterfugit rabiem. In hac nostra Belgica Tornacum & Tarvanam & Aldenburgum excisa lego. Tum Colonia Agrippina, (teste Rhenano) Tungrorum opidum, Novesium, Vtricesium, Castra Herculis, Vetera, Asciburgum, Noviomagum, Antennacum, Bingium, Magontiacum, Argentaria, Augusta Rauricorum, multaque alia opida partim ab Hunnis, partim à Francis funditus destructa sunt, quorum de vastatione Sidonius Apollinaris.

Etiam terrificis diffuderat Attila campis
In campos se, Belga, tuos:
Francus Germanum primum, Belgamque secundum
Sternebat.

An. CIↃ. LVI. Aldenburgenses collapsum longa ætate D. Petri templum, lapidibus opidi jam olim eversi reædificarunt: qua tempestate eo in opido tantus est cœmiterio Virginis Matris habitus honos, ut in illo nisi nobiles non sepelirentur, aliique omnes, qui obscuri essent generis, ad D. Petri humarentur. Pro ejus templi restituti memoria hos fecere versiculos:

Anno milleno quinquageno quoque sexto,
Hujus opus templi cœptum cognoscitur esse,
Lignea Basilica fuerat quo condita primum.

De miraculis, quibus est illustratum anno CIↃ. LXXXI. templum Aldeburgense, vide Epistolas quas edidimus de Viris illustribus.

Anno CIↃ. LXXXIV. Conon Roberti Flandriæ Comitis cubicularius, Aldenburgensis Ecclesiæ gentilitium tenebat sacerdotium. Cæterum Hasecca ejus uxor, mulier religiosa templum tantis miraculis insignitum diutius retinere formidabat. Quapropter Conon suasu uxoris Roberto Comiti, Robertus Episcopo Rabodoni, (a) Rabodo autem S. Arnulfo Episcopo Suessionum id ipsum tradidit: quod ipsum Arnulfus, assentiente Roberto Comite, statim convertit in cœnobium Benedictinorum monachorum.

Anno CIↃ. LXXXVII. XVIII. Kal. Septembris Aldenburgi defunctus est divus Arnulfus Episcopus Suessionum, sepultusque ibi in æde D. Petri. Tunc Arnulfus ejus nepos ex Aszela sorore primus factus est Abbas Aldenburgensis. *Hactenus Meyerus. Vita Arnulfi exstat apud Surium Tom. 4.*

Porro

(a) *Fuit iste Rabodo seu Ratbodo Noviomensis ac Tornacensis Episcopus. An. 1087.*

Porro Aldeburgense monasterium, anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo octavo, à Calvinianis pœne funditus est everfum; loci vero hujus monachi hodie Brugensi in urbe agunt, pacatiora aliquando tempora exspectantes.

Ceterum inter Abbates Aldeburgenses olim Hariulfus *emicuit, qui vitam* S. Arnulfi *Suessionensium Episcopi litteris consignavit, quæ manuscripta exstat integra in Ursicampo, Ord. Cisterciensis monasterio, apud Noviomum Picardiæ urbem, cujus hoc est initium:* Domino Lamberto Dei gratia Tornacensi Episcopo filiorum ultimus Hariulfus. *Hanc ipsam Surius Tom. IV. edidit sed præfatione triplici omissa.*

Hujus etiam Aldeburgensis cœnobii alumnus fuit Arnoldus Wionus *patria Duacensis, qui bellis civilibus apud Belgas renascentibus, in Italiam se contulit, optimeque de universa familia Benedictina est meritus, libris aliquot, de illius origine, progressu ac viris illustribus, in lucem editis, quos* Ligni vitæ *titulo prænotavit.*

Hammense Monasterium, inter Aeriam & Lilariam, Artesiæ opida.

JOannes Bertinensis Abbas XXXIX. consecratus est an. Domini millesimo octogesimo primo. Hujus Abbatis anno tertio Balduinus Ghisnarum Comes, & Ingelramus Lilariensis Dominus à peregrinatione S. Jacobi redeuntes per Pictaviam, hospitati sunt in monasterio Carofenum. Et videntes ibi religionem bene vigere, de monachis Carofensibus secum ad has partes adduxerunt. Et quidem Balduinus Andrense, Ingelramus vero Hammense monasteria in honorem S. Salvatoris fundaverunt, an. Domini millesimo octogesimo quarto. *Sic Iperius in Chron. MS. Bertinensi. Cui Meyerus in Annalibus Flandr æ subscribit:* Anno CIↃ.LXXXIV. Balduinus Comes Ghisnensis, & Engerannus Lilariensis, reversi ex Hispania à Compostella D. Jacobi, monachos secum deportaverunt ex monasterio Carofensi in Pictonibus, quos prius suisque Gerardi Morinorum Episcopi, Ghisnensis Andriense, Lilariensis vero Hammense condidit cœnobium. *Hactenus Meyerus. Haud abs re fuerit hoc loco subnectere fundationem cœnobii, Capellensis seu Merkensis, ex Iperii ejusdem citato Chronico:* Anno Domini millesimo nonagesimo Eustathius Boloniæ Comes, & uxor ejus Juda Ida parentes ac genitores illius clarissimi atque illustrissimi Godefridi de Bullione, ac Balduini postea Regum Hierusalem, fundaverunt monasterium B. Mariæ de Capella, intra terminos de Merck, juxta Calesium, in loco, qui prius dicebatur Brouebam, & monachos ibi Hammenses instituerunt. Ubi & ipsa Ida Comitissa XI. de capillis B. Mariæ virginis, quos ab Hastulfo Rege magnis precibus impetraverat, eum aliis Sanctorum reliquiis obtulit. *Idem tradit Meyerus in Annalibus Flandriæ.*

Porro Merckense seu Capellense hoc cœnobium secundo fere milliari à Caleto olim situm, postea adjunctum est cœnobio Morinensi S. Joannis in Monte, de quo supra diximus. c. 19.

S. Dionysii Monasterium, in Broqueroia, *secundo lapide à Montibus Hannoniæ metropoli situm.*

RIchildis Flandriæ & Hannoniæ comitissa, quæ obiit an. 1086. & filius ejus Balduinus, piis operibus & eleemosynis intendentes, in suo allodio Ecclesiam S. Dionysii construxerunt, in qua monachos S. Benedicti instituerunt, & ipsam villam, multisque in locis terras cultas & incultas, silvas, & aquas, & prata, servos & ancillas eidem Ecclesiæ contulerunt, & qua potuerunt libertate, atque honore adfecerunt. In diebus illis Montibus Hannoniæ in Ecclesia sancti Petri tredecim erant Canonici, quorum præbendæ ad donationem Capituli sancti Germani, ejusdem urbis, pertinebant. Unde Richildis Comitissa, & Balduinus ejus filius tantum effecerunt, ut illæ præbendæ in usus monachorum sancti Dionysii converterentur. Et eum omnes oblationes altarium Montensium, & Capellaniarum ad Sacellanos sanctæ Waldetrudis, scilicet ad Canonicos sancti Germani, excepto monasterio S. Petri, pertinerent, compositum fuit ut Ecclesia sancti Germani monasterium sancti Petri, ab Ecclesia S. Dionysii sub annuo censu sex denariorum in ipsius S. Dionysii festo solvendorum, in ipsa Ecclesia S. Dionysii, susciperet perpetuo tenendum. *Hæc fere Jacobus Guisianus in MS. Hannoniæ Chronico.*

CAPUT LXXII.

Zuiphaltense monasterium in d. Constantiensi.

ZUiphaltum sive Zuifaltaha, Latine *ad duplices aquas*, cœnobium à duobus rivis Aych cognominatis, in ipso monasterio concurrentibus sic dictum, Constantiensis diœcesis, non procul à Danubio inter Hanigum & Riedlingum oppida, tribus miliaribus supra Ulmam in Alpibus Sueviæ situm, fundatum amplissimeque dotatum est anno Christi 1088. in honorem B. Mariæ Virginis, pro XII. monachis ex Hirsaugia adductis, ab illustribus Comitibus de Achalm *Luitholdo* & *Chunone* duobus germanis fratribus, pontificatum Urbano secundo, imperium vero Henrico quarto tenentibus. Dotatum est mox ab *Adalberto* quodam Comite Calewensi Sindelfingiacensis cœnobii fundatore.

CAPUT LXXIII.

S. Martini Cœnobium, in urbe Tornacensi.

S. Eligius Noviomensis ac Tornacensis Episcopus, dentes duos Sancti Martini Turonensis Episcopi cum haberet, quos pio adfectu, ex maxilla beati Præsulis extraxerat, cum sacrum ejus corpus à Lothario Galliæ Rege aureæ capsæ includendum accepisset, indignum judicans sacratissimos hosce dentes, diutius apud se, sine honore publico, retinere, statuit eos publice in basilicis honorandos deponere. Cum itaque apud Tornacum Nerviorum, prædicationis Evangelicæ munus obiret, montem amœnissimum reperit, in quo sanctum Martinum olim orasse, mortuumque ad vitam revocasse, constanter incolæ adfirmabant. Ratus itaque optimam propositi sui exequendi occasionem sibi oblatam, in dicto monte, opidi muris nunc incluso, basilicam & monachorum cellas exædificavit, eoque in loco alterum beati Martini dentem (alterum enim Noviomensi Ecclesiæ dedit,) quem hodieque monachi pie adservant, reliquit. Destructum est autem hoc S. Martini cœnobium à Normanis Belgicam vastantibus, anno octingentesimo octogesimo secundo, soloque æquatum, præter sacellum quod inter ruinas, meritis haud dubie beatorum Præsulum, subsistens, post instaurationi occasionem dedit. Anno namque Christi millesimo nonagesimo secundo (a) postquam Odo; summæ vir eruditionis, Aureliis Tornacum à Collegio Canonicorum B. Virginis evocatus, scholisque præfectus annos quinque Rectoris munere laudatissime functus fuisset, & sanctioris vitæ genus cum discipulis suis aliquot, amplecti jam statuisset, Radbodi Noviomensis ac Tornacensis Episcopi rogatu, B. Martini sacellum, apud muros urbis inter rudera adhuc subsistens, comitante clero, populoque applaudente, postridie Kal. Majas (qui dies tunc Dominicus erat) cum sociis possidendum accepit. Vixit autem cum suis primum juxta regulam S. Augustini: at postmodum, Haimerici III. Abbatis Aquicincti consilium secutus, S. Benedicti habitum atque institutum adsumsit. Anno vero millesimo centesimo quinto, ab instauratione monasterii decimo quarto, dictus Odo Abbas, ad Episcopatum Cameracensem raptus est; relictis in monasterio, à se nuper exstructo, monachis Benedictinis amplius octoginta, quibus abiens Segardum virum optimum præfecit, qui annis viginti & uno, magna cum laude, præfuit. *Hæc fere ex loci istius monumentis desumta nobis transmisit R. P. Petrus Loverius, ejusdem cœnobii Abbas, noster olim in studiis Theologicis Lovanii collega. Ceterum Odo sede sua Episcopali postmodum pulsus, quod virgam & anulum, quæ consecratus ab Ecclesia acceperat (ut ipsemet scribit lib. de blasphemia in S. Sanctum) ab Henrico IV. Imp. iterato nollet accipere, ad Aquicinctinum cœnobium se contulit, ubi & obiit anno millesimo centesimo decimo quarto. Scripsit is varia, quæ Tritbemius, Henricus Gandavensis, & nos in Bibliotheca Belgica recensemus: ex quibus in Bibliotheca SS. Patrum exstat Commentarius in Canonem Missæ ad Vuibodonem monachum Affligemiensem conscriptus.*

Est autem in hoc Martinensi cœnobio pulcherrima atque amplissima librorum manuscriptorum Bibliotheca, quam aliquando cum admiratione lustravimus.

Varios inter manuscriptos codices, ad quos Sigeberti Gemblacensis Chronicon à nobis cum Appendice Anselmi Abbatis Gemblacensis evulgatum, comparavimus, & Ortelianum exemplar a Tornacensis hujus cœnobii, ut apparet, monacho auctum usui nobis in primis fuit. In eo autem non pauca de monasterii istius instauratione leguntur inserta, quibus nostratis Ecclesiasticæ antiquitatis studiosum nequaquam duximus frustrandum.

Anno CIↃ.XCII. in suburbio Tornacensi ad septemtrionalem plagam urbis, monasterium sancti Martini construere incipit Odo Aurelianensis, VI. Non. Maji, die Dominico. Ex condicto namque prædicta die eo adveniens, comitante eum solemni processione Domino Radbodo ejusdem urbis Episcopo, & clericis Ecclesiæ beatæ Dei genitricis Mariæ, cum populi maxima multitudine, locum ab eodem suscepit Episcopo, una cum IV. fratribus secum ibidem Deo militaturis regula Canonica, sub habitu clericali. Qui Odo Aurelianis oriundus, Tornaci tunc temporis Scholasticus, nullo Cisalpinorum inferior fama celebrabatur, Dialecticæ artis, ceterarumque liberalium scientia. Qua ex re, undequaque ad eum clericis confluentibus, unus è peregrina superveniens regione, annulum aureum illi obtulit, in quo monostichon hoc insculptum fuit.

Annulus Odonem decet aureus Aureliensem. Hæc retulimus, ut ex iis conjiciatur, quantum apud unam regalium Ecclesiarum honorem habere potuisset, si illo tetendisset, dum maluit Christo adhærere in loco pauperiei & indigentiæ.

Anno CIↃ.XCIII. Odo Aurelianensis, invalescente religionis fervore, monachicum habitum una cum ceteris fratribus suscipit, secum in hoc monasterio S. Martini Tornacensis constitutis. Et quia tanta fama viri, ut prædiximus, circumquaque diffusa, tantumque lumen sub modio latere diu non potuit, Dei ordinatione, qui eum altius in posterum sublimare disponebat, cuncta congregatio jam, Deo largiente, numerosior adulta, unanimi voluntate parique voto, eumdem Odonem Abbatem sibi præficit, assensu Radbodi jam prædicti Episcopi. Cui in tantum divina gratia adsuit, ut cum ante ejus adventum, idem locus

per

(a) *Meyerus in Annal. Flandriæ tradit id factum an.* 191.

per CCC. ferę annos desertus fuisset, nec quidquam omnino appendiciorum haberet, plusquam LXX. monachos infra XII. annos in eo congregaverit, constructis sufficientibus eis officinis, tanta agrorum amplitudine acquisita, tantaque substantia, quæ superabundaret ad necessarios usus, tam supervenientium hospitum, quam inhabitantium monachorum.

Anno CIↃ. CV. Manasse Cameracensi Episcopo accepto monachico habitu, Odo primus Abbas ex cœnobio sancti Martini Tornacensis Ecclesiæ in Episcopatu ei succedit. *Hactenus ex manuscripto Sigebertini Cronici exemplari quod olim Abrahami Ortelii, Cosmographi Regii fuit, nunc in bibliotheca Soc. Jesu Antwerpiæ adservatur.*

Obiit autem Odo XIII. Kal. Julii, an. Christi millesimo centesimo decimo tertio, (non decimo quarto, ut alibi legitur:) quod ex libello seu (a) *Epistola longiore, de ejus vita & obitu à N. monacho Aquicinctino scripta certo didici. In qua de scriptis ejus hæc inter alia leguntur:* Exstant apud nos quædam ejus opuscula, quæ digna habentur memoria, scilicet de Canone Evangeliorum, & Canone Missæ libelli duo, Disputatio contra Judæum, Homilia de Villico, Liber unus de originali peccato, & alius de blasphemia in Spiritum sanctum, quem interrogationi meæ dignatus est respondere, meoque nomini consecrare.

Commentarius porro in Canonem Missæ scriptus est ad Wolbodonem monachum Affligemiensem, unum è sex illis primis militibus, qui cœnobii Affligemiensis fundamenta jecerunt.

CAPUT LXXIV.

Formpachense monasterium, vulgo Formpach, *in Bavaria.*

DE fundatione istius monasterii scribit Aventinus, quod omnino non convenit cum infra scriptis monumentis & confirmatione Lotharii Imperatoris, ex quibus, quomodo se res habeat, certius comprobatur. *Incipit commemoratio traditionum cœnobii sive monasterii S. Mariæ, quod est ad Formpach. Ego Berengerus, Formpachensis cœnobii primus non meis meritis Abbas, & hi, qui mecum congregati sunt fratres, animadvertimus, alternæ charitatis & debitæ esse retributionis illos describi, qui primum, & qui deinceps suæ hereditatis heredem fecerunt Ecclesiam nostram, quæ est ad Forempach consecrata in honore S. Dei Genitricis Mariæ, pariterque loca, à quibus & quomodo ad hanc tradita sint, adnotari, ut notitiam illorum, qui ea tradiderint, successoribus nostris relinquamus, & per hanc memoria eorum nominatim fiat & longa. Tradidit namque in primis Domina Himelrud, venerabilis matrona, ad eandem Ecclesiam, cum manu Advocati sui, in usus ibidem Deo servientium, hæc suæ proprietatis loca, quæ hic sunt nominata, villam scilicet Themnaten, Winhartesheimin, Machingen, Hartheim, Rischermin, Minicheimin. Accepit quidem ea ipsa materfamilias Thiemonem Comitem in Advocatum sibi, etiam dictæ Ecclesiæ, & his omnibus, qui vel quæ ad hanc pertinent; ea ratione & complacitatione, ut nunc post illum ejusdem advocationis curam & regimen susciperet, qui in filiis ejus primus esset ætate, & sic simili modo de filiis in filios suæ posteritatis hujus tutelæ procuratio transiret, quatenus eo propensiori cura susceptis in patrocinatum patrocinaretur, quo se vicem & locum patris, avi, etiam proavi procurare sciret: postea Eckpertus Comes quarto loco à prænominato avo Thiemone ejusdem procurationis debitor effectus, consilium habuit cum Abbatibus, cum Marchionibus, & aliis honestioribus religiosis viris religionis, & maxime cum Episcopo Pataviensi Udalrico, & ex fiducia & auctoritate consilii eorum, congregatis, in eodem loco Formpach monachis, effecit Abbatem Berngerum, monachum expertum atque probatum, quem Episcopus Pataviensis ille, qui supra, anno Incarnationis Dominicæ 1094. indictione secunda, 16. Kalend. Januarii, Abbatem consecravit, & faciens sermonem pro eo ad populum, enunciavit ea, quæ ipse Advocatus Eckpertus, & cunctus qui aderat populus collaudavit videlicet, ut ea ipsa Abbatia ad Formpach sit libera, & monachi illi post mortem Abbatis sui liberam potestatem habeant ad eligendum sibi Abbatem, undecumque huic nomini idoneum invenire possint, sive in suo sive in alio vicino, seu longinquo monasterio, & is qui electus fuerit, ad designationem suæ electionis baculum ab altare sui monasterii sumat, & si forte monachi illi in electione dissentiant, tunc adveniens Episcopus Pataviensis, cum Advocato ipsorum eos suis exhortationibus coadjuvet, & ut mediator sanioris partis sententiam tenere persuadeat; moxque idem Præsul hæc ita suo decreto cum clericis & Abbatibus, qui præsto erant, stabilivit, & Episcopali banno confirmavit. Aliunde hæc firmari non erat propter schismata & dissensiones, quæ tunc temporis in sede Romana erant, & in regno.*

Burrbonium sive Burrbense monasterium, in d. Constantiensi.

MOnasterium istud situm est in Ducatu Wirtembergensi, secundo lapide ab Ulma Sueviæ metropoli, fundatumque circa annum 1095. ab *Anselmo*, ejusque filiis *Henrico* & Hugone, Palatinis Tubingensibus.

In eodem d. Constantiensi visitur *Biblingum*, cœnobium pariter Ordinis Benedictini, in honorem S. Martini anno 1099. ab Othone & Hermano, fratribus, Comitibus de Hirchberch.

(a) *Exstat ea MS. apud me & alibi.*

Castellum monasterium, in Palatinatu Superiore.

IN honorem Dei ac S. Petri fundatum est hoc monasterium anno Christi 1098. à *Friderico* Comite de Castelberch & *Bertha* ejus conjuge.

Abbatiæ Ordinis S. Benedicti, quæ hodieque perstant ac florent ex Chronico Constantiensi Joannis Pistorii Præpositi Vratislaviensis anno 1607. *edito.*

PEtri-domus, alias *Petershausen*, in urbe Constantiensi.
Augia major vulgo Reichenow.
Zwyfalten.
S. Georgii in nigra silva.
Alberspach.
Blaubeuren.
Ochsenhausen.
Wiblingen.
Weingarten.
Engelberg cœnobium tam monachorum quam monialium Ord. S. Benedicti in tractu Lucernensi.
Augia Prigantina.
Ysni sive Isni.
Cella B. Mariæ.
S. Truperti in Nigra silva prope Friburgum.
S. Petri in Nigra silva.
Rynow.
S. Joannis in Turtaal.
S. Galli.
Muri S. Benedicti A.
Truob.
S. Georgii in Stain.
Thuregum, monialium.
S. Blasii.
Omnium Sanctorum in Schafhusen.

Isnense monasterium.

SItum est hoc monasterium, intra muros Isnæ, opidi Imperialis apud Suevos, & fundatum in honorem SS. Jacobi & Georgii an. 1096. à *Mangoldo* Comite Veringensi, ejusque filiis *Waltero* & *Walfrado*, ut scribit Bruschius libro citato.

Neresheimium, tertio lapide à Nordlingiaco Sueviæ opido.

FUndatum ac dotatum legitur an. 1095. ab *Hartmanno* Comite Dillingensi & *Adelheide* ejus conjuge: consecratum vero ab *Ulrico* Hartmanni Comitis filio, Episcopo Constantiensi.

Ochsenhusium, in Suevia.

EST in Suevia qnoque Ochsenhusiensis Abbatia, duobus milliaribus à Memmingiaco, totidemque fere à Biberaco sita: cujus primi fundatores ignorantur. Fuit olim non nisi Præpositura, à S. Blasii monasterio in Hercynia silva dependens, sed anno 1420. facta est Abbatia libera & à S. Blasii jugo prorsus exempta.

Anno 1540. totum cœnobium in corporatum est, ut loquuntur, Episcopatui Constantiensi.

CAPUT LXXV.

Augia major Germanice Reichenovv *ad locum inferiorem, in d. Constantiensi.*

ILlustris hæc Abbatia, olim utriusque sexus, nunc solummodo monachorum, fundata legitur anno Christi 1098. ab *Udalrico* Rhetorum & Brigantiæ Comite, templumque dedicatum est ab *Ulrico* Constantiensi Episcopo. Fuit hoc monasterium exemptum, nunc vero Episcopatui Constantiensi est incorporatum. In Augia majore quiescunt reliquiæ *S. Marci* Evangelistæ, Venetiis eo advectæ ante annos sexcentos: ut tradit Jo. Pistorius in Chronico suo Constantiensi, itemque *S. Pirminii* hujus loci Abbatis, ut idem commemorat.

Alba Augia Narcostorum aut potius Norici, Germanice Weissenavv im Nordgev, *in diœcesi Bambergensi.*

FUndatum legitur hoc monasterium an. 1053. à Gebhardo Comite, qui Eistetensis Ecclesiæ Episcopus, ac tandem post Leonem IX. consanguineum suum, Romanus Pontifex factus, Victor II. cognominatus est.

Postea

Postea anno circiter 1130. quasi post liminio renovatum atque ampliatum est à S. *Otthone* Bambergensis Ecclesiæ Episcopo, Pomeranorum Apostolo. Ita Bruschius lib. de monasteriis Germaniæ.

Est & Alba Augia Sueviæ, hoc est Album Pratum, sive ut alii vocant minor Augia vulgo *die Minderow*, magnificum ordinis Præmonstratiensis monasterium prope Ravenspurgum opidum Imperiale, de quo vide chronicon nostrum Præmonstratense.

Augia dives, vulgo *die Reichenow*, monasterium amplissimum in insula fundatum est circa annum 724. à *Priminio* Episcopo Meldensi ejusque loci primo Abbate, auxiliis Caroli Martelli: ad quod non nisi Principes, Comites, ac Barones olim admitti solebant. Ceterum Abbatia ista Constantiensi Episcopatui est incorporata circa annum 1544. consentiente Romano Pontifice.

CAPUT LXXVI.

Casale Benedicti, vulgo Chezaubenoist, *in Francia.*

TEmporibus Leodegarii Archiepiscopi Bituricensis qui sedit anno 1098. fundatum fuit *Casalis Benedicti* cœnobium ac dotatum, auctore Andrea, illius monasterii primo Abbate, qui obiit anno 1120.

Est hoc monasterium caput Congregationis reformatæ in regno Galliæ. Exstatque Bulla Leonis X. de erectione Congregationis Casalis Benedicti, ad instar Congregationis Montis Cassini, alias S. Justinæ de Padua, reformatæ, data Kal. decembris anno 1516. Sunt autem Abbatiæ quinque ex reformatione Casalis Benedicti in Francia satis notæ: quarum Pontificia Regiaque privilegia citat Choppinus lib. 2. de Domanio Franciæ tit. 10.

Ceterum Casalis Benedicti Abbates non nisi triennales sunt.

Sub Congregatione Montis Casalis, quot monachorum, totidem Virginum sunt monasteria, nimirum *Bituricense* S. Laurentii, *Lugdunense* S. Petri, *Nivernense* Nostræ Dominæ, *Iseuriense* seu *Molinense* in Borbonia, & *Charentonense* in provincia Bituricensi: vide Choppinum lib. 1. Monasticon tit. 1. & tit. 2.

CAPUT LXXVII.

S. Crucis monasterium in opido Imperiali Donawerda.

PRæclarum hoc monasterium fundatum initio legitur pro virginibus Deo dicatis an. 1100. à *Mangoldo* Comite Dillingensi & Hiburgensi, ejusque conjuge *Tuta*, & auctum postea à duobus aliis Mandoldis ejusdem stemmatis Comitibus. Quorum omnium communis exstat tumulus, hac epigraphe.

Tres fundatores Mangoldi, Tutaque, flores
Cœlestis prati, pausant simul hic tumulati.

CAPUT LXXVIII.

S. Andreæ Cœnobium, apud Brugas Flandrorum.

ANno CIↃ. XCVIII. Robertus Hierosolymitanus, Flandriæ Comes, jubet per litteras uxori Clementiæ, cœnobium aliquod construat in honorem D. Andreæ, ideo quod is Divus Petro Massiliensi sacerdoti apparuerat, auctorque exstiterat sacræ inveniendæ lanceæ. Clementia statim impetravit ab Baldrico (*aliis Balduino*) Tornacensi Episcopo, & Lamberto Archidiacono, Reineroque Persona gentilitia, altare in Stratis, alio nomine Bertserkerk, juxta Brugas cœpitque mox ibi construere cœnobium nationis Benedictinæ.

Anno CIↃ. C. Robertus Comes ex Syria rediit domum, acceptus à suis popularihus incredibili lætitia, & cellam à se constructam juxta Brugas in honorem D. Andreæ, Fulgentio commendavit, Abbæ Haffligemensi, ea conditione, ut is ex sua domo monachos eo mitteret.

Anno CIↃ. CLXXXVIII. Andreani cœnobitæ juxta Brugas, qui hactenus sub Haffligemensibus fuerant, agente Philippo Elsatio, Flandriæ Comite, Hugonem sibi peculiarem ac proprium acceperunt Abbam.

Anno CIↃ. CCVI. obiit Hugo primus Abbas. *Meyerus in Annalibus Flandriæ. Eadem fere tradit Chronographus Affligemensis, cujus verba, fidei apud Lectorem augendæ, subjungam:* Locus iste datus fuit nobis à Clementia Flandrensium Comitissa, confirmante Balduino Tornacensium & Noviomensium Episcopo, ut ibidem monasterium construeretur. Actum anno Domini millesimo centesimo. Confirmavit nobis cellam istam Paschalis secundus Papa, anno Pontificatus sui sexto, Christi vero millesimo CV. Item rogante Frandrensium Comite Roberto, Episcopus Tornacensis liberam eam nobis fecit. Item Callistus II. anno sui Pontificatus primo, Domini vero millesimo centesimo nono decimo, cum suis pertinentiis, nobis eam confirmavit. Item Eugenius tertius, anno sui Pontificatus quarto, Christi millesimo centesimo quadragesimo octavo. Item ab Alexandro divisum est hoc monasterium ab Haffligemiensi, de consensu Abbatis Haffligemiensis, ut idem Abbas eligatur, per Guilielmum Re-

menſem Archiepiſcopum. Actum anno Domini millesimo centeſimo octogeſimo octavo. Item præſente Philippo Flandrenſium Comite, monaſterium Haffligemienſe quitavit Eccleſiam prædictam & liberam ab omni juriſdictione penitus, & abſolutam clamavit, conſentiens ſuper electione Abbatis ibidem. Actum an. Domini milleſimo centeſimo octogeſimo octavo. *Hactenus ille.*

CAPUT LXXIX.

Monaſterium S. Petri in monte Matrona apud Bavaros.

IN vertice Matronæ montis, qui in ſuperiori Bavaria D. Petro dicatus, Ocno continuatur, ſupra caſtrum *Falckenſtain*, atque in illius ditione ſitum monaſterium *Berchtoldus* Comes *ab Andechs & Diſſen*, Monachis S. Benedicti ædem condidit, circa annum 1100. Sic Aventinus. Alibi ſic ponit, *Arnulphi Comitis filii, Poppo, Berchtoldus primus, Otto Wolfratshuſius, & Gebhardus, hoc monaſterium fundarunt.* Defecit hoc monaſterium poſtea, atque excifum eſt eo bello, quod Rudolphus Dux Bavariæ, juſſu ſoceri, ſui Adolphi, Rom. Regis, contra Menardi Ducis Carinthiæ & Comitis Tyrolenſis filios rebelles Imperii, geſſit. Monachis in exilium actis, Conradus ad *Hornſtam* ejuſdem religionis, ſacras reliquias ac librum Miſſalem perveterem (quæ adhuc hodie monſtrantur,) ſecum abſtulit, anno 1296. atque in ſanctum montem *Andex* portavit, juxta Aventinum lib. 7. Annalium. Deinde monaſterium hoc in Præpoſituram abiit, quam Princeps plerumque alicui ex aulicis ſacerdotibus confert, qui ibi vicarium habet, abſque ulla animarum cura, quæ ad parochiam *Flinſpach* ditionis prædictæ in Falckenſtein pertinet. Ita Hundius.

Spanheimenſe ſeu Sponheimenſe monaſterium in d. Moguntina.

ANno Chriſto 1044. *Everardus* Comes de Sponheim Eccleſiam in loco qui *Mons Campi* dicebatur antiquitus, fundavit. Anno 1101. Stephanus Comes de Sponheim Eccleſiam in Monte Campi à ſuis progenitoribus fundatam in cœnobium monachorum Ordinis D. Benedicti erigendum curavit. An. 1123. Megenhardus Comes, Stephani filius Eccleſiam & monaſterium Sponheimenſe, dedicandum curavit in honorem B. Mariæ & S. Martini Turonenſis Archiepiſcopi. Plura vide in Chronico Sponheimenſi Joannis Tritemii hujus loci Abbatis qui obiit Abbas S. Jacobi majoris apud Herbipolim.

S. Dyſibodi monaſterium, in d. Moguntina.

ANno 1108. cœptum eſt monaſterium conſtrui in honorem S. Dyſibodi. Piæ namque memoriæ Burchardus Abbas D. Jacobi Moguntiæ, quem Ruthardus Archiepiſcopus Eccleſiæ S. Dyſibodi primum Abbatem præfecerat, II. Kal. Julii primum fundamenti lapidem juſſu præfati præſulis poſuit, ita Dodechinus in Chronico: Vide Serarium lib. 5, Rerum Moguntiacarum in Ruthardo Archiepiſcopo.

Malbarſtorf, alias Malbarzdorf, & Madilbartiſtorf.

MOnaſterium iſtud fundatur per *Henricum & Erneſtum* filium, Comites de Kirchperg, anno 1109. Aventinus in Annalibus ita ponit: *Eadem tempeſtate Henricus & filius ejus Erneſtus Comites à Kirchperg, arcem ſuam Mallerſtorf, in inferiori Bavaria prope Laber amnem ſitam, in templum commutant; Hartwicus Ratisbonenſis Epiſcopus dicat, ſacris D. Benedicti initiat, Burchardum Magiſtrum, id eſt, primum Abbatem legit.* Primo ibi juxta caſtrum, in quo comites illi reſidebant, ædificata eſt capella in honorem S. Burchardi, quæ adhuc hodie vetus & prima fundatio appellatur; *die alt Stifft*, & non tantum pro Abbate & monachis, ſed etiam pro Prioriſſa & monialibus S. Benedicti Ordinis, quæ poſtea deſcecerunt; ſicque totum caſtrum in monaſterium tranſivit. Sunt autem in illa capella S. Burchardi non ſolum fundatores ſepulti, verum etiam ſex alii illius familiæ; quod teſtatur vetuſtus lapis ibi cum hac inſcriptione.

Hic fundatores Comites tumulus capit iſte,
In cœlis Chriſte, facies tibi proximiores.

Hoc monaſterium fuit per manum liberi hominis Eberhardi Eccleſiæ Bambergenſi collatum, confirmatumque per Innocentium Pontificem anno 1139.

CAPUT LXXX.

Regni Scotiæ monaſteria varia.

MUlta olim Benedictini Ordinis monaſteria in regno Scotiæ extiterunt, multique ex eo regno viri Apoſtolici in Germaniam ſuperiorem atque inferiorem transmigrarunt: Ut ex Joanne Molano in Natalibus Sanctorum Belgii; ex Vigileio Hundio in Metropoli Salisburgenſi, ex Gaſpare Bruſchio in Chronologia monaſteriorum Germaniæ, aliiſque diſcere licet.

Inter Scotiæ monaſteria hæc celebria fuere, *Dunelmenſe, Dunfermelinenſe, Scovenſe, Novocaſtrenſe* ut alia.

Dun-

Dunfermilinenſem Abbatiam excitavit *Edgarus* LXXXIX. Scotiæ-Rex, & frater ejus, atque in regno ſucceſſor Alexander faſtigio impoſito perfecit, multisque prædiis locupletavit; Edgarus anno Chriſti 1109. & regni ſui nono vivere deſiit; Dunfermelini ſepulturæ traditus.

In Novo Caſtro *David* I. eo nomine Rex duo monaſteria exſtruxit, unum ordinis S. Benedicti, alterum ordinis Præmonſtratenſis. Hæc tradit Jo. Leſleus lib. VI. de rebus Scotorum.

CAPUT LXXXI.

Michaelis campus, Germanice Michelsfelt.

MOnaſterium iſtud generis nobilitate conſpicuis deſtinatum circa annum Chriſti 1119. excitavit *Otho* VIII. Epiſcopus Bambergenſis & Pomeranorum Apoſtolus, ut ex illius diplomate conſtat, quod Bruſchius recitat in Chronologia monaſteriorum Germaniæ.

Monaſterium & Congregatio Burſfeldenſis in Germania.

ANno 1420. quo Conſtantiæ in Germania Synodus eſt celebrata, Capituli, ut loquuntur ſeu Congregationis Burſfeldenſis reformatio ſumpſit exordium. Hujus auctor fuit *Joannes Rodius*, Abbas cœnobii S. Matthiæ apud Treveros, qui generalis ordinis Viſitator à Conſtantienſi Synodo conſtitutus, ſeipſum inprimis ac monaſterium ſuum reformavit, & decretorum à ſe editorum confirmationem à Romano Pontifice impetravit. Inter cetera vero ordinis hujus monaſteria *Burſfeldia*, pauperculum Saxoniæ cœnobium, Reformationis iſtius decreta primum ſuſcepit, & in *Reinhauſenſe*, aliaque vicina aliquot Saxoniæ monaſteria derivavit. Mortuo deinde Joanne Rodio, *Joannes Hagenſis*, Abbas Burſfeldenſis, qui in monaſteriis aliquot veterem diſciplinam jam inſtaurarat, agente Jacobo Treverenſi Archiepiſcopo, ſucceſſor illi datus eſt. Sed cum nollet pauperculum Burſfeldenſe ſuum cœnobium relinquere, alius in Rodii locum, ut generalis Reformator eſt ſuffectus; ſed exiguo admodum fructu. Itaque temporibus iſtis in Germaniam venit *Nicolaus Cuſanus* Cardinalis & Sedis Apoſtolicæ Legatus, qui Joannem Hagenſem, pietatis opinione celebrem, ad ſe evocatum, generalem Ord. Reformatorem pronuntiavit. Quo factum eſt; ut idem Cuſanus conventum, ſeu Capitulum, ut vocant, annuum pro conſervatione Reformationis inſtitueret, Præſidis ſeu Præfecti domicilium è S. Matthiæ Treverenſis cœnobio Surſfeldiam transferret, omniaque Reformationis decreta à Romano Pontifice curaret approbanda. Huic porro Burſfeldenſi Congregationi pleraque Germaniæ ac Galliæ Belgicæ monaſteria ſeſe olim aggregarunt: quæ Congregatio ſive ſocietas hodieque perdurat.

CAPUT LXXXII.

Oſtbroucanum Cœnobium, milliari uno ab Ultrajecto, Germaniæ inferioris opido.

ANno Domini milleſimo centeſimo viceſimo ſecundo, Godebaldus Epiſcopus Trajectenſis XXIV. ſuperædificavit in paluſtri ſolitudine de Oeſtbrœk cœnobium monachorum, & monialium in honore ſanctæ Mariæ perpetuæ Virginis, & ſancti Laurentii pretioſi martyris. Quod monaſterium propter arctam religionis obſervantiam, dicebatur olim Carcer Ordinis. Ibidem enim congregatio maxima fuit, & rigor monaſticæ diſciplinæ ſecundum regulam S. Benedicti diſtrictiſſime pullulavit.

Et infra: Anno milleſimo centeſimo viceſimo octavo, Godebaldus Epiſcopus morbo gravatus, in Oeſtbrœck habitum religionis accepit poſtquam Trajectenſem Eccleſiam annis XV. in pace rexiſſet. Qui demum II. Idus Novembris defunctus eſt, & in eodem monaſterio ſatis honorifice ſepultus. *Ita Joannes Becanus in manuſcripto Ultrajectenſis Eccleſiæ Chronico. Eadem narrat Joannes Leidanus in ſuo manuſcripto Hollandiæ Chronico: vult tamen, anno milleſimo centeſimo viceſimo primo, cœnobium iſtud a Godebaldo ædificatum. Quamquam alii notant Godebaldum non tam incohaſſe, quam ea, quæ ab Hermanno, Theoderico & Henrico Equitibus, aliisque nobilibus viris incohata, & à Machtilde Imperatrice, anno milleſimo centeſimo viceſimo ſecundo, erant dotata, aperfeciſſe, & auctoritatis ſuæ munimine ſtabiliviſſe, anno milleſimo centeſimo viceſimo quinto. Fuit itaque principio monaſterium hoc ſexus utriusque ſed an. milleſimo centeſimo triceſimo octavo, monialium prædia à monachorum prædiis ſunt diviſa; virginumque cœnobium in ſilva haud procul diſſita à fundamentis ædificatum, & Deiparæ Virgini dedicatum Belgice* Vrouwencloofter, *Latine* Dominarum monaſterium *dixeris.*

Primus Abbas Oſtbroucanus fuit Berengerus, quo præſide miraculum inſigne contigiſſe Rupertus Abbas Tuitienſis commemorat. Qui quidem (a) *Rupertus ex S. Laurentii apud Leodicenſes cœnobio, ipſis initiis, ad hoc Oſtbroucanum ſe contulit, indeque poſtea Tuitium, quod ad Rhenum fl. eſt, ex adverſo Coloniæ Agrippinæ eſt ſitum, ubi & Abbas creatus demum obiit.*

CAPUT LXXXIII.

Viennenſe Scotorum monaſterium in Auſtria.

BEnedictini monachi, cum Scotam monaſteriis refarciſſent nec Britanniæ inſulæ anguſtiis diutius coerceri poſſent, in Germaniam late redundarunt, & variis in locis ut *Viennæ* in Au-

(a) *Lib. 2. de div. Off. Cap. 3.*

Auſtria, *Herbipoli* in Franconia, *Coloniæ* in Ubiis, & alibi liberalitate principum ſuorum populariuin ſeminaria excitarunt. *Henricus* certe Auſtriæ Dux anno Chriſti 1121. monaſterium, cenſu lautiſſimo auctum, Viennæ in favorem Scotorum excitavit, atque edicto cavit, nequis extra Scotos in illo monaſterio vel Abbas crearetur, vel monachus, adſciſcretur ut tradit Joannes Lerleus Epiſcopus Roſſenſis lib. 6. de rebus Scotorum.

Eichenbrunnum, in d. Auguſtana.

EXſtructum eſt hoc monaſterium in honorem SS. Petri & Pauli à *Gumberto* domino de Fochberg, ejusque filio *Chrinone*, idque Calixto II. P. M. anno 1122. confirmante.

Mellicenſe monaſterium in Auſtria.

FUndatum eſt hoc monaſterium anno 1122. non procul à Vienna Auſtriæ atque à Calixto II. conſecratum. Ab eo nomen induit Congregatio Mellicenſis, ad quam hodieque ſpectat *Tegernſtenſe* monaſterium juxta Ingolſtadium & alia. vide Wionium lib. 5. Ligni vitæ cap. 11.

Elchingum, infra Ulmam, ad Danubium.

IN diœceſi Auguſtana quoque viſitur monaſterium Elchingenſe an. 1128. fundatum à *Conrado* duce Saxoniæ ejusque conjuge *Lucia* Sueviæ duciſſa, Conradi III. Imp. ſorore.

Biburgenſe monaſterium, in Germania.

ANno à nato Chriſto 1124. *Ulricus* & *Gebbardus*, majores natu fratres germani, filii Henrici de Biburg & Berthæ, patriam diviſerunt hereditatem. Ulricus & Gebhardus ſortiti ſunt *Hilpoldſtain*, Conradus autem Erbo atque Bertha *Biburg*. Alii duo fratres *Eberhardus* & *Meginwardus*, ſacris initiati erant, ille Canonicus Bambergenſis, ac deinde monachus Pruſelingenſis; hic veteris Capellæ Ratisbonenſis Præpoſitus. Quatuor alii filii *Otto*, *Magnus*, *Albertus*, *Hazilo*, ante obitum parentum ex hac vita migrarant. Nam Henricus ille ſuperior undecim liberos ex Bertha ſua conjuge progenuit, decem mares, & unam ſemellam Bertham.

Proximo deinceps anno, nimirum 1125. *Conradus Erbo*, & *Bertha*, conſilio & auxilio S. Ottonis, Epiſcopi Bambergenſis, de ſuo patrimonio Benedictinis viris & feminis cœnobium, item pauperibus atque egenis Xenodochium ædificare cœperunt, & octavo anno compleverunt, hoc eſt, anno 1133.

Quo etiam anno in die Simonis & Judæ, *Otto* Bambergenſis Epiſcopus, & *Henricus* Comes de Wolffratshauſen, cognatus Berthæ, uxoris Henrici ſuperioris, Pontifex Ratisbonenſis, templum Biburgenſe conſecrarunt. *Eberhardus*, monachus Pruſclingenſis, eo tempore frater fundatorum fit Abbas; frater ejus *Ulricus de Stain*, Advocatus, qui cum uxore Halica & filio Burchardo villam Perchach dono dedit monaſterio. Innocentius ſecundus, Pont. Max. comprobavit hanc fundationem, & diplomate confirmavit.

D. *Eberhardus*, primus Abbas, Canonicus Bambergenſis, deinde monachus à D. Ottone, Epiſcopo Bambergenſi, translatus in Pruſeling, manſit ibi usque ad conſecrationem monaſterii à fratribus ſuis conditi, cui ipſe præfuit annis tredecim. Deinde Cunrado primo Archiepiſcopo Salisburgenſi, de Abenſperg oriundo, cognato ac vicino ſuo in Epiſcopatu ſucceſſit, electus anno 1147. Præfuit annis ſeptemdecim, obiitque anno 1164. ſepultus in majori Eccleſia, ubi adhuc religioſe colitur. Sic Hundius in Metropoli Salisburgenſi.

CAPUT LXXXIV.

Fliderbecanum, ſeu Vlirbacenſe cœnobium, olim extra, nunc intra muros urbis Lovanienſis.

HUjus cœnobii auctor fuit Godefridus, eo nomine primus, cognomento Barbatus, Dux Lotharingiæ & Comes Lovanienſis, de cujus initiis ac progreſſu Chronographus Affligemienſis audiatur: Iſte locus traditus fuit monaſterio Haffligemienſi à Godefrido Lovanienſium Comite, ut ibidem cella conſtrueretur, & monachi ponerentur. Deinde uſum tam in ſilvis, quam in paſcuis & aquis, fratribus ibidem annuit, atque à telonio & omni exactione eos liberos fecit. Datum anno Domini milleſimo centeſimo viceſimo quinto, & confirmatum ab eodem, anno milleſimo centeſimo triceſimo octavo.

Idem locus ab Henrico Leodienſi Epiſcopo nobis confirmatus eſt anno Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, anno Præſulatus ejus tertio, & ab Eugenio Papa tertio anno Pontificatus ejus quarto, Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo octavo. Diviſum eſt autem hoc monaſterium ab Haffligemienſi cœnobio, cum conſenſu utriusque conventus, ſub certis conditionibus, anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo tertio, Indictione ſexta. *Hactenus ille.*

Fliderbecanum itaque cœnobium primitus non niſi cella ſeu Præpoſitura, ut vocant. Haffligemienſi monaſterio annexa exſtitit. Primusque ejus loci Præpoſitus N. à Godeſchalco Abbate Affligemienſi, anno milleſimo centeſimo quinquageſimo octavo, eſt conſtitutus. Cujus ſucceſſor Arnulfus, N. Lothoringiæ & Brabantiæ Duce rogante, ipſis indulſit, ut Abbatem ſibi, ſed ex Affige-

Affligemiensium monachorum cœtu, diligerent. Demum prædiis cœnobii paullatim imminutis, Alexandri IV. Pont. Max. jussu Vliderbacenses ab omni subjectionis jure, quo Affligemiensibus erant obnoxii, an. 1259. sunt absoluti, concessumque ut Abbatem suo è corpore adsumerent.

Porro Bursfeldensis Capituli reformatio apud Vliderbecanos introducta est per N. S. Jacobi Leodicensis Abbatem, & Sedis Apostolicæ Commissarium, Joannes Langrodii Abbatis ævo, qui an 1484. creatus Abbas, an. 1519. vivere desiit. Joanni Langrodio successit alter Joannes Panhusius, qui primus infulam seu mitram à Rom. Pontifice impetravit, obiitque an. 1543. Fuit cœnobium istud olim dimidio fere milliari à muris Lovaniensibus situm, quod cum anno 1572. Sept. 25. propemodum in cineres ab hæreticis redactum esset, Vliderbecanis Lovaniense Beggardorum cænobium, anno 1590. Apostolica & Regia auctoritate est concessum; Beggardis qui supererant, Benedictinum institutum amplectentibus. *Hæc fere Joannes Bapt. Grammajus, vir eruditus, ex ejus loci monumentis nobiscum communicavit; cujus & Brabantiæ historiam, plura qui volet, legat.*

Diploma Godefridi eo nomine primi, Ducis Lothariugiæ & Comitis Lovaniensis.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Godefridus Dei ordinatione, Dux & Marchio Lotharingiæ, atque Comes Lovaniæ, omnibus fidelibus cælestes mercari divitias. Considerans omnem mundi gloriam instar fluminis raptim præterfluere, & omnes amatores suos subito inanes & vacuos relinquere, utile mihi fore perspexi, & necessarium, ut de divitiis, divina mihi largiente bonitate concessis, aliqua servis Dei vivens impartirer, quæ moriens integra invenirem. Locum itaque quemdam Fliderbeca appellatum, ab omni potestate, tam mea, quam Ecclesiæ Lovaniensis, liberum, beato Petro Haffligemiensis Ecclesiæ (sicut moris est Principibus) cum omnibus pertinentiis suis libere tradidi, ut Abbas Haffligemiensis cellam ibi, Dei & mea meorumque opitulatione, exstrueret, monachos poneret, qui die noctuque pro mea, meorumque salute Deo supplicarent. Ut autem firma pax & concordia, inter clericos & monachos, sicut decet, inviolabiliter perseveret, ex utraque parte immutabiliter decretum est, ne altera pars quidquam, quod juris sit alterius partis, sibi usurpet. Advocatus vero loci erit, quicunque Lovaniæ Comes fuerit, qui Advocatum alium pro se numquam constituet, nec de Advocatia illa aliud beneficium exiget, aut recipiet, nisi devotas à fratribus orationes, & æternam à Christo remunerationem. Præterea omnem usum tam in silvis quam in pascuis, & aquis meis, fratribus libenter annui, & ut à telonio, & omni hujusmodi exactione, in omni loco mei juris, perpetuo sint liberi. Ut autem hæc traditio nostra firma & inconvulsa perseveret, præsentem paginam sigillo meo signavi, & idoneis testibus, quorum subscripta sunt nomina confirmavi. ❡ Signum Meuronis Decani S. Richesonis Scholastici. S. Everardi. S. Joannis & Henrici de Bierbeke. S. Henrici de Landen. S. Willelmi de Bechevoort. S. Arnulfi de Oppenthorp. . Datum est hoc Lovaniæ anno incarnationis CIↃ. CXXV.

CAPUT LXXXV.

Gerardi-Montense S. Hadriani Cœnobium, in Flandria.

FUit hoc cœnobium primo situm ac fundatum in vico quodam Declivio, seu Declivim nuncupato, per Manassem Episcopum Cameracensem, circa annum millesimum nonagesimum quintum; sed consentiente Manasse Archiepiscopo Remensi, ejusque Coepiscopis, propter loci angustias à Declivio ad Gerardi montem translatum est, anno millesimo nonagesimo sexto, petente id Roberto Hierosolymitano Flandriæ Comite, & Hinrineboldo ejusdem opidi Castellano. *Hæc nobiscum R. P. Hieronymus Moncæjus, ejus loci Abbas, Francisci Moncæi viri scriptis editis clari frater, communicavit. Ceterum Gerardi-mons opidum est Flandriæ, ad quod S. Hadriani, martyris Nicomediensis reliquiæ ex Rauliciuria Hannoniæ pago, ab Eubaldo sacerdote, an. millesimo centesimo decimo, sunt translatæ. Quæ quidem reliquiæ hoc in cœnobio hodieque adservantur, tantoque piorum hominum concursu frequentantur, ut & cœnobium & opidum ipsum S. Hadriani cognomento fere innotescant. Meyerus in Annal. Flandriæ an.* 1110.

CAPUT LXXXVI.

Abusium corrupte & vulgo Anbusium in d. Augustana.

DIstat hoc monasterium quarto milliari ab Ulma Suevorum metropoli, & constructum est in honorem S. Martini Episcopi à *Manegoldo* Comite Palatino Tubingensi ejusque filiis, *Gualtero* Episcopo Augustano, *Mangoldo*, *Adalberto* & *Udalrico* Comitibus, sub annum Christi 1125. ut tradit Caspar Bruschius in Chronologia monasteriorum Germaniæ.

Est & Anhusium cœnobium monachorum Ordinis Benedictini in Marchionatu Brandeburgensi fundatum anno Christi 958. in d. Aureatensi, ab *Ernesto* Comite de alto Truhendingen ejusque Sororio *Hartmanno* Barone de Lodenburg.

Aspachense *monasterium, vulgo* Aspach, *in Bavaria.*

EST istud cœnobium fundatum à *Christiana*, vidua *Geroldi* Comitis, consecratum ab *Otone*, Episcopo Babenbergensi anno 1127. Aventinus in Annalibus suis ponit, Geroldum & Christinam conjugem prætorium suum Benedictinis tradidisse. Pertinebat autem hoc monasterium jure Advocatiæ, ad ditionem *Fraunstam* & *Ering*, quæ olim ad Ecclesiam Bambergensem spectabant. Unde superioribus annis, tempore Willelmi & Ludovici, Ducum Bavariæ, Episcopi Bambergenses prætendebant nescio quæ jura ad istud monasterium, volebantque Prælatos jura temporalia & Episcopis in feudum recipere annuamque pensionem solvere. Sed renuebant Principes, & sub sua ditione ac protectione sicut ipsorum antecessores, retinuerunt. Ita Hundius.

CAPUT LXXXVII.

S. Odolphi Stauriense Monasterium, in Frisia Occidentali.

COenobium istud institutionem suam debet B. Odulpho presbytero, Orscoti in Campania Brabantica nato; qui cùm esset Canonicus Ultrajectensis, in S. Salvatoris basilica, à B. Frederico, ejus urbis Episcopo, apud Frisios prædicante, circa annum Christi octingentesimum tricesimum, in Frisiam, ad hæresim Arianam, qua tunc ea provincia laborabat, extinguendam, & Catholicam religionem propagandam, est evocatus. Itaque B. Fredericus ad suos rediens Stauriensem Odulpho Ecclesiam gubernandam commisit, qui ea in urbe, tum celeberrimo Frisiæ emporio, insigne clericorum, seu Canonicorum cœnobium instituit. Canonicorum, inquam, cœnobium, non regularium proprie, ut hodie loquimur, sed libere, & sine professione, intra claustrum tamen, in communi, secundam regulam, sub Episcopi obedientia viventium, Tale enim constat ab ipsis initiis fuisse Ultrajectinum sancti Salvatoris monasterium, in quo S. Odulphus est institutus. *Hæc fere Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii, & in lib. de Canonicis. Vita S. Odulphi exstat apud Surium Tom. 3. Junii 12.*

A motis porro ob liberiorem vitam Canonicis, (a) *Andreas Cuquensis, XXV. Episcopus Ultrajectinus, Benedictinum sexus utriusque cœtum Ostbrucano, cœnobio tum florentissimo evocatum, substituit. Qua de re Joannes Becanus in manuscriptis Ultrajectinæ Ecclesiæ Chronicis :* Præsul, *inquit*, Andreas amovit duodecim presbyteros Staurienses propter eorum demeritum, adducens ibidem ab Oestbroec utriusque sexus conventuale collegium. *Videturque Becanus id referre ad annum Christi millesimum centesimum tricesimum secundum, aut quartum. Joannes tamen Leidanus in manuscripto suo Hollandiæ Chronico signanter ait*, Andream Præsulem paucis diebus ante mortem suam *id fecisse. Obiit vero Andreas anno* 1138.

Fuit autem hoc cœnobium primo situm extra muros urbis Stauriensis ad Occidentem quod hostili incursu vastatum, inde in urbem à Frederico Ultrajectensi Episcopo anno 1415. *sive, ut alii volunt, anno* 1419. *est translatus.*

CAPUT LXXXVIII.

S. Ægidii monasterium, apud Noribergam.

FRectum est hoc monasterium anno Christi 1140. à *Conrado* III. Imp. Suevorum duce.

S. Viti monasterium, in d. Salisburgensi.

FUndavit id *Diethmarus* Comes de Leonberg ac Lungionum. Leonburg, nunc Leonberg arx est inferioris Bavariæ, quam Isera præterfluit, Lungionum Charinorum pagus est ultra Taurum montem, vulgariter *Im Lungaw*. Diethmarus filius fuit Babonis Comitis Abensbergensis, prole 32. filiorum inclyti. Hic Diethmarus inferiori Bavaria, ad amnem *Rot*, in loco qui *Elsenpagen* dicitur, instituit monasterium pro Benedictinis; translatum deinde anno 1171. per hujus filium aut nepotem *Volframum* Comitem de Dornberg; ad montem S. Viti, prope vicum *Neumerckt* (unde hodie S. Viti monasterium dicitur) idque cum consensu Adalberti Salisburgensis Archiepiscopi & Henrici Abbatis Elsenpacensis; quia locus hic multo commodior erat monasticæ quieti ac devotioni. Hac tamen lege, ut in Elsenpacensi Ecclesia nihilominus duo vel plures fratres ad exsequenda ibi divina officia permanerent.

Astipulati sunt huic translationi Eberhardus de Julbach, & Henricus de Schaunberg, prædicti Wolframi uxoris fratres, ad quos advocatia ejus loci spectabat, qui aliquot prædiis & aliis adminiculis monasterium juvarunt. Ita Hundius.

Ursinium sive Irsingum, in Germania.

URsinium vel (ut nunc corrupte dicitur) *Irsingum*, olim castrum eo ipso loco conditum, ubi hodie S Stephani templum in editiore colle conspicitur, nunc vero monasterium ordinis Benedictini amplissimum ac pulcherrimum, paululum infra Khauffburnium oppidum Imperiale, non procul à Wertachio amne, in mediis densissimisque nemoribus situm: fundatum & locupletatum est anno Christi 1182. regnante *Friderico Barbarossa*, Suevorum Duce, & Imperatore, ab *Henrico* Marchione de Rumsperg & ejus filiis *Godefrido* ac *Bertholdo*, & *Irmelgarde* filia, in media Ecclesia ibi sepultis, cum tali inscriptione:

Hic

(a) *Quidam notant id factum an. 1131. in festo Pentecostes.*

Hic generoſorum feliciter oſſa quieſcunt.
A Rumſperg Comitum Bertholdi, & Godfederici
Irmelgarde ſimul dilecta cumque ſorore,
Hujus cœnobii qui primi rite fuerunt
Auctores, vera commoti religione.
Ergo Deo vivant æterna pace fruentes.

Henricus fundator profectus cum Friderico Barbaroſſa ad recuperandam terram ſanctam, obiit Neapoli anno Chriſti 1188. qui exceperat ex Udilhilde conjuge Godefridum primum filium, qui mortuus eſt Auguſtæ ſub cura medicorum, & revectus inde ad Utenburram, ibi honorifice eſt ſepultus; poſtea ex Utenburra ad Urſinenſe monaſterium relatus una cum fratre Bertholdo honorifico mauſoleo conditus eſt, ſub Abbate ejus loci XXIII. Paulo Necchavo. Secundus Henrici filius fuit Bertholdus, qui obiit in quodam conflictu prope Rhenum. Irmelgardis autem filia nupſit Baroni cuidam de Ultimis, genuitque Udalricum de Ultimis, magnum inprimis Urſinenſis cœnobii benefactorem, habitantem in Adelburgo Atheſinæ regionis caſtro.

CAPUT LXXXIX.

Seon, ſive Seun, monaſterium in Germania.

EST illuſtre monaſterium *Sein* in valle *Sein*, provinciæ Treverenſis, conditum ab *Henrico* Comite de Sein, quod confirmavit Joannes Archiepiſcopus Treverenſis, anno 1202.

Aliud à Seienſi monaſterio, eſt Bavaricum monaſterium *Seon* ſive *Seum* vel *Seuen*, ſecundum vetera diplomata nuncupatum, & fundatum ab *Arbone* Comite Damaſiano ac Andecenſi, qui in Bavarica Norica, non procul à Chiemenſi lacu, Burgilium caſtellum ſuum in templum vertit, D. Lamperto dedicavit, tradiditque Benedictinis monachis. Incolæ à Locubus, qui ibi ſunt frequentes, vocant *Secum*. Henricus Sanctus, hoc & alia monaſteria largiter locupletavit.

Ulricus Abbas Seunenſis & conventus elegerunt Ludovicum Palatinum Rheni, Ducem Bavariæ in Advocatum & protectorem ſuum vigore privilegiorum ſuorum, tam Pontificiorum quam Imperialium, ita ut poſt illius obitum ſive pater, ſive alii ipſius proximi agnati eandem advocatiam irrevocabiliter tenerent, alii vero nemini eandem concederent, monaſterii privilegia & jura defenderent. Extat latinum diploma, datum anno 1247. Ita Hundius.

Munichmunſterienſe Monaſterium, in Bavaria.

ISTud monaſterium ad Danubium infra Vohburg fundavit *Drepoldus* Marchio de Vohburg, hujus nominis quartus, qui duo inſuper alia monaſteria, *Reichenpach* & *Waldſaſſen*, fundavit: ſecundum Laurentium Hochwart, in Catalogo Epiſcoporum Ratisbonenſium

Hoc monaſterium olim ab Ugris exuſtam, Henricus nonus, Dux Bavariæ & Deipoldus Vohburgenſis Marchio, pro Benedictinis monachis inſtaurarunt: ut ſcribit Aventinus.

Ludovicus Dux Bojariæ confirmavit huic monaſterio parochiam in Moching, quæ antiquitus huc pertinebat. In illis literis nominat Arnoldum Ducem Bojariæ tyrannum, propterea quod monaſterium magnis malis adfecerat. Teſtes Albertus Lenzmannus, Albero de Prugperg, Hadmarus de Laber, Meinhardus Comes de Roteneck, Winhardus de Rorbach, Otto & Ulricus fratres de Lapide, Albertus Schilwaz, Jordanus de Starzhauſen, Otto de Werd, Dietricus de Sanderſtorf, Berchtoldus de Wackerſtein, Marquardus de Gruenharzhoven, Henricus & Ulricus, fratres de Otling, Ulricus Marſchalcus dictus de Perge, Conradus de Munſter. Datum Ilmendorf anno 1264.

Extitit in hoc monaſterio liber antiquiſſimus in membranis compactus, in quo deſcriptæ ſunt vitæ Sanctorum, à Paſchaſio è Græca lingua in Romanam tranſlatæ. Item Hilarion D. Hieronymi adeo antiquis litteris, ut lectori repueraſcendum, & ad prima elementa redeundum ſit. In fine hæc verba leguntur: *Hic liber fuit inchoatus in Hunia in exercitu, anno Domini 918. IV. Non. Junii, & perfinitus apud S. Florianum, pridie Idus Septembris in hebdomada quinta decima.* Meminit Joannes Aventinus lib. Annalium 4. quem poſt diligentem inveſtigationem anno 1580. ibi non reperi; puto autem tranſlatum eſſe Monachium ad bibliothecam Ducalem una cum quibuſdam aliis libris.

Ita Hundius in Metropoli ſua Salisburgenſi.

CAPUT XC.

S. Nicolai de Arenis monaſterium, in Sicilia.

FUit hoc monaſterium olim extra, nunc intra urbem Catanenſem ſitum: à quo nomen olim habuit Congregatio S. Nicolai de Arenis circa annum Chriſti 1300. Sed deſiit ea anno 1506. quando dictum Catanenſe monaſterium, cum aliis quinque, Congregationi Caſſinenſi acceſſit.

CAPUT XCI.

Etalense monasterium, vulgo Etal *in d. Frisingensi.*

IMp. Ludovicus quartus (ut habet historia monasterii, sed Joannes Aventinus in Annalibus suis, lib. 7. non meminit historiæ sequentis, forte non satis fide dignæ,) cum propter nimias impensas, quas in Italia fecerat, ita ut ei jam necessarii sumptus pro reditu in Germaniam deficerent, admodum sollicitus esset, veniente quadam die ad se monacho, & spem facienti, illum ex his malis emersurum; ea conditione, si postquam in Germaniam rediisset, monasterium in loco suæ ditionis, *Ampherang* dicto, in honorem Dei & beatissimæ virginis Mariæ exstrueret; fidem dedit, se illud sedulo exsecuturum, & cœnobium in prædicto loco conditurum. Quamobrem illico à quodam Regulo Italiæ, quem una cum ditione sua libertatis jure donavit, magnam pecuniæ vim accepit; ita ut oppignorata omnia redimere posset: In Germaniam itaque reversus, in *Partenkirchen* à quodam venatore, Henrico *Vend* nomine, exceptus est, ex quo de loco illo *Ampherang* quæsivit. Cumque ille in vicinia jam esse diceret, eoque Imperatorem deducere jussit Imperator illic ligneam domunculam pro venatore ædificari, silvamque olim latronum receptaculum extirpari, & ita monasterium, quod promiserat erigo, in honorem B. Mariæ Virginis, posuitque primum lapidem simul quoque offerens effigiem B. Virginis ex alabastro factam, quam illi monachus in Italia dederat, quæ usque hodie adhuc ibi ostenditur in die Vitalis Martyris, anno 1330. Instituitque Abbatiam S. Benedicti pro 20. monachis, quorum 14. sacerdotes esse deberent Primus Abbas ex monasterio Reichenpach hic positus, nomine Fridericus Heinrichceuter. Ita Hundius.

Andechense *Monasterium, vulgo* auf dem heiligen Berg Andech, *in Bavaria.*

LUdovicus, Bojariæ Princeps, pater Ludovici Imperatoris, *Andechs* ædem, quæ cum arce ante quinquaginta annos diruta erat, refecit. Vide Comites Andecenses, & tractatum singularem de fundatione & sacris reliquiis Andecensibus impressum: item Vitum Arnpeck in Chronicis Bavariæ. Anno 1388. sacra, quæ ibi diutius sub terra latuere, (hinc mons *Andechs* sacer appellatus) à Jacobo Dachauer Franciscano reperta, jussu Principum Monachium translata sunt, ibidemque ostensa populo: postea ad montem sanctum *Andechs* relata sunt per Ernestum Ducem, qui ibi collegium pro septem mystis instituit. Albertus Dux Bavariæ, Comes Vochburgensis, filius Ernesti, auctoritate Summi Pontificis amotis Præposito & Canonicis secularibus, ibi substituit monachos Benedictinos. Ita Hundius.

CAPUT XCII.

Monasterium S. Justinæ de Padua, caput Congregationis Italicæ, quæ nunc Cassinensis dicitur.

LUdovicus Barbo, natione Venetus, fuit primum Prior monasterii S. Georgii de Alega, quod est Canonicorum secularium Ord. S. Augustini apud Venetos. Anno 1408. creatus postea Abbas cœnobii S. Justinæ de Padua, à Gregorio XII. Papa, mox de reformando ordine monastico cogitare cœpit, à suo monasterio Paduano exorsus. Unde natum mox nomen Congregationis seu Unionis S. Justinæ de Padua, quæ nunc Cassinensis dicitur ob reverentiam illius archimonasterii, quod anno 1504. à Julio II. Papa Congregationi S. Justinæ incorporatum fuit, ea lege ut deinceps Congregatio Cassinensis diceretur. Ceterum Ludovicus Barbo, tandem ab Eugenio IV. quamquam invitus, factus Episcopus Turnisinus, obiit anno 1443. in suo monasterio Paduano conditus.

Ceterum monachi hujus Reformatæ Congregationis à carnibus perpetuo abstinent, nisi ægri sint. Eorum Generales seu Præsidentes non perpetui, sed annales sunt.

Catalogus monasteriorum Abbatialium Congregationis Cassinensis, alias S. Justinæ de Padua.

MOnasterium S. Justinæ de Padua.
Monasterium S. Fortunati, juxta Bassanum.
S. Mariæ de Carupta, in diœcesi Veronensi.
S. Jacobi de Agriano, ibidem.
Monasterium de Tortona.
S. Nicolai de Busehetto, in districtu Genuensi, ad unionem accessit anno 1417.
S. Spiritus de Papia, an. 1417.
S. Benedicti de Padolyrone, in agro Mantuano.
S. Pauli de Roma, an. 1425.
S. Sixti de Placentia. an. eodem.
S. Georgii Majoris, de Venetiis. 1429.

S. Petri

S. Petri Mutinense monasterium, an. 1434.
S. Mariæ Florentinum 1436.
S. Petri Perusinum, anno eodem.
Ingessati Mediolanense, anno eodem.
S. Severini Neapolitanum, anno 1438.
S. Angeli Cajetanum, anno eodem.
S. Nazarii Veronense, anno 1443.
S. Eugenii Senense, anno 1447.
S. Mariæ de Pratalea, anno 1448.
S. Mariæ de Pera, apud Constantinopolim, anno 1449.
S. Columbani Bobiense, in Insubria, anno eodem.
S. Salvatoris Papiense seu Tirinense, an. 1451.
S. Nicolai de Littore, Venetiis, anno eodem.
S. Mariæ de monte, prope Cesenam, anno 1453.
S. Euphemiæ Brixiense, an. 1457.
S. Petri de Saviliano, an. 1459.
S. Hieronymi de Silvaria, an. 1460.
S. Fuliani de Albario, an. eodem.
S. Mariæ de Maguzano, an 1462.
S. Fortunati de Vincentia, an. eodem.
S. Mariæ Lachromæ, juxta Ragusium in Dalmatia, an. 1466.
SS. Floræ & Lucillæ, de Aretio, anno 1474.
S. Vitalis Pavennense, an. 1476.
S. Joannis Evangelistæ, Parmense, anno 1477.
S. Bartholomæi, Astense, an. 1479.
S. Benedicti Majoris Ferrariense, anno eodem.
S. Prosperi de Rheigo, an. 1481.
S. Michaelis de Caveoso, an. 1484.
S. Jacobi de Pontida, an. 1487.
SS. Faustini & Jonitæ Brixiense, anno 1491.
S. Mariæ de Pomposia, Ferariæ, anno 1492.
S. Trinitatis, Cavæ, an. 1495.
S. Pauli de Argon, juxta Bergamum, anno 1494.
S. Benedicti monasterium in Monte Cassino situm Julius II. Papa anno 1504. univit cum Congregatione S. Justinæ de Padua. Ob cujus reverentiam voluit eam Congregationem deinceps vocari Cassinensem, quæ antea S. Justinæ de Padua vocabatur.

Anno 1505. die 12. Januarii Patres Congregationis Paduanæ monasterium Cassinense solemniter intrarunt, suntque in eo centum monachi collocati sub Abbate Eugenio Mutinensio.

Anno 1506. Congregatio Sicula, quæ vocabatur S. Nicolai de Arenis, & sex monasteria complectebatur, unita est cum Congregatione Cassinensi, alias S. Justinæ de Padua, per Julium II. Papam. Sunt autem ista sex monasteria.
S. Nicolai de Arenis monasterium, tunc extra, nunc intra urbem Messanensem, Congregationis Siculæ olim caput.
S. Martini de Scalis, Panormi.
S. Placidi, extra Messanam.
S. Mariæ de Monte Regali.
S. Mariæ de Gangis.
S. Mariæ de Fondrono.

Anno 1513. S. Catharinæ Genuense monasterium accessit Congregationi Cassinensi.
S. Laurentii Aversanum, anno 1514.
S. Mariæ de Gratiis, in diœcesi Placentina, anno 1515.
SS. Benedicti & Scholasticæ monasterium Sublacense, sive de Sublaco, anno 1516.
S. Honorati monasterium Lerinense, in regni Galliæ provincia, anno eodem.
S. Simpliciani Mediolanense, anno 1517.
S. Mariæ de Ponte vivo, anno 1520.
S. Mariæ de Farsa, anno 1567.
S. Benedicti Castrovillarum, an. 1577.
S. Mariæ de Andria, anno eodem.

Monasterium S. Mariæ de Catalavixetta, quod est opidum Siciliæ, haud procul à Naro opido.

 CAPUT

CAPUT XCIII.

S. Benedicti monasterium in urbe Vallisoletana, in regno Castellæ.

REformatæ Congregationis in Hispania, quæ ab hoc monasterio *Vallisoletana* nuncupatur, primarius auctor exstitit circa annum Christi 1520. *Garsias Cisnerus*, monasterii S. Mariæ in Monteferrato Abbas, in districtu Barcinonensi. Scripsit is inter alia *Exercitatorium vitæ Spiritualis*, in 69. capita partitum, variisque locis sine nomine auctoris editum: quem librum Soc. Jesu Patres in primis commendatum habent. Obiit Cisnerus circa an. Christi 1540. Ceterum monasterii hujus Vallisoletani auctor exstitit *Joannes I.* Castellæ Rex, utpote qui veterem arcem in monasterii Benedictini formam convertit; teste Joanne Mariana in historia Hispaniæ. Obiit autem Joannes Rex anno 1390.

CAPUT XCIV.

Hulsbergense Monasterium, apud Hattemum Geldriæ opidum.

FRatrum, seu Clericorum Hieronymianorum in communi viventium Ordo, à Gerardo Magno Daventriensi, anno circiter millesimo trecentesimo septuagesimo nono institutus, illustrium virorum, & gymnasiorum, in quibus & juventutem optimis & moribus & litteris imbuebant, copia apud Germanos, Belgasque ad nostram usque ætatem, mirifice floruit. Inter illustres viros fuere Gabriel Bielius, *celebris apud Tubingenses Theologus*, Gerardus Sutphanius, *scriptor asceticus*, Christianus Massæus, Georgius Macropedius, *aliique plurimi, à Thoma Kempensi, & à nobis alibi commendati. Inter gymnasia fuere apud Belgas, seu Germanos inferiores*, Daventriense, Hulsbergense, Groningense, Ultrajectinum, Bruxellense, Silviducense, Gandense, Cameracense *& alia. Ad* Hulsbergense *quod attinet, situm illud fuit in Velanio apud Hattemum, munitum Geldriæ opidum, quod Isolæ fl. impositum quarto distat à Daventria milliari. Quod quidem cœnobium, Henrico Bavaro, Ultrajectensi Episcopo consentiente, a Carolo Egmundano Geldriæ Duce bellicosissimo, & Catholicæ religionis augendæ, atque adversus hæreses, id temporis exsurgentes, stabiliendæ studiosissimo, anno millesimo quingentesimo vicesimo quinto, die VII. Maji, in monasterium ordinis* S. Benedicti *est commutatum. Abbas vero ejus loci primus, anno eodem, XIII. die mensis Maji, electus est* Paulus Becanus, *presbyter, & Benedictini instituti vetus assecla, monachis aliquot aliunde evocatis.*

Porro fratres Hieronymiani, cum indicta caussa monasterio sese pulsos quererentur, defuncto Carolo Duce, postliminio pristinum in locum sunt restituti.

CAPUT XCV.

S. Benedicti monasterium Olisiponense, in Portugallia.

ESt hoc monasterium in urbe Olisiponensi an. 1566. exstructum, à quo reformata Lusitaniæ Congregatio, nomen *S. Benedicti de Olisipona* accepit. Cujus quidem congregationis primus auctor fuit *Jacobus de Murcia* Ordinis S. Hieronymi, & S. Nicolai in Portugallia Abbas commendatarius, qui anno 1549. obtenta à Paulo III. facultate Ordinem Benedictinum ad veterem disciplinam revocavit. Reformationis suæ fundamenta jecit Conimbricæ, in qua urbe an. 1555. nobile monasterium excitavit, & juvenes duodecim sub regula S. Benedicti alendos atque instituendos collegit: qui postmodum virtute ac doctrina crescentes congregationem istam admodum illustrem reddiderunt.

Favit huic sacro instituto in primis *Sebastianus* Portugalliæ Rex, & *Henricus* Infans S. R. E. Cardinalis, qui an 1566. à Pio V. Facultatem impetrarunt, Abbatias Portugalliæ vacaturas huic novellæ congregationi adjungendi.

Idem anno eodem in urbe Olisiponensi, regni totius metropoli amplum ac magnificum *S. Benedicti* Cœnobium à fundamentis excitarunt; & ab eo congregationem istam S. Benedicti de Olisipona nomen trahere voluerunt.

CAPUT XCVI.

Melidæ insulæ monasterium in Dalmatia.

JUxta Ragusium Dalmatiæ opidum, Republica libera nobile visitur insula nomine *Melida* & monachorum in ea Benedictinorum cœnobium. Ab isto congregatio reformata Melidæ nomen habet, quæ circa an. Christi 1560. incohata est à *Chrysostomo* monacho Cassinensi & postea Archiepiscopo Ragusino: ut tradit Arnoldus Wionus lib. 5. Ligni vitæ cap. 11.

FINIS.

INDEX

Monasteriorum, in hoc Collectionis Tomo I. descriptorum. Littera M. cifris præfixa Monasteriologiam. O. Origines Benedictinas designat.

FINIS.

COLLECTIO SCRIPTORUM

RERUM

HISTORICO-MONASTICO-ECCLESIASTICARUM

VARIORUM RELIGIOSORUM ORDINUM

TOMUS II

IN QUO CONTINENTUR

I. Reverendiſſimi Abbatis CAROLI STENGELII Monaſteriologiæ Pars altera

II. Donationes & Hiſtoria extincti Monaſterii Reichenbacenſis Ord. S. Benedicti

III. Supplementum BRUSCHIANUM

IV. JOANNIS BIRCK Tractatus de Monaſterio Campidonenſi ejusque multiplicibus Privilegiis

V. ANDREÆ Presbyteri Ratisbonenſis Can. Regul. S. Auguſtini Hiſtoriæ Fundationum nonnullorum Monaſteriorum per Partes Bajoariæ

VI. AUBERTI MYRÆI Origines Carthuſianorum Monaſteriorum per Orbem Univerſum

CURANTE

MICHAELE III

ad Exemptas Inſulas Wengenſes Cann. Regg. Ulmæ Suevorum Prælato Sacræ Cæſareæ ac Cathol. Majeſtatis Conſiliario ac Sacellano Perpetuo

PERMISSU SUPERIORUM

ULMÆ

Sumptibus GAUMIANIS 1756

PRÆFATIO.

Tam benignis oculis Viri Historiæ Monastico - Ecclesiasticæ amantes exceperunt Primum Collectionis hujus Tomum, ut nec me susceptæ Curæ, nec Bibliopolam factorum sumptuum pæniteat. Summa itaque alacritate animi ad Præfationem Tomi Secundi accedo, publicasque grates D. Joannis Friderici Gaumii nomine Illis Viris Litteratis admetior, qui transmissis novis subsidiis pro ingenua liberalitate sua propositum suum juvare dignati sunt; Benevolis autem Lectoribus gratulor quòd Musis faventibus communicare possim primò

Reverendissimi Abbatis CAROLI STENGELII, Ord. S. Benedicti Monasteriologiæ Partem alteram.

De Authore Nobilissimi hujus Operis jam egimus in Præfatione Tomi primi, & brevem vitæ ejus epitomen ex Hierarchia Augustana P. Corbiniani Ckammii dedimus: Tanta utriusque Partis hujus Monasteriologiæ in Officinis Librariorum publicis est raritas, ut Litterarii Orbis delitiæ, & decus ingens, Eminentissimus S.R.E. Cardinalis DOMINICUS PASSIONEUS, dum adhuc Lucernæ Apostolici Legati fungebatur munere, ad Clarissimum P. BERNARDUM PEZIUM Mellicensem Bibliothecarium hisce verbis scripserit: *Omnia à te habebo, si in CAROLI STENGELII Monasteriologiam, & quæ de rebus Augustanis, de Basilica S. Udalrici cum Mantissa separatim edita conscripsit, quoties per otium licuerit, diligentiam tuam adhibueris. Nullum enim fructum ex laboribus; quos apud nonnullos Bibliopolas mihi sumpsi hucusque percepi.* In Præfat. Biblioth. Ascet. Tom. VI. Mox subjuncta fuisset hæc Pars altera Parti primæ, verùm cum in variis Bibliothecis per nullam Amicorum diligentiam detegere potuissem, spem omnem illius potiundæ seposui. Votum proin meum erat, ut aliquis appareat ex Machina Deus, qui illius copiam faceret. Nec irritum fuit hoc votum meum. Pro commodiore typo duo Exempla obtinui, quorum unum celeberrimo Serenissimi Principis & Episcopi Augustani Theologo, Pl. R. D. EUSEBIO AMORT, Can. Reg. Pollingano debeo, alterum Viro itidem Clarissimo Pl. R. D. P. EDMUNDO GUFFEL, Ord. S. Benedicti Prieflingæ Professo ac Bibliothecario meritissimo, & de bonis Litteris optimè merito Bibliopola noster in acceptis refert. Non omittendam hic esse censeo, Anagramma cum brevi Carmine, quod in Laudem tot editis Litterarum monumentis famosissimi Authoris Parti huic alteri præmisit elapso ævo Vir haud incelebris P. ANTONIUS SAUTHER, SS. Theologiæ Doctor, & Subprior Cremisanensis, quod hujus tenoris est.

X CARO-

PRÆFATIO.

CAROLUS STENGELIUS

ANAGRAMMA

UT SOL CLARENS VIGES.

Qui sis STENGELI, ne Te quæsiveris extra,
  Nominis ecce Tui sat Metagramma notat.
Nempe VIGES UT SOL CLARENS, & nomina rebus
  Consona? quis dignum hoc nomine jactet Epos.
Non ego: ni cupiam tenebras offundere SOLI
  Aut dare Thyrsigero Bacchica serta Deo.
Nam sat habes famæ per tot monumenta Laborum
  Queis SOLEM Soli reddis Apollineo.
Tu BENEDICTINÆ fulges decus omne Coronæ,
  Quæ viget Eois, Hesperiisque plagis.
Illius Antiquitas Tu nostra in secla reduxti,
  Historias terso pumice Judicii.
Illius innumeri, Te promo ac Vindice, Sancti
  Clarius in terris exeruêre caput.
Arbitra MNEMOSYNE est: VIVAT STENGELIUS, inquit,
  Ipse suæ famæ ventilet usque facem.
Usque solo SOL hic radiet, dum præmia SOLIS
  Æterni capiat non peritura polo.

Cæterum cum minimè me lateat, STENGELIUM quædam in hac Monasteriologia sua inseruisse, quæ aut in præjudicium Jurium Tertii trahi possent, omnes Lectores meos memores esse volo Præmonitionis Stengelianæ, quæ ante *MANTISSAM Rerum Augustanarum* legitur, in qua expressissimis verbis protestatur: „Ut ea, quæ quomodocunque juribus alterius præjudicant, vel præ„judicare posse videntur, propter suam scriptionem robur accipiant aut habeant „nullum, neque etiam velle ut sive extra, sive in judicio Authoritas sua produ„catur, sed cuncta ejus sint ponderis, cujus Authores, è quibus singula collegit, „existunt." Ad finem Partis hujus secundæ in descriptione *Anbusani Monasterii* occurrunt quædam, quibus ipsemet Author aliquas vitæ suæ circumstantias plangenti calamo depingit, superfluum proin foret illas huc transferre. Monasteriologiæ Stengelianæ immediatè succedit

Compendium Historiæ & Donationum Reichenbacensis Monasterii Ord. S. Benedicti in Confinibus Sylvæ Hercinicæ & moderni Ducatus Würtenbergici ex Chartulario Wiblingano erutæ.

Donationes hasce celeberrimi quondam, at nunc invitis Superis extincti Monasterii Reichenbacensis, cum alterius Religiosi ac industrii Sodalis sui opera ex vetusto Chartulario erui curavit Adm. Reverendus & Clarissimus D. P. MARTINUS MACK, Ord. S. Benedicti Celeberrimi Ant. Aust. Monasterii Wiblingensis professus, ac Bibliothecæ Præfectus meritissimus, amicus & spirituali fœdere & Litterarum amore conjunctissimus. Ex erudito & fæcundissimo ejus calamo fluxit Donationibus præmissa Reichenbacensis Monasterii historia, nunquam hucusque edita, quam tamen ad primam petitionem meam omnino nihil tergiversatus, liberalissimè mecum communicavit Vir humanissimus. Judicent æqui Lectores, qua conscientia, quo jure ausus sit P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS novus ille, si Superis placet, COLONIENSIS MABILLONIUS & HISTO-

RIÆ

RIÆ LITTERARIÆ, *Ordinis S. Benedicti*, consarcinator tot doctissimis Monasterii Wiblingensis, & disciplina Regulari, & Litteris à multis jam sæculis florentissimi Inquilinis sub moderno Reverendissimi, Perillustris ac Amplissimi Domini Abbatis MEINRADI solidioribus Musis auspicatissimo Regimine *Scythicam barbariem* objicere. At! erunt, ni fallor, qui & hanc & alias, quibus Crassum hoc Opus scatet, castigabunt calumnias, dabitque Oliverius effrontis audaciæ suæ pœnas, qua non tantum Benedictinis, præsertim Sueviæ nostræ, Abbatibus, sed & Sacri Romani Imperii Principibus ausus est, genuinum infigere, & pessimè imprecari. Cæterùm hic benevolum Lectorem monere liceat, Opusculi hujus eruditissimum Authorem minimè latere ampliorem Priorum Reichenbacensium rèperiri in BUCELINI *Germania Sacra* Catalogum, scripsit enim ad me Reichenbacensi Historia jam impressa sequentes

OBSERVATIONES
Ad Catalogum Priorum Monasterii Reichenbacensis, Ord. S. Benedicti.

Cùm nuper brevem Catalogum Priorum Regularium Monasterii Reichenbacensis, ad Murgam siti, ex solis Chartis & vetustis Donationum Monumentis penes me extantibus contexerem, nondum incideram in prolixiorem illum Catalogum, quem P. GABRIEL BUCELINUS jam superiore sæculo *Germaniæ Sacræ* Parte II. pag. 74. cum orbe literato communicaverat. Illum ergo cum nostro conferens, non modò multô locupletiorem reperi, verùm etiam in aliquibus à nostro discessisse, tum quòd ipsum Sanctum WILHELMUM Hirsaugiæ per plures jam annos Abbatem, cùm Reichenbacum primò conderetur, in fronte Priorum collocaret, tum quòd Ernestum, sive Ernustum ei subjungeret, quem nos veriùs Oeconomum, quàm Priorem Reichenbaci egisse arbitramur. Etsi verò longè ampliorem BUCELINUS nobis protulerit Priorum Syllabum, vereor tamen, ne Historiæ Monasticæ parùm inde commodetur, adeò ut Observationes quasdam ei subnectere necessum sit, ne Lectorem à vera & sincera illorum, quos nos dedimus, epocha aditi officii avertat.

Primùm quidem observo, WILHELMUM Abbatem, & Ernestum Oeconomum perperam in eo Syllabo Priores statui.

Secundò observo, S. THEOTGERUM, cui nos primum inter Priores Reichenbacenses locum dedimus, à BUCELINO prætermitti planè non debuisse, quippe quem ex Trithemii Chronico Hirsaugiensi ad annum 1087. *Priorem Cellæ S. Georgii* (lege Gregorii) *in Reichenbach constitutum* à WILHELMO Abbate Hirsaugiensi fuisse constat; Id quod ex Mabillonio itidem in Annalibus Benedictinis discimus.

Tertiò observo, in iis Prioribus, quorum nos seu Familiæ, seu Originis cognomina dedimus, aut quorum Prælationis epocham assignavimus, plus utique nostro Syllabo, quàm illi prolixiori GABRIELIS BUCELINI esse deferendum, quòd nostra ex vetustis Donationum Chartis desumpta sint, quarum subinde plures uni illorum Priorum suffragantur, cùm contrà Catalogus ille BUCELINI non modò Documentis nullis roboretur, sed indubiè falsus sit, & ferè secum ipse pugnet. Itaque in iis, in quibus à nostro Syllabo dissidet, fidem mereri haud videtur, in cæteris fortè utilis erit, ut hiatus & lacunas, quas ipsi observavimus ex eo liceat supplere, quem laborem ut paulò reddamus faciliorem, illos Priores huc adnotabimus, quos prolixior ille Catalogus sedibus suis perperam movit, postliminiò restituendos.

Quem ex litera initiali C. CONRADUM diximus, non anno 1282. sed anno 1280. in Chartis nostris & Donationibus jam occurrit. Est ille apud BUCELINUM ordine vigesimus.

MARQUARDUS ab EHINGEN, quem sextum supra vigesimum esse Bucelinus jussit, non primùm anno 1343. ùt ille vult, Prioratum adiit, sed in Chartis quinquenniô citiùs ad annum 1338. legitur, ex quibus etiam discimus, ei anno 1339. successisse REUBOTUM, sive REUBOTONEM, qui *Bucelino* REIMBOTTO Comes de Rottenfels dicitur. Quin imò ad annum 1343. disertè legimus Priorem VOLMARUM, quem ipsissimum annum VOLMARO II. Bucelinus assignat. Nutat ergo fides Catalogi prolixioris, qui primô locô Reimbottonem, tum Volmarum II. denique Marquardum ab Ehingen ponit, cùm ex Chartis & Donationibus nostris liquidò constet, primô locô reponendum esse MARQUARDUM ab EHINGEN, secundò REUBOTUM, tertiô denique VOLMARUM.

GODEFRIDUS de Stammheim, qui deinceps annô 1380. ad clavum Hirsaugiensis Monasterii promotus est, Reichenbaci præfecturam ex Chartis non primùm annô 1379. sed jam annô 1360. adiit.

Pro NICOLAO VOGELIN, cui notas Chronologicas Prioratûs non adjecit Bucelinus, eas supplere licebit ex nostro Catalogo, cùm ejus nomen in Donationibus ad annum 1414. occurrat.

Idem est de WOLFRAMMO (sic enim legendum, non, ùt perperam Bucelini Catalogus habet, WOLFGANGO MAYSER) cui annos 1424. & 1427. adjicere licet. Is ipse est, qui teste TRITHEMIO ad annum 1428. in Chronico Hirsaugiensi, Abbas Hirsaugiæ anno hoc eodem 1428. renuntiatus fuit. Error itaque est, cùm WOLFRAMMUS iste NICOLAO Comiti de Sulz (quem Chartæ nostræ adhuc anno 1436. Priorem Reichenbaci statuunt) in hujus ipsius Reichenbacensis Monasterii præfectura postponitur, cùm, ùt dictum est, jam octo abhinc annis ad Hirsaugiæ regimen fuerit assumptus.

Ex dictis habemus, eum, quem Bucelini Catalogus NICOLAUM Comitem de SULZ absque epocha Præfecturæ refert, in Chartis nostris autem NICOLAUS GREFF, fortè GRAFF, dicitur, cum notis Chronologicis ad annum 1436. esse reponendum.

JOANNI de MüNCHINGEN, qui Bucelino trigesimus nonus est, annos 1457. & 1470. per Chartas Donationum &c. assignare licet, cui denuò perperam prolixior Catalogus JOANNEM de MALMSHEIM præponit; Ut enim nota Chronologicæ Chartarum nostrarum fidem faciunt,

JOANNES MALLINSHEIMER, sive de MALINSHEIM anno 1471. atque adeò post JOANNEM de MüNCHINGEN in Prioratu Reichenbacensi egit.

JOANNES de WANGEN illigandus erit per Chartas nostras annis 1477. 1479. 1480. & 1482.

NICOLAUM ERCHINGER (sic enim legimus) sive EHINGER Catalogus prolixior Nobilem de Ersingen creat contra fidem Chartarum nostrarum, in quibus ERCHINGER appellatur, in quibus ad annum 1484. & 1485. recurrit.

JOANNIS WIDEL (quem Chartæ nostræ *de Gernspach* appellant) Chronologia ex Codice Donationum explorata est, & in Bucelino restituenda ad annos 1488. & 1491.

JOANNEM de ROTH Chartæ nostræ JOANNEM REITT, & RöTT dicunt, at non primùm anno 1503. ùt habet Bucelinus, sed jam annô 1495. Prioris officiô in Reichenbach functum fuisse volunt. Ejus memoria adhuc habetur ad annum 1504. Similiter

HENRICI de STAMMHEIM memoria non duntaxat annô 1524. ùt habet prolixior Catalogus, sed annis 1512. & 1515. in Chartis nostris comparet. Cubat autem eò certiùs hoc loco mendum in Bucelino, quòd HENRICUS iste per Chartas nostras jam annô 1522. successorem in Prioratu nactus fuerit Joannem Schultheiss, cui, ipsi tamen post HENRICUM Bucelinus adhuc alium JOANNEM cognomento TUBINGER intercalavit ad annum 1524. Itaque per Buceli-

celinum Henricus de Stammheim anno 1524. JOANNES TUBINGER eodem anno 1524. & demum Joannes Schultheiſs Priorem Reichenbaci egit. At Chartæ noſtræ JOANNEM TUBINGER quidem ignorant, HEINRICUM de STAMMHEIM, autem annis 1512. & 1515. JOANNEM SCHULTHEISS autem anno 1522. alligant. Nihil ſanè magis mihi exploratum eſt, quàm ſub hæc ipſa tempora Catalogo prolixiori nihil poſſe deferri. Ut enim cætera omnia taceam, intra unum ſeptennium ab anno 1524. ſex omnino Priores Reichenbaco imponit, HENRICUM videlicet de STAMMHEIM, 2. JOANNEM TUBINGER, 3. JOANNEM SCHULTHEISS, 4. GEORGIUM FABRI, 5. DIETHERICUM, & 6. JACOBUM ALBERSPACH peſte anno 1531. abſumptum, quos tam brevi temporis intercapedine ſibi mutuò ſucceſſiſſe, adduci non potero, ut mihi perſuadeam.

Quare Catalogus iſte prolixior, ei ſoli forte uſui eſſe poterit, ut ex eo lacunæ & hiatus in noſtro breviore ſyllabo comparentes impleantur, cætera verò ex noſtro ſyllabo, & his ipſis Obſervationibus reſtituantur, id quod Lectorem in Bucelini Catalogum fortè incurrentem monere voluimus, & bene agere.

Hæc puto æquo Lectori ſufficient, cui unum adhuc in Aures dico, doctiſſimum Hiſtoriæ hujus Authorem jam plures conſummatæ eruditionis Litterarios fœtus ſuis ſervare in Scriniis, qui ſors dudum publicam aſpexiſſent lucem, niſi mallet in decimum annos illos premere, quàm Oliverii præcociter & immaturè parturientis genium imitari. Tertia Tomi hujus Parte exhibetur

Supplementum Bruſchianum ſive Centuria ſecunda Monaſteriorum Germaniæ, quam ex Caſpari Bruſchii Manuſcripto edidit DANIEL de NESSEL, J. C. Sac. Cæſ. Majeſt. Conſiliarius & Bibliothecarius Aulicus.

Notiora ſunt CASPARI BRUSCHII Egrani in rem Hiſtorico-Monaſticam merita, quàm ut commendatione mea egeant. Infelicibus tamen Litteratis ille merito accenſendus venit. Cum paupertate perpetua confligandum illi erat, cujus inſuper Religionem plurimi ſuſpectam habent. Miſerè à quibusdam Nobilibus interemptus eſt anno 1559. Ejusdem Centuria Monaſteriorum prima Obelo notata eſt in Catalogo Tridentino, in Centuria hac ſecunda nihil hactenus invenêre Cenſores Romani, quod damnarent fidei Catholicæ adverſum. Hæc ab annis jam ſat multis rariſſimè comparet in Librariorum tabernis, jure proin locum eidem dandum cenſui in Collectione hac noſtra. Primus, qui illam ex MS. Bruſchiano quod in Bibliotheca Cæſarea Vindobonæ latuit, ad Inſtantiam plurium Prælatorum publici juris fecit, fuit DANIEL de NESSEL MARTINI NESSELII, Viri inter Litteratos elapſi ſæculi Viros haud incelebris, major natu filius. Muſis litaverat Luneburgi, Roſtochii, aliisque Germaniæ noſtræ Litterarum Emporiis. In Jurisprudentia civili & politica egregiè verſatus, maximis in Hiſtoria profectibus, & multigena linguarum Orientalium peritia claruit. Cum Parente Martino anno 1667. Viennam delatus, abjurata Proteſtantium Religione, divina illuſtratus gratia, ad Sacra Catholicorum tranſiit, quibus uſque ad finem vitæ fideliter adhæſit. In variis legationibus à ſecretioribus conſiliis fuit. Tandem anno Domini 1680. quo magnus ille LAMBECIUS Menſe Aprili morbo hydropico lugente Orbe Litterario obiit, NESSELIUS, ob luem peſtiferam Viennâ abſens Pragæque commorans adjutus gratioſo patrocinio D. D. JOANNIS MAXIMILIANI S. R. I. Comitis de Lamberg, nec non ſuffultus peculiari benevolentia R. P. CHRISTOPHORI STETTINGERI, S. J. & Sacræ Cæſareæ Majeſtati à Sacris Confeſſionibus & Conſcientiæ arbitri (quod grati animi & honoris ergo ipſemet fatetur in Catalogi, de quo mox, Præfatione) Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſis Præfecturæ admotus fuit. In Auguſtiſſimo Imperatore Leopoldo non tantum Clementiſſimum, & Liberaliſſimum Mecænatem expertus eſt,

 ſed

sed insuper ab Eo in Consiliariorum suorum numerum adlectus Nobilitatis Diploma obtinuit. Ad Labores Litterarios natus, factúsque præter SUPPLEMENTUM hoc BRUSCHIANUM anno 1692. editum scripsit: ***Breviarium & Supplementum Commentariorum Lambecianorum, sive Catalogum Codicum Manuscriptorum Græcorum, nec non Linguarum Orientalium Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis Octo constantem partibus.*** In Folio. Vindobonæ *1690. cum figuris.* Item: ***Prodromum historiæ Pacificatoriæ, seu Indicem Chronologicum in Corpus Pacificatorium.*** Ibidem, anno eodem. ***Sciagraphiam Magni Corporis Historici. Vindobonæ 1692.*** Ad finem Præfationis supra memorati Catalogi promisit: ***Syntagmata Historica Variarum Rerum, Antiquitatum, Actorum, Documentorum hactenus ineditorum ex Bibliotheca Cæsarea***, quæ aliam & illustriorem præfecturæ suæ tempore induit faciem, dum vastis illis antiquis loculamentis & inconditis Repositoriis (quæ in obscura ambulacra distincta, vicem alicujus Labyrinthi repræsentabant, omnem lucem commoditatémque perlustrandi Libros curiosis hospitibus adimebant) dejectis, destructisque, nova, altiora, & juxta formam Librorum convenientiora ex Mandato Cæsareo substituta sunt, ut omnia Bibliothecæ cubicula liberrimo prospectu, abundante Luce, conspicua, & concinna Librorum collocatione, plurimis mensis, quæ vicem tamen armariorum ad recondendos inferius Libros præbent, jam gaudeant, nec quidquam ibidem tenebrosi, obscuri, constipati, malè collocati, aut sinuosi appareat. Obiit Vir de re Litteraria optimè meritus anno 1700. vel ùt recentior habet Lexici Jöcheriani Editio ad annum 1699.

Joannis Birckii Campidonensis Scholæ S. Hildegardis Latinæ Magistri Tractatus de Monasterio Campidonensi & ejus Multiplicibus Privilegiis.

Campidonensis Archi-Monasterii, in Germania nostra facilè principis Fundationem & Historiam STENGELIUS in Collectionis hujus Tomo I. pag. 32. recenset. Adest modò JOANNES BIRCKIUS & eandem telam texit, minori quidem elegantia, sed prolixiori filo, & eo Rhythmorum genere, quo vix quidquam reperies infícetius. Nihilominus hanc Historiam, utut barbaris vocibus conceptam inter sæculi decimi quinti (quod merito Ignorantiæ Sæculum audit) reliquias ceu pretiosum Cimelion considerandam existimo, postquam fatorum iniquitas vetustioribus documentis quàm plurimis Illustrissimum hoc Cœnobium privavit: Nunquam, quod scio, publicam lucem aspexit hic BIRCKII Labor, quem ex MS. Codice instructissimæ Pollinganæ Bibliothecæ per Adm. Reverendum Dominum ALDOBRANDUM GEBHARD Celeberrimæ hujus Canoniæ Regularem Canonicum, maximæ spei & perspicacis ingenii virum summa, qua fieri potuit, fidelitate & industria erutum, gratiosè mecum communicavit Reverendissimus, Perillustris ac Amplissimus Dominus FRANCISCUS, Abbas Lateranensis, laudatæ Canoniæ Antistes Vigilantissimus, quem ut Musarum commodo quam diutissimè superstitem Deus, vitæ necisque arbiter conservet, animitus precor. Haud equidem prædictus Codex Authoris præfert nomen, tanto autem fidentiori animo Joannem Birckium Operis Authorem pronuntio, quòd sciam, ex illius calamo profluxisse *Rebellionis Rusticæ Historiam* in hunc ipsum Rhythmicæ & barbaricæ latinitatis modulum fusam, quæ in Pollingano Codice præsenti Tractatui subjungitur. Possidet hanc ipsam rustici furoris historiam Perillustris ac Consultissimus D. JOANNES FRIDERICUS BALLBACH de GASTEL, Celsissimi ac Reverendissimi DD. Episcopi Constantiensis, ac S. R. I. Principis Consiliarius, ad cujus MS. calcem nomen Authoris, JOANNIS BIRCKII proditur. Sanè ex Campidonensi Divæ Hilde-

Hildegardis Schola hosce Rhythmos prodiisse, Capitis 57. verba satis manifestè probant:

Anno milleno quadringenteno simul & Octodeno
In Hiltegardis Scholis data, nunc grandi vigore proclamata.

Hoc ipso tempore JOANNEM BIRCKIUM præfecturam Ludi hujus Litterarii gessisse constat pariter ex cap. 76. ubi leguntur sequentia:

Inceptio est facta de Hiltegardis Schola
Hæc habuit ducenta, & suppofita triginta
JOANNE BIRCK sub Magistro, qui tot habuit in Registro
In Purificationis die Beatissimæ Virginis Mariæ
Anno milleno Domini quadringentesimo
His jam junge octuaginta quinque.

Addit sub finem hujus Capitis:

Scholasticus præfatus cognomine BIRCK vocatus
Tali in oppositione adhuc est in regimine,
Faciendo paucis Scholaribus ut multis,
Viginti annos rexit, & dictam Scholam tenuit
Grandi in honore, cum suppositorum multitudine
Cui Deus gratiam dat, ut diutius illam regat.

Scrupulum quidem hæc movere Lectoribus possent, dum Author loqui videtur de tertio; verùm hic facile animo est eximendus, si quis pensaverit, illo ævo plures Authores, utut latere voluerint, hujusmodi indirecta manifestatione proprii Nominis fuisse usos. De reliquis vitæ suæ circumstantiis id solum ex capite 63. eruitur, quòd *Rectorem se vocet in Universitatibus approbatum, quòd Heydelbergæ fuerit & Wermæ* (fors legendum *Wiennæ*) *steterit*. Post BIRCKIUM sequuntur

Historiæ Fundationum nonnullorum Monasteriorum insignium per Partes Bajoariæ AUTHORE ANDREA Presbytero Ratisbonensi.

ANDREAS PRESBYTER RATISBONENSIS Apostolicum Cann. Regg. Institutum amplexus est in celeberrima Canonia S. Magni Confessoris in Pede pontis Ratisbonensis: Claruit ab anno 1418. usque ad annum 1440. Scriptor fuit ætate sua haud incelebris, ab ipsomet Imperatore Sigismundo multùm æstimatus. Ejusdem scripta satis probant, illum neutiquam fuisse in Domo Dei olivam sterilem, sed Osorem otii, hominem industrium, verè Religiosum, & ab humilitatis ac avitæ Religionis defendendæ studio summopere commendandum. De illo sequentia habet GERARDUS JOANNES VOSSIUS Lib. 3. de Historicis Latinis c. 5. pag. 550. *Itidem Sigismundi Imperatoris temporibus clarescebat Andreas Presbyter Ratisbonensis, qui Chronicon composuit de DUCIBUS BAVARIÆ, quod in lucem prodiit Ambergæ. Meminit quoque Joannes Aventinus Libro VII. HISTORIÆ BOJORUM, ubi dum retulisset, quanta fuerit industria Ratisbonensium sive Reginoburgensium in Bello Bohemico, continuo subjungit:* ***Hæc diligenter & accurate Andreas Reginoburgensis, Mysta Aurelianus, Litteris & memoriæ commendavit, idcirco eum Cives sui Titum Livium censent.*** Inter Opera Veterum, quæ edita sunt curis & studio Marquardi Freheri filii, comparet quoque ***Andreæ Presbyteri Chronicon de Ducibus Bavariæ***, in quo testatur, quòd interfuerit Colloquio Ratisbonæ coram SIGISMUNDO Imperatore cum Regni Bohemiæ & Concilii Basileensis Oratoribus anno 1434. habito. Huic Chronico, admodum raro, annexæ sunt, quas hìc exhibemus HISTORIÆ FUNDATIONUM, in quibus multa benevoli Lectores invenient, quæ alibi frustra quærent. De variis Chronici memorati Editionibus consulatur OUDINUS *in Comment. de Scriptoribus Sæcul. XV.* ad annum 1440. Præter hoc Chronicon speciale scripsit ***Chronicon***

Generale, quod ex coævo, ac vasto chartaceo Codice celeberrimi Monasterii Lunælacensis, seu Monseensis erutum, edidit Clarissimus Pater Bernardus Pezius, Mellicensis Asceterii gloria, Tomo Anecdot. IV. Part. III. Col. 273. & seq. In Chronici hujus Prologo de seipso ita præfatur Author: *Ego Frater Andreas, Litteratorum humiliūmque minimus, professus Monasterii Sancti Magni Confessoris in prææurbio Ratisbonæ, Ordinis Beati Augustini Canonicorum Regularium, considerans & mente revolvens, quia memoria digna Litteris sunt mandanda, præsertim quia nos materiales homines aliorum vita magistramur & dirigimur - - - Ideo ea, quæ temporibus meis & præcipue in Concilio Constantiensi acta sunt, scilicet ab Anno Domini MCCCCV. quo in hebdomada Pentecostes in Eystavia Ordinatus sum Presbyter, ut ad majorem notitiam perveniant, & ad meam potissimè utilitatem, quamvis ignoranter, tamen affectanter conscribere curavi.* In eodem Monseensi Codice, qui hoc Andreæ Chronicon Generale complectitur, etiam extat, monente PEZIO, ingens *collectio monumentorum ad historiam Concilii Constantiensis pertinentium*, quam ANDREAS noster non sine incredibili labore concinnavit, quæ utinam! aliquando Luci publicæ donaretur, haud dubie palmam ereptura Historiæ hujus Concilii, quam non sine laude *Hardius* adornavit, quod facile mihi concedent, qui vel solam Oeconomiam Operis inspexerint, in Dissertatione prævia Tomi IV. Anecdotorum PEZII pag. XXV. exhibitam. Qui Monumenta singula ANDREÆ inedita scire desiderat, Zachariæ ab Uffenbach Bibliothecam adeat, qui Parte IV. à Col. 46. illa diligenter ac minutè enumerat. Tandem ut mole sua Tomus Collectionis hujus secundus par sit Tomo primo, præli beneficio denuo publicam in Lucem prodeunt

Origines Carthusianorum Monasteriorum per Orbem Universum, quas AUBERTUS MIRÆUS publicaverat Anno MDCIX.

Hoc Opusculo, admodum raro, etiam de celeberrimo Carthusianorum Ordine bene mereri voluit MIRÆUS, cujus vitæ seriem in Compendio jam dedimus in Præfatione Tomi primi. Litterarii Labores Excellentissimi hujus Scriptoris, quibus Ordines Religiosos sibi immortali beneficio devinxit, in hac Collectione frequentius occurrent. Juvabit proin honoris & debitæ gratitudinis ergo, huc prolixius transferre MIRÆI elogium, quod *Auctario de Scriptoribus Ecclesiasticis* in *Bibliotheca* Ejusdem *Ecclesiastica*, à JOANNE ALBERTO FABRICIO edita subjunctum legitur. Ex ANTONIO SANDERO, VALERIO ANDREA, & aliis, qui Posteritati Litteratæ ejus memoriam commendârunt, concinnatum sic habet: AUBERTUS MIRÆUS, vernaculè LE MIRE Anno 1573. prid. Cal. Decemb. Bruxellæ nascitur, Patre GUILIELMO, qui à recepta reductáque ad legitimi sui Principis obsequium per ALEXANDRUM FARNESIUM Parmæ Ducem, civitate patria, satagente faventéque FARNESIO, primus è Catholicis civibus Quæsturæ ejusdem urbis præfectus fuit. Patruum habuit JOANNEM MIRÆUM, Antverpiensium laudatissimæ memoriæ antistitem. Litteris politioribus egregiè Duaci delibutus, Philosophiam ibidem discere cæpit, Professorem nactus GEORGIUM COLVENERIUM; absolvit verò Lovanii: ubi & humaniores ipse Litteras, magno cum Auditorum suorum fructu, peritè professus est, Auditor ipse J. LIPSII ferè continuus, atque interioris admissionis discipulus, & amicus. Studiis sacris dans Operam, in Collegium Theologicum migravit, cui tum præerat vir eximius JOANNES CLARIUS, Sacræ Theologiæ Doctor, à quo rei Oeconomicæ administrationem sibi imponi passus est, quoque agente Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Antverpiensi ex indulto Nominationis Academicæ ann. 1598. obtinuit. Itaque decursò studii Theologici curriculo, absolutisque pro Licentia, ùt vocant, Disputationibus, Antverpiam venit; ubi inter honestissimos, optimósque viros, & florem in ea civitate Belgarum, mox eminere cæpit, variásque functiones obivit, Scholarchæ, Sigilliferi, Bibliothecarii; quæ licèt totum hominem occupare potuissent, tanto ardebat amore Musarum, ut obtemperare sibi non posset, quin, ubi-

ubicumque locorum, semper legeret; disquireret, observaret, notaret, excerperet, aut scriberet, & apes imitatus, è floribus aptioribus Auctorum probatorum mellilegium copularet. Adeoque *Miræo* nobis adaptare licebit, quod *Plinius secundus* scripsit de seniore patruo suo *lib.* 3. *ep.* 5. lucubrare eum solitum, non auspicandi causa, sed studendi à multa nocte: somni fuisse parcissimi: nihil legisse, quod non annotaret, excerperetque. Addens, se correptum ab eo, cur ambularet, dixisseque: *Poteras has horas non perdere.* Nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non impertiretur. *Nonne videtur tibi,* inquit, *recordanti, quantum scripserit, nec in officiis ullis, nec in amicitia Principum fuisse? Rursus, cùm audis, quid studiis laboris impenderit, nec scripsisse satis, nec legisse? Hujus rei in Miræo fidem* (inquit Andreas) *ipse facere possum, quem ille aliquanto tempore domesticum mensæ suæ adhibuit, & deinceps, quoad vixit, amicum, & in fervendi gratia habuit.* Anno 1610, à patruo Episcopo Antverpiensi missus fuit, primo in Bataviam, ac deinde in Galliam, ut impiis hæreticorum conatibus tempestive occurreretur, qui Religionem orthodoxam contra pacta Induciarum, per Diœcesim Antverpiensem turbare satagebant. A morte ejusdem sui patrui, anno 1611. Duacum profectus, ut Fundationem, quam ille ibidem instituit. supremis tabulis mandârat, promoveret, S. Theologiæ Laurea IV. Nonas Maji ab eximio viro *Guilielmo Estio* donatus est. Nec diu post à sacris Oratorii Sereniss. Principum, *Alberti*, & *Isabellæ*, Pastor, ac Bibliothecarius Aulæ, Protonotarius Apostolicus, & postremo à morte *Joannis Delrio* anno 1624. Decanus nominatus est Antverpiensis, atque Episcopatus ejusdem Vicarius Generalis. Vir fuit de Ecclesiasticis, in Belgio præsertim, antiquitatibus optime meritus: qui hoc unum agebat maxime, ut ἀνέκδοτα hactenus, & cum blattis, tineisque luctantia in lucem, aspectumque publicum proferret; ut Ecclesiæ statum, ac regimen ob oculos poneret; ut sacrorum Ordinum initia, progressusque erueret; ut Principatuum Belgii origines, hactenus obscuras, illustraret, ac pleráque alia Belgicæ Antiquitatis arcana, hactenus abdita, recluderet; idque non ex conjecturis, ac Chronographis; quinimo ex ipsio Principum Diplomatibus, quæ in eam rem ex publicis, privatisque Bibliothecis, atque archivis plurima ingenti labore, ac sumptu collegit, & publici juris fecit: quo fere spectant *Elogia Illustrium Belgii Scriptorum*, iterum ea auctius edita, Antverp. 1609. in 4. Typis Davidis Martinii. *Elogia Illustrium gentis Spinolæ.* Ibid. apud Verdussium 1608. 4. & Coloniæ 1611. 4. apud Joan. Kinchium. *Vita Viri Clar. Justi Lipsii*, Doctoris sui, ex ipsius potissimum scriptis concinnata Antverp. 1609. 8. & in Elogiis Belgicis, ac fama posthuma ejusdem Lipsii, apud Moretum. *ORIGINES Monasteriorum Benedictinorum per Belgium*, Antverp. typis Verdussii 1608. 8. *Carthusianorum per orbem universum*, Coloniæ 1609. 8. apud Hieratum. *Ordinum Equestrium, sive Militarium* Libris II. Antverp. 1609. 4. & Coloniæ apud Kinchium 1638. *Virginum Ord. D. Virginis Annuntiatæ* Antverp. 1618. 4. *Ordinis Carmelitani*, ab *Elia* Propheta inchoati, ab Alberto Patriarcha vitæ regula temperati, à *S. Theresa* ad primævam disciplinam revocati, Ibid. 1610. 8. *Ordinum Augustinianorum*, sub Regula Divi *Augustini militantium*, Gallice, Ibid. 1611. 8. *Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini* Coloniæ typis Bernardi Gualteri 1614. 8. *Originum Monasticarum* Libri V. & *Laudatio S. Thomæ Aquinatis*, ejusque doctrinæ, edicta Bruxellis, Ibid. 1620. 8. *CHRONICON Ordinis Præmonstratensis*, in quo initia ejus, progressúsque, ac Viri celebres Cœnobiáque commemorantur. Ibid. 1613. 8. *Cistercienses*, in quo ejus quoque Ordinis, à *S. Roberto*, Abbate Molismensi primum inchoati, à *S. Bernardo* mirifice aucti, & propagati, initia, & incrementa. Ibid. 1613. *Benedictinum*, sive Benedictinorum Cœnobiorum origines &c. Ibid. 1614. 8. *De Congregationibus Clericorum in communi viventium.* Ibid. 1632. 8. *De Collegiis Canonicorum* liber singularis. Ibid. 1615. 8. *Notitia Episcoporum orbis universi* typis Plantin. 1613. 8. *Politia Ecclesiastica*, sive *De statu Religionis Christianæ per totum orbem*, Lib. IV. Coloniæ 1609. 8. & Lugd. 1620. 12. *Geographia Ecclesiastica*, in qua Provinciæ, Metropoles, Urbesque titulo Episcopali illustres. Ibid. in 12. *Oratio in Exequiis Rudolphi II. Imp.* Antverp. habita, typis Plantinianis 1612. 4. *Commentarius de Bello Belgico Ferdinandi II. auspiciis Bruxellæ* & Coloniæ 1622.

 8. *Elo-*

8. *Elogium, & Funus Sereniss. Alberti Pii*, Principis &c. Bruxellæ 1622. *Commentarius de Vita Alberti Pii*, Principis &c. typis Plantinianis 1622. 4. *Laudatio Funebris Sereniss. Isabellæ Claræ Eugeniæ &c.* Ibid. 1634. 4. *Chronicon Rerum, toto orbe gestarum*, à Christo nato ad hæc usque tempora, auctoribus *Eusebio* Episc. Cæsariensi, *B. Hieronymo* Presbytero, *Sigeberto* Gemblacensi Monacho, *Anselmo* Gemblacensi Abbate, aliisque, cum Auctario *Miræi* ab anno 1200. ad annum 1608. 4. apud Verdus. Petri Divæi Historia Brabantica, à *Miræo* eruta, & illustrata cum *Auctariolo*. Ibid. 1610. 4. *Disquisitio de SS. Virginibus Coloniensibus* 1608. 4. *Fasti SS. Belgici, ac Burgundici.* Bruxellæ apud Joan. Pepermannum 1622. 8. *Rerum Belgicarum Annales.* Ibid. 1624. 8. *Stemmata Principum Belgii*, ex Diplomatibus, ac Tabb. publicis potissimum concinnata. Ibid. 1626. typis Meerbecii. *Codex Donationum piarum*, præsertim Belgicarum. Ibid. 1624. 4. *Diplomata Belgica.* Ibid. apud. Joan. Peperman. 1628. 4. *Donationes Belgicæ, Antverpiæ* apud Joan. Chobbarum 1629. 4. *Notitia Ecclesiarum Belgii.* Ibid. 1630. 4. Omnia cum *notis*. *Rerum Belgicarum Chronicon*, à Jul. Cæsaris in Galliam adventu usque ad an. 1636. Ibid. apud Guil. Lesteenum. *Codex Regularum, & Constitutionum Clericalium*, cum *Notis*, typis Trognæsii 1638. fol. *Bibliotheca Ecclesiastica*, sive VII. veteres, *S. Hieronymus*, Presbyter, & Doctor Ecclesiæ, *Gennadius* Massiliensis, *S. Isidorus* Hispalensis, *S. Ildefonsus* Toletanus, Honorius Augustodunensis, *Sigebertus* Gemblacensis, *Henricus* Gandavensis, cum *Miræi Auctariis, & Scholiis*. Ibid. apud. Jac. Mesium. 1639. fol. Præter hoc opus posthumum, cui cum insudaret, obiit. Amicis, & familiaribus utebatur omnibus fere ævi sui doctissimis Viris; undequaque ad illum vel concurrentibus, vel per literas cum eo communicantibus, inter quos familiarissime cum eodem conversati sunt *Andreas Schottus, Heribertus Rosweydus, Ægidius Bucherius, Christophorus Butkens, Godefridus Wendelinus, Nicolaus Rochozius* Vir Consularis, *Petrus Paulus Rubenius*, Ævi sui Apelles, ambo *Lancelloti* fratres, ac præ cæteris *Gaspar Gevartius*, Urbis Antverpiensis Archigrammateus. Inscriptiones, quibus *Joannes Carolus Franchemius Miræus* Sepulchrale Magni sui Avunculi monumentum exornavit, jam dedimus in Præfatione Tomi primi. Precor animitus, ut præclarissimi hujus scriptoris animæ æternum bene sit in cœlis, quem æternum laudabunt opera manuum suarum in terris. Pro coronide Benevole Lectori denuo commendare liceat Bibliopolæ nostri ardens augendæ hujus collectionis desiderium, qui Omnes Monasteriorum aut Bibliothecarum Præsides, aliósque viros Litteratos impensissimè iterum iterúmque rogatos vult, ut favore suo hoc institutum suum juvare velint & si quæ forte nova subsidia suis in Armariis sive nondum edita sive rarius occurrentia fervent, benignè communicare nobiscum velint. Præsertim jucundum illi accideret, si Origenes Ordinis *Carmelitani*, & Ordinum *Augustinianorum* (reliqua enim MIRÆI opuscula jam possidet) aliquis Fautor pro parabili pretio transmitteret. Cæteros tandem Collectionis hujus Patronos, Quorum communicata Opuscula aut Manuscripta duobus hisce tomis inseri nondum poterant, certiores reddo, illa locum habitura in sequentibus Tomis secuturis, quorum tertius faventibus Superis elapso semestri prælum deferet. Hæc præmonenda duximus, ne quid maligne aut temere à Bibliopola quis suspicetur. Vale, Benevole Lector, & Collectione hac ad Majorem Dei gloriam & Religiosorum Ordinum honorem utere.

TOMI